PAVLI AEGINETAE OPVS DE RE MEDICA NVNC primum integrum, Latinitate donatum per IOANNEM GVINTERIVM ANDERNACVM, doctorem medicum.

COLONIAE OPERA ET IMPENSA IOANNIS SOTERIS ANNO M. D. XXXIIII. MENSE AVGVSTO.

mov.

Cum gratia & priuilegio ad sexennium.

CANDIDO LECTORI S.

A M pridem Paulum Aeginetam a me conuersum, optime lector ædidissem, nisi meliorum exemplarium spes aliqua me detinuisset. Cupiebam enim optimum authorem non mutilum, ut in impresso codice habetur, sed quatenus liceret, integrum, fideliter ac pure expressum, studiosis hominibus impartire. Quippe uidebam parum adeo utilitatis ad studiosos peruenturum, si Aldino exemplari duntaxat usus, in quo permulta desiderantur, scriptorem interpretandum suscepissem. Imo plurimum dignitati ipsius decessurum sciebam, tandemq; interpretis temeritate optimum authorem iri neglectum. Itaq; primum laboraui sedulo, ut codicem meum ex alijs exemplaribus manuscriptis, sine quibus neminem puto q̃libet ingeniosum aliquid profecturum, emendarem: deinde sententiam Pauli, si qua erat obscurior, cũ scriptoribus unde transcripserat, conferrem, ac statim in Ioannis Lascaris uiri incomparabilis antiquum exemplar incidi, sed non ita per omnia fidele, ad hæc sæpius Ruellij medici clarissimi, admirãdæ uetustatis codicem inspexi, sed ne is quidem omni ex parte respondit, præsertim in Chirurgia, licet alijs quos uiderim fuerit emendatior. Porro non contentus fui ijs solum exemplaribus, uerũ longis itineribus antiquissimum Oribasii uolumen, literis longobardicis scriptum, egregium uetustatis monumentum consului, quod sane quo minus elegantiæ & ornatus, eo plus fidei et authoritatis habuit, Vnde non paucos correxi locos, quos Paulus ad uerbũ ex illo transcripsit. Omitto quot ex Galeno, Hippocrate, Alexandro instaurarim, qui in omnibus exemplaribus erant deprauati. Sed ecce, dum tanta solicitudine & diligentia, pulcherrimo authori conor subuenire, rumor hic spargitur, eũdem Basileæ latinitate donatum excudi. Quod sane non potui non demirari, quum typographi illic anno, antequam interpres ille cogitasset eum uertere, me propemodum absoluisse, per meas & amicorum literas cognouissent. Non tamen ideo mœrori me dedã, quasi oleum et operam perdiderim, quum, opus non integrum, ut in quo tũ alia, tum sextus liber, ut optimus ita difficillimus desideraretur. Id tamen male me habuit, quod statim ubi huc fama de Pauli impressione uenisset meũ coactus sum prælo cõmittere, nondum dedolatũ imo ne runcinas quidẽ expertũ, ut iam tertius liber esset impressus fere, anteq̃ ex Germania alter aduheretur. Illud uerissimum, si domi libros istos diutius pastos & in manibus habere atque regustare interim ex interuallo licuisset, longe elimatiores prodituros fuisse. Quum uero per typographum id non licuerit, festinata operis descriptione factũ est, ut aliquoties dictio una pro altera posita sit, quæ optime in præcedentibus habebatur. Sed omnia libris iam impressis ad fidem restituimus, ut secundæ recognitionis loco esse possint. Praeterea in singulos libros annotatiunculas fecimus, quibus locutiones uulgo incognitæ exponuntur, aut quando exemplaria uariant, nusq̃ interpretationem alterã reprehendimus. Nam id censui & parum candidũ, & prope infinitum. Nostra duntaxat uoluimus esse emendata, Hippocratis exemplum imitati, qui ingenue aliquando a futuris se deceptum fuisse fatetur, more scilicet magnorũ uirorum, et fiduciam magnarũ rerum habentiũ. Nam leuia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahũt. Magno ingenio, multaq; nihilominus habituro conuenit etiam simplex ueri erroris confessio, præcipueq; in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Vale Lector candidissime.

AD CLARISSIMVM VIRVM IOANNEM BELLAIVM, PRAESVLEM PARIsiensem, & Francisci Christianissimi Francorum regis consiliariũ, in sanctiore cõsilio: Ioannis Guinterii Andernaci in Paulũ Aginetã è Græco in Latinũ tralatum, præfatio.

QVoniã nuper lucubrationes nostras Præsul Clarissime, tanta excepisti hilaritate & beneuolentia, ut in me adiuuando ornando'que nihil feceris reliqui, immensa animo meo cura subiit, quomodo me gratum beneficiis tuis approbem, reponam'que gratiam. Non enim tantum in me ingenii, non eam sentio dicẽdi facultatem, qua, ut par est, nominis tui memoria, celebritas'que frequẽtetur: uerum & diis lacte rustici, ut Plinianis uerbis utar, multæq; gentes supplicant, & mola tantum salsa litant, qui non habent thura. Offero igitur tibi integrum Pauli Aeginetæ de re medica opus, in Latinam orationẽ à me superioribus annis conuersum, non tam referendæ gratiæ studio (uix enim condignum tuis meritis existimo, ut quibus summa studiorum meorum debeatur omnis) quàm ut auspicato in uulgus procedat, ac ancipitem iudiciorum aleam secure experiatur, tanti celebritate nominis commendatum. Noui enim hosce meos labores, nisi magno aliquo patrocinio defendantur, à morsibus uitilitigatorũ tutos nõ fore: isto præsertim tẽpore, quo homines honestum quidẽ illud Hesiodi certamen inter sese negligunt, uerum ubi studiosior aliquis ingenii sui fœturas, magno sudore multisq; uigiliis in communem partas usum emittit, statim nullo iudicio calumniantur, eleuant, traducunt. Tuam itaq; authoritatem, Pontifex ornatissime appello: eius uiri authoritatẽ qui ob admirabilem animi probitatem, singularem doctrinam, ad multos honores amplissimos euectus est, cuius tantam prudentiã Franciscus Christianissimus Galliarum Rex, tum in Sanctiore suo consilio, tum apud exteros Principes sentit, ut Homericum illud uerè dicat,

Αἲ γὰρ ζεῦ τε πάτερ καὶ ἀθηναίη καὶ ἄπολλον,
τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν ἀχαιῶν.

Eoq; nuper Parisiẽsibus nullum alium antistitem inter tot præclaros alioqui uiros sua sponte delegerit: quem in hoc à Deo terris cõcessum arbitror, ut esset qui hoc seculo Mœcenatis illius Romani imaginẽ nobis referret. Proinde à parũ cãdidis iudicibus ad te prouoco, sic difficultatibus aliquando tanti operis uictus, utilitatem iuuãdi prætulerim gratiæ placendi. Cum enim uiderem medicos hactenus medendi rationem à barbaris indoctisq;

ſcriptoribus petere, omni cura authorem è Græcia aliquem interpretandũ mihi cenſui, ex quo rectius practicen (sic enim uocant) ſuã cõdiſcerent. Occurrit autem in primis Paulus Aegineta excellens medicinę ſcriptor, annis iam mille deſideratus, qui compendio, ordine, artificio, perſpicuitate, & doctrina, omnes facile ſuperauerit. Adde quòd multa feliciter tractet quę Galenus, Oribaſius, Alexander, Aëtius, Rufus, & reliqui huius diſciplinæ proceres omiſerunt. Vnde nõ dubitem aſſerere, hunc unum Paulum, ſi Galeni theorica adiicias, ad medicinam perfectè diſcendã ſufficere. Toto igitur animo & cogitatione incubui, ut hunc authorem in ſtudioſorũ gratiam quaſi latinitate donarem: in quo ſanè laboris mihi plurimum fuit ſubeũdum, tũ exemplariorum uitio, quamuis tria obtigerint diuerſa, tum quod in chirurgica uel inſtrumentorũ nomine difficillima, nulli ferè latini authores habeantur, quos tutò queas æmulari. Quippe is ſemper mihi in uertẽdis Græcorum monumẽtis fuit animus, ut pręter fidẽ, qua nihil in interprete eſt optabilius, purè omnia, latine & mũde, quatenus liceret, exprimerẽ. quanquam hodie multos agreſtes hircoſosq; philoſophos, ſi diis placet, uideã, quos impolita magis & rudia delectant exaſciata que magis quàm dedolata: ex horum numero nõnulli grauiores diſciplinas exponere aggreſſi, uocabulis ſordidis & ex intima plebei ſermonis fæce acceptis, fœdant contaminant que. Vnde fit ut qui paulo humanius educati inſtitutique ſunt, non reformidẽt illas adeò, ſed fugiant, oderint & deſpuent, cum maxime referret, egregias mentes pręclaraque ingenia ſermonis uenuſtate & gratia ad ſeueriores illas, ut ita dicam, matronas allicere. Quæ an ego præſtiterim, quod in tam grandi opere uix poteſt fieri, aliorum eſto iudiciũ: certe hoc audacter aſſero, qui nunquam inter politioris muſæ æmulos certationibus diſceptationibusq; elimati, nunquam per Celſi, Largi, Plinii, Varronis, Columellæ aliorũque literas ſunt peregrinati, eos parũ adeo fruct⁹ hinc relaturos. Tu interea haſce meas uigilias, Pontifex Optime ne contemne, ad quas abſoluendas & author & auxiliarius extitiſti. Perge fauere doctis, perge literas excitare, perge ueterem recipere medicinam, quę hactenus ęgrota erat & propè deſperata. Habes in hoc pulcherrimo negotio Iacobũ Colinum uirũ ex animo omnium doctorum maximum, inſtar albæ lineæ, amatorem: habes fratres tuos clariſſimos, ut omnium genere uirtutũ, ſic literis ſupra ueri fidem excultos, qui te ueluti Hercules Atlantem ſtrenue adiuuabunt. Vale pręſul clariſſime. Lutetiæ, Calendis Octobribus, Anno ab orbe redempto milleſimo quingenteſimo trigeſimoſecundo.

INDEX TOTIVS OPERIS, CVIVS PRIMVS NVMERVS PAGINAM, secundus paginæ uersum significat.

F I N I S I N-
D I C I S.

ANNOTATIONES IN PRIMVM LIBRVM.

IN PRAEFATIONE.

MAgisq; Oribasium.) Hanc sententiam ex ijs quæ paulo ante capitum enumerationem habentur, ita reddidi. Ad uerbum autem sonat. Quum plures egregios authores perlegissem magisq; Oribasium, qui & ipse uniuersum librum in quo totam sanitatis tuendæ rationem comprehendimus, ex aliorũ scriptis excerpsit. quàm uero comprehendimus male congruat, quilibet potest uidere: etsi in hunc modum omnia habeant exemplaria. Quare si hæc placet sententia, ἀνάλημμα in ἀνάληψιν, hoc est comprehendit mutandum est. atq; sic reliqua conuenient.

Pagina 1. linea 3

Nausea.) Græce est ταράττειν, quod significat κινεῖν, & ταράσσειν, hoc est commouere, & turbare.

Linea 11

Præcordia.) Græci ὑποχόνδρια proprie appellant præcordia, teste Celso. Plinius tamen phrenas quoque Græce uocari scribit. Barbari uertunt ὑποχόνδρια, ilia: quæ κενεῶνες & λαγόνες dicuntur. Paulus hic pericardion superiorem præcordiorũ partem, quà os uentriculi est, (nam ueteres hoc etiam cardian, hoc est, cor uocabãt) intelligit. Linea enim decimaquarta hypochõdria iubet lana contegi. Galenus certè pericardion, cordis inuolucrum, siue membranam qua cor inuoluitur, appellat,

Linea 12.

Per se.) Græcè κοινῇ, hoc est communiter. Solent huiusmodi seorsim applicari frequẽter, eoq; communiter dicitur: uarius cum palmulis & uino ueteri.

Pagina 2. linea 52

Cibus solidior.) Græcè solum σιτίον est, quod signat cibum. Verum relatione lactis & mellis, qui & ipsi cibi sunt, alij nempe caro, panis, similiaq;. solidiores rectè dicuntur,

Pagina 5. linea 22

Oleo discocto.) Græce est ἀπέπτῳ quod posset exponi, crudo, non cocto, quemadmodum ἀπεψία cruditas. quo modo in tertio libro semel interpretatus sum. Verum penitius rem cõsiderans, inueni ἀπέφθον idem esse quod πολλάκις καὶ μεγάλως ἑφθόν, ut Latinis discoctum, probè coctum. Suidas eodem modo exponit. Præterea nõ uideo, quo pacto cera in oleo nõ cocto possit liquefieri, quod Paulus præcipit.

Pagina 5. linea 59

Rubescat.) Græcè est, εἰ τὸ τῆς χροιᾶς ἀνθηρὸν, quod notat, si color floridus appareat. Floridus autẽ hoc loco nihil aliud sibi uult, quàm uiuidus, id est, ruber. Nam ut pallor mortis, ita rubor uitæ index est.

Pagina 6. linea 6

Apotherapia uti.) Exercitationis omnis peractæ pars ultima est apotherapia, seu dicas recreatoria. Nam corpus expurgat, et lassitudinem arcet.

Pagina 9. linea 40

Corpus decoloratum.) Rectè Paulus ἀχροίαν, quod est coloris penuriam, pro pallore. Sic etiam Latini dicunt, colorẽ uinisit, pro eo quod est, expalluit. Celsus libro secũdo, capite secundo: Vbi colorem decoremq; amisit. pro, pallidior euasit. Quemadmodum econtrario coloratus dicitur pro eo qui bono colore præditus est, eiusdem authoris testimonio.

Pagina 10. linea 3

Smegmatis.) Impressus codex habet ῥύμματι, manu scriptus σμήγματι: utrunq; absterforia medicamenta significat, eoq; malui smegmatos uocabulo uti, quòd esset cõmunius & expurgandæ cuti accommodatum.

Pagina 10. linea 24

Vincit.) Locutio hæc Celso familiaris est, pro conducit, expedit, bonum est, ut libro quarto, ubi de tussi agit: Post eam uincit tum ambulare,

Pagina 12. linea 31

Aut uiticis.) Omnia exemplaria habent ἄγνου: Item uetus Oribasii codex Lõgobardicis literis scriptus, agni quoq; habet. Quum liquidò constet id medicamenti contra Venerem ualere. Copus legit anisi, qua ratione non uideo.

Pagina 15. linea 37

Melanthio quod facile paratur.) Sic quidem ad uerbum traduxi, Oribasius autem habet: Idem etiam εὐπόριστον est, & facile inuenitur. Melanthio autem sæpe usi sumus, ut facile paratur, ad succum betæ referat.

Pagina 17. linea 32

Priuato.) Videtur hic aliquid desiderari. Nam quum superius, nominũ relatione usus esset, priuato nihil retulit. Adde igitur & magistratui, si uidetur.

Pagina 18. linea 23

Fugaces fructus.) Græcè oporas est, quod signat omnia poma per æstatem & autumnum prouenientia. Vocantur autẽ fructus fugaces quòd citò marcescant, nec diu possint asseruari, cogantq; se uenundari. Hac etiam ratione Galenus ὡραῖα καρπὸν uocari rectè scribit. Plinius libro decimoquinto, capite duodecimo id uocabuli usurpat, sic scribens: Pomum innocuum expetitur ægris. pretiumq; singulis iam triceni nummi fuere, nullius maiore: quod miremur, quia non aliud fugacius: longissima namq; decerpto bidui mora est, cogitq; se uenundari, Verum opora paulo latius patet quàm horæi fructus, hoc est, ut Plinius exponit, tempestiui aut fugaces fructus. Lege igitur si mauis: Poma affatim assumere noxium est.

Linea 34

Facilitate præditus meatuum.) εὐδιάπνευστος dicitur, cuĩ latentes meatus non occlusi sunt, sed recrementa corporis per eos repurgantur, quemadmodum per aluum stercus: uesicam, urina. At si meatus eiusmodi conniueant, cor statim incenditur, fuliginosis recrementis intus remanentibus, unde febris origo est. Huic sententiæ astipulatur Oribasius: Nam, inquiens, qui ex laboribus non ægrotat frequẽter, is latenteis poros habet apertos, per quos humana natura euaporat.

Linea 41.

Paululum dimoueri prius debent.) Omnia exemplaria Græca habent καὶ βραχὺ κινεῖσθαι πρότερον. Forte legendũ κενοῦσθαι, ut sit: Paululum uacuare prius debent, non dimoueri, ut habetur. Oribasius enim ex quo Paulus ad uerbum hæc transscripsit, de eadem re præcipiens, ita scribit: Qui igitur plethorici sunt, balneũ ingredi fricariq; debent: quanquam & uacuare eos modicum sanguinis prius oporteat: de motu nullam interim mentionẽ faciẽs,

Pag. 19. li. 10

Si inunctus sit.) Græca dictio est λιπαρὸς, hoc est pinguis, à λίπα deducta, qua oleũ, adipem, unguemq; omne Græci signant, Inde etiam λιπαρὰ emplastra Celso lenia dicuntur, libro quinto capite decimonono, quibus cera, aut resina, aut oleum, aut adeps, aut plura ex his, aut omnia miscentur.

Pagina 19 linea 10

Et fortiter incedat.) Hoc est cum impetu & uehementia, qua corpus ualide concutiatur. hoc Græcis est συντόνως.

Pagina 20 linea 11

Medicamenta uero acriora hæc sunt.) Hoc est uehementiora & efficaciora, quæ locutio Celso non infrequens est,

Pagina 22 linea 21

Bene habita, ualens.) Ex Terẽtio sumptum est in Eunucho. Nam si quæ paulo habitior est, Græci dicunt εὔσαρκος: bene nutri

tus, ad uerbum.

Pagina 24 linea 8

Itaque calida pulmonum.) *Quoniã à calida temperie pulmonum differere prius instituit author, addidi illud:* Itaque calida pulmonum temperatura præditi: *ad sententiam magis exprimendam, ne temere quis me putet assuisse.*

Pag. 25. lin. 5

Præcordia & uenter pilis uacant.) *Vbicunque inueneris* præcordia, *Idem putato esse quod Græcis* ὑποχόνδρια. *Sic Plinius, Celsus & Largus usurpat. Barbari ilia uertunt.*

Linea 40

Neque ad actionem expediti sunt.) *Quoniam de uenere hic tantum uidetur agere, ratio est intelligere actionem uenereã.*

Pagina 26. linea 23.

Per æstatem citius lauare & à cibo rursus debent.) *Citius intellige, mane & longius ante cibum, ita enim habet Oribasius.*

Pagina 27. linea 5

Horum calor exercitationibus.) *Quia calorem exercitijs excitari & augeri dixit superius: uisum est ex Oribasio exercitationibus adijcere, forsan à librarijs omissum.*

Pagina 28. linea 24.

Aequinoctialium horarum.) *Hoc est communium.*

Ibidem linea 24.

Si semel radices egerit) *Hoc loco intelligas: Si semel orta fuerit, semel cõsistat Græce est* συστῇ, *quod alias nõ ineleganter uertimus, firmatum fuerit: sed hic propter sequentem sententiam lenius accipiendum est*

Pagi. 29 lin. 7

Sanguis atra bile uitiosus redditur.) *Celsus sanguinem atra bile uitiosum uocat, quem hoc loco Paulus* μελαγχολικὸν *adeoq; medici recentiores Latini melancholicum dicunt.*

Pagina 30. linea 18

Asparagus autem siccus.) *Asparagi uocabulo nihil aliud signat hoc loco quàm primũ, necdum in folia explicitum earum plantarum germen. & quæcunq; in oleribus prima ex terra prodeunt & uidentur, non tantum spinosi fruticis summum cacumẽ quod edendo est, quodq; priuatim cum tota planta asparagus ubiq; uocatur. Plinius cymæ uocabulo asparagum, de quo Paulus hic tradidit, interpretatur, de brassica sic scribens libro decimonono capite octauo: Cymas à prima sectione præstat proximo uere, hic est quidam ipsorum caulium delicatior teneriorq; cauliculus.*

Pagina 31. linea 14

Chondrus egregie nutrit.) *Sunt qui chondrũ, ab alica differre Pauli testimonio dicant. sunt rursus qui idem utrunq; esse ex eodem authore asserant. Sed quum Paulus sæpe in tertio libro ponat, chondri cremorem, & alicæ cremorem, in eisdem ferè locis, haud dubie diuersas fruges intelligit. Possit tamen sorbitio è chondro facta, alica dici latine, ut quæ ex alica fruge conficitur.*

Li. 21

Inter panes firmissimus est siligineus.) *Panes recenset eo ferè ordine quo celsus. uerum ille siligineum quem Græci dicunt* σιλιγνίτην, *circumlocutione exponit, ex tritico, inquiẽs, firmissima siligo. Similagineum, ex simila. Cui nihil ademptum est,* αὐτόπυρον, *quod triticum ipsum in eo totũ fit. Paulo idem* συγκόμιστος *appellatur, quasi omnia ex tritico continẽs. Cibarium ex Celso reddidi, quem Paulus* ῥυπαρὸν, *hoc est sordidum, alij que* πιτυρίαν, *id est surfuraceum appellant.* **Firmissimus,** *hoc est ualentissime alens, quod Græci* ἰσχυρότατος *dicunt.*

Pag. 32. li. 8

Fructus fugaces.) *Cur ὡραίους uocauerim superius exposui. Hoc autem notandum unum, Plinium eos à tempestiuitate, tempestiuos uocasse contra Galeni sententiam, qui nõ ideo quod maturæ prouenerint, sed potius quòd cito marcescãt, appellari ὡραῖα maluit. Latine ergo rectius fugaces dixeris. Pomum autem uoco, quicquid extrinsecus lignosum non est. Celsus uuas, ficus, nuces, glandulas fructus surculorum esse scribit.*

Pagin. 33. li. 8

Muria conditæ.) *Ad uerbum hoc sonat, quod Græci dicunt halmadas oliuas. Nam* ἅλμη *muria uocatur latinis. Alij quod sale condiantur sic nuncupari censent. Non desunt qui easdem colymbadas appellent, confusa ambarum differentia. Paulus certe ipsas distinguit, quum infinitæ ferè oliuarum conditur æ habeantur, teste Palladio & Columella. Dictæ autem sunt colymbades inde, quod oleo suo puræ hoc est sine accersita commendatione innatant, & quasi urinabundæ fluitant.*

Pag 33. li. 40

Tremula plus alimenti habent.) *Hæc Græci* τρομερὰ *nuncupant. Sunt autem modicè cocta, ut Galenus ait. Hermolaus tenera & tremula eadem esse dicit.* **Sorbilia.** *& ipsa mediocriter cocta sunt.* **Pnicta** *uocantur quæ in aqua suffocantur demerguntur q;, à uerbo* πνίγω **Quæ sartagine friguntur.** *Hæc* τηγανιστὰ *Græce dicunt, deterrimi alimenti teste Galeno.*

Pag 34. li. 6

Quæ pedibus fidunt.) *Pro inter animalium pedestrium carnes loquendi ratio ex Celso petita, libro tertio. Ex his quæ uolatu fidunt.*

Li. 19

Quæ uolatu nituntur.) *Hoc est uolatilium: Celsus sic loquitur.*

Pag. 36. li. 20

Molles pisces.) *Hoc est qui molli cute præditi sunt.*

Li. 24

Cartilagineorum quæ selache.) *Selache authore Plinio libro nono, capite uigesimoquarto Aristoteles primus uocauit eos pisces qui pro spina cartilaginem habent. Eosdem Plinius planos appellat.*

Pagina 36. linea 40

Austerum stomacho.) *Græcè est* στῦφον, *quod sonat astringens. Galenus aũt Methodi libro quarto austerum id uocat, quod* στῦφον *quoq; Græce dicitur, libroq; duodecimo austera uina uentrem roborare scribit, caputq; inter omnia minime tentare, cæterum ad digestionem in corpus non festinare.*

Pagina 37. linea 1

Vermiculum.) *Græce est* κιῤῥὸν, *medius inter album et nigrũ color non malè rubens, & rubrum quis dicat.*

Linea 9

Desipiunt.) *Græce* παρανοοῦσι, *melius hic quadrat mente alienantur.*

Pagina 39. linea 11

Cum musto deferbuerint.) *In uno exemplari Græce erat* γλεύκους, *hoc est mustum; in alijs* γλυκὺ, *quod est passum, eaq; lectio magis placet.*

Linea 25

Syrmaismos. *Hanc dictionem Galenus in cõmentario in Hippocratem de articulis, his uerbis exponit.* Συρμαϊσμοὺς δὲ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τὰς μετρίας κενώσεις, εἴτε διὰ τῆς γαστρὸς, εἴτε καὶ δι' ἐμέτων γίγνοιντο, *id est, syrmesmos uocabant ueteres mediocres uacuationes, siue per aluum, siue etiam per uomitus fierent.*

Pagina 41. linea 5

MOrbis iam conflictantur.) Loquutio Celso frequens, ut libro secundo capite sexto; Hi uel capitis doloribus conflictantur, uel terrãeduut.

Linea 15

Vna uice.) Græcè est ἀθρόως, quod uniuersim significat & semel, non pluribus uicibus. Celsus uidetur hoc uerbi expressisse libro quarto capite duodecimo, quum ait: Ne quis aut cibus aut humor uniuersus detur, sed paulatim. Ergo per interualla temporis sat est cyathos binos ternos'ue sumere, & cibum pro portiõe. Hic uniuersim sumere nimirum pro ἀθρόως ponitur.

Linea 19.

Siquidem capitis.) Hæc dictio siquidem, ex superiore oratione pẽdet, puta quale morbi principium dicamus. Nam Paulus rationem reddens, cur non quodlibet superueniens homini, morbi principium sit, inquit: Siquidem capitis &c.

Linea 30

Vigilia præcesserit.) Græcè est συμβεβηκότων, quasi dicas, quæ simul contigerint, una inuasrint. Verum ex Celso, qui hæc ad uerbum trãstulit è Græcis, sumpsimus: quem uaiminamur, ut à fide non recedamus.

Linea 34

Pituita crassior.) Celsus ita uertit ex Hippocrate. Græca dictio est λῆμαι, quam Plinius etiam usurpat, libro uigesimotertio, capite primo. Vel, inquiens, si lemæ in oculis erunt.

Linea 38.

In ueste floccos legere.) Græcè est κροκυδίζειν, quod notat propriè fimbrias diducere, ut Celsus exponit: floccos autem legere huic finitimum est, eoq; addidimus ex Celso. Sequitur καρφολογεῖν, hoc est, festucas & minima quædam carpere, quod incuria impressorum omissum est, id adijcio.

Pagina 42. linea 5.

Sudore digeratur.) Tali dicendi formula Celsus utitur, quũ quasi defectum animi ex sudore innuit, libro tertio capite decimo nono. Quod stomacho languente immodico sudore digeritur.

Linea 9.

Cibi appetentia.) Græcè est, εὐέχειν πρὸς τὰ προσφερόμενα, quod Celsus eleganter libro secundo capite secundo, ubi de bonis in ægrotantibus signis agit, cupiditatem cibi uertit, aliàs appetentiã. Barbari ad uerbum exponunt, bene se habere ad oblata.

Pagina 43. linea 18

Quarto die crisin experiẽ.) Crisis Græca dictio est, medicis admodum usitata, eoq; reliquimus: interim tamen iudicium, & indicationem interpretati. Celsus dies crisis circumlocutiõe exponit, tertio libro de febribus: Dies, inquiens, in quibus de ægris iudicaretur, κρισίμους nominabant.

Linea 20

Intra quartumdecimum diem soluetur.) Hoc est iudicabitur, ut rudiores intelligant.

Pagina 44. linea 17

Qui rigore uehementer febricitant.) Quia medicis aliquot doctis hæc dictio iu usa est, nõ dubitaui ipsam ponere, pro ea quæ Græcis ῥῖγος dicitur, quanquàm hanc Latinè algorem cum tremore possis interpretari, uel totius corporis concussionem. Rigores autem inflexibiles neruorum musculorumq; duritias rectè dixeris, ut Plinius & Celsus authores sunt. Non tamen ignoro in frigore aliquando rigorẽ dici. Verum id ex consequenti eius euentu dicitur.

Pag. 45. li. 20

Conflictatus fit.) Διαφορεῖται ἢ ταλαιπωρεῖται Græcè est, quod superius exposui excruciatur. Celsus alibi in simili re conflictatur, usurpat. Si æger inquiens, conflictatur.

Linea 37

Eleuatiõe.) Celsus eleganter ἀναστολήν & συστολήν, libro primo exponit: Quare inquiens uenæ nostræ modò submittũt se, modo attollũt: dixit aũt uenas pro arterijs. Veteres enim uenas pro arterijs ponebant.

Pag. 46. li. 7

Iis quæ ꝑ brachiale excurrũt omissis.) Brachiale iuncturã uoco qua manus cum brachio iũgitur, in qua parte, arteriæ omnium maximè apparẽt, ut sit sensus: Vbi eas quæ brachiale perrepũt arterias prætergressus fueris, nullas in toto corpore tactu commodiores illis reperias, quasi dicas: In brachiali, arteriæ ad tactum sunt accommodatissimæ.

Linea 16

Tria sortitur interualla.) Barbari διαστάσεις uertunt dimensiones. Celsus libro tertio de febribus capite sexto: Si uenæ non æquis interuallis mouentur.

Li. 19

Distantia.) Hoc pro interuallo positum est, ex uocabuli Græci significatu.

Pag. 47. li. 10

Interualla cum ipso.) Interualla hic uoco ἠρεμίας, hoc est quietem quæ percussibus arteriarum interuenit. Galenus etiam διάστημα hoc est interuallum uocauit, sed temporis quo arteriæ mouentur.

Li. 29

Peculiaris quidẽ puerili.) Post uidetur omissum id quod Galenus addit, εἰ παιδίον τῷ πλησίον ἡλικίας σφυγμὸν λάβοι, παράρυθμος καλεῖται, hoc est, si puer propinquæ ætatis pulsum acceperit, pararythmus uocatur.

Pagina 54. linea 1

Aluus optima.) Pro deiectione hic ponitur aluus. Celsus libro secundo cap. quinto. Aluus quoq; uaria pestifera est. Item quæ liquida, eademq; uel nigra uel pallida uel pinguis est. Idem pro parte accipit, qua excrementa continentur.

Linea 2

In rufum elanguescit.) Pliniana locutio, pro leuiter rufa ẽ.

Linea 15

Particularũ tabem.) Græcè est σύντηξιν, quæ uox significat colliquationem consumptionemq;, quum particulis quotidie aliquid abscedit, nec alimẽtum recipiunt. Nos talẽ interpretati sumus, quòd hæc dictio apud Latinos latius pateat, ꝙ Græcorũ φθίσις. Plinius uoce syntexi utitur tanꝗ Latina, libro uicesimo secundo capite uicesimoquinto. Tali sorbitionis genere emendãtur syntexes, hinc syntectici eodem authore dicuntur.

Linea 27

Speciem ulni tenuis & albi.) Græci codices habebant ἐγγὺς ἰκτερικῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, hoc est, satis propinqua tenui & albo, uerum legendum censeo, ἐγγὺς ὄντα τοῦ &c. quemadmodũ Galenus & Oribasius, unde ad uerbum transcripsit.

Linea 30

A' diluta.) Hoc est aquosa, ut Celsus sæpius utitur.

Linea 38

Subsidẽtia alba.) Græci uocant hypostaseis, Celsus residẽtia, aut subsidentia, aut quod subsidet.

Pagina 57 linea 18

Consistit.) Pro in summum statu est, in summo incremento est. Celsus libro tertio capite quinto: Quum uero febris instet, incipiat, augeatur, cõsistat, decedat. & paulo post. Satius est consistente iam incremẽto febris, aliquid offerre. Item libro quarto, capite septimo: Vbi in incremento constitit.

Linea 19

Nihilosę magis pectus quàm extrema calent.) Hoc deesse uidebatur, ex Galeno instauratum.

Linea 33

Quod ad inferiora uergit.) Apertius ex Galeno & fusius exposui. Sic etiam Oribasius habet.

Pagina 58. linea 1

Circuncidendũ est.) Celsiana loquutio, ut lib. quarto cap. 20 Circuncidendum uinum est in totum annum.

Linea 5

Ordine conuerso otiosis.) Addidimus ad sententiam superiorem exprimendam, non incommode, ut speramus.

Pagina 61. linea 10.

Sustinere eos qui.) *Hoc est, nutrire. Græcum est διαιτᾷν. ita Celsus loquitur.*

Linea 29.

Humorem refrigerantis.) *Hanc sententiam ita potius leges* Refrigerãs aliquod, humore eius expresso, pilæ cum portulaca iniicimus, deinde contusum exprimimus, cum usus exigit, modico polentæ mixto, totum in aquam frigidam mersum refrigeramus.

Pagina 62. linea 7.

Lemæ ipsis inhærescentes.) *Plinius usurpat hoc uocabulũ pro Latino, ut superius dictum est. Celsus crassiorem pituitã interpretatur.*

Linea 16.

Quũ uero periclitatur.) Græcè, *ἐς κίνδυνον ἥκει, ad periculũ uenit, pro eo quod Latini dicunt, Metus est, periculum est. Celsus uerbo utitur, libro primo capite tertio sic scribens: Nam siue plus est quàm quod concoqui possit, periclitari ne corrumpatur, non oportet.*

Pagina 63. linea 13.

Nimis laboriosa uitæ ratio.) *Græcè est ταλαιπωρίας, quasi dicas miseriæ. Idem ualet ærumnosa uitæ ratio, quæ plena & laboribus & miserijs existat.*

Linea 32.

Pyræ incendio.) *Græca dictio est pyra, latinis tamen usurpata. Propriè est lignorum strues.*

Pagina 64. linea 16.

Venter syntexin patitur.) *Quid sit syntexis superius explicatum est. Sententia est: Venter tabida, & quæ ex ipsius corporis substantia decesserunt, humore undiquaq; in ipsum confluẽte, emittit, partim uomitu, partim inferius. Ad uerbum Græcè est: Venter syntexes emittit, aliàs sursum, aliàs infra. Cur autem sic reddiderim, Oribasius fuit in causa, qui apertius & fusius eãdem tractat sententiam.*

Pagina 69. linea 38

Fenestris patentibus.) *Hoc quidem in Græco nõ est, sed ex Celso idem ferè scribente huc trãstuli, quod aër frigidior hinc peti soleat. Verba Celsi sunt libro tertio capite decimonono, quo minus corpus insudet, leui ueste debet esse contectus, loco nõ calido, fenestris patentibus, sic, ut perflatus quoq; aliquis accedat.*

Pagina 70. linea 21

Hypoglottia uocant.) *Scribonius Largus globulum uocat, qui sub lingua teneatur.*

Linea 35.

Herbæ pituitariæ.) *Pituitaria herba est quæ dicitur etiam pedicularia, Græcè staphis agria.*

Pagina 72. linea 3

In id uehementer efficax est.) *Celsi peculiaris est hic sermo, ut libro tertio capite decimooctauo: Mouere sternutamẽta in id efficacibus. Eodem sensu usurpat, ad id efficax, ut libro quarto capite octauo: potiõnesq; ad id efficaces.*

Linea 7.

Quum minus quàm par est.) *Tabis genus est, quæ ἀτροφία Græcis dicitur. Plinius exponit, quum cibum corpus non sentit. Celsus eodem ferè modo interpretatur, libro tertio capite uigesimosecũdo, sic scribens: Tabis plures species sunt: Vna est, qua corpus non alitur, & naturaliter semper aliquibus decedentibus, nullis uero in eorum locum subeuntibus, summa macies oritur, & nisi occurritur, tollit: ἀτροφίαν hanc Græci uocant. Ea duabus ferè de causis incidere consueuit: Aut enim nimio timore aliquis minus aut auiditate nimia plus quàm debet, assumit: ita uel quod deest, infirmat: uel quod superat, corrumpitur. Hactenus Celsus.*

Linea 10

Acrimonia sane febrium.) *Græcè est ὀξύτης, quod significat acumẽ. Latinè possis dicere, sæuitia febris lenta, aut acrimonia, aut uehementia remissa siue præterita, ut ad uerbũ interpreter.*

Linea 41.

Vniuersim superaccõmodatus.) *Sonat Græcè μετὰ κρουνισμοῦ, hoc est, cum strepitu, torrentis modo, amplius in caput de turbatus ex oleo fotus.*

Pagina 73. linea 1

Pollen polentæ.) *Apud Græcos est παιπάλη ἀλφίτου. Plinius tamen alijq; antiquiores scriptores, eas uoces ex Græcis uertentes, nihil aliud quàm polentam dixerunt, quũ tamen παιπάλη propriam habeat significationẽ, quæ indicet, quod in farina tenuissimum est.*

Linea 8.

Ex calidis spissamentis.) *Aromata tusa, oleoq; admista ut tenuitatem eius spissent, coactumq; confusa ipsorum farina incrassent, spissamenta Latinis dicuntur, Græcis stymmata. Plinius libro decimotertio capite primo. Ratio faciendi duplex, succus & corpus: ille olei generibus ferè constat, hoc odorum. hæc stymmata uocant, illa hedysmata.*

Pagina 76. linea 17

Aëris perspiratu.) *Græcè est, πρὸς ἄνεμον ἔχων, quod est, ad uentum conuertens. Celsus autem superiore loquutione utitur in re simili. Qui enim uento exponitur, aëris perspiratum sentit.*

Linea 25

Qui subito animam perdunt.) *Idem est quod animo deficiunt. Cæterum Celsus anima frequentius usurpat, quàm animo: alij utro indifferenter.*

Linea 26

Contra hanc pugnandum est.) *Celsus huncin modum loquitur.*

Linea 27

Symptomatis.) *Hoc Celsus alijq; cãdidi Latinæ linguæ scriptores exponunt, per ea quæ superueniunt.*

ARGVMENTVM LIBRI SECVNDI.

Hoc ſecundo totius operis libro, de febribus tractatur. Primum de iis quę ad notas totamq́; earum curationem conducunt, ſermo habetur: deinde de ſingularum febris ſpecierum generatione & curatione. poſtremo de iis quæ febribus ſuperueniunt.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

Pagina 77. linea 34

Vt calami radix.) *Aliquoties dictione calami usi sumus pro arundine, idq; citra adiectiuum aromatici, qui ab illo diuersus est.*

Pag. 79. li. 27

Iunci floris.) *Hoc est iunci rotundi floris, ut apud Celsum nonnunquàm legitur, nisi mendum sit.*

Pagina 86. linea 14

Scordij drachmæ quatuor.) *impressum exẽplar habet σκορόδων hoc est alliorum: scordiũ uirtute simili ad affectum hunc ualet, qua de causa ua reddidimus, quanquam superior lectio multis probetur.*

Pagina 87. linea 20

Venarũ puluini turgescunt.) *Hoc est ipsæ uenæ. Nam puluini nihil aliud sunt quàm uenarum extuberantiæ, quemadmodũ Celsus aliquando uenarum toros dixit.*

Linea 33

Medicamentum ex papauere.) *Simpliciter hoc diximus, pro ex papauerum capitibus, quod Latini scriptores sæpe factitare solent: Græce dicitur dia codion.*

Linea 41.

Vel rhodomelite uel diluto hydromelite.) *Affinitas dictionum malæ scripturæ occasionem præbuit, hunc igitur in modum uitiatam lectionem restitue,* uel rhodomelo uel dulci hydromelo, *dilutum positum erat pro aquoso, propter id quod sequitur.* Nam uinosum hydromelũ. *Simili casu in septimo libro capite decimo quinto deprauata est lectio, ubi pro hydromel & rhodomel, legendum est hydromelum & rhodomelum.*

Pagina 90. linea 6

Bombylio ori instillantes.) *Bombyliũ teste Galeno & Suida est poculum angusti oris, cuiusmodi fictilia multa fieri solent.*

Linea 12

Fœmora & crura exulcerata.) *Vrentibus scilicet qualis est urtica & sinapi. Celsus exasperare pro exulcerare ponit libro tertio capite uigesimoseptimo. Prodest inquiens etiam torpentis membri summam cutem exasperasse, uel urticis cæsam, uel imposito sinapi.*

Pagin. 91 li. 9

Ac ore uentriculi submisso.) *Græce est συστολῆς φυλάττειν, ἐρεθίζειν τὴν κοιλίαν, hoc est, in systole conseruare & aluum irritare: puto aũt aliquid desiderari, atq; in hunc modũ legendũ esse: Quibus uomere ex usu est, ij statim ad id cogẽdi sunt et in quiete seruandi: qui difficulter uomunt, ijs aluus duci debet.*

Pagina 92. linea 4

Iuncus aliaq; similia.) *Quotiescunq; simpliciter iuncus positum, rotundum intellige.*

Pag. 93. li. 4

Eorum quæ iuxtà sunt obliuio.) *Dictio Græca est προσεχῶν quæ etiam familiares significat, atq; sic duobus modis possit intelligi, sed prior sententia omnia complectitur.*

Pagina 96. linea 1

Quando ualentiora magisq; uaria.) *Ita intellige, quando contumax est humor, tunc ualentiora tentare oportet remedia.*

Linea 12

Ex cucumere.) *Græcè est dia sicyonias, quod est ex cucurbita syluestri, dicitur alias dia colocynthidos.*

Pagina 97. linea 8

Latinis incubo est.) *Nonnulli incubonem Latinè dici negãt, Scribonius Largus eadem dictione utitur compositiõe centesima.*

Pagina 98. linea 30

Attonitum ipsi crus euaserat.) *Attonitum hoc est apoplexia occupatum.*

Linea 25

Omnes faciei subiectæ partes.) *Hoc est, partes omnes quæ à facie usq; ad ima habentur.*

Pagina 99. linea 15

Valetudini faciunt.) *Hoc est prosunt. Celsus sæpissime ualetudinem pro sanitate ponit, nullo etiam adiuncto.*

Pagina 101. linea 27

Commendatur autem lac.) *Alterum exemplar scriptum ἐπαινεῖ, quod est commendatur, uerum dum sententiam penitius introspicio, melius habet impressum ἀναθῶ, ut sit: Cæterum uitari debet lac, caseum, &c.*

Linea 31

Iunci rubi.) *Græcè quidem est σχοίνου quod est iunci rotundi, sed deprauatè, pro σχίνου, quod est lentisci.*

Pagina 102. linea 20

Sorbitionibus ex chondro & alica.) *Hoc ex loco manifestissimum est, Paulo diuersa esse chondrum & alicam, quod alibi monuimus.*

Pagina 103. linea 29

Vbi refrixerint in memoria habeatur.) *Peruersa est sententia, sic lege:* necubi refrixerint. *sensus est, sudores lanis oleo madentibus abstergere, ne nobis imprudentibus refrigescant, in memoria habeatur.*

Linea 36

Instar erui.) *Substantiue hic instar ponitur pro magnitudo: locutio Latinis medicis frequens.*

Pagina 105. linea 25

Causa cæca.) *Hoc est latente, incognita.*

Pagina 112. linea 39

Pollinem eius accommodare.) *Pollinẽ accipimus in hoc opere, pro quocunq; tenui puluere.*

Pagina 117. linea 5

Amygdalarum quibus corticẽ detraxeris.) *Græce est ἀμυγδάλων λελεπισμένων, quod est amygdalarum exalbatarũ: nos, quia cortice detracto albescunt amygdala, quibus corticem detraxeris, reddidimus.*

Linea 16

Vel marrubij.) *Impressum exemplar habet πράσου hoc est porri, atq; ea lectio magis probatur, quod superius in eodem capite porrum ad aurium dolores Paulus commendauerit.*

Pagina 121. linea 8

Aselli domestici combusti.) *Corrupta est lectio dictionum Græcarum confinitate, Græce est ὄνιδος quam dictionẽ nusquã reperio, eoq; putaui legendum ὀνίδων pro multipedis. lege igitur ὀνωνίδος, ut sit, Vel ononidis combustæ cinerẽ inspirabis: uel ononidis expressæ succum instillato.*

Linea 26

Fuci drachmæ tres.) *Fucum uoco quod Græci phycos dicũt, Plinium hac in re sequutus.*

Linea 35

Thuris, illyricæ.) *Hoc est iridis illyricæ: distinguendum à thure est.*

Li. 40

Erui siliquæ.) *Græcè est λοβοῦ quod per se lomentum significat & siliquam cuiuscunq; frugis: hic autem erui farinam legere malim.*

Pagina 122. linea 39

Quanto calidius.) *Græcè est quantò uetustius, sed quia oleũ uetustate redditur calidum, eo modo transtuli.*

Pag. 123. li. 17

Ficus pinguis uiridis.) *Hæc in impresso exempari malè sugillatis adiuncta erãt, nos ex manuscripto in suumm locum restituimus. Cæterum pro* ficus pinguis, *legendum est,* nucis.

Linea 26

Pondo triens.) *Pondo hic nihil aliud significo, quàm pondere, quemadmodum usurpat Largus, quum autem solum ponitur, tũc libram signat. Porro triens de uncijs tantum dicitur apud medicos, hic autem malè positum est in fine, lege igitur hũc in modum*

Aluminis latercularij, salis ammoniaci, singulorum pondo trient, myrrhæ, costi, pyrethri, singulorum denarij quatuor, piperis &c.

Pagina 126. linea 10

Spiritus recta ceruice uix trahitur.) *Græcè est ὀρθόπνοια καὶ πόνος μετὰ δυσπνοίας, quod ad uerbum sonat, orthopnœa, labor cum spirandi difficultate, id totum breuissimè complexi sumus, per* spiritus recta ceruice, *orthopnœā intelligentes:* uix trahitur, *laborem cum spirandi difficultate. Celsum hac in re imitati qui in capite de angina hæc eadem habet.*

Pagina 127. linea 8

Et anguntur.) *Græcè est in codice manuscripto ἀνιῶνται, quod est tristitia afficiuntur, angūtur impressum habet ἀνίενται, hoc est redeunt ad se, animum recipiunt.*

Pag. 128. li. 1

Sumenalia quæ itria dicuntur.) *Barbarus testatur itria dici sumenalia.*

Pagina 129. linea 12

Dum tabuerint.) *Græcè est ἀπεψηθῶσι, hoc ad uerbū signat, usq; ad tertias redactio atq; sic intelligi uolo, dū tabuerint, usque ad tertias uidelicet decocta.*

Pagina 123. linea 20

In pinguedinem lāguescit.) *Græcè est ὑπολιπαροὶ γίνονται, hoc est, subpingues fiūt, quod nos expressimus per,* in pinguedinē languescit, *qui loquendi modus in hoc sensu, Plinio alijsq; Latinis scriptoribus frequens est.*

Linea 31

Hydromelite.) *Et hic hydromel pro hydromelo ponitur.*

Pag. 131. li. 28

Ad magnitudinem cicerum trium.) *Græcè uidetur habere ceratiū, hoc est siliqua, ut sit sensus, ad magnitudinem siliquarum trium aut quatuor. Nos, quia hoc non uidebatur multum conuenire, diximus* cicerum. *tu utrum mauis elige.*

Pagina 134. linea 31

Purulēta excreatio quā græci empyema nomināt.) *Empyema purulentam colluuiem uoco & excreationē, quæ à sanguinis expuitione facto ulcere, neq; ad cicatricem perducto fieri solet, probatissimos Latinæ linguæ scriptores imitatus.*

Pag. 136. li. 1

Pleuritis qui nobis lateralis dolor appellatur.) *Lateralem dolorem uocaui, quem Græci pleuritim, authore Plinio: laterum dolorem eum qui sine febri est. Celsus utrumque malum, dolorem lateris uocat.*

Linea 3

Dolor à summa.) *Multi ita interpretant hunc Pauli locū, sed nos in subscriptum modum legimus:* Dolor ad summam humerorum compagem, & extremas costarum cartilagines pertinens.

Pagina 137. linea 29

Puluerem ea uię pauimento.) *In hunc modum Celsus ubi de sudore agit in cardiaco morbo, interpretatur id quod Græcis est καθάρματα τοῦ ἐδάφους, quasi dicas purgamenta pauimenti.*

Ibidem.

Alia'ue refrigeria.) *Græcè est ψυχαγωγία, quod hoc loco refrigerationem non delectationem animi significat, ut aliâs. Nam refrigeria sudantibus maximè ex usu sunt.*

Pagina 141. linea 21

Contra uentriculum ipsum.) *Latinis uentriculus dicitur, qui Græcis stomachus: intelligo autem superiorem partem uētris, quæ sub cartilagine mucronata habetur. huic igitur applicari cucurbitula debet*

Linea 31

Alimentum ægri sentiunt.) *Hoc est aluntur, loquutio Plinio & Celso frequens.*

Pag. 146. li. 13

Lacte caseato harundine demissa.) *Legerem hic Græcè καλάμῳ, sed impressum bene habet κόχλακι, sic igitur restitue lectionem uitiatam.* Lacte caseato lapillis marinis ignitis in id demissis.

Pagina 147. linea 3

Acerba uua combusta.) *Græce est ὀμφακίδας, quid hoc sit non comperi, conijcio autem ex ipsius Pauli interpretatione glandis calycem esse, ut sensus sit, calycis quernei combusti, est autem hoc concauū &c.*

Pa. 156. li. 16

Recens caro lota esse uideatur.) *Sic reddā Celsus quod Græcè ὥσπερ πλύματι κρεῶν νεοσφαγῶν.*

Li. 26

Recrementa erunt ficciora.) *Videtur hic deesse in Græco exemplari, & pauciora, tu si uoles addito.*

Pagina 159. linea 25

Cottabismi & dropaces.) *Quid cottabismus sit uide Hermolai Barbari Corollaria in Dioscoridem.*

Linea 32

Nonnunquam sanguinis copia.) *Græcè quidē sic est, uerum sequens sententia, ipsaq; rei ueritas πνεύματος pro αἵματος legendum esse dictitat, ut sensus sit.* Nonnunq̄ spiritus copia &c.

Pagina 161. linea 19

Agresti uua.) *Sic uoco interim staphida agriam, aliquando pedicularem herbam.*

Pagina 163. linea 35.

Calcis pōdo denarij octo.) *Græcè est ἀσβέστου quod est, nō restinctæ, atq; sic hic & in duabus sequentibus cōpositionibus accipiendum.*

Pag. 166. li. 31

Plumbi recosti quod helcysma dicitur.) *Nonnulli sic interpretantur, sed propriè helcysma recrementum argenti est, lege ergo,* Scoriæ argenti quod helcysma &c.

Pagina 172. linea 10

Aristolochiæ rotundæ.) *Deprauatum hic exemplar Græcū est, habet enim μελαντηρίας στρογγύλης, quod est melanteriæ rotundæ, nullo sensu, quum creta sutoria rotunda nusquā legatur. Forte igitur legendum στυπτηρίας hoc est aluminis, aut disiunctim, melanterij & aluminis rotūdi, ut substantiuū intelligatur in στρογγύλης, quemadmodum in χυλοῦ.*

Pagina 175. linea 3

Ilicis italico fictili.) *Græcè est φελλοῦ, Hoc est suberis, ut aliàs interpretati sumus. Nonnulli uerò ilicem exponunt.*

Pagina 177. linea 27

Nigro Serapionis.) *Intellige Melinum dictum, non nigrum.*

Pagina 189. linea 19

Lege consortij quod.) *Hoc est per consensum. modus loquendi Celso peculiaris.*

Pagina 190. linea 1

Artus intricet humor.) *Artus hic uoco, quod Græci ἄρθρα, membra nimirum motui dicata, aliâs articulos forma diminutiua dicimus. Idem facio in dictione κώλων manus & crura, ea comprehendens. Barbari membra uertunt.*

Pagina 194. linea 7

Eiusdē aceti imbre.) *Hoc est, aceto irrorato. Celsus sic loquit.*

Pag. 195. li. 24

Sed crudi minus eam assument.) *Crudi dicuntur & homines & cibi: homines qui nondum concoctionem obierunt: cibi qui nondum concocti sunt.*

Pag. 197. li. 5

Podagram quæ iam constiterit.) *Hoc est quæ iam confirmata fuerit. Nam id propriè συνίστασθαι significat. huic confine est, radices agere.*

Pagina 199. linea 11

Vel oui luteū fabarū lomento cum aceto incoctū.) *Duplici modo hæc sentētia intelligitur: Primū ut exposuimus, deinde in hunc modū, uel putamē fabaceū cū aceto incoctū. Sed scriptū exēplar superiorē sententiā magis refert.*

Li. 24

Fit autem in pedis & manus præcipue pollicibus.) *Impressum exemplar hæc nō habet, quanq̄ sensus requirat. Nos igit ex Marcello Dioscoridis interprete Paulū citāte hæc restituimus.*

ARGVMENTVM LIBRI TERTII.

In hoc tertio totius operis libro de singularum corporis partium affectibus disputatio est: quæ à summo capite incipiens, in imos pedes desinit.

CAPITA TERTII LIBRI.

Pagina 201. linea 10

ELephantiam nunquam curari.) Elephantia et elephantiasis teste Plinio utroque modo dicitur, ut libro uicesimo, capite decimo: Eadem in aceto cocta, contra elephantiam proficit. Et libro uigesimo sexto capite primo: Diximus elephantiasim ante Pompeii Magni aetatem non accidisse in Italia, & ipsam a facie saepius incipientem: ubi hoc mali elegantissime describit Plinius. dicta autem est elephantiasis ab elephantorum cutis similitudine. Hinc elephantici, uulgo leprosi. Graecis hoc uitium ἐλέφας, λεοντίασις & λεοντίασις, uocatur.

Linea 33

Non fisso sed recens mulcto lacte.) inuenio apud probatos authores, utpote Largum, Celsum, Plinium, alumen fissum, scissum & scissile: ita & lac, quum eadem dictio Graeca sit, σχιστόν.

Linea 35

Acremento autem uomitus.) Graece est, δριμυφαγία, quasi dicas acrium esu. Verum intelligitur apud Graecos scriptores uomitio acrium ciborum esu concitata. Plinius libro uigesimo capite septimo, acrementum aceti dixit: Palladius acredinem ceporum: caeteri acrimoniam.

Linea 37

Malo uictis.) Hoc est deploratis, Graeci uocant τοὺς κακῶς νενικημένους. Celsus libro quarto capite quarto. Quibus si non fuerit aeger adiutus, scire licet malo uictum. Idem artem malo uictam dixit, libro quinto, capite uigesimosexto sic scribens. Ne si uicta ars malo fuerit, uel ignorasse uel fefellisse uideatur. Item libro sexto, capite decimooctauo. Si medicamenta uincuntur.

Linea 40

Metasyncritica dicunt.) Haec sunt propriè medicamenta quae in morbi refectione adhibentur. Nunc Latini uocant noxios humores euocantia, nunc recorporatiua: prius autem hic magis congruit.

Pagina 202. linea 15

Vini primae notae.) Hoc est excellentis & generosi.

Linea 21

Porro.) in uno exemplari erat πράσιον hoc est marrubium: reliqua duo habebant πράσον, quod est porrum.

Linea 28

Manu molliter permulceri debent.) Graece est ψηλαφᾶν quod est molliter contrectare manibus, ut Celsus libro tertio capite nono. Ex aqua frigida cui oleum sit adiectum corpus eius pertractandum est. Idem permulceri utitur eiusdem libri capite uigesimo tertio. Vbi inquiens, mane experrectus est, corpus eius leniter ex oleo uetere cum capite, (excepto uentre) permulceatur. Et libro quarto ca. ultimo: Leuiter unctis manibus corpus permulcere.

Linea 30

Nunc saltu.) Omnia exemplaria habebant, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέων, ἀγκτῆρσι τε, καρύκῳ χρώμενος, hoc est ad uerbum: Partim saltans, partim nauigans ancteribus utens, & coryco. Nos autem uertimus. Nunc saltu nunc remigio, ut πλέων participium sit. Nam & remis agitandis corpus exercetur. inclinabat autem animus πάλλων legere ut esset; Nunc saltu, nunc autem magis ancteribus & coryco utens. Verum magni aliquot uiri nominis, priorem lectionem probabant exemplaribus suffragantibus. Porro quum quotidie disquirerem, quid essent ancteres, nec reperirem quod huc faceret, Gulielmus Budaeus unicum literarum decus, humaniter me submonuit pro ancteres hic legendum esse halteres, quod ego statim arripui, ac ita deinde sententiam legere malui: Nunc saltu, nunc autem magis halteribus uti & coryco. Qui enim apud ueteres saltu certabant, ii halteribus utebantur. Sunt autem halteres pilae plumbeae massulaeue quibus utraque manu se librabant ut certius assilirent. Martialis.

Quid pereunt stulto, fortes halter lacertos
Exercet melius uinea fossa uiros.

Linea 29

Offas ex polenta.) Hoc est pulticula ex farina ordeacea. Graece est μᾶζα, quod Hermolaus Barbarus & Theodorus Gaza offam exponunt.

Pagina 203. linea 4

Acria sine periculo.) Haec sententia ita erat, acria non sine periculo (exceptis condimentis) ingerunt, id est acria adimenda sunt exceptis condimentis. atque ita, si placet, lege. Li. 7

in dulciariorum genere.) Hoc est melitomatum, quasi dicas, ex melle confectorum.

Linea 31

Aesculapij medicamentum.) Latine reddidi quod Graecis dicitur Asclepion.

Pagina 204. linea 4

Aselli.) Hoc est multipedes, qui Graece ὄνοι et πολύποδες appellantur, Humectis in locis agentes. Alij malunt, sub hydriis, id est uasis aquarijs.

Linea 9

Marinae arenae usus.) Hoc est in marina arena saburratio, si quid intelligo. Li. 19

Lepra altius circularibus exerosionibus. Vulgo lepram uocant, quae doctis est elephantia siue elephantiasis, maxime inter se diuersa. Linea 41

Donec tabescant. Celsi loquutio est. Graece sonat ἕως φρυγῶσι, in eodem ferè sensu.

Ibidem.

Oleo adiunge cerae tractae.) Cera tracta, candida est, authore Photion, a quo & uerbum ἀκαπτίζειν, pro eo quod est perficere ac subigere ut alba fiat cera.

Pagina 205. linea 7

Lotariae rubrae.) Graece est λωτάρια ἐρυθρά, ut sit pluratiui numeri. Hermolaus quoque citat ex Paulo, lotarium rubens, quasi diminutiuum loti. Nisi quis non de loto Aegyptia, sed de syluestri potius accipiat. Est etiam pastillus apud Paulum, dia lotarion uocatus, ad naturalium sedusque uitia.

Linea 10

In uetustatem incidentibus.) Celsus sic loquitur, libro tertio, capite decimoquarto. Si uero (inquiens) primis diebus discussus morbus non est, incidit'que in uetustatem &c.

Linea 39

Sulfuris uiui.) Scribonius Largus uiui ponit, ubi Celsus ignem non experti, Graece est ἄπυρον.

Pagina 206. linea 7

Coctam liquatamque illinito.) Graece est τετηγμένον, hoc est τακεῖσαν uel μαλαχθεῖσαν.

Linea 29

Cineris lixiui stillaticij.) Idem est quod lixiuiae. Verum quia uox Graece multa significat, ut certior fieret res, cinis lixiuius stillaticius dictus est, non aliter quam si lixiuiam & lixiuum cinerem simpliciter diceremus.

Linea 39

Parygro.) Hoc est liquido, uocatur ita etiam Latinis.

Pagina 208. linea 29

Vna cum ouorum aquato.) Columella ita loquitur. Scribonius Largus, compositione uigesimatertia: Hoc quidem etiam in iniurijs utuntur cum oui aquato liquore per se. Idem uocat aquatissimum compositione uigesima sexta. Oportet, inquiens, eo ad sordida ulcera diluto cum oui albo, id est aquatissimo uti.

Pag. 209. li. 2

Stigmata curabis.) Stigmata in uetere medicina dicta sunt, non puncta, sed maculis punctorum quantitate & forma decolorata hominum cutis. Porro Latinus etiam in usu est ea dictio, Largus compositione ducentesima & trigesima prima. Qua stigmata tolluntur. Ibidem.

Quod matulae adhaerescit.) Hoc est, quod ex urina in matula solet coalescere. Vt enim urina acris extergendis maculis est po

tertiæ, ita nimirū, et id quod eo urina reliquū matulæ adhærescit.

Linea 07

Græci exanthemata uocant.) *Exanthemata pustulæ sunt exiguæ, quales ex urtica uel sudore fiūt, eodem plerunq; quæ & cutis colore. Et quoniam turgētium ad florem gemmarum in plātis modo tument, ideo exanthemata à Græcis dicta fuerunt, ἐξανθεῖν enim illis significat florescere. Plinius hoc genus aliquando papulas, aliquādo pituitæ eruptiones, sæpe etiam papularū eruptiones & exanthemata uocat.* Pag. 210. li. 10

Splenio illitas imponito.) *Hoc est oblongo emplastru, lienis modu facto. Plinius. Superimponi oportet splenium è melle decoctu.*

Linea 28

Glīscētibus capitis ulceribus.) *Hoc est manantibus Græci uocant ἀχῶρας.* Linea 32

Ambusta igne medicamētis.) *Plinius sic uocat, quæ πυρίκαυστα Græcis dicuntur.* Pag. 211. li. 28

Fici pinguis.) *Græce est χυρηνῶν, quanq Latina sit dictio quā Græci uocant ἰσχάδα ficum siccatam, nisi quid aliud in uicē huius sit legendum. Porrò siccæ ficus pingues potius sunt quàm recentes. Celsus libro quinto ponit ficus siccas pinguissimas.*

Linea 31

Abrasa & superficiem infestātia ulcera.) *Recētiores interpretes ἀποσύρματα uertūt desquamata. Scribonius Largus abrasa, ut in compositione 015. sic scribens. Facit ad tenera, mediocriter læsa, & abrasa, quæ ἀποσύρματα Græci dicunt.*

Pagina 212. linea 6

Olei sesquihemina.) *impressum habet sesquicyathus, tu utrū libet accipe.* Li. 29

Heliotropij magni fructus.) *Hic fructus pro semine positus est. Græci sæpe confundunt καρπὸν & σπέρμα.*

Pag. 213. li. 4

Nostri inflammationes, Græci phlegmonas uocant.) *Vbiq; hic inflammationem interpretur, Græcorum φλεγμονὴν, quam hodie phlegmonem Latinè efferunt: φλεγμονὴ, feruidam inflammationem. atq; hoc in uniuersum dictum uelim.*

Pagina 214. linea 27

Lomenti drachmæ sex) *Fabarum farina est lomentū. Ponitur etiam aliquando, fabarum lomentum.*

Linea 32

Aqua mulsa, posca, uino & mulso utendum est.) *Mulsa Græcis dicitur melicratos: Mulsum est œnomeli.*

Pagina 215. linea 1

Tenera calami radix.) *Hoc est arundinis.*

Linea 09

Ex humorū decubitu prouenerint.) *Græcè est ἀπὸ συρραγῆς, dicitur & una dictione ἀποσυρμα. Nominant sic dispositionem, quum qui prius unum membrum infestabant humores, eo relicto ad alterum transeunt.*

Pagina 216. linea 8.

Emmoto medicamine.) *Hoc est, linamentis carptis excepto. Nā μοτὸς ea significat. Scribonius Largus circumlocutiōe usus ita ferè exponit, cōpo. ducētesima et trigesima septima Cū opus est inquiens, cochlearia tria rosæ cyatho permiscētur, inde linteola carpta continguntur, atq; ita ulceri superponuntur.*

Pagina 217. linea 31

Stercoris plumbi triens.) *Celsus recrementum plumbi uocat, exemplar μολύβδου, Largus stercus plumbi, ut cōpositione octaua & quadragesima. Ad ulcera in naribus plūbi stercus, quod scoriam dicunt.* Linea 36

Seui caprilli curati.) *Græce ē τεθεραπευμένου. Hoc Celsus simpliciter exponit, curati: ita scribens libro quinto capite 19. τεθεραπευμένα Græci appellant, quæ curata uocāt, quum ex seuo puta, omnes membranulæ diligenter exemptæ sunt. Largus similiter adipem curatum dicit, compositione ducentesima & uigesima secunda. Qui præcedente compositione significantius & manifestius purgatum adipem suillum posuit. Hac eadem ratione, & cadmiam curatā inuenies dici à Celso, ut libro sexto, capite sexto, in Collyrio Cleonis.*

Pagina 218. linea 4

Erysipelaaq sacer ignis Latinis dicit.) *Plinius dijsq; ueteres, erysipelas uocabant, sacros ignes, Celsus tamen ut diuersa genera describit.*

Pagina 219. linea 8.

Myrtei pondo, unguenti quincuncē.) *Hic locus ita uidetur intelligendus, Olei myrtei pondo, unguenti myrtei quincuncē.*

Li. 13

Ex cruda polenta.) *Græcè est ὠμὴ λύσις, hoc est farina uidei sine coctione soluta.*

Ibidem linea 20.

Phyma.) *Latini scriptores, ut Plinius, & Celsus eadem Græca dictione utuntur, quemadmodum & phygethlo.*

Linea 27

Bubones qui prolapsu.) *Græcum est προπτώματα. magis placet, collisu, quanq & superiore modo non indocti exponunt.*

Linea 35

Vlceris io quo id prouenerit.) *Hoc est ulceris in quacunq; corporis parte prouenerit, habenda est ratio.*

Pag. 220. lin. 01

Furunculus.) *Est ulcus nascens passim in quacunq; parte corporis: Græcis δοθιὴν uocatur. Non desunt tamen qui phygethlon furunculum exponant.*

Li. 25

Triticum commansum & impositum.) *Sic lege. Hic enim peculiaris in furunculis tritici usus est. Sic autem uenit intelligendum. Prius dentibus conteras, inde sciatum ulceri inducas.*

Pagina 221. linea 14

Confestim circunscribūtur) *Græcè est περιγράφονται. Est autem circumscribere scalpellu, idem quod circumsecare.*

Li. 07

Ad sordium spissitudinem.) *Manuscriptū exemplar habet μέχρι μέλιτος πάχους, quod est ad mellis crassitudinem.*

Linea 33

Animene.) *Græca dictio est, quemadmodum & emmota, significans medicamētum solutum. Poteris etiam Latinè si mauis legere, ut sit, Cerata cephalica soluta, & in linteolum illita.*

Pagina 223. linea 10

Ad carcinode.) *Celsus eadem dictione utitur in ijs ulceribus quæ cancrum resipiant, libro quinto capite decimooctauo, Carcinode uerò phymata commode his delinuntur.*

Linea 20

Atq; indolens tumor.) *Indolens hoc est nequaquam dolens. Sic etiā intelligo capite trigesimi, Magna ex parte indolēs.*

Pag. 224. lin. 2

Mollissimum ellychnion.) *Ellychnium est quod ex papyro, sparta, cannabe, aut stupa, tortum, in lucernis uritur.*

Linea 18

Visceribus oleum tenuius.) *Sic uoco oleum quod Græci λεπτομερὲς dicunt, alij reddunt tenuium partium.*

Pagina 225. linea 4.

Indidem diuortium expertis.) *Hoc est segregatis solutisq;.*

Pagina 226. linea 29

Ex petasone cōfectum.) *Hoc est ex perna quod Græcè dia pternes inscribitur.* Pag. 227. li. 01

Olei ueteris pondo dua.) *Vetusto more dictū dua pro duo, quomodo Scribonius Largus sæpe loquitur, ut in compositiōe quadragesimaquinta Spumæ argenteæ pondo dua.*

Pagina 230. linea 15

Mastiche Aegyptiaca & hyssopon.) *Omnia exemplaria habent hyssopon deprauatè nimirum, pro œsypum, qui error in Græcis exemplaribus frequens est.*

Linea 16

Dictum aceron.) *In septimo hoc medicamentum aceratos à Paulo dicitur, magis autem propriè aceros dicitur, quasi ceræ expers.*

Pagina 231. linea 22

Viridia diluta.) *hoc est, cũ alio soluta. Forsan remittentia, hoc est, lenia reddita.*

Linea 23.

Pastillusq; nigrouiridis.) *Is est, qui Melanchloros Græcis dicitur.*

Paginea 233. linea 19.

Hæc & meliterion nomis proficiene.) *Est autem meliterium diminutiuum Meliteræ dicti medicamenti, cuius Paulus capite quadragesimo meminit.*

Pagina 234. linea 33.

Resinæ pityinæ.) *hoc est, resinæ è picea, teste Scribonio in cõpositione ducentesimaprima.*

Pagina 236. linea 14.

Nisi emissarium quoddam.) *Græcè sonat ὑπέῤῥυσιν. Largus uocat ὑπέχυσιν, compositione ducentesimasexta.*

Linea 31.

Rubra appellata.) *Græcè dicuntur πυῤῥά.*

Pagina 237. linea 33.

Radix feruefacta.) *Magis placet circumrasa, ut habet exemplar manuscriptum.*

Pagina 238. linea 4.

Finguntur collyria.) *Non solum medicamenta oculorum, sed aliarum quoq; corporis partium collyria dicuntur. Celsus de ani fistulis libro septimo, capite quarto, sic scribit. Si intus aliqua procedet, quò ferrum tutò peruenire non poterit, collyrium demittendum erit.*

Pagina 243. linea 28.

Ceræ unguẽtariæ.) *hoc est odoratæ, qua unguẽtarij utuntur.*

Linea 34.

Ancylas & ancyloses.) *Celsus ita interpretatur, libro quinto capite decimooctauo: Recenti cicatrice cõtractos articulos, quas ἀγκύλας Græci nominant. Largus autem sic: Omnem tensionem & contractionem neruorũ & ligationem, ἀγκύλην Græci uocãt.*

Pagina 244. linea 16.

Ex alto in partem deturbatus.) *Sic exposui uerbum καταντλεῖν, quod est, fotum superne adhibere.*

Pagina 248. linea 9.

Tum præcipue quum inaniti fuerint.) *Græcè est, ὅταν ὑποφίσιμον ἔχωσι, id est, quũ alimento nõdum destituti fuerint.*

Linea 35.

Cutem linamento penetrabis.) *Hoc est, linamẽtis cuti infertis curationem absolues: Nam ἐμμοτοῦν signat linamenta insinuare seu inserere.*

ERRATA.

Pagina 70. linea 35. lege: *Vteonis herbæ pediculariæ genere uel syluestri uel satiue commanducato cum mastiche. Summa &c.*

105.	2.	OCVLARIA.
203.	7.	*Vuæ, & uuæ passæ.*
209.	13.	*Piperis drachmæ duæ, rutæ drachmæ quatuor.*
210.	9.	*Aut uuas passas.*
215.	15.	*& quod alijs constat.*
369.	4.	INTESTINA.
Ibidem	20.	GLECHON.

ARGVMENTVM LIBRI QVARTI.

In hoc quarto totius operis libro, affectus explicantur qui non certis aſſignati ſedibus, ſparſim exteriora potiſſimum corporis infeſtant.

CAPITA LIBRI QVARTI.

Pag 249. li. 9

DE uirulentis bestijs præcipientes.) Græci uocant ἰοβόλα, hoc est uirus iaculantes, siue ictu, siue morsu.

Linea 21

Melāthij, syluestris cumini.) Græce est μελανθίου ἀγρίου, κυμίνου σπέρματος, quod ad uerbum sic sonat, melāthij syluestris & cumini semē. Verum quum melanthij syluestris nec à Dioscoride nec Galeno, alijs'ue scriptoribus qui de simplici medicina tractant, ulla fiat mentio, putaui legendum, Melanthij & cumini syluestris semen.

Linea 28

Præsertim pino aut picea.) Magna inter doctos concertatio est, de pinu & picea, quā Græcis appellari debeant. Alius enim pinum uocat πίτυν, alius κῶνον piceam uero hic πίτυν ille πεύκην. Nos autem Theophrastum cum Plinio conferentes, πίτυν piceam dictam esse inuenimus, πεύκην tædam. Verba Theophrasti ita sonant, συνάγεται μὲν πλεῖστον ἐκ τῶν λιπαρωτάτων ξύλων πεύκης καὶ πίτυος. hoc est, Colligitur præcipue pix ex pinguissimis lignis peuces & pityos. Quæ omnia Plinius pariter indicauit, libro decimosexto, capite decimo, et undecimo, copiosiorem resinam & liquidā picē fieri ex tæda & picea testatus. Adde quod Scribonius Largus compositione ducentesimaprima resinā pityinam interpretatur resinam è picea. Κῶνον, pinum dici multorum testimonio corroborare possem. Hoc itaq; in uniuersum dictū uelim, semper in eum me uertisse modū, præterquā hoc in loco, ubi πεύκην pinum interpretatus sum, Dioscoridis interpretes sequutus.

Linea 38

Homo adhibendus est qui uulnus exugat.) Græcè est ἐκμυζησομένου χρῆσθαι, hoc Celsus ad uerbū ferè expressit, libro quinto, capite uigesimo septimo. Si inquiens, ne id quidem est, homo adhibendus est qui uulnus exugat.

Pag. 250. lin. 1

Partes scalpello exasperentur.) Græce est uerbū κατασχάζειν, quod est scarificare: quod Celsus nūc cutē exasperare, nūc cutem incidere dixit, ut libro sexto capite quarto. Quidam hæc genera arearum scalpello exasperant.

Linea 13

Lixiuia.) Sic interpretati sumus κονίαν στακτήν. Rationem in annotationibus in librum secundum reddidimus.

Linea 37

Desudationes.) Hoc est sudoris prouocatiōes, de quibus libro primo capite quadragesimo octauo.

Pagina 251. linea 13

Hydrophobiam Græci appellant.) Celsus hoc genus morbi miserrimū, aquæ timorē appellat, libro quinto, capite uigesimoseptimo. Solet inquiēs, ex eo uulnere, ubi parū occursum est, aquæ timor nasci, ὑδροφοβίαν Græci appellant: Miserrimū genus morbi, in quo simul æger & siti & aquæ metu cruciatur. Scribonius Largus eodē ferè modo interpretatur compositione cētesima septuagesima prima, aquæ hoc ē liquoris metū interpretatus.

Linea 14

Sui fastidio.) Græce est μισανθρωπίας, quod alij interpretant, cum suorū ignorantia, grammaticos Græcorū citantes, qui ἀνθρωπίαν exponunt ἀγνωσίαν. Non malè aūt dicas cum aī desponsiōe.

Pagina 252. linea 7

Prius fomētis adiuta.) Hac locutiōe utitur Celsus libro quarto, capite quarto. Thorax fomētis cataplasmatibusq; calidis, aut siccis, aut etiam humidis adiuuandus est.

Pagina 253. linea 7

Lata manu morsum ferito.) Celsus libro 5 capite uigesimo septimo eandem sententiam fusius exponit. Si manus uulneri imponitur, superq; id duobus digitis uerberatur. Li. 15

Ad feruidos aūt iā morsus.) Græce est πρὸς δὲ τὰ ἤδη πυρουμένα τῶν δηγμάτων, hoc est ad morsus quos inflammatio iam feruida inuasit. Li. 23

Lac ficulneum.) Hoc est liquor ficulneus: sicut lac papaueris, lac silphij, aliorumq; consimilium, pro liquore aut lachryma.

Linea 33

Lingua sermonē manifesto non explicat.) Græce est γλώσσης ἀσάφεια, quasi dicat linguæ obscuritas. Celsus libro quarto, capite secūdo: Si lingua resoluta est, quod interdum per se, interdū ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur.

Pagina 254. linea 4

Periculo subtrahere.) Id est succurrere. Celsus libro secūdo, capite septimo. Vix ulla medicina periculo subtrahit.

Linea 17

Particula intenditur.) Hic particula pro pene ponitur, Græcè est μόριον. Pagina 255. linea 38

Mali punici dulcis corium.) Mali coriū dici teste Plinio libro uigesimo tertio, capite sexto, quòd ad coria perficiēda eo utātur. Græcis est sidion, Scribonius Largus uocat etiā mali granati corium cōpositione ducentesima trigesima quarta. Si inquiens, maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum & triū lenticulæ pari pondere admiscere oportet.

Pagina 256. linea 21

Depastio ipsam inuadit.) Hoc est ulcera quæ depascūt, Nomæ Græcis appellantur, quod serpendo depascendoq; corpora hominum infestent. Plinius etiam Græca dictione utitur.

Pagina 257. linea 15

Similiter cum farinę polline.) Nempe ordeaceo farinæ polline, quem Græcis diximus uocari παιπάλην ἀλφίτου, pro ipsa polenta, seu farina ordeacea. Li. 22

De amphisbæna.) Hoc animal biceps est, authore Galeno, & utraq; parte ingreditur, unde nomen illi inditum est.

Linea 28.

Dryinus in quercuum radicibus.) Hæc belua à quercubus nomen sortita est, quòd in radicibus earū uiuat in Hellesponto, odore tetro, qui & eam prodit. Li. 36

Tormina.) Græce est στρόφος. Nos tormina interpretati sumus, significantes ea dictione quemadmodū & Celsus graues quidē, nō tamē omneis, nec in qualibet hominis parte dolores, sed eos duntaxat qui circa umbilicum, omneq; id spatium quod in anteriore homine ab hostiolo stomachi ad umbilici partem descēdit, hominē torquent, non morbi genus aliquod constituentes, sed alterius morbi comites & symptomata, ut Græci uocant. Tormina intestinorum ab his torminibus diuersa sunt, eadem tamen ratione apud Latinos nomen inuenerunt, Græci uocant dysenteriam.

Pag. 258. li. 1

Qui hemorrhoi ictum senserunt.) Hæmorrhois & hæmorrhous à sanguinis effectu nominantur, qui toto corpore percussis effluit: ille mas, hæc fœmina est. Vtriq; color arenaceus, magnitudo palmorū triū, crassitudine paulatim in tenuitatē descendente, incessu tardo & directo serpunt, rufis, ut quidam scribunt, pedibus: maculæ per totas multæ, partim atræ, partim cādidæ, squamis asperæ, ob id ingredientes strepitu sese produnt. Fœmina in aluum iacet serpēdo, meatumq; uersus caudam inferiore situ cōtinet: mas autem uersus aluum habet, ceruicemq; serpendo porrigit. Fœmina perniciosior, ut ex cuius ictu dentes, gingiuæ unguesq; decidant.

Linea 29

Natricis morsu uulnus factum.) Natrix primum in terra uiuit, & chersydros appellatur, deinde in aqua. Similis est aspidi pusillæ, præterquā quod ceruicem latam non habet ut aspides.

Linea 41

Inexpugnabili dormiendi necessitate premūtur.) Græce est ληθαργικοὶ γίνονται, quod sonat, lethargici fiunt.

Pagina 259. linea 1

Refectis siquidem ipsis.) Hoc est dissectis ipsis & diuisis.

Linea 37

Re Quum

Linea 37

Quum basiliscus momorderit.) *Pestilentissimum sine dubio omnium animalium est basiliscus, quod à triplici frontis apice & candida in capite, ut ait Plinius, macula, & quodam diademate insigni, ita appellatum est, duodecim non amplius digitorū magnitudine, cuius uel sibilum animantes nullæ perferunt, præter mustelā, à qua uincatur. Adeo naturæ nihil placuit esse sine pari.*

Pagina 260. linea 1

Pastinaca & muræna.) *Pastinaca piscis Græce τρύγων, turturi æquiuoca appellatione uocatur.*

Pagina 261. linea 18.

De uenenosis medicamentis.) *Sunt qui dictionem medicamenti de uenenis non recte dici putent, ut pharmacum de medicinis, eóq. superiore anno quum librum quendam Galeni in lucem dedissem, barbarum me uocabāt, qui usurparim pharmacum pro medicamēto: nec grauatim id tuli, quum in ea re authores habuerim classicos, quos imitantibus etiā errare honestum censuimus.*

Eadem linea.

Ea pars quæ præcauere illa & declinare præcipit.) *Hāc partem προφυλακτικὴν Græci scriptores appellāt, quæ uidelicet tradit, quomodo se quis contra iniurias insidiantium muniat.*

Linea 41

Ipse rex Mithridates usus est.) *Hanc historiam ad uerbū ferè ex Galeni commentario de theriaca ad Pisonem transcripsit Paulus.*

Pagina 263 linea 22

Aphronitrum.) *Græce quidem sic est, uerum corrupte pro aconitum: quum Paulus inter uenenorum remedia, aphronitri nō meminerit. Aconiti autem remedia ponit capite quadragesimo sexto.*

Linea 31

Vinum copiosum raptim.) *Græce est ἀθρόως, quod raptim & uniuersim cumulatimq; significat, atque hoc post balneum nihil deterius.*

Linea 34

Qui cantharidem assumpserunt.) *Nomine cantharidum è nostris aliqui etiam scarabeos, maxime pilularios accipiunt, qui & cantheri dicūtur. Plinius: Est (inquit) & cantharus dictus scarabeus paruus fruteta erodens. In qua parte cantharides uenenū habeant, inter authores non cōuenit. Alij in pedibus & capite existimant esse, alij negant. Hoc inter omnes constat, pennas earum auxiliari, in quacunq; parte sit uenenum.*

Pagina 264. linea 13.

Buprestis potione ingesto.) *Boum pestis acerba est buprestis, ac inde illi à Græcis nomen inditum, teste etiam Plinio libro trigesimo capite quarto, ubi sic scribit: Buprestis animal est rarū in Italia, simillimum scarabeo multipedi. Fallit inter herbas bouē maxime, unde & nomen inuenit, deuoratumq; tacto felle, ita inflammat, ut rumpat.*

Linea 22.

Quibus salamandra data est.) *Salamandra bestia est lacerti figura, stellato capite, nunquam nisi magnis & continuis imbribus prouenieus, & sequuta serenitate deficiens. Cuius, teste Plinio lib. uigesimonono capite quarto, inter omnia uenenata scelus maximum est: Populos namq; pariter necare improuidos potest. Nā si arbori irrepserit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint necat, frigida ui nihil aconito distans.*

Linea 32

Picearum eruca pota.) *Hortorum satorumq; omnium pestis calamitasq; sunt erucæ, dira animalia, lento & humido tempore nascentia, in uitibus & arboribus frondem omnem & florem erodunt, turpiq; facie depastam arborem relinquunt. Picearum aūt erucæ, de quibus hic agit Paulus, cæteris erucis similes & congeneres, discrimen ab arbore in qua nascunt, nomine ipso ostendūt, pityocampæ à Græcis appellatæ.*

Linea 39

Leporis marini potum.) *Lepus marinus pusillū animal, odore tetro, inter loligines ferè degit, quibus & similis esse dicitur: uenenum est alijs cibo, alijs potu, alijs contuitu.*

Eadem linea.

Piscibus non absimiles.) *Græce est, γεῦσιν ὁμοίαν ἰχθύσι, hoc est, gustu similis piscibus. Scribonius Largus manifestius id explicauit compositione 166. sic scribens: Leporis marini gustus nō absimilis illorum piscibus, aut etiam putentibus.*

Pagina 265. linea 10.

Rana rubeta aut palustris.) *Rubeta rana dicta est, quòd in uepribus uiuat, quanq; prius in aqua, postea fit terrestris. Perniciosa hæc ut chersydros. grādissima cunctarū magnitudo testudinis paruæ, geminis quandoq; ueluti corniculis, ut inquit Plinius, dorsum exasperat, inflatq; se irata, tam proterue audax, ut insiliat quoq; proximū. bufo dicitur uulgo, ueneficiorū plena, præcipue ossiculis duobus.*

Linea 39

Si altercum aliquis) *Hoc Græci ὑοσκύαμον uocant, quasi dicas suis fabam: Latini uero ab altercando altercum nomināt, ut testis est Scribonius, compositione 181.*

Pagina 266. linea 2.

Vinum salsum.) *Græce est ἅλμυρον. Puto autē idem esse τὸν θαλάσσιον, hoc est, ex marina aqua factū, ut Plinius inquit, libro 23. capite 3*

Linea 12

Ouisq; uacuatis in sese detritis.) *Hoc est, potaminibus oui tritis & infractis humore exempto*

Li. 34

Papaueris liquorem.) *Hoc meconium nonnulli uocant Scribonius compositione 180. papaueris uiridis esse succum asserit.*

Pagina 267. linea 15.

Lucernarum funiculi combusti extinctiq;.) *Græce est, ἐλλύχνιον κατακαυθὲν ἢ σβεσθέν. Celsus libro 4. capite 20. extinctum ex lucerna linamentum uocauit.*

Pagina 268. linea 9

Totum corpus prurire facit.) *Sonat Græce, κνησμὸν ποιεῖ ὅλον τὸ σῶμα. Dioscorides etiam hunc in modū habet. Largus aūt uetustissimus author, de eadem re tradens, pro corpus habet os. Verba eius sunt compositione centesima nonagesimatertia: Ephemeron potū protinus q̄dē totū os prurire facit, uelut scilla tactū: postea etiam adurit, quasi pipere cōmanducato. Facilis lapsus est in Græcis dictionibus, ut σῶμα ponatur pro στόμα.*

Linea 37

Carabi astaciq;.) *Genera cancrorū sunt, teste Pli. li. 9. ca. 31*

Pagina 269. linea 11

Pharicum dictum.) *Multi scriptores dubitāt, simplex'ne an compositum sit pharicum. Largus compositione 195. ex compluribus componi affirmat.*

Pagina 270 linea 24

Lac coagulatum uniuersum.) *Græce est, γάλα ἐμπυτιασθέν. Marcellus reprehendit Dioscoridis interpretes, qui lac coagulatum ubiq; reddiderint: ipse lac cui coagulum est admixtum, exponens. Nos cum Largo etiam gelatum lac diximus.*

Linea 29

Cinis lixiua.) *Marcellus Dioscoridis interpres dum omnes alios reprehendit, ipse parum docte hanc dictionem ex Paulo κονίαν exponit. Galenus de compositione medicamentorum κατὰ γένος ex Largo transferens emplastra, ὕδατος κονιατικοῦ reddidit, quod Largus cinerem lixiuam dixit. Verba Largi sunt hæc, compositione 216. Ceræ pondo libra, resinæ terebinthinæ pōdo libra, nitri rubri pondo libra: hoc teritur ex cinere lixiua. Galenus sic habet idem emplastrum: κηροῦ λι. α. τερεβινθίνης λι. α. ἀφρονίτρου λι. α. ὕδατος κονιατικοῦ ξ. α. Cæterum quod est apud Galenum ὕδατος id Paulus dixit κονίαν.*

Pagina 271. linea 30

Coloris plumbei fiunt.) *Largus ita reddidit compositione 183. Græce est, μολυβδώδεις γίνονται.*

Eadem linea.

Deformitas circa faciem deprehenditur.) *Quanquam Græce est, ἀπρέπεια καταλαμβάνει, tamen quia Scribonius significātius circa faciem addidit, nos eum sequi maluimus*

ARGVMENTVM LIBRI QVINTI.

Hoc quinto totius operis libro de theriacis & alexipharmacis tractatur, ut infrà scriptum habes.

CAPITA QVINTI LIBRI.

ANNOTATIONES IN LIB. VI.

Pagina 273. linea 10

TAm in fracturis.) *Græcè est κατάγματα. Hoc ferè omnes fracturas uertunt, nonnulli tamen rupturas, quum Paulus ipse fracturam interpretetur, rupturā ῥῆγμα, inquit, ἐστὶ διαίρεσις ὀστέου ἀπὸ [illegible].*

Linea 21.

Ferramentis mucronatis.) *Sic interpretor χειρουργίας πυρηνοειδέσι: nam πυρὴν mucronem signat scalpelli, interim specillū: ut sit, ferramenta specilli modo facta.*

Linea 23.

Perspiratu dissipentur.) *Διαπνοὴν Græci dicunt perspiratū latentem, per quem superflua difflantur.*

Linea 57.

Vitium propriè hydrocephalon appellatur.) *Celsus libro quarto capite secundo: Vbi humor cutem inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit, ὑδροκέφαλον Græci appellant. Ad uerbum autem sonat, aquam humor capitis.*

Pagina 274. linea 5.

Turgidus puluino sublimi) *Græcè εἰς ὕψος κυρτούμενος, hoc est, in sublime incuruatus, quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante, ita quoque tumor hic capitis.*

Linea 22.

Duabus utemur lineis.) *Hoc est, duas diuisiones molimur. Celsus ubique sic loquitur, ut libro septimo capite septimo de pituita oculorum: Reperti in Græcia sunt, qui nouem lineis cutem capitis inciderent. Iterum: Reperti sunt qui à capite rectè eas lineas ad tēpora deducerēt. Græce est, Δύο μεχρὶ [illegible] διαιρέσεσι.*

Pagina 275. linea 14.

Per hamulū retusum.) *Græci appellant τυφλάγκιστρον, quasi dicas, cæcum hamulum, cui acuties sit adempta. Celsus in chirurgia semper retusum uocat.*

Eadem linea.

Membranā detrahemus.) *Exemplaria nostra habebant, ὑφ᾽ ἕν: mihi uisum est ὑμένα legere. Quid sibi uelit prior scriptura, nō assequor: signat autē, sub uno.*

Pag. 266. li. 2

Linamēta tortilia.) *Sunt ea quæ Græci dicūt στρεπτοὺς μοτοὺς, quòd interta uulneribus inserantur. Vnū hoc genus est ex quinq;, quæ Galenus in sua introductione enumerauit, hūc in modū, στρεπτὸν, ξυστὸν, τιλτὸν, ἐλλυχνιωτὸν, πριαπισκωτόν.* Primū à torquendo, *tortile: secundū à radendo, rasile: tertiū à discerptione filatim facta, filatim discerptum: quartū à funiculorū in lucernis similitudine, funiculare: quintū à genitalis humani forma, priapiscū aliquis dicat.*

Eadem linea

Panniculumq; implicitum.) *πτύγμα & πτυγμάτιον* Græci *appellant.*

Linea 10

Lineis transuersis coronæ modo.) Galenus in Isagoge hoc *modo periscythismū exponit. Sed lineis obliquis legendum est, propter dictionē coronæ. Hoc quidem in Paulo non est, sed claritatis gratia addidi.*

Linea 37

Pilorū subnascentiū duplex triplexq; acies.) *Hoc uerbi φαλάκρωσιν, latius fusiusq; explicaui, ex* Galeni *Isagoge,* Latinis *etiā authoribus ita exprimentibus.* Pag. 277. li. 19

Deinde uibicibus.) Hoc est, *sanguine inde manante deterso.* Græcè est *μώλωψ, quod ἐκχύμωμα ῥεῦμα dicit,* Latinis *crueta fluxio. Vibex autē est ex uerbere sanguis subsultans: trāsfertur etiā ad quæuis cruenta quæ fiunt excoriando aut uellicando.*

Linea 32

Posca aquatica.) *ὑδαρὲς ποσκᾶς, pro aquosa & diluta.*

Pagina 278. linea 3.

Aut hapsulis quibusdam.) *Magni aliquot uiri sic exponūt, uerum dum authores* Græcos *penitius introspicio, significat recisamentū alicuius rei, uel lamellā.* Lege igitur *lamellis pro hapsulis.*

Pagina 279. linea 25

Auersum scalpellum, quam partem Græci.) *Sic interpretatur Scribonius compositione ducētesima uigesimaseptima. De auriscalpio auerso, quam partem κωλιόνχην* Græci *uocant, sensim tentare, mouere abalienatam oportet.*

Pagina 281. linea 8

Procidentię occasio fiat) *πρόπτωσιν intelligo. Celsus eo modo exponit libro sexto, capite sexto. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos sua sede propellat, πρόπτωσιν id (quoniam oculi procidunt)* Græci *appellant.*

Linea 28

Vulsella prehensis.) *Ita interpretor* Græcum *συλλαβεῖν aut τριχολαβεῖν, Celsum in eodem argumento imitatus.*

Pagina 282. linea 16

De oculis purulentis.) Græcè est *ὑπωπίοις.* est autem authore *Galeno, alijsq;* Græcorum *medicis ὑπόπυον, quum totum oculi orbem, qui iris dicitur, aut eius dimidium pus occupauerit.*

Linea 24

Hypochymatis.) *Hoc est suffusionibus.* Celsus *etiā hypochysin appellat, libro sexto, ca. 6. ita scribens. Suffusio quoq; quā* Græci *hypochysin nominant.* Pagina 283. linea 39

Tumens abscessus.) Græcè est, *ἀποστηματώδης ὄγκος, quasi dicas, tumor abscessum referens.* Pag 284. li. 7

Omphacomelle uel sidioro.) *Quia in sequentibus capitibus, puta quadragesimo septimo & sexagesimo sexto, habebatur* Græcè *φαυβῶμαι* (?) *putaui omissum esse ομ, eo'que hic omphacomeli reddidi, ubi* Græcè *φαυβόμαι est, quod* Latinam *linguam resipit.* Conijcio *itaq; hoc fauomeli esse mel purum in fauis, nulla re adiecta, quanquam apud nullum inuenerim fauomeli.*

Linea 28

Spatula acutiore tollemus.) *Intelligo instrumentum polypo secando aptatum,* Græcè *πολύποδος σπάθιον, id est spathula polypodis.* Pagina 285. linea 37

Plumbea aut solenas naribus.) *Solena instrumentum est canalis modo factum, cruribus alijsq; membris confractis idoneum, apud Hippocratem & Galenum frequens.*

Pagina 290. linea 10

Implicitum aliquod in longitudinē linamentū.) *Sic interpretatur* Celsus *libro septimo, capite 28. Intus & implicitū in longitudinem linamentum (λήμνισκον* Græci *uocant) in aceto tinctum demittere.* Linea 20

Medicamine linamentis illito.) *μοτοφαρμάκιον dicitur* Græcè, *quod linamenta continet medicamentum, eodem ferè sensu quo ἔμμοτον capitur.* Linea 26

In ceruice.) *Superstitiosi quidam mutant ceruicem in collum, quod τράχηλος* Græcè *dicitur, homines literarum meliorum rudes. Nam* Celsus *ferè ubiq; ceruicem ponit pro collo, &* Græco *τράχηλος: manifestissimè autem libro quinto, capite uigesimooctauo, de strumis eadē quæ hic Paulus scribens, ubi sic loquitur: Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis & inguinibus et in lateribus. Sic alibi sæpissime.* Li. 41

Arteriæ quas carotidas uocant.) *Hæ arteriæ in dextra sinistraq; circa guttur sursum procedentes, ultra aureis feruntur, quæ inde nomen sortitæ sunt, quod tensæ, aut alterationē expertæ, caron inducunt, quemadmodū musculi καρωτικοὶ apud Hippocratem de articulis.* Pag. 292. li. 32

Aut labore proficiscēs.) *κόπος* est Græcè, quod notat *lassitudinem interim laborem.* Pag. 293. li. 40

Ligamine igitur arcto.) *Fasciolā intelligo qua brachiū eius qui sanguinem dimittit ligari solet.* Pag. 294. li. 35

Tenor fluxionem rumpens.) *Exemplaria ita habebant, ὁ τόνος ῥεύματος ὁ κλάζων, ut articulus ὁ cum participio κλάζων iungatur, uerum male, pro ὀκλάζων, ut sensus sit, tenor fluxionis deflectens labensq;, atq; in eum sensum corrige.* Pag. 295. li 3

Digitorum fotu dissoluentes.) *Græce habetur τῷ τῶν δακτύλων διαθάλπειν, quod est, digitis ad fouendum adhibitis, aut digitis concalefacientibus. Alterum exemplar manuscriptum habet διαλείφειν pro διαθάλπειν, ut sit digitis extundentibus.*

Pagina 296. linea 29

Cauterium.) *Ferrum est candens, medicis non inusitatum.*

Pagina 297. linea 4

Vna uice.) Lege, in totum, Græcè est *ἁπλῶς ἅπαξ, quod ualet δι' ὅλου, ἐξ ἅπαντος.* Pagina 302. linea 33

In quibus glans.) *Ex Celso κατὰ λέξιν ita uerti, nam ille ex eadem re scribens, id quod Paulus habet, eleganter expressit, de alijs* Græcis *authoribus transferens.*

Pagina 305. linea 8

Nisi particulam admodum.) *Hic quoq; particulam pro pene, ut superius accipit.* Pag. 306. li. 12

Ligaminibus septem costarum ad calculos.) Lege, ligaminibus sex costarum *hoc est sex processuum, ἑξασκελῶν enim ad uerbum sonat, sex crurum: à geometris petita dictio est, qui figuras quasdam ἑξασκελεῖς uocant.* Pag 307. li. 17

In superuenienti ortum.) *Hoc est accessorio:* Græci *dicunt ἐν τῷ ἐπιγινομένῳ.* Pagina 308. linea 16

Per inferiorem testiculum.) *Scriptura peruersa est, ita tu* corrige. per inferiorem sectionem testiculo insi-.

Pagina 310. linea 17

Compressus tarde quidem.) Lege, compressus, quū notatur tentaturq; manu, tarde. *Lascaris exemplar à Ruelliano & impresso discordans, pro ἐν συμπιέσει, quod est in notatione, habet συμπιέσει.* Pag. 313. li. 29

In callum induratæ.) *Intellige callum duriorem, qui tophus* Latinè, *πῶρος* Græce *dicitur.* Celsus *in eius uitijs callum posuit, ubi* Paulus *πῶρον.* Pagina 315. linea 12

Ac summis uuluæ oris diductis.) *Sensus est, Summis uuluæ oris per ministrum diductis, sinistram manum contractis ualentibus digitis attenuatam in hostiolum inseremus. atque sic lege.*

Linea 58

Diuisam caluariam forfice.) Græci *ὀστάγρα et ὀδοντάγρα forcipem dicunt, qua ossa dētesq; extrahimus.* In Celso *male legitur in capite de dentibus, forfice pro forcipe.*

Pagina 317. linea 6

Ex ceriis.) *De cerijs, hoc est, fauis, etiā lib 4. tractatum est.*

Li. 37

Caulis modo porrectū.) *Græce est* ἀποκαυλισθὲν, *hoc notat, caulis modo transuersim fractū.* Pag. 323. li. 24

Telis extrahendis.) *Telorum uaria est significatio, nunc pro ferro quod imponitur, nunc quocunq; missili capitur.*

Linea 30.

Ea quæ imponūtur, ἀκίδες Græce dicuntur.) *Nemo potuit, quātumlibet uersatus in authoribus, hoc quid significaret inuenire, deinde incidi in exegesin in Hippocratē, ubi habetur,* ἄτρακτον οὐ μόνον τὸν εἰς τὸ ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, *hoc est, Atractou non solum ad sacrificiū utilem, sed etiam sagittæ lignum significat.* Pag. 324. linea 24

Belulcum Græci uocant.) *Hoc instrumentū etiam Celso dicitur* βελουλκὸς. Linea 34

Fœmina propulsorii instrumenti.) *Instrumentum hoc duplex est, mas & fœmina. Mas habet penis modo prominentiam: fœmina, pudendi muliebris modo sinū: atq; inde sic appellantur.*

Pagina 326. linea 12

Quæ gastroraphia dicitur.) *Largus compositione 206, ita exponit: Quū intestina prolapsa & reposita sunt, atq; sartū uulnus, quod à Græcis dicit* γαστροῤῥαφίαν. Li. 41

Ruptura ossis est.) *Hic Græcè usurpat* ῥῆξιν *in osse, quod aliqui neruis & fibris lacessitis cōueniat ea ratione nos superius, primo uidelicet capite, rupturā diximus, ubi Græce erat* κάταγμα.

Pagina 330. linea 2.

Modiolo quem chœnicion.) *Celsus chœnicion sic exponit, libro octauo capite tertio, ubi modiolum sic describit: Modiolus ferramentum cōcauum teres est, imis oris serratum, per quod medium clauus ipse quoq; interiore orbe cinctus demittitur.*

Pagina 315. linea 7

Iugulum.) *Celsus iugulum reddit, quod Galenus* κλεῖδα, *hoc est clauiculam uocat, uterq; eadem descriptiōe huius partis usus.*

Linea 15

Arundinis modo.) *Græce est* καυληδόν. *quæ aūt fractura sit, in capite de fracturis dictū est.* Li. 22

Orbiculum bonæ magnitudinis.) σφαῖρα *orbiculum circulum'ue signat. Celsus id innuit libro octauo ca. 20. Rotundum, dicens, aliqd super inguen ponendū* Li. 28

Reuocet.) *Hoc est, retrahat, reuellatur.* Pag. 338. li. 5

Cubitus radiusq.) *Non hic* ἀγκῶνα, *hoc est cubiti flexū, q interdum uoce cubitus significatur, ut quū dicimus, Sanguis ex cubito mittendus est: sed id totum quod à manu incipiēs inferius ad brachium usq; tendit. Radius, qui κερκίς dicitur, superior cubito est, breuiorq;: barbari forcile uocāt.* Li. 27

Acies digitorū.) *Græci uocāt* ὀνυχίδας. *Celsus li. 8. ca. 11. manus aciē dixit.* Pag. 339. lin. 10

Parella.) *Os est paruū, molle & cartilaginosum, quo cōmissura cruris tegitur.* Pag. 348. lin. 12

Aegri maxillas committūt.) *Hippocrates adiectū habet* inferiores, *quod in omnibus exemplaribus desideratur, ut sit,* Aegri maxillas inferiores difficulter committunt.

Eadem linea.

Talis autem repositio.) *Vt sunt exēplaria corrupta, ita sententiam rectè non potui reddere, quanq̃ uerba expresserim: hunc in modum ex Hippocrate legendum censeo:* Qualis autem repositio ipsis congruat, manifestò liquet.

Linea 17

Diducat & concedat.) *Hunc in modū habet* Hippocrates: Simul diducat & remittat q̃ maxime, deinde subito hiet tribus pariter figuris mente adhibita. Li. 19

Item maxillas.) *Hippocrates sic: Itē maxillas his factis cōmittere.* Linea 23

Committere autē.) *Græce erat* ἦσσε *male, pro* ἧσσον, *ut sit,* Committere autem hi minus os possunt.

Linea 27

Secūdum ordinem.) κατὰ τάξιν *habēt Pauli codices, pro* κατ' ἴξιν, *hoc est,* ἰθυωρίαν *& rectitudinē, ut uidelicet primores dētes in utraq; maxilla primoribus, canini caninis, molares molaribus respondeant.* Linea 28

Si autem periculum.) *Peruersa est sententia, ita lege:* Si autem non inciderint loco suo maxillæ, periculum uitæ instat ex febribus continuis & torpido caro: Nam caroides musculi alterantur &c. Pag. 345. li. 2

Vt reliquum ægri corpus.) *Mirificè hic depeauata sunt exemplaria, ita ut q̄libet ingeniosum possint fallere: Græce est* ὥς τε τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ κάμνοντος ἐπὶ θάτερα τοῦ κατὰ τὴν μέζον τὸ μετέωρον κρεμάννυσθαι: *pro,* ὥς τε τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ κάμνοντος ἐπὶ θάτερα τοῦ κατὰ τὴν μέζονα μετέωρον κρεμάννυσθαι. *Hoc est, ut reliquū ægri corpus post eū qui humerū sub alæ subiecit, sublime pēdeat.* Li 6

Hyperon.) *Lignū est pistilli modo factū, unde nomē habet, quo chirurgi humeros reponētes utunt: frequēs apud Hippocratem.*

ARGVMENTVM LIBRI VI.

Hoc Sexto totius operis libro de Chirurgica agitur, tum quæ ad carnem, tum quæ ad ossa pertinet, quæ in sermonem de fracturis & luxationibus finitur.

CAPITA LIBRI VI.

Pagina 353. linea 11

QVo fit calore.) *Hoc est quo caloris ordine siue gradu.*

Pagina 355. linea 7

Succurrit in cibo potuq;.) *Græcè est ὠφελεῖ καὶ καταπινόμενον, καὶ περιαπτόμενον, καὶ ἐν σιτίοις. hoc est prodest illita, alligata, & in cibo. Dioscorides cum alijs exemplaribus, habet πινόμενον, hoc est pota, ut nos reddidimus, pro καταπινόμενον.*

Pagina 361. linea 23

Alij omphacocarpon appellant.) *Manuscriptum exēplar & Dioscorides omphalocarpon habent, atq; sic legendum est. Dioscorides nominis rationem exponit.*

Pag. 363. li. 3.

Arsenici uis est caustica.) *Hoc est adurens: cæterū Plinius dictione Græca utitur, ne quis nos cauilletur.*

Linea 20

Vehemētibus medicinis.) *Græcè est ἰσχυροῖς, hoc est uehementibus ad libidinem inciandam: ut libro tertio, capite quinquagesimooctauo uidere est, ubi de particulis inefficacibus agitur.*

Pagina 364. linea 21.

Ventrem quoq; emollit.) *Ad uerbum sonat Græcè, Per uentrem transit, id autem nihil aliud est quàm subducit & emollit.*

Pagina 367. linea 15

Populis albis piceisq;.) *Deprauata est scriptura, pro peucis ę quod semper tedam interpretatus sum, hic peucen dixi Plinium sequutus, qui eadem dictione utitur.*

Pa. 370. li. 2

Gordylon.) *Dioscorides tordylon uocat. Marcellus Dioscoridis interpres uitiatū hunc Pauli locū putat, et legendū tordylon, literarū seriē, quam Paulus noster obseruat, non animaduertens.*

Linea 21

Aquas in uentre collectas.) *Græcè quidem est οὖρα, sed absurdo sensu. Non enim urinæ in uentre colliguntur, sed aquæ, unde etiam Dioscorides ad aquæ affectus ualere asserit.*

Pagina 371. linea 25

Filicula dulcis.) *Hæc filicula non propriè dicta est, quemadmodum polypodium, sed quernus filix potius diceretur, ut Græcum nomen indicat.*

Pag 375. li. 4

Cæcos cancros illitu adiuuat.) *Cæcos hic uoco latētes, nō exulceratos.*

Li. 16

Et discutientis per halitum.) *Quia dixit ephemeron mistæ esse potestatis, interim unius tantū qualitatis faciens mentionē, uisum est & secundā ex Galeno adijcere librariorū incuria forte omissam.*

Pag. 377. li. 28

Præsertim turturem marinum.) *Verba quidē Græcè sic habent, uerum intelligere oportet pastinacā marinam, quæ æquiuoca turturi appellatione Græcis τρυγὼν uocatur.*

Pag. 382. li. 17

Tum in faciei medicamentis.) *Græcè est ἐν ὄψοις καὶ ἐν ἄλλοις φαρμάκοις: quā sententiam reddidissem, & in obsonio et in alijs medicamentis, (quanquam ὄψοις legendum foret) nisi dictio ἐτέροις, quod est alijs, in priorē sententiam me traxisset, tu utrā mauis elige.*

Pagina 385. linea 23

Cneci semine ad.) *Cnecum etiam cnicum dicitur, eoq; in tertio libro indifferenter usus sum.*

Pagina 387. linea 2

Auium cohortalium.) *Alij hunc Pauli locum citantes gallinarum fimum interpretantur: alij etiam anserum, anatum, gallinaceorum. Nam Græca dictio κοhορτάλιων uidetur omnes significare alites qui domi aluntur. Nos cum Columella aues cohortales diximus.*

Linea 16

Fluuiatilium.) *Græcè est, ποταμοκροκοδείλων, quod significat Niliacorum crocodilorum. Nos fluuiatilium reddidimus, quum certum sit, hoc genus solum in Nilo reperiri.*

Pag. 392. li. 3

Menses stimulant.) *Hoc est mouent. Pliniana locutio.*

Linea 16

Lachryma thuris.) *Ita appellant ubiq; Græcum λιβανωτὸν, distinguens ab arbore quæ λίβανος dicitur, sequutus Galenum, ex quo Paulus ad uerbum hæc descripsit, quanquam differentia interim confundatur. Cæterum cortex thuris crusta ea est, quæ lachrymæ adhærescit, non quæ arbori.*

Pagina 395. linea 36

Creta sutoria) *Melanteria Græcè appellatur, quam in toto hoc opere cretam sutoriam dixi, Scribonium Largum imitatus, qui compositione ducentesimaoctaua ita scribit: Melanteriæ, quæ creta sutoria dicit, qua ligulæ calceolorum denigrātur &c.*

Pagina 397. linea 40.

Medicamentis stomaticis.) *Græcè erat stomachicis, deprauatè pro stomaticis. Nam medicamentum dia moron, non ad stomachi, sed oris uitia inscribitur.*

Pag. 402 li. 18

Græci coremata uocant.) *Paulus, Galenus & Aëtius, smegmata uocant coremata à Græco uerbo κορέω, quod est extergo, purgo.*

Pagina 404. linea 5

Periclymeni folia) *Periclymenon Scribonius Largus compositione centesima 29. syluæ matrem Latinis dici testatur.*

Pagina 415. linea 16

Lentisci flos.) *Græcè quidem sic est, sed corruptè, legendumq; est σχοίνου pro σχίνου. Quare tu lege Iunci odorati flos &c.*

Pagina 421. linea 5

Ficus exterit.) *Ficus uoco quod Græci uocant sycosin, quasi dicas ficationem, & ficosas palpebras.*

Pagina 425. linea 13

Qui cynicus spasmus dicitur.) *Hunc affectum Scribonius Largus compositione ducentesima quinquagesimaquinta eodem quo nos modo interpretatur.*

Pag. 427. li. 25

Vnita fuerint.) *Græcè est ῥιφῶσιν, quod est, projiciuntur. Lege igitur. Vbi proiectæ fuerint, admiscentur &c. Sensus est, herbas projicito deinde reliqua adijcito. Cæterum cur unita reddiderim in causa fuit alterū exemplar scriptū quod habebat ἑνῶσιν.*

Pag. 429. li. 25

Scrupula tria.) *Exemplar Græcū habebat scrupula octo, qui numerus nulla ratione conuenit, quū plus dare conueniat ijs quibus aluus est difficilis quàm ijs quibus facilis, siliquæ autem uiginti tres quas hic iubet Paulus in aluo difficili exhiberi, non efficiunt scrupula quatuor. Quamobrem tum ratione, tum authoritate Alexandri, unde hæc cōpositio transcripta est, ut ipse Paulus tertio libro fatetur, tria scrupula legēdum censuimus. Ex eodem authore id quod in hac compositione sequitur restituimus.*

Pagina 432. linea 2.

Modus est denarij duo.) *Græcè numerus denariorum desiderabatur, ex Oribasio restitutus à nobis est.*

Pagina 452. linea 38.

Vel clystere semel bis'ue iuxta uirium rationē solicitata.) *Præposterè hæc sententia posita est. sic lege:* Vel clystere solicitata semel bis'ue iuxta uirium rationē Omnium &c. *ut sit hic sensus: Veratrum laboranti datur, semel bis'ue iuxta uirium rationem, ubi aluus responderit, uel sua sponte, uel clystere solicitata.*

Pagina 448. linea 12

Caryi, hyssopi.) *Quid caryō sit nō comperi, nisi pro caros accipiatur. Significat autem caryon, ut hic scriptum est, nucem: quæ significatio parum huic loco cōuenit. Nam species nucis semper in medicamentis solet addi.*

Pagina 443. linea 18.

Thodoretus altera dia anacardiō.) *Græcè est, Θεοδώρητ⊙ ἢ χίδια ἀνακαρδίων. Quid ἢ χίδια sit non satis constat, eóq; legendum putauerim ἢ δίχα, ut sit sensus: Theodoretus quæ sine anacardijs componitur. Nā anacardiorū in compositione nulla fit mentio, nisi in fine, ubi dicitur, nonnullos addere duo anacardia.*

Pagina 444. linea 38

Quū una inceperit maturescere.) *Græcè est, περκάζειν, quod propriè significat nigrescere, atq; hoc propriū maturescētis uuæ indicium est. Vult igitur Paulus significare autumnum ineuntem.*

Pagina 446. linea 37

Asari, piperis albi & nigri.) *Græcè quidē non est* piperis, *sed quia asarum non describitur album & nigrum à Dioscoride alijsq; qui de simplici medicina scripserunt, putaui adijciendum, quum frequens in superioribus compositionibus eius fiat mētio.*

Pagina 452. linea 2

Pastilli, ceræ.) *Græcè erat κηροῦ, nullo sensu, eóq; nos κηρῶ legendū duximus, quum in sequentibus compositionibus in eum modum habeatur.*

Linea 22

Rhus coriarij.) *Græca exēplaria habebant adiectū στυπτηρίας, hoc est aluminis. nos quia superius in hac eadem compositione omnium aluminis generum facta est mentio, non sine ratione hoc reliquimus.*

Linea 40

Finguntur'q; pastilli.) *Græcè erat, πλάττε ἐπὶ μῆκος κοτύλης S. hoc est, finge in lōgitudinē heminæ dimidiæ nullo sensu. Quare nos simpliciter,* Finguntur pastilli *reddidimus.*

Pagina 454 linea 14

Squamæ æris, mali punici.) *Græcè est ῥοιδίου à dictiōe simplici ῥόα, quod est malum punicū: ideo sic interpretatus sum. Nam & rhoidia & rhoedia dicitur, ut Hermolaus ex authoribus testatur.*

Pagina 455. linea 9

Scillæ ammoniacę.) *Idem est quod guttæ aut suffiminis, aut thymiamatis, ut Celsus Græco uocabulo utitur.*

Linea 10

Herbæ lanariæ.) *Scribonius Largus compositione decima, radicem lanariam uocat, quod Græcè struthion dicitur. Latini ab usu lanariam radicem & herbam, atq; ab eius præcipua & utiliore parte, radiculam dixerunt.*

Pagina 457. linea 7

Aluminis scissi.) *Græcè est χυτῆ pro σχιστῆς. Nam lapis schistos hoc non facit, præterea λίθος semper habet adiectum: alumen scissile sæpè per adiectiuum tantum χυτῆ, significatur.*

Pagina 460. linea 4

Hypocisthis.) *Scribonius Largus compositione octogesima quinta hypocistidem uocat succum rosæ syluaticæ, quam caninā quidam uocant.*

Linea 10

Alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocantur.) *Hæc Latinè sonant, arida collyria, & liquida collyria.*

Linea 14

Liquore non copiosè affuso.) *Græcè est οὐ χύδην, quod signat, non purο affuso. Qui sensus cum sequenti ἀλλὰ κατὰ βραχὺ id est sed modicè & paulatim, non cōuenire uidetur. Puto igitur Græcè fuisse οὐκ ἄκρατον. tu utrum mauis lege.*

Linea 40

Monohemeron appellatum.) *Ad uerbum hoc sonat, quod uno die persanat. Scribonius compositione uigesima de eisdem collyrijs agens uidetur id expressisse, ita inquiens: Ferè enim uno die tollit epiphoram & præcipuè incipientem.*

Pagina 464 linea 4

Dia ceratos dicitur.) *In tertio libro citat Paulus hoc collyriū dia ceratos elaphiu, quanq̄ à Celso etiam simpliciter quemadmodū hic dia ceratos dicat collyriū quod ex cornu ceruino constat.*

Pagina 466. linea 4

Harmation.) *Scribonius Largus medicamentū eisdem & simplicibus et eorum ponderibus constans harma uocat, quod ex quatuor rebus, ut quadriga equis conficiatur, & celeres habeat effectus. Hoc autem discrimen intercedit, quòd Paulus addat ærugine, præter nominis rationem.*

Pagina 467 linea 36

Alia sunt oleamenta.) *Hac dictione quam aliqui putant esse barbaram, utitur Scribonius Largus compositione ducentesima uigesima secunda: quemadmodum et oleaminis uocabulo idem author utitur compositione ducentesima sexagesimanona.*

Pagina 469. linea 14

Lapathi, thepelæi.) *Quid thepelæum sit nusquàm comperi, nisi forte ἀμόργου legendum sit pro sordibus olei, quam amurcā Latini uocant.*

Pagina 471. linea 20

Hyssopi medicamenti.) *Superius annotaui hyssopum corruptè sæpe legi, pro œsypo, ita hic quoq; compositum medicamentū malè habēt Græca exemplaria hyssopum pro œsypo. Hermolaus utroq; modo posse legi, dicit.*

Pagina 473. linea 2

Hyssopi liquidi.) *Hic quoq; œsypum pro hyssopo legendū est.*

Pagina 475. linea 25

Olei ricinini aut ueteris.) *Galenus quidem, ex quo hæc compositio sumpta est, habet olei ricinini ueteris, sed non malè Paulus posuit olei ricinini aut ueteris, Supra nanq; pagina uidelicet 172 linea uigesima secunda, dictum est, ricininum oleum æquales ueteri uires obtinere.*

Pagina 479. linea 7

Hyssopi cerati.) *Et hic hyssopum deprauatè est pro œsypo.*

Linea 11

Dicitur Pamplethes.) *Græcè est panpathes quasi ad omnes huiusmodi affectus conueniens: Hermolaus Pamplethes legit.*

Pagina 486. linea 14

Embole prima.) *Hoc est iniectio prima. Nam ea medicamēta diuersis uicibus iniecta componi solēt ut ex sequentibus patet.*

Pagina 489. linea 38

Palmulæ magnæ duæ.) *Græcè nullus numerus additur: Nos ex cōiectura* duę *apposuimus, quod si nō placet, aliud quippiam substitue.*

Pagina 490. linea 25

Alia emolliendi.) *Exemplaria Græca habebant ἀμικτικά, hoc est non mixta, absurdo planè sensu, quod nos μαλακτικά legi debere ex sequenti sententia, & ratione iudicauimus.*

Pagina 498. linea 9

Aristolochiæ rotundæ.) *Græcè quidem non est* rotundæ, *sed particula καὶ satis indicat aliquid desiderari.*

Pagina 499. linea 32

E' domo una in alteram.) *Hic deprauatū exēplar existimo, quemadmodum paulo post, ubi numerus liborum non additur.*

Pagina 507. linea 9

Drach. 16.) *Scribe* drach. 6. *ut ex ijs qui præcesserunt liquidò patet.*

DE PONDERIBVS ET mensuris.

Quoniam multos ponderum & mẽsurarum difficultas à medicamentorum lectione deterret, uisum est nobis planius rudiusq́ex Grecorum scriptorum monumentis ceu in tabulæ modũ quid singula ualeant, subiicere.

SILIQVA.

Siliqua, Græcis κεράτιον dicit: capit areolos duos & 3 parteis.

OBOLVS.

O'olus & Latinè & Græcè dicitur: siliquas duas ualet, sextans denarij seu drachmæ.

SCRVPVLVM.

Scrupulum & scrypulum, Græcè γράμμα dictum, duos obolos pendet.

DENARIVS.

Denarius qui Græcè drachma uocatur, ualet scrupula tria. Vsurpant autem Latini scriptores sæpe Græcam dictionem, ut Plinius: Celsus nunquam.

VNCIA.

Vncia οὐγγία Græcis appellatur: Secundum Græcos octo ualet denarijs seu drachmis: Celso septem. Omnes tamen, & Plinius & Largus aliq́; octogintaquatuor drachmas in libra numerant.

LIBRA.

Libram pondo etiam Latini dicunt: duodecim autem continet uncias.

MINA.

Mina uariat pro nationum diuersitate: Romana pendet uncias uiginti: Attica & Aegyptia sedecim: secundum alios, duodecim.

MENSVRAE LIQVIDORVM.

Cochleare elementum est mensurarum, pendet drachmas 2.
Mystrum paruum continet cochlearia tria, pendet drachmas 6.
Cyathus capit mystra parua duo, pedet unciã 1. & drachmas 4.
Acetabulum continet cyathum unum & dimidium, pendet uncias 2. & drachmas 2.
Hemina capit acetabula quatuor, pendet uncias 9.
Sextarius continet heminas duas, pendet librã 1. & uncias 6.
Chœnix capit sextarium unum & dimidium, pendet libras duas & uncias tres.
Congius continet chœnices quatuor, pendet libras nouem

DE PONDERVM NOMINIbus, quibus in toto opere usi sumus.

Duodecima pars assis.	*Vncia*
Sextans.	*Vnciæ duæ.*
Quadrans.	*Vnciæ tres.*
Triens.	*Vnciæ quatuor.*
Quincunx.	*Vnciæ quinque.*
Semis, quæ & selibra dicitur.	*Vnciæ sex.*
Septunx.	*Vnciæ septem*
Bes.	*Vnciæ octo.*
Dodrans.	*Vnciæ nouem.*
Dextans.	*Vnciæ decem.*
Deunx.	*Vnciæ undecim.*
As, libra.	*Vnciæ duodecim.*
Dupondo.	*Libræ duæ.*
Trepondo.	*Libræ tres.*
Sescuncia.	*Vncia una & semis.*
Semuncia.	*Vnciæ semis.*
Denarius.	*Drachma.*

ARGVMENTVM LIbri septimi

In hoc septimo & ultimo totius operis libro de medicamentorum tum simplicium tum compositorũ omnium, quorum potissimũ per integros sex libros præcedentes fit mentio, uiribus, disputatur, atq; infrà posito ordine ponũtur.

CAPITA LIBRI SEPTIMI.

PAVLI AEGINETAE PERIODEVTI IN SVVM de re medica opus, præfatio.

PAVLI LABOREM NOSCE ME QVI PLVRIMAS INVISIT ORBIS TERRAS, AEGINA SATVS.

On equidem opus hoc, quasi ueteres aliqua arti necessaria prætermiserint, componere sum aggressus, sed totam ut disciplinã in cõpendium redigerem. Ecõtrario enim illi recte quidem omnia & integre elaborauerunt: recẽtiores autẽ præterquã quòd illos ne legere quidẽ curãr, etiã loquacitatis adhuc coarguũt. Qua ratione impulsus uolumen istud elucubraui. quod illis sane qui ipsum, ut uerisimile est, habere uelint, eorum quæ legerunt commentarius, mihi uerò exercitii loco erit. Absurdum nãq; fuerit rhetoras uti compendiosis iudicialibus libellis, & ad cicunferendũ accõmodis, in quibus legũ capita continentur, ut dũ usus postular, in prõptu habeant, nos, nullam eorum habere rationem: quum illis nõ pauco rantum, sed iam longo etiam tempore, ipsorum inspectione supersedere liceat: nobis neutiq̃, aut certe rarò ea facultas cõcedatur. Etenim usus in quibusdã morbis frequẽter nullã ferens dilationẽ certamẽ inducit. ob quod recte Hippocrates occasionẽ dixit præcipitẽ. Illos præterea in solis fere urbibus rerũ utilitas incitat, ubi & libri nequaq̃ desiderãtur: medicis autẽ nõ tantũ in urbibus, aut agris, aut etiã locis desertis, uerũ iã quoq; per mare frequẽter in ipsis nauibus subita morborũ necessitas ingruit: in quibus dilatio mortẽ, aut omnino extremũ adfert discrimen. Quoniã igitur uniuersas medendi rationes, aut particularem omnẽ materiã memoriter tenere uel difficillimè uel nequaq̃ aliquis possit, cõpendiũ hoc ex ueteribus collegi. Nulla enim de meo inserui, nisi paucula quędã in artis operibus mihi & uisa & cõperta. Nã quũ plureis egregios authores, magisq; Oribasiũ ipsum, unde primũ librũ, quo totã de tuenda ualetudine rationem cõprehendi, sum mutuatus, quòd ille ex iis qui ætate Galenũ sequuti sunt, adeoq; recentior adhuc extiterit, perlegissem, optima quæq; ex ipsis selegi, nihil quatenus licuit, ex morbis prætergressus. Etenim Oribasii ipsius uolumen, à septuaginta libris quos continet Hebdomecontabiblon appellatũ, quod totã in se artis materiã cõplectitur, nõ omnes, quòd grãdius sit, cõparare sibi possunt. In huius autẽ Epitome ad Eustathiũ filiũ scripta, pręterquàm quòd plerią; morbi nõ attingãtur, etiã imperfectã reliquorũ speculationem uideas, partim causarũ, partim signorũ: nonnunq̃ & curatio integra desidera

tur,ceu alia in memoriam uenerint.

PRAESENS commentarius notas, causas, curationem, omnium morborũ continet, similariũ, instrumentariorũ, & eorũ quæ ad unitatis diuortiũ perti nent:idq; non summatim,sed quatenus licet ample & diffuse. Ante hæc autẽ omnẽ uictus rationẽ quæ sanitati tuendæ facit,exposuimus. Postremũ autẽ librum de simplicibus cõpositisq; medicamentis conscripsimus.

QVID SINGVLI SEPTEM TOTIVS OPERIS LIBRI, nam totidem habentur,contineant.

PRIMVS omnem sanitatis tuendæ rationẽ tradit:itẽ quomodo morbi peculiares ætatibus, anni temporibus,temperaturis, aliisq; nonnullis, caueantur emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & usus habet, ut in capitibus comprehensum est.

SECVNDVS febreis uniuersas enumerat, ita ut præponãtur ipsis,quæ eò cõ ferunt,exempli gratia, notę ex recremẽtis,diebus decretoriis,& id genus alię. Subiunguntur autem casus qui febribus superueniunt.

TERTIVS affectus declarat, qui singulis corporis partibus obueniunt,sic ut à summo capite ad imos pedes,adeoq; ungueis descendat.

QVARTVS agit de exterioribus & ueluti in aperto cõtractis uitiis,quorũ nõ certę sedes assignari possunt,sed plureis particulas infestãt.In quo & de lũbricis,& dracunculis tractatur.

QVINTVS de animalibus ictu morsu'ue uenenũ relinquẽtibus disserit,ubi & de rabiosi canis morsu & metu aquæ, adhæc de non rabidi canis morsu hominisq;,agitur.Inibi de uenenis eorumq; remediis disputatur.

SEXTVS chirurgicam omnem exponit,tum quæ carnis uitia curat,ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum quæ ossium fracturas, luxationesq; artuum complectitur.

SEPTIMVS omniũ medicamẽtorum uireis continet,primũ quidem simplicium,deinde & cõpositorum,eorumq; potius quæ in sex aliorũ librorum discursu commemini, præsertim maiorum & nominatarum compositionum. Scio enim illic non omneis diffusè explicari,ne disciplina tædium afferat:tũ, ut quærens aliquis unam,aut etiã plureis nobileis cõfecturas,facile inueniat. In fine addũtur nõnulla ad medicamentorũ cõpositiones utilia. itẽ de alternantibus inuicẽ remediis agitur, ut totus liber in disciplinã de ponderibus & mensuris desinat.Incipiemus itaq; primum uolumen.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

PRIMVS totius operis hic liber est, in quo omnia sanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum est. diceturq; iterum per capita, ubi tantum hoc prælibauerimus, quod in primo & secundo uolumine plurima ex Oribasio mutuati sumus. Nō enim peculiarē uoluimus constituere opinionem, sed ex omnibus utilitatem indipisci. In reliquis quinq; libris paucissima tantum ex illius cōmentarius huc transtuli.

CAPITA LIBRI PRIMI.

PAVLI AEGINETAE LIBER PRIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNAEO MEDICO INTERPRETE.

QVAE GRAVIDIS SVPERVENIANT, ET quæ uictus ratio eis conducat. Cap. I.

QVANDOQVIDEM INTER EA QVAE superueniũt,hæc potiſſimũ infeſtare ſolent, nauſea, continuæ uomitiones, ſputa,ſtomachi eroſio,& cibi faſtidium: non alienum fuerit remedia quibus ab eis uindiecentur, perſeribere. Proſunt itaq; obambulationes,cibi non nimium dulces,uina uermicula,odora,maxime quinquennia,& moderata potio. Hæc enim omnia ne mulier nauſeet uomatq́;,impediunt. At medicamenti loco uincit polygonũ herbã aqua elixã bibere. item anethũ & ponticã radicẽ,quæ indigeti uocabulo rha nũcupatur. hæc tũ ante, tũ poſt cibũ licet aſſumere. Extrinſecus præcordia adiuuari debẽt cataplaſmate ex labruſcæ & pumicæ ſylueſtris flore,cytiſi ſmyrniiq́; coma,& fœniculi ſemine,ſiue per ſe,ſiue quomodocunq; uoles miſcere,eũ palmulis & uino ueteri. Aduerſus ſtomachi roſiones cõfert,calidã aquã bibere,quiete inambulare,pręcordia cõtegere lana molli. At eas quę cibũ reſpuũt,uariis & ad uoluptatẽ quæſitis cibis amylo q; ſicco ſolicitabis,magis aũt hoc obtuleris iis quæ terrã edere cõcupiſcũt, ut in uitio quod Græcis Citta dicĩt,accidere cõſueuit. id tertio à conceptu mẽſe potiſſimũ cõtrahitur. Nam tũc fœtus omne quod ratione alimenti ad ipſum fert,tanq̃ imbecillior,neq̃ cõſumere,unde fit,ut quũ uaria ex eo recremẽta in ſtomacho grauidæ redũdent,uaria & naturæ aliena appetat, exẽpli gratia,carbones extinctos,cretã Cimoliã,aliaq́; cõplura. Hãc enim ob cauſam appellationẽ huiuſmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel quòd eadem ſubinde hoc malo corripiat. Cibi facit appetentiam labor,& longior peregrinatio. Quæ uero mulier citra labores agere cõſueuit,haud cõmode repẽtinas ſubibit motiones. Verum acria quandoq; guſtare,præſertimq́; ſinapi,cibum faſtidienti non fuerit alienum. Cæterum eximios pedum tumores quos œdemata Gręci dicũt,anthyllis quę in aceto madueri ſuper deligata,diſcutit: itẽ folia braſſicę latioris atq; Cimolia creta ex aceto illita. ſimiliter alumẽ cum aceto proficit. Rectè etiam mala medica,quæ citria aliàs dicuntur,aquæ incocta pedibus admouentur.

DE NVTRICE. Cap. II.

Eligi nutrix debet, nulli morbo obnoxia,ætate mediocris,ita ut iunior quinq; & uiginti annos cõpleuerit, grandior quinq; & triginta non excedat: pectore ſit amplo,mammis magnis,papillis neq; con-

niuentibus neq; auersis: reliquo corpore nec admodum obeso, nec nimiū gracili. Praeterea magnū est infanti commodū, si nutrix non multo ante pepererit, maiusq; si masculū. Vitanda ei sunt, admodum siccantia, salsa, acria, acerba, acida, amara, & ualide calefacientia. Item odores tum foedi, tū suaues praeter modum, cōdimenta, aliaq; acria nocent. Ad haec uenere nutrix abstineat, manus humerosq; molendo texendoq; exerceat: puerū ulnis gestet, ubi treis iam menses quatuorue excesserit.

DE LACTE NVTRICIS. Cap. III.

LAudatissimū lac est, moderatū spissitudini, copia, colore, odore, & gustu. Cōmendatur & quod in unguē pollicis instillatū, eo inclinato ad lucem, neq; subito neq; tarde uidetur defluere. Iam uero in hunc modū probari potest: infuso lacti in uas uitreum, coaguli exiguum admiscet, digitisq; agitatur. in quo postq̄ cōcreuerit, inspiciet, num casei porio minor q̄ serum fuerit. hoc enim lac inutile est: contrariū huic, concoctu contumax: probatissimum quod utraq; habet mediocria.

QVOMODO LAC VITIATVM CORRIGATVR. Cap IIII.

LAc uitiatū hoc mō corrigi debet, si crassius fuerit, pituita uomitu eliciet, q optime oxymelite epoto citat: laboribus cibū praecedentibus eadē extenuabit. Tunc nimirū in cibo conducūt, origanū, hyssopū, satureia, seādix & thymus, item radicula exigua, uetusq; salsamentū cum oxymelite. At si acrius tenuiusq; lac euaserit, multis quidē tunc laboribus nutricē leuare, sorbitiōibus aūt & carnibus suillis, sepaeq; & uini dulcis potu, reficere cōuenit. Si lac fuerit imminutū, sorbitionibus & pleniori modo sustentāda est, uinū dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. quibusdā cucurbitula quoq; defixa abūde praestitit. Medicamēta uero etsi lacti generādo proficere quidem aliquid sciā, non tamē frequenter ipsis uti praeceperim, ut quae uiolētius cōsumant. est aūt foeniculi radix, & semen, ptisanae incocta: item cytisi folia ex uino nigro aut ptisana: melanthiū dulce & anethū, pastinacę radix atq; semen. quae calida prius irrorata admouēda sunt. Omne uero lac uitiosum, siue crassum, siue acre fuerit & foetidū, pueq; qui prius suxerit, eadem qualitate inficit. Lac autē acre nunq̄ ieiuno exhiberi debet. foetorem eius uinum odoratū & cibi dulces emendare possunt. Porrò de caseato lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

EDVCATIO PVERI. Cap. V.

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idq; bis die, aut plurimū ter. quū aūt prompte & alacriter puer assumit. ac spes est eum posse quod oblatū est cōcoquere, tūc iam & cibus solidior recte dat qui nō ipsum repleat. At si forte imprudētibus nobis puer repletus fuerit, somniculosior autē statim & torpidus magis euadat, uenter intumescat infleturq;, & urinae aquosiores reddantur, quae repletionis

notę ſunt, nihil exhibere oportet, donec cibos prius ingeſtos cōſumpſerit. Abūde aūt fuerit duobus annis lacte puerū enutrire, inde ad cibos ſolidio- (res trāſgredi.

DE PVSTVLIS PVERO OBORTIS, exanthemata dicuntur. Cap. VI.

Vſtulis quæ puero per cutem eruperint, primū ſane nullū facessere negotiū oportet. ubi uero probe decreuerint, tūc iam curare tētabimus, balneis, quibus iniiciant myrti aut lētiſci folia, aut roſæ. deinde roſaceo aut lētiſcino utendū: ceratoq; cum ceruſſa, ad hæc nitro abſtergere lenius expedit: nā ualentiora nō ſuſtinebit. Optimū uero eſt nutricē dulciori uictu uti. laudat itē maxime ſi puer ipſe neq; plenìore, neq; nimis tenui cibo alat. At ſi uēter ipſius nō reſpōdeat, tūc mel cibo infuſum ſimul coquere oportet: ſi ne ſic quidē deſcēderit, terebinthinę inſtar ciceris iniicies. Humectata aluo, miliū potiſſimū offerre cōducit.

DE TVSSI ET GRAVEDINE PVERI. Cap. VII.

Vòd ſi quādoque tuſſicula aut grauedo puerum affligat, linctus ex melle, quos Græci melitiſmos uocāt, adhibentur. Cōuenit igitur puero liberaliore aqua calida loto caput ipſius melle copioſo illinere, deinde digito linguam leniter premere: multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

DE GINGIVARVM PRVRITV. Cap. VIII.

Rurientibus gingiuis fomēto utēdum eſt, & liberali unctione ex oleo diſcocto, in quo cerę momentū eliquatum ſit.

DE DENTIVM ORTV. Cap. IX.

Entiunt ſeptimo menſe pueri: quando inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinū, aliquando cōuulſiones etiā eueniunt. Tunc igitur puero nihil dandū, quod mādi poſtulet. digito autē in lauacro gingiuę continenter contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debēt. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, caput, & maxillæ delicatis lanis puris cōtegentur, oleoq; dulci & calido fouebunt: idemq; meatibus auditoriis inſtillabit. Cæterū plenius infantē tūc alere, & calida lauare oportet: & ſi alui profluuium experiat, tētabimus eam epithematis quæ præcipue ſiſtūt, contrahere, inſpergendo lanæ cuminū, aut anethum, aut apiū. Salutare eſt etiā ſemen roſarū admiſcere, & ſummatim calidis deſiccare. At ſi uēter nihil reddit, melle in glādis figurā coacto, inferius leniter irritabit. aut nepita detrita cum melle illinetur. Porrò cōuulſionibus puerorū optime uidetur auxiliari heliotropiū in aqua elixū, ſi puer in hac lauet. cōfert & irino aut cyprino & ſycionio perungere, & uniuerſum calefacere. Quum autē exortis dentibus digitos mordet uulneratq;, benefaciet radicem iridis deraſam, nec admodum ſiccam, ore continere. Hoc remediū ulceribus quoq; opitulatur: butyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarum autem pruritus, ueteris ſalſamenti cato lenit.

DE ORIS VLCERIBUS QUAE aphthæ dicuntur. Cap. X.

Boritur puero etiã ulcus quod aphtha uocat,nũc subalbidũ, nunc subrubrũ,aliàs crustæ modo nigrescẽs,quod omnium periculosissimũ & lethale est.Remedio erit,iris cum melle,& sicca inspirata. Item rosarũ folia cõrusa, earumq; flos,crocũ,myrrhæ exiguum, galla,lachryma thuris & cortex eiusdẽ,& simul,& priuatim singula melle tincta:ad hæc mulsa,& mali Punici dulcis succus proficit.

AD FEMORVM INTERTRIGINES. Cap. XI.

Emorum intertrigines myrtus arida,iuncus angulosus,& rosæ inspersæ iuuant.

AD AVRES HVMENTES Cap. XII.

Vrium humiditates lana ex alumine imposita, aut mulsum, aut uinum uetus instillatum,aut crocum ex uino detritum, desiccant.

DE SIRIASI. Cap. XIII.

Iriasis,quæ Latinis adustio infantiũ dicit,est inflãmatio partiũ circa cerebrũ,eiusq; mẽbranas. concauũ in ea fit sinciput, cõcaui itidẽ cum pallore oculi,accedit & corporis totius siccitas. Succurrit huic malo uitellus oui sincipiti cum rosaceo linamenti impliciti modo impositus,sic tamen, ut continue renouetur.

ALIVD AD SIRIASIN.

Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion,Latini solarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris,quem peponem dicunt,cutem carni adiacentem,aut hortẽsis solani succum cum rosaceo.

RATIO VICTVS INFANTIVM ATQVE RELIQVArum deinceps ætatum,ad usq; declinantes. Cap. XIIII.

Osteaq̃ lacte nutriri infantes desierint, liberiore eis mõ & suo ingenio hilariter uiuere permittemus:exercitia aũt & alimẽta leuiota præscribent. Ab anno sexto & septimo, tũ pueri, tũ puellæ, literatoribus blãdis humanisq; tradent. tales enim cũ animi remissiõe & gratia docẽt. Animi aũt remissio ad probã corporis educationẽ plurimũ adfert momẽti. Duodecimũ annũ egressi,ad grãmaticos iã & geometras mittẽdi sunt,corpusq; eorũ exercere oportet. A quartodecimo usq; ad primũ & uigesimũ,mathematicis disciplinis & sapientię studio incũbẽt:exercitiis pluribꝰ propter corporis robur credẽt,ut & aĩo & corpore laborãtes,à libidinis impetu coẽrceãt. his etiã uinũ circũcidendũ est. Aetate florẽtibus educatio absoluta tũ animi,tũ corporis cõgruit. eoq; exercitiis omnibus, præsertim quibus quisq; assueuit utendũ,cibo pleniore & ualẽti. Declinãtibus aũt moderata cõpetit & animi & corporis educatio. Exercitia enim qualiacunq; fuerint pro horum ratione imminue-

re oportet: alimento detrahendū, ut quorū habitus iam frigescere incipiat.

DE FRICTIONE PRAEPARATORIA, QVAE parasceuastice dicitur. Cap. XV.

Nte exercitationem corpus mediocriter calefacere oportet, frictione linteis adhibita, deinde nudis manibus oleo intinctis perfricare: usque dum bene incalescat emolliaturq;, colore uiuido rubescat, & in tumorem attollatur.

DE EXERCITATIONE. Cap. XVI.

Xercitatio motus est uehemēs. uehementiæ aūt finis est, respiratio crebra. Id uero cōmodi præstat, quòd parteis instrumētarias morbis nō opportunas efficit, & functiōibus obeūdis ualidas: pręterea ut alimēta forti⁹ attrahāt, prōptius immutēt, & liberalius reficiāt, caloris beneficio quē illa excitauit. adde quod meatus expurget, recremēta, propter ualidā spiritus motionem, expellat. Quoniā igitur alimentorū per corpus mēbratim digestionē adiuuat, conuenit ut neq; copiosi neq; crudi, siue cibi siue humores, in uētriculo, aut intestinis contineātur. periculū enim est, ne priusq̄ probe fuerint concocti, in uniuersas animātis particulas distrahāt. Vnde manifesto liquet exercitatiōem cibum præcedere oportere. Notæ aūt quę opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarū colore petūtur. etenim aquosæ nōdum coctum humorem qui ex uentriculo distributus est, significant: rufæ autem & biliosæ, iampridem elaboratum esse notant: quæ leuiter pallescūt, initium concoctionis quæ adhuc fit, signant. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est, ita ut uesica prius & aluus recrementis leuentur.

DE EXERCITATIONVM GENERIBVS. Cap. XVII.

Mnis exercitationis cōmune est, quòd animali ex ipso caloris augmentū excitat. Ex singulis aūt exercitationū generibus alia ualida, hoc est, uiolenta est, musculis & neruis robur præparās, cuius generis est quū quis fodit, & maximo onere sublato, aut eodē loco manet, aut paululū procedit: item quū quis quantū maxime poterit inambulat: præterea per funē manibus apprehēsum scandit, aliaq; plurima in eundē modū obit. Alia celeris exercitatio est, quæ citra robur uiolentiāq; peragitur. id genus sunt, cursus, umbratilis armorū meditatio, aut quū duo summis manibus cōcertant, tum quæ per corycū & paruā pilam fit exercitatio. Alia cōposita est ex ualida & celeri, quando quas ualidas diximus iis omnibus ut uehemētibus uti licet, motus modò celeritatē adiicias. Præterea per alias exercitationes lūbi magis q̄ brachia crura'ue laborāt: per alias spina tota, aut thorax tantū, aut pulmo. Exerceri uero oportet quousq; corpus in tumorē attollat & rubescat, motus prōpte, æquabiliter & cōcinne edat. Inter hæc autē sudorē cum calido uapore mixtum cernes. Pausandū uero ab exercitatione tunc primū est, quū ali-

quod horum fuerit immutatũ,nempe ſi contractior corporis moles uidebitur,ilico deſiſtendũ eſt:ſimiliter quũ coloris gratia deperit,ceſſare oportet. Quinetiã quum motus remittere quippiã cernitur,protinus deſinere cõueniet. Itidẽ ſi in ſudore ulla qualitatis eius,aut quantitatis mutatio accidat:quũ enim is aut minor,aut frigidior factus intelligitur, tũc deſiſtendum ſcias. oleo mox corpori ſuperfuſo,apotherapia uti deinceps oportebit,inde frictionẽ apotherapeuticã adhibere, ut pædotribę factitare ſolẽt.

DE GENERIBVS FRICTIONVM. Cap. XVIII.

Nter frictiões,dura ligare corpus poteſt:mollis,ſoluere.quapropter quæ ſupra modũ reſoluta ſunt, duriter perfricare oportet: quæ aũt aſtricta,molliter. At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neq; molliter neq; duriter fricandũ id eſſe conſtat, ſed quatenus licet uterq; exceſſus uitari debet. Siquidẽ multa & dura frictio,corporis molẽ deprimit: modica uero & mollis,ecõtrario implet. Porrò tres quãtitatis frictionũ differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducũtur,iũxeris,nouem cõiugationes effeceris,ut ſubiectũ eſt. Etenim una iuxta quantitatẽ, nempe multa, ſi tribus quæ à qualitate ſumũtur,duræ dico, molli & mediocri,adiũgatur,treis ſecundũ duriẽ differẽtias efficit. modica rurſus ſi eiſdẽ tribus addaẽ, treis alias procreat. At mediocris qualitate, eiſdẽ tribus iũcta,alias treis progignit, ut in formula ſubiecta uidere licet.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa Multa Multa	&	Dura Mollis Mediocris
Pauca Pauca Pauca	&	Dura Mollis Mediocris
Mediocris Mediocris Mediocris	&	Dura Mollis Mediocris

DE VOCIS EXERCITATIONE. Cap. XIX.

Nter uocis exercitatiões ſuauis aptaq; modulatio nihil ad ſanitatem tuendã proficit: grauioris autẽ uocis ſonus utilis habeẽ, eoq; exercere eũ oportet. Ita enim aër copioſiſſimus inſpiratu in corpus attractus, thoracẽ, uẽtriculũ & meatus totius corporis deducit, dilatat,aperitq;. Quapropter ipſa lectione humores qui redundãt, excernit. fortius igitur legẽtibus,magis & per ſudores:lenius autẽ,per latentem totius corporis perſpiratũ. Accidit enim propter extenuationẽ multa recremẽta,nempe ſputa,mucos & pituitam, per ſcreatum excerni cõſumiq;. Iis uero qui propter frigiditatẽ excalfieri deſiderant, quodnam aliud præ-

sentius remediũ esse potuerit,ꝙ functio quę respiratione peragit. Consiliũ igitur est,hos frequenter legere,ut toto corpore relaxato,fusaq; carne,arteriam & alios spiritus transitus studiose rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulentur. Vti autẽ oportet uocis officio neq; temere neq; inconsideratè. sed quum nec uitiosis corruptisq; humoribus repleti sunt, neq; magnæ & euidentes stomachi cruditates apparent,ad uocis exercitationẽ accedendũ est,ne corrupti uapores per corpus largius distribuãtur.

DE LASSITVDINIBVS OB EXERCITAtionem. Cap. XX.

VLcerosa lassitudo ab excrementorũ tenuiũ simul & acriũ copia contrahitur. Tensoria nullũ quidem excrementũ,cuius ratio aliqua sit habẽda,in corpore cõtineri indicat,sed in musculis neruisq; affectus quidã quo tendi uidentur,residet. Ea uerò quę inflãmationis speciẽ præ se fert, in qua nimirũ ceu contusas, aut inflãmatione obsessas parteis sentimus,tunc solet incidere,quũ musculi impẽdio excalfacti,aliquid ex circumfusis sibi recremẽtis attraxerũt. Est & alia quædã præter has quarta affectio quæ oritur, quũ musculi suprà ꝙ par est, siccãtur,ita ut squalens corpus contractũq; appareat,atq; ad motus pigrũ. Remediũ ulcerosæ lassitudinis est,si quæ redundãt,euapores frictiõe multa molliq; cum oleo copiosiore,quod omnis astrictionis sit expers. Altera lassitudo in qua tensio sentitur,hoc pro curatione desiderat, ut relaxet, sanè relaxat quod distẽtũ est,pauca & molli frictiõe,eaq; ex oleo dulci atq; egelido:itẽ intermissiõe omnino,qete,balneis tẽperatis, atq; in calida mora lõgiori: adeò si bis ter'ue ipsum laues,plus profeceris. Tertiæ lassitudinis inflãmatoriæ curatiõis consiliũ,ad tria dirigit,nẽpe,superuacanei euacuationẽ,extenti remissionẽ,& inflãmmationis refrigeriũ. itaq; & oleũ copiosum tepidũq;,& frictiones mollissimæ,& lenta in tẽperatis aquis mora, eiusmodi lassitudines persanant.pari modo & multa quies,* maximè continua. Quarta affectio nihil sanè à priori cõsuetudine immutari postulat, nisi calidiorẽ aquam,quæ sensim contrahat:altero die,apotherapiæ exercitationem. adhæc soliũ similiter calidum,sic,ut ægri protinus in frigidã exiliant. Statim uerò omnes qui lassitudinibus laborãt, cibo refici debent.

*Galenus unctio continua.

DE CVTE ASTRICTA. Cap. XXI.

AStrictio quã Græci stegnosin uocãt,accidit,aut obstructis,aut dẽsatis meatibus. obstructio quidẽ,ex copiosis crassisq; humoribus crudis concoctionẽq; non expertis,oritur:densatio autẽ, ab iis quæ refrigerãt, aut astringunt, aut desiccant. Ac deprehendit sanè iã dictus affectus,statim ubi se exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum densitate:tũ quod in ipsa exercitatione uix incalescãt. Succurrit huic affectioni calefactio,quæ ualentiore exercitio,balneis'que calidioribus petenda est. Mora uerò in frigido solio diuturna non sit. imò nec ipsa aqua

nimiũ sit frigida. Vbi uestis sunt induturi, ungẽt aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis aũt densitatẽ abũde etiã sanat oleũ anethinũ, pręsertim si uiride fuerit anethũ: oleũq; ex populo nigra confectũ.

DE SPONTANEIS LASSITVDINIBVS. Cap. XXII.

Voniã ulcerosa lassitudo ex acriũ recrementorũ uitio contrahitur, si quidẽ paucus omnino uitiosus humor fuerit, apothe rapię exercitatio suffecerit: si copiosior, & altius in corpore redũdarit, eiusmodi malo obnoxiis nec exercitationẽ nec ullũ omnino motũ iniũgemus, sed quiete somnoq; recreatos abstinere cibo totũ diẽ cogemus, deinde uesperi pinguiter unctis, tẽperatoq; balneo lauatis, cibũ boni succi & sorbilẽ exiguum dabimus, non tamen à uino eos arcẽtes. hoc enim semicrudos humores, si aliquid aliud concoquit. Si ergo his peractis malũ conquieuerit, ad pristinã consuetudinẽ pro ratiõe reducẽdi sunt: sin in posterũ etiam diẽ remaneat, de ualentiore iam remedio consiserandũ est. Si enim uires constent, duorum alterum, aut sanguis mittendus est, aut purgatio exhibenda, sed ita ut discernamus, utrum magis expediat. Quod si uires inualidæ sint, sanguinem dimittere haud quaquam oportet, sed deiectionem mediocrem tentare. At si crudi humores omnino fuerint, neque sanguinis detractio, neque purgatio, neq; exercitium ex usu est, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni seruãdi sunt, cibis potiõibusq; & medicamẽtis quæ extenuent incidantq́ue sine manifesto calore, reficiendi. Pro cibo igitur oxymel, modicum prisanę, nonnunquam & mulsę exhibebitur. Quoniã uero præcordia eiusmodi omnibus turgida inflataq; sunt, ac facile quicquid assum pserint in flatus cõuertitur, satius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius aũt erit, & medicamẽto quod diospolites dicit, uti: itẽ dia trion pepereon, simplici: utilissimũq; ipsis est oxymel. Potui sument apomel, pręsertim ubi coacuit, uinaq; leuiter acescentia. cibi erunt qui sine calore attenuent, cuiusmodi est capparis si ex oxymelite, aut oxelæo assumat. Porrò tensionis lassitudo quæ sine exercitiis oboritur, copiã innuit solidas corporis parteis distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest, aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu sauciare. Quæ uerò inflammationem repræsentat lassitudo spontanea, ea ne paucis quidem horis, nedum duobus tribus'ue diebus eodem tenore consistit, sed protinus febrem accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractione malo prius occurreris. Præstiterit autem, si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrahere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: secũdo autem, ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturq;, bonæ fortunæ beneficio opus habent.

VICTVS SENVM RATIO. Cap. XXIII.

Enectus quũ sicca frigidaq; existat, per calefaciẽtia humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibẽda est, citra lassitudinẽ: imbecilliores ter die cibo refici debẽt: ad tertiã quidẽ horam, panis exiguo cũ melle attico: septima uero hora ubi frictionẽ exercitationesq; ipsis congruas & balneũ fuerint experti, primũ sanè quæ aluum emolliunt, assumant. deinde pisces, aut auiculas, hinc post cœnã ea quę optimi succi sunt & ægrè corrumpũtur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti, pręcipue quibus de calculo in renibus creato, aut etiã podagra suspicio est, quãdo petroselinũ uino rectè iniicit. At si quãdo pituita in uẽtriculo cõtracta, necessitas est aliqua quæ eam incidãt, deligere, protinus ad humectãtẽ uictus rationẽ digrediẽdũ est: cõtra quod fici maturę ante aliũ cibũ ipsis exhibent: per hyemẽ uero caricę, si nullũ in dextra præcordiorũ parte uitiũ accidere sentiãt. At quia serosa pituitosaq; in senili corpore excremẽta colliguntur, urinã quotidie promouere consiliũ est, & aluũ subducere, præsertim oleo ante cibũ epoto. Clarũ uerò est, omnia olera ante cibũ ex oleo, garoq; sumi oportere: item oliuas muria seruatas, quas halmadas dicũt, & damascena. Quòd si uẽter magis astrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & cnicũ abunde sunt. benefacit etiã resina terebinthina, interim unius auellanę, interim duarũ triũ'ue magnitudine sumpta. Iam oleũ quibus aluus contracta est, per clysterẽ utilissimè infundit.

DE RVGOSO CORPORE. Cap. XXIIII.

Rugat corpus erui farina, uiti albæ mista.

ALIVD SMEGMA QVOD CONTINVE illinetur.

Fici pingues simul cũ bryonia contusæ, farina erui usta, aut sepiæ testa cum mellis momento trita.

QVOMODO CORPVS SVAVITER OLEAT. Cap. XXV.

T corpus bene oleat, eidem unctioni cupressi comam aridam contusam admisceto, aut piceæ corticem. Meminisse uerò debes, ut mane postq̃ corpus uestimentis munieris, pauxillum cassiæ aut sabinæ herbæ degustes.

QVOMODO HABITVS INCALESCAT. Cap. XXVI.

D habitudinẽ calfaciẽdam in balneo utendũ est hoc puluere, qui recipit, nepitã, sampsuchum, hyssopũ, baccas lauri, rorem marinũ, lapidem pyritẽ, salem, fęcem combustã, nitrum, pumicem, pro cuiusq; ratiõe: item sinapis, herbæ pedicularíæ & cocci gnidii momentũ. à balneo, acopi usus erit quod calefaciat: uinũ uermiculũ, uetus, potui dabit. itẽ potio medica ex mulso, pipere, ruta, & cõsimilibus, utilis est.

QVOMODO COLOR MALVS EMENdetur. Cap. XXVII.

Orpus decoloratũ pallidũ'ue uita iucunda & cibus boni succi emẽdat. miscetur autem huic radicula, porrum, & uiride cicer.

Iam mali punici dulcis succus sorbitionis modo sumptus, bonum colorem efficit. Proficit etiam oleum cui bryoniæ radix diutius sit incocta. idē & corporis cutem intendit erugatq́;. smegmatis autem miscere oportet glutinantia quæ fiunt ex quopiam astringentium, farina, bulbo, narcisso & bryoniæ radice. bene colorant, si copia datur, tum radix tum semē amaræ amygdalæ in aqua elixa, & in balneo adhibita.

AD LIVORES. Cap. XXVIII.

iuescere senum corpora prohibemus, si cutem ipsorum crassam, ita ut minus iniuriis pateat, & habitum calidiorē reddiderimus. Vt autem celerius id assequamur, sale in balneis, super partem quæ nigruerit uti conueniet, eandemq́; fomentis per spongias decocto radiculæ aut absinthii immersas, adiuuare.

QVOMODO DENTES AB INIVRIA ASSErantur. Cap. XXIX.

Entes ab iniuria uindicabis, si primum caueas ne cibi quos ingesseris corruptionem experiantur, mox continuam uomitionem deuites: deinde escas dentibus incōmodas, nempe ficus aridas, mel coctum & satis durum factum, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinosa, quæq́; adeò frangi contumacia sunt, ut dēteis commoueant. insuper uitare oportet, quæ denteis stupefaciunt, perfrigida cuncta & putrida. Conducit itidem secundum cibum denteis purgare.

QVOMODO GRAVIS AVDITVS corrigatur. Cap. XXX.

D graue auditum corrigendū, uincit primū meatus per quos audiēdi facultas est, sordibus expurgare: per interualla aūt linteum dropaci intinctum ipsis demittere, atq; expressum retrahere. summè enim meatus purgat, & simul auditū auribus reddit. Deinde aliquo erui instar inserto, meatū ad diē obturabis: postea ipso excēpto, quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamęmelino, aut pingui anserino, cū exiguo fellis bubuli perūges. Rursus diebus aliquot interpositis sinapi & ficis contritis factū penicillū ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleū, quod in asphodeli radicis succo deferbuerit.

AD OCVLORVM CALIGINES. Cap. XXXI.

E caligine oculi corripiatur, quū in aquā frigidam te mergis, illos diu in eadē apertos esse cōueniet. hinc enim robur uisui adiicit. Lectiōe uerò nō te fatigabis, uino crasso & dulci abstinebis. similiter cibis qui in superiore uētriculo diu remorant, cōcoctu difficiles, & qui humores lētos crassosq; generāt: cuiusmodi sunt eruca, porrū, & omnia quorū acrimonia sursum effert. Vitare itē oportet supinum incubitum diuturnū, frigus, uentos contrarios, fumū & puluerem. Iam uero aquā oculis instillare quotidie ad mensem totum, iuuat. quæ in

hunc modũ præparatur, fœniculũ uiride fictili uaſi extrinſecus picato, cum aqua cœleſti demittitur, deinde excepto fœniculo quod reliquũ eſt repones.

DE REPLETIONE. Cap. XXXII.

PLurimũ noxæ ciborũ repletio cõciliat, quãuis probã in uẽtriculo concoctionẽ ſortiti ſint. Nã quũ uenæ nimiũ repletæ laborãt, diſtẽduntur, rũpuntur, obſtruuntur & flatu implentur, credibile admodũ eſt, grauiſſimas ex hac cauſa ægritudines procreari. Quum igitur uẽtris urget repletio, interim uomitu quod redũdat, interim per aluũ excernitur: in totũ inualidior hæc, ea eſt quæ uenis accidit, nõ tamẽ & ipſa admitti debet, ſed ſi quis impẽdiò plura aſſumpſerit, ſtatim eũ uomere oportet. periculũ etenim eſt, ne obita cõcoctiõe uenę repleantur: magiſq; ſi intẽperãtius cibis cõtinuè aſſumptis, nullã deinde uacuationẽ experiatur. uomitu igitur ſolicitari debet prius q̃ cibi corrũpantur. At ſi aliquid eũ impediat, aluus ſoluta frequẽter ſuccurrit. ſin minus illa fluxerit, certè diutiꝰ dormire & potui aquã calidã frequẽter ſumere, conſiliũ eſt. Vbi iã abunde cõcoxerit, pręſertim aluo largiter fuſa, lauacris fomẽtiſq; adiuuare, ſalſamẽti parũ ac potionẽ dilutã exhibere oportet. At ſi neq; deſcẽderit aluus neq; celeriter obita eſt cõcoctio, ſed corpus uniuerſum graue, ad motus pigrũ, & ſomno lentũ fuerit, mens præter rationẽ quodãmodo torpeſcat, uenarũ repletionẽ eſſe cognoſcas. Qui uerò præter hæc laſſitudine premuntur, eos cõquieſcere dũ uẽtriculus ingeſta concoquat, deinde laboribus inanire expedit.

DE EBRIETATE. Cap. XXXIII.

EBrietatem uomitus repente obortus diſcutit: item aquam & mulſam liberalius ſuperbibere uincit, atq; ſic uomere, uſque dum plurima reiecerint, ac ſtomachi uellicatus obrũdatur. à uomitu ſolium ingreſſi copioſe ungentur, reliquo tẽpore conquieſcent, & accurate cooperti diutiſſime dormient, quouſq; temulẽtia diſcutiatur.

QVIBVS CIBI CORRVMPVNTVR. Cap. XXXIIII.

CIbis in uẽtriculo uitiatis, ſi quæ corrupta ſunt deiiciuntur, maximũ ad ſanitatẽ eſt compẽdiũ: ſin minus, iis q̃ leniter ſubducũt aluus irritãda eſt. Huiuſmodi aũt malo affectis uomitus ante cibũ, uini paſſiq; potu excitatus, cõducit. Nihil pręterea uel nidoroſum, uel graueolẽs, uel in totũ cibũ corruptiõi opportunũ aſſumere ipſos cõſuluerim, ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iã per interualla tẽporis mediocria aluũ ſubducere, ex iis quæ mediocriter purgãt, ita affectis confert.

DE VENERE. Cap. XXXV.

VEneris hæc ſunt commoda: humores ſuperuacuos inanit, corpus agile præſtat, in augmentũ promouet, & uirile magis efficit. Quantum uerò ad animũ ſpectat, impeditam intelligentiæ uim diſſoluit, iratos mitigat, eoq́; melancholicis coitus, ſi quid aliud, remediũ eſt accommodatiſſimũ: item alio modo inſaniẽtibus

integritatē sensuū restituit. Iā pituita redūdātibus uenus est utilissima: alii enim cibum respuētes, eius cupiditatē hinc recuperarūt: alii, continuis per somnū ueneris imaginibus liberati sunt. Cęterū natura ueneri idonea est calida & humida, ut quæ reliquis salacior sit. Minimè uerò coitū excitat uictus qui siccat refrigeratq́;, ætas senilis, tēpus autūnale. Quapropter uictus ratio humida calidaq́; adhiberi debet, mediocritas & laborū & ciborū. Quemadmodū uerò moderari labores, ita etiā concubitus ipse mediocris cōuenit. Nā & ad opus incitat, & facilitatē quandā cōsuetudini prębet. Requirit aūt libido, si quid aliud, alimēti exuberantiā, eoq́; cibi potissimū ualētis materiæ utiles sunt: ex piscibus aūt polypodes. etenim pręcipue ad uenerē incitare credūtur. his addūtur, molli cute præditi: ex oleribus aūt, orminū, erysimū, eruca, & napi, quæ in medicamentorū uicē dātur: ex leguminib⁹ ꝓsunt, faba, cicer, eruilia siliquę, & pisę, q̄ pręter quod largiter corp⁹ alūt, flatibus replēt. Ruta igit quia flatus discutit aboletq́;, ideo etiā ueneris ardorē obtūdit. magnifice autē probo uuas ut quæ humectēt, & spiritu sanguinē repleāt, qui in uenerē proritat. Quū igitur cōcubiturus es, nimiā satietatē, cruditatem, lassitudinē, cauebis: itē ne uomitus, aut purgatio pręcesserit similiter repentinū alui profluuiū, licet nonnunq̄ uenus diuturnū fluorē desiccet. At uehementeis coēundi cupiditates nō laudo, sed potius resistere eis consulo, præsertim iis quos morbus aliquis infestat. Saluberrimū igitur post exercitationē, balneum moderatūq́; cibū, uenerē exercere. ita enim uiribus conducit, & frigus obortū minus offendet. Tempus aūt concumbendi opportunum est, secūdum cibum, ut suprà dixi, antequàm somnus inuadat. lassitudo siquidē ex coitu contracta obdormienti statim remittitur. Id uero tempus etiam liberis procreandis accommodum est, tum aliis de causis, tum quod mulier consopita, genituram facilius retinet.

AD EOS QVI VENEREM EXERCERE NEqueunt. Cap. XXXVI.

Naturalia continue pingui ungentur, cui adiectum sit narcissi radicis momentum, aut cocci gnidii, aut pyrethri, aut herbæ pedicularię, aut seminis urticę, aut uiticis. Potiones congruūt, ex pipere, aut satyrio, aut eruca, aut cnico, aut simul omnibus. esse confert ante cibū bulbos tostos, rubentes ac exiguos, cum sale & oleo, aut scillæ tabefactæ modicum: item compositis aduersus hoc uitium inscriptis remediis utendum est: item subinde lasciua legere competit.

DE IIS QVI IMMODICE COIERINT. Cap. XXXVII.

Voniā ex immoderata uenere corpus rarius, frigidius, siccius, & imbecillius euadit, ratio est admouere quæ densent, calefaciant, humectent, cōfirmentq́;. Qui igitur immodico concubitu exhausti sunt, uestimentis calidis operti conquiescent, somnoq́; longiore, donec corporis contentio subsidat, reficiētur: atq; sic ab

ab imbecillitate sese uindicabunt.

SI SEMEN GENITALE REDVNDET. Cap. XXXVIII.

NOnnulli semine copioso & calido collecto, in uenerē ꝓruūt: quod cū egesserint, corpus inualidū, stomachū resolutū obtinent, extenuantur siccāturq;, ob quā causam si rursus à cōcubitu abstinuerint, capite grauātur, & ueluti ex repletiōe cibum fastidiūt, deinde statim ueneris imaginibus obnoxii eodē modo afficiunt. Nihil igitur his quod semini augendo efficax est, sed potius & cibi & medicamenta quæ id corrūpant, offerri debēt. à balneo renes oleo rosaceo, melino, & omphacino petūgere oportet. Satius autē est oleū cera addita, ne defluat, crassius efficere, miscereq; succū aliquem refrigerantē, nempe semperuiui, solani, cotyledonis & psyllii: ac horū quidē per æstatē, reliquis aūt anni temporibus, tum aliorum, tum lactucæ succū: item lini semen quod aqua fuerit incoctū. nam hoc quoq; refrigerantē succum exhibet. Ad hęc lamina plumbea lumbis subiecta, ueneris insomnia cohibet. Iam herbę refrigerante ui prēditæ si cum ruta substernantur, & teneris uiticis surculis, idem præstant. Præterea semen * lini & rutæ in cibo sumptum. Cauendū uero est, ne lumbis uehementer refrigeratis, renes offendantur.

*Oribasius uiticis.

SI PERFRICTIO NOCVIT. Cap. XXXIX.

QVi frigori nimio patuerunt, locis calidioribus decumbēt, cyprino aut irino peruncti. postea ubi modice incaluerint, piper, myrrham cum uino dulci odorato & ueteri assumēt, aut liquorē cyreniacum cum uino uel aceto, aut pyrethrum castorium' ue ex aceto: cibo autem calidiore recreandi sunt.

SI INSOLATVS ADVSSIT. Cap. XL.

SI qui uero exusti in sole sunt, his locis aëri expositis decūbendum est, perfundēdaq; frigida, facies, manus & crura: si siti cōficiūtur, frigidā aquam qui assuerūt, bibēt. atq; hæc pro ratione, & non uniuersim facere expedit. cibum assumēt exiguum, qui facile in membra distribuatur, humidiorem potius quàm densiorem.

DE PITVITA IN SVPERIORE VENTRICULO REDVNDANTE. Cap. XLI.

QVòd si in aliquem interdum incidas qui cibos ualētis materiæ auersetur fastidiatq; admodū, & si assumere compellas, nausea afficiatur, sola uero acria appetat, neq; iis quidē oblectetur, sed uētris inflationē nauseamq; sentiat, ac paululum ructibus solis leuetur, interim uero & ipsi cibi quos assumpsit, præsertim in acorem conuersi, uitientur, omnino intelligendum tibi uenit summam curationis existere, ut pituitam à uentriculo abstergas. Ego quandoq; ita affectum noui, qui radiculis ex oxymelite sumptis, incredibili crassioris pituitæ copia uomitu egesta, integræ statim sanitati restitutus sit.

uide 6.6.7. pag. 425. [illegible] phlegma

QVOMODO FACILE QVIS VOMAT. Cap. XLII.

Voniam laborioſe uomētibus multa ſolent abſurda ſuperuenire commodū fuerit quomodo quis facile uomat, exponere. Etenim uomitus pituitā inanit, caput leuat, & ne qui auidius nonnunq̄ cibū ingeſſerint cruditate laborēt, uinoq; liberalius ſumpto offendant, prohibet. At quæ offerētur, neq; acerba neq; ſicca erūt, ſed partim dulciora quodāmodo humidioraq;, partim acriora. Cōmendatur ad hæc radicula, eruca, ſalſamētum uetus, origanū uiride, cepæ momentū & porri. Promouet uomitus etiā ex leguminibus ptiſana cui mel additū ſit, lomentū, carniū pinguia. uerū nō ſolū iura ipſarū, ſed ipſas quoq; integras deglutire oportet, eoq; uomiturus non diu mādēdis ipſis immorabit. oīa uero per coctionē mollia flaccidaq; erūt. Iā cōſtat, uina dulciora deligi oportere, ut quę in ſtomacho magis ſupernatēt, atq; eā potionē egelidā aſſumi. Cōfert etiā amygdalas melli intinctas comedere, ac placētas guſtare: itē peponis & cucumeris ſemē maceratū detritumq; cū melle aſſumere, radicemq; cucumeris contritā ex melle. At qui ualētioribus uti uolunt, narciſſi bulbo aquæ incocto, uinū tēperant. Mouet autē uomitiones irinum quoq; unguentū, ſi digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomētis intereſt, ne ceſſet uel intermittat, uſq; dum oīa eiecerit: à uomitu os colluat, faciemq; poſca aut aqua abſtergat. id nanq; dentibus conducit, & caput releuat.

QVAE SANIS ALVVM SVBDVCANT, ET quæ urinam moueant. Cap. XLIII.

Eterum nōnullis ſatis eſſe ad ſecundā ualetudinē tuendā uiſum eſt, ſi aluus quotidie & urina pro ingeſtorū copia, ſine uitio & abūde reſponderet, ac quū uacuatio iuxta proportionē accidebat, cōmendabāt: ſin minus, promouebāt urinā quidē ſcādice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepita, origano, abſinthio, graminis carduiq; radice, cytiſo, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorū decoctū cū uino potui exhibebāt. hęc enim per urinā ſanguinē repurgāt, unde nō parū utilitatis percipit. Aluū adiuuabāt terebinthina, ex qua oliuæ magnitudinē dormituris deglutiendā offerebāt. At quū acrius ſubducere eam cogitamus, rheu momentū admiſcebimus. Accōmodata deiectioni ſunt, oua ſorbilia: ex oleribus, beta, malua: itē cochlearū ius. atq; hæc forte abūde erūt. Efficacior eſt herba Mercurialis, in aqua cū ſale elixa comeſtaq;, eiuſq; decoctū potui datū: ſimiliter folia ſambuci. idē præſtat polypodii radix duobus denariis ſalſamēto inſperſa, aut etiā in ptiſana ſorpta. ad hæc ſerum lactis cū ſale aut melle, ad treis heminas quatuorue aſſumptū: ueteris quoq; gallinacei ius, tū per ſe, tū cū cnici denariis duobus. nonnunq̄ & aloē triū cicerū inſtar ſecundū cœnā recte aſſumit. Præſtantiſſimū uero eſt epithymum in uino poſt mediocrem cœnam potum: qui acrius uacuare deſideret, mane epithymi drachmam ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

DE CLYSTERIBVS. Cap. XLIIII.

N quibus uēter ægre defcēdit, & ftomachus imbecillis medicamēta ad fubducendū efficacia nō fuftinet, clyfteribus utēdum eft, quũ pituita quidē in inteftino refidet, iis quæ fiũt decocto caricarũ, betæ, nitri, fylueftris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quũ ficcitas magis urget, iis quæ cōftāt althęa, fœnugręco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo. interim etiā oleũ per fe dimidiæ heminæ mēfura iniectum, abunde proficit. nō tamē continue id faciundũ eft, ne natura his irritata, fpontaneæ excretionis obliuifcatur.

DE GLANDIBVS. Cap. XLV.

Timur etiā glandibus fubinde ftercoris excernēdi gratia, & in quibus id quod per clyfterē inditũ eft, nō egeritur. Fingũtur autē glandes ex fale tofto, melle, & nitro: itē thymus difcocto melli additur. Fiunt etiā ex refina terebinthina, & nitro: interdũ & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipfas oleo delinere conuenit. præterea pyrethrum aut piper admifcetur, conuenitq; refolutionem expertis, & iis qui ex perfrictione inflationes cōtraxerunt. Infuper centaurium pici & ceræ admifcetur, ac naturaliũ refolutionibus aptum eft præfidiũ. Infantibus autem etiam falis grumus imponitur. Fit quoq; glans ex ficubus cum nitro ⌜aut ex uua paffa, nitro & cumino.⌝ *L inftauratum ex Oribafio.*

DE IIS QVAE PER OS CAPVT PVRGANT, APOPHLEGMAtifmi uocantur, & quæ per nareis, unguentifq;. Cap. XLVI.

Vmores in capite refidētes per fputa uacuamus, quod fi leuiter facere uoluerimus, piper cum mafticheteniperabimus: fi acrius uacuare libet, pyrethrũ aut herbā pedicularīam mādi pręcipiemus. Item anemonæ utriufq; radix māfa pituitā prouocat, capparifq; radicis cortex. atq; huiufmodi remedia ferofum excremētum uacuāt: craffam uero lentamq; pituitam, finapi cum oxymelite gargarizatum, aut fapa in qua origanũ, aut hyffopũ fit incoctũ. Ego aũt eam finapi ex oxymelite admifceo. At fi cerebrũ muco purgari defideret, acribus eum remediis, quorũ nonnulla etiā fternutamenta mouent, euocabimus. Itaq; anagallidis utriufq; & anemonæ cuiufuis, & betæ, fuccus per nareis purgat: item cucumeris fylueftris foliorũ fuccus naribus ipfe & per fe & cum betarũ decocto fucco'ue infunditur. fternutamētum uero crudis humoribus qui in thorace, pulmone & capite cōtinentur, non expedit. os autē eiufmodi illinēt unguento, quod recipit finapi cum betæ fucco: eoq; palatum & columellam illinito. idem etiam per nareis purgat. Iam melāthio quod facile paratur, ad narium illitionem fubinde ufus fum, interim aceto acri pridie macerās, deinde poftridie cum aceto rurfus læuigans infundenfq; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem melanthiũ detritum, fimiliter illeui. Ita & Archigenes eo ufus eft, quum narium foramina ob-

ftruerentur: priori autem ex aceto, Criton in morbo regio uti folebat.

QVAE MENSEIS DVCVNT. Cap. XLVII.

Væcunq; urinæ ciẽdæ funt, eadẽ oĩa mẽfeis dicũt, nẽpe braſſicæ radicis decoctũ potum, Perficæ radix, ruta, chryfanthemon, dictamnũ & erucę femen: itẽ quę ori uuluæ apponunť, mẽfeis cõmouent, ut ruta cũ melle trita, aut porri fuccus, aut alliũ tritũ appofitũ, aut myrrha cũ uino lęuigata, aut leporis coagulum.

QVAE SVDOREM MOVENT. Cap. XLVIII.

Vdorem eliciunt chamæmelũ aridũ tritumq; & oleo infperfum, fi fummæ cuti ualide infricet: fefeli, pyrethrũ, cachry, anifum, fimiliter oleo infperfa. itẽ nitrũ toftũ nõ nimis tenue, cũ oleo efficax eft: ad hæc falis flos oleo tẽperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq; ciceris magnitudine. Pari mõ nepita & pota cũ mulfa, & extrinfecus cũ oleo infricata proficit.

DE AERE. Cap. XLIX.

Audatiffimus aẽr eft, qui exacte purus: is autẽ nimirũ erit qui nõ ex ftagnorũ, aut paludũ uapore exurgit, neq; ex barathro quodam peftilentẽ auram exhalante prouenit: ita qui ex cloaca magnam ciuitatẽ purgante eructat, uitiofus eft. Quinetiã nebulofus fimiliter fanitati nõ facit, quemadmodũ etiã qui in cõualli altis undiq; mõtibus contentus, nullã auram recipit. Hoc igitur modo uitiofus aẽr omni ex æquo ætati nocet, omniq; tẽperaturę: ficut optimus prodeft. At qualitate uarians aẽr, calore dico, frigiditate, ficcitate, & humiditate non fimiliter uniuerfos afficit Etenim temperatis corporibus aẽr temperatus utilis: intemperatis, qui contrariam temperiem habuerit confert.

DE AQVIS. Cap. L.

Quarum præterea & uirtutes & uitia cognita habere expedit, ut quæ in omnẽ ferè ufum magisq; ad quãlibet uictus rationẽ requirãtur. Ea igiť optima aqua cẽfenda eft, quæ nullã aut guftu, aut odore qualitatẽ repræfentat, fed protin⁹ bibẽti fuauis eft, & uifu pura limpidaq;, quũ etiã à præcordiis ftatim defcẽdit, melior alia quærẽda nõ eft. Nã quæ in præcordiis refidet diutius, uentriculũ ferit, inflat, grauatq;, uitiofa cenfebiť, huiufmodi aqua neq; cito calefit neq; refrigerať, fed quæ in ipfa elixãtur, tardiffime peiusq; decoquunť. Præftat itaq; talẽ aquã experimẽto difcernere. Qui uero notis quoq; eã uolet agnofcere, iis quæ dicenť attendat. quæ enim ad feptentrionẽ fpectat, à fole auerfa, tarde permeat, & indomita lẽte calefcit & refrigerať, quæ aũt ad orientem per uenas quafdã terræ prorũpens, citiffime calefit, iterũq; refrigerať protinus, hãc optimã effe fperandũ eft. Probať itẽ quæ æftate frigidior, hyeme calidior eft. Nõnulli & põdere aquã examinãt, leuẽ prę́ftare credẽtes, hoc igiť fi aliis à me cõmemoratis accedit, cõmendatur, uerum fola hæc bonæ

aquæ nota non sufficit, q̃q̃ imbriū aqua authore Hippocrate leuissima sit, dulcissima, limpidissima, tenuissimaq́; eò quòd sol leuissimum & tenuissimū attrahat, ac id nō ex alia aqua solū, uerū ex mari quoq; & corporibus: quapropter etiā omniū promptissime cōputrescit, ceu diuersis ex qualitatibus conflata. Nemo autē aquam puttefactioni opportunā deterrimam esse existimet. nam mutationis facilitas uirtuti potius, q̃ uitio tribuit. Quę igitur aqua optimæ notas habet, si prompte etiā putrescat, ea cēsebitur saluberrima, etsi quū mutari incipit, occasionē raucedinis, tussiculæ, & grauitatis uocis, præbeat. At inter imbriū aquas, æstiua quæ tonitru decidit, pręstantior est, q̃ quæ nimbis demissa est. Ex glacie & niuibus aqua, insaluberrima est. Nam ea congelascente, tota pars tenuior exprimit. Porrò limosam fœdiq́; odoris & absurdas resipientem qualitates, recte decoques, atq; ita meliorē redditā potui dabis uino tēperatam: si astringit, dulciori: aliā uero, acerbiori. Nōnullas percolare expedit, nempe limosas, salsas, & bitumen referētes. Cæterū frigida uehemēter aqua à cibo assumi debet, nō tamen uniuersim eumulatimq́;. Non desunt qui cibos & potiones aduersus aquatū uitia inuenerint: ac alii cicerū decoctiones præbibūt, uel eadē quoque edūt: alii caucalidē similiter cū pisciculo quodā elixā, itē fœniculū: reliqui betā & cucurbitā sale conspersam cum uino dilutiore præsumunt.

vide i com̃ it Cornarij 2° Miam. pag. 315.

DE LAVACRIS. Cap. LI.

Quæ frigidæ lauationem ita quidē laudo, ut non iis qui nullo uictus delectu agunt, ex usu esse dicā, uerum solis illis qui eodē accurato, laboribus, & cibis sicut expedit, utunt. Porrò uulgaribus qui amplius interdū refrigerari desiderāt, abunde est natare per æstatē, si iuuenes sint, carnosi & frictiōibus ante excalfacti. Sint autē qui aquam ingrediētur, neq; uenere, neq; alio quodā modo lassi, neq; cruditatē sentiant, neq; uomitu, aut aluo inaniti, neq; uigiliis defatigati. Periculosum enim si quis ita affectus frigidę lauacro utatur. Calidū uero balneū & optimū & tutissimū est: lassitudinē soluit, humorū repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit, flatus ubicunq; decubuerint diffundit, somnum conciliat, carne replet. Est autem aptissimum omnibus, & uiro & mulieri, & puero & seni, & priuato.

DE LAVACRIS NATVRALIBVS. Cap. LII.

Aturalium balneorū alia nitrū, alia salē, alia alumen, alia sulfur, alia bitumē, alia æs, alia ferrū repræsentant: nōnulla composita ex his omnibus repetiūtur. Itaq; aquarū sponte prouenientium uis est quæ deficcet & calefaciat ampliter, ac humidis frigidisq́; maxime conducunt. Iam uero quæ nitrū & salem obtinēt, capiti, thoraci fluxione tētato, stomacho humentiori, aquæ inter cutē, tumoribus laxis qui ex morbis proueniūt, & pituitosis sunt accōmodatæ. Aluminosæ sanguinis reiectioni, stomacho uomitioni opportuno, immoderatis mulieꝝ

purgatiōibus,cōtinuisq; abortibus,utiles existūt. Sulfurosæ neruos emolliūt,calefaciūtq;,& dolores mitigāt,stomachū uero eneruāt euertūtq;. Bituminosę caput replēt,instrumēta sensibus distribuēdis dicata,offendūt: si aūt quis diu immoret,calefaciūt,& temporis processu emolliunt. Quæ æris naturā occupāt,ori,tōsillis,uuæ & oculis præcipue cōferūt. Ferri uirtutē sortitæ,stomacho & lieni sunt utiles. Oportet aūt in aquā sine tumultu & lentè descendere, quò uirtus corpori relaxato accedēs immergatur.

QVAE VICTVS RATIO QVOLIBET ANNI tempore sit utilis. Cap. LIII.

On alienū est, pro singulis quoq; anni tēporibus uictū instituere. Ac hyeme quidē pluribus uti laboribus, plus esse cōuenit, præsertim diebus aquiloniis. Nā austrinis laborare quidē similiter, sed minus cibi & potus assumere oportet. Sūmatim humido tepore corpus omnino siccū reddere, quemadmodū in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, largius bibere oportet. Ac uere iam ineūte, alius uomitu, alius per aluū euacuari debet, alius sanguinis de missione, prout cuiusq; cōsuetudo & uolūtas fuerit. Per æstatē à laboribus cōquiescendū, ciboq; demendū est, qui rectè frigidioris erit naturæ: potione largiore utendū, ac oīa fieri debēt, quæ ad refrigerationē humiditatēq; conferunt. At in autūno, quoniā prorsus inæqualis inordinatusq; est, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habēda solicitudo est: frigus uitare, cōcubitu & frigidæ potu abstinere expedit. itē frigidus auroræ aēr, meridianusq; ardor rectè cauebiť. fugaces fructus affatim assumere noxium est, ut qui nō copia tantū obsint, uerumetiā uitiosos procreēt humores, & inflationes. Etenim præstātissimi inter ipsos, nēpe ficus & uuæ, flatus pariūt corrūpuntq; cibos, nisi ante alios præsumanť: ita uero neq; inflāt neq; corrūpunt. Vbi aēr frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, oīaq; peragere oportet, ceu hyeme aduentāte. Nihil mali autem fuerit post æquinoctiū uacuationē ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid superfluum in corpore retentum, hyeme facessat negotium.

VICTVS LABORIOSAM VITAM AGENTIVM. Cap. LIIII.

I quis in laboribus uitā trāsigit, considerandū est, prius'ne is exerceri cōsueuerit, an minus: nūc aūt exercitio se cōmittēs, mediocriter ferat, ita ut nō morbo impliceť cōtinue, facilitate præditus meatuū, per quos humores noxii euaporāt. eiusmodi enim corporis naturā ad aliā consuetudinē traducere nō oportet. imò nec eius quod ex lōgiore tēporis interuallo ægrotat. At si assidue quis morbo cōflictari uideť, idq; ex humorū redundātia, eò per totā salubrem uictus rationem, cōsilium diriges, ut humorū mediocris sit copia: sin ob eorum uitia, ut optimos efficias. Qui igitur succis ex ęquo redundantibus scatent, in balneum deduci, deinde frictionē adhibere, & paulum dimo-

ueri prius debent. Qui uerò eiusmodi facere antea sunt aggressi, iis hæc paulum augere, cibo detrahere, eumq; imbecillis materiæ ingerere consulemus. At qui prauos humores colligunt, non uno consilio tractantur, quoniam neq; una uitiosi humoris species est. Nonnulli siquidem frigidiorem magisq; pituitosam colligũt, alii calidiorem biliosioremq;, quẽadmodum alii atræ bilis congeriem magis accumulant. Quapropter singuli, cibo potuq; abstinebunt, quæ collectam ipsis humorum coluuiẽ solent generare. In omnibus aũt his commune est præsidiũ alui subductio.

PROFICISCENTIVM VICTVS RATIO. Cap. LV.

FAcillimè quis fatigationẽ ex itinere uitabit, si inũctus sit, & nõ fortiter incedat. Præterea ad proficiscẽdi facultatẽ conducit per æstatẽ fascia mollis digitos sex, aut septẽ lata, quinq; autẽ cubitos nõ minus oblõga, lũbos ad ilia usq; cõplexa. Itẽ baculus ad iter utilis habet. etenim per decliuia præmissus, corpus quod præceps ruit, ceu cõto cuidã innixũ retinet. quũ ascendendũ est, ipsi innitentes facilius in accliuia corpus promouemus. Porrò cũ in itinere cessamus, unctio & pauxillũ cibi ex fructibus qui æstate proueniũt, potioq; modica eo tẽpore cõuenit: à prãdio antè q̃ iter arripiamus, cõquiescendũ est. Si uerò necessitas abeũdi fuerit, & sitis urgeat, tenuis polẽta ex aqua cũ salis momẽto bibet. æstus ardorq; solis caueri debet, cui nec corpus nudũ exponere sed contectũ esse oportet, ne ex itinere siccescẽs indurescat. Hac enim ratiõe, & minus lassat, & nullũ ex prædictis affectibus similiter percipit. Hyeme quũ frigus urit, anteq; itineri te accingas, uẽtre subducto & unctiõe adhibita hyemaleis cibos copiose assumes, potionẽ modicã. Cæterũ fascia lõgiore nõ solũ lũbos sed spinã quoq; & pectus recte inuolues. Requiescẽti aũt, si interea uehemẽs frigus urat, neq; ungi, neq; cibũ potũ ue assumere præstat. neq; alio quodã modo refici debes, si inibi mansurus es. At secundũ lõgas profectiones, aliosq; ualidos labores, etsi lassitudinem quis non sentiat, non aliter q̃ lassi curabitur. minus enim sic periculis erit opportunus.

NAVIGANTIVM VICTVS. Cap. LVI.

VOmitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facile, nec utiliter succurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præsidio esse soleant. A' uomitu aũt cibi non copiosi, nec quilibet offerri debent, sed aut lenticula uti sicca, decoctaq;, cui pulegii modicũ sit adiectum, aut panẽ ex uino dilutiore & odoro maceratũ ingerere oportet: potio utilis est modica, eaq; uel ex uino prorsus aquoso, uel aceto mulso. Lenticulã incoqui dum emollescat, cõueniet, mox in tenuem puluerẽ redigere, inde siccare, postea in uas fictile cõdere. At si diutius crebriusq; uomitus urgeat, cibo uehementiore, quò supprimatur utendũ est, eademq; potione modica, uel aceto mulso cũ aqua, in quo thymum aut pulegium commaduerit: item aqua cum polẽta, aut

uino odorato cũ polẽta diluta similiter recreatio tentabit. Ad graueis aũt nauiũ odores, aut mala cotonea naribus admouent, aut thymus, aut pulegiũ. Mare nequaq̃ aspiciendum est, usq; dum in nauibus uersari assuescas. Aquis porrò cura adhibenda est, ne turbidæ, fœdi odoris, ac salsæ existant.

QVOMODO EXTENVETVR CORPVS. Cap. LVII.

QVũ immodice corpus plenũ est, extenuare id atq; imminuere oportet. Quia ergo calidior tẽperatura gracile corpus reddere demõstrata est, crassis eã, si mediocres reddere uoluerimus, inducemus. Didicisti aũt uehemẽtes exercitatiões, uictũ extenuantẽ, similiaq; medicamẽta, & animi curas, temperamentũ siccius, eoq; corpus gracilius efficere. Quæ igit uictus ratio extenuet, nulli nõ cognita est: medicamẽta uerò acriora hæc sunt, rutæ semẽ, pſertim syluestris, cũ ipsis corymbis, aristolochia rotũda, tenue cẽtauriũ, gẽtiana, poliũ queq; ad urinã ciendã ualẽtiora sunt, nẽpe petroselinũ: singula nãq; hæc & per se & cũ aliis omnia, humores abũde extenuãt, inaniũtq; corpus. Quinetiã sales ex crematis uiperis largiter extenuare solẽt: ipsaq; theriace digerit extenuatq;. Itẽ oleũ cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gẽtianæ, panacis, & aristolochiæ sit incocta si illinat, idẽ pſtat: sic poliũ & cẽtauriũ. At cib⁹ nõ statim à balneo dari debet, sed prius somnus est incidẽdus. Pręstaret etiã aquã balnei ex iis esse quæ digerãt, modo spõte sua scaturientẽ habeamus, qualis est Mirylenæ: sin minus, salis florẽ aquæ marinæ cõmiscebimus. uino utemur tenui & albo. Cæterũ frictio sicca linteis crassioribus durisq; adhibita, idẽ abũde efficit. Adhæc oportet cibo magis q̃ exercitia requirunt, derrahere. Iuuat itidẽ plenos sol inurẽs: nec minus prodest, sine potiõe semel dũtaxat die cibũ assumere. itẽ corp⁹ nitro & sale asperiore infricare. In balneis copiosum nitrũ extenuat, paucũ, probã corporis nutritionẽ excitat. Postremò extenuat & medicamentum, quod recipit, piperis & petroselini duas portiones, asari & anisi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax est.

QVOMODO TENVES IMPLEANTVR. Cap. LVIII.

Vũ tenues implere uolumus uinũ crassum, cibus crassi succi, exercitatio modica ac lẽta, frictio mediocris, & ut summatim dicam, omnia prædictis contraria expediunt. Commodũ est iisdem & pice, diebus tribus quatuor' ue interpositis, oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus donec rubescat, infricari debet, tum frictione dura non tamen multa cutem obstruere, quò dẽsa duraq; euadat. Expedit igitur iis qui pallido sunt colore præditi, nec alimentum sentiunt, ab iracundia abstinere, & animi commotionibus.

DE PARTIVM ATTENVAtarum curatiõe. Ca. LIX.

Xtenuantur plerumq; partes, uel diuturna ipsarum quiete, uel deligaturæ modo qua confracta fasciant. Itaq; uirtus partis extenuatæ firmari, sanguisq; ad eam elici debet copiosus,

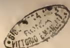
frictione moderata, aptoq; motu, & calentis aquæ mediocris superfusiõe. Hæc sanè tantisper facienda sunt, dum rubescens corpus attollatur. cessandum uerò prius quàm collabatur. Iam & picationem tali parti, ut dictum est, adhibere congruit. Quum autem frigidiorem partem senseris, linteis ipsam confricare, ac calefacienti quodam medicamine oportet. Vsus sum aliquando & thapsia, nunc cum melle, nunc cum ceraro illinens.

OPTIMI TEMPERAMENTI NOTAE. Cap. LX.

Temperatissimus homo est, cuius corporis compositio omnium extremorũ exactè mediũ occupat, nempe gracilitatis, crassitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis: in uniuersum naturæ ac animi functiones habet inculpatas: medius quoq; est glabri & hirsuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis quàm nigros habet: in uigore, econtrario.

INTEMPERATORVM CORPORVM NOTAE. Cap. LXI.

Corpora moderato calidiora citius dentiũt, increscũt similiter: tangẽtibus autem calidiora, minusq; pinguia apparẽt: colore sunt rubido, pilis nigris, mediocriter hispidis, & latis uenis. At si quis simul & pinguis & crassus latiores uenas habeat, is ob consuetudinẽ, nõ natura pinguis euasit. Frigidioris tẽperaturæ nota est, si ad tactũ frigidius apparet corpus, glabrũq; sit & pingue, color unà cũ capillis rufus, si multa inest frigiditas, liuẽs quodãmodo & plũbeus, uenæ angustiores: si gracilis est eo tẽperamento præditus, neq; is necessario talis, sed ex consuetudine factus est. Arida aũt tẽperies durior est graciliorq; tẽperata, atq; hirsuta. durities igit à sicca tẽperie omnino separari nequit, gracilitas aũt nõ modo naturaleis tẽperaturas, sed etiã ex lõga cõsuetudine acquisitas comitat. Indiciũ siccitatis est, si corpus ægre mouet, siccũ, & squalidũ à siccantibus euadat. Humida intẽperies cætera quidẽ temperatæ similis est, sed mollior corpulentiorq;. ac huius nota inseparabilis est, mollities, quemadmodũ & crassitudo, quę nõ insitũ modò temperamenrũ, sed ex longa quadã consuetudine obortũ quoq; comitatur. Peculiare uerò humiditatis signũ est, corpus ex humidioribus grauati. Calidam siccamq; tẽperiem testantur, corpus maxime hirsutũ facilis pilorum capitis prouentus, iiq; nigri, & per iuuentutem copiosi: processu temporis caluitium sequitur, uenæ latæ sunt, sicuti & arteriæ grandes, simulq; uehementissime pulsant. præterea totum corpus ualidum, articulatum, musculosum, pinguedinis expers apparet, cutis dura & nigrior. Frigidam humidamq; temperaturam testatur thorax angustus, totumq; corpus strictum & glabrũ, cutis tenera & alba, capilli subrufi, præsertim in iuuentute, hac præditi nõ caluescunt, uerum statim timidi, pusillanimes, pigri, uenis latentibus, crassi pingues'que, & femoribus & musculis indistincti, inarticulati, blesiq; magna pate fiunt. At si humiditas frigiditas'que magis fuerit adaucta, color

unà cũ pilis rufus uidet:ſi plurimũ increuerit,liueſcit. Porrò calidũ ac humidũ tẽperamentũ mollius carnoſiusq́; optima tẽperie exiſtit:auctũ ampliſſime,putridis affectibus opportunũ eſt. Quum aũt paulo humidius, multo calidius eſt,eo donati molliores paulo corpulẽtioresq́; tẽperatis exiſtunt,hiſpidiores multo,ad tactum calidiores apparent. At ſi frigiditas pariter cũ ſiccitate ex æquo augeſcit,corpus erit durũ,gracile,albũ,nõ muſculoſum nec articulatũ,pilisq́; uacuũ,tangentibus frigidũ deprehẽditur: pinguedo tamen, graciles licet eiuſmodi exiſtant, carni inſperſa eſt,color aũt capillorũ frigiditati reſpondet. Quod ad animi mores pertinet, puſillanimes,timidos & triſtes eiuſmodi tẽperamentũ efficit. Ac,ut ſemel expediam, in coniugatis temperaturis ſemper euincentis qualitatis notæ ſuperare ſolent.

DE CAPITIS FORMATIONE. Cap.LXII.

Xiguum ſanè caput prauam cerebri ſtructurã proprie notat:magnum uerò non neceſſario bonam teſtatur. Si nanq; tale inſitæ uirtutis materiã probam multamq́; ſuppeditãtis robore factum eſt,bonũ indicium:ſin ex ſolius materiæ copia,non item. Verum diſtinguere ea conuenit figura,& iis quæ inde prouenerint. Figura quidem,ſi omnibus numeris abſoluta,hęc enim ſemper bona eſt conſtructio:iis quæ inde proueniunt,num optimè ſint affecta, ac ſi neruea ipſi pars integra,bene habita,ualens,ſiq́; oculi acriter cernũt. In acutum faſtigiata capita,deficientem in fronte uel occipite habent eminẽtiam,aut magis quàm decens eſt,auctam. Quemadmodum igitur paruitatem,ita has quoq; uituperamus figuras,quarum nonnullæ,quamuis rarò,bonæ ſunt,quum formans ſcilicet uis haud inualida fuerit.

TEMPERATVRAE CEREBRI NOTAE. Cap. LXIII.

Erebrũ temperatũ mediocritate animi functionũ & recremẽtorũ conſtat,minimeq́; ab omnibus exteris offendit. Taliũ pili capitis in infantia ſubrufi,pueritia ſubflaui apparẽt:ubi adoleuerint flaueſcũt,atq; medii exacte inter criſpos ac ſimplices habent,nec facile calueſcũt. Si uero calidius tẽperato extiterit,omnia quæ circa caput exiſtũt,& calidiora,& rubicũdiora apparẽt,oculorũ uenæ prominẽt,capilli his in lucẽ æditis protinus oriunt. Iis aũt qui multo ſunt calidiores,nigri,ualidi,& criſpi:qui nõ multo,iis flaui primũ,deinde nigri proueniũt,procedẽte ætate calueſcũt, interim his recremẽta ſunt exigua & inculpata fruunt ualetudine:capite uero à calefaciẽtibus cibis,potu, odoribus & foris antecedẽtibus implẽtur grauãturq́;,modicus ſomnus in huiuſmodi tẽperaturis ſufficit,neq; is profundus admodũ. Frigidius ac conuenit cerebrũ fatent,excremẽta copioſiora per meatus ei peculiareis manantia,capilli recti,rufi,firmi,& facile à frigidioribus cauſis lædunt,deſtillatiõibus & grauedinibus cõtinuè infeſtant,oculorũ uenæ latent,ſomno maxi-

mè premũtur. Siccioris cerebri nota eſt, ſi nihil excremẽti emanat, ſenſuũ acrimonia, uigiliæ, capilli ſunt robuſtiſſimi, ſtatim ab ortu, ac iis criſpi magis, uerũ ex facili caluẽt. Humidioris aũt, capilli ſimplices planiq́;, & nequaq̃ caluitiũ experiunt, ſenſus turbulẽti, excremẽtorũ copia, ſomnus multus & profundus. Calido & ſicco cerebro præditi, recremẽtis carẽt, exactos ſenſus obtinẽt, uigilãtiſſimi ſunt, facile caluẽt, primũ uerò capilli celerrime ipſis proueniũt. & pleniſſimi, nigri, calidi ad tactũ capitis, rubriq́; uſq; ad uigorẽ apparẽt. At ſi calori humiditas acceſſerit, ita ut utraq; paululũ excedãt mediocritatẽ, colorati calidiq́; ſunt, uenę oculorum grãdes, excremẽta pleniora, mediocriter cõcocta, capilli recti, ſubflaui, caluitiũ haud facile experiunt, uerũ caput calefacientibus humectantibusq́; impletur grauaturq́;. Vbi uero utraq; increuerit qualitas, caput morbidum euadit, facilé que ex calidis & humectantibus noxam contrahit. eiuſmodi temperamẽto præditi, uigilare diu nequeunt, dormientes aũt imaginibus per inſomnia torquentur, oculi caligant, non exacte ſentiunt. Frigida uero ſimul & ſicca tẽperamenta cerebri, frigidum pallidũq́; caput efficiunt, oculorũ uenę non extant, à frigidis cibis ſimiliter offenduntur, eoq́; inæquali ualetudine fruuntur, ſenſibus per adoleſcentiam exactis inculpatisq́;, proceſſu temporis ſubito contabeſcunt: ſummatim omnes capitis partes cito conſeneſcunt, capilli à natali die uix erumpunt, exorti non aluntur, rufeſcuntq́;. Humidum frigidumq́; temperamentum cerebri, reddit ſopoſoſos, ſomnolentos, ſenſibus uitioſos, excrementicios, frigori opportunos, capitis repletioni, deſtillationi, grauedini obnoxios, non tamen hi caluitiũ experiuntur.

VENTRICVLI TEMPERATVRAE NOTAE. Cap. LXIIII.

VEntriculi natura ſiccioris indicium eſt, ſi confeſtim eo donati ſitiant, modico contenti potu, largiore grauentur, fluctuatiõibus affligantur, eo quod redundat in uentriculo ſupernatãte, cibisq́; delectentur ſiccioribus. Humidiorẽ notant, ſi nulla ſitis urget, & largior humor non moleſtat, cibiq́; placent humidiores. Calidior natura uentriculi melius ſane cõcoquit q̃ appetat, & dura potius, quęq́; difficulter poſſint immutari, copia ciborũ potusq́; oblectatur, neq; à frigidis, modice uſa, quicq̃ incommodi percipit. Frigidior, appetendo quidem ualet, cõcoquendo minus, præſertim ſi contumacia frigidaq́; alimenta aſſumpſerit, quæ facile in eo aceſcunt, frigidis quidem gaudet, ſed immoderatius aſſumptis prõpte offenditur. At intẽperies ex morbo contractæ hac ratione ab inſitis differunt, quod contraria ſibi non ſimilia appetant. Si igitur uenter probe concoctionẽ obit, temperatus: ſi non concoquit, intemperatus eſt. Item ſi nidoroſos ædat ructus, immodicum etiam feruorem igneum fatetur: ſi acidos contrariũ. Rurſus ſi rebelles concoctioni cibos conficiat, immodicũ: ſi piſces concoquat, illos minus, imbecillẽ. quod num ex humore quodã aliunde influente accidat, conſiderare oportet. Etenim pituitoſi, acidũ: bilio

si nidrorosum, graueolēs, aliasq; extraneas qualitates ructāt. Cōmuniter aūt utrisq; nausea superuenit. uerum si uitiosi humores in cōcauo uētriculi spatio supernatent, uomitu reiiciūtur. qui aūt corpore uētriculi contēti, tunicis eius adhærescūt, frustra ob inanē ad uomitū nauseā conturbant.

PVLMONIS NOTAE. Cap. LXV.

NOn modo uētriculus sitim, uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq; potionis appetentiā, sed etiā quæ in thorace continent uiscera, cor, pulmo, & iecur. Itaq; calida pulmonū tēperatura prēditi si biberint, nō statim sitire desinūt, ac frigida potio magis ꝗ calida admodū sitim ipsorū restinguit: frigidus aūt aēr inspiratus refocillat, quū nihil uentriculi uitio sitibūdos solet. Hac ratiōe qui ecōtrario affecti sunt, à frigido inspiratu sensibilē molestiā percipiunt, quod maximū pulmonū frigiditatis indiciū est, adeoq; pituitā screatu cū tussi reiiciūt. Sicci aūt pulmones excrementis carent, & pituita, quemadmodū humidi, excremētitii obscuram raucamq; uocem efficiunt: ac inde multa recrementa per os egeruntur, ubi aut uehementius, aut acutius quis loqui studuerit.

CORDIS NOTAE. Cap. LXVI.

COrdis calidioris notæ sunt, respiratio magna, pulsus uelox & creber, interim audacia, furiosaq; ferocitas: thorax tali prēditis hirsutus, præsertim ad pectus existit, ac ea quæ præcordiis propinqua sunt: magna ex parte totū quoq; corp⁹ calidū, nisi iecur ualide renitat. Etenim thoracis latitudo calorē notat, præterꝗ si & hic cerebrū ualde resistat. Porrò cor frigidius, pulsus mediocri minor ostēdit, ac qui tale habēt, timidi natura sunt & pusillanimes, præcipue si pectus ipsis sit glabrū. Cor siccius pulsus edit duros, irā excitat nō procliuē, sed ferā & quæ nō facilè queat placari, uniuersumq; corpus reddit aridius, nisi iecur repugnet. Humidius cor testant, pulsus molles, mores ad irā proni, sed quæ facile pacari possit, ac totum corpus humidius, nisi iecur resistat. Calidū & siccū cor ostendūt pulsus duri, magni, ueloces & crebri, itē respiratio magna, citata & frequēs. hoc donati corde, maxime hirsutū pectus, nec nō præcordia obtinent, impigri tractandis negotiis, furibūdi, feroces, moribus tyrannicis, ad irā procliues, quæ no facile cōquiescat. Si aūt humiditas cum calore superauerit, tales minus hirsuti sunt ꝗ commemorati, prompti functionibus obeūdis, neq; tamen fero animo, sed ad irā prono duntaxat existunt, pulsus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq;, pulsus quidē molles, mores autē pusillanimes, timidi, & pigri: taliū pectora pilis uacāt, ac nequaꝗ furūt quemadmodū neq; ad irā procliues sunt. Frigidū & siccum cor, pulsus duriores & exiguos efficit. huiusmodi corde donati minime omnium iræ sunt obnoxii, sed ubi semel eā conceperint, diu retinent: pectora ipsorum, omniū minime sunt hirsuta.

IOCINORIS TEMPERATVRAE NOTAE. Cap. LXVII.

Ecoris calidi notæ,uenarū latitudo,flauæ bilis copia,per ætatis uigorē,etiā atræ,sanguis calidior,eoq; totū corpus existit, nisi cor obstiterit:pręcordia & uēter pilis obsita sunt.Frigidioris indiciū,uenæ angustæ,pituita copiosior,sanguis totusq; corporis habitus frigidior,nisi à corde incalescat:præcordia & uenter pilis uacāt.Siccius iecur testat,sanguis crassior minusq; redūdās, uenæ siccæ,ac uniuersa corporis habitudo aridior.Humidioris notę sunt,sanguis copiosus & humidus,uenæ molliores:sic etiā totū corpus,nisi cor restiterit. Calidi simul & sicci indicia sunt, præcordia maxime hirsuta,sanguis crassior simul & paucior, amara bilis copiosissima,ac in ætatis uigore,atra,uenarū latitudo duritiesq;:pari modo & totū corpus calidū siccumq;. Siquidē calor à corde procedens,frigiditatē à iocinore prouenientē potest euincere, siccitatē uero nō potest cor humidius ad contrariū perducere.Cōstat aūt quòd si in idē utriusq; principii tēperamenta cōcurrerint, totum omnino corpus illorū ratione affici. At humidū simul & calidū iecur,minus q̃ calidum & siccum præcordia efficit hirsuta, plurimum uero sanguinis, uenas grandes, habitū humidū & calidum,nisi cor obsistat. Quòd si utraq; qualitas longius à naturæ modo recesserit, morbis qui ex putredine uitioq; humorum habent originē, corripiuntur:idq; magis, si plurimū humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitiosi fiunt. Cæterū humidius frigidiusq; glabra reddit præcordia,sanguinē magis pituitosum,uenas angustas,totumq; corpus similiter afficit,nisi cor ad contrariū deducat. Frigidum simul & aridum iecur,exiguum sanguinis creat,uenas arctiores,corpus frigidius efficit,præcordia glabra,nisi & hic cor superauerit.

TESTICVLORVM TEMPERATVRAE NOTAE Cap. LXVIII.

Alida testiculorum temperatura, ad libidinē procliuis est,fœcunda,& masculos procreat, parteis genitaleis celeriter hispidas efficit,ac uicinas etiam attingit. Frigida,contrà. Humida, copioso ac humecto semine abūdat. Sicca,pauci & crassi seminis efficax est. Calida & sicca temperies mediocriter crassum semen progignit,estq; fœcūdissima, ac celerrime ad libidinē iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; testiculi hispida statim genitalia,eorumq; uiciniā efficiunt, sursum, usq; ad umbilici regionem:infra,usq; ad media femora. ac eiusmodi temperamentū abunde uenerem cōmouet, sed celerrime satiatur, & si compellas,offenditur. Porrò si humiditas calori fuerit cōiuncta,hispidos reddit: qui copioso licet semine magis abundent,non tamen magis q̃ alii appetunt,minus autē frequentiori concubitu læduntur:si autem utraq; & humidum & calidum impense creuerint,non sine noxa à uenere abstinent. At humidi frigidiq; temperamento testiculi,uicinas parteis glabras reddunt,ac tarde concumbere incipiunt,neq; ad actionē expediti sunt,dilutum,tenue,& inualidū semen,ac fœminæ efficax proiiciunt.

Siccum frigidumq; temperamētum, alia quidē similia prædicto, crassius autem semen & plane exiguum progignit.

QVAE PRAETERMISSA SVNT. Cap. LXIX.

Ingulæ corporis nostri partes peculiarē quandā & tēperaturam & uim sortitæ sunt: omniū uero notas hoc loco exponere necessariū non esse duco, quū infinitæ propemodū sint, & nos cōpendiū scribere proposuerimus. Porrò de iis egim⁹, quæ potissimū totū corpus cōsortii quadā lege afficiūt, de reliqs eadē ratione & uia cōsiderare præcipimus, tēperamēta ipsorū tū ab excremētis, tū ex reliqs functionibus, tū iis quæ superueniūt agnoscētes. Tempestiuū igitur est, ut oratione cōuersa, doceamus quomodo totius corporis intēperies corrigi debeat.

QVOMODO CALIDA INTEMPERies corrigatur. Cap. LXX.

Vum itaq; in calida intēperie bilis superet, si per inferiora descēdit, notū est oībus, nullū oportere negotiū facessere: si ad superiorem uentriculū tendit, uomitu, qui post exercitationem ante cibum factam aquæ potu cietur, euacuare. Vtilius autē exercitium ipsis est, quod nō uehemēs ualidumq; est, sed remissius leniusq;. Nōnulli uehemēter calidi nequaq̃ exercitationem requirunt, uerū obambulatio balneumq; ipsis sufficit, iidē lauacris quoq; secundū cibū oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectāte indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorū ualentiū & multorū abstinētia. Quare per æstatē citius lauare, & à cibo rursus debēt. frigida hos potio iuuat. Verum siccis tēperamentis uenus maxime est inimica: cauetur ipsis recte lassitudo, æstus, solicitudo & uigiliæ. Humida intēperies in pueritia morbis patet, qui defluxionibus, plenitudini & prætetea putredini feruntur accepti. Itaq; ex usu est multa exercitatio, proba in uentre concoctio, excretioq; per urinas. quapropter si uel ante cibum bis ter'ue ex aquis natura calidis lauētur, magnū sentiunt præsidiū. Porrò ne defluxionibus tētentur, prospiciendum est, lauacris, multa exercitatione, urina ante cibum aluoq; inanita. Nihil autē prohibet, etiam apophlegmatismis nonnunq̃ uti, & purgationibus, cibis boni succi, & uino quod urinam moueat.

QVOMODO FRIGIDA INTEMPERIES emendetur. Cap. LXXI.

Nter frigidas intēperies, tres numerantur differentiæ, ex quibus sicca est deterrima. quod enim processu temporis senescentibus obuenit, id statim ab initio hos affligit. Itaq; humectare eos & calefacere oportet, quod commode fiet exercitiis mediocribus, cibo humido & calido, uini calidioris potu, somno pleniore, ita ut curā adhibeamus, ut quæ in corpore recremēta quotidie procreant, omnia euacuentur. Cæterum uenus omnes sicciores, & præsertim qui ad

hoc frigidi ſunt, offendit: ſolis autẽ calidis humidiſq́;, tuta. Porrò uitioſa quoq; frigida temperamẽta ſunt, quæ humiditatẽ habent coniunctam, ut quæ fluidis morbis maxime implicẽtur. his prodeſt balneo abſtinere, largius exerceri, uiuere tenuiter, unguenta mediocriter calida adhibere. Qui autẽ frigidiores natura, mediocriter ſicci humidiq́; ſunt, horũ calor ⌞ exercitationibus ⌟ ſuſcitari firmariq́; debet. quantũ ad totius uictus rationem attinet, eam quæ inter humidum ſiccumq́; media eſt, deligere oportet.

⌞ Inſtauratum ex Oribaſio.

QVOMODO SICCA TEMPERIES IN VENTRICVLO, VELVTI exemplo, deinde & aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

Ntemperies ſicca, nũc eſt, ubi ſolida ſimilariũ partiũ ſubſtantia reddita eſt ſiccior, quando nihil in medicina ſpei eſt: nunc quum propria humiditas unde partes nutriũtur omnino eſt abſumpta: quæ continẽ in omnibus animalis partibus, roris modo eis inſperſa. hãc igiẽ particulis ſine nutrimẽto inſerere, nulla ratione queas, ideoque difficillima eſt omniũ eiuſmodi affectuũ curatio. At quæ in propriis cuiuſq; particulæ exilib⁹ arteriis uenisq́; cõſiſtit ſiccitas, curationẽ recipit, ſi ſingulas ſimilariũ partiũ propria humiditate, humectãtis alimẽti auxilio repleas. Balneum igiẽ temperatum cõuenit, in quo longiſſime uerſari hominẽ expedit: inde ſtatim lac exhibere a ſininũ, quod recẽs mulctũ fuerit, & pauxillũ mellis tepidi adiectũ habeat. poſtea cõquieſcere ad ſecundã uſq; lauationẽ permittes, tũ modice fricabis ſimul & pinguiter, utiq; ſi lac quod ſumpſit, iam omnino cõfecit, id quod tũ ex ructu tũ uentris mole licet cõiicere. modicũ uero tẽporis inter primã & ſecundã lauationẽ, interuallũ erit, ut quatuor, aut quinq; æquinoctialiũ horarũ ſpatiũ interſit, ſcilicet ſi tertio adhuc lauare paras: ſin aliter, pluriũ. Quinetiã poſt unãquanque lauationẽ, hominẽ, priuſq̃ ſe ueſtiat, oleo perungemus: ac ſi quidẽ lacte oblectaẽ, poſt ſecundã quoq; lauationẽ id exhibebis: ſin aliter, ptiſanã diligẽter incoctã, aut chondrũ ptiſanæ modo præparatũ. hinc ubi rurſus cõquierit ad tertiã reducendus eſt lauationẽ, aut ilico ad cœnã. Sit autẽ panis præparatus illi purus, & qui curioſe in furno ſit coctus. obſoniũ quoq; ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iure aſellus, & ut paucis alimẽti ſummã cõplectar, cõcoctu ſit facile, nutriẽs, minimeq́; glutinoſum & excrementitium. potus, uinũ aquoſum & albũ, purũ, & quod minimã, ſi diluiẽ, aquę miſtionem ſuſtinet, oligophoron Gręci nominãt, modice aſtrictionis particeps: atq; hæc maximæ ſiccitatis curatio eſt. Modica uero non tã exacto uictu indiget, & pleniorẽ cibũ admittit. Proponaẽ autẽ & nũc ſiccitas priori ſimilis, copuleturq́; ei frigiditas mediocris: ergo calefaciẽtis materiæ tãtum iam dictis admiſcendũ eſt, quãtum particula ad frigidius inclinauit: lacti quidẽ mel copioſius adiicieẽ: uinũ aũt minus aquoſum priore dabimus. Quinetiã eſculẽta omnia calidiora, idq́; nõ naturalibus modo ipſorũ temperamẽtis, uerũ recẽtibus ex igni qualitatibus, exhiberi debẽt. Nardi-

no præterea unguēto ungēdus assidue uēter est, aut mastichino. At uero si cū siccitatis intēperie multa sit frigiditas, primū ipsam difficillimam & uix emendabilē cēseto: eisdē uero medicamētis utere, & melle per se disco-cto dispumatoq;: uinū aūt eliges semper antiquius. Optimū sane medicamentū talibus omnibus est, quo picatores quotidie utūtur. Ergo illinere eo totū uentrē cōueniet, ac pòst auellere etiamnū calidū. Cæterum ex iis quæ uētri extrinsecus applicātur, boni habitus puellus unà sic accubans, ut semper abdomē eius cōtingat. Huic siccitati iūcta caliditas esto medio cris. In eiusmodi intēperie primū curationis modū seruabimus, ita ut mel prorsus nō dęgustet, uinū uero exhibeat quod minime sit uetustū. Iam ci bos egelidos & lacteos offeremus, & uētriculū oleo tum crudo tū melino perūgemus. Verū hos uehementer admodū refrigerare periculosum est, quandoquidē hęc affectio, febris quodāmodo naturā, ubi calor superarit, imitat. Fingamus itaq; rursus calidā intemperiē præpollere, huic autē ad-iunctā esse modo humiditatē, modo siccitatē, frigidę ipsam aquę potu cu rabimus. huc optime facit esus ciborū astringentiū, sed q citra calorē sint austeri. Quū humida sola intēperies est, siccātes cibi, ita ut non calefaciāt refrigerētq; ualide, auxiliātur. ad hęc cōsuetæ potionis penuria. Si cū frigiditate humida urget intēperies, optima remedia sunt, oīa acria. misceri autem his debēt, quæ sine manifesto frigore astringūt. optima simul his est exigua potio, eaq; uini ualide calefacietis. Hoc igit modò intēperies qualitatum curātur. Quoniā uero sæpe in ipso uētriculi sinu cōtentus humor, interim aūt in ipsas uētriculi tunicas impactus, intemperiē procreat, non alienū est de his disserere. Prior itaq; affectio si semel radices egerit, purgatione per uomitū facile cōquiescit, si aūt rursus ex alia quapiā aliis' ue particulis cōfluxerit, exactam requirit dignotionē, curatio uero statim subsequetur. Etenim uniuersam eā parti affectæ oportet accōmodare, cura adhibita, iis quæ recipiūt, ne facile quæ cōfluūt admittāt. Fiet aūt hoc astringentibus & iis quæ totū corpus ad bonā habitudinē perducūt. At uitiosos in uētriculi tunica humores mediocriter purgātibus educemus, cuiusmodi est aloē & ex ea confectū medicamentū amarū quod hiera picra dicit. Verū qbus lēta pituita uētriculo impacta est, iis prius exhibēda sunt quæcunq; hāc diffecēt. deinde purgatio tentāda. Quod si ad uomitū sunt idonei, cōmodū est per radiculā ex oxymelite uomere. Sin nec lētus humor sit nec crassus, utiq; abūde est à ptisanæ solius cremore uomuisse, itē à mulsa. proficit & si mulsa in qua absinthiū incoctū sit, bibat. Cęterū reliquaę partiū intēperies haud absimiliter curare oportet, ita ut humores ad idoneos meatus deducas. At si particula sensibilē meatū per quē humores effluāt, desideret, redūdantē in ea uel saniē uel humores, quēadmodū si spūs id quod continet, flatulētus sit, euaporatu discutere ac uacuare cōuenit.

DE ALIMENTORVM FACVLTATIBVS. Cap. LXXIII.

QVum de alimentorũ facultatibus ſermo, pars ſit operis quod de ſanitate tuẽda præcipit, proximũ eſt ut iã dictis eũ ſubnectamus, ubi priusq̃ particulatim ipſa perſequamur, paucula quædã prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis, ſi quid aliud, perceptas habere cõuenit. Quę igitur attenuãdi uirtutẽ obtinẽt, meatus aperiũt, uiſcoſa adhæreſcẽtia abſtergũt, craſſa incidũt extenuãtq́;. Quòd ſi diutius ea in cibo adhibeas, ſeroſa bilioſaq́; cõtrahes recremẽta. ac ſi uberius ingeras, ſanguis atra bile uitioſus reddit. Quare cõtinuus ipſorũ uſus, præſertim bilioſis tẽperamẽto uitari debet. conueniũt autẽ ſolis iis, qui pituitã, humorẽq́; crudum, lentũ, & craſſum collegerũt. Porrò quæ incraſſandi uiribus cõſtant, ualẽtis admodũ materiæ ſunt, & ſi in uẽtriculo ac iocinore decẽter fuerint cõcocta, boni ſucci ſanguinẽ producũt, ſed lienẽ & iecur obſtruũt. Ex his alia ſunt craſſi dũtaxat ſucci, ut lẽticula: alia uiſcoſa, ſicuti maluæ: quibuſdam utraq; contingunt, nẽpe ut & craſſi ſint ſucci, & glutinoſa, ut teſtaceo tegmine prædita. Itaq; uictus extenuãs ad ſanitatẽ tuendam tutior, q̃ qui incraſſat, exiſtit. Quũ uero imbecillis ſit materiæ nõ robur ac uireis corporibus ſuppeditat, ac oportet nonnunq̃ ualẽtis materiæ cibũ, quũ inedia quædã preſſit, mediocriter exhibere. præſertim uero citra periculum aſſumũt, qui ſeſe exercẽt, & quantũ libet dormiũt. omnes aũt quibus ante cibũ exercitari nõ licet, craſſi ſucci alimẽta euitabũt. Imò neq; in otio degentes eiuſmodi cibos aſſumẽt. Porrò quemadmodũ ſummũ otium maxime ualetudini tuẽdæ obeſt, ita mediocris motus ſummũ adfert præſidiũ. Cæterum mediæ materiæ cibi omnium ſunt laudatiſſimi, ut qui mediocrẽ conſiſtentia ſanguinem procreent. Talis itaq; cibus corporibus noſtris congruit: qui uitioſos humores gignit, noxius eſt, eoq́; ſemper caueri debet. Iam & uaria ciborũ genera aſſumere, cautio eſt, præſertim ſi ex diuerſis cõſtent facultatibus. Non enim ingeſta concoctionem, ut par eſt, ſortiunt.

DE OLERIBVS. Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſto & refrigerat & humectat, eoq́; ſomnum acceſſit. ut aũt inter olera ualẽter nutrit, ita boni ſucci ſanguinis efficax eſt. Intybũ frigidi humidiq́; tẽperamenti, ſed minus q̃ lactuca exiſtit. Malua refrigerat quidẽ, ſed nõ euidẽter, magis aũt humectat: unde etiã aluum ſubducit, idq́; propter genuinã eius uiſcoſitatẽ. Beta abſterſoria ui uentrẽ ſubducit, eoq́; ſtomachũ largius comeſta erodit, iecoris lieniſq́; meatus obſtruit. Braſſica bis cocta ſi edat, aluum cohibet: ſemel aũt non tamẽ uehementer cocta, cum oleo & garo, uel ſale comeſta, magis ſubducit, quemadmodũ ſuccus ipſius & lẽticulæ efficacius purgat. Hac magis adhuc marina braſſica aluum manifeſto emollit, ſalſa, & ſubamara: idem præſtat halimon ut quod acriorem qualitatẽ ſalſam repræſentet, braſſica uero magis ſtomacho cõducit, ceu aſtrictionis modicæ compos, lac aũt & ſemẽ producit. Blitũ & atriplex humida quidẽ uentrẽ ſoluũt,

humoresq; discutit. Sūt aūt porris ficciora ampeloprasa, utpote syluestria. In totū omnia cruda olera, si edātur, peiores q̄ cocta succos procreant, ac plus humoris excremētitii cōtinent. Verū quæ cōdita uel muria uel oxal me reponūtur, stomacho prosunt & appetentiā excitāt, crudos humores incidūt, sed ægre cōcoquuntur: & si abutare, uitiosos succos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNGIS. Cap. LXXVII.

Vber humorē de se reddit qualitatis expertē, sed frigidiorem & crassi succi. Fungi uero frigidi pituitosi & mali succi sunt: in his ipsis minus nocentes boleti sunt, qualitatis expertes, si probe coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundū ab his ordine obtinēt: aliis fungis abstinendū, pleriq; siquidē ipsorū lethales. Ac ipsi boleti nisi exactius decocti edātur, periculi occasionē præbent.

DE FRVMENTACEIS. Cap. LXXVIII.

Orum quæ frumētacea nominant, chōdrus egregie nutrit, & glutinosos parit humores, uerū puls ex eo cōfecta nocet, quoniā q̄primum crassescēs incocta permanet. probat̄ magis succ⁹ ipsius ex integro chōdro bene decocto expressus, ptisanę similis, Alica in cæteris chōdro quidē respōdet: sed aluū magis astringit. Triticū, elixū sane, coctu difficile est & inflationes creat: ubi uero concoctionē expertū est, alimentū prębet ualentissimū. In panē aūt coactū, minus inflat, minusq; ægre concoquit̄, utpote fermēti & salis particeps. Inter panes firmissimus est siligineus, deinde ex simila, tertius, à quo cribro nihil excussum est, Græci syncomiston appellāt. cibarius panis minus nutrit, sed magis per aluū deiicit̄. Amylū parū alimēti præstat, quēadmodū & panis elotus. Ordeū frigidæ facultatis est & abstersoriæ: ptisanæ mō incoctū, humectat: torrefactū, quēadmodū in polētis fit, desiccat. Polēta per æstatē ante balneū cū aqua pota, siti medet̄. Panis ordeaceus fragilior est, & parū nutrit. Maza difficilius cōcoquit̄ q̄ panis ordeaceus, inflatiōesq; gignit: melle aūt adiecto aluū citat. Auena & calida est, & imbecillis materiæ. Miliū & panicū refrigerāt, siccāt, pauxillū nutriūt & aluū cohibēt. Omnino autē miliū panico est præstātius. Oryza uix cōcoquit̄, parū nutrit & uentrē retinet. Porrò ptisana in hunc modū coquit̄: uni eius parti aquæ quindecim & olei momētum adiiciūtur, ubi ebullierint acetū quoq; addes. quum iam exacte cocta fuerit, sal tenuis superiniicit̄. Nonnulli porrū & anethū ei miscent. Cæterum auena chondrusq; in ptisanę modum decoquuntur.

DE LEGVMINIBVS. Cap. LXXIX.

EX leguminibus, lenticula uitiosi succi est, & atrē bilē producit, imò etiā, præsertim bis cocta, aluū cohibet. decoctū uero ipsius cū oleo & garo potū aluū proritat. at q̄a inflatiōes mouet, satureia uel pulegiū admiscēdū est. Fabæ leues sunt, inflāt & abstergūt. Aegyptia aūt faba humidior nostra est, & excremētitia. Pisum laxū quidē, nō tamen adeo flatuo-

sum est. Cicer inflat, abstergit, genitale semen auget, libidinē incitat, & calculos cōfringit: frictū, minus quidē inflat, sed ægre cōcoquit. Lupinū concoctiōi rebelle, haud facile trāsmittit, crudi humoris efficax. Fœnugræcū si ante cibū sumat, calefacit, & aluum mouet, Eruilia & phaseolū macerata donec radices succreuerint, ex garo ante cibū sumpta, aluū subducunt, ac plus q̄ fœnugræcū alimēti exhibent. At phaseolū quod & dolichon appellarut, integrū cum siliquis uiride comestū, excremētorū est efficacius.

DE FVGACIBVS FRVCTIBVS Cap. LXXX.

Vcurbita refrigerat humectatq́;, & uentrē subducit, sed parū alit. Pepon in totum uitiosi succi est, frigidus, humidus, & uomitioni dicatus: nō coctus, bilē generat. semē eius urinam citat & calculos in renibus cōfringit, ac in totū, abstergit uehemēter. Melopepon omnia quæ de pepone dicta sunt, inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus humidusq́; est, sed acrius cit urinā, difficilis cōcoctu & uitiosi succi, etiam si coctus fuerit. Summatim omnia poma refrigerāt humectantq́;, imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

DE ARBORVM FRVCTIBVS. Cap. LXXXI.

Icus & uuæ inter oīa poma principatū obtinēt, ut quæ minus uitiosos humores generēt, & magis nutriāt. Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisq́; materiæ, aluo & urinæ ducēdæ, renibus purgādis, idoneæ, præsertim admodū maturæ. Idem præstant caricæ, q̄q̄ inflationes & sanguinem nō probū pariāt: eoq́; frequētius usurpatæ, pediculos procreāt. Vuæ si nō descendiūt, nullā cōcoctionē experiūtur, imò etiā crudū humorē generāt: si uero deiiciunt, moderatiores sunt. Vuæ passæ aliis calidiores sunt, stomacho gratiores, ualētius alūt, sed minus subducūt aluū. Mora quæ aliàs sycamina Græce appellātur, impēse humectāt, mediocriter refrigerāt, ac ante alios cibos præsumpta, uentrē soluunt, nō admodum ingrata stomacho, sed exigui alimenti. Ex cerasiis, dulciora quidē aluū subducūt, uerū stomacho inimica: quibus inest astrictio minus stomachū lædūt, sed nō uentrē citāt. Atq; hæc ratio tū in uuis & moris, tū in aliis cōpluribus seruat. In uniuersum, astringētia si prius ante aliū cibū aut edūtur aut bibūtur, aluū cōprimunt. quibus aūt ob imbecillitatem uēter nō respōdet, ii molliēdi uirtute prædita, nēpe olera aut pisces, aut id genus aliud præsumēt: deinde astringētia, quæ dū ipsum firmāt, deorsum propellūt, & ad excretionē incitāt. Pini nucleus, qui & strobilus dicitur, boni quidē succi est crassiq́;, & ad nutriendū ualēs, nō tamē ex facili cōcoquitur. Persica praui succi, acidiq́; sunt, & facile corrūpuntur, eoq́; primū exhiberi debēt, quò protinus deiiciātur, nullamq́; in uētriculo diutius immorata, corruptionē sentiāt, Præcocia, doracia & armenia, Persicis præstant, neq; enim acescunt, neq; similiter uitiantur, ac sunt etiam gustu gratiora. Malorū, dulcia sane aliis calidiora sunt, & facile in corpus distri-

buuntur, præcipue uel assa uel elixa: acida, magis refrigerāt, & humores uētriculo impactos incidunt: austera stomachum firmant & uentrem reprimūt, atq; his magis cotonea. Idē præstāt pira grādia maturaq;, sed ualentius nutriūt. Mala Punica frigefaciunt, & parū alimenti præbent. Mespila sorbaq; uehementius astringūt, eoq; aluo fusæ accōmodantur. Palmulæ, nisi admodū sint pingues, stomacho prosunt, uentrē retinēt, crassos, glutinososq; humores gignunt, capiti faciūt dolores. Ex oliuis, druppæ stomacho aduersanť, crassi humoris efficaces: mutia cōditæ & colymbades si ante cibū sumantur, appetentiā faciūt, & aluū subducūt, ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparanť. Inter nuces, iuglās, auellana minus nutrit, stomacho gratior. Nux uiridis humidior est, & uētrē citat: arida, si ubi in aqua cōmaduerit mēbrana ipsius interior adimať, consimilē uiridi potestatē obtinet. Amygdala incidēdi extenuādiq; uiribus pollēt, ideoq; uiscera & thoracē expurgāt, idq; efficacius amara. Similiter & pistacia, uerū iecur efficacius obstructione liberāt. Damascena ante cibū sumpta & cruda & in mulsa elixa uentrē soluūt. Syriaca ægre coquuntur, stomacho noxia, modiciq; alimenti. Siliquæ ægre conficiunť, aluū cohibent, & humores creant uitiosos. Sycomota manifestò frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est: caro ualenter alit, & ipsa ad concoquēdum contumax: interior pars siue acida siue aquosa fuerit, abunde refrigerat. Glandes non minus quàm frumentacea alunt, sed concoctu difficiles, crassi succi, & tarde permeant. Castaneæ omni ex parte his præcellunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRIMO DE uolatilibus. Cap. LXXXII.

Animalia quæ uolatu nitūtur, minus quidē q̄ quæ pedibus fidunt, & præcipue sues, alunt, sed prōptius concoquunť, magisq; perdix, attagena, pullus colūbinus, gallina & phasianus. At turdi, merulæ, & exigui passeres, inter quos sunt etiā à turribus ubi nidificāt, pyrgitę appellati, solidius alimentū prę stāt, atq; his magis adhuc, turtur, palūbus, & anas: sed multo duri⁹, concoctu difficilius, magisq; fibrosum pauo exhibet. Ansetū uerò & struthiocameli caro excremēticia, ægrius q̄ oīa cōmemorata cōcoquiť, si alæ excipianť, quæ nō min⁹ q̄ aliarū auiū probi succi existūt. Porrò gruū caro fibrosum solidūq; præbet alimētū. In totū iuniora ueteribus humidiora sunt, prōptius cōcoctiōi parēt, ualentiorē cibū præstāt, atq; per aluū facile descēdūt. Similiter elixa ab assis, & in sartagine frixis differūt. Iā quę in siccis locis & mōtosis proueniūt, citius cōcoquunť, minusq; excremēticia sunt, quā quæ in paludibus nascunť.

DE OVIS. Cap. LXXXIII.

Oua gallinarū, phasianorūq; omnibus præstāt. Ansetū & struthiocamelorum praua habentur. Ex omnibus autem recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimenti habēt: sorbilia magis descendūt, ac fauciū asperitates læuigāt. Reliqua omnia ad concoquē-

dũ rebellia, tarde transeũt, & succũ gignunt crassiorẽ, præter ea quæ pnicta dicunt, hæc aũt fiunt si cruda immergant in aquã calidã cum garo, uino & oleo & in uasa mediocriter coagulentur. Huiusmodi enim coqui facilia & boni succi habentur. Omnia uero quæ sartagine friguntur deteriora sunt.

DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS. Cap. LXXXIIII.

Nter animaliũ quæ pedibus fidunt, carnes, suilla maius q̃ alii cibi alimentũ præbet, eò quòd gustu & odore familiaritatẽ cũ humanis corporib᷑ sortita est, ut nõnulli qui imprudẽter humanas carnes gustarũt, cognouerũt. Alimẽtũ uerò quod ex illis cõtrahit, uiscosum est, & nõ facile in mẽbra potest detrahi. Ouilla excremẽticia prauiq; succi est. Caprilla acris est malũq; succũ efficit. Deterrima hircina, siue succi bonitatẽ, siue cõcoctionẽ respicias. Bubula atræ bilis efficax. Leporina crassi succi est, sed min᷑ q̃ ouilla & bubula. Ceruina dura est, & cõcoctiõi rebellis. In totũ, noua uetustis humidiora, molliorаq;, & ad cõctionẽ faciliora sunt. Itẽ castrata non castratis, pinguia macris præstãt.

DE PARTIBVS ANIMALIVM ET SANGVINE. Ca. LXXXV.

Vmmę corporis particulę neruosæ sunt, citra pinguedinẽ & excarnes, eoq; glutinosæ, exigui alimẽti, ac ad aluũ mouendã efficaces, si excipias quę uolatu nitunt, ob nimiã siccitatẽ. Rostra & aures cartilaginosæ, & ad cõcoctionẽ sunt pertinaces. Lingua, laxa, exãguis, parũ alimẽti habet. Glãdulæ suaues sunt & flaccidę, sed mãmarũ pręcipue suũ, quũ lacte scatẽt, pulciores habẽt, hę aũt nõ min᷑ q̃ carnes alũt. Renes & testiculi gustu insuaues & cõcoqui difficiles. At saginatorũ gallinaceorũ testiculi & suaues sunt, & probũ corpori alimentũ præstãt: quẽadmodũ taurorũ, hircorũ & arietũ cõcoctioni resistũt, & uitiosos creãt humores. Cerebrũ pituitosum, crassi uitiosiq; succi, lẽte trãsit, cõcoctiõi aduersat, stomachũ lædit, & nauseã excitat: si aũt probe coquat, plurimũ exhibet alimẽti. Medulla pinguis & cerebro suauior est, in cæteris ei respondet. Pinguedo & adeps pauci alimẽti sunt, & stomacho nocẽt. Cor & iecur crassi succi, ægre concoquunt & lente transeũt. At suillũ iecur aliis pręstat. Lien tum prauos humores, tum atram bilẽ efficit. Pulmo facilius quidẽ, utpote fungosus, concoquitur, sed leuiorem cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, intestinaq;, dura, cõcoctioni aduersantur, pituitæ efficacia. Summatim fera animalia siccius, q̃ domestica alimentum exhibent, minusq; excremẽticium. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præsertim crassus & melancholicus, qualis nimirũ est bubulus. Leporinus utpote suauissimus cõmendatur. Ac multi ipsum cũ iecore solẽt incoquere, quidã uerò & cũ aliis uisceribus. nõnulli & iuuenis porcelli sanguinẽ edunt. Caprillũ uerò nonnullos comedisse, etiã Homerus testatur.

DE LACTE. Cap. LXXXVI.

LAc coctum probe nutrit, gingiuis autem & dẽtibus nocet, quapro-

pter ubi aſſumptũ eſt, primũ mulſa, deinde uino aſtringẽti os colluere oportet. Itẽ caput tẽtat, pręcordia uentrẽq; inflat, calculos in renibus gignit. Ac dilutior ipſius pars, minus quidẽ alimẽti præbet, ſed magis aluũ proritat: craſſior autem econtrario, magis alit, minus deſcendit. At caprillum lac, mediocre conſiſtentia eſt, ſicut bouillũ, craſſius: & quod ſtatim à partu redditur tenuius eſt, procedente tempore craſſius deteriusq; efficitur.

DE LACTIS POTIONE. Cap. LXXXVII.

Vi lac potare uoluerit, ab aliis abſtinere cibis debet, donec cõctũ fuerit, & inferius deſcẽderit. Satius itaq; eſt de mane recẽs mulctũ bibere, ac poſt id nihil aſſumere, nec nõ labores nimios deuitare, nã labotãtibus, aceſcit, præſtatq; interea uigiles cõquieſcere, hoc enim pacto q̃primũ per aluũ deſcẽdit. Vbi deiectũ fuerit, aliud bibẽdũ eſt: ac ſi hoc quoq; deſcẽdat, aliud. Initio itaq; purgat utiliter, nõ quidẽ copioſum ex reliqua corporis mole, ſed quę in uẽtriculo cõtinenẽ: mox, uenas ingredit, ac optime nutrit, atq; nõ amplius deiicit. Porro in bilioſis fluxiõibus, & quũ tabida coporis ad uentriculũ concurrũt, coctũ lac exhiberi debet. Coquetur aũt p̃rimum lentà paulatimq; ut pars deſcẽdat, pars cõſumatur, deinde magis ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduraẽ, aut in caſeũ coaleſcat. quod optime fiet, ſi leniter ipſum coquamus, & agitãdo id quod receſſerit undiq; detrahamus. Agitabitur aũt ferula conciſa & tenui: & ſi quid oris ollæ inferueſcat, hoc quoq; ſpongia adimere oportet, id enim ſubinde etiã reliquũ lac corrupit. Eo igiẽ modo quo dixi, lac coquẽdum eſt, uſq; dum æquabiliter craſſius dulciusq; crudo euaſerit. Quod in eo tenue eſt & ſeroſum, calculis marinis ignitis in id demiſſis, ebibitur conſumiturq;. Atq; hoc alui fluxionibus, præſertim bilioſis eſt accõmodatũ.

DE LACTE SCISSILI. Cap. LXXXVIII.

Seroſa lactis portio à caſeo diſcernit, ſi uehemẽtius ad ignẽ largiorẽ citra fumũ excoquaẽ, deinde colo aut pãniculo exacte traiiciaẽ. Porrò miſceẽ ſero mellis momẽtũ, aut oxymelitis aliorũ'ue, daturq; ſubducẽdi uẽtris gratia, ætate quidẽ florẽtibus ad duos ſextarios: iuniorib⁹, nõ minus ſextario. Quòd uero marinis calculis ignitis aut ferro candenti demiſſo lac incraſſatũ eſt, inteſtinorũ torminibus & alui profluuiis rectè exhibetur.

DE CASEO. Cap. LXXXIX.

Omnis caſeus acris eſt, ſitim facit, ægre concoquiẽ, uitioſos ſuccos, calculoſq; generat. Laudatior eſt recens, fungoſus, mollis, ſuauis, & modici ſalis particeps: qui ſecus habet, peſſimus eſt.

DE PISCIBVS. Cap. XC.

Mnes piſces frigidioris, humidioriſq; tẽperamenti eſſe, nulli non conſtat. Omniũ uero optimi ſunt, ſaxatiles, ad concoquẽdum prompti, boniq; ſucci, modice humectant, ubi non duram carnem occupauerint. Verũ ex non ſaxatilibus, qui in pelago degũt,

multū ab iis uariāt qui in limo sunt æditi, uel ubi flumina irruūt, sed omnium deterrimi qui uel in stagnis uel paludibus uiuūt. Particulatim uerò capito, si ex pelago fuerit, mediocriter suauis est, minus cōcoctioni rebellis, & boni succi, sanguinē uerò gignit tenuiorē imbecilliorēq́. Similia & lup⁹ præstat. Mullus qui & ipse in pelago edit, aliis piscibus durior est, fragilis, cōcoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ, suauis & pinguedinis expers.

DE TESTACEIS. Cap. XCI.

GEneratim pisces qui testa conteguntur, Græci uocāt ostracoderma, salsum crudūq́; humorē producūt. Ex his ostrea mollissimā carnē obtinēt, facilius descendūt, Chamæ uerò, purpuræ, ungues, spōdyli, buccina, cochleæ, atq; huiusmodi alia dura, ac quæ crustata quoq; nominant, nempe gāmari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ cōcoctioni repugnāt, sed alimentū præbent & uentrē cōprimunt, si in aqua dulci sæpius decoquant. Omnibus uero crustatis inest succus, aluo subducendæ utilis, eoq́; etiā terrestribus cochleis. Ac quū hęc durā carnem, concoctu difficilē, ualētis materiæ & succis uitiosam sortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo conditum, ad aluum subducendā adhibent. Echini modice frigefaciunt, exigui alimēti, & urinæ ciendæ efficaces.

DE MOLLIBVS QVAE MALACIA DICVNTVR. Cap. XCII.

MOlles pisces, utpote polypi, sepiæ, loligines duri & coqui cōtumaces sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinēt: cocti autem non parum alimenti, corpori exhibent.

DE CARTILAGINEIS. Cap. XCIII.

CArtilagineorū, quæ selache Gręci dicūt, torpedines, pastinacę, mollē suauēq́; carnē occupant, quæ celeriter descēdit, facile cōcoquitur, & probe alit. Raiæ, leuiraiæ, squatinæ, atq; eius generis reliqua, duriora sunt, cōcoctioni renitunt, & ualētius nutriunt. In summa quibus dura caro est, & ægre concoquūtur, & plenius alunt: ubi uerò concocta fuerint, copiosum solidumq́; alimentum præbent.

DE CETACEIS. Cap. XCIIII.

CEtacea, utpote, balenæ, uituli marini, libellæ, delphini & prægrādes thynni durā, concoctu difficilē & crassi succi carnē habēt. Sale cōdita eiusmodi moderatiora efficiunt, aliisq́; piscibus humidiora, magis excremētitia, perturbatiōi uētris magisq́; sunt accōmoda. Salsamentoꝝ uerò differētiæ pisciū unde constāt, naturā imitātur.

DE VINI VIRIBVS. Cap. CXV.

QVi sanitatis tuēdæ curā susceperit, eū quoq; uini facultates cognitas habere expedit. In uniuersum itaq; uinū omne nutrit, uerū rubēs, & crassum, magis: boni aūt succi nō est efficax. Itē dulce & ipsum quidē impense nutrit, sed stomacho nocet. Austerū stomacho quidē amicū est, uerū ægre in corpus distribuitur leuiusq́;

alit:hoc aũt magis,albũ.Pręstantissimũ est colore uermiculũ.Porrò uetustius nouo magis & calefacit & desiccat. hę igiť uini sunt facultates, ueluti summatim expositę.Cęterũ calorẽ in nobis refocillat,unde cõcoctio melior,& sanguis probus euadit,cibũ per oĩa corporis mẽbra,ut quod facile penetret,deducit. Quãobrẽ ex morbo emaciatos reficit, corpusq́; ipsorũ auget. Etenim cibi cupiditatẽ facit,pituitã extenuat,bilẽ per urinã educit, & bonũ colorẽ cõciliat:animo lętitiã uoluptatẽq́; parit,& robur adijcit. Harũ itaq; commoditatũ moderata uini potio,contrariorũ immoderata occasionẽ prębet,eoq́; temulẽti animo turbanť,desipiũt,& graui somno premuntur.qua de causa immodica uini potio diligenter uitanda est, quanq̃ longiore tẽporis interuallo liberaliter bibere cõducat. ita nanq; urina largi⁹ & sudores promouenť. Vincit aũt mox pręsumpta mulsa uomere,quò ne paululũ quidẽ ab eo noxæ percipiať. Qui igiť potatiõi indulgebit,alio cibo non admodũ repleri debet, sed inter potandũ brassicam elixã esse, & bellaria pręsertim amygdala assumere,ut quę capitis dolores leuent,& uo mentibus nihil adferant molestię.Præstaret aũt absinthii dilutũ ante potionẽ ingerere,ut quod omniũ maxime crapulę discutiẽdę sit efficax.At si aliquis rosionẽ à uino sentiat,frigidã:insequenti die, absinthii dilutũ bibet utiliter,obãbulatione itidem,frictiõibus,balneo,& exiguo cibo reficietur.

DE MELLE ET MVLSA. Cap. XCVI.

MEL coctũ ualentius nutrit,q̃ subducat aluũ:non coctũ,econtrario,ac frigidis humidisq́; tẽperaturis conducit:calidis,in bilẽ uertitur.Mulsa uerò non admodũ biliosis utilis est,ut quę in bilẽ degeneret.Itaq; in eiusmodi naturis dilutior mulsa rectè dabiť:iis qui uiscera habẽt affectibus opportuna,incõmoda est. Cæterũ hoc modo præparari mulsa debet.Octupla aquæ portio melli admisceť,incoquiťq́; donec spumare desinat.spumam uerò continenter ab ea tollere, simul atq; orta est, oportet.

DE SOMNO. Cap. XCVII.

POsteaquàm omnia quæ ad uictus rationem spectant, sumus executi,superest ut de somno,eò quòd omniũ postremus magna ex parte inić,differamus.Itaq; somnus uiriũ animaliũ (ut ita dicã)requies est,utili humiditate cerebrũ madefaciẽte proueniẽs.Qui si rectè ineatur,multa præstat cõmoda,cibũ elaborat,humores excoquit,dolorẽ lenit,lassitudinẽ solatur,intẽta laxat, animi uerò ægritudines obliterat,rationẽ uitiatam corrigit.Porro tempus somni optimũ est à cibo.sed interdiu captus haud omnibus est idoneus.Tẽpus enim quo obdormiscunt ad absolutã ciborum concoctionẽ non sufficit. interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgẽtes,subinde acidos ructus ædunt,crebro etiam flatibus replẽtur.Nonnulli fluctuatione uentris infestantur,nisi uel ex consuetudine,uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant. Cæterum optimus somnus est nocturnus,quoniã nox

naturali humiditate,silētioq; somnū accersens,absolutā molit concoctionem. Item post illum plurima parte ad excretionē recrementorū instigamur. Terminus aūt somni esse debet perfecta ciborū cōcoctio, quæ tū ructibus,tum uētris contractiōe deprehēditur, secundū quam uigilantia nō inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

DE VIGILIIS. Cap. XCVIII.

Vigilias quæ laborātes iā affligūt,ex dolore,aut febri,aut acutiore quodā casu oboriētes,secūdo libro de febribus persequemur:quę aūt sanos infestāt,hoc loco nobis exponendæ sunt. Si igit aliquis ob mœrorē,aut curam,aut quandā animi ægritudinē uigilauerit,primū id quod molestat,quatenus licet protinus amputabimus,deinde suauiū sonorū auditu mēs à solicitudinibus abducēda est, id quod nonnulli leni aquę murmure machinantur. qui enim sic permulcentur somno facile capiuntur. Præterea balneis præsertimq; uespertinis quū bene cōcoxerint utent, ciboq; humectāri ut pore lactuca & id genus aliis. nonnunq̄ nigri papaueris folia uiridia obsoniis admiscebunt. Piscibus ad concoctionē prōptis, uino largiore tenui & nō uetusto recreari debēt. Dormituri rosaceo caput pungēt, aut oleo in quo papaueris capita, aut mādragoræ sint incocta. itē anethinū nō uetus somnū accersit. Noui aūt q post lassitudinē quiete subito permissa,somno caperet. Adhæc uen⁹ moderata idipsum præstat. Alii caput aut pedes refrigerātes,facile somno corripiunt. At si ex cibi copia uitio ue stomacho grauato uigilauerint(nā hoc etiā accidere nouimus) quē admodum rursus alii præter consuetudinē inedia pressi, aut modico cibo sumpto,uigiliis sunt infestati,cōsiderare id, ac causam succidere, oportet.

DE SOPORE. Cap. XCIX.

At si econtrario alti grauesq; somni,quæ cataphora dicitur, urgeant, ab assiduis lauacris & refrigerante unctione abstinebimus, medicamentis pituitam per os elicientibus utemur, atq; in totum ad calidiorem uictus rationem, sicciorem imbecilliorem q; ipsos traducemus, quandoquidem huiusmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore materia cerebrum irrorante accidit.

DIOCLIS EPISTOLA AD VALETVDINEM TVendam conscripta. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

Quoniā tibi omniū regū literarissimo esse contigit,& multū iā ætate profecto,omnis philosophię disciplinarūq; mathematicarū peritia excellere,existimaui eā philosophiæ partē quę ualetudinis tuēdæ præcepta tradit,haud alienā à regia maiestate fore:eoq; tibi perscripsi unde morbi hominibus oriant, & quibus signis pręcedētibus quomodoq; ipsis succurrere cōueniat. Quēadmodū enim in cœlo nunq̄ tēpestas ingruit,quā nō indicia quædā pręcedāt,quibus nautę

cæteriq; probe periti homines certiores reddantur, ita humanam naturam nullus inuadit morbus, quem non signum aliquod denunciarit. Tu itaque si iis, quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactam illorum cognitionem indipisceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus, caput scilicet, thoracem, uentrem & uesicam. Igitur ubi caput morbo conflictaturum est, hæ plurimum notæ solent pręcedere, uertigo, capitis dolor, superciliorum grauitas: aures sonant, tempora saliunt, oculi mane illachrymãt, caligantq;, nares oppletę odorem non sentiunt, dentium gingiuæ attolluntur. Quum ergo ex his aliquid accidit, caput purgari oportet, nullo quidem medicamento, sed uel hysso pi uel origani capitibus tritis, quæ in ollula cũ musto deferbuerint, aut sapę heminę dimidio ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex alto deducet, eaq; capitis affectuũ curatione, nulla leuior est alia. Optime facit etiã, si sinapi mulsa calida dilutum, ieiunus absorbens gargarizet, pituitamq; ex capite eliciat. Cæterũ caput operimentis prius calefacere oportet, quo pituita liquefacta, prompte effluxioni pareat. Si quis hęc signa neglexerit, huiusmodi ęgritudines solet experiri, lippitudinẽ, glaucomata, parotidas, in ceruice strumas, cerebri tabẽ, grauedinẽ, anginã noctu, teredines, uuã, capillorũ defluxus, capitis ulcera, & dentiũ dolorẽ. Quũ aũt à thorace morbus nascet, totũ corpus incipit sudare, thoraxq;, lingua fit crassior, sputũ salsum aut amarũ aut biliosum existit, dolor costas aut scapulas sine occasiõe inuadit, oscitatio frequens, sine somno & quiete, suffocatio, sitis ex somno, animus tristior: pectus frigidũ, brachia & manus tremiscũt. Succurrendũ est prudenter hoc modo, uomitus q̃ optime fieri potest, post cœnã sine repletione, sineq; medicamẽto citari debet. utiles sunt & uomitiones ante cibũ, quas Græci syrmaismos appellãt. Oportet aũt eũ qui sic uomet, radiculas tenueis præsumere, nasturtiũ, erucã, sinapi, & portulacã, mox aqua tepida superbibita, uomere. At si huiusmodi indicia contemnãtur, hi morbi solẽt obuenire, pleuritis, peripneumonia, melãcholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardẽs cũ singultu. Quòd si à uentre morbus orieẽ, hæc erũt signa, uenter prius cruciaẽ, turbaturq;, cibus & potio amara uidentur, genua grauantur: lũbi nequeũt flecti, totumq; corpus etiã sine occasione laborat, crura torpẽt, febriculæ exiguæ affligũt. His itaq; cognitis, uentrẽ emollire oportet, nõ medicamẽtis, sed uictu. Tutius enim est uti iis, quibus nullus error committi potest, utpote betis mulsæ incoctis, alliis elixis, maluis, lapatho, Mercuriali herba, & ex melle cõfectionibus. Omnia siquidẽ aluo subducẽdæ sunt. Si aliquod è signis intẽdatur, cnici succũ omnibus decoctis admiscere oportet, ut quæ suauiora & sine periculo sint. Iam & læuis brassica in aqua largiore cocta, eius'que succus ad heminas quatuor potus cũ melle & sale, utilis est: uel ciceris aut erui decocti aquã eodẽ modo ieiunus utiliter bibet. Qui nullã eiusmodi signorum rationẽ habẽt, si his morbis tentari

solent, alui profluuio, intestinorũ torminibus, eorumq́; lęuitate, ilio, coxẽdice, febre tertiana, podagra, apoplexia, hæmorrhoidibus, morbo articulari. A' uesica qui nascunt̃ morbi, hęc dabũt signa: pleni ex cibo modico esse uidẽtur, inflationes uẽtris urgẽt, ructus, pallor totius corporis, somni graues, urina liuida & uix erũpens, naturalia tumẽt. Quũ itaq; huiusmodi notæ apparuerint, odoratis urinã ciẽtibus tutissime occurrere malo oportet. Itaq; fœniculi apiiq́; radices, uino albo odorato madefacito, atq; huius diluti cyathos duos, mane ieiuno singulis diebus propinabis cũ aqua: itẽ dauci * myrti, helenii, quodcũq; horũ habueris (nam oĩa proficiũt) aquã exhibebis: ad hæc aqua ciceris macerati cũ uino, idẽ efficit. Qui hęc signa negligũt, hos morbos expectẽt, aquã inter cutẽ, lienem magnũ, iecoris dolores, calculos, renũ cruciatus, urinę stillicidiũ & uẽtris tumorẽ. In omnibus huiusmodi indiciis infantes sane, leuiori: adultos, acriore curatione tractabimus. Cæterũ anni solstitia in quibus hæc solẽt ingruere, silẽtio prætermittẽda nõ sunt. sed quæ in singulis alimẽta cõueniant, paucis exequemur, auspicati ab hyemali.

* Græce erat σμύρνης pro μυρσίνης.

SOLSTITIVM HYEMALE.

Solstitiũ itaq; hyemale usq; ad uernũ æquinoctiũ, auget in hominibus destillatiões humiditatesq́;, ac propterea calidioribꝰ uti cibis, pleniori potu ac meraciore, atq; ex origano bibere oportet, necnõ ueneri indulgere. Numerãt dies ad æquinoctiũ, nonaginta.

AEQVINOCTIVM VERNVM.

Hoc tẽpore pituita in hominibus crescit, & dulcis sanies sanguinis usq; ad uergiliarũ ortũ, eoq; tũc maxime succosa acriaq; assumi debẽt, corpus exerceri, uenus tutissima est. Sunt aũt ad usq; uergiliarũ ortũ dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM EXORTVS.

Hoc tẽpore bilis atra auget̃, amaraq; sanies, usq; ad æstiuũ solstitiũ, dulcia tũc quæ aluũ moueãt, cõueniũt, uenus inutilis est, hinc ad solstitiũ æstiuũ dies quinq; & quadraginta existũt.

SOLSTITIVM AESTIVVM.

Hoc anni tẽpus atrã bilẽ ad usq; æquinoctiũ autũnale promouet, quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendũ est; uenus perniciosa: aut innocẽtius saltẽ q̃ de ea pscripsimus adhibeto. Porrò sunt ad æqnoctiũ autũnale, dies tres & nonaginta.

AEQVINOCTIVM AVTVMNALE.

Hęc anni pars pituitæ copiã generat, tenuesq́; defluxiones, donec uergilię occidant. Cõuenit igitur tũc humores ex capite elicere, atq; acerrima, maximeq́; succosa assumere, uomitu nõ solicitari, exerceri, atq; cõcubitũ uitare. Numerantur ad uergiliarum occasum dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM OCCASVS.

Hoc tẽpore pituita ad usq; brumã in hominibus redũdat, quam ob rem acerbissima quæq;, uinum suauissimũ, assumere oportet, pinguibusq́; uti & exercitari. Sunt aũt ad solstitiũ hyemale dies quinq; & quadraginta.

Libri primi finis, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER SECVNDVS DE FEBRIBVS, IOANNE GVINTERIO Andernaco interprete. Cap. I.

BSOLETIS DE VALETVDINE TVENda præceptis,exequi aggrediemur,quomodo eos,qui morbis iam cõflictantur,ad meliorē statum perducere oporteat:à similaribus utpote simplicioribus morbis exorsi.quales nimirũ sunt,quos febriles appellãt. Rursus igitur nos Oribasii compendio,quod ex Galeni commentariis est excerptum,aliorumq́; complurium breuiori disciplinæ uia utentes,paucula quoq; ab illis omissa adiungemus.

QVOT ET QVAE PRINCIPALIA IN MORBIS POtissimum febribus perquirenda. Cap. II.

Rimum quidē perquirere conuenit, morbus salutis'ne spem promittat, an desperationē minet. Alterũ, si uitæ securitatē pollicet,utrũ acutus sit,an lõgus. Hæc sane in aliis quoq; magnis affectibus cõmode quæruntur. Tertium,nunquid una uice iudicium subeat,quod febribus potissimũ peculiare est,an particulatim soluatur.

EX GALENI COMMENTARIIS, QVALE morbi principium dicamus.

Siquidem capitis dolores & febris haud eadē existunt,quemadmodũ neq; uigilia,& cibi fastidiũ,totiusq́; corporis grauitas,& sensus lassitudinis. Verum unumquodq; licet à febri sit diuersum,ipsam tamen denũtiat. porrò febris inuadēs,præsertim acuta,neq; nos potest,neq; imperitũ quenq̃ latere. Sed finge,si placet,etiã latere,miraculũ tamē iudicauerim,si hora amplius ægrum subterfugerit. Quamobrem illud tempus morbi esse principium dicemus,quo manifesta primum febri correptus decubuerit.

VNDE COGNOSCENDVM, MORBVS'NE SIT sanabilis,an perniciosus. Cap. III.

Erales notæ sunt,facies cadauerosa,nares acutæ,oculi cõcaui, reliquaq́; ab Hippocrate cõmemorata:multoq́; magis si hæc ita sunt,ut neq; uigilia præcesserit,neq; uētris resolutio,neq; inedia. Itē in propinquo mors est,si oculi lumē refugiũt,& citra exteriorē quandã causam illachrymãt,idq́; nullo peculiari uitio affecti. Ad hæc si ãlter ipsorũ minor appareat: quæq; in iis alba esse debēt,rubescãt,aut liueãt, aut nigricēt. Aut si pituita crassior ipsis inhærescat,perq́; somnũ alba oculorũ appareãt palpebris extrinsecus nõ commissis,nisi ea uehemēter fluēs aluus expresserit, aut ex consuetudine ipsis hoc acciderit. Iam illa mortis sunt indicia,dentibus stridere,aut desipere,aut in ueste floccos legere,aut

fimbrias deducere ac feſtucas carpere. Attendēdumq; eſt, ſi æger ſupinus cubat, & ueluti mēbris laxatis, uel ſi deorſum à lecto ad pedes delabatur, quod extremam imbecillitatem fatetur. Multo peius eſt, frigidum ſpiritum ex naribus & ore elidere, pulſum languidum crebrumq; ſentire. Qui ſi deficiat, ægerq; ad animi deliquiū ſudore digeratur, perniciē præſagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura his appareant, aut etiā pauciora, ſed ualida, nullumq; ſalutis argumentum affulſerit, periculum mortis ineuitabile ſignat. Contrà ſpirandi facilitas, pulſus uegetior, mens ſibi conſtans, ad hæc facies iacentiſq; habitus, ſani ſimilis, cibi appetētia, nihil mali, ſed ſecuritatem portendit. In uniuerſum quę à naturali habitu maxime abhorrent, peſtifera ſunt. quæ ipſi reſpondent, ſalutaria. Cęterum pręſagia ex urinis, deiectione, & ſputo, paulopoſt exequemur.

DE SIGNIS LONGAE VALETVDINIS. Cap. IIII.

Vatuor notis morbi dignoſcūtur: ipſorū motu, ægrotātis habitu, pulſu, febriū ſpecie. Motu quidē in eum modum: ſi quatuor particularis acceſſionis tēpora, ocyus & breuiſſimo ſpatio inuaſerint, peracutus erit affectus, cuius extremus terminus eſt, ſeptimana. magna uero ex parte quarto die criſim experitur. At ſi longius quidemq̄ hic afflixerit, ſed duodecim horarū ſpatiū non excedat, acutus pręidicitur, qui intra quartumdecimū diem ſoluetur. Qui pluribus horis protendiť, ut initiū duntaxat & incrementū longiore tum diei tum noctis tempore abſoluat, eiuſmodi longus morbus exiſtit. Sin autē particulares acceſſiones morbus non habeat, ſed inde ab initio aduſq; finē continuet, tanq̄ una ſit acceſſio, ueluti in continuis, etiā hunc nimirum acutis adſcribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehendūtur. Si quidem facies eſt mediocriter habita, licet totum corpus collabatur, acutū morbum pręſagire eſt. Si prorſus nihil emacreſcit, lōgus erit. quippe copia materię longiore ſpatio concoquendæ ſignatur. Ex arteriarū motu ita diuinaris: Magnus pulſus, uehemens, citatus, creber, acutum morbum indicabit. cōtrarius, longum. A' febrium ſpecie hunc in modū: quatenus calidæ & urētes, acutum ſignant morbum, mitiores & ueluti elangueſcentes, diuturnum.

QVOMODO PRAESCIEMVS AN MORBVS iudicium ſubiturus ſoluendus'ue ſit. Cap. V.

Oc quoque præſcire licet ex iis, quæ modo ſunt nobis dicta, nempe ex febrium ſpecie, & tempore. Forſan autē totum ex febrium ſpecie. Siquidem calidæ, & perurentes, breui finiūtur, & excretionibus ſolui ſolent. Mitiores, languidioreſq; prorogantur diutius, & in abſceſſus magna ex parte erumpunt. Hinc liquido cōſtat, non ſolum quando morbus ſoluetur, ſed etiam quo pacto. Nam acuti per excreta iudicantur: per abſceſſus, longi.

DE DIEBVS DECRETORIIS. Cap. VI.

DIerum decretoriorũ alii de ægris frequẽter, cum fide, ſalubriter, perfecte, manifeſto, & inſigniter iudicãt. alii cõtrario his modo. Tertiuſdecimus mediũ quendã inter utrunq; dierũ genus ordinẽ habere mõſtratus eſt. Ac ſunt ex ipſis, qui uel exiguum naturæ impetũ nacti, de morbo poſſunt decernere: quemadmodũ ſeptimus, quartuſdecimus: pleriq; uero, niſi in uehemẽtibus naturæ motibus, morbos neutiq̃ poſſunt ſoluere. Verũ nec uniuerſi boni, ſimili inter ſe modo boni ſunt: nec omnes mali, pari ratione ſunt mali. item nec certo ordine bonitatẽ malignitatem'ue obtinẽt. Qui igitur primi ſunt ordinis, nempe bonorũ numero cõprehenſi, hũc in modũ ſe habẽt. Præſtãtiſſimi omniũ ſunt, ſeptimus & quartuſdecimus: mox nonus, undecimus & uigeſimus: deinde decimuſſeptimus & quintus. hos ſequit̃ quartus. poſt hunc tertius & decimuſoctauus. His cõtrarii, ad ſecundũ ordinẽ referũtur: peſſimus, quiq; cũ periculo, nec clare de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerſo ſeptimo diei opponit̃, ſextus eſt. Huic cõſimiles, octauus & decimus: ſecundum quos duodecimus, ſextuſdecimus & decimuſnonus habent̃. Medius horũ eſt tertiuſdecimus, nec ita repudiãdus, ſicut ordini ſecundo aſcripti: nec tam feliciter morbũ poteſt ſoluere, q̃ qui ad primã claſſem pertinent. Atq; hoc dignitatis ordine Galenus eſt uſus. Numerorũ uero ordine boni ſunt: tertius, quartus, quintus, undecim⁹, quartuſdecimus, decimuſoctauus, uigeſimus. Mali autẽ: ſextus, octauus, decimus, duodecimus, ſextuſdecimus, decimuſnonus. inter hos medius cõſiſtit, tertiuſdecimus. Porrò ex his decretoriis nõnulli quoq; aliorũ ſunt indices, quos Hippocrates appellauit ſpeculatorios, eò quòd iudicia alio die futura prænũtient, contẽplandaq; exhibeãt: exẽpli gratia, quartus, iudiciũ ſeptimo die futurũ præmonſtrat: dũ uidelicet ſudores quoſdã, aut madores, aut eiuſmodi particulares uacuationes molit̃, aut ſignificationes prius nõ factas, aut cõcoctionis notas repræſentat. Iam uero Galenus etiã ſexti, licet nõ boni, quartum eſſe indicẽ aſſerit. Vndecimus quartidecimi index eſt: ſeptimuſdecimus autẽ, uigeſimi. Itaq; ad quadrageſimũ uſq; diẽ ualentiſſima de morbis fiũt iudicia. proxime ſuccedũt, qui uſq; ad uigeſimũ habentur. Qui poſt hunc aduſq; quadrageſimũ porrigũtur, paulatim uehementiã remittũt. Primæ dignitatis ſunt, uigeſimuſſeptimus, trigeſimuſquartus & quadrageſimus. Hos ſequũtur, uigeſimuſquartus, trigeſimuſprimus, trigeſimuſſeptimus. Qui uero dies à uigeſimo quartumdecimũ uſq; intercedunt, omnes iudicii ſunt expertes. Sicut qui poſt quadrageſimũ habentur, omnes prorſus elangueſcunt, cõcoctione potius & abſceſſu, q̃ criſi morbũ finientes. Atq; alios quidẽ à quadrageſimo die Hippocrates omnino negligere uidetur, ſexageſimi uero, octogeſimi & centeſimi rationem habet. Ab his deinde alios morbos ſeptem menſibus, alios ſeptem annis, alios, ut ueriſimile eſt, duabus annorum hebdomadis, alios ternis iudicio ſolui tradit.

DECRETORIA INDICIA IN MORBORVM principio esse praua. Cap. VII.

Oncoctionis signa nunq̃ sinistre apparent. quippe omnis cõctio, naturæ uincẽtis opus est, eoq; semper securitatẽ pollicet. Decretoria uero signa interim incõmode apparent, propterea quòd crisis ipsa ambigat, nunc bona, nunc mala contingat, uti prius in decretoriis diebus est comprehensum. Neq; igitur per initia, neq; in augmento ipsa commode apparent, sed ubi morbus inclinauerit, quo tempore natura ipso ualentior est.

QVEMADMODVM FVTVRVM IVDICIVM prænoscendum sit. Cap. VIII.

I accessiones intendant, præueniantq; tẽpus consuetũ & multo fiant uehemẽtiores, ac tertio quoq; die significationem sui præbeãt, tũ cõcoctionis signa in urinis, aut deiectionibus, aut sputis cernãtur, sine mora plane morbus iudicabit. Sin accessiones lente moueantur, eademq; hora inuadãt, ac quotidie affligant, longiore tẽporis spatio interposito, morbi solutionẽ expectabis. Item iis qui rigore uehemẽter febricitãt, fieri nõ potest, ut morbus ante soluatur, q̃ ille fuerit lenitus. Nisi enim rigor momentũ remittat, haud quáq̃ morbus ad statum peruenerit, multoq; minus inclinatio ipsius speranda est.

QVOMODO INSTANS MORBORVM IVdicium agnoscatur. Cap. IX.

Nte quamlibet iudicationẽ ægrotus male excruciatur. Atq; si interdiu illa cõtinget, nox superior inquieta est. Si noctu futura est, dies antecedit tristior. Ac superueniũt symptomata, utpote capitis dolor, quẽ prius nõ sensit. præterea collũ dolet, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædã difficultas repentina oritur, aliaq; grauia symptomata, quæ superiori tẽpore non percipiebãtur, apparent. Atq; his ita obueniẽtibus, si pulsus nõ concidant, sed elatius attollantur, uehementioresq; fiant, ad hæc dies decretorius indicet, isq; potissimũ ex illorũ ordine, qui probe decernũt, non iudiciũ modo futurũ, uerum salutiferum quoq; expectato. Neq; deterrere in his re debet, si ægrũ delirantem, exiliẽtem'ue cõspicias. Etenim & hæ succorũ ad superiora tendentiũ notæ sunt: sicut e diuerso inferiora petentiũ, aliæ, puta imi uentris rosio, circa umbilicũ tormina, lumborum dolor, uentris murmuratio. Est cum alia quoq; indicia similia deprehẽduntur. Ad hæc si per hæmorrhoidas uacuari laborãs cõsueuit, etiã huius uacuationis circuitus unà incidit repetitq;. Pari modo in mẽstruis, si mulier est quæ laborat, nõ absurdũ fuerit per talem uacuationẽ morbi fieri iudiciũ. Iam sudores tũ ex corporis madore qui præcessit, ut uerisimile est, & præsertim in die contẽplatorio erũpentes, tum ex meatuũ reclusione prænoscẽdi sunt. Ac quæ per superna uacuatio

nes futuræ ſint, ex his maxime intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis ſunt expoſita, etiã ægrotantis facies intuenda eſt. Item ſi qua partium ipſius palpitet, aut uenæ in tẽporibus pulſent, aut gena, aut naſus, aut oculus rubicundior appareat, maior ſpes uacuationis per ſuperiora futuræ ſubeſt. Quòd ſi etiã ſine uolũtate illachrymẽt, aut ſplẽdores oculis obduci imaginent, ac naribus ueluti ſcabẽdi ſtudio manus admoueãt: tũc quidẽ nõ amplius morari, ſed iam adeſſe fluorẽ ſanguinis uidebis. Vbi enim ſemel ac iterũ ſcaberint, erũpit. Roſio uero ſtomachi, & labri inferioris tremor, criſim per uomitiones futurã ſubinde nuntiarũt. Atq; de his abunde eſt. Accedit ipſis, ægrotãtis ætas & natura, q̃ ſpem noſtrã cõfirmẽt. p̃terea anni tempus, & præſens conſtitutio. Nam ſi æger adoleſcens eſt, aut alioquin naturæ calidæ, aut ſanguinis copioſi cõpos, multo magis ſperandũ eſt. Quòd ſi etiã antea, uel æger, uel ſanus, ut ſupra dictũ eſt, uacuationem ſanguinis expertus fuerit, hoc uel ſolũ ad profundendi ſanguinis ſpẽ exhibendam ſatis eſt. Iam uero ſi anni tẽpus æſtas eſt, aut ſi nõ æſtas, certe calidus aëris ſtatus, ac ſæpe illo tẽpore per ſanguinis profluuiũ criſim ſuſtinuerunt, corpuſq; ſanguine redundet, quod πληθωρικὸν nominãr, & conſuetarum excretionũ ſit retẽtio, hæc quoq; ſpem tibi auxerint. Similis porrò & in reliquis uacuationibus ratio habẽda eſt. At ſi horũ nihil apparuerit, ſed æger in aliquo decretoriorũ, qui poſt uigeſimũ maxime ſunt, dierũ conflictatus ſit, idq; dum morbus cõſiſtit, ac dolores quidã in articulos aliquos decũbant, aut ſecundũ aures, alias'ue particulas hæreãt, aut dolores quidẽ minime, uerũ ſudores cõtinui ex particula aliqua mẽbratim erũpant, abſceſſu morbũ finiẽdum expectabis. Ac in illa potiſſimũ particula abſceſſus ſe promet, quamcunq; uel ſudores, uel dolores, uel tumores exerceãt.

QVEMADMODVM OPTIMVM IVDICIVM peractum agnoſcamus. Cap. X.

SI uacuatio cõpetens ſecũdum concoctionẽ acciderit, & febri æger leuatus, aliiſq; accidẽtibus, coloratior euaſerit pro uacuationis ratione, pulſumq; uegetiorẽ acceperit, ac tum inſurgẽdo, tum ſeſe erigendo fortior ſit redditus, quodq; omniũ ſecuriſſimum eſt, ſi ad morbum ferendum facilitas ſubſecuta ſit, ea ſane laudatiſſima iudicatio habetur. Quòd ſi horum aliquo deficit, tantũ ab optima abeſt, quantum id ualeat, quo deficit.

DE PVLSIBVS EX GALENI COMMENTARIIS. Cap. XI.

PVlſus motus eſt, quo cor & arteriæ attollũtur, ſubmittũturq;. Vſus ipſius duplex eſt. Etenim eleuatione, Græci διαστολὴν appellant, qua arteria ueluti explicat quodãmodo, ac pateſcit, frigidus aër ingredit, uitale robur accendens, recreanſq;. ex quo etiã animalis ſpiritus habet originẽ. Submiſſione, συστολὴ Grçcis uocat, qua arteriæ extrema ad mediũ ſui cõcidunt, cõniuentq;, fuliginoſa recremẽta

expelluntur. Cæterũ hæ arteriæ, oblõga sunt uasa, uenarũ modo cõcaua, sed duplici tunica muniũtur, tũ prædicti motus gratia, tũ quòd sanguinẽ spiritũq; contineãt. Originẽ trahũt ex corde, sed per totũ corpus mẽbratim distribuũtur. Omnes igitur, pulsus modo & sibi inuicẽ, & cordi respõdent. Quamobrẽ ex una ipsarũ, omniũ rationẽ queas colligere, nõ itẽ uniuersarum ex æquo motũ percipere. Sed earũ quæ excarnes corporis partes perreptãt, prõptius quę carnosis subsunt, obscuri⁹. Porrò iis quæ per brachiale excurrũt omissis, nullã aut cõgruentius, aut usu commodius attigeris. PRIMVM pulsuũ genus ex motus tẽpore sumit, ut quod eleuatione arteriarũ, atq; submissione examinet. Differẽtiæ ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, & mediocris: quoniã omne quod motui est accõmodatum, aut celeriter, aut lente, aut mediocriter pro tẽporis ratione mouet. Citatus est, q̃ exiguo tẽpore multũ spatii motu emetit. Tardus, qui lõgo tẽpore, paruũ interuallũ perficit. Mediocris, qui mediũ quẽdã motũ inter citatũ & tardũ, peragit. ALTERVM genus submissionis, quãtitate cõstat. Nam quodlibet corpus tria sortit interualla, longũ, latũ, profundũ. Quare etiã arteriæ corpus tribus cõstare interuallis, necessum est. Verũ in naturali animãtis habitu, mediocriter ipsam undequaq; eleuatã reperies. Cõtrà, cũ animal præter naturã habuerit, nonnunq̃ in aliqua horũ distãtia deficit, aliquãdo excedit. In quo statu meminisse cõuenit, qualis pulsus naturalis fuerit. si latitudine maior inueniat, latũ uocabis. si lõgitudine, longũ. si profunditate, altum. Liquet aũt cõtrarios quoq; ipsis, & naturali minores, ad eũ esse modũ appellãdos, arctũ, breuẽ & humilẽ. Qui uero omni distantia æqualiter in statũ naturæ contrariũ uertuntur, ex iis alius hac ratione imminutus, paruus: alius auctus, magnus nominat. TERTIVM genus pulsuũ, ad uirtutis robur exigit. Differẽtiæ ipsius tres sunt, uehemẽs, languidus & mediocris. Vehemens quidẽ est, qui tangentis manũ ualide percutit. Languidus, qui inualide & imbecillitet. Mediocris, horũ medio cõsistit, quem nõnulli naturalem esse putauerũt. Nam ira & exercitiis uehementiorẽ fieri pulsum asserũt, qui à naturæ habitu recedit, quorũ dictis Galenus uenit obuiam, non firmiter inquiẽs, sed prompte mutari eum pulsum, qui ex causis non naturalibus uehemẽtior euadit. Pulsus igitur uehemẽtior, qui nõ expedite muratur, is nimirũ naturalis & moderatus fuerit. QVARTVM genus, instrumẽti constitutione cõstat: dico aũt arteriæ corporis statu. differentiæ huius quoq; tres sunt. Vel enim instrumentũ durius est, q̃ natura exigit, ac pulsus uocat durus. Vel mollius, ac nominat mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nũcupatur. QVINTVM genus, ex quãtitate infusionis arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuus & mediocris: quoniã totũ uas, aut plenũ est, aut uacuũ, aut mediocriter repletũ. Plenus itaq; est pulsus, ut Archigenes definit, qui arteriã pleniorẽ repræsentat, & submissionẽ succo impeditã. uacuus qui undæ modo arteriã exci

tat, ut digitorũ impressione loci inanitas considat. Hæc igitur quinq; pulsuum genera, uno arteriæ motu cõstant. quoniã uero caloris, qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodãmodo magis euidẽter apparet, dignati sunt etiã hoc pulsuũ genus SEXTVM, cõmemoratis annumerare. Ad reliqua uero genera, tum quæ uno, tum quæ multis pulsibus cõprehenduntur, pertinet quod quietis tẽpore cõstat, & quod numero, & quod æqualitate & inæqualitate, insuper quod ordine & inordinatiõe cõstituitur. Quod itaq; quietis tẽpus spectat, SEPTIMVM à primo numeratũ, diuidit in frequentẽ & rarũ & moderatũ. Nam cũ arteria duplici agitet motu, qui contrariis absoluitur motibus, necesse est ut duplicia interualla cum ipso incidãt. Alterũ quod post eleuationẽ, ante submissionẽ est: alterũ quod secũdum submissionẽ, eleuationẽ præcedit, quæ etiã plerisq; imperceptibilis esse uidet, ut inter duos motus quies aliqua media existat. Cui iam longũ quietis tẽpus est, is rarus dicit: cui breue, creber: cui medium, moderatus. OCTAVVM genus pulsuũ ad rhythmũ pertinet. Est aũt rhythmus summatim quidẽ habitus, aut tẽporis ad tẽpus proportio. In pulsu autẽ, iuxta quædã tẽpora motus, ad quietis tẽpus, utpote eleuationis & submissionis, ad nonnullã quietẽ intercedentẽ. Secundũ alia uero tẽpora, ad motus quietisq; tẽpus, aut motus ad motũ, nẽpe eleuationis ad submissionẽ, aut quietis ad quietẽ, puta interioris ad exteriorẽ proportio. Differẽtię numeri seu rhythmi principes sunt duę, pulsus boni rhythmi, & nullius rhythmi. Porrò uocat pulsus nullius rhythmi, nõ qui nullũ rhythmũ obtinet, id enim fieri nõ potuit, sed malo rhythmo præditus, quemadmodũ nullã habere uocẽ, nullã ceruicẽ eum dicimus, qui malã ceruicẽ malamq; uocẽ sortitus est. Cæterum pulsus cui nullus rhyhtmus adest, triplex differẽtia existit. Alius siquidẽ est pararhythmus, medioerẽ boni rhythmi peruersionẽ obtinẽs. Alius heterorhythmus, id est, alterius rhythmi, q̃ lõgius à bono recessit. Alius ecrhythmus, q̃ omnino bonitatẽ rhythmi corrũpit. Veluti cũ pueris significas, peculiaris quidẽ puerili ętati iuxta rhythmũ pulsus eurhythmus appellat: q̃ ad uigentẽ ætatẽ pertinet, heterorhythm⁹: q̃ nihil huius seruar, ecrhythmus dicit. NONVM pulsuum genus est, quod in omnibus prędictis inuenitur iuxta æqualitatẽ & inęqualitatẽ generatũ, quod uel in uno pulsu, uel in pluribus spectat, systematicũ quoq; uocãt. de quo prius tanq̃ manifestiore dicẽdũ erit. Aequalis itaq; pulsus est, qui ordine par est siue magnitudine, siue robore, aut uelocitate, aut reliquorũ aliquo, aut etiã omnibus. Inæqualis, qui ordine impar est. Si enim subsequẽtes uniuersi pares magnitudine qualicũq; inciderint, eiusmodi pulsus æqualis uocat. At si primus, secũdus & tertius pares fuerint, quartus aũt impar: talis nimirũ ceu in magnitudine inęqualis dicit. Huius generis sunt, & deficiẽs & coincidẽs. Nõ solũ enim in uno, aut etiã pluribus magnis unus minor apparet, sed nõnunq̃ totus quoq; motus omnino abolet, & pulsus deficiẽs appellat,

ſicut alter huic cõtrarius coincidẽs, cũ expectata quiete in medio tanq̃ ſuperuacaneus aliqs pulſus inciderit. Sin aũt ſecũdus primo paulo minor factus ſit, tertius ſecũdo, & quartus tertio paritate, idq; deinceps lõgius, illiuſmodi pulſus myurizõtas & myuros nuncupãt, nomẽ à figuris, quæ in mucronẽ deſinũt transferẽtes. Qui quidẽ perpetuo ex ipſis imminuuntur, ac nunq̃ decreſcere ceſſant, in abſolutã motus defectionẽ finiũt, ac uocamus ipſos myuros deficiẽtes. Qui uero ceſſãt, duplici cõtinent differẽtia. Nõ nulli ſiquidẽ ipſorũ in qua primũ deſierãt paruitate, hãc perpetuo conſeruãt. Quidã uero augeſcũt ruſus, uel in parẽ priori magnitudinẽ redeuntes, uel ad minorẽ, uel ad maiorẽ, ii myuri recurrẽtes dicũtur. Iam uero & in unius pulſus inæqualitate myuri pulſus fiũt, de quibus illis paulo poſt tractabit. Huiuſmodi ſane quædã eſt pulſuũ inæqualitas, quæ ſiſtematica appellat, atq; uno in pulſu deprehẽditur, uel in una arteriç particula, uel in diuerſis accidit. quẽadmodũ in motu, exẽpli gratia, in una quidẽ particula arteriæ inæqualitas dicit, cũ aliter inceperit, ac aliter deſierit moueri circa unũ digitũ arteria, incipiẽs quidẽ citatior, deſinẽs aũt tardior, uel e contrario. Atq; hoc triplici modo accidit, uel motus cõtinue manet, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur manẽs cõtinuus & nõ interciſus, à celeritate ad tarditatẽ trãſierit, aut ecõtrario, impar citatus Græce ἀνισοταχὺς eiuſmodi pulſus, & eſt & dicit. Quòd ſi quiete interciſus cætera uelociot appareat, captiſans appellat, ex capra animãte ſumpta trãslatiõe, quæ ſaliẽdo ſublimis in aẽre cõſiſtit, & ſecundũ quẽdam motũ inopinatũ priore citatiorẽ molit. Porrò ſi ab eleuatione recurrerit & ante ſubmiſſionem abſolutã, ſecũdo manũ ferierit, dicrotus huiuſmodi pulſus appellat. ſimile quippiã in incudibus fieri cernas licet, q̃ppe mallei ſimulatq; ſemel per manũ in ipſas illati percuſſerint, reuibrãtes, incudũ renixu & ſecundũ rurſus, uel etiã tertiũ feriũt. Atqui nõ ſolũ in mot⁹ tẽpore inæqualitas quæ uno ictu in eadẽq; arteriæ particula accidit, poteſt fieri, uerũ & illa quæ uirtutis robore cõſtat: nõ aũt ea, quç diſtantiarũ quãtitate cõprehendit. Nullo enim mõ idẽ pulſus eadẽ in particula magn⁹ & paruus queat effici. neq; in alio genere, ſed in diuerſis particulis. porrò in uariis arteriæ particulis unoq; impulſu duplex fit inæqualitas. nũc quidẽ cũ motus manet cõtinuus, & arteria iuxta quoſdã digitos citius mouet, iuxta quoſdã uero tardi⁹. nũc aũt eũ motus quoq; intercidit, ut nõnulli quidẽ digiti motũ apprehẽdant, nõnulli uero nõ. Ac iuxta eleuatiõis quantitatẽ in pluribus quidem particulis inçqualitas manifeſta eſt. Ex quo genere ſunt myuri uno in ictu inclinãtes, quos Græci uocãt ὑπινενευκότας, ἢ περινενευκότας. Si nanq; in digitis interioribus magn⁹ ſubincidit pulſus, curuatus inde iuxta rationẽ minuatur, ut exterius ad ægrotãtis pollicẽ minima arteriæ pars appareat, myur⁹ uocat ad muris caudæ ſimilitudinẽ, uel meiurus quòd caudæ modo imminuat. At ſi iuxta medios digitos magn⁹ incidẽs, curuat⁹q; utrobiq; minuat,

minor apparẽs,hunc Archigenes νενευκότα,quasi dicas Latine inclinantẽ,& περινενευκότα appellauit, manifestò significare uolẽs eleuationis breuitatẽ cũ extremorũ utrorũq; ueluti inclinatiõe. Nõ enim ut abscissis protinus utrinq; partibus,sed ueluti inflexis in arctũ cõtractus est, cũ sit myurus magnitudine utrisq; in partibus. Ac cũ iuxta magnitudinẽ inæqualitatẽ partim maturius, partim tardius assumpserit, tũ fluctuãtes,tũ uermiculãtes, pulsus oriunẽ.quòd si eã quæ in situ est receperint,cõuulsorii & turbulẽti, ut uocãt,cõstituũtur.exordiendũ igiẽ est à fluctuosis, in quibus nõ simul apparet in tali inæqualitate arteria oĩs eleuari, sed pars illius alia primum, mox alia,dein alia,postremo quarta,ut motus cõtinuus maneat in modũ undarũ sese eleuantiũ.ac nõnulli undã in rectũ tendentẽ obtinent,quidã in obliquũ inclinarũt,& alii in breui lõgitudinis distãtia,altitudinem magnã habẽt,alii cõtrà,aliqui latitudinẽ,aliqui angustiã. Similiter etiã celeritate & robore inæquales sunt. Fluctuosus totus in paruitatẽ cessans,uermiculãs appellaẽ,uermis gressui assimilatus. Quẽadmodũ uero fluctuosum pulsum minorẽ factũ uermiculãs excipit, ita uermiculantẽ formicãs,ubĩ motibus multis abolitis in unũ eundẽq; perq̃ exiguũ desierit. Vocat⁹ hic quoq; est à formicę animãtis similitudine,tũ ob paruitatẽ,tũ ob mot⁹ speciẽ. Est enim formicãs admodũ exiguus,ut quo minor alius nõ extet. Parimõ lãguidissimus omniũ,creberrimus,nedũ citatus,ut Archigenes existimauit. Huic cõfinis est Hecticus. quẽadmodũ enim febris, sic etiã pulsus Hectic⁹ est,qui nullã magnã mutationẽ subit,sed perpetuo cõsimilis manet,trahitq; ut ab initio incepit,& nunq̃ soluiẽ,toto habitu in morbũ conuerso. Porrò cõuulsorii pulsus utrinq; ab extremis rettahere,tẽdere,& cõuellere uidẽtur,ceu chordæ cuiusdã tẽsæ sensum prębeãt:at in turbulentis nihil tale reperiẽ. Sed maior in his eleuatio est,ut arteriæ particulæ quædã sursum ferãẽ,uno eodẽq; tẽpore, ac motũ ipsarũ spiculis rectissime assimilaueris:quę ualidius emissa,celeriter ferũtur cõquassanda. Serratus pulsus est,cũ alia pars arteriæ elata,alia minus,ob duritiẽ nimirũ ipsius esse uideẽ. Cęterũ pulsus hic etiã turbulẽti quippiã possidet,ac citatus quidẽ est,creberq;,nõ semper aũt magnus. Decimũ genus pulsuũ ex inæqualitate profectũ cõmemoratis succedit, quod ordine, & inordinatione cõplectimur. Nam ordinatus & inordinatus inæquali in parẽ,iuxta circuitus rationẽ,& in imparẽ prorsus diuiso ex utraq; sectione originẽ trahũt. Ex circuituum paritate ordinatus,ex absoluta uero imparitate inordinatus. Siquidẽ pulsus æqualis ex toto est etiã ordinatus, quia ordine parẽ ipsum dicebamus: inæqualis aũt nõ omnino inordinatus est. Si nãq; paritatẽ corrũpat,circuitũ uero seruet aliquẽ,ut in eleuatiõis quãtitate,uerbi gratia,si duo magni,& unus paruus sit: deinde rursus duo parui,& unus magn⁹, atq; sic deinceps, uocabiẽ inęqualis quidẽ,sed ordinatus. At si ad hoc paritatẽ corrũpat,neq; ordinem quempiã inæqualitatis cõseruet,præter inæqualitatẽ,& inordina

tus talis est: similiter in aliis quoq; generibus horũ se habet. Inordinatorũ quidẽ, alii sunt ex toto inordinati, ne uel exiguum quendã circuitũ conseruantes, alii uero secundũ circuitus ordinati. quatenus enim continuã ordinationem nõ habent, inordinati uocabũtur: quatenus autẽ diu circuitum quendã tuentur, secundũ circuitus ordinati sunt. Exempli gratia, si cõtingat duos magnos fieri, duos item paruos, deinde tres magnos, & tres exiguos: quatuor magnos, & pares exiguos, & ecõtrario tanq̃ reflectẽtes duos magnos, & duos exiguos: tres magnos, & totidẽ exiguos: & deinceps similiter. scire uero cõuenit, inter alios quidẽ contrarios singulos, quendam esse mediũ. Aequalis autẽ & inæqualis mediũ nullum: neq; ordinati, neq; inordinati: nisi uoles secundũ circuitus ordinatũ mediũ dicere ordinati & inordinati. Cęterũ aliorũ omniũ medii, secundũ naturã sunt, pręterq̃ uehemẽtis & languidi, ut à nobis ostensum est. Inter hos autẽ æqualis solus secundum naturã est, reliqui præter naturã, inæqualis ordinatus & inordinatus. Hæc pulsuũ genera uniuersa sunt, & generales ipsorũ differentiæ. Nõnulli uero his etiã alia duo annumerarunt. Primũ à situ arteriæ sumitur, quatenus sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum deducta esse uideatur. Alterum quo maturius, aut tardius: ex quorũ numero fluctuosos turbulentosq; pulsus esse diximus, ac nos cõpendii gratia simplices solum differentias prodidimus. ex dictis aũt si cõiungamus has, facile erit etiã cõpositas inuenire. Porrò opportunũ erit deinceps, causas quoq; pulsibus cõueniẽtes exponere, quas comitatur etiã præsagiũ ab ipsis desumptũ, ac initiũ à magnitudine capiemus, quoniã hæc aliis est manifestior. Magnus igitur pulsus redditur, uel propter usum urgentẽ, qui calor est in corde exuperãs, externæ appetẽs refrigerationis, & ueluti euẽtilationis, aut propter corporis subtilitatem, ut posterius ostẽdetur. Porrò augescit calor, aut ex causis naturalibus, utpote ætate florida, aut puerili, aut simpliciter calida, anni tẽpore, regione & tẽperamẽto calidiore. Aut causis nõ naturalibus, ueluti aëre q̃ nos ambit calidiore, balneis calidis, exercitiis, cibis, uino, medicamẽtis calfaciẽtibus. Aut causis naturę cõtrariis, puta intẽperie calida, aut humorũ putredine, aut ira, aut similibus. Discernes uniuscuiusq; pulsum hoc discrimine, quòd causæ naturales magnitudinẽ ipsius faciũt stabilẽ, & quæ difficulter mutari queat. Reliquæ uero, ex facili mutabilẽ, ut etiã manu adhuc admota frequẽter, aut certe paulopost subsidat. Iã uero pulsibus, qui sane ob balineas calentes magni sunt, mollities quoque accedit, quemadmodum iis, qui ob calidam & præsertim cum siccitate intemperiem magni existunt, durities. Exercitatis uero mediocriter, aut perfricatis, nec duri, nec molles sunt, medio statu præditi. Pectoris autem regio, multo calidior est, quod iam & iratis accidit. Ex cibo autem magnis, aut uini usu, aut ira, pręter magnitudinem etiam uehementia inest. Qui uero occultare iram student, aut aliud quid præter medici permissionem factum, uerbi gratia,

medicamen calidũ ſumptum, eundem medicũ ſimul atq; manũ attingat, interrogantẽ celare uolẽtes, iis præter magnitudinẽ manifeſta quoq; oboritur inæqualitas. Ad hæc ægrotãtis mores & cõſuetudo nõ mediocriter ad pulſus dignotionẽ faciunt. Conſuetudo quidẽ, ſi medicaminũ appetẽs ſit. mores, ſi opinionis eximẽdæ peritus & callidus ſit. Ex humorũ putredine magnus, ad magnitudinẽ adhuc ſubmiſſionẽ magis citatã habet. Verũ ad magnũ pulſum efficiendũ, non ſolũ uſus abũde eſt, ſed etiã uirtutis miniſteriũ deſiderat, inſtrumentiq; cõmoderatio inter ſiccitatẽ & mollitiẽ. aucto igitur cordis calore propter quãlibet cauſam ex cõmemoratis, primum quidẽ magnus pulſus efficitur: ubi uero magnitudo uſui nõ ſuffecerit, ſtatim etiam celeritas ipſi accedit. At ſi ne ſic quidẽ ſatis fuerit, mox frequentiam aſſumit, parui autẽ, tardi & rari pulſus, itidem à cõtrariis fiunt. Sed quãdocunq; à magno citato & crebro ad cõtrarios fit mutatio, uſu nimirum poſtulãte, nõ amplius id quod in pulſu primũ eſt, id etiã primum ceſſat, uerũ quod poſtea acquiſiuit, id primũ abiicit, ſtatim quidem rarus euadens, deinde tardus, poſtea quoq; exiguus. Sin autẽ tarditas paruitasq; accreuerit, rurſus raritas in crebritudinẽ tranſmutatur, ut per eam utcunq; uſui fiat abunde. Hæ igitur magnitudinis, celeritatis, frequẽtiæ, & contrariorum ipſis pulſuum cauſę habẽtur. At iungetur ipſis ea quoq; pulſus cõuerſio, quæ una ſolũ diſtantia cõſtat. Itaq; latitudo ſola augetur, dum humiditas potiſſimũ, uel ſecundũ naturã, uel etiam ab exterioribus cauſis redundat, quemadmodũ altitudo dum uirtus ob inſtrumenti mollitiem ſimul augeſcit, longitudo à ſiccitate, & carniũ circumpoſitarũ emaciatu palàm innoteſcit, reliquis diſtãtiis collapſis. Non enim arteria longior, q̃ poſtulat natura, fieri poteſt, ac proprie magis pulſum huiuſmodi gracilẽ appellaueris, quemadmodũ ipſi contrariũ ſecundũ latitudinẽ ſolam, & profunditatem adauctũ, amplũ. Cõtrariis aũt horum affectibus pulſus nonnunq̃ incidit, & in aliqua, aut aliquibus diſtãtiis prohibetur humilis, aut arctus aut breuis, cum talis non ſit, ſed ob pinguedinis cuiuſdã, aut carnium, aut membranarũ oppoſitarũ craſſitiẽ apparẽs. interim etiã totus paruus uidetur, cum reuera paruus nõ ſit, & obſcurus & languidus ſimiliter. Quid opus eſt uerbis? ſæpe abſoluta pulſus defectio quibuſdã eſſe putať in omnibus arteriis, cum uere nõ ſit, & maxime iis qui negligẽtius ipſum tangunt, uerum motus ob carniũ copiam deliteſcat, reuera languidus. nõ enim extrema pulſus defectio homini poteſt accidere, quoad uita fruatur. quẽadmodum igitur ecõtrario in locis excarnibus, etiã parui pulſus, magni eſſe uidẽtur, corpore ſcilicet uehemẽter emaciato, arteria ſpinã perreptans, ſæpe tangẽtibus abdomen, motum repræſentat, ac nonnulli etiã ex his, quæ prius in artubus nõ erant cõſpicuę. Quamobrem omnibus cauſis diligenter attendendũ cenſeo, ne dignotio ipſorũ nos lateat. Pulſus autem uehemẽs uirtutis robore efficiť, ſi nulla ex cauſis reliquis renitatur, utpote uſus

dissolutus,aut instrumēti durities. Languidus aūt pulsus,imbecillæ uirtutis & solius soboles est,aliud licet nullū adfuerit. Siquidē uehemens omnibus causis ad sui generationē indiget, languidū etiā sola imbecillitas efficit. Qui igit̃ per initia uehemēs est,ætates,anni tēpora,regiones,& tēperamenta moderata comitat̃,languidus immoderata. Porrò qui à lāguore in uehementiā incidit,uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante efficitur. Vindicatur uero,aut ex his quæ in ipso corpore cōtinentur,ueluti humorū cōcoctione,uel excretione,uel ira:aut ab exterioribus,nempe uino,cibo,exercitiis,ac aliis quæ intemperiē adiuuant. Vires dissoluunr,inedia,uigiliæ,uacuationes immodicæ,tristitia,curæ & dolores,maxime animæ defectionē inferētes,ac id genus quæ intemperiē faciunt. Quidā uero ex rudibus ac inexercitatis, durū pulsum uehementē esse putauerūt, quod discrimē exercitatū,tum ratione,tum tactu,nunq̃ latuerit. Nam uehemēs magna ex parte cū magnitudine in sublimitatē attollit̃, tactū ualide percutiēs: durus magnitudinē non recipit propter arteriæ contumaciā. fit igit̃ durus,ob instrumēti duritiem,quam refrigeratio immodica, aut siccitas, aut tēsio ab inflāmatione profecta,aut cōuulsio generat. Statim uero duritiem etiā paruitas,& celeritas nonnunq̃,& frequentia magnitudinis loco propter usum sequit̃. Mollis pulsus,arteriæ humiditatis comes est,quam humidiorē reddūt ex iis quæ secundū naturam sunt,humectiores cibi,balnea frequentia,somnus multus, uictus ratio & copiosior & delectabilis. ex his quæ præter naturā sunt, sopores,lethargi,aquę subter cutē,& reliqua pituitæ uitia. Plenus pulsus,aut humorū copiā,aut ciborū,aut uini potionis abundantiā indicat,quemadmodū uacuus contraria, aut enim inediā, aut uacuationē. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit,multā in corde caliditatem,reliquo corpore refrigescēte,aut conuulsoriā quampiā arteriarū uiolēto motu incalescentiū, dispositionē fatetur. Archigenes uero tradit arteriæ locū proprie in catochis calidiorē deprehēdi,quemadmodū in iis, qui grauē animi in somnū delationē patiūtur. At rhythmus,de quo disputatum est,si par sit motu & quiete, probā totius corporis temperiē præ se fert,quantū ad se pertinet,uel nō magnā à bona declinationē,sicut in ætate puerili,& corporibus alioquin tēperatis. Ac si longius quietis tēpus fuerit eo quo motus peragitur,calorē præpollere notat, quēadmodū in ætate florētibus,& his proximis,ueluti in corporibus senilibus æquabiliter frigidis, diuturnius motionis tēpus est q̃ quietis. Notare aūt oportet rhythmi inæqualitatē mēsurā esse motus q celeritate & frequētia cōsistit. hāc aūt ueluti materię rationē & rhythmū obtinere. Iam uero deficiētes,coincidentesq; pulsus fiūt,uiribus oppressis,& ueluti aggrauatis,sed coincidentes minorē offensam, deficiētes maiorē significāt,ac in uniuersum uirtus oppressa grauataq; pulsus mutat ad inæqualitatē inordinationemq;, tum aliam quamlibet,tum eam quæ uehemētia & magnitudine constat. Ac ex

myuris pulsibus genere duplicibus demõstratis (uel enim in systematica, ut uocant, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehẽduntur) deficientes quidem extremam uirtutis internicionem notant, repetentes autem recurrentesq́;, & ipsi quidẽ imbecillẽ, sed repugnantẽ adhuc resistentẽq́; & renuentem indicant. in uno autem ictu myuri & inclinantes, quos ὑπονενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maxime iis fiunt, qui paulatim contabuerũt. itẽ inflãmationibus nõ solutis, præterea plurimis quomodocũq; tabescentibus, dũ partes quæ circa arterias habentur, emarcescunt. Porrò inęqualiter citati & caprisantes, febriles potissimum calores comitantur: uerum si pulsus eleuationis principia dissoluens, extremũ ipsius acceleret, & submissionis initium, putredinẽ exuperantem notat, natura fuliginosis recrementis excernendis incũbente. Sin aũt econtrario submissionis initium dissoluerit, ad eleuationẽ uero magis instet, calorẽ prępollere scias, qui refrigerationẽ desideret. Comitatur hæc in febri etiã crebritudo plurima ex parte, interdũ magnitudo quoq;, nisi uirtutem instrumenti duritia impediat. Cũ autẽ hæc in arteria intenditur, & uirtus non sit inualida, pulsus fit qui à bis feriendo dicrotus appellat. Porrò fluctuosus humidiores potissimũ affectus sequitur, atq; his magis aquæ subter cutem genus, quod Anasarca uocãt, item lethargos, & peripneumoniã. At cum uirtus dissolui inceperit, sed paululũ adhuc resistat, fluctuosus in uermiculãtẽ decidit: ubi extreme collapsa fuerit, etiã hunc formicãs excipit. Hecticus autẽ proprie contabescẽtes & alioqui emarcescẽtes sequitur. Conuulsorius fit, quum neruorum origo inflammata quadam affectione cõflictatur, sicut in phreniticis, & acuta epilepsia correptis, quando etiam moriuntur adhuc calentes, qui hoc uitio sunt occupati, contrario his modo quos syncope inuadit. illi nanq; uehementer etiã frigidi, adhuc uiuunt. Turbulentus autem pulsus efficitur, cum usus magnã eleuationẽ requirit, ac uitale robur eam potest creare, solũ uero arterię corpus prę duritie, in magnam attolli diastolen, ut in magnis inflãmationibus, obstructionibusq; diuturnis, impotens refragatur. Pulsus serratus in totũ index est inflãmationis, & præsertim partium quarundã neruosarũ: quinetiam pleuritidi peculiaris est: remittens quidẽ, mollis & ex facili concoquendæ: intensus autẽ difficilis, & concoctu peruicacis: quæ cum imbecilla quidem uirtute, subito in periculum præcipitat: cum ualida, longo tempore cõcoquetur. Vel enim in uomicã transit subinde, uel marcida tabes ipsam excepit. Iam uero sciendũ uenit, inordinationem comitari inæqualitates. raro siquidem inuenire est inæqualẽ pulsum, ordinatum. Minores offensę, inęquales pulsus & ordinatos: maiores, inęquales & inordinatos procreãt. Hę igitur simplices pulsuum causę sunt & pręsagia. Ex his etiã compositas, ut in sermone de differentiis ipsorum dicebamus, haud negotiosum est inuenire.

DE DEIECTIONIBVS. Cap. XII.

Luus optima eſt,mollis,cohærẽs & eodẽ tẽpore quo in ſecunda ualetudine aſſueuit,reddita. Talis nimirũ eſt,quę in rufum elãgueſcit,ſimul & cõuenienter ſpiſſa,nõ nimis fœtida: quę talis nõ eſt,mala cenſet. Quę igit colore ſimilis cibo ingeſto cernitur tenuis,nõ liquida,& celeriter deſcendẽs,cruda eſt. Rufa & intẽperata initio quidẽ bilioſiorẽ morbũ indicabit: ſin aũt in declinatione talis excernatur,corpus probe expurgari denuntiat. uiridis æruginoſæ bilis nota eſt. nigra,uel atræ bilis,uel ſanguinis cuiuſdã indidẽ aduſti. liuida,refrigeſcere quodãmodò,& emori penitus interiora ſignificat. oleoſa pinguiſq́;, corporis pinguitudinẽ cõſumi innuit: quemadmodũ eadẽ uiſcoſa, pingui cũ ſit deterior,animantis particulatũ tabẽ præ ſe fert. Nimis fœtida haud exiguã fatet putrefactionẽ. Porrò in omnib' hiſce,ſi aluus cibo aſſumpto qualitate nõ reſpondeat,eodẽ modo iam diſpoſitio quoq; conſiderabitur. Omniũ deterrima & peſtifera,erit nigra,liuida,oleoſa,celeriter tranſiẽs.

DE VRINARVM NOTIS. Cap. XIII.

Quemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula,quæ ſanos arguit,uſi,ægrorũ notas exequemur. Vrina igit præſtãtiſſima eſt,quæ ſanis ſimillima. Talis nimirum eſt ſubrufa ſimul & ſubflaua. ſtatim uero hæc & craſſitiẽ moderatã habet. At cũ triplex turbidarum urinarũ ſit differẽtia,(uel enim redditæ tales, paulopoſt ſubſidũt, uel eõſimiles perpetuo manẽt: uel puræ excernũtur,deinde uero turbantur) uitioſa quidẽ exiſtit tertia ordine dicta,proba uero benignaq́;, prima: medio utriuſq; cõſiſtit ſecũda, ſumme cruda eſt,adamuſſim diluta,ueluti deſperatę cõcoctiõis uenoſi generis accidẽs. Quãdo aũt celeriter deſcẽderit diabetes,ut Græci appellãt,efficit. Verũ hæc inter urinas crudas deterrima eſt,ſuccedit ipſis,tenuis admodũ & aquæ modo exalbida. His uicina eſt alia urina,quę multis in morbis apparet: ut uideat mixtã habere ſpeciẽ uini tenuis & albi. Suppallida uero hãc ſequit: quæ pallida quidem modo erit,& ſubrufa,cõcoquitur aũt iam quantũ ad colorẽ ipſius attinet. Tantũ uero craſſitie ipſam à diluta receſſiſſe oportet, ſi probe concoqui debeat, quantũ etiam colore. Quo ſecundũ naturã adamuſſim ſeruato,ſi ſubſidẽs album,leue, æquale,& copioſum reddit,exactę nimirũ concoctionis nota fuerit: plus aũt crudi humoris expurgari ſignat. Non tamẽ ſi craſſa modice fuerit, habeatq́; ſubſidẽs aliquod exiguũ,nõ cõcocta iam ex toto erit. Si enim ſubſidentia parti farinæ craſſiori,aut laminis ſimilia, aut furfuri,aut nigra, aut liuida,aut uiridia,aut fœdi odoris habeat,ꝑter quòd quis huiuſmodi in cruditate eſt,etiã mortis periculũ oſtẽdit. Porrò boni coloris urina, quæq́; ſimul,uel ſubſidẽtia alba, leuia,& æqualia repſẽtet,uel nebulas q̃ſdã ſimiles,uel ſuſpẽſa oĩm urinarũ ẽ laudatiſſima. & pcipue,ſi qđ in eis deſidet,tale extiterit. Deinde cõmendat cui' ſuſpẽſa huiuſmodi cernũt. Tertiũ bonitatis locũ habet, cui' nebulę tales apparẽt. Ac,ut uno uerbo expediã,

quæ urinis probe innatāt, quāto inferius subsiderūt, tāto magis laudātur.

DE SPVTI NOTIS. Cap. XIIII.

Putum subflauū,subrufum,leniter spumās,& tenue,solā cruditatē,malū uero nullū insignius denūtiat. At syncere flauū, rufum,spumosum,uiride, glutinosum,rotundū,atq; his adhuc magis nigrū, prauū est. Etenim præter sanguinem,alterius humoris cuiuscūq; intēperati prauā ostēdit dispositionē, caloris inflāmati sobolē. Cruenta igit sputa mediocria sunt, flauæ aut nigræ bilis,difficilia. Cæterū quomodo ipsa edātur, inspicere simul expedit.Nam si prōpte excreent,liquido cōstat talia quidē esse salubria,cōtraria uero periculū testari. absolutā itaq; concoctionē fatetur sputū leue,albū,æquale: cōsistentia neq; liquidū neq; crassum. Sūmæ uero cruditatis nota est, si nequicq̄ expuit. At si nō atrū,sed tenue sputū fuerit,lāguidæ cōcoctionis argumentū est. Sin autem syncere rufum prodierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum,aut eruginosum,aut atrum,summam perniciem portendit.

DE FEBRIBVS DIARIIS DIGNOscendis curandisq;. Cap. XV.

Diarias febres, urinarū in primo die concoctio,calorisq; suauitas ceu propriæ ipsarū & inseparabiles notæ testant. Verū à prima febriū solutione, certiorē habiturus es earū cognitionem. Quippe arteriarū in hac motus ei qui in secūda ualetudine fuit,ex toto respōdet, cū nulla ex aliis febribus in naturalē statū reuertat. iam uero quòd facile morbū fert æger,maximū & id indiciū est. Opportuni sunt,id genus febribus, in quorū corpore quod trāspirat,halituosum non est,sed mordax & acre,fumo fuligini'ue nō absimile. Hi aūt sunt calidi & sicci tēperamēto:breuiter biliosi,quos πικρόχολους Græci uocāt,qui igit ob lassitudinem febricitarūt,pinguiter simul ac molliter fricādi sunt,in balneumq; ducēdi. Quibus siccitas febrē intulit,fricandi hi quidē minus, sed lauandi sunt liberalius. Quos curæ,mœrores,uigiliæ & ira exercuerūt:lauare quidem non subinde oportet,uerū oleo copiosiore tepido,cui minima astringēs uis insit, tum paululū fricare,tū ex cōsuetudine lauare cōuenit. Ab insolatu usti,protinus ab initio refrigerationē desiderāt,tum crebriorē lauationē: minime uero aut oleū largū,aut crebrā frictionē. Sint aūt quæ refrigerēt & rosaceū & omphacinū,quod nihil in se salis habeat:eadē uero sinciniti uehemēter superfundere oportet, & ubi febris inclinauerit, in balneū æger ducēdus est. Si quis ex frigoris iniuria febrē cōcipit,etiā is in remissione lauādus est. At si cū grauedine & destillatione febriat,priusq̄ hæ cōcoquantur,lauationi nō committet. Porrò qui æstus iniuriis patuerūt,ii,uel cū hæc adsunt,cōmode lauant. Post lauacrū uero caput perfundendū est: eorū quidē qui ex ustione febricitarūt,refrigerātibus:qui aūt ex frigore,calefacientibus mediocriter, cuiusmodi irinū est, & nardinū unguentū. Ve-

rum in quibus meatuū cōſtipatio febrē excitat, his cōuenit ex aqua dulci, & tēperata lauatio, cum frictio, quæ rarefaciat, & exercitationes modicę, uictusq; dulcib' procreādis ſuccis idone'. At cui propter inediā febris cō tracta fuerit, ei opus eſt ſtatim, ubi prima acceſſio remiſerit, in balneū perduci, & tepēte oleo largiſſime perfundi, tū molli manu perfricari, lēte in calidi ſolii aqua immorari. Simulatq; exierit, ac ſeſe recollegerit, denuo balneum ingredi, poſtea aquā calidā potare, mox ptiſanę cremorem, deinde lactucā aſſumere, & aliquid piſciū eorū qui molli ſunt carne, ex albo iure. Omniū uero cōmunis eſto uictus ſpecies, quę & boni ſit ſucci, & cōcoctu facilis, & quę nuſquā exiguis cutis meatibus inhæreat. Vinū propinetur & aſpectu, & uirib' aquoſum. Oportet autē in primo febriū inſultu nōnunq̄ primę acceſſionis horū aliqua mutare, in quibus corporis intemperies ad calidius, ſicciusq; tranſiens, febres accendit. Qui ex inguinū inflāmatione febrim conceperunt, ne medicum quidē interrogant quid ſit faciundum, ſed ulceri, quod in inguinibus, excitatum eſt, proſpicientes, lauant, ubi acceſſio declinauerit. Cæterum à uino ipſi ſunt arcendi, priuſquam inflammationes inguinum fuerint ſolutæ, & tenuiore uictu enutriendi.

DE PVTRIDARVM FEBRIVM AGNITIONE. Cap. XVI.

PVtridę febres dignoſcunt his notis: nulla ipſas exterior cauſa pręcedit: neq; à rigore incipiunt, neq; æſtu, neq; frigore uehementi: quod & ipſum eſt peculiare febriū putridarum indicium, ſicut & pulſuū depreſſio. Nomināt ſic, cum incipiēte acceſſione perexiguos quidem ipſos & inæquales obtinēt: ut qui ſingulariter illiuſmodi febribus ſint peculiares. iam & caloris qualitas maxima putridarū febriū nota eſt, qui fuliginoſus adeo exiſtit, ut manū erodat. Similiter ad ipſas proprie ſpectat etiā urinarū cruditas, & obſcura cōcoctio. Magnū uero & notabile concoctionis indiciū, in primis urinis nunq̄ eiuſmodi febres repræſentant.

CVRATIO FEBRIVM PVTRIDARVM. Cap. XVII.

SI uires ſint ualidę ei qui ex putredine febricitat, ſanguinem dimittes protinus, modo cruditas uentriculū nō infeſtat. At ſi uires imbecillę, aut ætas prohibeat, ſanguinem nō detrahes, à cuius uacuatione, putrida per urinas, aluū & ſudores expurgare cōuenit. Sin aūt ſpōte ſua nonnunq̄ impetū ad os uentriculi capeſſant, etiā per uomitum: alioqui non oportet ea pręter naturā irritare: uerū deligi materiæ debent, quę ſine calefaciendo ſiccandoq; ualenter, prędictas uacuationes moliri poſſunt, ueluti ptiſanę cremor, aqua mulſa, oxymeli, & apomeli, apiiq; radix in aqua potabili incocta. Cum aluus nihil deiicit, ex aqua mulſa cum oleo clyſtere ducēda eſt. uerum totum corpus rarefacere prius nō expedit, q̄ uacuatum fuerit: ubi uacuaueris, rarefacias utique licet, oleo tepide calido, quale eſt, quod ex chamęmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquoſum potui datum, uniuerſas promouet uacuationes: eiuſdem

facultatis est temperatum dulcis aquæ lauacrum. Quòd si uero febris magnitudo obstiterit, neq; uino utendũ, neq; lauacro, neq; unctiõibus rarefaciẽdi uirtute præditis, sed aqua frigida his in febribus cõmode bibit, nisi q̃d & hãc prohibeat. Ergo si quidẽ & uires robustæ oẽs fuerint, & febris ardentissima, & cõcoctionis signa plane euidẽtia, frigidã cum fiducia exhibebis. Præterea si bona corporis habitudine sit æger, rum stat* cœli calidus ac siccus, etiã si in frigidã natationẽ hũc dimittas, haudquaq̃ lædet: sin aũt mediocris existat febris & uires * inualidæ, sed cũ notis concoctionis, iis q̃ ita se habẽt balneũ prodest, & uini potio. Tũ uero ex unctiõibus eæ q̃ rarefaciũt.

* Græcũ habet ualidæ. instauratũ ex Galeno.

DE TERTIANARVM AGNITIONE. Cap. XVIII.

Tertiana febris cũ sit flauæ bilis cõmotæ soboles, protinus ab initio rigorẽ, hoc est totius corporis cõcussionem haud exiguã infert. hoc discrimine à quartanæ rigore uariat, quòd pũgere uideat & cutẽ cõuulnerare. In quartanis aũt, accessionis insultus uehementẽ perfrictionẽ habet. Quotidianas nequaq̃ rigor præcedit: sed mẽbra solum perfrigescunt. Cæterum tertiana etiam exactũ pulsuum ordinẽ obtinet. siti uero uehemẽti in statu affligit, & hominẽ perurit, ac paulopost consistit, calorq́; æquabiliter per oẽs corporis partes diffunditur, nihiloq́; magis pectus q̃ extrema calent. Et si manum iniicis, primo quidẽ contactu, calor copiosus & acris occurrit, ueluti cũ uapore quodam erumpens, sed paulo post à manu remanente uincitur. Vbi porione æger fuerit recreatus, statim copia uaporis calidi per cutẽ emergit, sudorũ nuntia. Bilis uomitio superuenit, aut aluus soluitur, perq́; urinam biliosa reddũtur. Præterea ad integritatẽ tertiana desinit, ubi accessionis tempus, horarum non pluriũ duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quę uero diuturniorem accessionem habuerit, illam simplici uocabulo tertianam nuncupamus. quæcunq; autem longissime productam accessionem seruauerit, exiguum uero interuallum, hanc rursus extensam tertianam dicimus.

CVRATIO TERTIANAE. Cap. XIX.

Exquisitam tertianã, ut quã flaua bilis procreet, humectare oportet ac refrigerare. & sane quod in uẽtriculũ cõfluit, uomitionibus, quod ad inferiora uergit, alui deiectionibus elicere. Item per urinas & sudores uacuare idipsum conuenit. Aluus itaq; mollibus clysteriis euocat: urina potionibus, in quibus apiũ & anethũ maduerũt. simulatq; coctionis signa deprehẽderis, magna iã cõfidẽtia etiã absinthiũ dederis. Balnea uero * ex aqua calida potulẽta conueniunt: quibus neq; nitrũ, neq; sal, neq; sinapi adiici, sed oleo q̃ maxime calido infuso ægrũ oportet in aquã descẽdere. At qui balneis admodũ gaudẽt, eos etiã si bis die laueris, haud peccabis. Vbi uero cõcoctionis notas perceperis, tunc, uel si sæpius laueris, nihil offendes. Porrò uinũ priusq̃ morbus

* Oribasius. Balneum in aqua dulci & fluuiali calida.

cōcoquat,ex toto circūcidendū eſt. ſimulatq; cōcoqui inceperit,tenue,aquoſū,modicū,primo die exhibēdū. Cibi humectātes refrigerātesq; utiliter aſſumuntur. A melle abſtinendū,ſinapi,ſalſis & acribus omnib⁹.uinis autē admodū uetuſtis,& natura calidis. Cæterū nihil miri eſt,ſi in hominibus primum exercitis,inediamq; expertis,nunc autem ordine cōuerſo otioſis ciboq; uſis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiat. Cuius rei gratia cōplures tertianę,aut citra toti⁹ corporis cōcuſſionē fiūt: aut perexigua ipſis oboritur, unde etiā animaduerſionē propriā deſiderant. Neq; enim balneum,neq; cibus aliquis liberalior tertianis ſpuriis ante concoctionē conuenit: quoniā ne panis quidē micæ,oua,& conſimilia.

CVRATIO TERTIANAE NOTAE. Cap. XX.

Lauare in tertianis ſpuriis per initia ſalubre nō eſt,ſed quando iam cōcoctionis notæ apparent: neq; cibū quotidie exhibere, ſed alternis diebus abūde eſt. Quies autē, & præcordiorū fotus ipſis cōducit,tum ſorbitiōes cōcoctu faciles,& clyſteres aluo inditi nō admodum molles. Atq; ſi ſanguinē detrahere opus eſt,neq; hoc omittere oportet. Tota uero uictus ratio erit,nō quæ refrigeret uniuerſum corpus, humectetq;,uerumetiā modus aliquis qui magis incidat,ac calefaciat,adhibeat. Maxime uero cōduxerit ipſis ptiſanę cremor pipere iniecto.uel hyſſopū quoq; nonnunquā,uel origanū,uel ſpica nardi,aquę mulſę admiſta incoctaq; potui exhibetur,& alia,quæ urinæ ciendæ ſunt,præterquā ea, quæ uehemēter calefaciūt,exiccātq;. Maxime uero abſinthii coma, poſt ſeptimū diē cōtinue porrigit. Iā & oxymel epotum,multis fuit auxilio.ad hęc nōnulla ex his quę molliter uētrē ſubducūt. Porro uomitus ſecūdū cibū,iis quibus hęc febris in uetuſtatem incidit,utiliſſimus eſt.

QVARTANARVM COGNITIO. Cap. XXI.

Qvartana inuadit multa cū perfrictione,ut quæ ex frigido humore,atra bile originē trahat. Calorē uero feruoremq; febrilem tertianæ modo nō obtinet, imo nec bilis uomitus eā comitat. Adhæc ſi urinæ tenues,albæ,& dilutæ fuerint,quartana erit febris. Eximia uero ipſius nota eſt, pulſus exiguus, & rarus. Cæterum in autumno potiſſimum incipit, erraticis ſuperueniens febribus,ac nonnunquā in forma eius potiſſimū ſubſiſtit quę quarto die reuertit:aliquando etiam plurium dierum interuallo,iuxta quoſdam circuitus acceſſionem habet.

CVRATIO QVARTANARVM. Cap. XXII.

Qvartana laborātes leniter tractandi ſunt, neq; medicamēto ullo forti ſolicitādi, neq; uacuatione,niſi forte ſanguis uehemēter exuperare uideat,cum uenā diſſecare cōuenit. Victus eis offeret optimus, qui nō inflet,& uēter his quibus uti cōſueuit,emolliri debet. Quòd ſi hæc nihil proficiāt,clyſteribus per initia mollibus,deinde acribus utendū eſt. A ſuilla carne prohibeātur ęgri,atq; ab omnibus cibis qui glutinoſi,ad exi

tum tardi sunt, tum qui refrigerant corpus humectantq́;. Vinũ utile est tenue, album & modice calidũ. Item salsa & sinapi ex usu sunt, tum triduo assumptum medicamentũ dia trion pipereon, id est, quod triplici cõstat pipere, uel quod diospoliticon appellãt. Iam & piper solũ recte ex aqua quotidie sumitur. In morbi statu uictus ægro tenuissimus præcipietur, statim uero etiã ut diu cõquiescat, iniungendũ est, tum uisceribus prospiciendũ per ea quæ emolliũt, relaxantq́;. Insecutis diebus medicamẽta cõferũt, quæ urinã ciẽt. atq; si cõcoctionis notæ apparuerint, cũ fiducia tũc quoq; iis uti expedit, quę atros humores uacuãt, idq́; nõ semel dũtaxat, uerũetiã sæpius. Porrò secũdũ ualidã purgationẽ, & medicamentũ quòd uiperis cõstat, exhibetur, & alia quæ ad eiusmodi febres commendantur, inter quæ est & nobis familiare, omnium probatissimũ, quod succum cyrenaicũ recipit.

QVOTIDIANAE AGNITIO. Cap. XXIII.

Quotidiana haudquaquam cum rigore primo statim die inuadit, sed temporis spatio perfrictio magis quàm rigor oritur. Aegrè uero incalescit, & diuturnum habet incrementum, non tamẽ adurit ægros, neq; multum, & crebro spirare compellit, ac ueluti flammam ex ore elidere, uel frigidam bibere. pituitosi autem uomitus hic accidũt, & quæ per aluũ uacuantur, frigidiora, crudiora, dilutiora * & pituitosiora cernuntur: totum corpus crudis humoribus redundat: sudores minime primis diebus erumpunt, neq; ad integritatẽ uenitur, cutis ægrotantibus albicat, urinæ uel tenues sunt & exalbidæ, uel crassæ, turbidæ & rubræ.

*Galenus addit.

CVRATIO QVOTIDIANAE. Cap. XXIIII.

Quotidianam curantes, oxymelite primis diebus utimur, tum iis quæ urinam probe eliciunt, ac uniuersa uictus species incisoria esto, circa statũ uerò uentris habẽda est ratio, pręsertim ipsius orificii, deinde ægris iubendũ est, ut à radicula & cibis assumptis uomant. Itidem utantur iis quæ pituitam subducunt, idq́; tam diu, q̃ febris cessauerit.

DE HEPIALO FEBRI ET RIGORE, QVAE NVLLO calore possunt euinci. Cap. XXV.

Si uitrea pituita, quæ omniũ aliarũ frigidissima est, nondũ putrefacta toto in corpore exũdauerit, inexpugnabiles, & qui nullo euinci calore possunt, rigores, sine febri excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accẽdunt, putrefactio maxime febrilẽ calorẽ suscitat. At si tota hęc pituita putruerit, quod tamẽ raro fit, ob immẽsam ☉ putrefactionẽ quotianæ febris causa redditur. Quãdo uerò non tota ęqualiter, sed ex dimidio ipsius putrida fuerit, aut aliquę ipsius partes, nonnullę uero non putruerint, Hepialũ febrẽ hanc facit: in qua simul & rigor & febris caliditas est. Particulæ quidẽ humoris eius necdũ putredinẽ expertæ, omnib[us] uenis, uel etiã reliquo corpori cõmunicatæ & sparsę rigorẽ creant: putrefactæ uero febrẽ accẽdũt. Dicta est autẽ Hepialos per trãs-

☉ Exẽplar inuulgatum [illegible] male pro [illegible] habet.

latione à sale: dico aūt mari, quod à principio tranquillū apparet, cū turbat difficillimum euadit. Vel ab Hepios, quod est molliter & aleanin, quod significat calefacere, quasi dicas, quoniā blande & leniter calefacit. Atq; hæc febris cū ex quotidianarū genere existat, ut pote ex pituita nascēs. illarūq; curationi subiicit speciali, nisi quòd tāto cōmēorata quotidiana calidiorib⁹ magisq; incidētibus præsidiis indiget, quāto etiā pituita frigidior illa existat. Hepiali uerò rigor multo magis calefaciētia requirit. Itaq; medicamētū ex triplici confectum pipere, ex calaminthe, pręterea & quod liquore cyrenaico cōstat, his sunt accōmoda. Itē ex castoreo, similibusq; præparata remedia conueniunt. Latius autem diffusiusq; explicatā curationē horū reperies in capite XLV. de perfrictione. Insuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur, cum sint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expositas, tum exponendas postulant.

DE FEBRIBVS CONTINENTIBVS. Cap. XXVI.

COntinētes finitimæ sunt, singulis intermittētibus: tertianę quidē exactæ ardens, quæ causos dicit: quotidianæ, ea quæ singulis diebus accessionē habet, non aūt ad integritatē desinit. Sic etiā quartanæ ea quæ quarto die accedit. Exactus nāq; causos, cū omnes alias exquisitę tertianę notas setuet, hoc solo discrimine uariat, quòd nō cū totius corporis cōcussiōe, ῥῖγος appellat, inuadat, neq; ad integritatē ueniat. Qui singulis dieb⁹ accessionē obtinet causos, omnes similiter exactis quotidianis notas præ se fert: quod aūt ad integritatē nō peruenit, hac re à quotidiana specie cōsimili differt: ea ratiōe & quæ quarto quoq; die accessionē habet, uerū ad integritatē nō cessat, finitima est quartanę. Cōtinēs itaq; febris est, quæ nō ante ad integritatē terminat, q̄ ex toto fuerit soluta, etsi inclinatio aliqua sensibilis appareat. Quū aūt nulla accidit, quæ sensibus queat percipi, hæc quoq; ex ardentium genere habetur, sed acrimonia ab ipsis uariat.

AGNITIO FEBRIVM CONTINENTIVM, & curatio. Cap. XXVII.

COntinentiū febriū origo ex sanguine est, qui nūc efferuescēs, tantū nūc putrefactus obstruit. Quapropter accessio ipsis ad usq; finē una est. Indicia uero sunt, pulsus maximi, uehementes, citati, crebri, æquabiles, nō mordaces. Vrinæ nō multū adeo à sanis recedūt. Curatio est, sanguinis quousq; deficiat anima, dimissio. Qui si nō fuerit detractus, febricitātes in summū ueniūt discrimē. At si qd per uenę sectionē uacuare prohibuerit, aliis uti remediis oportet, quę meatus recludūt, copiā materiæ uacuāt, & febriū feruorē leniūt. Cū aūt euidētes humorū cōcoctiōis notas in ipsis uideris, neq; in principe particula inflāmatio quædā, aut tumor œdematis speciē repręsentans, aut scirrus fuerit, neq; particula aliqua tēperamento adeò frigido, ut in hanc noxā procūbat, cū fiducia frigidā propinato: maxime si æger eius potioni assueuerit.

ARDENTIVM AGNITIO. Cap. XXVIII.

Rdentibus hæc ſuperueniunt,arida lingua,craſſa & nigra,uentriculi roſio,deiectiones pallidæ,ſitis uehemens,uigiliæ, nonnunquàm etiam delirium.

ARDENTIVM CVRATIO. Cap. XXIX.

Orũ alterutrũ fieri neceſſariũ eſt, ſi perfecte morbus ſolui debet:aut bilioſos excerni humores,aut eoſdẽ extingui. Excernũtur itaq; per ſudores,uomitiones,& imũ uentrẽ. Extinguũtur aũt frigidę potu:quo nos ardẽtiſſimas febres,cauſos appellãt, ex toto curauimus. Suſtinere eos qui his cruciãtur, nõ aqua ſola cõuenit: neq; mulſa dũtaxat,uetũ diluta mulſa exhibita. Nam qui huiuſmodi morbis cõflictantur,ſola potione ſuſtẽtandi ſunt. Porrò balneũ illis ſolũ uſui eſt,qui citra tumorẽ inflãmationi,aut eryſipelati conſimilẽ, ardenti febre laborant. Quod ſi uero concoctionis notæ percipiãtur,multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore: febrim ardentẽ conceperunt,his eſt inutile. Verum iiſdem priſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

FEBRIVM QVIBVS EX AFFECTV ERYSIPELAS REuerente origo eſt curatio & agnitio. Cap. XXX.

Ebres quę ex affectu uiſcerũ eryſipelas referẽte procreant,his notis agnoſces. interna feruent immodice,dolor urget uehemẽs,præterea ſitis exeruciat,& æſtus immoderatus. Summatim ex indiciis acerrimæ bilis cũ pauco ſanguine putreſcẽtis deprehẽdes. Hũc in modũ curabiſ: A' balneo in torũ abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatũ uehemẽti,hoc eſt frigidiſſima utendũ eſt: per initia nõ itẽ. Extrinſecus uero refrigerãtia imponunt. Et ſi nihil hęc promouerint,etiã intro ſumere cogent. Maxime ipſis conueniũt lactucę,& quæ parẽ his facultatẽ obtinẽt. a' foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt,adeoq; intybi & ſemperuiui,& reliqua refrigerãdi uirtute prędita. ſed præſtãtiſſimo parte plurima utimur. Nam humorẽ refrigerãtis alicuius expreſſum pilæ cũ portulaca iniicimus,deinde cõtuſum exprimimus. cũ uſus exigit,modico polentæ mixto & in aqua frigida merſo,partẽ refrigeramus. Linteũ uero duplicatũ in ea intinctũ extrinſecus,aut ubi calor ſentiſ,præcordiis obtendimus, non diu adhærere ſinentes,uerũ aliud frigidũ eius loco applicantes. Iam uero & oleum omphacinum medicamini nonnunquã miſcemus.

HECTICARVM FEBRIVM AGNITIO. Cap. XXXI.

Ectica febris non in humoribus,& ſpiritu ſolum,ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit. Hæc dolorem neſcit,& qui ea detinẽtur, nequaquàm febricitare ſe exiſtimant: neq; enim calorem percipiunt, cum uniuerſę ipſis particulę ęqualiter ſint excalfactę. Duplex hecticarũ febrium ſpecies eſt, prima ardentibus magna ex parte ſuperuenit, quæ prorogantur adeo ut tempore corporis ipſius cordis madorem abſumãt,

uel etiā si copiosus adhuc subsistat: alia manēte etiānū humiditate cordis corpus occupās,inde potissimū accendit. Vnā sane ipsius generationē prodidimus,reliqua est cū statim ab initio inuadit, primā originē diariis similē,ex mœrore,ira,lassitudine maiore,una cū exustiōe sortita. Hęc igit non difficulter cedit remediis. Quæ uero ex ipsis in marcorē qui Græcis dicit μαρασμὸς deuenit,oēm respuit curationē. Atq; hæc sanè cognitu est facillima:oculi siquidē pręter modū cōcaui testant,& lemę ipsis inhærescētes aridæ,tū dispositio quędā squalida,uiuidi ipsorū coloris flos emarcuit,frōs sicca est & intēta. Quin etiā cōniuēt plurimū,hac occupati,quēadmodū dormituriētes.uerū affectio,somnus nō est,sed uigilādi impotētia:tēpora collapsa sunt.& quid enim aliud præter ossa & cutē solā habēt? Nā si denudatū uētrē inspexeris,neq; intestinū,neq; uiscus ullū superesse tibi uidebit:ꝑcordia sursum cōuellūt, & cutis ipsis extrema resiccata est, pulsus gracilis, creber & durus. Caliditas aūt primo occursu lāguida,paulopost acris & rodēs erūpit,quousq; igit humiditatis aliqd reliquū est, hectica solū febris dicit. Cū uerò periclitat,ne nihil amplius humoris supsit,absolut' iā marcor constituit.

HECTICARVM FEBRIVM CVRATIO. Ca. XXXII.

Ectica febre laborātes,statim ab initio nutriri desiderāt,humorū rodentiū gratia. Maximū uerò remedium huius est, uictus humectās. Conuenit igit q̄maxime ptisanæ cremoris halicæ q; sorbitionibus,& pane præterea adiecto ægrum nutritū,moderato frigidæ potu curare: si neq; inflammatio quædam,neq; humorum putrefactio subest. at si magnam inde offensam fore coniectura ueris, frigida abstinere oportet,extrinsecus autem impositis, quæ refrigerant auxiliis,uti. Balnea uerò hoc morbo obnoxiis, quolibet tempore sunt idonea.

DE SEMITERTIANIS. Cap. XXXIII.

Vandoquidē tertiana cū rigore, quotidiana uerò citra illū inuadit: quę ambarū mistura cōstat,horrorē inducit,qui minor quidē res est rigore,maior aūt perfrictione. Quapropter cum horror ęquali ab utrisq; extremis interuallo, mediū amborū rigoris nimirum & frigoris occupet, quod contemperatis inuicem extremis accidit,non abs re nomen huiusmodi febri semitertianę indiderunt. Porrò duplici modo generatur: uel enim duę accessiones in idem tempus concurrunt,uel statim ab initio ambę inuicē iunguntur. Quādo igit tertiana prępollet,magis horifica febris efficitur,& rigoris etiam nonnihil per accessiōem assumit. Protinus aūt talis calidior est & ardētior,tum uomitionem quandā bilis,aut deiectionē,aut madorē adfert. Quando altera pituitosa superat,perfrictiones quidē summa exercēt, pauci uerò horrores: neq; tamē sitis,neq; ardor in his affligit. Cum pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana cōtinua, insultus quidem accessionis cum horrore accidit. At cū ex pituita proueniēs febris pręcelluerit, submissio-

nes pulsuū fiūt,& horrores.Si uerò calidior prævaleat,subito incalescūt.Talis sanè est exacta semitertiana,ex æquiualente duarū febriū,puta tertianę intermittētis & quotidianæ continuæ tēperatura proficiscēs.Non exquisita uerò uel bilē largiorē, uel pituitā causatur,quæ iam magis etiā curatiōi renitiť,cū paucus humor à copiosioris excellentia artisq; auxilio expedite uinci possit.Si autem pituita sit superior,præsidiis maxime utemur quę in quotidiana exposuimus.Sin autē flaua bilis,iis quę in tertiana cōprehensa sunt,in totū ei quod urget incūbētes,sed ita,ne alterū prorsus negligamus.

DE MORBIS PVBLICE GRASSANTIBVS. Cap. XXXIIII.

Vblice grassantes cōmunesq; morbos nominăt,qui multis simul obueniūt,quorū ut generatio,sic etiā causa cōmunis est. Cibi igiť cōmunes praui,illiusmodi morbos pariūt. Item cōmunis aquæ uitiatæ potio,nimis laboriosa uitæ ratio,labores quibus quisq; assueuerat omissi,inedia,repletio,idq; dū fames grassatur,aut fœcūdus annonæ prouētus est. Itē regionū naturæ,cōmunes subinde morbos intulerūt,quæ nonnunq̄ palustres,aliquando barathrū uicinū habentes uaporem exitiosum prauumq; exhalant.* Hæc igitur continue accidere consueuerunt. Aër uero nos ambiens,tēperamēta corporū commutat, uel calidior impendio,uel frigidior,uel humidior euadens.siquidē in alias causas neq; omnes simul incidimus, neque eis toto die immoramur. At quoniam aër qui omnibus circunfusus est, & per inspiratū attrahitur, ut animaliū corpora pro tēperamēti ipsius immutatiōibus afficianť, necesse est.Qui igiť hęc intelligit,nō solū morbos ex unoquoq; aëris statu futuros præsagiet,sed etiā ne fiăt prohibebit, cōtrariū immoderatis circūflui aëris tēperaturis uictū indicēs.Itaq; corpora morbo alicui ex propria intēperie uicina,hæc à simili circundātis nos aëris tēperamēto deprehenduntť. Quę cōtrariam cœlo temperiē obtinēt,pręter quòd nullā offensam experiunť, etiā meliora fiūt,dū repugnās aëris immoderatio tēperamenti immoderationē punit.at qui hoc nouit,secundā ualetudinē tuebitur, contraria corporibus inducens,nūc refrigerātia scilicet,nunc calida:aqua quidem super infusa refrigerās,itidē otio,ciborū inedia,& potu largiore: calefaciēs autē, operimēto,laboribus,cibo liberaliore,& interdū parciore. Præterea pyræ incendio haud mediocriter aërem ad calidum & siccum mutaueris,si tunc humidus fuerit,quo modo Acronem acragantinum factitasse ferunt.

* Oribasius habet: Hæc ergo omnia quæ dixim', nō frequēter solent euenire.

DE PESTILENTIA EX COMMENTARIIS RVFI. Cap. XXXV.

Estilentiæ grauissima quæque superueniunt: nihilq; in hac sicut in aliis morbis singulis definitum.Etenim delirium accidit,& bilis uomitio, præcordia intenduntur, labores afficiunt, sudores largi erumpunt,extrema algent,alui profluuia urgent biliosa,tenuia & flatulenta,urinæ cernuntur dilutæ,tenues,biliosæ,nigræ, mala habent subsidentia, quæ superinnatant, pessima, nares sanguinem destillant, pectus

ardet, lingua torrida est, siticulosa tristitia oborit, torquēt uigiliæ, cōuulsiones uiolētæ, aliaq; multa praua. At si quis pestē uenturā prænoscet ex mala lignorū anni tēporū, & uitę studiorū ad sanitatē haud cōducentiū animaduersiōe, aliorūq; animaliū præcedēte interitu, his apud se cōsideratis, & illud præterea perpēdito cuiusmodi sit præsens anni tēpus, qualisq; uniuersus annus. Inde siquidē qualis uictus ratio esse debeat, optime deprehēdes: utpote cū anni tēpus si quidē rite ortū est, ex sicco humidū nūc euaserit, necessum est uictus ratiōe desiccare, ut humor superfluus absumat. Cæterū uētris habēda est ratio. Quibus superior uētriculus pituitā cōtinet, uomitiōibus solicitare, quibus sanguis inūdauerit, secare uenā oportet. Itē per urinas, & ex toto corpore facta purgatio, aliæq; hoc in casu sunt utiles. Quod si etiā ęger ardore ęstuet, & flāma usq; ad pectus pertineat, haud abs re fuerit refrigeria pectori applicare, & potionē frigidā offerre, idq; nō paulatim, nā magis hoc pacto incēdit, uerū uniuersim ut flāmā extinguat. In quibus aūt ardor interiora occupat, summa uerò inalgescūt, cutis in superficie frigida percipit, pręcordia contendūtur, uenter syntexim patitur, aut uomitu, aut infra reiectiōes fiūt, uigiliæ urgēt, mens desipit, lingua est aspera, hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus distrahatur, ac si alio quopiā modo ab internis foras poterit elici. Iā uerò & hæc potio utiliter præsumitur: Aloēs partes duæ, guttæ ammoniaci partes duæ, myrrhę pars una. Hęc in uino odorato contrita instar dimidię cyathi exhibentur, nimirū quotidie. Haud noui, inquit Rufus, qui post hūc potum pestē non superauerit. Hęc quidē Rufus memorię prodidit. Galenus aūt tradit ad pestilentiales putredines, bolum armeniacū salubriter potari. Simili felicitate etiam Theriacen ex uiperis magnam prodesse. Etenim in pestilētia quę Romam internecino morbi genere depopulata est, omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit, interiisse scriptum reliquit.

DE IIS QVI EX REDVNDANTIA CRVDORVM HVmorum syncope periclitantur. Cap. XXXVI.

Onnulli febricitare incipiūt, ubi magnā crudorū humorū copiā ore uētriculi simul offenso, uel ex cruditatibus, uel alia quapiā occasiōe cōgesserūt. His & præcordia inflant, & * os uētriculi uastiore mole, q̄ pro naturæ modo cernit: adhæc color ipsis ad albidius, aquosiusq; q̄ naturaliter esse debet, & eorū speciem quos aqua inter cutē male habet, magis est mutatus. quibusdā ad nigrius liuidiusq;. Nulli taliū sanguis mitti sine maximo dispendio solet, etsi uacuationē desiderēt. Verū nec sanguinis dimissionē, nec purgationē sustinēt, utpote quos etiā sine his syncope subito adoriat. Ratio igit medēdi talibus est, quā frictione molimur. Incipere uero per initia statim morbi oportet, ac primū à superiore crurū parte deorsum, idq; linteis nō admodū mollibus, sed modicē asperis. Deinde tota brachia ab humeris usq; & superiore par-

*Galenus in Methodo, totum corpus habet.

te deorsum simili modo sunt fricāda. Vbi uero artus omnes abūde calidi uidētur,& metus est,ne qs ex ampla frictiōe lassitudinis sensus superueniat,oleo relaxāte uteris, quale est Sabinū:ab astringēte uero abstinebis,euiusmodi Hispanū est, Histricūq;: & quod unà cū germinibus uel ex oliua adhuc immatura cōficitur. per hyemē uero digerentiū usus erit,quod genus est Sicyoniū & chamæmelinū. Cū iam artus plurimū perfricueris,postea oleū detergeť,inde ad spinā dorsi trāsitus est: hæcq; tota perfricabiť similiter, ab hac rursus ad crura te cōferes: & hinc ad brachia.exinde rursus ad spinā:ita toto die facies. Porrò mulsa,in qua coctū hyssopū fuit,his est aptissima.cauendūq;,ne uel cibū,uel sorbitionē,uel aquam exhibeas,uel omnino liberaliter bibere sinas, nisi mulsam tribus primis diebus dūtaxat, tuis ipse manibus,quas dixi partes ordine perfricās. Sin pulsus robore mediocri sit, ac magnitudine,cōsidera quæ ad aluū spectāt,ac si sua sponte cōmode nō deiiciat, cū fiducia aliquid in aluū ab inferioribus partibus infundes. Quòd si maior iusto recrementorū impetus ad aluū eiteť, principio quidē percoquere mulsam amplius oportebit: minus enim ea subducit, magis nutrit:cruda uero minus nutrit,magis subducit. At si plenius superuacua descēdant,ne sic quidē sistēda aluus, sed exhibēdus pro aqua mulsa ptisanæ cremor est. Si uero fluere pergāt,chondri sorbitione nutries. Si ex pulsus imbecillitate uires quoq; collapsas dideicerimus,panē ex uino diluto exhibere cōueniet. utiq; si nec uēter,nec iecur inflāmatiōe laboret: quādo si hac infestenť iā corpore crudis succis referto, nulla plane medicina periculo subtrahit. Atqui si quādoq; crassi abūde humores deprehēdanť, oxymeli pro mulsa cōtinue exhibebiť. Ergo si æstas sit,& æger frigidæ potioni assuetus, frigidū huic oxymeli dabis: sin hyems sit,calidū omnibus. Sane balneū his est aduersissimū, tū aër ambiēs uel nimiū calidus uel frigidus. Porrò iis quos syncope iā premit,si partes modo cōmemoratæ inflāmatione uacent, panis exhibebiť modicus, isq; ex uino quod celerē in corpus digestionē adiuuet, statimq; ad frictionē ueniūdū est, q̄ pro tradito quoq; iam mō administrabiť: uerū qbus ex flaua bili, quæ os uētriculi infestet, syncope incidit, iis frigida offerēda potio est. uinū tñ tenue, rubens & uetus.

DE HIS QVI OB PRAETENVES HVMOres syncope opprimuntur. Cap. XXXVII.

QVi tenuiū humorū uitio syncope premunť, diuersam à supradictis curādi rationē desiderāt, ut quos dignoscēdi notæ illis cōtrariæ testētur. Nutrire hos oportet paulatim & cōtinue. Porrò ad exitiū spectare existimādi sunt, si uel iecur ipsorū, uel uentriculum inflāmatio obsedit, uiribus iam languētibus. In eiusmodi affectibus emortua illa species in facie celeriter apparet. Sane nutrire quicquid horū inciderit, est necesse: sicut etiā corporis summa dēsare, non secus q̄ priorum rarefacere, & frigidum ipsis aërem accersire. Vngendi sunt præterea astrictoriis unguētis.

tum cibi iis dandi, qui non admodũ prompte diffluant, non aqua mulsa, non ptisanæ cremor, sed panis & sorbitio ex chondro, & fugaces fructus austeri, qui non facile corrumpantur, tum ipsi per se, tum uero & cum pane. Vinũ iis aquosum necessariũ inter initia est, sumptũ post cibum.

DE RELIQVIS OCCASIONIBVS QVIBVS SYNcopæ succedunt. Cap. XXXVIII.

Eliquę occasiones, quę syncopas cõcitãt, quatuor sunt numero: dolor uehemẽs, uigiliç, immodica uẽtris inanitio, ac in iis qui aliena loquũtur, aliquando motus. Sed & quintã, si placet, addas, nẽpe principiorum intemperiẽ. Celerrime igitur cor affectũ in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

DE DOLORE. Cap. XXXIX.

Taq; dolor, qui stuporẽ inducit ex frigida oritur dispositione. Pulsatilis labor magnæ inflãmationis comes est. Sin autẽ tanquã ab aculeo impacto, aut ueluti à terebro forari putes, crassi intestini species doloris est. pulsatilis, circa mẽbranas cõstituit. pertũdẽs uehemẽtissimis nõ heterocrãiis solũ, sed cephalæis quoq; accidit. Interim hic à parte primariò affecta, ceu à radice subito in uicinas perfert. Porto distendentes utrinq; neruorũ dolores sunt, cũ & laborant, & ad utraq; extrema tendũtur. minime uero in latitudinẽ porrecti nerui dolores percipiunt, mẽbrana uero sub cute porrecte tẽsiuos, stupefaciẽtesq; dolores inducit, quę inter carnẽ hæresciit, tanquã dilaniantẽ cruciatum excitat. multę siquidẽ & inæqualiter inhæresciit, & ipsam carnẽ amplectũtur. Quę uero mẽbranę ossibus circũdãtur, profundę sunt, ipsorũq; ossium tanquam dolentiũ imaginẽ repræsentant. Quãdo igitur nulla extrinsecus doloris occasio fieri apparet, præcedẽs uictus ratio uenit inspiciẽda, fuerit ne præter cõsuetudinẽ otiosa, aut cibis homo usus sit largioribus, iisq; ex ualenti materia, uel solita excretio fit retẽta. Nã si ex his aliquod, uel omnia quoq; appareãt doloris causa est repletio: ac quã citissime homo uacuari debet. Sic enim licebit tibi maxima cũ securitate iis uti remediis, quę fluxiões dolentibus particulis incũbentes repellãt. Si igitur sanguinis sit copia, quod distẽdit, ueluti in inflãmatione oriri solet, protinus si uires patiuntur, sanguis dimittẽdus est. Sed si æger sanguinis missionẽ timeat, uel imbecillis sit uiribus, tũ auertendus in diuersum sanguis est, tum per magnam uenam patienti particulæ propinquã deriuãdus. Vbi uero uitiosus humor dũtaxat affligit, purgãdus est. Si utraq; cocãt, ambabus utere uacuationibus, sanguine prius emisso. Quod si his peractis dolor etiam remanet, cõstat profecto in ægrotãte particula impactum esse, quod afficit. Patet uero non minus & curationẽ ipsam per digerentia medicamenta esse moliendam. Pari ratione & qui ex flatuoso spiritu dolores cõtrahũtur, curabimus: sed simul in his potius tũ extenuãtibus cibis, tũ potione, tum per se-

dolor ex repletione

curatio

dem iniectionibus,tum cataplasmatis auxiliantes,tum irroratiōibus atq; fomentis ambiēs ipsum corpus rarefacientes. Sin moles aliqua grauādo, cōtundendo'ue dolorē excitet,moli eidem est medendū. Sin rodēs humor est qui affligit, aduersissima huic sunt quæ extenuāt & calefaciūt. Anethū oleo incoctum,dolorem lenit,& somniferum est:& uiride sicco magis.

SI CORPVS TABE CONSVMATVR. Cap. XL.

QVum per uentrē aliquid nō ex esculētis poculentisq;, uerum ex ipsius corporis substātia excernit,humore in aluum ipsam confluente:qui quidē flauæ bili cōtinue per uomitū,& infra erumpenti consimilis est,odoris autē fœditate,tum quòd deiectus flauior & crassitiæ glutinosus, interim oleosus appareat,ab ipsa differt,tunc nimirū caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre resoluitur,& eliquescit. Malo inueterante,nonnihil etiā ex ipsis solidis partibus absumitur. In hac perniciosissima febri frigidę potio utilis est,quæ ex terra frigidissima petitur. Huiusmodi quoq; esse conuenit cataplasmata, & epithemata, quæ refrigerent, thoraci & præcordiis imposita. Item cibi refrigerantes,rectè offeruntur.

DE VIGILIIS IN FEBRIBVS. Cap. XLI.

AT uero eorū,qui immodicis torquētur uigiliis, crura & manus uincire,quo tempore somnū captare solent,iubemus & excitari. nonnunq̄ palpebras aperire,uel conniuere cōpellimus, donec abunde fatigent. Inde subito uincula soluimus,lucernamq; tollimus, & altā esse quietē iniungimus. si nihilominus uigiliæ pertinaciter urgent, ubi accessio remiserit, frons nigri papaueris capitū decocto illuitur,naribusq; offert papaueris albi cortex torrefactus detritusq;,& mādragoræ radicis lęuigatæ tantundē cum uino. Item rosacei malagmate facies illinit, serpilloq; cum meliloto in passo decocto. Hoc etiā in accessionibus est utendum. uel trita papaueris capita excipiētes pane cum rosaceo,uel eiusdem cerato illinimus. Cibus quodāmodo sit plenior,exquisitiorq;. Adiiciatur autē sorbitionibus capitū papaueris albi seminis cochleariū trium instar. oleribus cōmisceatur papaueris nigri,si quidē folia fuerint uiridia, quantū tribus digitis potest cōprehendi:sin minus,tria quatuor'ue papaueris capita sicca,simul incocta deligantur. Si ne sic quidē somnus accesserit,papaueris lachryma,aut succo mādragoræ circumlinentur. Iam eclegma ex papaueris capitibus compositū,& præsertim ex decocto, mensura cochlearii,uel unius,uel dimidii potū,somnū frequēter accersiuit. In q̄bus aūt caput nō est repletū,& uigiliæ infestāt, utere in declinatiōibus etiā tali suffitu. folii amomi,costi,arnabo,singulorū uncia. carpobalsami libra,styracis,amomi,ammoniaci,bdellii scythici,mandragorę radicis,lachrymæ papaueris,singulorū drachmis quatuor. Ex lignis cupressi accēsis suffito.

CVRATIO SOPORIS NOXII, QVI CATAphora Græcis dicitur. Cap. XLII.

Rons posca,cui lactis aliquid sit adiectũ,abstergitur,& summa ualide ligamẽtis excipiũtur. naribus admouẽtur quę inciforiã facultatẽ obtinẽt. In remissionibus etiã cucurbitulæ ualẽter dorso,& spinæ defigũtur. Si morb⁹ his nõ cedit remedius,etiã quę sternutamẽta excitãt,obiiciũtur. Ciborũ materia sit quę incidat diuidatq́;, ueluti in pręceptis de sanitate tuenda est comprehensum.

CVRATIO DOLORIS CAPITIS IN FEbribus. Cap. XLIII.

I capitis dolor in febribus affligit,post cõuenientẽ febriũ uacuationem in accessionum declinationibus,caput inungi debet,primum communi oleo crudo,uel rosaceo,cui etiam aceti pauxillum sit admixtum: si æstas sit,& febris ardẽs,frigido: sin hyems, neque febris ardens,calido,aut tepido. Incoquatur nonnunquã oleo & serpilli polygonii'que succus. per æstatem etiam papaueris capita,uel ipsum papauer: quemadmodum hyeme peucedani momentum. Quòd si uero dolor in fronte perseueret, sinciputq́; pilis careat,hoc quoq; oblinendum est ueteri polenta & polygonio: uel pane similiter & rosis,uel modica myrto,uel serpillo. Quosdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum ignis sensus inest,psyllium polenta temperatum profuit,uel ipsum per se in uiscũ coctione redactum,& continue mutatũ. Item corianum similiter cũ polenta,& aloë cum aceto illinitur,myrrhaq́;,& ammoniacũ pari modo,necnõ crocomagma. Pulsatiles dolores ruta,mẽtaq́; cum pane difflat,rosaceo quoq; superaddito. Atqui si dolor cõmemoratis auxiliis nõ elidıtur,primum caput ad cutẽ adtondere oportet. deinde pinguioribus aspersginibus totũ ipsum foueri,mox cucurbitulæ occipitio agglutinari,& summæ partes deligari debent, permulceriq́;. Iã uero hirudines recte affiguntur. Cæterũ si defluxio quædam à capite,uel grauedo oborta capitis dolorẽ suscitauerit,iis utendũ est auxiliis,quæ aduersus hæc suo loco perscribentur. Sin autẽ à stomachi regionibus uapores sursum tendentes caput offenderint,etiam horum ratio habenda est,ueluti præceptum à nobis est.

QVOMODO STOMACHI CVRAM habere conueniat. Cap. XLIIII.

SI stomachus imbecillis fuerit,corroborantibus oblinetur,quod genus palmulæ sunt,uinum,farinæ,crocus,mastiche,& aloë. aspergique debet medicamentis ex absinthio,melino,mastichino,nardo,& uino confectis. At si ardorem experiatur,miscendum aliquod ex refrigerantibus,puta cucurbitæ succus,lactucæ,portulacæ,solani,sereos,& uuæ immaturæ. Sin autem inflammatio quædam in uisceribus appareat,etiam relaxantia quędam adiungenda sunt: aspersionibus,oleum chamæmelinum,cyprinum,adipes gallinæ,aut anseris,bdellium,uel ammonia-

cum,& similia. cataplasmatis autẽ, apii semen,fœnugræcum,althææ,chamæmelorum flos, & ut uno uerbo expediã,cõpositam habeant facultatẽ, tum relaxantem subtilium partium amaramq;, tum astringentem.

DE IMMODICO FRIGORE IN FEbribus & rigore. Cap. XLV.

RIgori,qui crisis ratione obuenit,remediis occurrere nõ oportet: nec uehemẽtiam eius dissoluere. Quod ex sudore frigus prouenit, prompte remittit,ac nihil adfert molestiæ. In solo autẽ rigore,aut algore,ex frigidissima copiosaq; potissimum pituita nato,primũ quidem artus plurimis in locis cõstringẽdi sunt, mox oleo delinendi chamæmelino,aut cyprino,aut irino. Sin aũt maiore auxilio tibi opus sit,etiã piper oleo admiscebis,uel cachry, uel adarcen,uel castoreum,molliterq; totũ corpus infricabis. Porrò ne facile oleosum istud præsidiũ defluat,haud fuerit absurdũ & ceræ momentũ colliquefacere. At si per hæc rigor nõ possit excalfieri, ualentioribus quoq; ex his factis acopis necnon dropacibus & sinapismis uti cõsilium est, aliaq; fomenta rite admoliri. Item acriora ex iis quæ admouẽtur naribus, cõmode faciunt, calaminthe, pulegium & hissopum. Potui dabitur ante accessionẽ mulsa,in qua piper,& ruta sit incocta. ad hæc liquoris cyrenaici cocto melle formati instar milii duabus horis ante accessionem præstabimus. Similiter & liquoris sylphii. Ad hæc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur, multis fuit auxilio. Iam uero in oleum largius, quod incaluerit nonnulli descendentes,rigores pertinacissimos absterserũt,ut Archigenes memoriæ prodidit. Galenus autem ante accessionem,cutem abrotano infricandum præcipit, uel calamintha arida,uel cunilæ tum foliis, tum floribus, uel costo,uel pyrethro,utroque horum cum oleo. unde fiet,ut uel nequaquam,uel certe minus rigeant.

DE SVDORIBVS. Cap. XLVI.

SVdores, quibus morbus soluit,excipere oportet,quãdiu satis uacuatũ fuerit. adiutareq; fotu mediocri,& quiete. quamobrẽ non abstergẽdus est. nam alius quoq; aliũ elicit, & calido clystere in aluum dato, & sorbitione,& somno. At sudores in remissionibus morborum erumpẽtes,simile iis qui morbũ finiunt, κριτικοὺς appellant, ad ministeriũ capient. Itaq; præsidia quibus sudores euocãtur, libro superiore capite quadragesimo octauo abunde sunt cõprehensa. Cum enim sudores largius eruperint,abstergẽdo,leuandoq; operimẽta refrigerare conuenit. Etenim lassant supra modum excidentes, ut in syncopen frequenter ægros perduxerint. Leui ueste madidaq; debent esse contecti, fenestris patentibus, ut perflatus aëris frigidior accedat. his somnus adiungat, & euentilatio. Insuper myrtus nigra in pollinẽ coacta,corpori inspergatur. Similiter galla, piceæ cortex, electrum & polenta cum uino astringẽte, particu-

lis sudores recipientibus imponātur, faciesq; posca per spōgiam aspergatur. Archigenes etiam calcē non restinctam, & floces uini cōbustas, tum in his, tum in rigore, quem nullus euincit calor, assumit. Ambo siquidem, inquit, per fotus calidos siccescūt. Media uerò corporis loca delinenda succo arnoglossæ, uel coriani, uel portulacæ, uel brassicæ præcipit, ut constricta, sudores reprimāt. Idē pręstat reprimēdo creta cimolia aqua dissoluta, dorso per somnū, & thoraci subiecta. Totum uerò corpus rosaceo perungitur, uel melino, uel myrteo, uel lentiscino, uel ceraris quæ ex his confiūt. Nam magis sunt his idoneæ reunctiones, quę latentes meatus obstruēdo, humoris exitum prohibeant. Patet autem omnibus, quòd cibus quoq; siccior his conuenit, & uina mediocriter astringentia. Cæterum largiore potu, & præsertim humidiore, tum crebris iniectionibus abstineant. Si autē fieri potest, gestatione corpus agitādum, in frigidiore ædificio, ut summæ his partes q̄maxime refrigescant. Qui porrò per elisum sudores fiunt, (hi autem uel ob dolores excitantur, uel conuulsiones) & retentione, fotuq; extremorum, & refrigerio per panniculos laneos accersito, leuiter curātur.

DE TVSSI IN FEBRIBVS. Cap. XLVII.

TVssi in febribus, præsertim cum rigore obueniētibus occurrere conuenit. Nam tussis intentiōe, febris quæ inclinabat erigitur recolligiturq;. Aduersus hāc fotmulæ medicamēti ex melle cocto coactoq;, hypoglottia uocāt, offerūtur. Linguæ autē supposita, unde nomē habēt, eliquescunt: & quod spirandi impedit facilitatē, discutiunt: tempus ipsarū est in accessionū statu, & spatio quod paulum accessionē præcedit. datur etiā hydromeli discoctū. Quibus aūt de neruoso genere metus non est, temporis processu exhibebis cum fiducia & oxymeli. sin minus, hyssopi decoctum, quod etiam rigentibus auxiliatur. Itē castoreum cum febris ardens non est, neruoso quoq; generi commiscetur. Adhæc eclegma ex piceæ fructu, nucleis pineis, iride, semine lini, amygdalis amaris, & urticę semine. plurima uerò ex parte cibis quoq; hęc simul adiungentur. Ac resina quoq; & terebinthina in ouo exhibet. Extrinsecus autem thoraci, & locis arteriæ uicinis, lana sulfure infecta imponatur, ac pingue, oleum'ue rutaceum esto, uel irinū, uel anethinum. Præterea deligatura ualida in longū exactè porrecta, tussim cohibet: dico autem per medias partes extremasq;. Nō ratiōe caret, & apophlegmatismis tussis gratia uti, utroq; herbæ pituitariæ genere, & syluestri, & satiuo cōmanducato. uel cū mastiche summa debēt infricari, contrectari, & ligaturis intercipi. deinde rursus soluēda est retractio. At si propter febris acrimoniā tussis concitat, utendū est gargarizationibus ex aqua tepida, necnon frigida subinde profuit, & ex posca, & palmularum decocto, uel rosarum, uel dulcis radiculæ. Visceribus autem, uel etiam cordi ipsi iniiciuntur quæ modicè refrigerāt.

DE STERNVTAMENTO. Cap. XLVIII.

Ternutamenta dum febribus incidũt, ſubinde moleſtãt. Etenim caput replẽt, & uirtutẽ arguũt. Nõnullis ſanguinẽ quoque eliciũt, & alia huiuſmodi inferũt incommoda. Quare aduerſus ipſa remediis pugnandũ eſt. Cohibet itaq; ſternutamẽtum inuadens, naſi perfricatio, frontis & oculorũ apertio, ſtudioſa palati frictio, ructus, ilium intẽtio, capitis in altũ eleuatio, inclinatioq; ad latus, ſummotũ muſculorũ contrectatio, maxillæ muſculorum perunctio, calentis olei in aures infuſio, ligamentũ calidũ mento impoſitum. Caueri debet repentina ex ſomno excitatio, fumus, puluis, acrior odoratus piperis, caſtorei, ſinapis, mentę, ſuauitas malorum, & farinæ odor. obtundunt enim ſternutamẽti eliſum, & ſpongiæ ex mari inanes. Vbi uero cupiditas ſternutãdi oborta fuerit: nõ autẽ ſternutamentũ erumpat, labii quies idonea eſt. tum acriorum odorum experientia, & animi remiſſio.

DE CIBI FASTIDIO. Cap. XLIX.

Vibus uitioſi humores faſtidium procrearint, ii cibis & poculentis ſolicitãdi ſunt, qui huiuſmodi ſuccos uel per uomitiones, uel per aluũ excernere ſoleant, uel contẽperati, meliores reddant, quorum materiam libro ſuperiore, qui totius operis primus eſt, comprehendimus. At ſi ob uirtutis imbecillitatem, cibũ reſpuant, quoniam omnis facultas ex particularũ intẽperie infirmatur: cõuenit intẽperamenti ſpeciẽ, cõtrariis medicari. Plura de faſtidio, in ſtomachi uitiis, libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autẽ, ſtatim per initia cibi cupiditas, iis quæ odorẽ mouent, recuperãda eſt. Potiſſimum uero polenta in aquam merſa, uel poſcã, uel dilutam uini potionẽ, uel cuiuſdam odorati, & fructuum fugaciũ qui aſtringant decoctum, item perunctione blanda, & moderata totius corporis frictione, eliditur cibi faſtidium, ac cõtrectatione tum frontis collutione, aquæ ſorbitione modicæ. Cæterum ſtomachus digito immiſſo turbatus, ad cibum aſſumendũ quodammodo ſolicitatur, idq; potiſſimũ bilioſo quodã humore, aut acido ſurſum educto. Secundum primos dies, cataplaſmatis quoq; a foris ſtomachus ad cibũ conuertitur, ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio & aloẽ confectis. Cibi autem præparẽtur plures ſimplicesq; & frumentacei. Inſuper alterius generis uarietatẽ quandã ſortiti, qui tamen nõ ab iis abhorrent, qui in febribus dantur, in quibus & fructus fugaces conueniunt, qui non ex facili aceſcũt, neq; nimium dulces ſunt, ſed maturi, neq; ad ſatietatem exhibendi, uerum quantum ad aliorum ciborum cupiditatem excitandam ſufficit. Præſto autem ſint reficiendis familiariſſimi, qui tum corripere ęgros, tum adhortari queant. Porrò febribus ſolutis, ſi in uirium recreatione perduret faſtidium, etiam ſiſarum cum oxymelite coctum, lactuca, oliuæ halmades, capparis, ſalſamentũ, bulbi & quicquid ad bonitatem ſtomachi facit, accõmodetur. Necnon & illud ipſum in memoriam reducatur, quibus cibis

per sanitatē maxime usi sint. itē ambulatiōes,gestatiōes,clamores,dtopacismi,frictiōes & exercitia abdhibeanť. Præterea absinthii succi potio, uel aloēs,acetiq; scillitis instar mistri absorptum, in id uehemēter efficax est.

DE GRANDI FAME, QVAE GRAECIS BVlimos dicitur. Cap. L.

SI uerò in grandē famē, quā bulimon appellant Græci (dico aūt cū minus q̄ par est,cibos corpora sentiūt) fastidiū inclinauerit,hisce reficiemus,tum aliis,quę naribus admouentur, suillisq; carnibus assis,& hœdinis. In summa omnibus, quæ nidorosum odorem repręsentant. Acrimonia sanè febrium lenita,& extremæ partes deligari,ipsiq; excitari debent,maxillas pungendo & crines, uel auriculas uellicando.refectis,panis ex diluta uini potione,uel aliud quippiam disttribui facile exhibetur.

DE CANINO APPETITV. Cap. LI.

ETsi hoc symptoma febribus non adeò superueniat,sed nonnunq̄ secundū ipsas,præsertim gratia cognationis,quā cū fastidio cōtraxit,nil tamē fuerit mali,etiā de immodico appetitu,quū ambo naturæ modū excedāt,sermonē instituere. Quoniā igitur à pituita potissimū acida cōstituiť affectus, iis utendū est, quæ hanc incidāt tepurgētq;.Talia aūt sunt maxime,dulcia,salsa,& alioquin abstergētia calida. Vinū igitur ipsis rectè datur copiosum, ex eorū numero quæ impense calefaciūt,cuiusmodi habētur colore uermicula,aut rubra, astrictionis expertia. Verū dulciora potius propinanť,uel non sitientibus.At cū optimè habuerint,primū ipsis pinguia,mox alia omnia ex oleo largiore pręparata,quibus nihil austerū,aut astringēs sit adiectū,offerentur. Hæc etenim,licet aduersus ipsam causam manifeste nō pugnēt,attamē impotentem ad cibos animi impetum dissoluunt. Horum autem penuria consistētiam pituitæ stomacho inhærentis absumit,minuitq;. Iam salsamenta ipsis commode exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter assumpta prosunt,quod ubi longiori tēpore fecerint, caninus appetitus finitur.

DE SITI. Cap. LII.

SItim admodū longā fieri existimabis ex siccitate,aut caliditate,particularū per quas humor ex ore in uentriculū deferť.& siccitatis qui dē remediū est somnus,caliditatis aūt uigiliæ. Nonnulli uerò sitibūdi ex uino ciborūq; caliditate fiunt, quibus medetur frigida potio. Prauas aūt qualitates desiderant,quemadmodū & cibos, præpollenti humorū uitio respondentes. Cęterū siti pressos inextinguibili,unde etiam mortē oppetierunt,noui qui uiperas dipsadas aliquādo uorassent. item qui uino ueteri sese inebriassent,item nauigantes,qui ob aquę potabilis defectum,marinā bibere ausi,interierunt. Verū sitim in febribus placare solet,fotus capitis ex oleo frigidissimo,uel rosaceo,uniuersim superaccōmodatus. Opti

mè facit ad sitim nigræ lactucæ semē commanducatū. item glycyriza appellata. adhæc cucumeris semen in ore retentū. Datur etiam ad sitim hoc catapotiū. cucumeris domestici drachmæ octo, tragacāthi drachmæ quatuor: tragacanthū soluitur ouorum crudorū recentium albumine. & cum fuerit dissolutum contritumq;, cucumeris semini prius leuigato adiungitur. Postq̄ emollieris, pilulæ formantur, in umbraq; siccantur, ex his una sub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim saliua solutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydoniorum, uel pirorum, uel mespilorum, uel pampinorum uitis. uel mali granati succus sorbitioni datur.

Ad sitim catapotium.

DE LINGVAE SCABRITIE. Cap. LIII.

V mectāda est linguæ scabrities, lini seminis decocto ægris in os dato: melius aūt facit myxa cum lini semine incocta, ac digito in hunc succū demerso lingua infricata, aqua puriore abluitur. uel spongia abstergitur, deinde rosaceo illinitur, iam ipsum rosaceū melle contēpetatum, in id ualde efficax est. & portulacæ succus in ore retentus. item rhu obsoniorū mulsæ admistū bene facit. insuper Damascena, & myxlion (hoc aūt est myxa) ore retenta & linguæ circundata. His adde etiā lactucæ cauliculū. Archigenes aūt tradit etiam salē indicum, colore quidem & substantia communi similem, gustu aūt mellitū, lenticulæ instar, uel plurimum ad fabæ magnitudinem deuoratum, uehementer posse humectare. Cæterum in latus decumbere prodest, nam supinus cubitus exiccat. item os conniuete. hiatus enim madorem absumit. Sternutamenta porrò accersita, linguas quouis alio plenius humectant.

DE NAVSEA. Cap. LIIII.

VM sine cibo assumpto nauseabundus æger efficitur, cuius licet, arbitror ratiocinari prauos humores uentriculū obsidere. Nonnulli uerò turbanť, sed nihil euomūt, humore ipsis tunicis imbutis. Pituitosos itaq; succos concoquere oportet, seruando ægrū in quiete, inedia, & somno. tenuiores uomitus eiicit, qui nonnunq̄ ex ptisanę cremore, uel mulsa excitať. glutinosi humores & crassi, attenuantia desiderant. quod genus est oxymel, & similia. Humiditate autē praua tunicis impacta, picta ex aloë utilis est. uerum quæ astringūt, haud mediocrem noxam conciliant, quemadmodum rursus, cum humiditas multa citra malitiam inest, astringentia quidem q̄utilissima sunt: medicamentum uero ex aloë in marcorem perducit. Cum uerò frigiditas humori adest, astringentibus misceri etiam debent calefacientia. Nota est frigidi affectus, quòd neq; sitim, neq; ardorem eo detenti experiantur.

DE BILIS VOMITIONE. Cap. LV.

Ilem uomentibus cataplasma applicandum est ex palmulis, malicorio, galla uino incoctis, uel posca, pane simul cōtritō. Item acacia, hypocystis, balaustium, & rhu cataplasmati adiū

gantur. Præter hæc cucurbitula admota magnifice auxiliatur, cũ largiore flamma. Cibum uerò frequenter paulatim dabimus. In his aũt qui atram bilem uomunt, & inflationes stomachi experiuntur, spongias aceto q̃acerrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta illinito.

DE SINGVLTIBVS. Cap. LVI.

Ingultus orit̃ uel ex repletiõe, uel inanitiõe, uel succis acrioribus stomachũ erodẽtibus, quib' per uomitionẽ redditis, cessat. Plerique uero medicamentũ dia trion pepereon assumẽtes, si statim uinũ superbiberint, singultiũt. quòd aũt nonnulli etiã cibo intus corrupto singultu infestent̃, cuilibet notũ est. iã non pauci rigore correpti singultiũt. Vomitũ itaq; iis qui ex repletiõe, aut rosiõe stomachi singultu crucianturmederi abũde cõperimus. calida uero, iis qui ob perfrictionẽ. At quũ ab humorũ repletione, singultus originẽ habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quã sternutamentũ pręstat, ob inanitionẽ creati singultus, sternutamẽto nõ finiunt̃, datur aũt singultiẽtibus ruta cũ uino, uel nitrũ in mulsa, uel seseli, uel daucũ, uel cyminũ, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hęc sanè singultus ex ciboꝝ corruptiõe, aut frigore, aut repletiõe cõtracti, auxilia sunt. qui aũt ex frigidorũ uiscosorũq; humorũ copia singultũ experiunt̃, castoreũ tribus obolis potui sumẽt ex posca, idẽ cuti impositũ unà cũ oleo ueteri sicyonio adiuuat. Insuper acetũ scillites, uel oxymeli potũ conuenit. deniq; spiritus retẽtio, præsens est remedium.

DE ALVO IN FEBRIBVS ASTRICTA, ET CITA. Ca. LVII.

V ę arescentẽ aluũ proritãt, libro priore quantũ res exegerit cõprehendimus. quoniã uerò eadẽ quoq; liquida febribus incidit, in præsentiarũ mentionẽ ipsius facere oportet. Multi enim nõ febris ratiõe, sed ob hoc solũ accidens in perniciẽ præcipitati sunt. Principio igit̃ excipiemus quę egerunt̃, nullo remedio occurrentes à corruptiõe & cruditate emanãtibus. Sin aũt uacuatio modũ excedat, cohibenda aluus est, & si quidẽ acriora efferunt̃ boni succi esse, & alioquin crassioris conuenit, quæ assumunt̃. huiusmodi existũt ex chondro, & ptisana sorbitiões. balnea his postq̃ morbus ematuruerit sunt idonea. Cũ uerò pituitosiora & fluida erũpunt, contrà ficciores calidioresq; cibi erũt, quatenus febres permittãt. Huius generis habent̃, quæ ex panificiis calefaciẽtibus cõfiũt. Balneis hi prohibẽdi si nihil aliud cõpulerit. Porrò ubi cõcoctrix facultas infirmat̃, astringẽtibus tũ cibis, tũ remediis utendũ est. cibis sanè, in quibus maxime malũ granatũ, aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta. uel etiã hispsis, & uino tenui odorato astringẽte: remediis aũt, cataplasmatis, nimirũ ex polẽta, palmulis, absinthio, rosis, myrtis, & cõsimili materia. Cæterũ considerandũ uenit, quibus potissimũ particulis cataplasmata debeãt imponi. dico aũt stomacho, aut imo uentri: nonnunq̃ & circa lũbos applicamus. Cruẽtas aũt excretiões reprimũt ex thure confe-

cta,deficcantq́;,uel pollen polentæ,uel farinę,uel thus,uel mãna uino macerata,uel posca.Porrò acriorẽ humiditatẽ etiam iniectione per aluũ,edulcare competit,nunc ipsa aqua,nunc ptisanæ cremore,uel chondri,uel oryzæ,uel tragi,idq́; non semel uerum sępius.Postea uerò adiungentur etiam rosæ siccę,uel myrti,nonnunq̃ & gallę,& ouum simul cum rosaceo uinoq́; tenui astringẽti,uel rosarum decocto inditum : uel sedi quoq; appositum excernendi cupiditates retundit. Cum frequens desidendi est appetitus, agatium sedi accommodatum ex calidis spissamentis immittatur.

DE SANGVINIS DISTILLATIONE, ET EIVSdem ex naribus profluuio. Cap. LVIII.

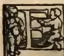
Voniã distillatio totius corporis,aut capitis redundantiã innuit,per extusionẽ,uel densitatẽ eueniẽs: largior aũt excretio habilis est laxare & minuere copiã, ratioq́; est inde ipsam moliri,unde natura proclinauerit, his ego cõsideratis ausus sum in quartanarũ distillatiõibus scalpello,ut mos est,nariũ uasa cõuulnerare, oportet aũt nõ exiguo fluore contentũ esse,sed pro uiribus detrahere.Spõtanea in febribus per nares sanguinis profluuia,si in crisi fiãt,excipere conuenit.sin aũt sanguis immodice erumpat,sistere conandũ est.Primũ itaq; extremæ partes ualidè deligabunt,æger sublimi capite figurabit. Videtur etiã prępuții deligatura sanguinis peculiariter ex narib⁹ profluuia cohibere.æger nõ expurget nariũ foramina,neq; irritet,uerũ sanguinẽ concrescere sinat.nasus spõgia,quæ in posca maduerit,refrigescat,ac obturamẽ ex linimẽto naribus profluentibus demittatur, medicamento quodam ex eis quæ sanguinem comprimunt,inuncto: horum materiam,& reliquam locorum affectorum curationem libro subsequẽti uerbosius persequemur.

SI ANIMA DEFICIAT. Cap. LIX.

QVI ex cholera,alui profluuio,aliisq́; multis,& uniuersim factis uacuationibus,resoluũtur,iis aqua frigida aspergitur,& nares comprehenduntur,os uentriculi infricatur,uomitus præcipitur,stomachus turbat,uel digitis immissis,uel pinnis.præterea pluribus uinculis ualidè deligari debent. Cũ per imas particulas uacuationes fiunt, manus: cum per superiores,crura.Cæterum sanguinem fundentibus prospiciẽda est & figura sine dolore sublimis,& cucurbitula defigetur, quæ particulas retrahat cõtrario uacuationẽ experiũtibus modo.Curat etiam uinũ aqua temperatũ resolutiones ex subitis uacuationibus ortas,nisi uiscerum inflãmatio,aut uehemẽs capitis dolor,aut attonitus aliquis affectus,aut febris ardens,in crudo morbo prohibeat:in his siquidẽ magna uinum adfert incommoda.Et si æstas fuerit,calidiq́; temperamenti æger,ac frigidæ assueuerit,frigida exhibebitur.sin cõtraria euenerint,calida. At si ex sudoris copia animę deficiunt,cutis densanda est,quemadmodũ à nobis prius est dictum.Tum ut frigidus aliquis perflatus accedat,prospiciendum est.Porrò

in uentriculum defluxionibus nihil horū conuenit, præterq̄ ipsi uentriculo stomachoq́; corroborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc siquidē illiusmodi fluoribus est accommodatissimum, uerum sanguinis profluuia, & sudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinē animo destituuntur, uino ciboq́; abstinebunt. itē balneis, si febricitent. Potio aūt mulsæ datur, in qua uel thymus, uel origanum, uel pulegium, uel hyssopū sit incoctum. Propitium uero iis est & oxymeli. At si propter humores uitiosos in stomacho contentos anima defecerit, iubēdi sunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demissis. Sin autem uomere nequeant, oleū q̄laudatissimum ipsis propinabitur. hoc enim & aluo ex inferioribus partibus infusum, subinde uacuat. Iam uerò absinthium ipsis auxiliatur. Porrò si propter stomachi imbecillitatem dissoluantur, iis uti expedit quæ firmando ipsi sunt: ueluti antea in capite de eodem comprehensum est, summaq́; perfricare oportet. Exusti in sole ad balneum ducuntur. qui perfrixerunt, medicamen dia trion pipereon, ipsumq́; piper assumāt. Qui uero ob caliditatem largiorem, æstum ue, aut lentam in balneo moram, animo deficiunt, curantur frigida aspersa, aëris perspiratu, stomachi frictiōe, uini ciboq́; usu. Sin aūt propter inflammationis magnitudinē, aut febris malignitatem in accessionibus animus deliquerit, perfrigescantq́; artus, fricare ualenter iubeto, fouere & deligare. Adhæc uigilias inediamq́; præcipito. Ea uerò & ante accessionem facienda sunt. Quibus ob siccitatem anima deficit, duabus tribus'ue horis ante accessionem, cibus offeretur, uel chondri cremor, uel panis ex aqua simul cum mali granati nucleis, aut pomis, aut piris. Si autem magni periculi metus sit, etiam uinum dabitur. item iis qui subito animam perdunt, his remediis succurrendum est. ac ubiq́; causam considerare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atq́; contra hanc pugnandum est. Nonnunq̄ uero & symptomatis maior habēda est solicitudo, nempe cum periculum, uel etiam mortem minatur.

QVOMODO VLCVS CIRCA OS SACRVM prouenieus curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potissimū lentis, ex diuturno decubitu superuenit. Cū itaq; sacri ossis regio incipit rubescere, circulū ex lana iustæ magnitudinis, parti subiiciemus. postea rosaceum, uel myrteum ceratum, quod argēti spumam, aut cerusam habeat, supera accommodabimus. Inflamatione autem oborta, cataplasma ex pane cum solano, uel polygonio, uel amoglosso, uel tenera brassica applicatur. Si ulcus serpat, lenticula cum malicorio illinitur.

FINIS LIBRI SECVNDI, IOANNE Guinterio Andernaco medico, interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER TERTIVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO medico interprete.

DE PILORVM AFFECTIBVS.

DE AREIS, ET CALVITIO. Cap. I.

QVEMADMODVM STIRPIVM NONnullæ humoris defectu inarescẽtes contabescunt: aliquæ uero alienis contrariisq; humoribus infectæ emarcent, haud dissimili ratione idipsum quoq; pilis usu uenit. Etenim Caluitium, humidi penuria fieri consueuit: prauitate autẽ uitioq; succi, Areæ, nempe Alopecia, & Ophiasis sola inter se figura differẽtes. Quoniam hæc, partẽ oblæsam, serpẽtis modo glabram, ostendit: illa, quòd uulpes cõtinue infestet, sic appellata est. Itaq; coniecturã de humore, qui superat, ex cutis colore sumẽtes, uacuationẽ medicamẽto purgante prius moliemur: deinde loco uitiato auxilia inducemus. Si igit̃ corporis color nigrior, albidior' ue solito existat, antidoto hiera quę d pituitæ educẽdæ, humoriq; melãcholico est, utemur. Sin pallidior, catapotia ex aloë exhibebimus: quorũ descriptionem in libro de medicamẽtis cõpositis inuenies. Vbi corpus iam totũ inanieris, medicamenti quod pituitã per os extrahit, apophlegmatismon Græci uocãt, usus erit, ex aceto, sinapi, & melle: isq; nõ semel, uerũ crebrior. Satius autẽ fuerit, si etiã in aceto origanũ, uel pulegiũ, uel thymus, uel hyssopũ commaduerit. Cæterũ in aliis quoq; capitis affectibus eadẽ utemur curãdi ratione: primũ humorẽ, qui præpollet euacuãtes, uel alui deiectione, uel etiam sanguinis emissione, si eius subest copia, dein ad præsidia quæ parti extrinsecus iniiciuntur, transgredi conuenit.

DE ALOPECIA.

Cutis nitro infricata, linteoq; aspero, lana' ue potius detersa, adeo ut ruborem cõtraxerit, uerbenaca ex aceto detrita, in sole illinit̃. Aut alcyonio primæ asperitatis cõbusto, reductoq; in puluerẽ cũ oleo ex lucerna inungit̃. Aut calami radix, seu amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe ursina exceptus inducitur. Hæc itaq; sunt mitiora medicamina, uerũ ex euphorbio, thapsia, & adarce, oleo soluta laurino, uel pice liquida, uehemẽtiorem uim repræsentant. ALIVD. Erinaceorũ marinorũ testa ignẽ experta cum adipe ursino excepta, cuti prius nitro extersæ illinitur. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, erysimi, ærucæ seminis, singulorũ drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, muriũ stercoris drachma. Excepta felle taurino, aut hircino, aut suillo delinuntur. ALIVD. EXPERTVM AD

In manuscripto exemplari non habetur.

ALOPECIAM. Mandragoræ radicis, mali terræ, ari radicis, ceræ, picis liquidæ, singulorum congiũ octo, axungiæ porcinæ insulsæ, nerii herbę medullæ modicũ. Axungia cum Nerio incoquitur, donec eliquescat: deinde exemptam herbã proiicito: & reliqua axungiæ adiungito, incoquitoq́; mox ceram, & picẽ liquidam. Vtitor in sole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricẽ uenerint, caput uulpeculę urito, & alcyoniũ, anchusæq́; nigrę folia omnia cõtrita super inunctioni inducito, ut caput pilis cõtegatur. ALIVD. Canini capitis cõbusti pars una, testarum marinarũ tantundẽ, axungiæ porcinæ modicum. omnia in fictili coquuntur. Eisdem etiam siccis utitor.

ALIVD EX THAPSIA AD OMNES INVETERATOS affectus.

**Galenus, uncias duas.*
⊙Galenus, cardami.

Euphorbii, thapsię, baccarũ lauri, singulorũ * uncia, sulfuris ignẽ nõ experti semuncia, ueratri tantundem, ceræ uncię sex, laurini, uel recinini ueteris quod satis est. In ualidioribus etiã uti uincit ⊙ cardamomi uncia, alcyonii cõbusti uncia: iisq́; non solũ ad Alopecias, uerumetiã ad omnẽ diuturnã perfrictionẽ. Cæterũ in Alopeciis primũ omnino cutis nitro est abstergenda, infricandaq́;, & frequẽter pili nouacula radendi. Siquidem plerosq́; noui ex sola infricatione, frequentiq́; rasura pilos recuperasse.

QVOMODO CALVITIVM ABIGATVR ET PILI crescant, ex Critonis commentationibus.

**Galenus, sex.*
⊙Galenus, semuncia.
**Galenus, libra una.*

Leporũ uentriculi * quinq; arefacti diligẽter olla fictili frigũtur. His myrti comæ ⊙ tres unciæ adiiciuntur, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, adianti, singulorũ tantundẽ. Hæc oĩa accurate resiccata in pollinẽ coguntur, & subtili cribro incernũtur: deinde adipis ut sini & phocæ utriusq́; * libris quatuor admistis denuo tundũtur. Excepta pyxide plumbea reseruãtur. Cum usus postulat, cuiuslibet unguenti liquore diluuntur.

QVAE PILOS CONSERVENT.

Polytrichi herbæ pars una, ladani partes duę, uino myrteoq́; oleo exceptę in usum adhibentur. ALIVD. Anemonæ flos tritus cum oleo inungitur: idem uero & nigrefacit. ALIVD. Verbenacam rectam unà cum radicibus torrefactam, tusamq́; tenui cribro incernito, oleumq́ quoad sordiũ habeat spissitudinem admiscens. Confectum medicamen æreo uase reponito. ubi opus fuerit, cum oleo similiter utitor.

AQVA PILOS AVGENS, EOSDEM'QVE DENIGRANS.

Aquæ pluuialis sextarii sex, rhus Alexãdrini sextarii tres, polytrichi põdo triẽs, brathyos tantundẽ, ladani uncia, myrti uncia, cucurbitæ aridæ tantũdem. Sinito ad dies uiginti uitreo uase cõmadescere, bis mouẽs quotidie rudicula tedacea. Inde in aquã pilos tingẽs, utitor quotidie. Itẽ semen altheæ in balneo illitum pilos conseruat augetq́;. pari modo oleum inunctum in quo semen ipsum altheæ decoctum est, uel liquefactum.

QVAE MEDICAMENTA PILOS EXTENVENT.

Ficus foliorũ, uitis agrestis albæ corticis, pumicis, testarum, buccinorum,

terræ cimoliæ singulorum minam. Omnibus in nouam crudamq; ollam coniectis, lutoq; oblitis, in fictili coquito, teritoq;, adiiciens aphronitri minæ semissem, gallas immaturas numero triginta. In puluerem redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ septem, pumicis tosti minæ quatuor, aluminis fissi, iridis, siccæ, myrti syluestris nigræ, gūmi, bryoniæ radicis singulorū drachmæ quatuor, lupinorū crudorum in pollinem detritorum, congii pars quarta: Vtere absq; pingui.

AD FLVENTES PILOS.

Aloë ex uino nigro austero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta, uel mirrha, & ladanum cum uino, myrteoq;, uel caprillū stercus in testa leui combustum ex oleo cuti prius rasæ inungitur.

QVOMODO PILI CRISPI FIANT, ET TINCTVris inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis crispis faciundis prodidit. Cap. II.

Capite prius deterso, spōdylii radix cum mero pilis inūgitur. ALIVD. Nucleus pineus recens ad pollinem usq; comburitur, iniectusq; pilæ teritur, myrteū unguentum superinfunditur, donec mellis fiat spissitudo. Atq; sic pili raso capite purgatoq; deliniūtur. ALIVD. Myrti & betæ pari mēsura cū oleo pili abstergūtur utiliter. ALIVD. Gallæ uiginti numero adianthi unciæ duæ, aqua marina in mellis crassitiē coactæ inducūtur, sed pilo urina prius deterso, uel lixiuio, & aqua calente abluto, caput oblinitur medicamēto ad biduū, tertio die ablui debet, piliq; resiccati myrteo iniungi. Id tenerum crispūq; nigrum efficit capillū. At si prius caput nouacula raseris, crispior euadet.

QVAE CANOS ARCENT, ET EOSDEM DENIGRANT. Olei, quod immaturæ oliuæ fuderūt sextarii tres, spicę nardi drachma, unguis odorati drachmæ quatuor, iunci floris tantundem: incoquūtur cum oleo. seorsim habebitur acaciæ succi uncia una, uino soluta leuigataq; diligēter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hāc percolato, & acaciæ mixtam in fidelia excipito, ac utitor quotidie pilos inungēs. ALIVD. Nucū uiridium corticis uncias tres, ilicis radicis tantundem, uini nigri sextarios tres, ad tertias decoquito, expressoq; succo cū olei myrtei sextario contundes, usus eius est quotidianus. AQVA PILOS DENIGRANS. Gallę sextarius unus, rhus coriarii sextarii duo, myrti nigrę totidē, cyperi foliorū æqualis mensura, cinaræ manipulus, papaueris nigri tantundē, aquę lacustris sextarii duodecim. Omnia multis ante diebus macerata, ad tertias decoquūtur. Deinde illinūtur, absterfis, siccatisq; crinibus. At cimoliæ terræ acetabulū cū uiua calce pari mensura inūgitur. Hæc aūt succo betæ elixæ soluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia supperaccommodantur. ac ubi satis adhæserint, in balneo abluuntur.

VT RVFFI CAPILLI TINGANTVR ET FLAVESCANT.

Deinde postquàm ablueris, thus ex uino oleoq; detritum perūges: die insequenti staphida agriam, hoc est, herbam pedicularíam, ex oleo inunges. ALIVD. Nitri, fecis cōcrematæ, myrobalanorum, singulorum libra, herbæ pediculariæ libra una semis. uino dilutis caput abstergitur. sin autē reliquū corpus pruritu uexetur, siccis. Ad humidiorē uero pityriasim, muria, uel lupinorū decocto caput abluendū est. hoc enim subinde sum expertus.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA CAPITIS.

Psydracia exigua capitis tubercula sunt, pustulis similia, quæ summā cutē excedunt. Exanthemata uero cutis sunt exulcerationes, subrubicundæ, & asperæ. Vtrunq; uitium facultatibus infra positis exteritur. Argenteæ spumæ, * cerusæ singulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem. ex aceto myrteoq; oleo leuigata cuti illinuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raso inunguntur. Sin autem cutis à capite abscedit, oleæ folia elixa cum melle inducuntur. ALIVD. Argenti spumæ, cerusæ singulorum ☉ unciæ duodecim, sulfuris uiui drachmæ octo. cerato myrteo excipiuntur.

*Alexāder medicus. Argenteæ spumæ drachmæ 3. cerusæ drachmæ 4.

☉ Melius est drachmæ 12. Sic habet Alexāder medicus.

AD HVLCVSCVLA CAPITIS DENSA RVBRA'QVE.

Hæc papillis sunt similia, ex quibus quædam ueluti sanies defluit. Caput prius nouacula raditur, & aqua frigida nitroq; abstergitur. Deinde sulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam sutoriam, μηλοσπειραν uocant Græci, cum aceto inungito.

DE MANANTIBVS CAPITIS VLCERIBVS QVAE Achores Græcè dicuntur, & Fauis.

Inter capitis uitia, quæ in cute oboriūtur, unum est, quod appellatur Græcis Achor, à nostris manantia ulcera, tenuissimis cutem foraminibus perforans: per quæ glutinosa fertur sanies. Simile ipsi malum specie est, quod à faui similitudine κήριον à Græcis nominatur. quod magis amplis foraminibus exasperatum est, quibus humor crassitudinem mellis referens sicut in apium fauis, cōtinetur. Origo est ex nitrosa salsaq; pituita. uictus igitur ratio ex cibis boni succi constare: omnia acria & salsa uitari debent: præsertim si inflammationem affectus resipiat. postq̄ corpus superfluo decēter erit leuatum, derasis capillis caput fouendum bis ter' ue die, aut etiam sæpius, aqua calida, in qua myrtus sit decocta, uel rubus, uel lenticula, uel amari lupini, uel asparagi radix. Quū uero plus saniei emanat, recte illinuntur salicis folia cum aqua, uel lenticula. Delinentur autē terra cimolia, uel cretica, uel samia, uel pompholix, uel spodium, uel argēti spuma, uel cadmia, uel charta cōbusta, uel etiam medicamētum ex charta siccū, omnia ex aceto inducunt. Smegmate uero hoc utendū est, sulfure uiuo, & perdicii herbæ, saponisq; æquali pondere. Cōposita hæc sunt, argēti spumæ drachmæ duodecim, rutæ foliorū drachmæ octo, herbæ pediculariæ quam staphida agriam Græci uocant, drachmæ quatuor, chalcanthi drachmæ duæ, Ace-

DE CAPITIS DOLORE EX SOLIS AESTV contracto.

Qui ex æstu capite dolent, eorũ cutis tactu calida est, & primo statim manus iniecta aridior apparet: oculi rubẽt, frigidi fotus, & inũctiones placẽt, ipsisq; iuuantur. Cæterum curatio his conueniet etiam ea, quam dolori in febribus præscripsimus. Si dolor remanet, infrascriptis utendũ est catapla smatis. Prodest fronti & temporibus inductus panis ex posca, & rosaceo. Interdũ cũ amygdalis, uel rosis siccis, aut mollibus uel menta cui pulegiũ sit adiectum, uel panis cũ persici foliis. facit etiam ocymum ex aceto & ro saceo tritũ, uel hæderæ corymbi in aceto elixi, & rosaceo cõtriti. uel serpilli ex aqua decocto hordeaceam farinã miscere conuenit, uel cardamomũ torridũ leuigatũq; aceto & rosaceo: uel fermentũ cũ rosaceo, uel iridem arĩ dã cũ aceto. Sed mutetur cõtinue singula: Nã uetustate fiunt inefficacia.

PASTILLI AD CAPITIS DOLOREM EX intẽperie calida.

Croci drachmæ * quinq;, chalcanthi drachmæ decẽ, aluminis ⊙ drachmę sedecim, myrrhæ drachmę septẽ, omphacii, chalcitidis, gũmi singulorum drachmæ tres. Vini austeri quod sufficit. Ex posca sumuntur. Sin etiã uigiliæ infestent, aliquid ex somniferis applicatur utiliter.

* Alexander. Croci, chalcãthi drachmæ decem.
⊙ Alexander, Aluminis scissi.

DE IIS QVIBVS CAPVT EX FRIGIDA intemperie indolescit.

At si frigus nocuit, contraria, iis qui ex solis æstu dolẽt, affectos signa testãtur. Etenim facies ipsorum non concidit, sed colorẽ decoremq; amisit. Itẽ frigidis nec gaudent, nec iuuantur. Verum horũ agnitionem tum uictus ratio, tum reliqua concurrentia firmabunt. Inunctiones igitur adhibẽdæ ex oleo rutaceo, laurino, uel irino, uel nardino, uel etiam opobalsamo, pręsertim si excremẽtitii humores fuerint crassiores uiscosiq;. Frons aũt tum hoc liquore, tum iis medicamẽtis debet illini. quæ ex pipere, & euphorbio præparantur. Vinũ subtilius propinandũ: corporis motio adhibenda est. Item balneum calidum prodest: interim à radicula uomitus. In quibus autem qualitas citra humorũ copiam, persistat, hoc utendum est medicamine. Piperis albi, crocomagmatis singulorũ drachmæ duæ, euphorbii recẽtis drachmæ octo S, stercoris colũbini drachma una S, aceti acerrimi quãtum satis est. Illinitur pars laborans, sed prius infricata ut concalescat.

SI BILIOSVS HVMOR DOLOREM INVEXERIT.

Notæ horum persimiles iis, quos ob solis ęstum dolor affligit. Sed maior ipsis rosio accedit, & faciei pallor. interim etiã os inamarescit. Porro affectus hic ætatibus uigẽtibus & tẽperaturis calidioribus, uitæ solicitæ & bilẽ flauã coaceruãtibus solet accidere. Quamobrẽ balneum temperatũ his, inunctiones, aquæ potus, & uniuersa uictus ratio humidior, boniq; succi utilis est. Biliosus humor absynthii diluto, uacuabit. Vel aloẽ aut ipsa picra, i. amaro antidoto per se, aut cũ modica scãmonia, aut catapotiis quę aloẽ constãt. Inungẽda frõs, aut croceo pastillo, aut trigono, aut quodã simili.

SI CAPVT CONSORTII LEGE INDOLESCAT.

circa ipsam caluariam indolescunt. Quapropter dolores cũ grauitate molesti, plenitudinem testantur. cum erosione infestãtes, uel humorũ, uel uaporum acrimoniam: qui cum pulsibus obueniunt, inflãmationẽ: qui cum tentione, si quidem grauitas & pulsus non adsit, spiritus tenuis, & flatulenti redundantiam innuunt. si cum pulsu, membranosæ partis inflammationem: cum grauitate, humorum qui intra membranas se receperint, copiã. At si putridus etiam humor, calidior euaserit, iam cũ febri simul caput dolitat. febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorem parit. Quũ igitur corpus totum succis æquabiliter omnibus redundat, quod plethorĩ cum dicitur, uenam secare si uires patiantur, & acrioribus uti clysteriis conuenit. Inde si adhuc sanguis uidetur exuberare, etiam uase narium adaperto quãtum satis esse uidetur, detrahes. Mox hiera acris exhibenda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatismos uocant, utẽdum est, tum iis quæ per nares uacuant, ἔρρινα Græcis dicuntur. Eiusmodi est elaterii succus, cum lacte infusus, uel etiam aridum elaterium inspiratum. succusq; cyclamini & porri. Hæc quæ sequũtur, sunt cõposita. Medicamentum quod naribus inditur ad ueteres cephalæas, lippitudines & morbos comitiales. Nigellę põdo drachmæ octo, salis ammoniaci, elaterii, singulorum pondo drachmæ quatuor. Tunsa, oleo sicyonio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat spissitudo, naribus demittuntur.

MEDICAMENTUM QUOD PITUITAM EXTRAhit, naribus inspiratum.

Cyclamini sicci denarii octo, * nitri rubri denarii quatuor. Sin autẽ in uicẽ nitri elateriũ indideris, magis proficiet. Tritũ accurate calamo scriptorio naribus inspirabitur. Porrò epithemata quoq; capiti utiliter applicantur. Item inunctiones, ubi morbus in uetustatem inciderit.

* Galenus, adijcit iridis denarios duos.

EPITHEMA AD CEPHALAEAM.

Vnguenti irini, peucedani, castorei singulorum drachma, baccarum lauri drachmæ duę, * rutæ summitatum drachmæ quatuor. Excipitur cerato rosaceo, rasoq; capiti, toti ipsi imponitur. Mulier quædam in hemicranicis hoc etiã quod sequitur epithemate usa, mirandũ in modũ inclaruit. Radicem cucumis syluestris uiridem minutim concisam, absinthiumq; cũ hydrelæo incoquebat: dum intabescerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partẽ affectam irrorabat, radicẽ uero, & absinthium, in puluerẽ cõtrita oblinebat. Atq; hoc solo medicamine, hemicranicos, id est altera capitis parte dolentes & cum febre, & sine ipsa, curauit. At si malũ maxime increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamẽtis etiam quæ lenire possunt, & noxia euocare, quale est quod sequitur.

* Galenus, agni seminis, rosarũ siccarum singulorũ drachmæ duæ, rutæ.

VNGVENTVM AD CEPHALAEAM.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim, lachrymæ papaueris, anisi, alterci quod hyoscyamũ Græci uocãt, croci, myrrhæ, scammoniæ, singulorũ dra

chmæ duæ. Aceto excepta in pastillos cogũtur. Cũ usus pôstulat, ex aceto uel posca illinũtur iis, quibus humores crassi, uel spiritus flatulẽtus dolorẽ fecit. Iam dropax & sinapismus iisdẽ benefacit. Itẽ pastillus ex thapsia, prę terea medicamẽ ex atramẽto scriptorio mirificè eidẽ causæ medetur, quo in his eo modo utendum est, sicut in opere de compositis docebitur. Quin & istud mirabilem in modũ ad hemicranicos ex crasso glutinosoq́; humore dolescẽteseﬃcax est. Euphorbii portio una cũ pari castorei modo aqua excepta auriculæ demittitur qua parte indolescit, inde balneum adeundũ, ubi paululum immorati ipsum assument, & consueto more lauabunt. Sic quidẽ expertum est, uerum non alienũ absurdumq́; fuerit, & oleo ipsa excepta in aurem instillare. Quod medicamen ad coxẽdices inscribitur, etiã longo capitis affectu laborantes, & hemicranicos ex toto persanat.

AD HEMICRANIAM VETEREM.

Scordii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ ueteris drachmæ duæ, cantharidum drachmæ duę. Vesperi illitum finito per noctem adhę rere. Mane rupta papula pliquido medicamine, πάνυγρον appellant, ei me deberis. ALIVD. Baccarum lauri quibus cortex sit ablatus, rutæ foliorũ, singulorũ denarii duo, sinapios denarius. Aqua dilutũ oblinito. At iis qui frigori patuerunt, utilissimum est infra scriptum medicamentum ut plerosq; semel ante balineas illitum, confestim affectu liberaret & à lauacro (qui antea laborabant) in totũ sanitati pristinæ restituerentur. Olei sabini pondo, ceræ quadrans, euphorbii uncia. Hoc dimidię frõtis parti, nempe qua temporum musculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non senserunt, iis gallæ, & crocomagmatis parem portionem cum uino detritam inungito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel succis capite dolitant, iis medicamenta quæ euphorbio constant, non applicabis.

APOPHLEGMATISMVS, ID EST MEDICAMENtum pituitam per os purgans contra Cephalæam.

*Forte drachmæ quatuordecim.

Sinapeos cõtriti & expressi, aceti, mellis, singulorũ * uncię quatuordecim, herbæ pedicularię drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tunsa cribrataq́; miscentur & in sole gargarizanda dantur. Porrò si ob biliosum humorem, aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorũ usus ueniet quæ in capite de cephalalgia comprehensa sunt. Si ne sic quidem dolor finitur, neq; cucurbitulis, neq; hirũdinibus adhibitis, sed humores per arterias distributi subsistant moranturq́; indidem, non absurdum fuerit & arteriam post aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineę naturales rectè adhibentur.

DE PHRENITIDE. Cap. VI.

Hrenitis, membranarum cerebri, quas meningas appellant, inflammatio est, sic ut ipsum quoq; cerebrum eadem modò cõflictetur, modò calore à natura remoto æstuet. Causa mor

bi est, uel sanguis superans, uel biliosus humor: nonnunquam & flaua bilis perusta, adeo ut in nigram degenerauerit, quæ etiam grauissimã phrenitidem contrahit. Aliquando cerebrũ sincipitis consortio dolens, ex neruis qui in ipsum sparguntur uitium concipit, idq; in ardentissimarũ febrium uigore. Porrò quæ stomachi cõsensu gignit mentis perturbatio, phrenitis non est, sed hoc solum puta delirium. Propria phrenitidis comes est plurima parte somnus difficilis: interdum quoq; somnus turbulentus accedit, ut consurgant ægri, exiliant, & furibunde uociferent. Quibus sanguineus humor morbũ fecit, cum risu ii insaniũt. Quibus flaua bilis, ferociter, quemadmodũ quibus atra uitium contraxit, tam immaniter sæuiunt ut coërceri nequeant, omniũ quæ dicunt, faciunt ue, obliuiscuntur. Oculos habent cruentos ac sæpe perfricant: interim aridos, interim lachrymãtes, uel ut crassior pituita innatet. Lingua est aspera, sanguis è naribus destillat: floccos festucasq; colligũt, febri per totum morbi decursum acuta cõficiuntur: ut quæ in alto malignius delitescat. Pulsus edunt exiguos, languidos, & quadantenus duros. Respirant magnũ, & raro, cum cerebri affectus per se excruciat. At si phrenitis septi transuersi, quod Græci phrenas uocant, consortio concitetur, & respiratio inæqualis est, & præcordia sursum conuelluntur, & multo calore ardent: sicut iis qui ex cerebri uitio insaniunt, frons incalescit, & subcruenta est, uenarum pulsu ini turgescunt. Quòd si humor pituitosus sit temperatus bilioso, ut mixtam habet origi nem, ita nomine composito uigilans coma uocatur. In uniuersum enim succo superante bilioso, uigil efficitur phrenitis. Contrà pituitoso præstãtiore, grauioris modo somni, quem κῶμα Græci dicunt, sopiuntur. Atque hoc malum antiquiores Galeno medici, Catochon uocauerunt.

CVRATIO PHRENITIDIS.

Quod si uires ægri patiantur sanguis protinus è cubito mitti debet, & copiosior. At si desipiens manũ non porrigat, aut si porrigat, metus sit secũdum uacuationem, sanguinis profluuii, dum manũ æger subinde ob mentis turbationem iactitet, recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus. itẽ clysteriis utemur, & enematis ex hydrelæo uel rosaceo cum ptisanæ cremore. Si uigiliæ urgent, rosaceũ, uel oxyrhodinũ in caput dandum est. Aliquando calida ipsum aqua fouendũ: & medicamentum ex papauere exhibebitur, nisi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad somnũ conciliandũ superius scripta sunt huc transferemus. Decumbat æger in loco, tum lumine, tum temperie moderato: & uariis quibusdã picturis libero, nam hæc deterrent. Quò amici quidẽ gratissimi ingredientur, & commodum incident, qui nunc blande ægrotũ alloquantur, nũc acerbius corripiãt. Cibus primũ esto aqua mulsa, deinde ptisanæ cremor, & sorbitiões ex chondro cũ quadã dulci potiõe, uerbi causa, apomelite, uel hydrorosato, uel rhodomelite, uel diluto hydromelite. Nã uinosum hydromel, quod

in patuis uasculis ex Cibyra apportat͂,repudiandũ, ut quod grauiores uino noxas in talibus excitet,& maxime in capitis affectibus,idq; ante cõco ctionẽ. Panis quoq; aqua lotus rectè exhibet͂,intubi,lactucæ elixæ. Si multus feruor conficiat,etiã cruda hæc dantur. Itẽ cucumeris medulla, peponis,dorycnii,& similiũ. Aquæ frigidæ potu coërcendi sunt, potissimum si septũ transuersum,consortii lege malo dedisse originẽ deprehenderimus. Quòd si urina ipsis,ut consentaneum est,delirii uitio cohibeatur, calentis hydrelæi imbre & pubem & uesicã fouebimus. deinde digitis manus,loco innixis ad reddendũ urinam incitabimus. Reliquũ corpus ipsis decumbẽtibus calido oleo perungi debet. Etenim in quiete,quoad eius fieri licet cõtineri,si diuites fuerint,à famulis,sin pauperes,uinculis cõuenit. Nam inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de causa pedes, prius foti,deligaturis constringi,manuq; contrectari debent,nempe quò humores deorsum reuellantur. Porrò si longior affectus, & contumax fuerit ab iis quæ stuporem membris accersunt,abstinendum:ea uero quæ digerẽdi facultatẽ obtinent,capitis perfusionibus miscenda scilicet mentæ succus, uel serpilli,uel calaminthæ,uel rutę. Tum iis quoq; utendũ quę naribus inferunt͂. A` septimo die si uiscera sentiant inflammationẽ,cataplasmatis ex lini semine,& hordeacea farina cum hydrelæo leniemus. Deinde cucurbitulas leues,aut cum scarificatione,tum his ipsis,tum occipitio,& spinæ accommodabimus. Si corpus squalidum perustumq; esse coniectaueris,febrisq; adsit, etiam balneis utendũ aquæ potabilis,& unctione liberaliore. Vinum tenue & dilutũ,quod ὀλιγοφόρον appellant,uiribus recolligendis propinabimus,nullam inde mentis alienationẽ,ut est uerisimile,futurã suspicantes. Aut enim nulla fit,cum status morbi est:aut certe si fit,ex facili subsidet. Cęterum ubi morbus se remiserit,gestatione corporis uti expedit,& congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici sese recolligent,ut ebrietatem,otium,ciborum corruptiones,& in primis solis æstum caueant.

DE INFLAMMATIONE CEREBRI. Cap. VII.

Erebrum inflammatione laborans,sæpe ita intumescit, ut capitis suturæ distendantur. Dolor comitatur maximus,& diuturnus, uehemens ex repletione cibi fastidium, rubor in facie multus cum tumore molli:oculi fiunt proterui, caput intumescit. Qui hoc malo impliciti sunt,sanguinem ex cubito mittere,item ex naribus,& uasis linguæ subditis debent. Porrò ad inflammationes tum respersiones,tum cataplasmata,quæ humectare & mollire sunt idonea, capiti rectè inducuntur.

DE ERYSIPELATE CEREBRI. Cap. VIII.

Ccidit quoq; erysipelas cerebro,quo laborãs hęc patit͂ capite dolet uniuerso,adeo ut flãmis id uri putet,facies frigida est,& subpallida,os aridũ. Quare q̃ in tãto affectu sanguis detrahẽ-

dus eſt, & potiſſimum ex uenis ſub lingua ſitis. Refrigerantia conueniũt: quibus in aliis quoque eryſipelatis utimur.

DE LETHARGO. Cap. IX.

Lethargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa ſit aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrum, occupat: origo uero mali, contraria eſt. Nam ex piruita, quę frigore nimio & humiditate cerebrum imbuerit, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, non impenſe acris commouensq;, cum profunda animi in ſomnum delatione. Pulſus his magni, rariq; ſunt, & turbulenti. Reſpiratio nimis rara & imbecillis. Marcorq; & prope inexpugnabilis dormiendi neceſſitas. Vix, quocunq; modo interpellẽtur, reſpondent. Omniũ ueluti amentes obliuiſcũtur. Oſcitant crebro, & hiante ore aliquandiu perſiſtunt, tanquam claudere id obliti. Deiiciũt per aluum magna ex parte, liquidiora. Nonnullis contrà uenter inareſcit. Vrinam reddunt iumentis ſimilẽ. Quidam ex eis tremiſcũt, & ſudoribus undiquaque madent. Huic affectui reſpondet Caros ex eadem materie proficiſcẽs: ſed hoc diſcrimine uariat. febris Carum præcedit, eaq; uehementior. Lethargum ſubſequitur ignauior. Item Carus aliquot aliis affectib⁹ ſuperuenit, febriũ, exempli gratia, acceſſiõibus, comitialibus: cerebri cõpreſſionibus, modo caluaria confracta, modo oblæſa mẽbrana, quæ priorẽ cerebri uentriculum contegit, μηνιγγοφύλακα Græci nominant. Lethargus autem peculiarem cauſam obtinet.

CVRATIO LETHARGI.

Vires ſi permittũt, etiã hic uena ſecari debet. Sin minus, clyſteriis acribus aluũ ducemus. Aeger decũbet in domo ſpatioſa, mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiã caſtoreũ ſit adiectũ. Nonnulli in uicẽ olei oxyrhodino cũ caſtoreo urũtur. Robur hinc capiti caloremq; ſimul accerſentes. Reliquũ uero corpus, & præcipue extrema, oleo impleta ueteri cũ nitro roſto, uel pyrethro, uel pipere, uel cocco gnidio extergunt. Licet & cerato quod his, & caſtoreo ſimul cõſtet, uti. Porrò naribus admouentur thymũ ex aceto contritũ, aut origanũ, aut pulegiũ. Os ungitur, & palati cœlũ detrito ſinapi, cum mellis momento. Conariq; oportet pituitam indidẽ affixam digitis eiicere. Si admittantur, etiã apophlegmatiſmi uſus erit ex oxymelite cũ hyſſopo, aut pulegio, aut origano, aut ipſo quoq; ſinapi. Potui exhibebitur aliquid ex iis, quæ cito tranſeũt, præſertim dioſpolites cochlearii mẽſura cum poſca. In iis qui tremore concutiũtur diuturno, caſtorei quoque ſcrupulos duos, tres'ue dabimus. Si humoris ineſt copia, nihilq; aliud prohibeat, ſcammonię ſcrupulũ, caſtoreo tẽperatum. At ſi his affectus nõ diſcutitur, caput radendũ, deinde fouendũ eſt ſale, milio, & ſimilibus per ſacculos adhibitis. Ad hæc ſinapiſmis uti in capite prodeſt, tum iis quæ per ſternutamenta euocantur. Poſtea cucurbitulas occi

pitio agglutinare: partim leues cum multa flāma, partim cū scarificatiōe. Præterea ad naturæ excretiōes frequēter solicitare oportebit, tū iniectionibus, tū iis quæ urinā mouēt. Pubē oleo rutaceo, aut sycionio, cui sit adiectū castorei paululū, aspergere. Iam uero ut deglutiāt crebrius admonebimus ex calida aqua dulcē quandā potionē, præsertim ex apomelite confectam, bombylio ori instillātes. Quòd si mediā infestet regionē cerebri inflāmatio, huic itidē medebimur superfusiōibus & cataplasmatis. Naribus sinapi acero tritū, uel castoreū ustū admouere proferit. Alimētum esto cremor ptisanę, uel auenæ, uel alicæ cū oxymelite, uel salibus, uel pulegio: nūc quotidie, nunc uno die interposito. A cibo, uinciri debēt: summa diu cedere oportet, cruraq́; pūgere: nonnunq̄ pilos etiā in ipsis uehemētius euellere cōniti, quo excitētur. Iam femora & crura exulcerata subinde prosunt. Cæterū ubi morbus inclinare inceperit, gestatio statim cōtinua uti lis est, & balneū. Victus qui uires recolligat, recreetq́;, decētet adhibendus.

DE CATOCHO, AVT VIGILI COMATE. Cap. X.

Huius morbi causam, ubi de phrenitide sermo est habitus, sumus complexi. notæ, ut summatim dicam, communes quodammodo sunt phrenitidis & lethargi. Sed pro materia abundante uariant, peculiares autē hæ. Inuadit hoc mali hominē supinum, exporrectumq́;, cuius aliàs facies subrumescit, & modice lethargicorum modo liuet: aliàs rubescit, & superior gena sursum conuelli uidetur, ac excedere ut ne cōniuere quidē æger queat: respiratio nulla apparet, sed quasi emortuus decūbit. pulsus est exiguus, languidus, & creberrimus. Vrina & aluus nihil, aut certe parum reddunt. Qui meliuscule habēt, nec tam graui premuntur affectu, liquorem aliquem infusum deglutiūt: qui uero malo uicti sunt, ad nares regurgitant. Itaque pituita bilem superante affectos à lethargicis discernimus, eo quòd neq; facies tumescit, neq; liuida est, sicut lethargicis. præterea quòd paulatim etiam leuiter desudāt. In iis periculū maius est, quibus peruigiliū adest continens, urinæ non respondent, difficilis inspiratio intenditur, sudores crumpunt, & ad nates potus resorbet. At si mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uuluæ strāgulatu corripit, hac nota discernes, quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat, excitetur, rursusq́; somno graui sopiatur. Interim dicunt etiā priuatim diuersumq́; à uigili comate catochon fieri, cū simplicē nō mixtā habebit causam, nimirū frigidiorē sicciorémq́; materiā, quę posteriore cerebri uentriculo repleto malum hoc excitarit. Quo qui corripitur repente, in illo permanet habitu, quo correptus est, stans scilicet, uel sedens, clausis oculis, aut respiciens. Quā ob causam antiquiores Græci hoc detentos morbo, catochos uel catochomenos, quasi dicas occupatos deprehensosq́; nominauerunt: recentiores affectum fœminino genere catochen & catalepsin ueluti detentionē & deprehensionē. Curatio prædictis

est similis, sed ea quæ superueniunt diuersam postulant animaduersionem.

CVRATIO CATOCHI.

Huic quoq; malo sanguinis missiōe succurritur, præsertim in quibus facies rubescit, modo uires suadeant: aut clysteres iniiciēdi, partim qui pituitā pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant. pari modo aliorum quoq; præsidiorū ratio utilis est. Similiter ægros nutrire confert, interim diebus singulis, interim uno interposito. Porrò affectus admodū periculosus est, si aut uictu aut potu erretur. Quibus uomere ex usu est, ii statim ad id cogēdi sunt, ac ore uētriculi submisso cura adhibēda ne aluus irritetur, ac uiscera respersionibus ex cumino aut ruta foueantur. Qui ex ebrietate uitium cōceperunt, crapula dissoluta, humidiore cibo tractandi sunt, qualis est ptisanæ cremor. Præterea caput inunctionibus congruis perfundetur, per æstatē frigidis, per hyemē egelidis. Si nequaquā crapula soluitur, neq; ad sobrietatem reditus est, tanquam deploratæ ualetudinis hominē uitare oportet.

DE MEMORIAE IACTVRA, ET RATIOCINATIOnis, item de sopore, & fatuitate. Cap. XI.

MEmoriæ iactura partim per se, partim etiam cum quadam ratiocinationis labe accidit: quemadmodum & mentis seu ratiocinādi facultatis noxa priuatim prius incipit, deinde memoriæ iactura insequitur. Verùm cum utraq; pars, mens inquam & memoria male fuerit affecta, tunc fatuitas seu stultitia, quæ Græcis morosis appellatur, oboritur. causa malorum est, noua intēperies, quæ partes illas pertinaciter obsidet. Quòd si humida solum fuerit, memoriæ & ratiocinatiōis uitium creabit, torporesq; quos Græci νωθρότητας uocant, & in somnū longas profundasq; delationes. Si uero humori frigiditas etiam accesserit, sopores & lethargos. Eodemq; modo si sola fuerit siccitas, uigilias tantū inducit. At si calor accesserit siccitati, deliria, & phrenitidas mouebit. Porro intemperies hæ nonnunquam obueniunt humoribus: nōnunquam cerebri uentriculis, uel ipsius uasis: uel utriq; humiditati insparsæ, uel ipsimet cerebri corpori, uel etiam temporum musculis tali modo uitiatis. At si humores cum ipsis sint mixti, similē quoq; morbū experiētur: uerum simplex, an composita sit intemperies efficiens, ex specie excrementorum condisces. Quod enim memoriæ & ratiocinationis iactura frigiditatis soboles existat, compertum habemus. Humiditati uero, an siccitati iuncta sit, ex recrementis, ægri habitu, temperatura, uictus ratione, anni tempore & loco deprehendemus.

CVRATIO.

Si frigida male habuerit intemperies, calefacere: si humiditati iuncta sit, etiā exiccare oportet: rursus si mixta cum siccitate, humectare simul & calefacere. Pari modo etiam in calida intemperie refrigerare conuenit. si siccitas accesserit, pariter humectare: si humiditas, refrigerare simul & siccare. In qui-

bus sanguinem deprehendis abundātem, uenam aperire, uel clysteriis acribus uti consilium est. Deinde etiā hiera amara, & apophlegmatismis. Itē inunctiones capiti sunt inducendæ ex oleo, cui adiecta sint quæ refrigerant ex iccantq́; , rosæ dico, myrti, iuncus, aliaq́; similia. Ad hæc totius corporis soli citudo habēda est. Quòd si æstu & lassitudine orta fuerit intemperies, caput oxyrrhodino perfundendū, tum reliqua curandi ratione frigida humectaq́; uti conuenit. Inter cætera & cibo & potu simili. Quòd si caros fatuitati, uel obliuioni accedat, huic etiā succurrendum est, ut in lethargicis prius cōprehendimus, ubi & ipsorum discrimen explicitū est.

DE VERTIGINIBVS. Cap. XII.

Ertiginū affectus nascitur cū frigidus, glutinosusq́; humor cerebrū occupat. Vnde leui occasione protinus etiam concidūt. ueluti quādo aliqua circūagi extrinsecus aspexerint, ut rotas, turbines'ue, aut quando etiā ipsi circūaguntur. Interim ubi capite incalescūt humoribus in eo commotis, uel etiā spiritu: interim prioribus cerebri uentriculis, caluariæ confractæ perforatu pressis, in quibus etiā uehemētes oboriuntur cruciatus. præcedit autē primariū capitis affectum uehemēs dolor, torpor, & auriū sonitus. quidā olfactu læduntur, nonnulli gustu. Quibus autē uentriculi oris consortiū rosionem stomachi, quam cardiogmon Græci appellant, accersit, etiam nausea superuenit.

CVRATIO.

Vertiginosos in accessione quidem medicamentis quæ odore mouent, excitare conuenit. item frictionibus, & id genus aliis. Vbi morbus cōquierit, eius discutiendi gratia sanguis primū mittēdus est. deinde purgatio ex hiera præstāda. Interpositis diebus acri clystere ex cētaurei, uel cucurbitę syluestris decocto utendū est. Secundū huiusmodi uacuationes caput ipsum cucurbitulis ad occipitium cū scarificatiōe lancinari debet, mox apophlegmatismi, id est medicamenta quæ pituitā per os eliciant assumi, & sternutamēta moueri. At quos capitis calor, auriumq́; sonitus male habet, ceu uaporibus calidioribus per arterias sursum elatis, etiam arteriæ sectio retro aures iis adhibēda est: ut in parte chirurgica sumus dicturi.

DE MORBO COMITIALI. Cap. XIII.

Orbus comitialis, cum totius corporis sit conuulsio, sed ita ut principis animęfunctionū noxa comitetur, partim in ipso cerebro, partim in uniuersis huius uētriculis causam habet subsistētē: modò humorē pituitosum, modò melancholicū. Itē ore uentriculi affecto cōsortii quadā lege oboritur. quemadmodū in colicis quoq́;, sicut in illorū capite exequemur. Iam uero aliis quoq́; partibus contagionē impartientibus nascitur, cum ueluti aura quædam frigidior ad cerebrum ascendit, aliàs à crure, aliàs à manus digitis. Insuper uisus est quandoq́; prouenire etiam in quadam muliere ab utero quo tempore esset grauida. A par

tu edito cessauit. Occupat hoc morbi genus maximè pueros eos'que adhuc paruulos. deinde adolescentes & iuuenes, minimè senes & decrepitos. Pręcedit igitur comitiales, corporis animiq; status minime arbitrarius, tristitia, eorum quæ iuxta sunt obliuio, turbulentæ insomniorum imagines, capitis dolor, eiusq; repletio continua, ob iracundiam maximè pallor faciei, & inordinatus linguę motus: nonnulli ipsam quoq; commordēt. Quibus à stomacho uitiũ oritur, palpitatio ipsius pręcedit tumultus & erosio. Iam ex inedia seu cibo tardius assumpto, excandescũt. In hoc casu, quamprimũ inuaserit, ægri concidũt, conuelluntur q; tum impotens quędam uox interdum suboritur. Sed peculiaris admodũ mali nota est oris spuma. Quippe alia cõmuniter aliis quoq; morbis eueniũt. Non desunt etiā quibus urina & stercus pręter uoluntatem excernitur. nonnullis & genitura. In quibus igitur acutissimus est effectus, statim iugulat, & tam crebris accessionibus, & eorũ quæ accidunt, uehemētia. Ac plerisq; longus esse solet. Nam si non pubertate uel menstruorum initio, uel puerperio solutus fuerit, uel si post hoc tempus remanserit, sæpe usq; ad mortis diem prorogatur, nisi congruam medici curationē fuerit assecutus. Coarguunt comitiales suffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comestũ, & iecoris tosti odor.

CVRATIO.

Si infans ægrotus fuerit, nihil moliendum est. nam ætate ad biliosiorem, sicciorem q; statum uergente, & uictu moderatiore, sua sponte plærunq; morbus finitur. adeo ut solius uictus infantium, & eorum qui lacte nutriuntur, ratio sit habenda. qui post annos pueriles in morbum hunc prolabuntur, eorum partes conuulsæ ac distractæ pingui aspergine adiuuari, contineri & in rectum dirigi debent. Deinde ore distento digitus demitti, aut pinna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamentis quæ naribus adhibētur sensum mouere conuenit, exempli gratia, peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Post accessiones si nihil prohibet, sanguis utiq; à cubito mittendus est. At si nihil remittat accessio, summæ partes sinapi implendæ sunt. cucurbitula præcordiis defigetur. Quòd si nec his morbus comprimitur, minimum in medicina spei superest. nihilo secius tamen medicus animo confidente castoreum necessitate adactus & liquorem cyrenaicum cum melle & aceto ori infundet. in anum centaurei decoctum, uel cucurbitæ syluestris dabit. Qui conualescunt uiribus ante recreatis purgatione ex hiera solicitandi sunt. Hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. deinceps quomodo inueterato succurratur trademus. Itaq; ęgrotos aquam diu bibere expedit, ac si nihil obest, sanguinem dimittere. Interpositis quatuor aut quinq; diebus corpusculũ reficere, & sic purgante medicamento solicitare, præsertim ueratro nigro, uel cucurbita syluestri, uel certe scāmonia. Porrò ueratrum sine medulla tũsum cribratumq; aquæ mulsę cyathis quinq; uel sex inspergere oportet, aut melle crudo cum piperis mo-

mento excipere. Cucurbitę uero,ſemine eiecto medullaq́;,implebis ipſam paſſo,ſinesq́; totam noctē cõmadeſcere. Mane paſſum temperatũ potui da bitur. Vel etiã medicamẽto ex ueratro albo purgationẽ molieris:quod hæc recipit:baccarũ lauri purgatarũ,piperis albi,alypiados,euphorbii,ueratri al bi,ſingulorũ drachmas octo. Hoc totum datur cum paſſo quod in cucurbi ta ſylueſtri pnoctarit. probe uacuat per uomitũ. Vbi uero ſat purgati ſunt, ægri balneo credẽtur. Tertio die in præcordiis & dorſo cute ſcalpello inciſa cucurbitulæ affigendæ ſunt. Deinde cõpluſculis diebus interpoſitis corpus nutriendum eſt,& hiera diacolocynthidos aſſumi debet, poſtea capiti & oc cipitio cucurbitula agglutinari: Sequẽti die panis coctus in mulſa,tritus au tem cum amaris amygdalis,uel ſerpillo,uel menta,uel calamintha, uel ru ta ſuperdandus. Atq; id per triduũ continuabitur. Ab hoc,caput tondendũ eſt,& peucedani liquore cui ſpondyliũ incoctũ ſit,ex aceto diluto perungen dum. Rurſus corpore interea recreato antidoti diacolocynthidos,oboli no uem ex aqua mulſa exhibent. Interpoſito tẽpore,interpoſitis rurſus diebus clyſter ex cẽtaurio & colocynthide,deinde hiera rurſus dabitur,iterũ tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamẽtis uti quæ ſternutamenta citãt. Poſt quinq; decem'ue dies,caſtoreũ ex mulſa præbetur,mox quæ pituitam per os & nares educant,deinde ſinapiſmus capiti inducitur. Itẽ uomitiones ciborum acremẽto,cum opportunitas eſt,ciere expedit. Auxiliatur his etiã oxymel ſcilliticum quotidie potum,& mel,in quo ſcilla intabuerit,inſtar co chlearii aſſumptum. Victus ratio utilis eſt quæ incidat extenuetq́;. Cappa ris igitur frequenter eſus & ſalſamentum prodeſt. Fugere oportet carnes,le gumina,uinum copioſius, uenerem liberaliorem, balnea, ſinapi, & potum ſtatim à balneo,pręſertim uini meraci. Exercitia proſunt & frictiões, ſed ca piti poſt reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

DE IIS QVI STOMACHI VITIO COMITIali morbo corripiuntur.

Si ſtomachus primario affectus, morbum inuexerit, ſolicitudo habẽda eſt, ut ex facili æger cõcoquat. Panis igitur accuratè elaboratus ex uino tempe rato quod leuiter aſtringat, albumq́; colore ſit, ad horam tertiam rectè aſſu mitur. Item medicamentũ ex aloë, bis ter'ue ſingulis annis dare his expedit. Noui autẽ quandoq; puellum(inquit Galenus)neutiquam hoc tẽtatum po ſtea morbo, quàm radicem glycyſidis(dicit autem pæoniam magnam recẽ temq́;)ex collo ſuſpenſam geſſerat. Inſuper agaricum opitulatur comitiali bus. idem præſtat ſeſeli, ſpondylii fructus, radixq́;, ariſtolochia rotunda ex aqua pota. Non parum huc facit & continua crurum ſcarificatio.

DE IIS QVI A PARTICVLA QVAdam morbum concipiunt.

Vbi caſus hic inuadere hominẽ ex particula pcipitur, ſiue ea fuerit manus, ſiue pes, fune excipi ualenter debet quæ ſuperpoſita eſt. Cum remittit, ad-

urens quoddam medicamentum particulæ inducetur, cuiuſmodi eſt lepidi um,& diacâtharidos ſimiliaq́;. Ad hæc oxymel Iulianũ comitiales uehemẽter adiuuat, particulatim materiã commouens. Poſt omnia cõmemorata & Theriace,& naturales balineæ locum obtinent. per totum autem uitæ curriculum cauenda maxime cruditas, cibus ante cõcoctionem obitam, isq́; craſſi ſucci, tarda nutritio, commotio, uinũ largius & potus à balneo, ſicut cõprehenſum eſt, maximè meracus, prętcrea ualde uetuſta, craſſaq́; uina, tũ acria ex his quæ odore mouent,& caput replẽt, loci pręcipitis incõniuens conſpectus, in balneo mora. Poſtremo curandum ne caput inſolatu uratur.

DE MELANCHOLIA. Cap. XIIII.

Elancholia mẽtis quędam alienatio eſt ſine febri, ex melancholico maxime humore naſcens, qui mentis ſedem occupauerit: aliàs cerebro ipſo per ſe ægrotante, aliàs cum toto corpore immutato. Tertia uerò melancholiæ ſpecies eſt, quam flatulentã & à præcordiis hypochondriacam appellant, ob inflãmata circa ſtomachũ præcordia proueniẽs. quę modò auram quandam maligniorem, modo ſubſtantiæ humoris partem ad cerebrum ſurſum tranſmittant. Communia omniũ ſigna ſunt, metus, triſtitia, odium hominum. Item alii ſe credunt animalia quædam bruta eſſe,& uoces ipſorum imitantur. Alii uaſa fictilia, metuuntq́; ne rumpantur. Hi mortem expetunt, illi eandem expaueſcunt, non nulli ſemper rident, nõnulli plorant. Alii uero putãt à maiore quadã ui ſe defendi ornariq́; & uaticinãtur futura, nõ aliter quàm uates & diuinaculi quos Græci ἐνθεαστικοὺς proprie nominant. Peculiares notæ eorum ſunt, qui ex totius corporis conſenſu melãcholia laborant, gracilis corporis habitus, niger, hirſutus & ex toto melancholicus, uel natura, uel etiam ex acquiſito per ſolicitudines quaſdam, aut uigilias, aut prauorum ciborũ eſus, aut hęmorrhoidum, aut mẽſtruorũ ſuppreſſionem. At qui ex præcordiis hoc uitiũ cõceperunt, eos teſtãtur cruditates, acidi ructus, ardor,& ipſorũ grauitas, tũ quod præcordia ſurſum conuellantur. interim inflammatione conflictentur. Ad hæc quod tam incipientem morbum quàm maiorem iam effectum melancholica comitentur ſymptomata. quodq́; hac leuentur, concoctione, uel ex cretiõe, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullũ ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quæ apparent ſigna cerebrũ primario affici in totum ſucci contagione melancholici fatentur. Porro ſi quando flauæ bilis ſupra modum exuſtę in nigram fiat mutatio, inſaniã, dictam gręce manian inferet, cuius impetu ferarum modo reddũtur effrenes, ut etiam eos qui imprudentius ipſis occurrunt, manu uiolenter tractent.

CVRATIO MELANCHOLIAE.

Qui igitur ex primario cerebri affectu melancholici ſunt, crebris balneis, uictu boni ſucci & humido curantur, unà cum decẽti animi delectatione, ſine alio præſidio, cum humor qui moleſtat nondum ob temporis longitudinẽ

excerni contumax est,quando ualentiora magisq; uaria tentare oportet remedia.Itaq; purgentur per initia epithymo,aut aloë. Nã uel pauxillũ ex his sumptũ quotidie maxime iuuat,& leuiter aluũ subducit. ubi purgati fuerint, uti dictum est,absinthiũ propinabitur: nunc herba ipsa duobus aquæ cyathis perfusa incoctaq;,nunc eius succi drachma semissis,aqua cõtinue lique facta. Aceti quã acerrimi modicũ sorbitioni datur somnũ inituro. Iam multa obsonia in id intincta esse conuenit.prꝑstantius autẽ erit acetũ,in quo scilla, polium,& tenuis aristolochia cõmaduerint.Cum igitur morbũ fortè curãdum susceperis,qui quidẽ ex totius corporis affectus consortio, ut supra dictum est,trahit originẽ,uires autẽ sint ualentes:à sanguinis missione incipiendum est.Interposito deinde tempore,uiribus recollectis, inferius purgare conuenit medicamento ex cucumere,tum eo quod cõstat nigro ueratro. Porrò si hæmorrhoidibus, aut mensibus suppressis malũ fuerit concitatũ, horũ quoq; purgationem moliemur.Laudãtur etiã facultates,tum quę urinæ ciendæ sunt,tũ quæ per sudores purgant.Si prꝑcordiorũ offensioni morbus debet,& horũ habenda erit solicitudo.fouebũtur ipsa rutæ decocto perfusa:itẽ anethi,absinthii,pulegũ,agni seminis,& fructus lauri. Hæc etenim dolores quoq; leniunt,& flatus discutiũt,oleo incocta,& sic affectæ parti applicata.Cæterũ prꝑter hæc insint cataplasmatis etiã ea quæ flatibus discutiẽdis faciũt.nempe apium,uel anisum,uel cuminũ. Nil mali fuerit,si indatur cataplasmati & cyperus,& iris,& libanotis quam rosmarinũ uocãt.Cũ hæc admoues,longo tẽpore per diem & pasto & ieiuno adhærere sines.Vbi ademeris,aliud quoddã operimẽtum superaccõmodato,lanam scilicet latiorẽ. Cucurbitulis ad flatus digerẽdos leuibus utitor ad dolores inflãmationesq; cum scarificatione.Porrò adhibita curationi diligẽtia,nec sinapis obliuiscere,sed acribus incidendi uirtute prædiris,& dropacibus super dorsum, uentrẽq; uti cõuenit.Quibus uitiũ inueterauerit,prꝑsentissimũ est remediũ per ueratrũ album uomitũq; purgatio.Victus omnibus melancholicis cõferet probi succi,& mediocriter humidus.Vitãda sunt,caro bubula,ceruina,lenticula,brassicę,cochleę,uina crassa,& nigra:breuiter,quę atrã bilẽ generant.

CVRATIO INSANIAE.

Insanientes consimilem melancholicis curationẽ recipiũt. Propriam uero habent,ut caput ipsorũ rosaceo tum unguine,tum aceto perfundatur.Item per antidotũ picrã,id est amarã,utilis est post sanguinis dimissionẽ purgatio,necnõ hirudines capiti admotę.Vnice ipsos iuuat hippomarathri radix, semenq; eius ex aqua potum.Insuper bryonię radicis denarius ex aqua quotidie assumptus.Sin autẽ delirantes purgantium medicamentorũ potionẽ renuant,interim ut facilius fallat ipsos,cibis nẽpe buccellis, uel ficubus pinguibus,uel palmulis,interdum potionibus adiicienda sunt. Ante omnia uero in lecto uinciendi,ne uel sibi,uel alteri noceant. Aut gestandi lectulo,intra cubile quoddam insanientibus dicatum,pensili.

DE INCVBONE, QVI EPHIALTES GRAECE dicitur. Cap. XV.

Phialten, qui latinis incubo eſt, aliqui ab eius nominis homine dictum aſſerũt, uel inde quod hoc malo correpti ab aliquo ſe inuadi imaginẽtur. Themiſon tamen decimo epiſtolarum uolumine à ſuffocando pnigalionẽ appellauit. Conſtituitur id uitii ex crapula, & cõtinua ſtomachi cruditate. Comitatur eo detẽtos diffi cilis motus, torpidus in ſomno ſenſus, ſuffocationis imaginatio, & ueluti ingruentis cuiuſdã mali occupatio. Ad hęc uox ſupprimitur aut incerta indiſcretaq́; editur. Nonnulli in ſe graſſatos etiã audire, & ab eis uenerẽ exigere putãt, ſed cõpreſſis eos digitis fugere. Cui malo ſuccurrẽdũ eſt per initia. Nam ſi diutius ſe prorogauerit crebroq́; eos per noctẽ opprimat, grauius aliquod nuntiatur malũ, ut apoplexia, inſania, & morbus comitialis, cũ primũ in caput huius uitii cauſa ferri cœperit. Quæ enim comitiales interdiu, eadẽ ephialtici dormiẽtes noctu patiũtur. Itaq; commodũ eſt ſanguinis detractiõe & purgationibus uniuerſum ægri corpus uacuare. Maxime his opitulatur, nigri ueratri denarius, cui ſcãmoniæ oboli tres ſint adiecti. Itẽ nõnulla ex odoratis, aniſum, daucũ, petroſelinũ. Iam hiera diacolocynthidos, id eſt ex cucurbita ſylueſtri ſtrenue auxiliatur: eſt aũt ea quæ ad Rufum authorẽ refertur. Victus ſit tenuis, nõ qui inflatiões pariat. Succurrit ipſis & pęonię ſemẽ. Dandaq́; ſunt potui cõtinue grana eius quindecim nigra in aqua contrita.

DE LYCAONE, VEL LYCANTHROPIA, ID EST HOminum in lupos conuerſione. Cap. XVI.

Vi lycanthropia detinentur, noctu domo egreſſi, lupos in cunctis imitantur, & donec dies illuceſcat, circa defunctorũ monumenta plerunq; uagantur. Hæ comites ipſorũ notę ſunt. facies pallida, oculi ſicci, & ad uidendum imbecilli, lingua aridiſſima, nulla in ore ſaliua, ſitis immodica, tibiæ ſine remedio exulceratæ, quod frequẽti per noctẽ eius partis offenſione accidit. Tales quidẽ ſunt notę. Species aũt melãcholiæ hoc malũ eſt, curandumq́; in acceſſionis tẽpore: ſanguis ex uena ad animi uſq; defectũ detrahitur, cibis probi ſucci, æger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinendus eſt. deinde lactis ſero per triduum uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis ter'ue purgabitur. Ab his purgatiõibus, theriacen quoq; ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu cõmemorata. Inuadẽti iam morbo, aſperginibus ſomnum acceſſere conuenit, in id efficacibus. ubi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

DE AMANTIBVS. Cap. XVII.

Mores cerebri affectibus annumerare cũ ſint quędã curę, haud fuerit abſurdum. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hę ſequaces amantiũ ſunt notę. Oculi concaui non illachrymant, ſed tanquã uoluptate pleni apparent, cõtinens palpebrarum motus, & cum reliquæ corporis partes nõ colla

buntur solæ hæ amantibus concidunt. Pulsus ipsorũ proprius nullus est, ut quidam opinati sunt, uerum qualis eorũ deprehenditur, qui cura conficiuntur. Cum uero res amata in mentẽ ipsis uel auditu, uel uisu, & præsertim repente uenerit, tunc pulsum animo turbato cõtingit immutari, neq; naturalem æqualitatẽ, neq; ordinem retinere. Hos igitur & tristes, & uigiliis torsos nonnulli qui dispositionẽ ignorarẽt, nullo balnei usu, solitudine & tenui uictu consumpserunt, in quibus sapiẽtiores cum amantẽ deprehendũt, ad balnea, compotationẽ, gestationem, ludos fabulasq; animũ abducunt. nonnullis metũ incutere conuenit. Nam qui amori semper indulgẽt, iis difficulter abigi potest affectio. Quidam igitur obiurgandi sunt, ex ratione uitæ quam singuli delegerint. In uniuersum mens ad alias curas abducenda est.

DE APOPLEXIA ET HEMIPLEXIA, VEL PARALYSI. Cap. XVIII.

Vando cõmune neruorũ principium affectũ est, eoq; omnes corporis particulę motũ simul & sensum amiserunt, apoplexia morbus appellatur, acciditq; principalib⁹ animi functionibus oblæsis. Sin aũt in altera corporis parte obstructio fuerit oborta, hemiplexia & paralysis nominatur. Si unam quandã particulã talis noxa occupauerit, illius affectio particulæ dicetur: quippe Hippocrates memoriæ prodit, Attonitum ipsi crus euaserat. Seruatur itaq; in attonitis modica quædam respiratio: quæ si permultũ à naturali functiõe recesserit, maximũ inferet malũ: si paululum, exiguũ. Deterrima uero est, cũ intermittitur, uel etiam ubi magna cum uiolẽtia ingruit. Origo uitii est ex frigidiore pituita, quæ principalissimos cerebri uẽtriculos una uice & cumulatim repleat. Cũ spinalis medullæ principiũ quandoq; totũ huic conflictatur malo, omnes faciei subiectę partes resoluũtur, ipsa manẽte incolumi, eò quòd sensum motumq; partes quæ ibidem habentur, à cerebro excipiãt. Cũ dimidia ipsius regio infestatur, eius paraplexia cõstituitur. Si odoratus uitiatus fuerit, uel ad priores cerebri uentriculos intemperiẽ expertos, uel ad meatus qui à percolando ethmoides dicuntur obstructos, talis referetur affectio. Itaq; procumbũt attoniti, intermoritur uox, sensus motusq; citra febrẽ. Pręcedit hoc mali, capitis turbatio, acutus dolor, & uenarũ circa guttur extantium, sphagitidas Græci uocant, thoruli prominẽtes, tenebræ oculis offusæ: itemq; splendores eisdem oborti, extremarũ partium sine ratione algores, totius corporis palpitatio, difficilis motus, & dentiũ inter dormiendum stridores, urina, ueluti æruginosa, atra, modica, & quod in ea subsidet, farinæ speciem refert. Id genus occupat senes potius, & tẽperatura pituitosiores, uictuq; usos consimili. At si iuuenes, & per æstatem infestet, magnam necessitatem fatetur.

CVRATIO.

Apoplexiæ morbus, nequaq̃, aut raro curatur, ut qui mortẽ in propinquo minetur. Si uero etiã remedia ipsum sustulerunt, plurimũ cum partis cuius-

dam corporis resolutiōe discedit. Qui igitur quoquo modo curationem recipiunt,iis statim sanguis ex uena detrahendus est,& si remissiōem quādam habuerit.detrahere conuenit eadē die,aut sequenti,aluū acri clystere ex muria & melle contēperatis ducere. Dein oleo copiosiore sulfurato totū corpus perungere caputq; chamemęlino,uel anethino,oleo quo spōdyliū decoctum sit calamintha,mulsaq; instillatur,ea quæ odore mouent,naribus admouentur,uti opopanax, uel sagapenū,& galbanū,uel castoreū. Oportet aūt & ori per uim aperto digitū,uel pinnam oleo madefactā inserere,ut ea quæ insunt, eiiciantur. Cæterū sedes etiam iis quę flatus educūt, perungenda est:mulsa uel oxymel potioni dabitur. Quinetiā apophlegmatismis ex thymo,uel origano cū aceto decoctis utemur. Vbi morbus se remiserit,cibus mollis,distribui facilis & succulentus assumetur. Si uox nondum redit,& uires permittunt,cucurbitulæ occipitio cum scarificatione defigentur.si fieri possit etiam præcordiis.deinde gestabuntur ægri curru,aut lectica,aut lecto pensili. Valetudini faciunt & quæ sternutamenta excitant crebrius adhibita.Itē quæ pituitę per os educēdę sunt,apophlegmatismos nomināt.Vbi quatuordecim dies morbus excessit,ad reliquas gestationes ducentur. Cęterū sermonis solicitudo habenda est.uetus apomeli cum micis panis,uel alica dabitur:mox pauxillum ex hiera.Post uigesimumprimum diem balneo ægroti credentur. Vinum tenerū calente aqua temperatū potui exhibebitur.uires autem balneis & unctiōibus reficiendæ sunt.Loca uero mari uicina,si fieri potest,huic morbo deligentur.

CVRATIO RESOLVTIONIS, QVAE PARESIS DICITVR.

At si principis animæ functionibus liberis, omniū particularū resolutio acciderit,etiā qui has molestat humor,qualiscunq; ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera, cui castorei quoq; pars sit adiecta, dabitur per initia drachma semissis,cū tantillo mellis,& aqua calēte diluta,uel per se,piperis dimidio scrupuli addito. Quatuor deinde diebus interpositis integra drachma assumetur,dehinc una & semissis,postea duę,atq; treś. Rursus totidē diebus interpositis quatuor drachmæ,si ægri uires sustinēt,offerent,mellis adiecto cochleario. Membris aūt quæ deficiunt, medicamenta quædā digerentia,& ea quæ cutē possunt cruentare, imponuntur:quibus castoreum quoq;,aut piper,aut pyrethrum,aut cachry, aut euphorbium accommodatur.Prodest etiam super ea oleum rutaceum,uel sicyoniū,uel uetus infundere.Cibi conueniunt frumētacei,sorbiles,uel alioqui ad cōcoctionem expediti:nec recremēticei. Cucurbitulę resolutis partibus agglutinātur,si multæ fuerint,distinctim:si paucæ,uni:post cucurbitulas,delinūtur medicamenta ex pice,uel resina,uel māna. optimè aūt faciunt simul incoctæ artemisia,& calamintha, cunila,& nitrū ex aqua modica,quę inter coquendū absumat. Aluus iterū subducat ex aloē,uel polypodio,uel scāmonia,uel ex pulte diacolocynthidos. unctiōi uero aptissimū est,uetꝰ oleū in

quo scilla quadraginta diebus sub sole incubuerit. Si huius copia nō est, duas scillæ uncias coquito, illinitoq́;, uel cachry similiter præparatū, miscenda uero & ceræ uncia, ne illita diffluat. At si galbani, castorei, euphorbii, adarcę & nitri, singulorū unciā semissem acceperit, multo erit medicacius. fouet exactè etiā ranūculus herba incocta oleo, in quo per insolatū cōcalueri. Potiões erūt castorei circiter drachma, opopanacis succus fabę instar deglutitus. Mirificè facit etiā sagapenō ad erui magnitudinē, ex mulsa, & castoreū cū opopanace. Itē liquoris cyrenaici quantū miliū pendet. Auxiliaſ & antidotū ex triplici pipere. Vtemur etiā acopis calefaciētibus, & iis quę pituitę per os educēdę sunt. Post diē quartūdecimū plenioribus uti cibis expedit, & auxilio multū proficiente, in balneū deducere. A trigesimo dropacē adferre cōuenit, & lauacro cōmittere, insequētibus diebus sinapi illinere, in quibus & motus & sensus periit. Id hinc debet intelligi, quòd uehementē ustionē non percipiūt. In iis aūt qui sensus cōpotes sunt, cutis rubore duntaxat oportet excitare, post tumorē factum ad lauacrū mittere, & mollibus ceratis medicari. Vomitus à cœna cōueniet, & is qui radiculis assumptis cietur: item gestationes curru, aut lectica, aut uehiculo: postea ducentur ad balnea naturalia. Victus siccior utilis est, potio modica & frictio. cibos igitur siccos esse debent, sitimq́ possunt maximam sustinētes.

DE IIS QVI LAXATIONE, AVT DISTENTIONE resoluti sunt.

Quoniam resolutæ partes uel conuelluntur, uel laxantur: idq́; uel à repletione uel inanitione, attendendum rursus quoq́; est, partim sanguinem detrahi debere, partim non. Deinde in relaxatis quidem membris astringentia, iis quæ laxant miscere, & frictionem intensam moliri conuenit. In contrariis, laxantibus duntaxat utendum, frictione simul molli adhibita: oleo in relaxatis nitri paulum & fœculæ contritum adiiciatur. fotus erunt ex aqua uehementer calida, & potissimum marina, in qua decoctæ sint lauri, uel agni germina, uel sampsucus, uel aliquid huiusmodi. Si autē æstas fuerit, natationes in mari: rubores in cute concitati his maxime conferūt. Itaq; cedantur etiam particulæ ferulis, uel urticæ ramis. Quòd si perseueret resolutio, carnem, quæ intra articulos resoluta est, attractā ferris oportet candentibus, exiguis, tenuibusq́; transmissis adurere. Commissis autē membris dropacem continue superiniicere commodum est.

DE RESOLVTIONE QVAE VNAMQVANque particulam obsedit.

Quæ à nerui diuisione oriſ particularū resolutio, insanabilis est: quę uero ab intemperie, uel humore quodā contrahitur, commune quidē ex facultatibus commemoratis pręsidium recipit. sunt autem peculiaria quędam singulis ipsorū dicata, quæ subiungemus. In iis igitur quibus in utrālibet partem deprauata est facies, affectū Gręci κυνικὸν σπασμὸν dicunt, æqualiter

in oppositũ capistro appellato deduces. Profuerit etiam sanguinis detractio, ex uasis linguæ subiectis. Item cucurbitulæ priori uertebræ defixæ, tũ pituitæ per os, naresq́; purgatio. Sciendũ itaq; est non eam maxillam quæ peruersa esse apparet, sed oppositã resolutione infestari. Gutture resoluto, cucurbitulas mēto agglutinabis, perũgesq́; medicamētis ex castoreo, sagapeno, & liquore parthico. auxiliatur etiã gargarizatio ex acribus. Vbi lingua resoluta fuerit, uenæ ipsius incidēdæ sunt, cucurbitulæ mento admouēdæ, medicamētis ex sinapi pituitæ per os eliciēdæ gratia utendũ est, & linguæ exercitiis. Si uocis instrumēta soluta sint, thoraci præsidia adhibenda sunt, spiritus retētione, & clamore utendũ. In superciliis palpebrarũ inunctiones similiter prosunt. Item proficit sutura. Vesica uero resoluta, siue urina impediatur, siue ultro excernatur, pubi & abdomini medicamēta applicāda sunt: sedi immittendũ est oleũ rutaceum, uel sycioniũ cũ butyro, castoreo, galbano, uel opopanace, uel liquore silphii: uesicæ hæc per colem transmissa ualde profecerũt. uel sola etiam suffecerant. Iam clysteres ex cētaureo, & colocynthide cũ sycionio utiles sunt. Benefaciũt etiam medicamina urinam ciētia, potui data, & castoreũ consimiliter. In primis iis, qui nihil urinæ reddũt, per rectos siphones, quos catheteras dicũt, in uesicam medicamina infundētur. Præterea laxantibus insidebũt, & cataplasmata inde conficiēt. Qui præter uoluntatē urinam excernũt, corroborãtibus auxiliis astringēdi sunt, cibis siccis, potione frigida utētur: ubi se recolligũt, cutis exulceratione, & lauacris sponte prouenientibus frigidis utētur. Eos qui urinam sine uoluntate mittunt ob ceruicis uulnus, aut casum, aut uertebræ luxationē, superuenientibus, quæ mortē fatentur, notis, nulla medicina periculo subtrahit. Quòd si coles resolutus fuerit, iis quæ in uesica dixi, utendũ. In eisdem partibus & lũbis ea quæ intendēdi uim habent, usurpabimus. Commendatur autē lac, caseus, & reliqua bellaria, lactucæ, aliaq́; olera. Longanone soluto, in quo nonnunq̃ citra uoluntatē stercus erumpit, nonnunquam cohibetur, iisdem uti par est: interim hæc ab inferioribus partibus clystere demitti: aliàs astringētia, ut cupressi decoctum, iunci, rubi: aliàs laxãtia, ut adipē suillum, & anserinũ uitulinumq́;, & oleũ. Est cũ rodentia, qualis est muria, uel cucurbitæ syluestris, uel similiũ decoctum. Neq; enim sic motionē promouent, ueluti uaria agitatio. At si frigus prehēderit, etiã ex euphorbio acopon oleo dilutum inditur. Crura & brachia resolutionē experta, cõmuni curatione flectãtur, perfricētur, extēdanturq́; in modũ prædictũ. Nam in frictione spei plurimũ consistit.

DE RESOLVTIONE OB COLICVM DOLOREM contracta.

Nostra ætate colicus quidam dolor incruduit: ex quo præsertim superstites futuros cõsummata artuũ motus priuatio comitabatur: tactus sensu, ut uidetur, incolumi, ceu Critica quadã ex alto oborta trãsmutatione, unde motus plerisq; spatio tēporis sponte redũt. Qui uero imbecilliores ex-

titere,etiã ſimplicioribus ex prædictis inũctionibus leuati ſunt. præcipue efficacia ſunt experti,acopon ex populo nigra confectũ.Item quod abiete cõſtat. Sed quæ roborãdi uim obtinẽt,ac modice refrigerãt,multis pręcla re opitulata ſunt.

DE CONVVLSIONIBVS. Cap. XIX.

Oſtq̃ de reſolutiõe tractatũ eſt,deinceps cõuulſiones exequemur:quoniã utraq; neruorũ affectus eſt: quare etiã de tremoribus dehinc dicetur.Cum igitur ſtatim ab initio,uel nõ multo poſt morbi principia exoriẽtes cõuulſiones lõgius prorogantur,ex repletione ducũt originẽ.Vbi uero ſudores largos,aut uomitũ, aut deiectiones, aut ſanguinis profluuia,aut uigilias,aut famẽ,aut motus, tum multos,tũ uehemẽtes ſubſcquũtur,inanitioni ferũtur acceptæ. Et cũ ex ſanis alicui repẽtina ſuperuenit cõuulſio,ob repletionẽ eam fieri neceſſe eſt. At ſi uniuerſum corpus, neruiq; ex febribus perardentibus inaruerint,ac deinde ob ſiccitatẽ conuellãtur,maximũ ſane hoc malũ eſt,& propemodum inſanabile. Primũ itaq; partes quæ contrahũtur, ualenter continẽdæ ſunt,& inordinatis reſiſtendũ motibus,oleo perfricare oportet rutaceo,aut ſycionio,aut ueteri,aut quodã ex hoc genere:tum aquã mulſam aſſumere. Eos qui ex inanitione conuellũtur,oleo,uel hydrelæo calido fouere cõpetit,ſi nihil prohibet etiã ad lauacrũ deducere, temperatoq; ſolio uti,cum oleo & frictione leniſſima.Nutriendi ſunt ſorbitionibus ex chondro & alica,uinoq; tenui & aquoſo,quod facile per omnia corporis mẽbra diſtribuitur, niſi febris adfuerit: tunc enim ptiſanæ cremor utilis erit,ſomnumq; acceerſemus. Iam uero ex plenitudine,aut inflãmatione,contractas cõuulſiones curabis,ſi humores elicias,& inflãmationis materiẽ proprijs ipſi præſidiis diſcutias.fit etiã conuulſio,cũ uomẽtes grauius turbantur. Succurrit ipſis acanthii radix,ſpinæ albæ & Aegyptiæ ſemẽ epotũ,nõnulli cẽtaurei tenuis ſuccũ potui exhibent,cũ repletio conuulſionẽ parit. Atqui nõ modo bibitur caſtoreũ,ſed etiã a' foris cuti unà cũ ſycionio illinitur. Si uero malũ hoc modo nõ finiatur, cucurbitulas cũ ſcarificatione admouere prodeſt: ſi crura cõtrahãtur,coxis & poſtremæ uertebræ:ſi manus cõuellantur,etiã dorſo,& primę ipſius uertebrę,tum ei quæ humeros ſuperiacet. At toto uniuerſim corpore ab affectu immuni,ſi labrũ,aut palpebra,aut lingua cõtrahatur,graue ſymptoma exiſtimandũ eſt, quòd maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideãtur. In his itaque ſanguinis ex occipitio & primis uertebris detractio recte adhibetur.

DE CERVICIS MORBIS, NEMPE TETANO eiusq; differentiis. Cap. XX.

Etanus,cũ & ipſe conuulſionẽ quandã pręſe ferat,procreatur muſculis corporis,& pręſertim ſpinę,gelu modo cõcretis,frigido nimirũ humore a' foris & intus partes eas aſtringente: ideoq; hoc malo occupati, flectere ſeſe nequeunt. Verum cum particulæ

corporis in anteriora tēduntur, affectus nominatur emproſthotonos: cū in poſteriora, opiſthotonos: cū in alterutram partē æquali robore intendūtur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tenſionē uocat, & contenſionē muſculorum ceruicis, neruorūq;, per quos caput inclinat, renuit, & circumuoluitur. At ſi circa poſteriores ceruicis muſculos malū cōſiſtat, opiſthotonos ex accidente: ſi circa priores, emproſthotonos: ſi utrinq;, tetanus nūcupatur. Originē tribuit muſculis repletis ſpiritu, & aëre craſſo nebuloſoq;: quem impēſe frigidū & concretum, eoq; ad motū contumacē aſſerit, unde etiā non ſicca potius ſed humida fomēta malo prehenſis cōuenire. Hæ quidē tetani differentię ſunt. Omnes eadē ratione curantur. Optimū itaq; præſidium eſt febris, quæ per initia non fuerit, ſuperueniens. Notæ horum ſunt, anguſta reſpiratio, pulſus rarus & exiguus, nōnunquā & riſus ipſis ſardonius oborit, rubet facies, oculi magis intumeſcunt, ad hæc aut non urinā reddunt, aut aquę ſimilem, aut cruentam, bullis quibuſdā turgeſcentem: aluus ſicceſcit, uigilię magis urgent, crebroq; à conuulſionibus periculū eſt, ne lecto ægri excidāt, quinetiam ſingultire incipiunt: indolentq;, alii capite, alii clauiculis & lūbis, quidam ipſorū ſubtremuli quoq; euadunt. Porrò facit affectū (quāuis raro) laſſitudo, humi dormitio, pōderis eleuatio, caſus, uulnus, ardor, ictus, & alia quæ eandem neruis offenſam inferre poſſunt. Curatur, quomodo conuulſiones ob inanitionem generatæ, ſolent.

CVRATIO TETANORVM.

Quibus ceruix recta intenditur, initio ſanguis detrahendus eſt, partes lanis oleo imbutis ſicyonio, caſtoreoq;, cum ueteri contegendæ, aut ueſicā quoq; latam calido oleo repletam, tendinibus ſuperimponere oportet, & cucurbitulas admouere, ſic ut cutis exaſperetur. leues enim noxam quoq; inferunt, item ceruicibus nonnunquam cucurbitulæ defigentur, & utriq; ſpinæ parti, adhæc pectori, quà eſt muſculoſius, & præcordiis: interim ueſicæ loco, & renum. Porro liberaliter ſanguinem auferre cōuenit, modo nō uniuerſim id fiat ſed pluribus uicibus. Sudores lanis oleo madentibus abſtergere, ubi refrixerint, in memoria habeatur. Quòd ſi tetanus in uetuſtatē inciderit, in oleū bis quotidie deſcendere confert, non tamē diutius immorari: quippe in oleum deſcenſus, maxime uires conuellit. Potus erit hydromeli pingue ad dimidias decoctum. Qui robuſti ſunt, panacis liquoris drachmam bibent. Sin minus, tres obolos, uel minimum, obolum. At ſi quis ipſum ceu ſtomacho inimicum habeat ſuſpectum, ammoniacū quoq; exhibebit, uel liquoris cyrenaici inſtar erui incocto meli circumlitum deuoratur, & ſilphii radicis duo cochlearia, tribus mulſæ cyathis inſperſa, uel ipſius decocto exhibentur, uel myrrhæ drachma ex mulſa, hyſſopiq; decocto: ſed omniū ſecuriſſimum expeditiſſimūq; eſt duo, tria'ue caſtorei cochlearia, particulatim pręberc. Nō enim obeſt ad ualetudinē, uel ſecundum cibū ex eo dari. Potus uero ipſe prçter alia tum paulatim tū modice aſſumetur. Nam dum ægrè potionē tranſ-

mittunt, in nares ipsam propellunt, unde uehemẽter turbati, ad conuulsionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoque partibus inferetur. frigidæ superfusionem, cum sit (quemadmodum ait Hippocrates) periculosissima, eoq; posteris, credo, uituperata, & nos damnamus deuitamusq;. Vnguentum hoc conuenit, nardi sextarius, ceræ uncię duę, foliorum amomi, styracis, mastiches, singulorum uncia: castorei, adarcæ, euphorbii, piperis * singulorum uncia: spicæ nardi, opobalsami, singulorum tantundem.

* Manuscriptum exemplar drachmã habet ubiq;.

POTIO OPISTHOTONICIS ACCOMMODA.

Panacis radicis, piperis albi, costi, myrrhæ, papaueris lachrymæ, singulorũ pares portiones, exhibentur cicerculæ modo somnum capturis: benefacit etiam orthopnœicis, id est, qui recta ceruice spirant. Porro uictus erit tenuis, qui expeditè distribuatur, & recrementis omnino uacet.

DE TREMORIBVS Cap. XXI.

TRemoris origo communiter ex neruorũ imbecillitate est, quod ætas senilis palam testatur: priuatim uero plures & diuersę alię: nempe frigidius naturę temperamentũ, frigidæ potio, & pręsertim in febribus intempestiue assumpta: frigidi glutinosiq; humoris redundantia, & uini usus liberalior. Qui igitur ex erroribus cõmissis manifesto tremũt, à noxiis abstineãt. At si remanet diu in febribus tremor, primũ corpus totũ oleo sabino perfundatur: ubi autẽ accessiones remittũt, ueteri, aut sicyonio. Summa corporis mẽbra lanis mollibus pręuncta cõtegantur. Deinde cucurbitulę à priori uertebra usq; ad spinã lumbosq; agglutinentur, sic ut particulæ prius cum pręcordiis hordei farina delinãtur. Iam hæ quoq; partes lanis ex ueteri aut sicyonio oleo respersis operiãtur. Quòd si febres inueterauerint, die uno interposito, in oleum aut hydrelęũ tremuli descendant, utanturq; frictionibus teneris. Si lõgius prorogatur dispositio frigoris suspicione, mulsa castoreũq; potui dabitur, & calidis locis gestatio proderit. Cibus diductu facilis offeretur, primũ sorbilis, mox uolatiliũ & piscium qui molli carne sunt pręditi: febribus solutis in balneas eundũ est, sed uitari debet frigidum solium, uiniq; potio. Porrò si crassiorũ uiscosorumq; succorum copia fuerit, uti conuenit iis quæ incidunt extenuantq;, uerbi gratia, rutæ ramusculo, spondylii quantũ tribus digitis comprehendi possit, castorei & nitri, singulorũ obolis duobus. Quotidie cochleare unũ cum oxymelite ad tres usq; dies ieiuno porrigitur, uel panacis & piperis grana quinq; ex mulsæ cyatho. Simplicia præsumpta trementes adiuuant castoreum, leporis cerebrum comestum, althęæ radicis decoctum, damassonii foliorum drachmę quatuor in mulsa, eupatoriũ ex aqua. Superante autem frigore etiam zodymi unguine, non modò acopis ad resolutionem cõscriptis, unctionibusq; & cutis rubrificatione, phœnigmon Græci uocant, utemur: præterea exercitiis perfricationibusq;. iis uero qui ex uini potu tremunt, uinum

circuncidendum est, quo ad in totum morbo fuerint liberati.

OCVLARIA, ET PRIMVM DE DOLORE EX GALENI commentariis. Cap. XXII.

Vm oculi grauissimos sentiūt dolores, cōsiderato, quonam ex statu corporis hi ipsis in inflammationibus accidāt. Vel enim, dū ab influentiū acrimonia uehemētius eroduntur, uel quia tunicæ succis repletę tendūtur, uel propter aliquā crassorū succorū, aut spirituū flatulentorū, intensionē dolores in ipsis graues excitātur. Rosiōes igitur purgātibus tolluntur præsidiis, quæ noxiū humorem uacuēt, itē candido oui liquore in oculos infuso. Vbi uero concocta iā fuerit inflāmatio, corpusq; superfluis uacuū, balneis uti cōmodissimū est. Ex repletione cōtractas inflammatiōes sanguinis detractio, aluus subducta, & partiū inferiorum frictio cōmode persanat. Tunicarū intensiōes soluūtur, toto prius corpore uacuato: itē humoribus qui sursum tendunt, ad inferiora reuulsis. dein de loco iniectis remediis, quę digerēdi facultatem habeāt. fomēta itaq; adhibenda ipsis sunt, & fœnugręci decoctū infundendum. In quibus aūt sanguis crassus oculorū uenulas intendit, uerū ut corpus nō ex æquo succis abūdet, uini usus est, quod possit excalfacere, uacuare, & meatus aperire.

DE PERTVRBATIONE, ET LIPPITVDINE QVAM proprie ophthalmiam Græci uocant.

Perturbatio humiditas oculi est, & calor cum rubore naturæ alieno, non ex corpore, sed à foris adueniente causa aliqua, (uerbi gratia) sole, fumo, puluere, aut oleo: quare etiam occasione ipsius cognita, promptissime soluitur. In genere huius perturbationis, lippitudo est: uerum non extrinsecus tātum, sed ex interiore etiam causa cæca ingruit, perq; tres quatuor'ue, aut quinq; dies plerunq; durat. facilime discutitur, si obseruentur omnia quæ foris accedentia turbare lumen possint, item parciore cibo, aquę potu, aut in ambulatione, & aluo ex facili respondente.

DE INFLAMMATIONE.

Cum inflammatio ipsos oculos occupauerit, post totius corporis uacuationem, perungendi sunt iis quæ impetus humorum possunt repellere & uehemētiam lenire, quale est, quod ad Neilum authorem refertur, item diarrhodum, uel etiam mediacum, nardinumq;. Vbi mēbrana adhærescens inflammatione tentatur, medicamentis utemur, quæ Gręci ab uno die monemera uocant, cum oui candido infusis. Die insecuto nisi inflammatio crescat, nardino delinētur: fotus ex meliloti decocto utiles sunt. ubi crassus humor est, qui lippitudinē facit, medicamenta accōmodantur, quæ neq; obstruāt, neq; humores incrassent, sed quę diffundere, humectare, & excernere idonea sint. quale est, chiacum. At si humores in capite fuerint obstructi, cucurbitulam occipiti admouere oportet, uel scarificare, uel hyrūdines fronti quà oculus dolet, adhibere: tum panem purum aqua madenten cum modico rosaceo,

aut polẽtis incoctis capitum papaueris decocto,superdare. Similiter etiam efficaciore utendum est cataplasmate,ex croco,melilotis,palmularũ carnibus,teneris coriani foliis,o uis,tritico tosto,micis panis in decoctũ intinctis, rosacei momento,& papaueris contriti diluto. Interdum semen quoq; ipsius ad leniendum dolorem miscetur. Si magua doloris necessitas est, etiã opii pauxillũ adiicitur. Vbi dolor abest, stupefacientia uitari debent. Quòd si mediocris inflammatio infestet, aloẽn per se, uel aqua, uel oui albo dilutam illinito. ut aũt expeditius sit auxilium,croci pondo librã semissem,aloes pondo drachmas sedecim,gummi pondo dodrantẽ,simul coniecta aqua pluuiali excipito,fingitoq; collyria. Iam quæ uocãtur diacrocu lippitudinũ initiis sunt idonea,in quibus tumor mollis cedensq; & exalbidus habetur.In palpebris autem earumq; commercio sine tunicarum offensa benefaciunt itidem liquida collyria (Græci hygrocolluria uocant) ex croco,atramento sutorio & melle præparata. Inter quæ hoc est laudatissimum:

HYGROCOLLVRIVM QVOD DOLOREM LEuet, anodynon appellatum.

Cretæ sutoriæ, mellis attici, succi fœnugræci, singulorũ pares portiões incoquito, donec mellis spissitudinem habeãt.deinde specillo duos angulos attingito.

AD DEFLVXIONIS IMPETVM, QVI epiphora Græcis dicitur.

Si pituitę cursus in oculis sentiatur,per initia quidem conuenit nihil assumere,aquam bibere,& multo magis uenere abstinere. Aluus subduci,facies posca diluta collui debet,præsertim si feruens fuerit pituitę cursus. sin minus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ delinentur. Nonnulli atramentum sutorium aqua dilutum ad ablutionem exhibent. Porrò in iis qui defluxu citra inflammationem uexantur,uel etiam cum inflãmatione quidem,sed ita ut supra os caluariæ emanet, agglutinamẽtis utendũ est in fronte. Ex simplicibus sanè,uiridia uitis folia efficaciter prosunt,uel rubi succus, uel portulacæ, uel cydoniorum cum polenta tenui, uel galla cum uino & polentę polline contrito,uel cicutæ succus,uel psyllii cum aqua,uel solano, uel cochleis cum testis suis in puluerem redactis, à tempore ad alterũ tempus illita.In uniuersum quæ adstringunt refrigerantq;. Inter composita hæc,pollen frumentaceus,& myrrha, uel thus cum oui aquato illitum, uel samia terra cum myrrha,& manna similiter oui albore inuncta.In frigidiore autem humorũ cursu sulfuris uiui,bituminis,picis,colophoniæ, singulorum drachmæ duæ:item Musæ pastillus, & aster,similiaq; probè repellunt. Iam uero theriace uino astringente diluta,frontiq; illita frigidos humorum influxus sistit. Quinetiam eadem pota uehementer his succurrit. Ipsi uero oculo, lana aut panniculis tenuis, oui albo madens imponitur, item caseus recens similiter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet, tum

collyria à reprimendo dicta ſtaltica,ſi illinātur,inſtillenturq́; diluta idē efficiunt. At ſi in imo,& ſub oſſe hæreſcens humor lōgiore ſpatio emanet, poſt generales corporis uacuationes,medicamentorū uſus eſt quæ per nares atq; os pituitam eliciunt,errhina & apophlegmatiſmos appellāt: caput attondetur,& inciſa cuta exaſperabitur. Porrò in his etiā curādi rationes conueniūt, quas in capite,manu adminiſtramus,nēpe angiologia,arteriotomia,hypoſpatiſmos, & periſcyphiſmus, uti Græci apellāt. Itē capitis uertex uſq; ad os aduritur. Et cucurbitulę occipitio inciſa cute admotæ,impetum fluoris poſſunt reuellere. Fluxiones extra caluariam notant,uaſa in fronte & tēporibus diſtenta,& caput ueluti reuinctum,tum quòd exagglutinamētis ſicca præſidio ſunt. Si hæc deſint,& fluoris impetus prorogetur,& ſternutamenta nonnunquā moleſte elidantur, humorem ſub calua teneri cenſendum eſt.

DE CHEMOSI.

Chémoſin appellant, cum utraq; palpebræ ex uehemēti inflammatiōe inuerſæ fuerint, ut uix oculi ab ipſis contegantur, & album oculi nigro ſublimius euaſerit,rubrumq́; etiam magna ex parte nigrū occupet. Curatur uenæ ſectiōe,medicamine purgante,collyrio diarodon albo,& quod à cinereo colore uocatur σποδιακὸν,cū lacte,uel oui aquato. Eodē uero palpebras tempora & frontem illinere oportet,tum fomentis & cataplaſmatis lenibus uti. Cum remittit inflammatio,acrioribus,quale eſt etiā uiride diarodon.

DE HYPOSPHAGMATIS, ET EMPHYSEMATIS.

Hypoſphagma uenarum commercii diuortium dicitur, ex ictu potiſſimū factū. Inſtillatur itaq; ipſis ſanguis palumbi,uel columbæ,uel calidū lac muliebre,cui thuris paululū ſit adiectum,uel muria,& præſertim ex ſale cappadocico: fotus rectè adhibetur ex hyſſopi decocto. Porro tumor mollis,œdema uocant,oculis ex ictu obortus,fomentis ex poſca cōtinuis, & ſpongia ex eadē ſuperdata diſcutitur. Rectè huic ſpeculariū combuſtum, & ſtercus colūbæ æquis portionibus,uino aut aceto contrita illinunt. Iam caſeus recēs, uel radiculæ cortex, uel uua paſſa ſine acinis,ſingulatim ex poſca, uel mulſa applicantur. Eadem faciunt ad emphyſemata.

AD EMPHYSEMATA, ET PSOROPHTHALMIAS.

Emphyſema palpebrę tumor eſt, œdemati ſimilis: pſorophthalmia aūt pruriginoſa eiuſdē ſcabies, ex ſalſo & nitroſo humore cōtracta. Conuenit ipſis poſca,lēticulæ decoctum, ex roſaq́; fomentum. Hygrocollyrium autē hoc, æris drachmæ ſex,miſyos toſti, myrrhæ,ſingulorū drachmæ tres, croci drachma una ſemis,piperis drachma, uini Chii & paſſi cretici ſingulorum cyathus unus,ſemiſſis: incoquuntur quoad mellis ſpiſſitudinē habuerint. Hæc eſt Eraſiſtrati compoſitio, quā à multiplici uſu panchreſton appellat: facit etiā ad anginam, ulcera oris,pudendorūq́;, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras,ſomnum inituri. Ab acidis,ſalſis,& acribus abſtineant.

DE SCLEROPHTHALMIA, ET XEROPHTHALMIA.

Sclerophthalmia, durities oculi, & difficilis motus est cũ labore ruboreq́; citra humiditatẽ. fouere ipsos crebro, spongiis aqua calida imbutis ex usu est. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum rosaceo, uel adeps anserinus. Frigida, & quæ indurant, uitanda: caput uelandũ ungendũq́;: aluus ducẽda. Xerophthalmia, quasi dicas arida lippitudo, pruriginosa oculorum est sine fluore dispositio. Curatur balneis, inunctionibus, & uictu probi succi: utrisq; uero cõmuniter conueniũt medicamẽta acria, ut uel lachrymas prouocẽt, per quæ & durities emollietur, & siccitas humectabitur. Talis est Erasistrati quoq; panchrestus, & quod dicitur dicenteton. itẽ cui nomẽ est stratiotico.

DE ECTROPIIS.

Hic affectus palpebræ inuersio est, aut propter cicatricẽ, aut excrescentiam carnis nascens. In quibus igitur excrescẽtia inueterauerit, æruginẽ rasam tor refactam conterito & admoueto, uel plumbo usto cum sulfure uiuo, & loto utitor, uel utrisq; paribus & ærugine & plũbo. Nam ex cicatrice proficiscens ectropion, si in totum curare studueris, id manu faciendum est.

DE AEGILOPE ET ANCHILOPE.

Aegilops abscessus est, qui inter maiorem oculi angulum, & nares fit: qui ruptus, si negligatur, usq; ad os fistulam aperit. Idem, priusquàm disruptus exulceretur, anchilops uocatur. Probè igitur faciunt glaucium & crocus unà cum perdicii herbæ succo imposita. crebro autẽ uariare oportet, etenim statim immutata uim suã perdunt. ALIVD. Alica cocta in aceto & probè trita, non solum incipiẽtes, sed etiam in uomicam mutatos persanat, rũpitq́;, & usq; ad os penetrat. Hoc usus non solum ægilopas, sed etiam anchilopas curabit. ALIVD. Ruta satiua unà cum cinere lixiuo, qui primus distillauerit, contrita coctaq́; & imposita, pulchre admodum ægilopas emẽdat, & adusq; os permeat, initio erodens, postea nõ ita: ac mirũ est, quod ne cicatricẽ quidem inde coram hoc præsidiũ relinquat. ALIVD. Cochleas cum testis suis tritas imponito. interdum aloë, uel myrrha admista præsidium hoc antequam ægilops in pus uertatur, & postq̃ ruptus fuerit abscessus, eum desiccat. ALIVD. Cum manus opera ægilopa & anchilopa aduris, hoc utẽre cataplasmate: Lenticulas decoquito, & cum melle utitor: ubi crusta exciderit, uuam excipiens, liquida terebinthina utitor in modũ emplastri. Hoc enim & purgat, & carne replet, & cicatricem inducit.

DE TRACHOMATE.

Trachoma asperitudo palpebrarũ interiorũ est: harũ intensio, ut ueluti incisuras habeat, sycosis à fici similitudine appellatur. Cum inueterauerit uitiũ callosq́; contraxerit, tylosis uocat. Collyriis igitur utendũ est, tum eo quod ex uino, tum quod ex duobus constat lapidibus, ipsoq́; hæmatite lapide, ex aqua loto uehementer palpebræ abstergentur: harmatioq́; cum cygnarii modico. Adhæc diacrocu collyriũ pariter psorophthalmiis efficax est, palpebræ citra exulcerationẽ inuersæ illitũ. At si durior callus his non cesserit

remediis,palpebra inuersa pumice raditur, aut sepiæ testa, aut foliis fici, aut etiã instrumento,quod à palpebrarũ rasura blepharoxiston Greci appellãt.

DE CHALAZIIS.

Chalazion,otiosi humoris in palpebra colluuies est, in qua ammoniacum aceto detritum simul cum galbano inungitur. facit etiam terebinthina pariter cum cerato excepta.

DE CRITHE TVBERCVLO.

Crithe,paruulum abscessus tuberculũ,oblongum,palpebrę cilio obueniẽs. Id cera alba foueri oportet:reliquum corpus,uel muscę capite amputato infricari,uel hordei diluto perfundi.

AD PALPEBRARVM PEDICVLOS.

Expurgatis prius pediculis,marina egelida palpebras colluere oportet. Deinde medicamento subscripto cilium attingere:aluminis scissi partibus duabus,herbæ pedicularię parte una, tritis utitor.

DE MADAROSI, VEL MILPHOSI.

Hic affectus palpebrę pilorum defluuium est. Ad quod cura prius uniuersi corporis habita, smegmatis utere, quibus ab honestandis palpebris nomen est calliblephara. Terræ ampelitidis,croci gallicę,ladani,singulorũ pari portione contrita utitor. ALIVD. Stymmeos tosti lotiq; drachma,plumbi combusti &eloti drachmis quatuor,croci totidem,nardi indicę drachmis tribus, in puluerem redactis utitor: ALIVD. Palmarum, ossium combustorũ singulis tribus drachmis,nardi gallicę drachmis duabus:leuigatis utere.hoc etiam scabiosis oculis medetur. ALIVD. Neapolitę ad palpebrarum defluuia, μιλφώσεις appellant,longosq; palpebrarum affectus. Stymmeos,cadmię,chalcitidis,misyos,xenici, singulorum pares portiones. minutim cõtundẽtur, & melle respersa torrefiunt: leuigata usui sunt.

DE PTILLOSI.

Ptillosis palpebrarum crassities est,callosa,rubicũda, quibus accidit sępe pilorum defluuium. Pręter prędicta igitur etiam hoc summe facit,Muscerdę combustæ &melle contritæ,inunguntur.

AD SVPERCILIORVM DEFLVVIA SEV MADAROSIM.

Plumbum digitis oleo uel adipe anserino unctis detritũ,illinitur. ALIVD. Hoc etiã subnigros reddit: nuces auellanę exustę simul cum adipe caprillo, uel ursino infricantur. ALIVD. Hoc efficax est etiã barbæ alopeciis: Alterci drachmæ duæ,muscerdæ drachma,polytrichi drachma,irini unguenti cochlearia quatuor. Tritis perbelle unguentum admiscetur. fotuq; prius adhibito illinitur. quod si attonsa pars ante fuerit,magis proficit.

DE PALPEBRARVM PILIS OCVLVM IRRITANTIbus τριχιάσιν appellant.

Pilis qui oculum pungunt prius euulsis, locus statim sanguine ranæ per se inungitur,uel cum cinere chamęleontis albi,uel sanguis cimicum,uel fuma

riæ quæ in hordeo naſcitur ſuccus, cum gummi, uel tellinarum ſalſarum cinis cum cedria, uel loti cinis, uel alumen liquidum quod phorimon appellant, uel muſcæ caninæ ſanguis admodum in id efficax eſt.

PILORVM GLVTINANS MEDICAMENTVM.

Conglutinant pilos infractos bitumen, maſtiche, colophonia, gummi, cochleæ pars glutinoſa.

DE ENCANTHIDE ET RHYADE.

Encanthis naturalis in maiore angulo carũculæ excreſcentia eſt. Rhyas aũt huius imminutio. Encanthidas igitur iis quę aduerſus ectropion dicta ſunt, ſimilibusq; cauſticis uel ſepticis abſumes. ſed non totas, ne eius loco rhyas ſubnaſcatur, uerũ ad naturalem uſq; magnitudinem. Rhyadas, carnoſa parte in totum, uel rudi manus opera, uel medicamentis abſumpta, inſanabiles exiſtimato. Quòd ſi pars ipſarum imminuta fuerit, iis quæ mediocriter aſtringunt, carnemq; creantibus reficitur: qualia ſunt medicamẽta ex croco, glaucio & aloë cõfecta. item collyria diacrocu inſcripta, necnon altercum prodeſt in uino coctum impoſitumq;, & aluminis ex uino pauxillum.

DE VLCERIBVS.

Vlcerum in oculis genus quidem unum eſt, differẽtiæ uero ſpeciales diuerſæ. etenim in cornea membrana quæ Gręcis ceratoides appellatur, ulcus cauum, anguſtum & purum, ob uuæ ſimilitudinem botryon dicitur. quod autem latius botryo eſt, ſed minus altum, cœloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo naſcens, ambientia comprehendit, ut etiam in exteriore pupillæ parte rubicundum, in interiore candidum appareat. Epicauma ulcus eſt ſordidum, & cruſta obductum, quo repurgato humores oculi ſæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum ſunt differentię, de quibus dicemus communius. Si igitur ulcus ſimul cum inflammatione obortum fuerit, curationem ex iis quæ inflammationem lenire poſſunt & concoquere, moliemur, non neglectis iis quæ ad ulcus proprie pertinent. Talia uero ſunt collyria, libanium, cygnus & pelaria uocata, item aſter & ſimilia: inſuper quæ ex malo, terra ſamia & ceruſa cõſtant: omnibus autem magis leniendo dolori eſſe ilamonem nouimus, uerum diu ei inſiſtendum non eſt, eo quòd admodũ ſtupefaciat. Laudatiſſimũ uero & quod diazematon dicit, quod ne ſenſum quidem ſtuporis habet. At ſi cum fluxione ulcus infeſtarit, collyrium aliquod illi admiſcebimus, quale eſt diahydras, & chiacum, præterea cygnus fuluus, & quæ repellendi ſine roſione facultatem obtinent. Sin autem ulcera ſordida fuerint, mulſa mediocriter aquata, & fœnugræci decocto utemur per ſe, & cum aliis ad id dicatis collyriis. Si acriora ſint, ſeberiano & fœnugręci diluto. Si non acria, diaſmyrnes, & nardino unguento medebimur. Purgata uero ulcera probè poteſt medicamentum cleo cicatrice obducere, eamq; præterea concolorem reddere.

DE OCVLI PROCIDENTIA QVAE ΠΡΟΠΤΩΣΙΣ DICITVR.

Proptosis tuniculæ quæ Græcis ab uuæ acino ῥαγοειδὴς dicit̃, procidẽtia est: quæ erosa rupta'ue cornea tunicula accidit. Ea cũ nondũ creuit quòd muscæ capiti similis sit, myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo usq; succreuerit, ut acinũ uuæ repræsentet, staphiloma, quasi uuatio dicit̃: ubi plurima facta est accessio, ut palpebras malæ transiliãt, obcallueritq;, clauus tunc dicit̃. Si igitur ad myocephalon ferè oculi procidẽtia degenerauerit, repellentibus densantibusq; ipsum medicinis utendũ est: Chio nimirũ Phæo, Nardino, & Theodocio. item eo quod oliuæ surculis, & quod cornu præparatur. iam uero spongiã leniter ipsis posca, aut uino astringẽte, aut rosarũ decocto imbutam superdate commodum est, aut spleniũ. Principatum uero obtinet ad procidentias omniaq; ulcera, medicamentũ cui nomẽ est Olympiacũ, uel Olympus, cũ succo oliuę, uel polygoni, uel polii. Eadem hæc etiã clauis conueniunt & staphilomatis, priusquam inalbescãt. Vbi uero alborẽ, aut callũ contraxerint, nullus remediis locus est.

DE OCVLIS PVRVLENTIS.

Aliquãdo pus sub oculi tunicula, cui nomẽ est ceratoides, nũc altius, nũc in summa superficie colligit̃, humani unguis specie: quæ causa est ut hoc etiam malũ unguis oculi nominetur. Huc ergo spectat curatiõis ratio ut uel pus digerat̃, medicamẽtis mediocriter in id efficacibus, quale est aqua mulsa, & fœnugręci succus, ex eoq; collyria, similiter libaniũ, & quę ex thure confiũt: uel rũpatur uomica, & uehementioribus repurget̃, quod genus sunt diasmirnes, & hygidiõ. At si pus in oculis citra exulceratiõnẽ coierit, etiã hoc liquido collyrio utẽdũ est: Atramẽti sutorii, croci, singulorũ drachmis octo, myrrhę drachmis q̃tuor, mellis põdo libra. Cęterũ phlyctena cũ sit ceratoidis mẽbranæ excrescẽtia, ex humore quodã commerciũ cõpagemq; ipsius excoriante, purulentorũ curationi subiicit̃. Hygra, hoc est, liquidũ medicamentũ ad suppurantes oculos quos hypopios uocãt, Bassi: croci, aloẽs, myrrhę, singulę uncię, uini quadrãs, mellis optimi selibra. Crocus ex uino modico terit̃, deinde aloẽ & myrrha. Vbi crassitudinẽ acceperint, mel addit̃. Vnita in uitreo uase reponuntur: uti licet bis quotidie, aut si necessitas urgeat, ter. Deligatũ oculo carnem tollit, & cicatricẽ inducit.

DE CICATRICIBVS ET ALBVGINIBVS.

Quæ per summa oculorũ cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine cicatrices dicunt, alii uero nubeculas. Altiores aũt albugines, medicamẽtis quæ astringunt, purgantq; discutiuntur. Nebulas igitur anemonæ succus abstergit, & minoris centaurii succus cũ melle. Vetustiores cedria extenuat, itẽ æs solum aqua tritum modo collyrii, ad hæc quæ detergẽt collyria: quale est quod cornu ceruino constat, dia ceratos elaphiu dictum. adde Rhinariũ, Hecatomben, similiaq;. Albugines uero nitrum cum oleo ueteri detritũ diligenter, & inunctum probe, abstergit. Item sepiæ testa combusta, & cum melle in pollinẽ redacta. Inter collyria hoc benè & leniter abstergit.

Collyrium diamamira. Mamiræ, guttæ ammoniaci, myrrhæ troglodytidis, crocodilorum fimi, singulorum æqualia pondera. in collyrium coactis utere: uel crocodili terrestris fimo collyrii modo ex aqua utitor. Recte autem sal cappadocum aqua soluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata instillantur.

QVOMODO CICATRICES TINGANTVR.

Gallæ, acaciæ, singulorum drachmæ quatuor, attramẽti sutorii drachmæ duæ illinentur. Collyrium autem hoc proficit, floris mali Punici, cytinorum, atramẽti sutorii, acaciæ, gummi, singulorũ drachmæ quatuor, stymmios, gallæ, singulorum drachmę duæ. Aqua teruntur: si flos mali Granati desideretur, interior ipsorum in granis membrana miscenda.

DE VNGVI OCVLORVM, QVOD PTERYGION Gręcis uocat.

Vnguis quod pterygion Gręci uocant, mẽbranula est quędã neruosa, oculis sese obtendẽs, quę ab angulo quidẽ oritur, sed adusq; pupillã peruenit: eamq; ubi fuerit adaucta, obtegit. Magni igitur & inueterati ungues solã manũ expostulant. Recẽtiores uero & magnitudine mediocres, præsidiis eliduntur abstergentibus, qualia asptetudini idonea sunt, & albuginibus. inter simplicia igitur ęs combustum, uel atramentum sutoriũ simul cum porcino felle pulchre faciũt. Efficacius aũt hoc est quod sequitur: atramẽti sutorii pars una, gummi pars semissis: uino leuigata illinuntur. uel etiã collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle mistum inungunt.

AD VNGVES OCVLORVM, SVPPVRATIONEM, & hebetudinẽ.

Lapidis magnetis, æruginis rasę, minii sinopici, suffiminis ammoniaci, singulorum drachmę quatuor, croci drachmę duę, mellis Attici cochleariũ. Idem ualet aduersus albugines.

DE CARBVNCVLO ET CARCINOMATE.

Carcinoma affectus est tunicæ quæ cornus imaginẽ repræsentat, ob id ceratoides dicta: dolor huic superuenit, rubor tunicarũ, cruciatus pulsatilis ad usq; tempora si moueantur, cibi torquet fastidium, acria irritant, offenduntq;. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentariis & alioquin probi succi, omnĩ acrimonia uacuis. Collyria lenia infundantur, ut spodiacum sebernanũ & consimilia. Cæterum bonæ totius corporis temperaturæ prospiciendum est. Carbunculus aũt & ipse malignũ ac contumax ulcus est, crustatium, aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodũ reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaq; in bulbi carbũculis per initia quidẽ clystere primũ, mox lacte coctionem nõ experto, mediocriter purgare conuenit. deinde spongia fotum erui farina, uel triticea ex aquæ mulsæ decocto delinere, nonnunq̃ & pupillæ pollinem eius accommodare, & lacte oculũ eluere. Si ulcera serpendo depascant lenticula cũ melle, uel malis cydoniis incoctis superapplicatur. Si latius depascendo penetrent, foliis oleæ decoctis, uel

malicorio in uino cocto leuigatoq́; ex melle oblinitur oculus. At si cessent proserpere, crustaq́; medicamēto quod subiūgetur imposito, exciderit, & ulcera sint pura, lutea ouorū tosta leuigataq́; cum croco & melle illinentur, quousq; ad cicatricē perueniant. Medicamentū autē recipit spodii drachmas quatuor, myrrhæ nō nimis torrefactæ drachmas treis, totidemq́; obolos. Detritis in uino amineo quousq; inaruerint, passum creticum uetus miscetur. Vbi unitas facta fuerit, liquida pyxide fictili excipiūtur, oblinunturq́;. Ad palpebrarū uero carbūculos malū Granatū acidū, ὀξεῖαν Græci dicūt, totū frustratim concisum aceto incoquito. Vbi tabuerit probe, leuigatumq́; fuerit ad illitionem utitor, bis ter'ue quotidie immutans, noctu semel.

DE MIDRYASI.

Cū pupilla colore quidē nihil euariat, sed multo q̄ cōsueuit est latior, & interim ex toto orbat lumine, interim permultū cernēdi potentiā impedit, aciesq́; hebescit, ut oīa minora q̄ sint uideātur esse, Mydriasis quidē affectus est, causa aūt ipsius humor quidā excremētitius. itaq; curatione ipsi⁹ sanguinis emissiōe à cubito, uel purgatiōe tētabimus: sin minus, uenas in angulis oculorū diuidere oportet, deinde cucurbitulā occipitio admouere, & marina frontē, & oculos perfundere. Si marina desideretur, muria, uel posca. Medicamētis aūt iis utendū est, quæ ad pustulas simul conducūt.

DE PHTHISI ET ATROPHIA.

Phthisis affect⁹ oculi est, quo pupilla fit angustior, obscurior, rugosiorq́;. Res lumini obiectæ, in his maiores apparēt. causa uero est dēsatio, quæ sic citati potius fertur accepta. Sed phthisis ab atrophia hoc dignoscit discrimine, quod illa angustiorē pupillā, hęc totū oculi bulbū minorē, humiliorēq́; reddat. Mederi his cōuenit exercitio, & studiosa capitis, faciei & oculorum fricatione. Ad hæc frons aqua perfunditur, caput unguine quodā calfaciēte, oculus medicamēto, quod rarefaciat acriore oblinitur, quale est infra scriptū. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, subactisq́; utitor.

DE NOCTVRNA CAECITVDINE QVAE NYCTALOPS dicitur.

Nocturna cæcitudo, qui Græcis Nyctalops dicitur, uitiū est quo per diē homo cernit, sole dein occiduo obscurius, noctu omnino nihil. Curari debet sanguine ex cubito, & oculorū angulis uacuato, mox purgatione, uel per clysterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatismi indicētur, & quæ sternutamētis ciendis sunt medicamina. Ante cibū hyssopus potui, uel ruta dabitur. Si his remediis morbus non aboletur, iterū purgationē moliemur ex scāmonia, & castoreo: oculi melle despumato illinētur, clauденturq́;, premēdo humores, continēdoq́;. Aluminis scissilis partes duæ, salis fossitii pars una. Trita cum melle sublinuntur. ALIVD. Iecur hircinū assatur, aquosus inde humor collectus inungitur. Quin & ipsum iecur comedendū exhibetur, coctiq́; uapor oculis excipi apertis præcipitur.

DE GLAVCOMATE ET SVFFVSIONE quod hypochyma dicirut, ex Rufo.

Glaucoma,& hypochyma uereres unū idēq; mali genus esse existimarūt. Posteriores aūt glaucomata humoris, qui ob similitudinē crystralli κρυσταλλοειδὴς appellatur, uitia, ex humiditate in glaucū colorē transeunris iudicarūt. Hypochymata humorū effusionē, qui inter tunicā ceratoidē,& crystalloidē concrescētes, uisum impediūt. Verū omnia glaucomata curatio nē non recipiūt: hypochymata aūt curātur, sed non oīa. proinde suffusione tētatis succurremus, anteq̄ malū radices egerit, consistatq; sanguinis ex cubito detractione,& purgatione. itē uacuationibus acrioribus, ueluti ex cērautii, aut cucumeris amarę decocto petitis, alui solutione continēti, cucurbitulis occipitio cute incisa admotis. Aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibi qui extenuāt assumpti. Proderit aūt tēporis spatio,& pituitam per os diebus aliquot educere. Quibus uero ceu culices, oculis obuersari perperā uidētur, ex quadā humorū prauitate, uel biliosioribus uaporibus sursum distributis, medicamentū dialoēs amarū exhibetur subinde, uel etiā inde sumetur purgatio. In oculis autē medicaminibus utendū est, primū simplicibus, pura melle, cū oleo & marathri succo. postea cōpositis, quale est hoc. Sagapeni drachmæ duæ, liquoris cyrenaici, ueratri albi, singulorū drachmæ sex. Alii in mellis heminis octo assumūt. Nos aūt, tradit Oribasius, subscripto utemur, caucalidis succi, chamedryos, sanguinarię, singulorū ęquis portiōibus cōtritis. Benefaciūt itē collyria,& quod succo marathri cōstat,& Protheus & Thalasserus,& diaopobalsamu,& quę ex his præparārur, præsidio esse solēt. Insuper marathri decoctū per initia suffusum adiuuat. itē ex liquoribus confectū, opobalsamo, melle, oleo ue teri & similibus.

DE GLAVCOMATE ET SVFFVSIONE ex commentariis Demosthenis.

Floris æris oboli quinq;, myrrhæ drachmæ tres, nardi indicæ drachma, lapidis hęmatitidis drachma: aphronitri drachma, salis floris drachmę duę, opopalsami drachmæ nouem. melle Attico excepta offeruntur.

DE OBSCVRITATE ET HEBETVDINE.

Obscuritas, quā amaurosim Græci uocāt, est totius cernēdi uisus plerūq; absq; manifesto oculi affectu impedimentū. Hebetudo (quæ amblyopia Græcorū lingua uocatur) obscuritas uisus est, ab occulta quadā causa proueniēs. Curatio cōmunis est ei quā in suffusis diximus. Priuatim uero ab angulis sanguinē mittere prodest. hirudines admouere tēporibus, inferiores partes pfricare. P. accedēte tēpore etiā iis, q̄ sternutamēta prouocāt, utēdū est, tū uomitu ante cibū,& inunctionibus, primū ex mellis & olei aqua portiōe, deinde cōposito quod subiūgitur. Croci obolis duobus, fellis hyenæ drachma, piperis communis granis octogintaquinq;, marathri succi drachmis sedecim, guttæ ammoniaci drachma. Contritis aridis cum suc-

co, mellis cochlearia quatuor adiiciunt. Pręparata, exceptaq; ærea pyxide in usum cōdūtur. priusq̃ uerò illinātur oculi in marinā calidā demersi fouent.

DE STRABISMO.

Oculi infantium ab origine distorti sanescunt rebus faciei circumpositis, ut in rectum uideant. Nam strabismus conuulsoria musculorum qui bulbum mouent, dispositio est. ergo lucerna in conspectu ponitur, quæ non ex obliquo appareat. Præterea cum ad nares conniuent oculis, stipulas palmeas agglutinare uincit & angulis qui tempora respiciunt: ut uisu ad has inconniuenter directo oculos emendent.

DE OCVLORVM EXPRESSIONE QVI ΕΚΠΙΕΣΜΟΣ appellatur.

Exprimuntur oculi nonnunquā, ut exerti perseuerent. quibus strangulatus, mali causa est, ex cubito uenam incidere oportet: sin alio modo id acciderit, medicamēto purgare, ueratro nigro, uel scāmonia. Si à doloribus origo est, frequenter sanè in puerperio superuenientes uteri purgationes soluunt: unde his opitulari conuenit. in uiris autem post sanguinis detractionem, si nō remiserit uitium, cucurbitulā occipitio defigere commodū est. Lanā melle imbutā imponere, aut panni floccos cū aqua superq; duplicatū linteum illigare leniter. His prodest & marina frigida fronti superfusa, itē sereos & polygoni succus cū meconio illitus, tū alia quę reprimere possunt, & contrahere.

DE CONFVSIONE.

Confusiones ex ictu, curamus sanguinis detractione à cubito: totū oculum sanguine, potissimum quidē palumbi recens occisi, sin minus, etiā columbæ replemus: deinde lanam mollē in ouum cū uino rosaceoq; cōtusum demersam imponimus illigamusq;: sequenti die idē facimus, & tertio fomenta exhibemus, lac instillamus, applicamusq; idonea, deinde sublinimus medicamentis quæ ad ueteres affectus inscribuntur: quale est Chiacum.

DE MYOPIASI.

Myopiæ dicuntur Græce, luscioſi nostris, qui à prima natali die propinqua sanè uidēt, remota uero non itē. Insanabilis est huiusmodi dispositio, ut quæ ab imbecillitate spiritus uisorii proueniat. Contrario his modo senes afficiūtur. Cum enim propinqua non uideant, procul dissita assequuntur.

AVRICVLARIA. ET PRIMVM DE aurium dolore. Cap. XXIII.

AVrium dolor qui frigiditati fertur acceptus, ex anni tēpore, prędēte uictu uel ægrotātis quoq; tēperatura, ubi ob exteriorē'ne causam acciderit didicerim⁹, inde quòd dolor alte citra grauitatē, uel distentionē, uel ardorē fixus sit, calfacientibus curabitur prę̨sidiis, nēpe oleo rutaceo, uel laurino calido, uel amaracino, uel phuliato, uel spicato, uel cōmmuni cū euphorbio, uel piperi, uel castoreo, uel cōmageno dicto unguine, uel liquore balsami. Iā uero oleū in quo alliū decoctū sit,

uel cepa, inſtillatum auxiliatur. At ex calida conceptum intemperie, dolorẽ in quo feruoris cuiuſdam ſine grauitate ſeu tenſione ſenſus eſt, cõtraria diſcutiunt: oui aquatum in aurem demiſſum, quemadmodum oculis adhibemus, lac muliebre cum quodã collyrio, quod dolorẽ lenit, uel ſucco perdicii herbæ cum modico roſaceo: ipſumq́; roſaceum, oleum, uel acetum, uel ſuccus ſolani, uel coriani, uel haſtulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici, uel aſelli qui in aquoſis & humidis agũt, Græci ὄνους κατοικιδίους appellant, incocti, uel oleum amygdalinũ per ſe, uel buccina uiua numero tria, in eo decocta mirificè proficiunt. Quòd ſi glutinoſi craſſiq́; ſucci dolores fecerint, capitis, ipſiusq́; auditus grauitas & precedentis uictus ratio teſtatur. ſola uero citra grauitatem diſtenſio, ſpiritũ aurium flatulentũ, cui exitus non pateſcit, indicat. Itaq; in ambobus uitiis utere medicamentis, quę aperiunt inciduntq́;, cuiuſmodi eſt aphronitrum cum aceto & melle. Item fel ouillum cum oleo communi, uel amygdalino: pretcrea porri & cepę ſuccus tepidus cum melle, aut origanum cum melle & lacte muliebri inſtillatur. Ad uehementiores auriũ obſtructiones, fel caprillum cum ſucco porri inditur. Verum quos amplus labor longusq́; urget, & grauis ſimul auditus exiſtit, hęc quoq; commode uſurpantur, cuiuſmodi dracũculi ſuccus eſt, ari, bryoniæ, & ſimilia. priuatim uero qui ob flatuoſum indoleſcunt ſpiritũ, cucumis ex aqua calida fota, auriq́; demiſſa ſtrenue auxiliatur. Si grauitas, diſtenſio, ſimulq́; calor & dolor pulſatilis, aut etiam febricula oboritur, inflãmatione aurem laborare cenſeto. Atq; ſtatim hic ſanguis emittendus eſt, deinde fotus ex oleo dulci & calẽte per ſpecillum lana inuolutum continuo adhibẽdi, meatui uero adeps anſerinus uulpinus'ue, aut medicamen baſilicũ cum roſaceo, uel cyprino, uel irino debet inſtillari: extrinſecus ea quæ dolorem leniũt, materiamq́; impactam concoquunt, ſuperaccommodare. Si dolor uiolẽtus eſt, iis utere, quæ leuiter ſenſum ſtupefaciunt: non enim mediocre periculum eſt, ne cerebrũ neruo per quem facultas audiendi erogatur, uicinũ, conſortii lege afficiatur. Probè igitur dolorem lenit, opiũ pars una, caſtorei partes duæ, cũ lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido inſtillãtur. Iam paſtillus crocodes, aſter, Philonis antidotũ frequẽter his profuerũt. Cæterũ ex cõmuni cerebro fouere, ſiue ex oleo, ſiue ex quodã calido fomento oportet, lanãq́; hoc ipſo imbutam in aurem cõiicere, ſed ita, ut partes inflammatione tentatæ, q̃ fieri poteſt, minimè attingantur. Verum ſi dolor in uetuſtatem incidit, ac in pus degeneraturus eſt, medicamẽto utitor, quod ex lini ſeminis ſucco conficitur, quod unà cum roſaceo, aut chamæmelino ſolutum inſtillabis. Cum aũt aqua medicata ex balnei uſu meatu recepta, auditorio dolorem parit, ſi quidẽ copioſa fuerit, ore, uel etiã calamo ipſam euocare ratio eſt, ubi paulatim ſpecillo lana inuoluto fuerit protracta, oleum quoddã inſtillatur quod ſit partium tenuium, aut roſaceũ, aut oui album, aut lac muliebre. Calida uero omnia mediocriter eſſe conuenit, quæ auribus adhibentur.

AD VLCERA QVAE SIMVL CVM INFLAMMATIone affligunt.

Lycium & meconium æquali portione trita cum melle iniiciuntur.

AD DOLORES MAXIMOS, PVS ET GRAVEM AVDITVM.

Amygdalarum quibus corticem detraxeris & aphronitri singulorum drachmæ tres, opii drachmæ tres, thuris drachmæ tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma: aceto leuigata instillantur. Si dolor exercet, rosaceo diluta: si pus obsedit, mulso, uel oxymelite: si grauiter audiunt, aceto. recentia ulcera glauciũ solum persanat, aceto subactum: itẽ ex eo collyria, tum quæ appellãtur diarodon, diacrocu, & diasmyrnes: quemadmodum rursus suppurantes citra dolorem ferri stercus cum aceto diutius contritum.

AD SORDIVM DVRITIEM.

Nitro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumq; sordes detersę sunt, nitrũ aceto solutum cum rosaceo instillatur.

ALIVD AD SORDES.

Cardamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus exceptum sine seminibus, & in collyrii formam redactum, auriculæ cõmittitur. Tertio quoq; die educitur. Copiosas enim sordes extrahit, & abũde leuat. Proficit hoc etiam aduersus carnis excrescentias, dolores, exulcerationes. recipit aloẽs, thuris, myrrhæ, singulorum drachmam, myseos drachmas quatuor. Ex aceto in pastillos digeruntur, cum usus requirit, aceto & rosaceo soluta instillantur. Idẽ Andronis pastillus & Heræ & Musæ faciunt.

AD DIVTVRNA VLCERA.

Cedria melli admista illinitur. ALIVD. Ad eos quibus pus profluit, Mysi ustum & in puluerem redactum inspiratur. Per clysterem uero oriculariũ eluuntur aures posca, uel oxymelite, uel mulso, uel decocto quorundã repellentium (uerbi causa) lenticulæ uel rosarum.

SI CRVOR EX VLCERIBVS APPARVIT.

Iunci rotundi decocto auris illuitur, polygoni uero succus cum paucissimo aceto instillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri succus.

SI SVPER VLCERA CARO EXCREVERIT.

Nitro ex aqua tepida, squama quoq; æris cũ sandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi crustam acceperint, melle repurgato.

ADVERSVS AVRIVM VERMES.

Absinthii decocto, uel centaurii, uel marrubi eluuntur, capparis foliorũ uiridium aut fructus eiusdem instillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana, uetus uel album ueratrum cum melle, uel calaminthę succus, uel scãmonia cum aceto, uel succus absinthii, oleum uero meatui inditum sursum uersus remeare ipsos compellit: potus autem est oxelęum. Eodem ad ea quę auribus incidunt animalcula utitor.

AD CALCVLOS ET SIMILIA QVAE IN AVREM INCIDERUNT, EXTRAHENDA.

Specillum lana inuolutū in resinam, aut gummi, aut aliud quoddam glutinans medicamentū demittendum, idq́; in aurem iniiciendum, ibiq́; uertendum est: utiq; enim sic protrahes. Si hoc modo nihil efficitur, oleum feruēs meatui continue instillato. At si ne sic quidem exciderit, aut comprehēsum fuerit, aliis quoq; utitor modis, ut in parte chirurgica docebimus.

AD SONITVM AVRIVM INTRA SEIPSAS.

Si in febribus, aut harum crisibus sonitus aurium euenerit, nullum ei negotium facessere oportet, quippe statim magna ex parte finiuntur. Sin autem post morbum perseuerauerit, absinthii decocto foueri aures debēt, acetum rosaceumq́; infundi, uel radiculæ succus cum rosaceo, aut ueratri nigri cum aceto. Ad ueteres autē sonitus, qui ex crassis glutinosisq́; humoribus creantur: inde uero illos cognosces quòd non uniuersim, sed paulatim increscūt nascunturq́;, aceto, nitro, & melle aurem illinito. ALIVD. Veratri albi drachmæ duæ, castorei totidem, croci drachmę tres, nitri drachmę sedecim. In aceto contrita, ut in pastillos coalescant, in usum conduntur.

AD VETERES SONITVS, ET TINNITVS.

Euphorbium cum cyprino oleo leuigatum calefactumq́; in usum capitur. in quibus autem ex amplo consensu uaporum spirituumq́; summa petentium excitantur, castoreum & cicutæ semen tritum cum aceto instillatur.

AD GRAVEM AVDITVM, ET SVRDITATEM.

Quæ ab origine quidem, uel etiam prima natali die, sed longissimæ & absolutæ surditates constituuntur, nullo remedio eliduntur. Quæ uero nō absolutæ quidem, sed diuturnæ tamen, & ipsæ curationem non recipiunt, aut certè difficilimam. Quæ ob biliosum humorem sursum uergentem nascūtur, uacuationibus per medicamenta bilem ducentia ex facili abolentur. quidā etiam sua sponte affectu liberantur, bile inferius descendente. At ex crudis crassisq́; humoribus prognatas surditates, uel grauem auditum, uenæ incisione curato, aut omnino purgatione ex hiera, tum medicamentis quæ per os & nares pituitam eliciunt, Græci apophlegmatismos & errhina dicūt. item balneis sua sponte scaturiētibus, uel ex aqua marina. Porrò in meatum ubi facultas audiendi est, conuenit instillare, quæ ad sonitus tradita sunt. Priuatim uero hæc: Vrina & fel caprillum, aut seorsim fel, aut rutæ succus cū melle, aut castoreum cum oleo anethino: & ex hyssopo medicamentum cum nardino unguine, uel caprillum fel cum galbano: uel quod recipit castorei drachmas duas, nitri, ueratri albi, singulorum drachmam.

AD COMPRESSA AVRIVM FORAMINA, QUÆ ΘΛΑ'ΣΙΣ DICITUR.

Hippocrates quidem nihil ipsis adhibendum præcipit. Cum uero sæpe ab ægrotis cogamur, utendum est his: Myrrhę, aloēs, thuris, acaciæ, pari singu

lorum modo, aceto uel oui candido illinuntur: uel panis calidi mica cũ melle in pila tusa admouetur: uel bituminis, thuris, aloës, cochlearũ carnis, bulborũ spumæ, paria pōdera aceto cōtrita imponito. Si inflãmmatio oborta est, sesamo leuigata applicantur, uel chondro, cum aceto cocto. laxiora aũt sunto cataplasmata, & lana oleo imbuta auris anfractui demittatur.

DE PAROTIDIBVS.

Parotis glandularum sub ipsis auribus affectus est, materia morbi illic emanante modò à capite humoribus uidelicet in eo obstructis, modò à reliquo corpore in febribus crisim expertis oritur. Si igitur altè adhuc delitescens parotis in tumorem nō attollitur, natura debet adiutari præsidiis, quæ coactas sordes extrahant, uel etiam cucurbitula agglutinata, uel crebro fotuum usu. Nam si in altũ recurrat colluuies, periculũ haud mediocre subsecuturũ est. Sin autem inflammatione tentata in tumorem erumpat, econtrario iis quæ leniunt, & concoquũt utemur cataplasmatis, quale est ex farina hordeacea, aut triticea, aut semine lini cum mulsa, aut fœnugræci, aut altheę aut chamęmelorum diluto incoctum. item quod ex lapatho & axũgia insulsa constat. at si exuperare sanguis tibi uideatur, prius ipsum uenæ sectiōe uacuabis: modo uires permittant. Tumore autem nō discusso, medicamētis utere quę puri mouēdo sunt, nempe farina triticea cum pinguium ficorum decocto, uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod fermento confectum est. Vbi iam abscessus ad suppurationem spectarit, uel cute ferro discissa pus excernetur, uel acri medicamēto rumpetur, cuiusmodi existit smilion appellatũ, & diascordon. Cęterum mitiores parotidas etiã fotus ex muria discutit, item medicamenrum diaperanu. Hoc sanè etiam pus iam maturatum digerit, præter quod dolori leniendo fit efficacissimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarũ combustarum cinerem cũ melle, uel axungia imponemus, aut ficus marina incoctas, uel marrubium cũ sale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnasei, & Ariobarsanios. optimũ etiam quod ex succo lini seminis præparatur. ante hæc autem illinere ammoniacum conuenit, mista cũ cataplasmatis pice liquida, uel seuo taurino, uel bdellio, uel styrace, uel medulla ceruina.

DE NARIVM ET OLFACTVS VITIIS. Cap. XXXIIII.

Lfaciēdi facultate oblæsa, si uox seruetur incolumis, ad priores cerebri uētriculos morbus referet, qui aut ex intēperie sola noxã conceperũt, aut etiã ex humorũ copia. sin aũt uox quoq; mali contagiũ senserit, laboriosior quodammodo reddita propter meatus (qui à colãdo ethmoides gręcè uocant) obstructos, affectũ rursus malis quibusdã succis cōtrahi censeto. Itaq; cerebri intēperies, ubi ex notis sępius à me dictis deprehensa fuerit, contrariis curatur remediis: caput marina calida superfundit: humores apophlegmatis eliciēdi. Maxime uero utitor medicamētis quę per nares ualide educunt. & quę odore mouēt ex tenuibus facta

particulis,quemadmodũ in defluxionibus,adhibeto. Cum totius corporis humorũ copiæ suspicio subest,hæc prius,aut sanguinis dimissione,aut purgatione ex hiera uacuatur. Ita quoq; in polypode & ozæna faciundum est, deinde loco inducũtur remedia. quin & theriace pota sæpe magno fuit præsidio. Cæterum polypus,tumor præter naturam in naribus oritur,substantia respondens polypodis carunculæ: eiusdem uero naturæ est,& sarcoma. Ozæna ulcus est, putridum ex humorum acrium illuuie creatum.

AD POLYPODAS ET SARCOMATA.

Squamæ æris drachmæ octo,atramẽti sutorii drachmę sex,sandarachæ drachmæ quatuor,ueratri nigri drachmæ duæ:naribus inspirantur. In usu hoc est laudatissimũ,nam tredecim diebus insigne affert præsidium. benefacit & atramẽtum sutorium cum aceto. ALIVD. Malicorii drachmæ duodecim, atramenti sutorii drachmæ decem, chalcitidis drachmæ octo,fellis taurini, amomi,myrrhæ,calaminthę,marrubii,singulorum drachmæ quatuor,croci drachmę duę, ueratri albi drachmę quatuor. sicco utitor. ALIVD. Diphygi trito nares,linamentoq; funiculari attinguntur dilatanturq;.

AD OZAENAS.

Misyos,chalcitidis,myrrhę,singulorum drachmę septem,atramẽti sutorii drachmę sex,aluminis scissilis,gallę, squamę æris, singulorũ drachmę quatuor,aluminis rotundi drachmę duę, thuris drachma una, aceti sextarius. Vbi ad mellis spissitudinẽ uenerit, totum in uase æreo coquitur, ex carptis linamentis utitor. ALIVD. Aeruginem & æris squamam pari portione aridum medicamentum facito.

AD FOEDVM NARIVM ODOREM.

Myrrhę,acacię,amomi, singulorum pondo drachma melle cocto excepta summo nariũ intersepto iubeto agglutinari. ALIVD. Amomi,myrrhæ,rosarũ siccarũ partes æquales,nardino unguento exceptas illinito. Item bene facit aduersus fœditatẽ odoris, & malagma ex menta cum uino admotum.

AD NARIVM VLCERA.

Cerusæ libra,argenti spumæ quadrans,recrementi plumbi tantundem, uel plumbi cõbusti. omnia uero lota sunto,excipiãturq; uino myrteoq; oleo.

AD VLCERA QVAE VOCANTVR GLYCEA.

Argenti spumæ drachmæ quatuor,rutæ nouellæ totidem, aluminis scissilis drachmæ duæ. Myrteo oleo acetoq; excipiuntur.

QVAE STERNVTAMENTA CITENT.

Veratrum album,uel castoreũ,uel piper,uel struthiũ,uel simul omnia:non aũt oportet inspirare, sed pinna uel digito penitissime in nasum demittere. ubi sternutamentum frequentius est,medicamento sedari debet. Infunditur nardinum,uel rosaceum,uel glycelæum. Iam quæ odorem mouent,sternutamenta sedant,anisum, ocimum, stipulæ contusæ: sed ante hæc omnia caput desiccandum est. smegmatis ex nitro & pumice factis,uel etiam ascle-

pio uocato utendū, & Constantini sapone, & sale cappadocico, similibusq́;.

AD SANGVINIS ERVPTIONEM, E' NARIBVS.

Sanguinis è naribus profluuium, quod febribus superuenit, secūdo uolumine inter illas sum executus. De eo aūt, quod alia quacūq; de causa accidit, nulloq́; sisti potest remedio, in pręsentia tractabimus. Chalcitidē contritam linamēto funiculari, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiscon appellāt exceptam, nariū foraminibus demittes. Vel testā oui exustā admiscebis, & dimidiatā gallæ partē, uel lycio indico attinges. Vel aselli domestici combusti cinerem inspirabis. Vel aselli expressi succū instillato, uel molaris lapidis aceto extincti, uaporem naribus obiicito. Vel hoc quoq; medicamento obstruenti utitor, Mannæ, thuris, partem unam, aloēs partē dimidiam. Candido oui liquore excipito: ac utitor, per linamentū funiculare, extrinsecus leporis pilis unctioni adactis. Vel linteum intortum in nares cōiicito. Vel cucurbitulam leuem directe, quà sanguis profluit, affigito: pręcor diis aūt magnā, & constanter admoueto. Vel aures ualide obstruantur, frōs spōgiis ex aqua frigida foueatur. Vel cucurbitula occipitio agglutinetur, cū sanguinis detractione: interim etiam sanguinem emittere conuenit, si nihil prohibet, & summas partes uinculis excipere. præsertim brachia & femora, sicut in uenæ sectione fieri solet. Eadem motu concuti iubeto, manus uero fricatione, pedes autem obambulatione. Nam uenis indidem sanguine repletis narium uasa deplentur. Item spongia in poscam frigidā demersa: naribusq́; profluentibus à foris strictim admota: id quod requiritur, subinde perfecit: melius autem proficit longo penicillo naribus prius subiecto.

AD FACIEI VITIA.

QVOMODO FACIES A' RVGIS ASSERATVR. Cap. XXV.

Thuris denarii quatuor, fuci drachmę tres, argēti spumę, piperis, singulorum drachmæ octo, omnia ex ichthyocollæ tunsæ diluto soluūtur, in pastillos redacta usui sunt. ALIVD. Eburnei scobis drachmę octo, thuris masculi, ichthyocollę pares portiōes. Vtitor, quemadmodum est prædictum.

AD FACIEI NIGRITIAS.

Iridis, uel ptisanę, lomenti singulorum sextarius unus semis, salis ammoniaci, cornu ceruini cōbusti, thymiamatis, ammoniaci, singulorum uncię duæ. Aqua dissoluta in pastillos coguntur, ac iterum aqua trita ante balneum illinuntur. ALIVD. Ptisanæ, erui, thuris, illyricæ, aphronitri, singulorum chœnices quatuor, costi, amygdalorū amarorum singulorum drachmę uiginti. Ouorum albumine, lacteq́; asinino subigito, ac utitor ueluti prędiximus. Benefacit etiam pastillus Peponatos.

AD EPHELIDEM ET LENTICVLAS.

Terræ cimoliæ torrefactæ, congius semis, aphronitri tosti drachmę octo, erui filiquæ drachmæ quatuor, fellis taurini, eburnei scobis singulorum dra-

chmæ octo. Leuigatis facies defricatur. ALIVD. Fæcis combustæ denarii decem, * erui farinę denarii quindecim, ueratri albi denarii quinq;, aphroni tri denarii decem, alcyonii denarii decem, trita infricantur.

* Editū exemplar grecū erui, sed ὀροβίου pro ὀρόβων distinctim habet, denarios decem, lomēti totidem. sed uetus sequor

AD SVGGILLATA.

Per initia decocto fœnugræci, postea & meliloti oculi fouentur. Nilei collyrium diarodon aqua solutū illinitur: deinde diasmyrnu. Et si nihil profecerit, id quod diasandicos inscribitur, combustum perungitur, uel hyssopum aqua maceratum applicatur. Vel hyssopo in panniculum illigato, & calida aqua respersa foueri debent, uel acri muria. item radiculæ corticem cū melle detritum impones. hoc etiam ueteribus efficax est. Porrò ad uetusta faciei suggillata & liuores, tordili partes duas, terræ samię partem unam cū melle admoueto, cura adhibita ne exulceretur.

ALIVD DETERSORIVM.

Hyssopi, thapsię, casię, singulorū drachmas duas, cerę tantundē, terebinthinę drachmā iniicito, cauens ne exulcerationē excites, eoq; frequenter tolles.

DE VARIS.

Exigui sunt & duri in facie tumores. Oxymelite illito, uel argenti spuma cū terebinthina, aut olei cādidi momēto trita infricādo perunguntur: uel alumen fissile cū terebinthina, uel amygdala amara aceto macerata infricātur. In callū uero concretos uaros, saponis gallici drachmis quatuor, thuris, ammoniaci, singulis drachmis aqua dissolutis perungito, & post horā eluito.

AD VAROS, PILOS, ET ASPREDINEM FACIEI.

Ceræ denarii decem, terebinthinæ denarius, uisci denarii duo. Liquantur, superq; oleum infunditur, facies hoc medicamento eluitur, tollit enim radicitus. ALIVD. Papauer detritū, uel pulegium cum sale acetoq; illinito.

CERATVM THAIDIS QVO FACIES RVBESCAT.

Croci erythrodani radicis, fuci, thuris, myrrhæ, singulorum drachmæ duę. Adipe uitulino oleoq; mastichino excipiuntur: deinde illinuntur. Interposito tempore, spongia ex calente aqua facies abstergitur. Cæterum faciei remedia, etiam reliquo corpori conuenient.

DE ORIS AFFECTIBVS: ET PRIMVM DE dentium dolore. Cap. XXVI.

Entium dolorem sine gingiuarum inflammatione interim in proprio ipsorum corpore, interim in neruo, qui ad ipsos pertinet, oriri contingit. quapropter ualentissimorū in hoc medicaminum usus est. Atq; inde plurima ipsorum q̄acerrimo aceto præparantur. At gingiuis propter inflammationē dolētibus, præsentissimū est remediū, oleum lentiscinū, calore temperatū, si in ore retineatur, esto aūt id recens: nam uetus tantò recenti deterius, quātò calidius. Huc autē omnia dirigi debent, ut humor qui toto corpore superat, prius euacuetur.

AD DENTIVM INFLAMMATIONEM.

Os colluitur aceto, in quo decocta sit galla, uel halicacabi radix, alterci semen, folia'ue, uel pulegiũ, uel solani succ⁹, uel capparis radix, uel myrti folia, uel poliũ, uel cucumis sylueſtris radix, uel rutæ folia, cũ oxymelite, uel cornu ceruinũ, uel acetũ ſcillites, uel pyrethrũ, cũ hyſſopo. At eroſionem experto denti, ſtyracẽ cum opio imponito: uel ſulfur uiuũ cum lycio: uel alterci ſeminis uaporẽ excipiat per infundibulũ. Item Philonis antidotũ denti circũlitum, dolorẽ ſedat. Quòd ſi defluxione laborent dentes, myrti, lentiſci, & gallæ diluto colluentur. Vel rhus ſyriaci, balauſtii, uel malicorii. ſalis autẽ partes duæ adiguntur: aluminis uſti, & aceto extincti tririq; pars una: deinde uino perluuntur. porrò gingiuis cruentis alumen tenue inſpergitur, uel aloẽ cum uino eluuntur. uel rubi radice uino madefacta. uel rhu ſyriaco. cruẽtis autem & defluxione rentaris gingiuis crudum ſalſamẽtum in olla combuſtum, quoad cinere in carbones redigatur, attingito. At mobiles ſtabilit aloẽ inſperſa, uel rhus ſyriacus, uel alumen ſciſſile, uel galla, uel rubi radix per ſe, aur cum uino incocta.

ALIVD AD DENTES.

Ficus pinguis uiridis corticẽ terito, eiusq; ius, cum habes, in dentem conijcito. Myrrham ueram, & alumẽ ſciſſile, ubi omnia in unitatem coëgeris, ad uſum recondito. Ac in aurem quà dẽs indoler, demittito & perſanabis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione preſſas: omniaq; oris ulcera depaſcenria, chalcitidis toſtæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmę octo. In uſu ſiccum, cum aceto ſine dolore dentes tollit. farina cum liquore tithymalli imponitur, & ſuper hederæ foliũ accommodatur, ac per horam ſinitur, ſua enim ſponte dens contereturur. Denrifricium, quod & parulidibus bene facit. Aluminis latercularii, ſalis ammoniaci, myrrhæ, coſti, pyrethri, ſingulorum pondo triens, piperis grana octoginta.

AD PARVLIDAS.

Sulfuris uiui, piperis, aluminis ſciſſi, æquales portiones. Ac parulis inflãmatio quædã eſt in aliqua gingiuarũ parte ſuſcitata, quæ niſi diſcuſſa fuerit, in ſuppurationẽ conuertitur. & cũ ſuppurauerit, ſcalpello inciditur, lunamẽtisq; inſertis aperitur. Epulis autẽ carnis excreſcẽtia eſt, quæ ab inflãmatione contracta ad intimos molares dẽtes pertinet: nonnunq̃ cum febri & dolore. Quoniã igitur reprimi debet, utendũ eſt ærugine raſa priuatim: uel cũ pari galla, uel ſori cõbuſto, uel alumine quolibet cremato, uel galla per ſe, uel ſquama æris cũ aceto dieb⁹ ſat multis leuigata deſiccataq;.

DENTIFRICIVM.

Ariſtolochiæ radix combuſta, cerui cornu combuſtum cum maſtiches momento, ſalis candidi melle reſperſi & fici foliis inuoluti exuſtiq; donec in carbones mutentur. ALIVD. Buccina ſale reſperſa, uſtaq;, cochleæ terreſtres cum melle combuſtæ, lanæ ſuccidæ cum paululo ſale uſtæ. Singulis ipſorum grati odoris gratia miſceatur iunci rotundi flos, uel nar-

di ſpicæ, uel folium malabathri, uel iuncus odoratus anguloſus, uel iris.

DENTIVM CANDOR QVOMODO FIAT, ET ORIS ſuauitas, gingiuæq; reprimantur.

Pumicis, ſalis toſti, iridis, ſingulorũ drachmæ quatuor, iũci odorati anguloſi drachmæ quinq;, ſpicæ nardi drachma, piperis drachmæ ſex. Tritis utitor.

AD STVPOREM DENTIVM.

Stupori benefacit portulaca cõmanducata, uel oleũ quod immaturæ oliuæ fuderũt infricatũ, uel amurca in æreo uaſe cocta, donec mellis ſpiſſitudinem habeat.* atq; uetuſta ſi perungatur, magnum affert momentum.

*Vtrũq; exemplar habet, Et uetuſta illita. ſed Galenus in libro περὶ εὐπορίστων, præter ſuperiora remedia, etiam hanc ſententiam quo poſui modo legit.

AD DENTES ATTRITOS.

Dentibus attritis, baccarum lauri, aluminis ſciſſi, ariſtolochiæ ſarmentaciæ, ſingulorum pares portiones iniiciuntur.

AD GINGIVAS EXESAS.

Roſarũ floris drachmis octo, gallarũ drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, ſi gingiuæ exeſæ & flaccidæ, cumq; infirmitate humẽtes colluantur, conſaneſcũt. Idem præſtat lac aſininũ, oliuæ foliorũ decoctũ, acetũ ſcillites. Arida uero admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas excreſcentesq; gingiuas portulacæ ſuccus in ore retẽtus, muria, oleum ex colymbadibus oliuis, uel immaturis expreſſum, uel lentiſcinũ, uel melinum amurcaq; diſcutit, ſicca autẽ ærugo ferri, uel æris, ariſtolochiæ radix, arnogloſſi ſemen, dyphryges, atramentum ſutorium toſtum, cytini.

AD DISRVPTA LABRA.

Amurca cocta illinatur: uel adeps anſerinus cũ melle, terebinthina æquali portione, roſarum floris, hyſſopi, roſacei, ſingulorum momentum.

ADVERSVS LINGVAE MORBVM QVI batrachus appellatur.

Batrachus tumor eſt, ad inflãmationis ſimilitudinẽ, ſub lingua erũpens, maxime in pueris: itaq; locus miſyos, æruginis raſæ, pari põdere ſicco perfricatur. Mẽto aũt adhiberi debet medicamentũ Anthera, uel ſphærion, uel ex ouis parygrũ. poſtremum remediũ eſt uenas ſub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiã ad oris ulcera, quas Græci aphthas uocãt, æruginis raſæ, gallæ, chalcitidis, ſingulorũ æquale põdus cũ paſſo. os etiã his colluitur. ALIVD. Erui farina cũ melle prius abſterſis, delinitur. Galla leuis cũ melle, uel roſarũ flores ſimiliter. Vel oliuæ foliorũ decocto pars affecta eluitur.

AD TONSILLARVM INFLAMMATIONEM.

Si in febri tõſillæ, & columella inflammationẽ ſenſerint, gargarizare cõuenit decocto furfurũ, aut roſarũ, aut palmarũ, aut myxæ, aut lẽticulę. Cum uero inflammatio remittit, conſiſtitue, mel ipſis adiiciendũ eſt, quod per initia facere nõ oportet, nec in augmẽto, ne acrimonia fluxionẽ quãdam concitet. Vbi in ſuppurationẽ conuerſa fuerit, gargarizandum eſt ex mulſa uel lenticulæ decocto, uel roſarum: idq; faciũdum eſt, donec in totum

ſoluatur. Aut ſtomatica cōpoſitio ad gargarizandū etiā exhibebitur. At ſi ſerpētia tonſillis ulcera oboriantur, utendū quidē & præſcriptis, ſed priuatim exhiberi debet medicamē diamoron, ex aqua calida, uel aqua mulſa, quæ roſarū inſperſarū florē obtineat, uel coſtū, uel rhus ſiccū, uel decoctū, uel glauci foliorū aridorum decoctū, quod amarū eſt. optime aūt facit, ſi ſuccus, ut ad collyria utimur, leuigatis in mulſa additur. ipſius autē fruticis ſicci, ſi inſpiretur, uſus eſt laudatiſſimus, aut ſi digito admoueatur. cura uero habenda eſt ne prorſus attingatur, aut certe leniter admodū. Profuit & paſtillus Andronius. Poſt hæc acria irritātia'ue gargarizatur ex medicamento, quod radice quam dulcē appellant, conſtat: aut eo quod croco, uino ſcybelite, terra chia, & myrrha cōponitur. deinde amylo, & tragacantho. Vbi iā cōſtiterit ulcerū depaſtio, gargarizandū medicamento ex lacte, & ſamia terra cōfecto. ALIVD. Ex malo Punico dulci cū cortice tuſo ſuccus exprimitur, & eius partes ſex, mellis uni miſtæ coquūtur, donec eis mellis ſpiſſitudo ſit & perungūtur. ALIVD. Gallæ immaturæ unciæ duæ, aluminis ſciſſilis uncia, ſalis ammoniaci toſti, tantundē. Aridū apprimitur. ALIVD. Gallæ drachmæ octo, miſyos drachmæ duæ, ſalis toſti drachmæ quinq;. ſicca in uſum adhibētur. eſt aūt Anthias tonſillarum tumor, duritiem præferens.

DE VVA.

Vua ſi inflammationē experitur, gargarizandū ex iiſdem, quæ tonſillæ inflammante poſtulāt, & mediocriter aſtringētibus, qualis eſt mali Punici ſuccus per cochlear, uel inſtrumentū, quod ab uua attollēda ſtaphileparton appellāt, ſubiectus, tū per ſe, tū cum melle affatim cocto: uel dulcis radix, mali Punici ſucco miſta. proficit etiam ſuccus dulcis radicis cū melle illitus. iam hæmatites lapis uuam reprimit, & phrygius combuſtus, & ageratus, item ex lapide phrygio medicamē ad pudēda inſcriptū. His adduntur terra ſamia, erethrias, ſinopis, lemnia, omphaciū, per ſe & cum horū aliquo. Item ſpinæ Aegyptiæ fructus: alumē ſciſſile. roſæ uero, & ſemen, & folia leniorē effectū præſtant, præterea gūmi, tragacantha, ſarcocolla, amylum: quibus utendū dum magis uua prematur ab aſtringētibus cōſtricta. ubi craſſior in rotunditatē creuerit, quod uitiū iam uuam proprie dicunt, gargarizationibus eluēda, & ex myrrha, & croco, & iunco odorato anguloſo. Contuſiones autē cauendæ ſunt. ob quod pinna potius perungere cōuenit. cōpoſitū uero hoc utile eſt, rhus ſyriaci drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, coſti drachmæ octo, roſarū ſeminis drachmæ quatuor. Præterea gingiuis benefacit, linum ex purpura murina, quod uiperæ collo circundatum ipſam ſtrangulauerit, deinde circumadigatur tonſillis, & colli uitiis, mirabili quodam modo opitulatur, ut Galenus author eſt.

AD SANGVINIS EX ORE PROFLVVIVM.

Marrubii folia tunſa imponuntur, uel ſpongia recens in picem crudam merſa comburitur, in puluerem coacta admodū utile eſt remedium. Item

os,perluere rosis siccis,aut uiridibus. Ad hæc decocto frigido,uel pampinorum uitis,uel lentisci foliorum, uel rutæ, uel malorũ cydoniorum, uel rosarum,uel uuæ acinorum,uel lenticularum.

DE ANGINA EIVS'QVE SPECIEBVS: VBI ETIAM de strangulatis,uel alio modo suffocatis agitur. Cap. XXVII.

Ngina, quæ musculis fauciũ interioribus inflãmatis accidit, synãche Græcis appellatur: quæ exterioribus, parasynanche. Eodẽ modo & in gutture habet: cui⁹ si interiores musculi inflãmatione conflictẽtur, cynãche: si exteriores, paracynãche. Hæ enim comites notæ sunt, spiritus recta ceruice uix trahitur, nonnullis febricula oritur, faciei rubor, ceruicisq;. Ad hęc tumor etiã in quibusdã superuenit. Aeger ore cõniuet, cibũ nõ deuorare, nõ potionẽ potest. Cynãchicos uero strãgulatus quoq; interdũ secutus est. Pueris raro talis affect⁹ oboritur, nisi cũ ceruicis uertebræ affectæ loco excidũt. Verũ illis ceu curationem nõ recipiẽtibus, ac deploratis, manũ admoliri non oportet. Reliquis autẽ sanguis protinus è cubito mittẽdus est, sed non uniuersim, uerum pluribus interpositis uicibus euacuabitur. quippe cumulata, uniuersimq; facta uacuatione, anima ipsis deficiente, suffocationis periculum superuenit, dum materia in affectam partẽ collectim prorumpit. Si per hęc parum proficitur, eas quoq; uenas incidere conuenit, quę sub lingua sunt, uel ipsa quoq; lingua scarificanda, si turgẽs magis exeritur. Aluus acriore clystere subduci debet, pedes, aqua calida foueri, extremæ partes ualide deligari, collũ lanis succidis, uel etiã oleo imbutis cõtegi. crudaq; polẽta, quę Græcis ὠμὴ λύσις dicitur. gargarizandũ per initia ex iis, quæ in tõsillarũ inflãmatione dicta sunt, uel eo medicamẽto simplici quod ex moris est, cũ rhus decocto. Potius autẽ est quod syluestribus moris cõficitur. Deinde & cõposito, quod mora recipit, uel eo quod ex nucibus pinguibus perũgitur. Cum morbus uiget, consistitq;, & nitri momentũ admiscendũ est, aut sulfuris uiui, nisi acrimonia quædã prohibeat. item stercus caninũ aridũ contusum, & cum melle perunctũ, præstantissimũ est remediũ. Atq; huius generis albũ maxime; tum syluestriũ hirundinũ similiter cinis efficax est. Si malũ longius prorogat, etiã perunctione diabesasa, utemur, nũc uires ipsius remittẽtes, aliorũ mistura, nunc iterũ intendentes. Cucurbitula quoq;, uel hirudo sub mẽto, & circa ceruicẽ admouetur. tum commodum gargarizare, ex ualẽtioribus, iride, hyssopo, melãthio, abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulsa decoctis, uel rutæ succo cũ lacte, uel sinapi cũ oxymelite. Sin autẽ hæc quodammodo acria percipiãtur, oleũ ipsis q̃ optimum calẽs exhibetur, aut rosaceũ per se, aut cum cremore ptisanæ, aut fœnugræci gargarizandũ. Cibus sit triduo aqua mulsa, inde ptisanæ cremor cum dulci quadam potione, deinde & ouorum lutea perliquida, ac sorbitiones ex chondro, ubi deuorare melius cœperint. In summa, cibi ægri

uiribus respondebunt. Cum morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus & balneo credētur: pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur, reliquaq; uirium recolligendarum ratio, ut par est, adhibebitur. Porrò ex strangulatis, quibus spuma iā circa os emanat, manus admoueri nō debet: si Hippocratis consilio acquiescimus. Alii uero uitæ restituuntur, aceti infusione & piperis, uel urticæ fructus in aceto triti acerrimo. Verum quia ægre magnoq; negotio assumunt, compellere eos ratio est. Simulatq; uero colli impedimenta dissoluuntur, statim sursum respiciunt & anguntur, simili modo in his qui naufragium passi sunt. Summatim in omnibus qui suffocantur. Nam ita horum calor recreatur refocillaturq;.

DE GRAVEDINE, DESTILLATIONE, RAVCITATE, & TVSSI. Cap. XXVIII.

Communis est omnibus uitiis, excrementitii humoris ex capite in subiectas partes descensus: si in nares decūbit, & per eas defluit, κόρυζα Grȩcis, grauedo Latinis malum appellatur: si per palatū in fauces, simplici uocabulo κατάῤῥοος, nobis destillatio: si in guttur & asperā arteriam destillet, ut membranā interiorem quȩ hāc integit, exasperauerit, raucitas tunc sequitur, uocaturq; malū grȩce βρόγχος & ἀρτηριακὸν. In quibus non solū ex capite, sed etiā uehementi clamoris conatu, & spiritus inspiratu frigidi, asperitas contrahitur, inflammationē reprȩsentans. Si morbus non finitur, fluxioq; in pectus pulmonesq; ingruit, tussis oboritur ipsis maligna ac contumax. Quæ & propter intemperiē subinde accidit, interim calidam, ut in febribus: interim frigidā, ut aquiloniis diebus, eaq; magis sicca est. Iam uero aliis quoq; morbis tussis nonnunquā superuenit: uerbi gratia, pleuriticis, iecorariis, phthisicis, pulmonariis: quare Galenus in diuturna tussi grandines quasdam ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauē, qualis in meatibus urinariis nascitur, post lōgam tussim expulsum, ac inde illam quoq; cessasse prodidit. Porrò nos in sanguinis eruptiōe calculos excerni uidimus, quemadmodū cum illuc peruentum erit, exactius commemorabimus. Qui igitur ex æstu grauedinem, uel destillationem concipiunt, his particulæ incalescunt, acris, tenuisq; humor destillat, tum per nares, tum per os, tum facies rubescit, & nasus. Qui ex frigore, iis caput undiq; & frons distēditur: meatusq; quos à colo ethmoides uocant, clauduntur, ne uox deorsum per nares transmeet: si longius malum trahatur, tussicula quoq; affligit, pituita educitur, nūc cruda & liquida, nunc uiridis. Quibusdam & febris superuenit, quæ ob æstum laborantes nihil iuuat: frigore pressis, etiam concoctionem efficit.

CVRATIO DESTILLATIONIS ET GRAVEDINIS.

Vbi calida præpollet intemperies, iis pugnandum est præsidiis, quæ dolori capitis ex tali causa contractō cōueniunt: balneo utendū est, caput aqua copiosiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad sorbitionem

aptari,oua forbilia,amylū,ſumenalia,quæ itria dicūtur,ſeſama necnon amygdala.itē fructus coni:& quæ ex lacte fiūt bellaria:uina dulcia,nō uetera:medicamentum dia codion linctu aſſumptum,& quæ his congruunt compoſita auxilia. Quòd ſi frigida intemperies afficiat,& morbus contumax ſit,modico utendū cibo eſt,caput calefacientibus ſubtilibusq́; nardino, rutaceoq́; debet perungi. Irinum uero non ſolum illinitur,ſed etiā naribus inſtillatur: quæ intus thure,& myrrha cū oleo perunguntur,præſertim ſi perfrictio grauedinem crearit. Alios lacineæ pāniculorum cōbuſtæ,uel melanthiū,uel cuminum uſtum demiſſumq́; panniculo reficit. Iam cyphi ſelenaicū,id eſt lunare,olfactum prodeſt,frontiq́; illitum,cui ſimul unum ex emplaſtris,quæ inflammationē arcent agglutinabitur. Exēpli gratia, Iceſium,uel Oxera,uel Barbarus,uel Athena ad deſtillationem ex frigore ortam & cyphi potus utilis eſt. Thorax aūt balſami liquore per lanas ſuccidas ſuperillinitur,idem ſtyrace & irino,uel anethino circunfouetur. Cibis calidioribus & ad concoctionem promptis uti commodum eſt. ubi iam materia concoquitur,medicamen quod pituitam per os educat,idoneū erit,tum capitis ſmegmata,nempe Conſtantini ſapo,atq́; eius generis conſimilia.

RAVCITATIS CVRATIO.

Raucitati,quā arteriacum & branchū appellauimus,competent quidē ſuperius comprehenſa,uerū priuatim ubi arteria & guttur inflammationem experitur,emplaſticis,id eſt,obſtruēdi meatus facultate prēditis,per initia utemur,donec inflāmatio remiſſior euaſerit: illiuſmodi uero ſunt quę ex paſſo cretenſi,tragacantha,gūmi & amylo conſtant. Item pinguiū palmularū decoctū,& dulcis radicis cū ſapa,donec mellis ſpiſſitudinē conquirat. Item cōpoſitionū,quas,quòd ſub lingua teneātur, ὑπογλωττίδας appellant,uſus eſt. Ante omnia uinū hoc tēpore circuncidendū: poſtq̄ inflāmatio moderatior fuerit reddita,uinū dulce aſſumetur,tum confecta ex melle,lacte cū amylo,uel pane ſiligineo. Ad hæc ſorbitiones ex amygdalis,butyrumq́;,utile. At ſi humor in particulas ſe receperit,tranſeundū eſt ad ea quę ualentius abſtergūt, cuiuſmodi eſt faba cum corticibus ſuis elixa,& quæ ex melle præparantur. His adde braſſicam & porra probè cocta: medicamenta uero calidiora & ad tuſſim accōmodata proſunt,quę conſtant ſapa,ficis pinguibus,thure,iride, terebinthina,ſtyrace,galbano,pipere,cinamomo,caſſia & his ſimilibus.

DE TVSSI.

Tuſſis quoq́; eadē ratione curanda: hoc ſolū inſpicitur,num & aliæ particulæ cōdoleſcant: uerbi gratia,an gurgulio deſtillet,uel caput, aliis'ne morbis conflictetur. His ubi q̄ fieri poteſt optime erit proſpectū,curationē moliere,quemadmodū à me cōprehenſum eſt,dicetur q́; in poſterum. Compoſitorum uerò remediorum ſcriptura, deinceps ſubiecta eſt.

CATAPOTIA AD DESTILLATIONEM IN fauces & tuſſim.

Styracis, myrrhæ, opii, galbani singulorum pares portiones. passo excipiuntur, uel priuatim in pila contunduntur, & ad magnitudinem erui terna, quaterna'ue aut quina, noctu dormituro dantur: passumq; superbibitur. Hæc ad acrem tenuemq; fluxionem ualent.

ALIVD. Alterci seminis drachmę duodecim, nucleorum pineorum drachmę sex, croci drachmæ duæ. sapa, uel passo in usu excipiuntur.

ECLEGMA.

Mellis pōdo uncia, butyri pondo semuncia, simul incocta exhibentur: itē ex hyssopo, ficubus, nucleis pineis, & iride decoctum sorbetur.

CATAPOTIA AD VETEREM TVSSIM ACCOMMODATA.

Styracis drachmæ sex, myrrhę drachmæ duę semis, terebinthinæ, galbani, opopanacis, iridis, singulorum drachmæ duæ, piperis albi, nitri, seminis alterci, lachrymę papaueris, singulorum pondo drachma. sine ullo liquore in pila tunduntur, & catapotia formantur: utitor ut prędictum est.

AD ASPREDINEM GVTTVRIS, TVSSIM ET sputum cruentum.

Amygdala amara, quibus cortex sit detractus uigintiquinq;, seminis lini torrefacti drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ, pini nuclei triginta, oui in adipe cocti luteum. Tragacāthum, aqua maceratur. Totum uero passo excipitur: si uero & sonus uocis fuerit oblæsus, mel miscetur in passi uicē, & præsertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

ARTERIACE QVAE QVOD SVB LINGVA TENEATVR HYpoglossis appellata, facit ad abscisionē uocis, raucitatē. itē ad eos qui ægrè reiiciunt, anaphoricos Græci nominant.

Tragacanthæ drachmæ sex, gummi tantundē, myrrhæ drachma, thuris drachma una semis, piperis albi grana uiginti, croci drachma una, dulcis radicis succi drachmę sex, phœnicobalanorū trium caro, passi cretici, quantū sufficit. Atq; succus tragacanthæ solus ipse sub lingua loco dulcis radicis succi retentus. Eiusdem decoctum dum spissitudinem habeat quadruplū inditur.

ARTERIACE AD ABSCISSVM VOCIS SONVM CONuenit, & eius claritatem.

Porra sex coquito, dum tabuerint, atq; ipsa proiicito, iuri ipsorum succū alicæ admisceto, mel & ouorum prius decoctorum lutea tria simul incoquito, circumagitans anethi rudicula.

COMPOSITIO AD TVSSIM, GRAECE BEchicon appellatur.

Pulegii pondo sextans, nucleorum pineorum, cnici seminis, lini seminis, singulorum pondo uncia, piperis cocti pondo triens, melle cocto excipiūtur, *Vide an sescuncia legendum sit.*

ALIVD. Hyssopi, pulegii, piperis cocti singulorum uncia, petroselini semūcia, mellis hemina.

MEDICAMENTVM TVSSIM VETEREM CONCOQVENS.

Mellis denarii sedecim, terebinthinæ denarii duo, galbani denarii quatuordecim. Vbi simul fuerint incocta, orbiculi finguntur, circa fabę magnitudinis, nucis'ue auellanę atq; ex his delingit. ALIVD. Aridā tussim curant tum arteriaca medicamēta, tum aquę nonnunq̄ feruētis sorbitio. nam dum propter pituitæ crassitiē non excreāt reiiciuntq;, humectātibus aliquantulū iuuantur. Cæterų conuenit ipsis etiā hyssopi, iridis & pinei nuclei decoctum.

PASTILLVS A' FVMO DICTVS CApnistos, ad tussim continuam.

Styracis, piperis, mastiches, petroselini, singulorum unciam, sandarachæ scrupulos sex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proiicito fumumq; excitato, ut tussiens hunc per infundibulū aspiret. conuenit & qualemcunq; perfrictionem expertis.

DE ORTHOPNOEA, SVSPIRIO, ET SPIRANDI difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebrò ueluti à citatiore cursu respirāt, ab accidenti quod superuenit, nostris suspiriosi, Græcis ἀσθματικοὶ appellant, iidemq; quòd strangulari metuentes, subrecto pectore toto respirationi incūbant, orthopnœici dicūtur. Creat hoc mali dum fistulosæ pulmonū cauernæ crassis glutinosisq; humoribus fuerint infarctæ: spirandi aūt difficultas cōmuniter & his & aliis cōpluribus affectibus superuenit. In curandis suspiriosis huc omnis cura dirigenda est, ut per extenuātia abstergentiaq; medicamina, glutinosus humor & crassus absumatur. Acetū igitur ipsis cōueniet scillites, & oxymelitis ex ipso præparati potio, ipsaq; scilla tosta tritaq; cū melle. Ex antidotis hiera, & purgatio cōtinens ex ualidissimis medicamētis petita, à radicula uomitus, aristolochia rotunda pota, cētaurii magni radix, spondylii fructus radixq;, calaminthę fructus, hyssopus, iris, melanthiū: asellorų qui in aquosis & humidis agunt, sextarius in uas fictile cōiectus, carbonibus subditis frigitur: ubi candorē acquisierint, teruntur, & melle excepta mystri mensura ante cibū secundūq; ipsum dātur. Quòd si necessitas urgeat, etiā uena ante hæc omnia inciditur, & quantum uires patiuntur, sanguis detrahitur, aluus clysteriis irritatur. Thorax à foris ficubus & lolii farina adiuuandus est, cui a dicta sit resina, cera & mel. Iam iris & manna inspergūtur. Non inutilis est & polenta cruda, cū resina, cera, iride & manna. Postea superimponuntur unguenta, quæ magis excalfaciunt, irinum, anethinū, rutaceum. Sed quod subscribitur medicamentū, huic uitio propriè dicatum est: Pumicis pars una, fæculæ quæ est uini fæx combusta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duę, alcyonii pars una, aphronitri partes duæ. Contusa percolantur: unguentisq; excepta, thoraci infricantur. Malagmatis utendum est quæ saniem possunt extrahere.

POTIO SVSPIRIOSIS APTA.

Polii,abrotani,caſtorei,chamæpyteos, guttæ ammoniaci, ſingulorum par modus. Melle conſperſa exhibentur. ALITER. Nonnulli dederũt,aphronitri cochlearium cum tribus mulſę cyathis. ALIVD. Aphronitri dodrans, piperis drachma,ſilphii drachma ſemis. Cochleariũ ex aqua datur. ALIVD. Caſtorei,ſuffiminis ammoniaci ſingulorum drachmę ſex, piperis grana uiginti paſſo excipiuntur. Inſtar fabæ cum mulſa exhibetur. ALIVD. Sinapi drachma, nitri ſpumæ tres oboli,elaterii ſemiobolus. Totũ in paſtillos octo digeritur: bini duobus diebus offeruntur,nam ſine moleſtia ſupra purgant. His qui pręfocantur,aphronitri drachmę tres,cum tribus hydromelitis cyathis aſſumentur,ac cum cardamomo nonnunquam ſubito auxiliantur. benefacit etiam coxendicibus.

DE PERIPNEVMONIA. Cap. XXX.

Peripneumonia pulmonis eſt inflammatio, quæ plurimũ ex ualentibus in eam partem diſtillatiõibus,aut angina,aut ſuſpirio, aut pleuritide aliiſ ue morbis contrahitur. Aliquando etiã ipſa inflãmatio affectus origo eſt. Hunc caſum ſubſequitur ſpiritus difficultas,febris acuta & ardens,grauitas diſtenſioq; pectoris, uultus turgidus magnã repletionem materiæ ſurſum ignis inſtar impetu uergentis, faretur. Malæ in his rubẽt,oculi intumeſcũt,ſupercilia deorſum ferũtur,tunica oculi ceratoides ob cornus imaginem dicta in pinguedinẽ langueſcit. Cum hæc ſigna æſtum flagrantiorẽ referre uidẽtur,inflãmatio eryſipelatis naturam reſipiens,ſubeſſe exiſtimabitur. In iis igitur qui ex aliis morbis in hunc decidũt, ſanguinis detractio uitanda eſt, maxime ſi diu hoc in ſtatu fuerint, uel ſi per initia ſanguinem dimiſerint. Verum aluus in morbi remiſſione clyſtere ducenda eſt,ſi ægrè reſpondet: aut cucurbitulæ,ubi nihil obſtat,pectori,& lateribus admouendæ ſunt,eęq; pergrandes,& multæ,cute inciſa. Sin aũt peripneumoniæ affectus ſtatim ab initio inuaſerit, ſanguinem mittere,ſi uires id permittãt,ex uſu eſt: ſin minus,cucurbitulas certe defigere: quibus tãtum elicietur ſanguinis,quantum uirtus patitur. Quod ad cibũ uero attinet, danda eſt ſorbitio ex ptiſanæ cremore & chondri cum melle,uel ex amaris amygdalis cum ſimilagine,aut chondro dulci quadam potione admiſta,hydromelite,uel apomelite,uel hydroroſato. Recte ſumitur & recens butyrũ, cochlearibus circà tribus. Propinatur autem ipſis ficuum cum hyſſopo decoctum,uel iridis in mulſa coctæ, uel leuigatæ inſtar duum cochleariũ mulſæ inſperſorum. Hoc itidẽ,ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuendæ gratia, crebrius potui aſſumetur mulſa per ſe & cum nucleis pineis, ac cucurbitulæ uniuerſo thoraci lateribusq; agglutinabuntur. Ceratũ uero cyprinum quod cõtineat iridem adactam, imponetur, uel ceratum ex rutaceo oleo,& iride ſicca,uel medicamentum ex cera,reſina,medulla,butyro,hyſſopo,iride ſicca,& nardino unguento.

DE CRVENTIS SPVTIS. Cap. XXXI.

CRuentum ſputum ſi uiolẽter diſrupta uenarũ cõmercia excitarint, magna ſanguinis profuſio comitatur. Et quidem rumpuntur illa modò manifeſtiore ex cauſa, ut alto delapſu, clamore & conſimilibus, modò ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore immodico, nã id uenis rumpẽdis eſſe habile ſcribit Hippocrates. Si uero exeſa parte, aliquã ſputum cruentũ editur, non confertim ſed paulatim ſanguis reiicitur, ſic ut acres quidã prauiq; cibi, uel inedia, uel acris ex capite in pulmonẽ deſtillatio pręceſſerit. At ſi os alicuius uenæ adapertum ſanguinẽ emittat, nullũ quidem ex prædictis, præterq̃ plenitudo interdum præcedit. ſed uictus humidior calidiorq;, balnei immoderati uſus, calidi nimis loci inhabitatio morbum facere uidebitur, ut neq; inflãmationes, neq; febres laborẽs'ue torſerint: ſicut in iis euenit qui exeſo uenarũ corpore, ἀνάβρωσιν appellãt, ſanguinẽ expuunt. Imò contrà leuius faciliusq; agent (ut uériſimile eſt) euacuati. At ſi hæmorrhoides, aut mulierũ menſtrua, non reſponderint: etiam periculis erumpens ſanguis ſubtrahet. Idem uero hic pariter iis qui plenitudinis cauſa per rupturam uacuantur, ſatis ad ualetudinẽ proderit, niſi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam ſenſerint. Quę uero exeſis uaſorũ tunicis ſanguinis fit euacuatio, nunq̃ cõmodè cadit, facitq; ualetudini. Quòd ſi per uomitum excreetur, clarum eſt eum ex ſtomachi aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per anũ proritatus nonnunquàm uacuatur. Tuſſis ſanguinem extundit ab inſtrumẽtis reſpirationi dicatis. Iam uero ſi ſpumans & ſubalbidus ex interualloq; reiicitur, ut dolor abſit & preſſio, ex pulmone ferri notum eſt. In quibus temporis ſpatio, febris ſequetur continens, partibusq; quibuſdam potiſſimũ corroſis, nonnihil etiam pulmonis ſubſtãtiæ, aut guttur, aut uena egeretur. Notus certe quidam mihi eſt ex iis qui ſanguinem è pulmone reiiciunt, temporis proceſſu maxima cum tuſſi & ſanguinis copia, calculos quatuor aut quinq; expuiſſe aſperos tribulorum modo, ad magnitudinem * cicerum trium aut quatuor, ac deinde dolore leuatus eſt: paulò pòſt tabe conſumptus interiit. Porrò ſi pituitoſa cum tuſſi leuiore, uel ſputo quoq; edantur, eaq; ſpumoſa leuiaq;, ex aſpera arteria prodire ſcito: ſi ater ſanguis & in grumũ concretus fuerit, doloremq; in loco intendat, ex thorace educi ſignificatur, per pulmonem arteriam'ue tranſlatus: qui uero cum ſputo, ex faucibus per palatũ educitur. Cęterũ ſi quando à capite deſtillet, cum irritatione quadã & tuſſi editur, ut qui ad guttur defluat, iterumq; ſurſum feratur. horũ cauſa primaria eſt, acris plurima ex parte deſtillatio, uel capitis dolor, uel grauitas. Accidit autẽ nonnunq̃ per palatum ſanguinem uacuari, & propter hirudinem deuoratam, & alicui indidẽ particulæ adhæreſcentem. Verum de hac in libro de uenenis pertractabitur.

* Hoc uerbi græce nõ eſt ſed conijcio tale quid deeſſe.

CVRATIO.

Quibus deſtillatio cruentum ſputum concitat, uena protinus debet incidi, niſi uehementer acris humor deſtillauerit, ac pro uirium modo ſanguis de-

trahi. Extrema deligari, oleoq́; ueteri calido, uel ſicyonio præter caput perfricari. cibus adhiberi frumentaceus, cui ſuccus alicuius auſteri adiectus ſit, Verbi gratia, Mali granati, pirorum, pomorum, uel illa eadē ſimul incoquātur. Dormituro ex paſtillo dia electru datur, tertio die mellis cocti momentū delingitur. Quòd ſi morbus longior hoc uicerit, capiti detonſo medicamentum, quod ex fimo ſylueſtrium columbarum cōſtat, imponis, & tribus horis interpoſitis, balneo ægrum committis, ſic ut caput nequaquā inungatur. Deinde ubi ſorbitionibus alueris, ſomnum capturo, theriace antidotū datur iterumq́; die inſequenti. Similiter totum corpus, præter caput perfricatur. huic autem ceratum ex tapſia, aut aliud quoddam iniicitur. Et rurſus utendum ſorbitionibus. Quòd ſi malum in uetuſtatem incidit, cucurbitula occipitio defigenda eſt. At ſi acris admodum fuerit deſtillatio, ſanguinis detractio caueri debet. alimentis autem & præſidiis iis tum quæ ſupra, ubi de deſtillatione egimus, comprehenſa ſunt, tum quæ mox dicentur, utendum. Qui ob frigoris iniurias ſanguinem ſpuūt, thorax illis fouēdus eſt remediis, quæ calfaciunt ipſum & deſiccant: quod præſtat medicamentum dia dyo pepereon, id eſt, quod duplici pipere conſtat, unà cum paſtillo diaelectru exhibitum. At qui diruptis ſpiritus officinis, aut oris uenarum patefactis, ſanguinem reiiciunt, uenam iis ſecare conuenit, niſi ſanguinis copia prorumpat. omnes autem quos hoc uitii premit, locis aëri expoſitis decumbent, lecto immobili figura ſublimi, cauentes ne uehementer reſpirēt ſonumq́; edant, imponendaq́; extrinſecus ſupra id quod dolet, ſpongia ex tepēte poſca. A ſeptimo die lana ſuccida cum roſaceo, uel myrteo, uel lentiſcino, cui interim acetū, interim uinū auſterum ſit additum: ſi copioſe effertur, farinæ pollinē, & mannam cum aceto ſuperaccomodamus, uel alumen, uel acaciam, uel malicorium, uel gallam cum aceto, uel palmulas cum polētis & malis cydoniis in uino auſtero decoctis. poſt hæc autem & emplaſtrum ex ſalicibus iniiciēdum, præſertim ubi moderatior ſanguis fertur. Per os aūt hæc ſumpta proficiunt: portulaca cōmanducata, benefacit. efficacior autē, ſuccus ipſius epotus balauſtiū, rubi fructus & flos, roboris fibroſum, & quod ſub glandis cortice eſt. maxime uero cocto ipſo utuntur, fagi & ilicis. prꝭſtantiora ſunt, rheum, ſamia terra ad omnem ſanguinis reiectionē. Item lemnia ſphragis, lapis hæmatites in tenuiſſimum pollinem detritus cū ſucco mali punici, uel polygonii. pondus autem lapidis erit ſcrupulus unus. Compoſita medicamēta hæc proſunt: paſtilli dia electru, dia coralliu, & qui ex ſpina ægyptia cōficitur. item aridū cōpoſitum ex terra ſamia, lēnia ſphragide, corallio, ſymphyto, amylo omnibus pari modo. In his aūt qui corroſis partibus expuunt ſanguinē, idq́; potiſſimū, ut deſtillatio præceſſerit, & opii partē ſemiſſem adiicimus. Inſuper medicamentum his facit, quod ſamiæ terræ, agerati lapidis, lemniæ ſphragidis, æquas portiones capit: duobus cochleariis potum ex duobus arnogloſſæ ſucci cyathis. ALIVD. Lemniæ ſphragidis drachmas ſede-

cim, samiæ terræ drachmas octodecim, amyli drachmas octo, sarcocollę drachmas quatuor, gummi drachmas duas, aridi, quod xerion medicamentum dicitur, cochlearia ⊙ undecim, cum decocti palmularũ cyathis duobus. Sorbeant aũt poscam frigidam, uel palmularũ, uel pomorũ, uel pirorũ, uel pampinorum uitis, uel eiusmodi cuiusdam decoctum. Cibum sument, si uires requirant, ad secundã tertiam'ue horam: sin minus, circiter quartam. Panis sit lotus ex aqua frigida, uel alica, uel chondrus cum quodam succo refrigerante, puta mali granati, uel myrti, uel omphacomelitis, uel oua sorbilia, uel aliquod ex lacte bellariũ, cum quodam astringẽte. Inter olera seris, cichorion, arnoglossa cum oleo immaturo acetoq; incocta. Ex fructibus fugacibus poma, pira, mespila, malum granatũ, corni fructus: potus erit, si febri careant, uinum aquosum, modicũ: si febris adest, ex prędictis quædam potio, uel hydromelum cibariticũ. Porrò qui uomunt sanguinẽ, iisdem sustentãdi sunt, sola hac cura adhibita, ne crebro cibũ sumant: quippe ex facili curantur, quatenus auxilia etiam quæ bibuntur particulis ipsis sanguinem fundẽtibus ex aduerso applicentur. At sanguine in uentriculo grumi instar concreto, coagulum potandum est, maxime leporinũ, aut lixiuium ex ficu cum aqua, uel thymũ, uel thymbra cum aceto, uel etiam ex lacte scissili uacuari debẽt, aut ex aloẽ. Rursus qui per palatum sanguinẽ excreant, gargarizabũt ex astringentibus, frontiq; & capiti admouẽda sunt quæ ex naribus sanguinẽ fundentibus accõmodantur. Hæc eorũ qui sanguinẽ expuunt curatio est, quã summa obire cura conuenit propter imminens ex immodica uacuatione periculum: siquidẽ copiose uacuatus sanguis, quemadmodũ in his qui iugulantur, mortem infert pręsentaneã: si affectus remanet, in tabem transire minatur. Postq̃ igitur omnia, ut postulat ratio, peracta fuerint, & sanguinis fluor substiterit, uires ipsis nutriendæ sunt roburq; adhibendum, ac pisces & recẽtium porculorum petunculi ac cerebella huc faciunt: corpus perfricari debet. inimica sunt balnei frequens usus, & uini potio, ira & uenus.

⊙ Vulgatũ exẽplar habet, cochlearium unum.

DE PVRVLENTIS ET TABE QVAE PHTHI sis dicitur. Cap. XXXII.

Vrulenta excreatio quam Græci empyema nominant, in uacuis thoracis regionibus, uel membrana quæ costas succingit, colligitur: interim propter sanguinis eruptionẽ, ulcere ad cicatricem nõ perducto, quod etiam tabes statim comitatur, si ex pulmone fiat reiectio: interim ex inflammatione, ubi abscesserit, ruptaq; fuerit: quemadmodum & in laterum doloribus, quam pleuritidem uocãt: uel propter confluxum & capite manantem. Hæ notæ pus collectum testãtur, grauitas pectoris, tussis ualida, siccaq; cum dolore, aliquando etiam cum humiditate ob quam releuari quoq; uidentur, febriculæ per initia affligũt, languidæ, inordinatæ, & ad iudicandum difficiles. postquam uero abscessus ad uomicam inclinauerit, uehementius cum quodã horrore febricitant, ac in ser

monis proprietate conturbantur, offendunturq; spiritu. Rupto abscessu, pus educitur, nunc purum, nunc fœculentum, nonnunquam sursum abscessus erumpit: quando etiam periculosior est: nonnunquam infra. Atq; ea quæ inferius tendunt, partim in uētrem & intestinum transsumuntur, partim in uesicam traductione per uasa quędā administrata. semper autem febri hectica laborant, quoad sursum omnia fuerint educta. In quibus nisi summa adhibeatur diligentia, protinus saniosa illa collectio, tabem accersit, dum pulmo exulcerationem sustinet. Simulatq; uero phthisis confirmata fuerit, genæ liuescunt, sudores in fronte, ac ceruice defluunt, carnes consummuntur, ungues curuantur, pinguesq; & exalbidi, uel pallidi apparent. Malo iam uincente, uenter turbatur, pręcordia sursum conuelluntur, sitis ipsos magis conficit, cibiq; fastidium urget, & id quod sursum uergit uehementer, fœdi odoris est. CVRATIO.

Primum igitur puris concoctio adiuuanda est, fomentis per spongias, & cataplasmatis, ex hordei farinis cum ficis pinguibus incoctis, resina modica, columbarum fimo, nitro, & hebisco. Rupturam uomicæ promouet etiam sani lateris incubitus. mulsæ autē sorbitio interposito tempore, & ptisanę cremoris cum melle. Valētiores, bibant decoctum quoq; hyssopi, & thymi cum melle. opitulatur rupturæ, & salsorum esus, & catapotia hieræ diacolocynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit, iterum datur hyssopi, iridis, & dulcis radicis, decoctorū in mulsa dilutum, uel dulcis radicula cum sisamo detrita. Item pollen, mulsa & oleo incoctus super accommodatur. Quòd si ulcus curationi sit rebelle, composito utendum est, puta medicamento ex marrubio, simplici & composito. item eo quod eruis constat, necnon dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verum in tabem quæ phthisis dicitur decidētibus, porra capitata, quę chondri & ptisanæ iure contabuerint, exhibentur: quæ simul per se bis cocta offeruntur. Potus, aqua cœlestis erit, atq; mulsa inde confecta. Extrinsecus applicantur per initia, ubi conquierit malum, cataplasma ex semine lini & pollinis decocto, fœnugręci, uel maluæ, olei, mellis & foliorū altheæ. Inde tempore quodam intermisso, ad cerata ex butyro, cyprino, laurino, & iride transitus est. quin & emplastri Mnasei usus conducit. Verum si thorax fluxione infestetur, medicamentū ex salicibus confectū rectè imponitur. atq; superius in purulentis simplicia dicta, nonnullaq; composita ipsis propinātur. Tussi uero grauiter affligente, thymum, hyssopum cum succo radiculæ dulcis melle discocto excepta, formataq;, sub lingua tenenda dantur. Cæterum conueniet ipsis & antidotum Mythridatis, diebus intercedentibus: sic quod uiperis constat. Optimum uero auxilium est, & boli armeni potio. Item Esdræ antidotum, nihilo prædictis minus proficit.

DE LATERALI DOLORE, QVI pleuritis dicitur. Cap. XXXIII.

Leuritis,qui nobis lateralis dolor appellatur, proprie inflammatio est mēbranæ, quæ costas succingit. Huic accedit spirādi difficultas,tussis,febris continua,dolor à summa humeroꝝ cōpage,ad extremas costarū cartilagines pertinēs. Sed pleuriticus morbus à iocinoris inflāmatione, in qua etiā oīa modo comprehēsa apparēt,his notis discernetur. Illi nanq; dolor pūctilis adest,tussis aliàs sicca,cum & crudus morbus significatur, aliàs cū sputo, quod humoris qui morbū facit,index est. Rubrū siquidē & cruentū editur,cum sanguis superat. Flauū uero & suppallidū,cum flaua bilis:quemadmodū rursus albū,& leuiter spumosum,cum pituita.ob melancholicū succū nigrius:pulsumq; durum & serræ modo asperū obtinent. Iocinoris aūt inflammationi,neq; punctilis dolor,neq; pulsus adeo durus superuenit,uerum tussis perpetuo sicca & quæ nihil emolitur, male habet: facies colorē,decoremq; amittit. At quibus laterū morbi ex musculorū exteriorum inflammatione creantur,qui proprie pleuritici non sunt,iis sine tussi,sine sputo,ac pulsus duritie,tactu leniter locus affectus indolescit:atq; si tumor purulētus non fuerit discussus, ad exteriora post sectionē prorumpit, cum pleuritis quæ inflammationi membranę costas integentis,fertur accepta,eò non euadat. Illa nanq;,nisi uel extra,uel intus,purulenta colluuies,empyema dicūt expurgetur,multo citius in peripneumoniam degenerat.

CVRATIO.

Itaq; si dolor ad iugulū usq; peruenit,remediū est sanguis dimissus.sin aūt ad præcordia descendat, purgatio. Recentiores aūt omnibus uenam incidunt,ueriti,ut opinor,turbationē,quam purgatio solet accersire. Quod si uires non patiantur,neutrū facere oportet. Clysteribus acribus utēdum: post illos,si dolor fuerit tolerabilis,aqua mulsa,& ptisanæ,uel chondri cremor propinari debet. Vbi morbus inclinauerit, porrū cremoribus recte iniicitur,uel calamynthæ,uel pulegii,uel cnidi semen, cum melle delingitur. Porrò uehemētes dolores à corporis uacuatione leniēdi sunt lana calēte, aut sulphurata imposita,aut etiam fomētis ex milio,aut furfure per sacculos adhibitis, aut ex aqua calida, aut oleo in uesicula. Lanasq; succidas imponere utile est cū oleo & uino ex marina præparato. Vel sal iniicere,uel cataplasma quod seminibꝰ constat ex discocto chamæmeli, altheę, uel ficorū pinguiū, iridis,absinthii,mellis modico cū oleo nardino. Quarto die cibi erūt sorbitiones cū mellis momēto. à septimo aūt linctus ex amygdalis,& cnidi semine,melle contritis dabitur,uel eclegma quod ex butyro & melle coctū est,utendūq; medicamento ex melle cocto,quod quia sub lingua tenetur, Græci uocāt hypoglottida. Epithemata conueniēt tū quod à graui odore dysōdes nūcupant, tū quod cōstat sampsucho. Itē emplastrum pereganera dictū, locis dolētibus utiliter accommodatur. Prę terea ad curationē bulbi cum axungia cocti frequenter fuerunt abunde.

Aluo iniici debet ab inferioribus partib° medicamē, ex butyro & terebinthina. At efficacius eclegma est ex fructu piceæ, amygdalis amaris, lini semine, nucleo pineo, & amylo æquali portione cū melle. Quos torquēt uigiliæ, medicamē ex papauere salubriter delingūt. Ex antidotis & Athanasia, & aliis ad hoc cōpositis utemur. Post quartumdecimū diem, si malū remanet, cucurbitulę ip sis admoueri, tenuiorq; seruari uictus debet. Dein de morbo inclinante balneo æger credetur, frigus uitabit, firmiore recreabitur cibo. At si inflammatio membranæ costas integētis non discussa, in pus transire uideatur, supra commemoratis utendum.

AD LATERVM DOLORES SINE FEBRI.

Laterū doloribus sine febri, bdelliū medetur, & costus, & brassicæ cauliū combustarū cineri adipiq; mixta. Nam id medicamēti affatim digerit.

DE CORDIS AFFECTIBVS. Cap. XXXXIIII.

Ordis affectus si quidē primario accidit, omni destitutus medicorū auxilio, in maturā mortē præcipitat. nēpe cū inflammationē, erysipelata, & intēperies calidas in acutissimis febribus ipsum experitur, itē sanguinis profluuiū ex sinistri uētriculi uulnere. At si cōsortii lege afficiatur, cerebro, iocinore, ore uentriculi laborante, tū si ob tristitiā, metumq;, & alias plerasq; causas, syncopen appellatam sustinebit, in qua subito uires uniuersæ collabūtur. Notæ ipsius sunt, resolutio, animę defectus, pulsuū paruitas, extrema frigida, & in sudorem prorūpētia. Quę, inquā, syncope, si ualida est, medicinæ loc° nō est. Si uires adhuc tantillū constāt, aliquādo ad sanitatē recursus est. Itidē ualentes cordis palpitatiōes sæpe ex sanguinis in eo cōcepti copia, aut feruore contrahūtur. Idē uero cor si incaluerit, magnā crebrāq; edit respirationē: si refrixerit, exiguā & rarā. Sed quomodo cordis syncope possit emendari, secūdo uolumine, inter ea quæ febribus superueniūt, sumus executi. Tantū uero hic adiiciēdū est, si casus euincit ubi extrema perfricata fuerint, inunctaq;, puluerē ex uiæ pauimēto alia'ue refrigeria particulis sudore difflatis iniicere prodest. tū myrtus detrita, uel cimolia creta, uel electrū, uel malicoriū cū māna, uel terra samia cū gūmi recte inducetur. Extremis autē frigētibus adusq; inguina & alas sinapi, uel pyrethrū, uel a darce imponitur. Cibus erit panis ex aqua, aut uino frigido tēperato, suū ungulæ, articuli, rostra, alæ, oīaq; frigida. Capiti frontiq; omphacinū, aut astringens aliquod cū gūmi imponit, uel rosarū decocto. Præcordiis & stomacho cataplasma admouebitur ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide & alumine.

DE PALPITATIONE CORDIS.

Noui, Galenus inquit, qui annis singulis uerno tēpore, cordis palpitatiōe affligeretur. Aduersus quā uenæ sectionē trienniū expertus cōmodā quarto anno sanguinē prius misit q̄ morbo corriperetur, atq; ita securus fuit: eoq; modo multis subsequētibus annis factitauit, & cōuenienti uict° ratio-

m

ne usus est. attamẽ & hic ante senectutẽ, fato functus est, quẽadmodũ alii quoq; oẽs, nonnulli in febribus acutis subita syncope oppressi similiter interierũt. alii ipsorum etiam citra syncopen, ueluti apoplexia tẽtati. Complures repente diem obierunt, annos nati minus L. magis uero XL.

DE MAMILLARVM AFFECTIBVS. Cap. XXXV.

Acà partu sæpe casei modo coactũ mamillis inflãmationes parit. Vtendũ igitur per initia est hisce rebus. spongia mollis posca egelida imbuta, expressaq; loco fasciis superaecommodatur: uel palmulę cũ pane ex posca contritę, uel ouo toto utendũ est cũ rosaceo, & cerati momẽto, uel alumine, psyllioq; cũ coriano, uel portulaca delinitur. Vel lapis pyrites tritus cũ cerato impositus illigatur. At distẽtione oborta, uel lacte in grumos cõcreto, panis ex hydrelæo, aut mulso inũcitur. Aut panis cũ perdicũ herba uiridi simul & cerato bis quotidie, aut lomentũ cũ hydromelite, uel sapa applicatur. Quòd si uero grauitatẽ non tolerauerint, superfusione utendũ est ex dulci oleo calente, per lanas delicatiores. Fotus aũt adhibẽdi ex fauore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ, uel apii seminis. Delinere uero mamillas conuenit polline farinaceo cũ semine lini, aut fœnugræco cum hydromelite, aut sesamo quod cũ melle aut butyro sit leuigatũ. Cæterũ lactare cautio est. nã maior per exuctionẽ materies illuc citabitur. Inclinãte aũt inflammatione, cerata hæc recte inducũtur, beta oleo incocta quoad intabuerit, ipsa quidẽ proiicitur, oleo aũt ceræ modicũ iungitur, usuiq; est. ALIVD. Ouorũ crudorũ lutea decẽ, cerato miscẽtur, cui uncię duę & semis ceræ, rosacei uncię quatuor sint adiectę. Postq̃ rudicula agitaueris, muriæ quantũ recipere potest inditur, & rursus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mamillarũ duritias, facit & medicamentũ ex melle: tũ oĩa molliẽdi facultate donata. Cũ tumor in abscessum uertitur, iis utẽdũ est, quæ in parotidibus cõprehẽsa sunt, itẽ illis, quæ, ubi de abscessibus tractãdũ erit enumerabimus.

ARCHIGENIS DE EROSIONE MAMILrum cum malignitate.

Vini Adriani boni sextarii uiginti, rhus, quo coriarii utũtur põdo libra, cupressi pilularũ tantundẽ, gallæ immaturæ nigræ pondo selibra, cassiæ tantundẽ. Contusa uino diebus decẽ commadescãt, deinde mota cupressi rudicula, ad dimidias fere coquũtur. atq; tũ herbæ proiiciũtur, succ⁹ coqtur dũ mellis spissitudo fiat, deinde uitreo uase recõditur. In ulcerib⁹ depascẽtibus mero utitor. Si aũt crassius fuerit medicamẽ, uino liquãdũ est: ut applicetur mamillis depastis, auribus suppuratis, gingiuis cũ infirmitate humẽtibus, intestinorũ torminibus. Idẽ uero dolores etiã lenit, lacte dilutũ. Aliæ mãmarũ exulcerationes cõmunẽ reliq̃s ulceribus, curationẽ recipiũt.

QVOMODO MAMILLAE CONSERVENTVR.

Cuminum cum aqua tritũ mamillis illinitur, deinde spongia extrinsecus

impoſita, ex poſca pectus cinctura ſtringito, à tribus diebus cumino depoſito, mamillis florem bulborum cum melle ſuperaccõmodato. Et deligatum rurſus triduũ finito, idq; ter mẽſe facito. ALIVD. Cicuta in pollinem detrita, ad nouem dies imponitur: ſpongiaq; extrinſecus, ſicut cõprehenſum eſt, pauculis diebus interpoſitis idem facito. Quin & Naxiæ cotis detrimẽtum, uirginum mamillas conſeruat, tueturq;.

AD FOEDVM AXILLARVM ODOREM, SVdationesq;. Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duæ, myrrhæ pars una. Vino diſſolutis utitor. ALIVD. Molybdenam combuſtã, uinoq; odorato extinctam, ex uino terito, myrrhę momẽtum iniiciens quo ad ſordiũ fiat ſpiſſitudo, ac utitor. ALIVD. Argenti ſpumæ põdo denariorum ſedecim, myrrhæ pondo denariorum duũ, amomi pondo denarii unius. uino excipiantur. ALIVD. Aluminis liquidi drachmę octo, amomi, myrrhę, ſpicę nardi, ſingulorum drachmę quatuor. uino leuigatis utitor.

DE STOMACHI, PRAECORDIORVM ET uentrieuli affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi faſtidio quod febribus ſuperuenit, grãdi fame, quã Gręci bulimõ uocãt, canino appetitu, ſtomachi imbecillitate, animi defectu, inſuper ſiti, ſingultu, nauſea, & ſyncope, libro ſuperiore ubi de febribus tractatũ eſt, abũdè diſſeruimus. quare de eiſdem rurſum dicere oportunũ non eſt. At inflãmationes oris uentriculi, & iocinoris, aſtringẽtia miſceri deſiderãt. Nam ſi ſolo relaxãte pręſidio curationẽ tentes, uitæ periculũ intuleris. Ob quã cauſam, ſiue oleũ fuerit quod ſupfundit, ſiue cataplaſma, rectè adiicitur aſtringẽs aliquod, uerbi cauſa, abſinthiũ, uel nardinũ unguentum, uel melinũ, uel cydoniũ incoctum. Ceratũ uero eius notæ eſt quo ſubinde utimur, cerę candidę uncia, per æſtatẽ drachmis ſeptẽ, aloës, maſtichę, ſingulis denariis, olei omphacini, uel melini, & nardini in uſu quantũ ad ſpiſſitudinẽ ſatis eſt. Sin maiorẽ reqrat aſtrictionẽ tãta ſtomachi imbecillitas, ut ne cibis quidẽ ſit retinẽdis, rectè miſcetur & omphacini drachma, aut abſinthii ſucci æqualis mẽſura, & tertio ad hæc hypociſtidis, œnãthę, & rhus ſucci. Deinde ceratę modus adiũgendus eſt, qui alioꝝ medicaminũ numero proportione reſpõdeat. Quòd ſi inueteraſcit inflãmatio, indurescitq;, tũc uaria magis applicare oportet. tũ ea quæ ex aromatis nõnihil, & emolliẽtibus digerentibusq; cõtinẽt, cuiuſmodi eſt quod philagrianũ, & quod ab odore grato εὐώδης dicitur. Itẽ quod ex meliloto pręparatur, & uiridis iaſpidis torques à collo ſuſpenſus, ut ſtomachum contingat magno eſt præſidio. In calida aũt ſtomachi ac ardẽte intẽperie ſic ut eius reſolutio ſimul inuaſerit, uel anima deficiat, uel quoddã cibi faſtidiũ urgeat ex quacunq; tandẽ occaſione pręterq̃ febri, aqua frigida cũ acoris ſucco propinatur, uel malorũ cydoniorum decoctũ, uel pãpini uitis, uel ſeminis cucumis: uel puluis

cū frigida. Verū stomacho uesicā aqua frigida repletā, uel cucurbitę semina imponito. Catapotia quę siti restinguēdę sunt, danda, ut supra de siti à nobis dictū est. Porrò medicamen quod stomachū cū infirmitate humentē refrigeret confirmetq́; istud est: Rosarū uiridiū foliorū drachmę sex, dulcis radiculę succi drachmę quinq;: uino dulci excipiunt, & ut sub lingua teneri possint, formātur. Cęterū in quibus crassior pituita calefieri incidiq́; desiderat, hoc medicamentū proficit: Marathri radicis corticis unciæ duæ, aceti sextarius unus & dimidius, aloës quadrās, mellis pondo quatuor. Radices cū aceto coctæ exprimunt abiiciūturq́;. Mel aūt inditū ad spissitudinē usq; coquitur, & tunc aloë trita inspergitur. Tria huius cochlearia cū aqua sumuntur: quidā uero sine aloë ipsum pręparāt. iam uero medicamentū dia calaminthes his idoneū est. Quibus aūt cibus acessit, coriani seminis, drachma polentæ modo formata cōmodè bibitur, uel mastichæ cochlear, uel lactucæ albæ seminis cochlearia duo. Compositū aūt hoc est: Piperis pondo drachma, anethi seminis pondo drachmę tres, cumini pōdo drachmę quatuor: trita cochleari uno, noctu sub somnū uino tēperato præbētur. Porrò in quibus atra bile uitiosus est stomachus & inflatione laborat, spongiæ in accessionibus aceto acerrimo imbutæ applicentur. Deinde si dolor remāserit, alumen cum ære trito, melle exceptū admouetur, sereos succus bibitur, uel mēta potui inspergitur. Si flatibus turget stomachus, & distēditur, calaminthes decocto, mediocris mellis piperisq́; mensura mixta exhibetur. Ad stomachi peruersiones conueniūt mali granati acidi nucleorū succi partes tres, mentę succi pars una. Vbi coxeris quoad in unitatē coierint, ante cibum mystrū unum dato.

AD STOMACHI SALIVAM.

Acetū scillites, aut halmadarū oliuarū cremor, aut sūmitatis oleę decoctū per clysterē ab inferioribus immittitur, aut etiā minimū ex ipso deuorat. Inter omnia pręsentissimū est, aloë aqua diluta. Ad eos aūt qui cibū nō continēt, quos ueteres ꝓpriè stomachicos nomināt, fœnugræci farina melli mixta, & maluę semē tritū aridū illinit: ceratū uero ex cera, irini olei fęce & castoreo.

DE CIBI FASTIDIO QVOD GRAECI ἀνορεξίαν VOCANT.

Fastidiū, quod anorexia dicitur, est, cum stomachus intēperie uitiosus, aut humorū redundantia cibos auersatur. Calidā intemperiē testantur, sitis, nidorosi oletosiq́; ructus, si cibus præter uoluntatē sit assumptus. itē si frigidiora potius & elaboratu peruicacia, hac detenti queant cōcoquere. Frigidam contraria indicant: neq; enim in hac ægri sitiunt: neq; frigida sustinēt, & acidà nonnunq̄ eructant. Qui humorū uitio cibum respuunt, partim ob tenuitatem ac rosionem illorum ita laborātes, uentriculi demorsu torquentur, nauseaq́; magis & siti conficiuntur. Quibus autem humores cōputruerint, interdum ii etiam febricitant. At quos crassi uiscosiq́; succi male habent, ii nec rosionem uentriculi, nec sitim experiuntur omnino. communiter autem omnibus superuenit nausea. Porrò si in uentriculi sinus humores se

receperint,etiam ex hisipsis uomitus erumpit.si infarcti tunicis adhærescũt, etiam eo quod ingesserant,sursum educto, nausea solum, non uomitu premuntur,præterquam cum cibos assumpserint.Calida intemperie adfecti,refrigerante uictu curantur,præcipue qui ex aceto assumitur.Panis igitur posca imbutus esui,ipsaq; posca potui datur. Item oxygala & quam Romani melcam appellant, obsonium ex lacte intybi & lactuca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter iuxta præsentis intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horum usus,non modo non iuuat,sed etiam sæpe insanabilem morbum efficit.Frigida intemperie laborantes,contrariis medicari oportet, uino ueteri & condito, hydrogaro cum anisi, rutæ & petroselini decocto, iam pipere ex aqua calida communi, uel etiam ipso medicamine, quod inscribitur dia trion pepereon,uel cui nomen est dia calaminthes.Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ,quæ nec ipsa,fastidio ob humorum copiam laborantibus inidonea est.insuper allia his & alimēti & medicaminis nomine conueniunt.Sin aũt humorum abundãtia fastidium excitarit,tenues,mordacesq;,aut uomitu, aut per aluũ euacuabis. facilem itaq; uomitum reddit aqua temperata,uel mulsa dilutissima præbibita.Satius fuerit,si ante hæc,humectãtia exhibeas alimenta,ueluti ptisanæ cremorem, uel ouorum lutea.Cęterum quomodo ex facili uomas,priori libro est expositũ. At si difficilius æger uomat, præstat materiam ad aluũ elicere copiosiore tẽperatoq; alimento prius humectatã.Purgans uero medicamentum esto,uel ex aloë amarum,uel ex malis cydoniis præparatũ, cui adiectũ sit aliquid scãmoniæ,uel quod constat rhodomelite.Si uero citra scãmoniam fieri possit, melius feceris,eo quòd illa stomachũ offendat, aloë potius copiosiore ipsos euacuãs. Quibus crassi humores uiscosiq; fastidii authores sunt, medeberis extenuãdo ipsos incidendoq;,tũ oxymelite,tũ iis quę ex hoc & ex muria cõponũtur,ut cappari,oliuis,sinapi & similibus.Non inepta sunt his, & quę ex frigida intẽperie laborantibus consulimus,maximè post uacuationẽ,quę nimirũ fiet oxymelite Iuliano.Extrinsecus utẽdum quę fouere stomachum & corroborare queant,item unguentis & malagmatis,qualia sunt potissimum quod dicitur dia omphacus,& Marciatum aliaq; consueta unguina: insuper epithemata, Baium & euodes huiusq; notæ reliqua. His addentur exercitia & frictiones ualentissimæ. Ad eos qui frigidi humidiq; humoris,uel talis intemperiei uitio difficulter concoquunt, cibumq; respuunt, ea quæ ex malis cydoniis confiunt, pertinent. Dico autem quod uocant meloplacuntium, item quod ex malorum succo pręparatur,tum quod ex carne eorum cõstat, præterea ex citrio confectum. Malagmata uero Marciatum ex immaturæ uuę succo.itẽ Baion,Polyarchion atq; his finitima.Sin ulcus fuerit in stomacho,aut uentriculo, omnibus acribus & cibis & potionibus abstinere oportet,uti uero medicamentis quæ leniunt, puta sorbitionibus absq; oleo, tum iis quę ex amylo,terra samia,lẽnia sphragide & lacte,uel quę melle paucissi-

mo conficiūtur, ut quæ purgēt citra rosionē. Epithema facies ex palmulis & cydonio⁊ carne & polenta. Ceratū ex melino, uel rosaceo cum ammoniaco & thure. Ad hęc Nelei epithema conducit, & emplastra ex salicibus, & icesion. Notę ulceris sunt, uomitus sanguinis, uel puris, uel etiā ramentorum.

AD SOLVTVM IMBECILLEM'QVE stomachū, ut cibum nō modo non cōcoquat, sed etiā euomat, ualet hoc: Aloës, masuchę, masticħes, styracis singuli sextantes, absinthii triēs, œnanthæ quadrans, gleucini selibra, melini quadrans, uini quod satis est. Nonnulli etiā cypheos & rosarū singulos sextātes miscēt. Hęc in leuorē redacta, purpura uel lana excipiunt, ac stomacho imponūtur. Quidā ceræ selibrā adiungentes, epithema ipsum faciunt.

AD STOMACHI AFFECTVS, QVI ILEON REPRAEsentant, hoc est, uehementes & conuulsorios dolores.

Optimè facit pastillus Amazonū: inuenies autem huius scripturam, tum aliorum ad stomachum compositorum materiam ad calcem libri de medicamentis compositis explicatam.

DE FLATV VENTRICVLI. Cap. XXXVIII.

Latus in uentriculo generantur, humoribus uel cibis languida caliditate in uapores dissolutis: nam refrigeratio hoc nomine quòd extenuare ac dissoluere non sit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cum non tantū extenuet, sed etiam discutiat, flatus generationē impedit: minor uero caliditas diffundit quidē & transmutat alimentū, uerū minus quàm opus sit, unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare conuenit, cumini semine, & apii, & spōdylii, & dauci, in oleo decocto. Vbi uero adfectui adest frigiditas, ruta, bacea lauri, nigella & marathrum oleo incoquuntur, miscetur⁊ bitumen & oleum laurinū. At si inflāmatio dolores comitet, in uicē calefacientiū laxātibus uteris, anethū decoquēs, cui gallinæ anseris⁊ adipē adiicias. iā uero polii fasciculus, uel calaminthę decoctum cui mellis pauxillū cum piperis drachma sit iunctum, flatibus infestatis auxiliatur. Hæc itaq;, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda cōsulo: dum mediocris, etiā fomēta ex milio sufficiunt. Cęte⁊ cucurbita bonę magnitudinis umbilicū undiq; cōprehendēs toto symptomate frequēter uniuersim liberat, castoreū⁊ ipsis prodest, tū ex posca potū, tum extrinsecus cū oleo sicyonio appositū, uel si cum tormine flatus incidant, medetur. Item talus suis cōbustus potus⁊, tormina & flatus tollit. Idē facit aristolochia rotūda. Iam uero aduersus dolores flatuosos ex uentris obstructione, uel crassitie, uel perfrictione obortos, uinū meracius à cibo sumptū proficit. Vbi somnus accesserit, etiā ex toto leuat affectos.

DE CHOLERA. Cap. XXXIX.

Holera est immodica uentriculi perturbatio supra infraq; erūpens. Ciborū cruditas apparet, quæ nōnunq̄ ex magna alimētorū prauitate, interim ex uitiosorū humorū superfluo trahit

originē. Si igitur nauſeabundus æger eſt,& turbatur, cibis etiānum crudis in uētriculo manētibus aqua egelida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: itē alui ductione adiuuādus eſt ſtomachus. Vbi uero hęc exinanita eſt, conquieſcere,& pręcordia oleo dulci cū uini modico, uel maſtichino uel etiā nardino ſi hyems fuerit, fouere conueniet, ſomnūq; accerſire. Vbi iā exacta apparuerit cōcoctio, balineis & probi ſucci cibo utēdum eſt. At ſi inanitio fiat immodica, ſufficiēt quidem initio uel ea quę ſecū do libro de uētris perturbatione cōprehenſa ſunt. Sin autem perſeueret corruptio, uēter concidat, pulſus minor dēſuſq; euadat, cataplaſma adhibendū ex palmulis cū œnanthe & acacia, itē hypociſtidis & malicorii ſucco. Adhęc offerēdus eſt potui aquę mediocriter frigidæ cyathus. Pręſtiterit roſarū, uel œnāthæ, uel rhus, uel ex uite capreolorū decoctū, uel mali granati acido dulcis ſuccus, cui mētæ pauxillū ſit adiectū. Porrò ſi excremēta fuerint acriora, uexetq; ardor & ſitis, cucumeris ſemen cū aquæ cyathis tribus, tū intybi, & lactucę in poſca coctę exhibeātur. Verū ſi fluxio ſiſti nequeat, uinū quoddam auſterum, potui dādum eſt: ſi febris abſit, palmatianū, uel aminæum, uel ſpathites, uel omphacomelites: ſin adſit, rethinum, uel myrtinū, uel cibyraticū hydromeli potus cum mica panis, uel chondro, uel alica. At ſi reſpuant cibū frumentacium, fugaces fructus mandent, meſpila ſcilicet, uel pira, uel malæ cydonia, uel punica: quod carnoſum eſt & durum expuāt. Si ne his quidē auxiliis cibum retinent, extrinſecus contra uētriculum ipſum, cucurbita leuis quā maxima admouenda eſt, mox cibo aliquo ex prędictis recreatio uirium tentanda. Ad conuulſorias contractiones calida linimēta, oleo modico imbuta muſculis circumponere oportet, tum cerata liquida, quibus adiectū ſit aliquid caſtorei & ſicyonii. Ante hæc extremæ partes aquę calidæ fomentis nutriendæ. At ſi uigiliæ torquent, ſomnus iis quæ aduerſus illas prodidimus conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiā medicamentum dia codiō ipſis propinabitur: ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducuntur, cibus ad refectiōem, pulli gallinacei erunt, columbæ, uel ſuū petunculi, ſimilia ue. Alui profluuium, quod ciborum corruptela eſt, plerunq; ſua ſponte ceſſat. Non autem citius alimentū ægri ſentiunt q̄ abſoluta fiat concoctio,& corrupta euacuentur: ſin autem remanent, iis quæ in cholera dicta ſunt, utēdum.

DE LEVITATE INTESTINORVM QVAE LIENTERIA dicitur, & cœliaco affectu. Cap. XL.

LEuitas inteſtinorum quæ Græcis λειεντερία dicitur, duplici continetur diſcrimine: hęc ex ſumma inteſtinorum exulceratione cōtrahitur: quorundam uerò lienteria ex cicatricibus quas excitauit dyſenteria parte plurima, uel aliis oboritur fluxionibus. Altera uero ex infirmitate & languore uirium, alimenta in uentriculo continentiū creatur: eademq; cū cœliaca diſpoſitione cōfunditur, miſceturq;. Etenim in hac languēte & imbecilla uētriculi facultate, nec coquūtur, nec dige-

runtur alimēta, ſed cruda, humētia imperfectaq́; reddūtur, aluo continēter fluida. Verum in utroq; leuitatis genere celerius q̄ in cœliacis, quę aſſumpta ſunt, egerūtur, tāq; inteſa eſt cruditas, ut alimēti aſſumpti genus aperte cognoſcat: atq; hac nota potiſſimū à cœliacis diſcernunt. Itaq; ſemē lini cū palmulis ipſis illinet. Sūmè aūt facit lentiſcus, rubus oxymelite incoctus, cū adeſt inflatio cuminū miſcebitur, anethūq́; & ruta: augeſcēte uero profluuio adiungemus mala cydonia, alumen liquidū, acaciā, hypociſtidē, gallam, uel quædā, uel omnia. Cerata ex myrto cum uino quodā aſtringente. Epithemata calidiora quidē ex baccis lauri, & quod ex ſeminibus cōſtat. Aſtringūt aūt magis dia œnanthes & dia gigarton, id eſt ex acinis malorū punicorū. Itē quod ad Antyllū authorē refertur, & erethrii mirificū: ſi morbus in uetuſtatem incidat, etiā uentri rectè applicatur dropax & ceratū ex ſinapi, ipſumq́; ſinapi. Potiones conueniūt, ſimplices quidē, arnogloſſę ſemen, uel lapathi, uel mali granati cortices, uel ſorba arida, uel immatura, uel acor ſiccus ex uua aminæa, tribus obolis potus. Qui febri carent cū uini auſteri cyathis ſex: febricitātes aūt cū aqua pluuiali ſumūt. Porrò aluus arida gallinarū potui inſperſa, ſtomachū minus accendit, tum ea quę urinā citāt: exēpli gratia, apiū, adiantū, ſimiliaq́; epota deriuationē moliūtur. Compoſita uero ſunt polyidæ ſphragis, paſtillus ex electro, item ex ſpina ægypria confectus, inſuper clidiū appellatus, & dia ſpermaton. Itē hoc eſt præſtātiſſimū quod ſequitur: lapathi ſyluestris ſeminis ſeſcuncia, arnogloſſæ ſeminis uncia, hypociſtidis ſucci drachmæ ſex, gūmi uel acaciæ drachmæ tres: excipiūtur cydoneorū ad tertias decoctorū liquore. ALIVD. Cumini, piperis, rhus ſyriaci, balauſtiī ſingulorū ſeſcūcia, malicorii uncia, ſilphii ſeſcūcia, aut xeris drachma potui inſpergitur, uel oxymelite macerata dantur mane & ueſperi. ALIVD. Myrti nigræ cochleare, eiuſq́; dimidiū, aniſi, roſarū ſiccarū, œnanthes, ſingulorū cochlearis dimidiū, phœnicobalanos uiginti, in paſtillos cogito, & drachmā unam cum aqua aut diluta uini potione porrigito. iam theriace ex uiperis optimū his eſt pręſidium. Cibus aūt, ſi acris & biliosa ſit deiectio, ex chōdro, oryza, alica & ſimilibus erit: quibus cū aſtringens aliquod decoquetur, pirū, malum cydonium, meſpilum & id genus alia, item lac diſcoctū his proderit. Potus erit, aut uinum aquoſum, tenue, aut quoddam dulciarium. Sin autē pituitoſiora excernunt, contrarius ipſis cibus adhibetur, nonnulla ſtomacho grata admiſcentur, aniſum, cuminū, uel apii ſemen. Ad hæc lenticula bis cocta plerunq; ipſis profuit, cum aceto modico uel oxymelite commanducata. Præterea braſſicę & ipſæ bis coctionē expertæ. Præſtat autem ſecundam ipſorū coctionem in poſca fieri. Vinum aſſumetur uetuſtius calidiuſq́.

DE TENESMO. Cap. XLI.

Eeneſmus interdum dyſenteriam præcedit: ſæpe uero & ipſe ſolus paulatim generatus, deſinit. Eſt aūt affectus hic, cōtinua & implacabilis deſidendi cupiditas, qua nihil præter modica cru-

enta, uel muccosa egeritur, quę totius propè mali causa est: factaq; in longanone inflammatio, mollē cedentemq; tumorē, quod œdema uocant, referēs, hærentium illic excrementorum opinionem, & deiiciēdi ea desiderium, mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculum quendā in tenesmi constitutione per anum fuisse excretum. Subinde uero obstructionem stercoris in tenui intestino coacti, tenesmus secutus est, qui astringētibus quidem obruantibusq; remediis magis increuerit. Clysteribus aūt acribus, nempe mulsa cum sale, uel stercore excreto medicamine quod emolliat, per os assumpto, ut damasceno, uel pinguibus ficis, mercuriali, sero lactis, confestim finitus est. Quòd si igitur citra talem causam, tenesmus obortus sit, conuenit inflāmationem, calida ordei polēta & fotu ex uino, oleo myrteo, uel rosaceo, uel omphacino lumbis & pubi adhibito lenire, ad ea quæ lōganoni muscosa inhæreseunt, mulsa indita aluo, muriaq;, sæpe demissa auxilii fuit abundè. Sufficiunt autem salis drachmæ sex in aquæ calentis hemina. Porrò dolores intentionesq; leniuntur insessu fœnugræci, uel maluæ, uel seminis lini. Alii aūt & horū insessu frequenter usi sunt, rubi, myrti, cytini, lauri, cupressi. æqua singulorum uiridium portio in aqua coquitur: est autem Marcelliū. Vbi altè affligit inflammatio irritationesq;, iniici debēt ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam astringēte decocto: oleum uero dulce inditum retentūq; pluribus horis, dolorē soluit. Cum autem crebra desidēdi est cupiditas, etiam agathidē spissamentis calidis sedi apponūt, aut furfures calidas in fascia, aut spongiam, aut aliquid huiusmodi.

DE TORMINIBVS QVAE DICITVR dysenteria. Cap. XLII.

CVm intestina intus exulcerātur, latini tormina, Græci dysenteriā appellant, quę nunc ex tenesmo, uel quadā ex prędictis alui turbatione prouenit, nūc per se incipit. Excernuntur primū biliosa, uaria: deinde subcruēta, postremo saniei similia, cuiusmodi à mortuorum cadaueribus solent profluere. At quæ à bile nigra oritur, exitialis est: ut quæ cancrum cum exulceratione testetur. Si igitur ab exulceratione, cruenta stercori commista deiici cum labore & torminibus cernantur, ulcus tenuia intestina obsidere nota est, quod per os potissimum remedia desideret. Sin aūt syncerum stercus descendat, crassa: quod enęmatibus magis cedit. Porrò cū multum sanguinis priuatim excernitur, affectū, cruentam dysenteriā appellant: quanq̄ interim sanguis etiā nigrior, q̄ naturaliter esse debet, & splēdescens deiiciatur. Cum uero iecur alimentū distributū non probè cnoficit, & retētrix ipsius facultas, uel alteratrix imbecillis est, sępe eiusmodi descendūt ut recēs in eis caro lota esse uideatur: atq; hāc iecorariā uocant dysenteriā, de qua in iocinoris affectu agemus. Itaq; utendū est communiter iis quæ in cœliacis & aliis præter naturā excretionibus cōprehensa sunt. Priuatim conueniunt lemnia sphragis, quæ etiam depascētem modo dysente-

riam persanat,& pota & in aluum data, si intestinũ mulsa prius fuerit abstersum. Deinde muria & portulacæ succus potus conuenit dysentericis: ipsaq; portulaca in posca cocta esui idonea est, item arnoglossum, rubi tũ fructus, tum folia,& althææ radicis decoctũ, hippuris ex aqua, uel uino bibita, eiusq; succus prodest. Mori succus immaturus exiccatus, atque hoc magis batina mora similiter resiccata. Siccãt etiã uentris fluorẽ oua ex aceto cocta comestaq;. Satius fuerit, si cõmista quibusdam ex iis quæ ad dysenteriã faciunt, frixaq; esui exhibeas. Vtilissimũ his est omphaciũ, rhus rubens, eiusq; succus, malicoriũ, galla, acini uuæ, mespila, myrta, corni, cochlearũ integro coctarũ cinis. Cõpositũ hoc bene facit: Cochlearũ cinis partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partẽ unã, in puluerẽ redacta obsoniis inspgito, uel ex aqua, uel ex uino albo diluto potui dato. Generose iuuat dysentericos quos nondũ ulcus putre occupauerit,& canum ossa uorantiũ stercus aridum, cum lacte caseato, harundine demissa assumptũ. Mirificè prosunt composita, nõnunq̃ ex ægyptia spina pastillus, interim Philippi, tum ex cornu ceruino, necnon ex seminibus pastilli: ad hæc qui ad Trigonẽ refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maxime aũt cõmendatur & hoc: Opii, croci, lycii indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ, hypocistidis, malicorii, myrti, aloës, æquales singulorũ portiones, nempe sesquiscrupulus ex aqua propinatur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorii, singulorũ drachmæ quatuor: cochleare unũ ex uino datur. ALIVD. Rhus denarii octo, gallæ, acaciæ, gũmi, singulorũ denarii duo, opii denarius. Exhibetur põdo denarii ex uino temperato. Hoc autẽ eclegma ipsis cõueniet: Myrti nigræ, rhus syriaci singuli sextarii, palmæ thebaicæ duo pondo, malorum cydoniorũ carnium pondo unum, mala granata acerba cum ipsis corticibus decem, uini astringentis sextarii duodecim, ad tertias decoquuntur. Percolatis libræ sex mellis iniiciuntur: ad spissitudinem incocta delinguntur. Notũ uero est cataplasmata quoq; ex astringẽtibus componẽda, quorũ materiam explicitã habes. Porrò enemata propter tenesmos infestãtes, dysenteriis ex usu fuerint. Cremor oryzæ, uel chondri, uel huiusmodi alterius cum adipe caprillo uel hircino, tũ ea quæ capite de tenesmo diximus. Si autẽ pus uel sanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet succũ polygoni, uel arnoglossæ cũ acacia, uel hypocistide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus, etiã impedimentũ quoddam iniiciendum est: cinis lanæ succidæ, uel spongiæ recentis, pice liquida, uel sanguine bubulo imbutæ, uel cum alumine liquido cõbustæ, uel onidis succo. Huic & Andronis pastillus præstãs est remediũ, tum qui Musæ ascribitur, ac persimiles. Insuper subiecta collyria multò sunt in id efficacissima, in quibus dolor deiectionẽ comitatur: ubi uero ulcera intestina depascũtur, quæ fœdo excremẽtorum odore, tum putredine, tum quòd non statim per initia fiat, sed temporis interuallo agnoscimus, enæmatibus, quæ crustam inducunt utemur, cuiusmodi sunt pastilli nomine Faustiani, itẽ ex charta inscriptus,

ac Bithynius, Throniusq́;. Præterea qui ex ſuberibus conſtat, ex lenticulę decocto, uel cuiuſdã aſtringẽtis, iniectus. Atq; enæma eſt ex iis quæ admodum expertus ſum, acerba uua cõbuſta. Eſt aũt hoc concauũ, unde querna glãs prodiit, qua coriarii utũtur. Auripigmẽti, conſolidæ, thus ſyriaci, ęquales partes. his contuſis, duo cochlearia excipito cremore oryzę & ſucco anchuſæ, quæ foliũ habet ſpinale, amplũ nigrũq́;, quod chœroſpileton appellãt. Itẽ ouorũ candidi liquoris ſimiliter ad uncias duas ternas ue immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata ſunt. Itẽ uẽtris inunctiones, quæ aſtrictiori ac ſiccãte conſtãt materia, cũ glutinatorio quodã adhibito, gũmi, thure, taurocolla, polline, in ſimilibus cataplaſmatis locũ habeant. Alimentũ his erit per initia, oua ex lacte. deinde ſorbitiones frumẽtaceę per ſe, & cũ lacte, itẽ lac mediocriter coctũ maxime commẽdatur. holerũ uſus non eſt neceſſarius, attamẽ guſtãdas exhibebis endiuiã coctã, intybũ, arnogloſſam, braſſicã bis coctam, poma aſtringẽtia, carnibus ipſorũ reiectis, uel aliis quę aſpirare inteſtina poſſunt. Verum ſi multa ſit caloris intẽperies, etiã intybus cruda eſui dãda eſt, & aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœleſtis eſto: ſi laborauerit ſtomachus, uinũ quoq; propinandũ eſt. Poſtea ex aucupio ſicciora & cõcoctioni morigera ſumũtur, balineis dulcibus utẽtur, à quibus ſi fluxionẽ experiãtur, ſpongiã magnã, uel panis ſiliginei micas uino aſcalonitæ, uel quodã aſtringente calido imbutas, toti uẽtri imponere oportet, cõtra quẽ cũ deligaueris, ſic lauare iubeto.

DE MORBO INTESTINI PLENIORIS, QVEM Græci colicon appellant. Cap. XLIII.

COlon, cũ pars ſit inteſtini laxioris, à dextra iliũ regione procedẽs, ad ſiniſteriorẽ cincturæ modo pertinet. Huic dolores grauiſſimi plures ob cauſas oboriũtur. uel enim cũ intra eius mẽbranulas craſſus pituitoſusq́; humor ſubſidet, uel etiã cũ ſpũs craſſior, flatulẽtusq́; ceſſat, nec illinc trãſmittitur, uel cũ inflammatio male habet inteſtinũ, uel acres mordaceſq́; ſucci infeſtãt. Qui ergo humore craſſo, ac pituitoſo dolorẽ concipiũt, hi per totũ abdomẽ in alto excruciantur, præſertim aũt cũ pertudi colon putant. Tormina quoq; affligũt, ructus, nauſea, uomitio cuiuslibet humoris, potiſſimũ pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit, ac ne ſpiritũ quidẽ tranſmittit. Stercus aũt quandoq; excretũ, bouino ſimile uidetur, leue & flatus plenũ. Præcedẽs horũ cauſa eſt, continuus ciborũ quàmmaxime frigidorũ, craſſiq́; ſucci uſus, ſatietas, cruditas, otium & his finitima. Qui aũt ex ſpiritu flatulento indoleſcunt, tentionem magis experiuntur, & internũ inflammationis feruorẽ: febris non ignaua urget, urinæ retentio ſimul & ſtercoris: pulſus in uentriculo exercet, ſitis, ardor, nauſea, bilis potius uomitiones, quæ nihil leuant malum, ſummatim inter colicas affectiones. hęc eſt grauiſſima, quę in Ileũ tranſitionem minatur. Quibus acres rodẽtesq́; ſucci dolorẽ mouẽt, ſicut etiam

purgabitur hiera amarescente, uel his catapotiis. Aloës, euphorbii, cocci gnidii puri, scammoniæ æquali singulorũ modo. dantur duobus scrupulis. Victus utilis erit calidior sicciorq́; per initia morbi, à cibo abstinebitur. deinde acria assumentur. Porra igitur ipsis exhiberi cocta cum condito debẽt, apium, asparagus syluestris, cruda allia, & maxime iis qui talibus non offendũtur, ipsumq́; uero conditũ potione panisq́; cum ipso assumetur. Insecutis diebus etiã reliqua boni succi alimẽta concoctuq́; facilia dãtur, ut satietas cruditasq́; uitetur. At si flatulentus spiritus doloris author fuerit, secundũ clysteres qui flatus discutiant, potionesq́;, etiã cucurbitæ q̃ maximæ cum flãma ac leues toti abdomini defixæ, frequẽter abunde auxilii præstiterũt. Porrò cum inflammatio intestinũ exercet, uena in cubito aperiẽda est. Sin urinæ difficultas distorqueat, etiã ex malleolo sanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præsidia, præterq̃ quæ acria sunt & ualẽter purgant. enæmata uero quæ magis leniunt, item cataplasmata & superfusiones. Ad hæc in oleum descẽdere cõuenit, cucurbitulasq́; ipsis defigere, & ceratũ abdomini applicare quod habeat ceræ quincuncẽ, chamæmeli sextantẽ, rosacei tantundẽ, lomenti semunciã, uitella ouorũ quinq́;. Hæc succo lini seminis soluũtur. Victus tenuis ac febricitantiũ proprius ipsis conuenit, quousq́; inflãmatio discutiatur. Atqui si propter acreis rodentesq́; succos doliãt, oleum ipsis ab inferioribus partibus iniicietur, in quo fœnugrecũ decoctũ sit, uel althea cum molli adipe recenti anseris, uel gallinæ, uel etiã cremore ptisanæ cũ rosaceo, uel succo quoq́; lini seminis propinatur. Antidotũ ex aloë amarũ, & balneis utendũ ex dulci aqua, cibo sorbili ex chondro, uel ptisana, piscibus saxatilibus. In summa uniuersus uictus humidior erit & frigidior. Abstinendũ acribus omnibus, cum cibis, tum medicamẽtis, fotuq́; ex asperginibus, item cataplasmatis, uini potione & potissimũ ueteris. Cum autẽ dolor excruciat, etiã iis utendũ est quæ sensum obstupefaciunt, nam offendũt minus aliis huiusmodi dispositiones medicamẽta quæ tenues mordacesq́; humores incrassant, & mediocriter refrigerant. Puto autẽ colicum affectũ, qui etiamnũ incrudescit ex huiusmodi cõtrahi humoribus, ut qui ab Italiæ regionibus inceperit, in aliis autẽ multis Romanorũ reipublicæ locis pestiferæ cuiusdam luis cõtagio simul grassetur. Quamobrẽ plerisq́; in morbũ comitialẽ, aliis in artuũ resolutionem sensu incolumi, nonnullis in utranq́; transiit, ac eorũ qui in comitialem morbũ inciderunt, plures interiere. Ex illis uero qui in paralysim, non pauci euaserunt, tanq̃ causa, quæ ipsum tentauerit, per crisim finita. Sic igitur laborantes, medicus quidã in Italia curauit uictus quadam ratiõe parũ fida, sed multũ audaci, nempe quæ refrigeraret. lactucas enim non coctas refrigeratasq́; ipsis porrigebat, intybumq́; similiter supra satietatem comedendũ. Item uuas, poma, pisces dura carne præditos, omniaq́; crustacea quæ uocant Græce ὀστρακόδερμα, pedes bubulos, bulbos & similia,

non solũ uirtute, sed & tactu frigida, uinum raro præbebat, idq; frigida tẽperatum, ipsamq; frigidã uel etiam poscam frigidam exhibebat, ab omni alio calido & mediocri cibo abstinens. Atq; plurimos sic præter omnium opinionem persanauit, imò nonnullos qui iam in morbum comitialem uel resolutionem prolapsi erant, propemodum sanitati restituit.

DE TENVIORIS INTESTINI MORBO, qui ileos dicitur. Cap. XLIIII.

Leos morb⁹ est peracutus, qui grauissimos moueat dolores. At quæ ei superueniũt, etiã periculo sunt grauiora. Qui enim hoc malo sunt oppressi, miserabili tandẽ morte pereũt, stercus per os reddẽtes. Cõtrahitur id uitii cruditatibus & obstructo recremẽtorũ itinere, iis nimirũ retẽtis, quæ iã corruptionẽ experta sunt. Itẽ lethaliũ medicamentorũ potu, cũq; in scrotũ descẽdũt intestina ac inflãmatio nẽ sentiũt, coli dolore plerũq; præcedẽte, causamq; adferẽte. Pueros itaq; superfusionibus, cataplasmatis, clysteriis, glandibus & fomẽtis, sicut in capite de colicis cõprehẽsum est, curare oportet. Adolescẽtes aũt & ætate floridos modica sanguinis detractione: sin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere. qua aũt dolẽt, etiã cute incisa: itẽ perfricare & deligare, tũ efficacioribus clysteriis & iniectiõibus uti. Ad hæc in oleũ calidũ descẽdere, antidota purgatiõesq; assumere, breuiter oĩa quę ad colicos scripta sunt, præter eos qui ex acribus rodentibusq; succis indolescunt. Mirifice ipsis facit, uel si uomuerint, anethũ coctũ potũq;, mox panẽ in calidã demersum statim esse, dũ incalescit. Ad eos aũt qui cibos non retinẽt, rhus & cuminũ in eadem tritũ potui datur in senis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamẽto in ileon inciderũt, ut uomãt cõpellẽdi aquę calidæ potu. Noxiorũ aũt medicamentorũ notas, quinto libro habes expressas. Deinde oleũ calẽs propinari debet, aut iura pinguia ut denuo uomãt. Diebus aliquot interpositis, theriace datur. At si obstructio nõ discutitur, lacte scisso cũ scãmonię, uel aloẽs, uel cuiusdã purgãtis momẽto, aluũ inanire cõfert. Si ex intestini prolapsu in scrotũ affectus processerit, figuratis statim ipsis sublimibus in inguina cõpelletur delapsum intestinũ, fasciaq; deligabitur.

DE RENVM ET VESICAE AFFECTIBVS, & primum de calculo. Cap. XLV.

Orborũ uicinitas cognatioq;, ordinẽ disciplinę trãsgredi nos cõpellit. nam cõmunis est Colicis, & lapidẽ in rene habẽtibus aluus initio astricta, uehemẽs dolor, fastidiũ, cruditas, & tormina. Propria uero colici habent oĩa hæc magis intẽsa, nephritici minus. At colicis quidem in dexteriore ileũ parte dolor excrucians usq; ad stomachum, iecur, & lienem peruenit, nec aluus, imò nec spiritus infra trãsmittitur. Cum uero necessitas stercus expellit, flatulentũ bouilli modo est. Interim etiã uitrea pituita excernitur, urina copiosior pituitosaq; redditur.

uerum nephritici grauem in ipsis renibus dolorẽ, aculei infixi instar sentiunt, rectusq; testiculus indolet, femur obstupescit, directè excernunt, & sponte quidẽ rato, uerũ clysteriis aluo citata, flatus, stercusq; biliosius egerit. urinæ autẽ paucæ & arenosæ magis prodeunt: meatus, per quos urina ex renibus in uesicam distillat, οὐρητῆρας Græci uocant, astringũtur. hæc indicia calculos in renibus esse fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in uesica autem pueris magis calculus solet cõcrescere, quod testatur crudã & subalbida urina cui subsideat arenosum. Pruriũt laborãtes crebro, & cõtrectant pudenda, intenduntq;, & continue in urinã propellunt, ac stillicidio uexantur. Materiã calculis creandis suppeditat crassus terreusq; humor. Effectrix ipsorũ causa est ignea renũ, aut uesicæ caliditas. At in renibus quidem medicamẽtis uti conuenit, quæ calculos confringunt dissecantq;. non autem manifesto calefaciunt. Talia habentur basilicorũ aspa ragorum radix, rubiq;, uitrum combustum, graminis radix, adiantũ, bdellium, lauri radicis cortex, altheæ semen, cicer nigrum, arietinum, spongiarum calculi, acetum scillites, phu, meon, asaron, carpesion, saxifraga. Sion uero, & esu, & potu prodest, scolimi radix, erysimon, & prionitris. balneis autem uti crebro licebit, & postea statim quædã ex prædictis bibere. Cæterum respersiones, cataplasmata, fotus, insessus, relaxantia & quæ leniunt, ex colicis huc transferre conuenit. Cõpositæ potiones sunt, rutæ syluestris, maluæ syluestris, apii radices incoquũtur uino, & liquor inde expressus tẽperatusq; aqua, duobus cochleariis porrigitur. ALIA POTIO. Balsami fructus, lapidis spongiarũ, pulegii sicci, maluæ syluestris singulorũ pares portiones. ubi tõsa fuerint, cochlear inde cũ uini tẽperati cochlearis duobus exhibetur. Item sanguis hircinus inarefactus, cicadæ siccæ sine pẽnis pedibusq;, lapis Iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulso in calido balnei solio offertur. tum medicamẽta cõposita, quæ ex ipsis præparãtur. Insuper, Fusca nephriticæ, & ad hoc cõposita, cõdita. His accedit laudatissimum remediũ, passer, qui omniũ auium minimus, solo basilisco appellato maior existit, eiq; similis colore inter cineriũ & uiride, tenui rostro, in parietibus maxime & sepibus degẽs. Hic, inquã, totus sale cõditus crudusq; frequenter cõmanducatus, calculos iam creatos per urinã expellit, in posterumq; generari prohibet. Cõbusti integro cum pẽnis pollen uniuersus per se & cũ pipere, phylliq; momento ex aqua mulsa potus, idẽ potest efficere. At dolorũ uero acrimoniã & uigilias bona sunt remedia Sotira, & Philonis medicamẽ. iam sanguinis missio adhibita dolorẽ sæpe leuauit, celeriter calculũ emolita. Tuetur à calculis, ne fiãt, cibus boni succi, & moderatus, dein exercitia, rarusq; leguminũ omnis generis, frumentaceorumq; usus, item casei, lactis & quæ ex ipsa præparãtur, obsoniorũ, uini nigri, carniũ copiæ, & omniũ summatim crassi succi, ac nimis calidorũ acriumq;, hydrogarorũ dico, & conditorũ similiũ. Hæc enim si obseruen-

bus. Pus autē per urinas cōfarctim excretū, abscessum esse ruptū, & ulcus in particula ostēdit. Quoniam uero etiam sine abscessu, instrumenta per quæ urina fert exulcerationi patēt, uase, aut rupto, aut exeso, materia acri uel lapide perrodēte, distinguēda est renum exulceratio, ab ea quæ uesicā exercet, uel meatus quos οὐρητῆρας uocant, hoc pacto. Renibus quidē exulceratis in lumbis dolorē cum grauitate & sine impedimēto urina reddit, cui pus mixtū reperitur, carnosis particulis innatātibus, uesica autē exulcerationem experta, tormentū uehemēs in pube imoq; uentre mouet, urinæ difficultas urget, pus ubi redditū est, subsidet, squamulæ fœdi odoris, uel laminis similes insunt. Porrò furfuracea subsidentia uesicā scabie laborare notāt, si meatus urinarii sint exulcerati, etiam puris mixtura medio quodāmodo habet, & pilis similia potius in lotio ferūtur, laborq; mediam inter renem & uesicam, regionē occupat. Si autē pus aut sanguis excernat, idq; citra urinā, nullius particulæ ex prædictis, sed pudendorꝫ exulceratio significatur. Itaq; cum uasa urinæ dicata exulceratione sentiūt, aqua mulsa bibitur, aut fœnugræci decoctū cum melle, aut cucumeris semē cū passo. Pus reddentibus per urinam, bolus armenus datur, aut ferulaꝝ combustarum cinis, quantū tribus digitis cōprehendi potest, ex passo, item lactis potio uehementer his auxiliatur. Composita autē hæc, seminis lini, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorū drachmæ duæ: pastilli finguntur.

ALIVD Nuclei pinei numero uiginti, cucumeris domestici seminis *grana quadraginta, amyli, thuris, nardi, singuloꝝ drachma, seminis apii drachmæ quinq;. Nardus, apiū, in aquæ sextario coquunt, mox horū iuri reliqua miscētur, postea cyathi duo potui dantur. Archigenes in epistola ad Atticū iubet, cum urinæ difficultas urget, papaueris albi torridi seminis detriti drachmā unam capi, quæ decocto iunci rotūdi. aut calami, aut dulcis radicis inspergatur. Dolores aūt ex ulceribus cōtractos hoc lenit: cucumeris domestici purgati seminis grana numero triginta, nuclei pinei duodecim, amygdala amara corticibus exuta triginta quinq;. ⊙ lapathi seminis, apii, alterci seminis, singulorum drachmę tres, cicutę seminis, drachmę quatuor ⊙ croci quantū ad colorem satis est. Ieiunus quotidie assumet cū lacte, aut passo. Mitius erit, si pro nucleis pineis maluæ seminis ęqualem modū iniicias. Elidere autē potest, inquit, uesicę exulcerationes etiam cyphi & antidota inde cōfecta. Ego uero in uetustioribus hoc usus, nunꝗ aliud desideraui: chamędryos, chamępyteos singulorū drachmę uiginti quatuor, asari, piperis albi singulorū drachmæ septem, cinnamomi drachma: optime detriti cochlearia duo ex passo cretico, porrigo, si febris adsit, ex aquę cyathis tribus, ubi uero mordax est exulceratio, etiā amyli duabus heminis & cucumeris seminibus quindecim adiectis, uoti cōpos euasi. Hæc quidē ex Archigenis scriptis sunt. Item medicamenta diaphysalidon, id est, ex uesicariis, & antidotū ex syluestris maluę semine, necnō

*Græcū exemplar uidetur deprauatū. Galenus unde hic ad uerbum sumpsit, habet ut hic scriptū est. Itē Alexander.

⊙ Hæc in exēplari utroq; desiderabantur ex Galeno & Alexandro instaurata. ⊙

ex tragematis confectum benefacit. Pubi pectiniq; cerata imponũtur ex hyssopo lota, butyro, adipe anserino, styrace. In uesicam autem infunditur clysterio mulsa dilutissima, uel lac cum paululo mellis, uel cum cucumeris semine, uel cãdido oui liquore cum pompholige uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus pascendo serpit, pastillus ex carta immittendus est, aut Bithynius: cataplasma ex palmulis & uuis passis cũ galla, acacia, hypocistide, & alumine debet imponi.

DE SANGVINIS RENVM PROFLVVIO.

Renes infirmi lotium subinde retinere nequeũt, sed pateriores redditi sanguinis nõnihil ex uenæ ore laxãt, aliasq; crassicies remittũt. Sæpe renes etiam iuxta circuitũ quemadmodũ ora uenarũ in ano extantiũ αἱμοῤῥοΐδας dicunt, sanguinis profluuio laborant. Inaniti subleuãtur, in quibus nihil subito tentandũ est, si sanguinis cursus sistatur. At si fluxus eius perseueret, uena in cubito aperitur, ac medicamẽtis quę ad sanguinis sputũ, aliaq; ipsius profluuia inscribũtur, in renibus ac uesica sanguinẽ fundẽtibus, utẽdum est. Pręclare facit symphyti radix, & tragacanthũ uino maceratũ. Ad hæc polygoni & plãtaginis succus, cũ posca, aut amygdalana amara cum passo. Vel hoc. aluminis scissi drachma, tragacãthi drachmæ duę, gummi oboli q̃nq; ex passo: crudaq; polẽta illinit ex posca & rosaceo, aut cataplasma ex palmulis & pane siligineo cũ acacia, uel hypocistide, in uino astringenti, uel posca decoctis. Cũ uesica cruorẽ edit, etiã cucurbitulas in iliis & coxẽdicibus defigemus. Cæterũ particula quæ sanguinẽ fundit, hisce notis agnoscitur, loci dolore, & quòd sanguis urinæ miscetur, aut ecõtrario, ueluti in pure cõprehensum est. Cõcretus in uesica sanguis inde adeo deprehẽditur, quòd post illũ urina subito cohibeatur, & fibræ quædã (ut ueri simile est) aut humiditates cruẽtæ emanent. Datur aũt potui artemisiæ dilutũ, heliochrysiq;, uel cunilæ, uel radiculæ semen. uel liquor silphii, uel cyrenaicus, uel apii succus, singula in aceto tẽperata: aut leporis coagulũ, aut hinnuli aut hœdi in oxymelite, aut myrrha stillaticia cũ oleo, spõgiaq; à foris ex muria, uel myrrha stillaticia calida accõmodatur. Quod si uitiũ his nõ abigitur, secatur pubes, quẽadmodũ in calculosis, ablatisq; grumis commodè curantur.

DE RENVM DVRITIA.

Quæ durities in renibus contrahuntur, nullũ sanẽ dolorẽ mouent, sed uidentur renes ipsi tanq̃ ab iliis suspendi, coxæ stupent, crura uacillant, urina modica egeritur. Totus deniq; habitus iis potissimũ qui aqua subter cutem laborant, similis est. hi emolliũtur ceratis, malagmatis frictiõibus & fomentis. Ad hæc quæ urinam cient, assumuntur, aluusq; subduci debet.

DE DIABETE.

Cũ potio, protinus qualis assumpta est transmittitur, diabetes uitiũ appellatur. Qui igitur eo sunt occupati, immodica siti conficiũtur, unde quoq; dipsacon, Gręci idẽ mali nominãt. Origo ipsius ex retẽtricis renũ faculta-

tis impotentia contrahitur, attractricis autem tanto robore, ut totum corpus ob immodicum calorem exhauriat. Itaq; aduersus hunc pugnantes, cibum pleniorem, quiq; difficulter confici queat, nec liquidus sit, offeremus, ueluti alicā cū rosato, uel rhodomelo, uel aqua mulsa uel uino nō uetusto, uel alioqui calido. Ex oleribus autē inrybum, serim, lactucas. inter pisces erunt saxatiles: suum petunculi, uuluæ, pira, poma, mala Punica, & frigida potio. Item polygoni succus, heleniumq; recte ipsis propinatur ex uino nigro, palmularumq; & myrti dilutū, præcordiis & renibus illinitur polēta ex aceto rosaceo, folia uitis, cotyledonis, parierariæ, porrulacæ. sudores excirandi, uomitusq; à poru frigido, omnibus quæ urinā mouēt, abstinendum. At sanguinem per initia mittere non fuerit alienum.

DE STILLICIDIO VRINAE ET EIVS DIFFICVLTATE.

Cum neq; inflammatio, neq; calculus, neq; aliud quippiam ex prædictis īnfestat, urina autem acris, totusq; habirus apparet, uel etiā reliqua signa bilem testantur, ex hac uel urinæ difficulras, uel stillicidium contrahitur. Quare ex usu sunt quę hanc inalrerant contemperanrq;, ptisanæ cremor, pisces balnea uictusq; idoneus: acria uitanda sunt, uinum, exerciria, ira & tārda comestio. Quod si urinæ tenuitas, alborq. & reliqua signa frigidam fateantur intemperiem, conueniet uinum calidum, condita, tum quæ urinam cient & medicamina & cibi. adhæc insessus calidiores. At si præter albotem, etiam crassicies in urina appareat, pituitosus humor cēsendus est, qui ceruicem uesicæ obstruxerit, ubi utēdum est oxymelite, rum decoctis hyssopi, pulegii, uel origani, uel thymi uel silphii cum aqua mulsa, item superfusionibus calidioribus. siue aūt humor crassus, siue calculus, siue grumus, uel eius generis aliquid obstruens, urinæ transitum impediat, siphonem rectū indere ex usu est, nisi particulæ inflammatio prohibear. Porrò in febribus urinæ difficultati medemur, superfuso rutaceo, uel anethino, uel ueteri oleo. Si aluus astricta est, iniicietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci, uel maluæ, uincitq; insidere ægrotantes in hydrelæum, uel aliquod dictarum specierum decoctum cum oleo. Ceratum hoc magnifice proficit, syluestris maluæ radices in sicyonio cum aqua modica decoctæ donec frigant, ipsæ quidem proiiciūtur, succus autem oleo miscetur, rutæ quarta pats, ceræ & castorii quanrum sufficit.

DE VESICA RESOLVTA.

Vesicæ resolutionē nunc urinæ difficultas, nūc spontanea ipsius remissio comitatur, ut in ipso capite de resolutione supra expositum est.

DE VRINAE INCONTINENTIA.

Musculus, qui ceruicē uesicæ mouet, relaxatus, hoc mali generat. Quare pueris etiā maxima ex parte solet accidere. Itaq; roborantibus potissimū uti conuenit. exempli gratia, œnelæo calido & similibus, obsunt etiā quæ ualide refrigerāt: calidis fouēdi potius ægri, quarenus fieri poreſt. Etenim

refrigeratio ueluti resolutionis uim molitur. naturaliter autem hæc uitio huic opitulantur. Gallinæ guttur combustum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur, uel leucanthemi flores similiter, uel leporis testiculus tostus ex uino odorato contra hæc uitia bibitur. Et calaminthæ myrrhæq; ante cœnam potio salutaris est, uel rutæ syluestris semẽ torrefactũ per triduum exhibetur. Cæterum pudenda eius qui hoc detinetur uitio, cimolia cum succo herbæ perdicii perunguntur.

DE IOCINORIS AFFECTIBVS. Cap. XLVI.

Ecur pluribus uitiis opportunũ est. nam modò imbecillitas, modò inflãmatio, modò erysipelas, modò scirrus, modò abscessus afficit. Interdũ exulceratio, interdũ obstructio exercet. Primũ de infirmitate ipsius dicendũ est, à qua propriè iocinorosos nominare ægrotantes cõsueuerunt. Si ergo aluus in cremorẽ conuersa uerũ liquidiora deiiciat alimẽto minus probè, aut neutiq̃ in iecur digesto, sic tamen ut uentriculus à noxa sit immunis, attractricẽ uisceris facultatẽ infirmari suspicio est. Si uero in eis recens caro lota esse uideatur, alteratricẽ, tum eam quæ sanguini creando est dicata. At si calida malè habet intẽperies, recrementũ alui temporis spatio fœculẽtius apparet, adeoq; fœtidũ, bilis colore suo insignis, crassaq; descẽdit. quando etiã iocinoris substantia, totũq; ipsius corpus absumitur, urget febris, cibi fastidiũ, & biliosus uomitus. Cum aũt frigida affligit intẽperies, neq; frequens, neq; copiosa aluus est: quippe affectus longius prorogatur, & certis diebus uenter cumulatius deiiciet, sed minus fœtida ceu sanguinis crassi fœcẽ, ut propè atra bilis uideatur. Item uaria deiectio ac figuratior, frigidã notat intemperiẽ, in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia inest. Horum uitiorum alterutri si accedat siccitas, recrementa erunt sicciora, magisq; ægri sitient. si humiditas, liquidiora & copiosiora, tum sitis minus excruciat. At si inflammatio iecur infestat, omnibus quidem ex æquo dextra parte sub præcordiis dolor est: idemq; ad iugulũ supra, ad costas spurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta, tussis sicca, sitis, cibi fastidium, spiritus difficultas, lingua primo rubra apparet, mox nigra. interdum bilis euomitur, & aluus non respondet. Quoniam autem similia pleuriticis signa existunt, quo modo hos ab illis discernas, capite de pleuritide comprehensum est. Si uero Erysipelate iecur conflictetur, inflammatio ardorq; gliscit, tabes comitatur. Quando caua iecoris pars priuatam sentit inflammationem, nausea adest, uomitus, cibi fastidium, & ardor intenditur, anima deficit, & sæpe eadem uisceris regio refrigescit, ut aqua subter cutem transfundi inde incipiat. Rursus si gibbã ipsius regionẽ inflammatio exerceat, prẽter alia superius cõmemorata, tumor quoq; manifestus in superficie oculis & tactui cõspicuus est. hęc quidẽ ualidam grandẽq; inflammationem testant. sin obscura quædã fuerit,

iubebimus ægro, magnã edat reſpirationẽ. Et ſi dextra parte præcordia dolere aſſerat, moderata iecoris inflãmatio cenſebitur. Quod ſi oblongus inflãmationis tumor, quà muſculi abdominis recti porrigũtur, appareat, ſed ita ut nullũ ex prædictis adſit, illos ipſos eadẽ occupari agnoſcemus. Verũ ſi grauitas, diſtentio, dolorq́;, dextra parte ſub præcordiis ſentiatur, nullo ſubſtante tumore, nulla febri urgente, uenarũ ſignatur obſtructio, quà uenæ portas & concaua iocinoris perreptantes iis quæ per gybba ipſius excurrunt, cõmittuntur. Itaq; ſi in abſceſſum erumpit inflãmatio, dolor & diſtentio ipſis increſcit, rigores ſine ratiõe accedunt, dolentesq́; iocinore, in ſiniſtrũ magis latus decumbere nequeunt, rupto autem abſceſſu, uel per urinas, uel per aluum cumulata puris ſubluuies prorũpit. At ſi tumor in duritiem quam σκίῤῥον dicunt Græci, deciderit, dolores quidem remittũt. ſed tumor cum duritie eſt cõſpicuus, quæ ambiunt partes extenuantur, & tempore procedente difficulter poterunt diſcerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur, & tota præcordia humiditate conteguntur. Itaq; aduerſus calidam iecoris intemperiem, refrigerantibus, tum iis quæ uiſcus mediocriter confirment, uti conſilium eſt. id autem præſtat ſeris & cichorium, interim crudum, interim coctum, cum coriano aſſumptum, item decoctum ipſius, ſuccusq́; epotus, deniq; mulſæ iniectus & calidis, & frigidis iocinoris uitiis opitulatur. Eiuſdẽ generis ſunt, intybus eſculenta, & cicerbita quæ ſonchos Græcè dicitur. Benefacit etiam mali medici cyathus in aquam mulſam demiſſus, ſimiliterq́; filicis ſuccus. At ſi cum obſtructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouendæ eſt, porriguntur. Catapotiũ uero quod recipit cichorii drachmas quatuor, chamepyteos radicis drachmas * quatuor trita cũ melle cocto dantur ad nucis auellanæ magnitudinẽ, quibus aquæ calidæ cyathos tres ſuperbibere cõuenit, iam ex opio & ſemine alterci cõfecta propinantur, ipſumq́; Philonis anti dotũ. In quibus calor intenditur, etiã roſaceum primi meriti ipſis, uel melinum potui datur. Eſui, ptiſanæ cremor, uel chondrum cum hydroroſato, ſimiliter panis ex aqua, cum quadam id genus dulci potione. Et ſummatim cibi erunt, qui mediocriter refrigerant, non obſtruunt: uinum omnino circunciditur, niſi alteram ob cauſam, nempe ſtomachi imbecillitatem, hoc requirant: tum enim tenue & quod Græci ὀλιγοφόρον uocant, & dilutum aliquod exhibetur. Ac Eryſipelas quoq; in eum modum curabitur. At ubi iecur perfrixerit, contrariis pugnandum eſt. panis igitur rectè cum uino aſſumitur, item braſſica bis ter'ue incocta, caſtaneasq́; eſſe confert & uuas paſſas, tum ex gallinis quod ſatis eſt. Vinum ab eupatorio, uel aſaro, uel medicamento diapepereon aſſumpto bibitur. Iam ex iis quæ prius ad cœliacos & dyſentericos inſcripta ſunt, idonea deligi debẽt: cyphoides autem appellatæ compoſitiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt, niſi modica quædã ca

* Galenus habet octo. Alexander addit intybi drachmas tres.

liditas cum humiditate copiosiore oborta fuerit. Cæterũ ad frigidas optima sunt remedia, magisq; si cum humiditate, aut iecoris obstructiõe euenerint. Si uero obstructio ex crassis glutinosisq; cõtracta humoribus fuerit, myocãtha & præsertim huius fructus datur, itẽ lauri radicis cortex. eupatoriumq; ex oxymelite, uel lupinorũ amarorum decocto cũ ruta & pipere. Ad hæc farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, costi pars una cũ uino, & medicamentũ diabacanu ad obstructiones quas crassi uiscosiq; humores excitarunt salutariter sumitur: præterea iris & pistacio rũ fructus cortexq;, marrubiũ insuper, amygdalę amarę, & ex ipsis pastilli, dracunculi, ariq; radix, agaricũ, acetũ scillites, oxymel, iecur lupi, aridũ tritum & cochleario datũ, omnibus iecoris affectibus ex uino dulci succurrit, itẽ antidotum Theodoretũ efficacissimum est iecori obstructo, indurato, inflãmatoq; diu. Idem colicis & ictericis auxiliatur. Similiter etiã picra ex oxymelite. Cibi his dandi sunt calidiores & qui aperiundi facultatẽ habent: nẽpe porra ex oxymelite, plaustris asparagus, & capparis, reliquaq; obsonia ex cõdimẽto aliquo calefaciẽte, quodq; meatus distẽdat, incocta. Vinũ tenue ac uetus utile est. uitanda sũt alimẽta crassi succi, balnea crebra, eaq; potissimũ à cibo. Si morbus in uetustatẽ incidit, etiã uenæ sectio purgatioq; adhibẽda, si nihil prohibet. Cum aũt iecur inflammationẽ experit, sanguis ex cubito dextro intrepidè mittendus est, & copiosus si uires sufficiẽt. Extrinsecus farina hordeacea, & fœnugræci, & semine lini cũ palmulis uiscus illinet, uel malis cotoniis, meliloti flore, absynthio, chamęmelino. Illud aũt in summa pręcipiendũ est, ut astringẽtia emolliẽtibus semper admisceãtur. Epithemata uero iniici debẽt, tũ quod ad Nileũ authorẽ refertur, tũ quòd à grato odore euodes dicitur: item Philagrianũ & Apollophanis, necnõ ex melilotis confectũ. deniq; quod coptũ appellatur. Porrò ad maximas inflãmationes hoc ualde experiẽtia comprobatum est: absynthii comæ, nardi gallicę, asari, croci, singulorũ uncia, iridis, myrrhę, styracis, bdellii, ammoniaci suffiminis quod thymiama appellant, singulorũ unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Ad hæc oxymel ipsis dandũ est, simpliciaq; auxilia, nẽpe, asarum, nardus gallica, uel indica, iũcusq; odoratus, rotundus, petroselinũ. Aluus irritãda est, urticæ, uel mercurialis, coctorũ esu. In declinatiõe morbi, epithymum & polypodiũ ex mulsa porrigũtur, aluusq; inaniri postulat per clysterẽ, initio quidẽ ex aqua mulsa cũ sale, uel nitro, facta aũt inclinatiõe, misceatur hyssopũ, uel origanũ, uel cnicum, uel centaureũ & cucurbita sylue stris. Caua iecoris pars per aluũ: gibba per urinas expurgatur. Alimẽtum his dabitur, cremor ptisanæ, in quo apiũ decoctum sit. At inflammatiõis quę Erysipelatis naturã referat, curationẽ superius sumus executi. Abscessu autẽ facto ruptura adiuuanda cataplasmate trispermo, cum resina, mãna, pice, radicibus althęę, colũbę fimo, caprillo stercore: prębibitur aũt ius

polii & fumariæ, item ius thlapsis ad tertias decocti uel cichorii, & chamædryos radicis, uomicaq; facta, mulsa conuenit, & quæ in renibus exulceratis commemorata sunt. Extrinsecus imponitur medicamentum Mnasei, reliquaq; emollientia. Item Icesion, uel quod salicibus constat. Si uero iecur induratum fuerit, parum in medicina spei est, affectu in aquam subter cutem decidente. Attamen emollientibus admiscenda sunt, ammoniacũ, bdelliũ, medullæ, adipes, & quæ his similẽ potentiam obtinent. Potiones expediũt, quę angustias uisceris recludunt, absterguntq;. Huiusmodi sunt quæ urinã citant, & calculos confringunt. Ad hæc quæ nuper ad iecoris obstructionẽ dicta nobis sunt, & cibus nimirum conueniẽter adoptatus.

DE MALO CORPORIS HABITV, QVI cachexia dicitur. Cap. XLVII.

PRincipia aquarũ cutem subeuntiũ, uocare nostri malũ corporis habitũ, Græci καχεξίαν consuerũt. Auxiliũ est, nisi aliquid impedit in sanguinis detractiõe, quę paulatim ad tertiũ quartum'ue diem producitur. Sed uacuãdi sunt potissimũ, qui hæmorrhoidibus, aut mẽstruis non respõdentibus in morbũ inciderũt, quẽadmodũ iis qui copia uitiosorũ humorũ laborãt, uacuatio sanguinis per uenã noxia est: purgatio autẽ ex hiera, quæ syluestrẽ cucurbitã recipit, per multũ utilis, uictus erit tenuis, & siccus. Aquarũ naturaliũ usus adhibebit, primũ aluminosarũ nitrosarũq;, mox sulfurosarũ: pluribus diebus interpositis aliud balneũ accõmodatur, uarioq; exercitationis generi credũtur ęgrotantes, maxime autẽ ei, quod per medicos aliptas, id est, reũctores administratur. postea aũt ueratrũ assumẽt: mirifice quoq; iuuat ipsos & absinthii potio, & cottabismi, & dropaces. Si affectus in hydropem deciderit, aquæ subter cutem curationi subiicietur, quemadmodum exponemus.

DE AQVA INTER CVTEM. Cap. XLVIII.

CVm iecur interim primario, aut uehemẽter perfrixerit, aut inflãmatione, aut duritia, aut alio implicitũ affectu fuerit, interim lege cõsortii quod cũ aliis partibus habet, sanguinis elaboratio nõ succedit, ac uitiũ aquæ intercutis quod hydrops Græce dicitur, inde contrahitur: à quo nonnunquã sanguinis copia cũ humidi momẽto intra membranã, quæ peritonæos appellatur, & intestina colligitur, ut abdomen percussum tympani modo crepitũ elidat: qua ratiõe etiã tympanias nũcupatur, q stomachi, alui, & lõganonis inflationi, febribusq; lõgis superuenit. Est cũ peritonæi, aut uuluę in mulieribus duritie, aut scirrõ cõfletur. Aliquãdo rursus humorũ cũ paucissimo spiritu abũdantia, in eisdẽ regionibus tanquã in utre quodã conseruatur. unde malũ, ascites nominatur hydrops, & ipse ex causis quas comprehẽdimus, contractus. Plurima uero ex parte, tum liene, tum iocinore indurato, occallescẽteq;, item ex longis intestinorum profluuiis oritur, in quibus uenter intumescit,

reliquum corpus quod alimentum non sentiat, consumitur. Nonnunq̄ etiam in tota corporis mole frigidior pituitosiorq; sanguis cōtinetur, qualis partim à iecore descendit, partim ex tota carne corporis ueluti in aquā resoluta emanat, ut corpus albidum, & pituitosum emortui instar appareat, uocaturq; hydrops leucophlegmatias, hyposarcidios, uel anasarca. Quem lentæ febres, malus stomachi habitus, hæmorrhoides diu suppressæ, fluxus muliebris, spiritus difficultas, uigiliæ insolitæ, & sine ratione oborientes, causæq; his consimiles mouerunt. Curatio igitur cōmunis ab euacuatione incipit. Verum ascites & tympanias appellatus medicamentum requirit, quod aquam educat. Cui autē anasarca nomē est, sanguinis detractione succurrimus, maxime si affectus origo ex hęmorrhoide est, aut mēstruis neutiq̄ respondētibus, nisi malo habitu præditi sanguinē emiserint. Et hic igitur in iis qui malam corporis habitudinē sortiti sunt, per uices tētanda est uacuatio. Deinde stercus bouis gregarii aridū exacte tritum, coctumq; in posca, uel oxymelite, sulfurisq; pars quarta superinspersa, toti uentris capacitati iniiciatur, uel stercora caprilla in pueri urina, uel capræ luti crassitie applicata, per uētrem summe ipsos purgat. Item cataplasmatis utendū ex fermento, ficis pinguibus, calce, nitro, iride, cardamomo, sulfure uiuo, ammoniaco, baccis lauri, agresti uua, columbarum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibusdam ex his cum oxymelite. Post quæ epithema spongium appellatum ex caprillo stercore mirifice humiditatem uacuat, tum per latentes meatus, tum per aluum. Insequentibus diebus emplastra persiccantia imponuntur, tum quod ex salicibus est, tum quod icesium dicitur, uel quod Cureo ascribitur, uel quod ex baccis lauri factū est, uel polyarchiū, uel epithema ex seminibus præparatū. Atq; hoc indubie mirificos præstat effectus, quod sequitur, quippe humores ex alto eripit: lapidis pyritis, sulfuris uiui, guttæ ammoniaci, singulorū drachmæ duodecim, cumini drachmæ sedecim, nitri drachmæ duodecim. Excipiuntur cera modica, & terebinthina, pelliq; illita, toti uentri imponūtur. Ius radicis acteæ decoctæ in uino potui datur, uel cucumer syluestris uino austero maceratus per triduū, cyatho uno propinatur. Accessio autē fit quotidie usq; ad cyathos tres. Hoc quod subiungitur, uaria constat mistura: balsami, nardi, cassiæ, cumini dulcis radiculæ, hyperici, iunci rotundi, asari, dauci, amomi, myrrhæ, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondilii pares portiones, faciunt autē bene etiā singula per se, & omnia quæ urinæ ciendæ similē facultatē obtinent. Cęterū scilla tosta, cum melle trita & linctus modo exhibita, sine grauitate urinā mouet: coquetur aūt ex aqua potabili. id quod subiungā præcipue bonū est: interioris scillæ pondo duo, in uini austeri sextariis tribus adusque tertias incocta porrigito ex uino quotidie, orsus à mystro usque ad unciam. Istud urinam optime prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabæ magnitudinem: ubi aqua di-

lueris, linteoq; percolaueris, ad tres dies propinato, uel ad unum. Conuenit etiam his picra ex oxymelite. Ad hæc Theodoretus, & ex amaris amygdalis pastillus. Plura uero aquam educũt, sed hæc usus comprobauit, gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta, uel euphorbii siliquæ quinq;, aut septẽ, uel squamæ æris drachmæ duæ, aut tres cum micis panis exceptæ, ac in orbiculos digestæ, uel sambuci radicis corticis succus epotus cum condimento, uel chamelææ foliorũ, æris combusti, anisi singulo℞ par modus datur in aqua, per initia quidẽ drachma una, diebus aliquot interpositis etiam duæ, aut plures. Atq; insequẽtia, mirifica sunt catapotia: aloës, euphorbii, cocci gnidii, singulorum uncia, rhei semũcia, excipiũtur succo brassicę, finguntur q; catapotia, dantur siliquæ septẽ, aut nouẽ. Antidotũ ex gariophylo, aquã mirabiliter elicit, iam uinum quod aquæ educẽdæ est, dare tẽtabimus. Est autẽ infra scriptũ medicamentum ad id efficacissimum, scillæ uncię tres, seminis apii, capparis radicis corticis, piperis, singulorũ drachmæ quatuor, cocci gnidii decorticati drachma, phylli drachma, malabathri galbuli duo, uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ sex. Contusa colataq; uino perfundũtur, scilla simul leuigatur, dantur cyathi tres: post humoris euacuationem, etiam theriaca utendũ est, & stercoris bubuli usti cochlear ex uino potũ quotidie strenue auxiliatur. item clysteres adhibẽdi acres, nisi uẽter sua spõte humescat: tũc enim exiccare ipsum magis conuenit. Porrò in mulieribus quas aqua subter cutẽ male habet, etiam pessus hic utilis est. Anisi, cardamomi, cumini, nitri, aristolochiæ, fœnugræci, pulegii, ficuũ interioris pares portiones susino excepta imponãtur. Secundũ hæc aquis naturalibus, uti continenter expedit, ad hæc ut exerceantur, sabuloq; & arena saburrentur, reliquis balneis abstineant. Quod si uero interim lauẽt etiam, utentur in lauacro nitro, sale, sinapi, calce & persimilibus inspersis. Hæc sane uel citra lauationẽ utilia sunt, aridaq; cum oleo uẽtri adfricata. At si id uitiũ est, cui anasarca nomẽ est, reliquas partes exerceri, quaten⁹ licet, oportet, & siccas ad solẽ perfricari. Reliqua uictus ratio siccior assumetur. Cibus itaque erit salsamentũ, sinapi, & allia: ex auibus syluestres, & siccę magis. Inter olera asparagus, bis acutũ, porrum, sinapi, caucalis, reliquaq; syluestria. Obsoniis miscebitur sal theriacus, uel ammoniacus: uinũ uetus, tenue, ad urinã mouendam efficax recte bibitur. Sin autẽ facultas datur, ex marina aqua confectum. deinde potio liberalis uitanda est, aqua in totũ. Quod si cum febri aqua subter cutem inuadat, calidioribus acrioribusq; cibis & auxiliis abstinetur, ubi permixta sunt uitia, uehementiori succurrendum est, si uero id morbi genus est, quo uenter sonitum edit, Tympanias uocatur, purgantia, & quæ uniuersum corpus emaciant, eligenda sunt, item ad urinam efficacia. His autẽ quæ extenuare & digerere spiritus possunt, tum intrinsecus, tum a' foris utendum est. Cucurbitulæ leues crebro toti uentri suf-

figentur, sin id uitii male habet, in quo in uterum aqua cõtrahitur, nisi præ dictis cesserit remediis, cute compuncta perniciosus humor elici debet, quod nulli alii aquæ subter cutem generi conuenit.

DE LIENOSIS. Cap. XLIX.

Lien atræ bilis excrementum, ceu limũ sanguinis ab iocinore elicit naturaliter. Eius facultas attractrix, si infirma fuerit, meatus'ue obstructus per quẽ illud prius euadebat, sanguine impuro per totum se corpus spargente, atrum morbum regium constituit. At si lienem grauitas & distẽtio, uel etiam dolor exerceat, meatus obstrusio ostenditur: si nihil horum euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quinetiã si atræ bilis uomit[us] sine febre alia'ue malignitate oboritur, retinendi potestatẽ laborare indiciũ est. Sin contrà, nõ attractrix naturę uis, sed expultrix ægrotet, cibi fastidiũ accidit. Haud enim amplius atræ bilis excrementum, quod appetẽtiæ exeitandæ est, ab liene ad uẽtriculi ostium defertur, eoq; in liene obstructo obseptoq;, inflammatio primum, cuius notæ sunt, feruor, dolor & distentio, excitatur. quæ paulopost in duritiẽ tumidam, scirrus dicitur, occallescit, sic ut feruor quidẽ dolorq; finierit, tumor autẽ cum duritia maneat. Hoc pressis uitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, ulcera in cruribus cicatricẽ non recipiunt, ob quę simul affecto iocinore, cutẽ subeuntes aquæ colliguntur, sicut comprehẽsum est. Itaq; intẽperies ipsius eandem cum iocinore curationẽ postulat. si adest inflammatio, sanguis à cubito sinisteriore, uel ab extrema manu dimittendus est, eo quòd reuulsio longioribus interuallis fieri debeat, uel etiam propter naturę quandam confinitatẽ: deinde quæ citra euidentẽ calorem extenuant, illinentur, admixtis quibusdam etiam nunc astringentibus: uidetur autẽ hanc facultatem habere suapte natura, qui uocatur flos salis. Porrò est & hoc cataplasma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hordeaceæ, cardami, singulorũ uncia, ficuum pinguiũ libra, uerbenacæ herbæ aridæ uncia. ficus, aceto quàm acerrimo macerãtur. Deinde cum aliis iam prius tunsis incoquũtur, postea iterũ eoquũtur. Vel stercus caprillũ cum cruda polenta coctũ ex posca illinitur. Adhibeto autẽ, si placet, salis florẽ: ad souendum cyprino eum aceti momento, & malagmatis utitor, primũ simplicioribus, quale est hoc: Cerę sesquilibra, cẽtaurii libra, nitri triquadrãs, terebinthinæ, seminis agni, capparis radicis, singulorũ quincunx. Quæ liquari possunt, cocta aridis superfundũtur. iam quod ad Nileum autorem refertur præstantissimũ est. Verum ubi inflammatio in scirrũ degenerat, ualentioribus uti conuenit, ut etiam cutis summa exulceretur, quale est quod ex fimo caprillo constat, & citrinum. huc accedũt Macherionis, Curei, item ex baccis lauri confectũ, & ex salicibus. Quod subsequet, etiã ipse expertus sum, auripigmẽti unciæ duæ, sandarachę unciæ duę, fauorũ terebinthinæ libra, picis aridæ tantundem, galbani uncia, opopanacis uncia,

capparis radicis corticis,glandis unguentariæ,singulorum unciæ quatuor,lachrymæ ammoniaci scrupula sex,nardini, uel cyprini scrupula quatuor. Ammoniacum etiam cum aceto applicatũ,lieni sæpe profuit,item potum scrupulis tribus quaternis'ue cum uno castorei,si priusquam in lauacrum descendant,ficum pinguẽ comederint,sputoq; eam reddiderint, uel ammoniaci pars una,castorei tantundem:datur drachma. hæc etiã ad induratos cum tumore, proficiunt,quemadmodum capparis quoq; cortex ex aceto contritus illitusq;. Idem bibitus aceto,uel oxymelite,crassos glutinososq; humores uacuat,interim sanguinẽ. Iam salicis cortex,consimiliter inungitur,& cinis fabrorum cum cruda polenta ex oxymelite illitus. item centaurei succus à foris impositus,epotusq;,& lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere assumptum,necnon farina ipsorum illita, & aqua in qua candens ferrum subinde extinctum est,febricitãtibus per se data cyathis tribus,febri carentibus autem cum uini & aceti cyatho uno, uel lapathi syluestris radicis cum scilla tres oboli, uel chamædryos, uel serpilli acetabulum totum. Vel oxymelitis, anagallidis,quæ cœruleum florẽ obtinet,duo oboli,cum posca bibuntur, uel acetum scillites, uel oxymel. Compositã autem hæc, panacis radicis,guttæ ammoniaci,capparis radicis corticis,struthei,scillæ tostę interioris ęquales portiones exhibentur denarii unius põdere:benefacit etiam suspiriosis, & hydropicis. ALIVD. Myricæ fructus drachmæ quatuor,piperis tantundẽ,spicę nardi drachmæ duæ, suffiminis ammoniaci totidem. Terũtur aceto scillino, instar denarii unius dantur ex oxymelite.

Vinũ i[n] quo ca[n]dens ferrũ extinctũ [est] ad lienes proficit.

AD LIENEM INDVRATVM.

Cyclamini drachmæ uiginti, brioniæ drachmæ tres, dictamni drachmæ duæ, scillę tostę drachmę octo, struthei drachmę sex, capparis radicis drachmę sex. pastillus triobolaris ex oxymelite potrigitur:& qui ex erica preparatur,nõ inidoneus est: cibus cõpetit tenuis,acris,siccus:potio paucissima : adhibendæ exercitationes frictionesq;, & sinapismi, interim etiam cucurbitulæ cum scarificatu defigendæ.

pastillus ex erica

DE MORBO REGIO, QVI ICTEROS Græce dicitur. Cap. L.

Egius morbus, quẽ Græci icteron appellãt, bilis est per totũ corpus suffusio,mõdo atræ,de qua in lienosis à me dictũ est, modo flauæ. Differẽtiis cõstat numerosis:quarũ causę & notæ hæ sunt. Siquidẽ hoc uitii febricitante ægro repente ac cumulatim superueniens febrim finierit, crisim testat, materia ex alto foras prorũpente, contractũ. Medicina nõ indiget,ut quod balneis & moderata frictione subito discutiat. Si autẽ cum febri & biliosis deiectionibus inuadat,& præcordiorũ dextra parte dolor adsit,feruẽs iocinoris inflammatio significatur, cuius ui sanguis in bilem mutatus,per uniuersum corpus

defertur. Sin autem feruor citra grauitatem in ipso subster, ex sola iecoris calida intemperie, uitium gignitur. Si absque febri alba deiiciantur, uesicę fellis malum ostenditur, uel ipsius meatuum, si grauitate præcordiorum dextram partem premente, obstrusi conseptiq; sint, aut citra illam uires ipsorum infirmentur, uel huius attractrix, quæ humorem atrum ex iocinore eliciat, uel illius expultrix, quæ ad intestina eũdem protrudat. Quippe sanguis biliosus non expurgatus, in totum corpus diffunditur, quemadmodum in nigro arquato fieri dicebamus, statim uero his etiam urinæ biliosissimæ affatim excernuntur. Cæterum fit etiam arquatus cum solidæ partes calore nimis intemperato, in bilem degenerant, ratione alimenti, quod ipsis offertur, quemadmodum in aquæ subter cutem genere, cui nomen anasarca in pituitosam humiditatem est mutatio, uerum hæc talis arquati discriminis nota est, nimirum quod non uniuersus, sed paulatim procreatur, sic ut nullum ex cõmemoratis adsit. Iam uero noxii medicamenti potus, tum uirus extrinsecus à uenenato animali illatum, regium morbum parit. Cum itaque calida iecoris intemperie, & inflammatione uiriumq; robore destituitur, curationem supra comprehensam, ubi de ipso agebatur admouebimus, eamq; integram in hoc transferre caput oportet, ne eadem mihi sint repetenda. At si meatus cõceptaculi fellis utrique sint obstipati, uel alter duntaxat, uenam in cubito dextro ipsis diuidi consilium est. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato arquatum contraxerunt, uenam propter minimum dextræ manus digitum, soluunt. Cataplasmata quæ inflammationẽ arcent, hic utilia sunt, & purgatio ex hiera, necnon clysteres, potui recte datur arquaticis, apii, uel adianthi, uel lapathi, uel serpilli decoctorum ad tertias succus, uel absynthiũ potioni inspergitur. Præclare faciunt radiculæ succi cyathi duo, cum uini cyatho uno. Et cichorei succi cyathi bini, uel terni per se aut cũ uino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum ferũt acceptum, mulsum bibent, uel decoctum tenuis aristolochiæ, uel hyperici, uel adianthi, uel struthii, uel erythrodani similiter, uel cornus ceruini scobis drachma, cum uino, uel pastinaci syluestris decoctũ in uino, ut tertia pars supersit, uel sulfuris uiui drachma in ouis sorbetur. Hæc etiã propter obstructionem arquato laborãtibus ualde auxiliãtur, seminis autẽ atriplicis scrupuli octo, cum chrysanthemo, uel alio dulci à balnei ingressu poti, uacuationem magnã præstant. Recte etiam picra datur, & ficca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis pastillus cõmode porrigit, & cinamomi quantũ tribus digitis cõprehendi potest, in mulsi cyatho uno, uel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabæ magnitudinem cum piperis granis quinq;, tantundemq; cinamomi. Qui uero ex calore solidarũ partium intemperato in arquatum inciderunt, simplici frictione, exercitiis moderatis, unctione & balneis ad sanitatem reducentur, cibo humido & me-

diocriter refrigerāte cum ptisana, intybo, seri, cichoreo, piscibusq;, uino tenui aquoso. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorum animalium morsibus affectu sunt impliciti, de iis quinto uolumine tractabitur. Porrò si bilis oculos faciemq; dehonestet, elaterii instar erui cū lacte muliebri naribus in balneo instillatur, & statim in solium descēditur, sed ita ne caput immergatur. Post balneum uictu recreatis, rursus unguentum in sole, naribus infundito. Benefacit etiam cyclamini succus, porri, & nigellæ. Acetum uero acerrimum naribus attrahat in solio desidēs, contineatq; etiam pressis naribus paulisper, & mirifice uacuabitur.

DE VMBILICO PROCIDENTE. Cap. LI.

Ausam umbilici prominentis, & quomodo id uitii manu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uero nōnulli etiam medicamētis in naturalem statum redierunt, ipsa hoc loco dicemus. Aluminis scissilis drachmæ quinque, flocium uini drachmæ octo, rosacei decem, gallæ immaturæ drachmæ duæ. Vino diluta, & in mellis spissitudinē redacta loco affecto resperguntur. Extrinsecus spongia posca madens superiniicitur, & fasciola deligatur. ALIVD. Lomenti, gallæ, balaustii pares portiones, coquuntur in aqua: ubi dissoluta fuerint, tritaq; diligenter, spongia, ut prædictum est imponuntur. ALIVD. Plumbi scobis drachmæ sedecim, cicutæ, mannæ, cerussæ, hypocistidis succi, singulorum drachma, uino dissolutis in modum prædictū utitor.

QVOMODO IMPVBERES IMBERBESQVE diu maneant, & particulæ naturales testesq; ita conseruentur, piliq; abo leantur. Cap. LII.

Imoliç cretç, & cerussæ æquales partes, alterci succo excipiunt ut sordiū spissitudo fiat, deinde oleo lētiscino quātum sufficit adiecto contundito, ac utitor. ALIVD. Cicutæ succum, solani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, psillii æqualē modum. ubi contriueris, utitor, sed locum prius abstergito abluitoq;. Oportet autem pridie quàm usurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolēdis dicatum, psilotrum appellatum. Asellorum domesticorum, qui tacti conduplicant sese in orbem, pilulæ rotundissime similem, Græci κατρουδίας ὀνίσκους uocant, pondo denarii duo, sandarachæ pondo denarii quatuor, calcis pondo denarii octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuiæ è ficu tantundem: coquito in fictili, ac in balneo utitor. ALIVD. Calcis, cineris lixiuæ partibus duabus, auripigmenti totidem, terræ cimoliæ parte una. in aqua coctis quemadmodū explicitum est, utitor. ALIVD. Simplex odorisq; expers: cineris lixiui, calcis, utriusque sextarium, sandarachæ unciam. Coquito, ut dictum est, & utitor. Porrò quæ pilos adimant, in ocularíis exposita sunt.

DE RAMICVM GENERIBVS. Cap. LIII.

Vm intestina peritonæo rupto diuoluuntur, operosa est curatio. cum raritatis textutæ uitio descendunt, facilior sanandi ratio est. Ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, sunt opportuni. multiq; adeo citra manus operam medicaminibus impositis, & cōuenienti deligatura persanati sunt. Vtēdum uero est facultatibus infra cōprehensis, ubi hoc solum addiderimus, affectus solo loci situ uariare. Quando intestinū etiam tantū supra in inguinibus iacet, nostri inguinis ramicē, Græci βουβωνοκήλην uocāt. Cum in scrotum infra delapsum est, intestinorum ramex, Græce ὀσχεοκήλη dicitur. Malicorii igitur drachmæ decem, gallæ immaturæ drachmæ quinq;, in uini austeri cyathis tribus incoctæ, & in pollinē coactæ, intestino prius persi icato imponuntur: quæ aqua frigida superfusa decimo die soluuntur, sed ita, ut æger in lecto maneat diebus triginta, bibatq; cupressi decoctū cum uino, uel eius globulorū tres obolos, ex diluta uini potione. hoc medicamētum auxiliatur pueris. ALIVD GLVTINATORIVM. Symphyti radicis, marrubii succi, amygdalarū amararum, gummi pares portiones. ALIVD. Terebinthini pōdo sescuncia, ceræ, thuris, myrrhæ, ichthyocollæ, cochlearum cum suis testis, singulorū pondo uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus maceratur. ALIVD. Cupressi, galbulorū uncia, gallæ tātundem, malicorii semuncia, taurocollæ unciæ tres, mānæ, thuris semuncia, symphyti tantundē, cochlearum cum testis uncia. Galbuli & malicoriū uino astringenti diu incoquuntur. Et cum reliquis probe in puluerē detritis excepta, in usum accōmodantur. ALIVD. Aloës, malicorii, thuris, hypocistidis succi, glutini fabrilis, picis, bituminis, singulorū sescuncia, uini dulcis quod sufficit. ALIVD. Magis uarium, facit etiam adultis, cum morbus uetustatē nondum senserit: chrysocollæ, taurocollæ, sarcocollæ, ichthyocollæ, lapidis iagatis, lapidis hæmatitis, rhus syriaci, & coriarii, acaciæ, singulorū sescuncia, lapidis pyritis ignem nō experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis scissi, mannæ, thuris, singulorū uncia, picis brusiæ unciæ quinq;, cochlearū cum testis uncia, plūbi retosti quod helcisma dicitur, unciæ quatuor, gallæ, squamæ stomomatis, æris singulorū uncia, bituminis unciæ sex, myrsinati quod satis est. Vino astringēte arida excipiuntur. Medicamēto tā spisso ut digitos nō coinquinet, utitor. Quod si iacere nō sustineant, triangula ipsos fascia crassiore, quæq; intestina possit cōstringere, tuto deligabis. A cibis inflātibus abstinendū, uino copiosiore, crebris balneis, uehemēti motu, nēpe cursu, saltu, clamore, & id genus aliis.

AD AQVOSVM RAMICEM QVI HYDROCELE DICITUR, ut humor collectus discutiatur.

Piperis grana centum, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, ceræ drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis utitor. ALIVD. Præ

ſtantiſſimum. Lapidis aſii floris drachmæ ſex, uuæ paſſæ acinis uacuę drachmæ duæ, cumini æthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundem. Trita imponito, fouẽs ueſperi & mane: quidā uero adiiciũt etiam ſulfuris drachmas octo. ALIVD. Calcẽ balnei ſordibus exceptā cũ cerato impones, & paululũ nitri calci miſcebis. ALIVD. Radicis braſſicæ crematæ cinis adipę ſuillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduũ ſoluitur. Ne autẽ humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate. Cerę libris duabus & ſemiſſe, picis triẽte, guttæ ammoniaci triẽte, aluminis liquidi ſeſcuncia. Proficit etiam medicamentum ex populo & reliqua extrahentia.

DE INFLAMMATIONE TESTICVLI SCROTIQVE & aliis ipſorum affectibus. Cap. LIIII.

SCroti inflammatio hiſce agnoſcetur notis, is locus leui cõtactu quamprimum indoleſcit, feruor, duritiesq́; intenſa apparent. Teſticulo autem inflammatiõem ſentiente non ex leui tactu dolent affecti, ſed impactis ualidius digitis rubor & durities ipſius per ſumma minor extare uidetur. altius autẽ impreſſis illis, durities occurrit, & febris nonnunq̃ oritur. Itaq; teſticulorum inflãmationibus propriè conuenit ſanguis ex talo dimiſſus: communiter aũt omnibus cataplaſmata & cerata. Imponi igitur debent ex lomẽto diluta uini mixtione cocto cum uuis pinguibus acinorum expertibus & cumino, uel haſtulæ regiæ radix: incocta cõtritaq; miſcetur polentæ æquali, illiniturq́;, uel lini ſemẽ ex diluto uino, uel fœnugræcum ex mulſa, uel lilii radix ex mulſa recentibus'ue uini floribus cum polentæ polline. Vel ſeneccion, & corianum uiride cum uuis quibus acini ſunt excẽpti. Sin multus infeſtat ardor, foliis alterci cum triticea farina, aut ciceris delinuntur: uel calami foliis, uel cucurbita ſylueſtri cruda. Si uetuſtior eſt morbus cũ duritie, cucumeris ſylueſtris radix in mulſa cocta, leuigataq́; cum lolii farina admouetur. Item hoc efficax eſt auxilium, uuarũ quibus acini ſint excẽpti, unciæ quinq;, cicerum ſubferuefactorũ ſeſcuncia, cumini uncia, ſulfuris unciæ nouẽ, nitri uncia, reſinæ unciæ tres & ſemiſſis. contrita omnia cum melle in cataplaſmatis formam digerens, utitor. cerata hæc ſunt, olei cyathus, colophoniæ ſelibra, molybdenæ, cumini, uuarum paſſarũ, lomenti ſingulorũ triens, ceræ ſextans. Molybdena cum oleo aduſq; ſpiſſitudinem incoquitur, deinde cera reſinaq́; inditur. Sublatũ ab igne egelidũ, uuis contritis, farinisq́; ſuperfunditur. ALIVD. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ piceę, ſingulorũ quincũx, cumini unciæ duæ & ſemiſſis, ſtercoris aſinini ſeſcuncia, cuminũ teritur cũ ſtercore aſinino, ceratũq́; refrigeratũ miſcetur unaq́; leuigatur, deinde in panniculũ illitum admouetur, lana ſuperaccommodata. olei omphacini uel butyri, uel reſinæ æquali modo utitor. Quod ſi à ſudoribus ulcera in ſcroto excitent, gallam detritā, uel alumẽ inſpargito, pingui & hircino felle perungito. Porrò ad teſtes incẽſos terram cimoliã

modicus, sitis indicitur. At si prorogatur uitium, cucurbitulæ cute ferro incisa defigendæ sunt. Si plenitudo adsit, etiam hirudinibus uacuare, & uentrem cruda polenta oblinere, alienum non est.

DE PRIAPISMO. Cap. LVII.

PRiapismus est firmũ genitalis incrementũ, quod in lõgum la tũq; intumescit, citra ueneris appetentiã. flatulentus nimirũ est spiritus qui particulã in tumorẽ attollit, humorũ uiscoso rum crassorũq; soboles, modici caloris beneficio. Notũ uero est cuilibet, particulas non esse calefaciẽdas, sed leniter refrigerandas, cerato rosaceo cum aqua cõtuso, item chamæmelino in genitali & lumbis imposito, uictus & medicamenta exhibenrur, quæ extenuare citra manifestũ calorem possunt. Applicabũtur etiam quæ naturali modo operantur, ex perimentis ac usu probata. Nymphęa his quoq; potui dabitur, agni semẽ, rutæq; uiridis obsoniis mixtũ. Sed per iniria id non assumi debet, ut quod uehementer calefaciat: uerum post aliorum extenuantium usum. Id faciundum uenit, cum uacuationem per uomitum moliris. Nam uicinæ partes sæpe per aluum inferiorem profluunt. Exercitium fricatioq; spiritibus discutiendis recte adhibentur. Nulli prędictorum uenus prodest, nisi quibus ex huius abstinentia semen abundare coniicimus.

DE PARTICVLIS INEFFICACIBVS. Cap. LVIII.

QVi hoc uitio laborant, non ruunt in uenerem, eoq; animum perdunt. Causa horum est, particularum resolutio, uel seminis inopia. Cum igitur ea quæ semini generando sunt, libro primo inter præcepta salubria exposuerim, tum quæ simplici uirtute ad uenerem incitant, nunc ualẽtiora adiicere oportet. Communiter igitur medicamentis quæ à lassitudinibus reficiẽdis, acopa dicũtur, ad resolutionem inscriptis, hic quoq; utendũ est. Priuatim stellio concrematus, in pollinemq; redactus magno dextri pedis digito, oleo adiecto illinitur, & uenus exercetur: ubi cessare uoles, digitus abluitur. Iam medicamẽtum ex stellionibus efficax est. Potui uero dantur quæ incitant, quale hoc primum est, piperis, baccarum pini, petroselini, ceruini genitalis ramenti, terebinthinæ pares portiones. melle excipiuntur. ALIVD. Cicerum crudorum, baccarum pini, singulorum unciæ duæ seminis erucæ, piperis, singulorum uncia, mellis datur quod drachmas duas impleat cum uino. Item satyriace dicta ex multis composita congruet, atq; id genus alia. Inspicere præterea oportet reliquas morbi causas, & conuenientem ipsis curationem accommodare.

PVDENDORVM ET ANI REMEDIA. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera citra inflãmationem oborta, medicamẽtis indigent, quæ uehemẽter reficcant: cuiusmodi sunt ex charta combusta, anethũ ustum aridum, cucurbita cõcremata. At siccis

recentibusq́; ulceribus, etiam aloë præſens eſt remedium, ſi arida in puluerem redacta applicetur. Porrò omniũ leniſſimum eſt, & nihilominus efficax pompholyx. At ſi humidiora euenerint ulcera, piceæ cortex per ſe, & lapis hæmatites. ſin altè deſcenderint, manna miſcebitur. Si paſcẽdo ſerpant, lẽticula cum malicoriis illinetur, utendumq́; eſt Coraco ex oxymelite appellato, & bithyno, ad hæc, eo quod ex charra componitur. Rimas autem naturalium ſedisq́;, Græci uocant rhagadas, iuuat reſina fricta cum roſaceo contrita, ut ſordiũ fiat ſpiſſitudo, adiecto etiam luteo oui, opioq́; uel hederæ foliorum combuſtorũ cinis cum roſaceo in plumbea pila tritus admouetur. Iam paſtillus ex œnelæo, & lithophrigium admodũ probata ſunt remedia ad rimas, rum ſordida ani ulcera, præſertim quæ elidi nequeunt. ALIVD ſimplex, quod etiam acrimoniam obtundit. Cadmiæ, piperis ſingulorum unciæ duæ, roſarũ ungue ex foliis deſecto, unciæ ſex. Aridum inſpergitur parti, apio quam noſtri radicem ſyluestrem uocant, prius abſterſæ. Ad condylomata uero faciunt chalcitidis, hyſſopi, medullæ ceruinæ, rubi foliorũ æquales portiones cum cerato, idem præſtant paſtilli ex œnæleo ſimiliter. Quod ſi in cole intra genitalis foramẽ ulcus delituerit, pus, uel ſanguis citra urinam redditus fatebitur. Curatur primum dilutiore mulſa collutum, mox lacte, poſtea collyrio aſteri lacti mixto, aut albo paſtillo, aut is qui uocatur dialotarion in blumbea pila ſubactus demittitur, uel etiam penna tincta perlinitur. inde tenue linamentum tortile unctum imponitur. Præſtantiſſimum uero eſt etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloës pares modos, roſaceo & plantaginis ſucco maceratos.

AD NATVRALIVM DOLORES.

Butyri, reſinæ, paribus portionibus pulchrè liquatis perungito uel ſeminis lini ſucco, æquum myrrhæ & reſinæ frictæ pondus leuigatum imponito.

AD INTVMESCENTIA PVDENDA.

Vitis foliorum tenerorũ pondo denarii, ceruſſæ pondo denarium quinq́;, trita applicantur. Cæterũ fotu ex aqua marina frigida coles recreatur, deligaturq́;. Carnoſas naturaliũ excreſcentias, quas Græci rhymos uocant, cõpeſcit, nec ſinit rurſus augeſcere cinis palmitũ cum aceto illitus, itẽ ſalicis corticis combuſti cinis. In uniuerſum & thymus, & myrmecia, & uerruca penſilis quæ dicitur acrochordon per medicamenta ualenter exulcerãtia eliduntur: iis autem quæ exedunt, emoriuntur. Propriè contra hæc uitia proficit, elaterium cum ſale impoſitum, groſſi cum aceto, nitro & farina. Liquor fici illitus, ſmaridis caput ſalſum crematum in cinerem, ærugo cum ſulfure uiuo cõbuſta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento ſutorio, uel heliotropii maioris fructus cum uino iniectus.

AD ANI INFLAMMATIONEM.

Ceruſſæ põdo unciæ quatuor, pompholygis pondo uncia, uel cadmiæ te

neræ, thuris pondo uncia: sereos succi hemina diluuntur, succus autẽ paulatim affunditur, donec absumatur. Deinde ceratum ex unciis duabus ceræ, & rosacei libra confectum: ubi deraseris, miscetur: ualideq; emollitur. Demittitur autem instrumento quod πυουλκον Græci nominant, & superdeligatur, facit autem ad ani fissa cum inflammationem sentiũt. item aduersus sedis exulcerationes, cum ardore, aut rosione infestantes.

AD SEDIS ERYSIPELATA.

Medicamenti, quod ab herbarum succis diachylon appellatur, pondo libra, rosacei quantum satis est, panis puri pondo libra, croci pondo uncia, opii pondo uncia. crocus & opium passo macerantur, panis aqua. Deinde leuigatis ipsis, medicamen diachylon, & rosaceũ admiscetur, emollitur q;. Vtile est etiam ad podagras calidissimas. ALIVD. Arcet ani inflammationem cerussa cum uino, rosaceoq; in pila plumbea, & cochleari simili trita inunctaq;, uel cerussam & oui candidum rosaceumq; in eadem pila leuigata, dum sordium spissitudinem habeant, perungito.

HEDRICVM AD ANI DOLORES.

Alterci folia tenera, portulacę folia tenera, micas panis in uino tinctas, ouorum tostorum lutea pari pondere, rosacei quod satis est. ubi locum rosarum & meliloti decocto foueris, cataplasma imponito.

HEDRICVM OPTIMVM AD ANI INFLAMMAtiones, eiusdemq; excrescentias.

Cerussæ, spumæ argenti, suffiminis ammoniaci, bdellii, singulorum scrupula sex, terebinthinæ uncia, ceræ semuncia. Arida succo solani, alterci, uel portulacæ conteruntur. Quæ liquantur, ubi illis adiuncta fuerint, excipito. Et solutis rosaceo, utitor. Iam medicamen phicotyche, & ex plumbagine præparatum. Ad hæc quod Græce dialotarion dicitur. Præterea pastillus ex halicacabo & ex rosis ad ani inflammationes genitaliumq; laudata sunt remedia.

AD EXCRESCENTIAS ANI.

Excrescentiis si inflammatio adest, opitulantur generatim iam commemorata, & proprie hic pastillus: Cerussę quadrans, pompholygis uncia, argenti spumæ sextans, mastichæ scrupula sex, alterci succo excipiuntur. Si careant inflammatione, cupressi galbulorũ combustorum cinis loco dolenti, uino prius absterso inspargitur, uel cucurbitæ aridæ corticis combusti, uel palmularum ossium cinis similiter, uel testarum ouorum, & fœniculi cinis, uel succi mali Punici foliorum, ęqualis modus. Vino albo detersa pars diebus septem eluitur. callosa autem tubercula calce & auripigmẽto cum aceto acri trito recte etiam in sole perungis.

DE HAEMORRHOIDIBVS.

Venulis, quæ in ano extant, iusto largius inanitis, habitũ in aquam subter cutẽ resolui cõtingit, & affectos infeliciter cibum sentire, ac contabescere:

periculum uero est, ne largum quoq; sanguinis profluuiũ accidat, quemadmodum ne idem in totũ supprimatur: unde laboriosa est curatio. Quare cum plura uenarũ ora in ano patescant, unum non suppressum purgationis gratia relinquere oportet. Quædam superius cæcæ delitescũt, eoq; uix curantur, quæ quidẽ nihil excernunt, sed dolorẽ mouent acriorem. hæ succo cyclamini illito adaperiuntur. Contra eas uero quæ immodice fundunt sanguinẽ, spinæ Aegyptiæ, foliorũ sambuci, artemisiæ, singulorũ unciæ quinq;, sideritidis unciæ quatuor. coquũtur in aquæ heminis octo ad dimidias, inde herbæ proiiciuntur. aquæ uero miscetur aridum hoc, cretę sutoriæ, μελαντηρίαν Gręci uocant, aristolochiæ rotũdę singulorũ drachmę octo, argẽti spumæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, misyos drachmæ duæ, sereos tantundẽ. ubi aridũ decocto solueris, septies quotidie irrorato. insecuto die pari modo aliam confectionẽ mẽsura æqualẽ indito: sic tertio. Et si reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acicula cõpunges: si sentiat æger, aut cruor emanet, decoctũ similiter facit. aridi uero partẽ dimidiam miscebis. Cum foueris, arido attingito, ut exacte adurãtur. panis ob inflammationẽ illinitur. ALIVD. Panis purus in garum primæ notæ tinctus, ustusq; in nouo fictili, & pertritus illinitur, ano prius uino abluta. Facit etiam ad tubercula. ALIVD. Sereos denarii duo, chalcitidis denarius, misyos tantundẽ, atramenti sutorii, quod chalcanthũ dicitur, denarii tres, aluminis scissili denarii nouẽ, æris combusti denarius, cretæ sutoriæ denarius. sicco utitor. Cibi erũt iis qui supra modũ inaniũtur, pauci sanguinis, efficaces, & minime recremẽtitii, quiq; siccant, & astringũt, cuiusmodi est chondrus ex posca lotus: oryza & alica. Ex oleribus conueniũt intybus, cichoreum, portulaca: inter uina, quæ astringunt. In hæmorrhoidibus autẽ cæcis, his cõtrarius uictus proderit: potissimũ uero lolliginũ, sepiarũ, multipedarum, torpedinis, selachiorũq; esus probe conueniet. hæc enim sanguinem commouent, item quæ mensibus ciendis sunt, hisce cogruunt.

AD PROCIDENTEM ANVM.

Ericæ fructus, gallarum, cerussæ, acacię, hypocistidis succi, piceæ corticis, thuris, myrrhæ minyę, paria pondera. Sicca admoueto, ano uino prius abstero detersa. ALIVD. Recrementi plumbi, rhus syriaci, singulorũ * unciæ octo, rosarũ floris drachmæ quatuor, myrrhæ minyæ drachmæ duæ. Vtitor sicut priore. ALIVD. Piceæ corticis, mannæ, spumæ argenti, singulorum drachmæ octo, cupressi orbiculorum siccorũ, plumbaginis singulorum drachmæ duæ: utitor quemadmodum præceptum est: item urina ipsius ægri calens adhuc superfusa adiuuat.

* Melius drachmae octo, ut habet Galenus in eodem medicamento.

DE VTERI AFFECTIBVS ET PRIMVM de mensium purgatione. Cap. LX.

Mulierum plurimis, menses quartodecimo anno fluere incipiunt: paucis, ante tertiumdecimũ, aut duodecimũ, plerisq; autẽ

post quartumdecimum erumpunt. Tempus cuique purgationi statum non est, ordinatumq; multis ad duos tres ue dies, haud paucis usque ad quintum profluit, aliis etiam adusque septimum: raro ad duodecimũ purgatæ sunt. Porrò desinunt mẽstrua aliis anno quinquagesimo, paucis autem usq; ad sexagesimũ durant. Nonnullis à trigintaquinq; annis, præsertim obesis, menses cessare incipiunt. Strãgulata igitur purgatione, lauandum est circiter statum menstruale tempus, ac præsumetur potui, aut sesamum, aut capita porri cum pipere, & ruta simul incocta. Potio autẽ ex passo cretico erit, cuius heminę mensura pota ambulationibus menstrua dimoueãtur. Cibus sit, lolligines, sepiæ, polypodes, & quę eiusdem sunt generis: quippe sanguinem proprie commouent.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE. Cap. LXI.

SVpprimitur mẽstrualis purgatio, interim toto corpore male affecto, nonnunq̃ uero locis peculiari uitio cõflictãtibus ex frigiditate insita, aut ictu, aut intẽperie abortũ, seu acq̃sita malignitate: magna uero ex parte ob hebetudinẽ: uel principaliore quadã parte primario affecta, nẽpe iocinore, aut uẽtriculo, aut thorace, aut id genus aliqua, lõgo morbo uitiata. At suppressio cõplures affectus lõgos solet procreare. Cũ igitur propter aliquod interaneorũ uitium primariũ purgatio circũciditur, aut strãguletur, ex usu maxime fuerit, id quod primario afficit curare, inde uteri habere rationẽ. Notæ quibus hæc deprehendũtur, in superioribus sunt expositæ. Cũ uero nihil illorũ adfuerit, cõstat liquido primario affectu occupari. Itaq; si ætas nõ prohibet, aut habitus, aut aliud quippiã, uenã oportet incidere, idq; nõ ante statũ mensium tẽpus: sed ubi iam accesserit, decẽ dies superadiiciãtur. Detrahetur aũt sanguinis, neq; plus duabus libris & semisse, neq; minus una, si quidẽ uenã diuiserimus. Sin aũt non, hiera diacolocynthidos purgari debẽt, duarum drachmarũ põdere, in sex mulsæ cyathis. Si febris adsit, hiera quidẽ uti nõ expedit, uerũ sanguinẽ mittere in primis febriculæ diebus est opportunũ. A purgatione reficiendæ sunt mulieres diebus pauculis insecutis, exercẽdæ obambulationibus, inferiorũ frictionibus, & balneo. Cibi congruũt distribui faciles, & liquidi, olera dulcia oĩa, pisces saxatiles, ex auibus teneriores, lactis potio, ex melle cõfectiones, μελιτώματα uocãt, uinũ tenue, album, nõ adeo uetustũ. carnes inidoneæ his sunt, & legumina, præter ptisanam. Vbi statũ mensiũ tẽpus propinquũ est, dãtur ex marinis selachia, & malachia, ut dictũ est, item ostracoderma, hoc est, testaceã cutẽ sortita, capitata porra, cũ ruta & pipere cocta, eorũq; ius potui datur, infernæ partes uinculis, tribus quatuor ue diebus constringũtur. Cũ instat tẽpus purgationis, tollitur deligatura, myrrhæ obolus bibitur, aut fabę instar, uel castoriũ ex passo, aut mulsa, uel decoctũ artemisię, aut saluię post balneũ ex passo absinthioq;. Absinthites autem uinum per totius curationis decursum po-

tatur. Vbi accesserit iam mēstruale tempus, si nihil, aut nulla mentione dignum fuerit excretū, ex talo sanguis detrahendus est. Post septimum, aut octauum diem, purgatione ex hiera utendū est, secūdum quartum diem, dropax pubi, lumbis & feminibus applicetur, atq; aquę potu triduum usa, sinapi cum aqua panis macerati portione adusq; æquinoctiū admoueat, deinde lauet, insecuto mēse ficus siccatæ in uicem panis misceantur decocto fœnugræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemisiæ. In sinū uero dimittetur, susinum, aut amaricinū, pessusq; enneapharmacus, aut libanius. Est autē pessus lana pectita, siue quodcunq; aliud teres, digiti humani formā præferens, quo medicamēta sustinentur. Hæc igitur curatio plerisq; ad purgationem abunde fuit. Sin autē uehementioribus indiguerit medicamentis, hæc sunt, iris illyrica cum uino pota, iunci angulosi, ariq; radix, casia, iunci rotūdi flos, & nardus, helenii radicis decoctū, myrrhæ ad fabæ Græcæ magnitudinem cum passo ex dimidio mulsæ cyatho pota, atq; dictamni decocti cyathi duo, item ammoniacū & sagapenum. Quæ minus stomachi uitiis sunt opportunæ, etiam opopanacis paululū in globulos redactum percocto melli intinctū, assument. Iam uero consueta nobis semina menses mouere possunt, sed minus: fœniculū, cuminum, apium, daucū creticum, seseli, ami, sinon, cicer, fructus cedri, ac omnia quæ urinā prouocant. Accedunt huc myrrha, absinthii, aut lupinorū decocto trita aut rutæ succo leuigata, bdelliumq; similiter, styrax, syluestris oleæ gummi, aut rutæ succi itidem, aut longa aristolochia, in collyrii formam concinnata. Persimiliter etiam magni centaurei radix, aut ueratri, aut liquor scammoniæ, & cucurbitæ medulla per se, & artemisia applicata cum ruta, insuper & galbanum suffumigatum. Eadem uero & fœtus solent educere.

DE IMMODERATA PVRGATIONE VTERI & sanguinis profluuio. Cap. LXII.

IMmodicæ purgationes mulieribus oboriuntur, interim mēsibus confarctim ac concitatius erūpentibus, interim ob partus grandiores, quæ plerunque etiam sponte sua cessant. Crebro autem abortiui fœtus causa, uehementi laborant profluuio, ut subinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis & inguinibus, uinculis excipiuntur: Posca non frigida potui datur, eademque fouetur, iniiciunturq; loco multæ lanæ, ex uino, oleo, uel rosaceo, uel melino, uel myrteo expressæ. Cibus dabitur chondrus lotus ex posca: uel oryza, uel alica: uino abstinetur. Eius loco hydromeli austerum, aut omphacomeli, aut huiusmodi quippiam ipsis exhibetur. Balaustium in posca propinatur, uel hypocistidis, uel acaciæ succus, uel lycium, uel samius aster, uel immatura uua sicca, uel rheon, uel lenticulę ex Italico fictili combustæ cinis. Aut sesamum editur in posca madefactum, quoad molle delicatūq; euaserit: insinuata uero per naturalia, sanguinis fluorem sistunt,

hypociſtidis ſuccus,aut acaciæ cum manna in aceto contritæ.Mirifice au xiliatur ſpongia in uino,aut liquida pice demerſa,appoſitaq́;,uel combuſtę ipſius cinis cum aceto,uel poſca admotus.Similter etiam ilicis ita lico fictili cōcrematæ cinis. A`foris autē impoſita iuuant aſtringentia epithemata,& confecta ex palmulis,& cotoneis:cataplaſmata,quę melicoria receperint, aut ilicis glandis, aut rubi ſurculos, aut lentiſci folia, balauſtiū, acaciam, hypociſtidem, gallam,brathi,alumen. Maxime uero hoc,taurocolla madeſcit poſca, quouſque ſoluatur. deinde in linteolum ualidum illinitur,lumbisq́; agglutinatur.Efficacia ad hoc ſunt,& glutinantia emplaſtra, ueluti Armonia, Iceſios, Athenæ, Nelinæ, Indica, & ſimilia. Peſſuli quoque ad ſanguinis profluuium ſunt utiles. Gallæ interius leuigatum,& thuris lachryma aqua diluta apponitur,uel cytini, uel mala Punica dulcia ſimiliter,uel polygonum tritum.Componuntur autē,aluminis ſciſſi,gallarum interioris,acaciæ ſucci,mannæ,ſingulorū drachmę quatuor,ouorum toſtorum lutea quatuor:arida leuigantur ſucco plantaginis,miſcenturq́;.Cum uſus exigit excipiuntur in peſſum lana,& in roſaceum intinguntur,applicanturq́;.Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter ſubter mamillas affixæ abunde retrahunt. Inſeſſus autem profluuio ſanguinis laborantibus conuenit,ex marino iunco,Gręci uocāt oxyſchœnum,capitibus myrti,roſis,rhamni foliis,rubi ſurculis,æquali pondere in aqua coctis. ALIVD. Mali Punici dulcis radicis corticis, myrti,cupreſſi corticis,ſingulorum tres partes,gallæ pars una,aquæ quod ſatis eſt.Infundito autem per oricularium clyſterem ſuccum plātaginis, aut ſeſeos,aut polygoni, aut ſolani, aut perdicij herbæ, aut pſyllii,aut hypociſtidis,aut acaciæ,eaq́; lana aut digito,aut ſpecillo,aut pinna in longitudinem figurata,aduſque orificium imponatur.Inſuper paſtillus Andronis per oricularium infuſus cum quodam ex ſuccis commemoratis, aut uino aſtringente efficax eſt remedium.

DE FLVORE MVLIEBRI. Cap. LXIII.

Vluæ fluor,totius corporis recrementi eſt diſtillatio.Talem uero ſpeciē id quod euacuatur, repræſentat, qualē humor in corpore ſuperās. aliud rubrū,ueluti ſanguinis ſanies,aliud cādidum,pituitæ ſoboles eſt,pallidū aliud,aliud bilioſum, interim aquoſum.at ſi ſanguis purus,ſicut in uenarū ſectione,efferatur,attendendum eſt accurate,ne quædā in uulua eroſio ſit excitata.his notis fluor deprehenditur,loci cōtinue madent humoribus,colore uariantibus,laborans decolor eſt,cibū nō ſentit,eumq́; faſtidit,in obambulatione difficulter ſpirat,oculos habet prætumidos,nūc cum dolore,nūc citra illū,aut cū exulceratione,aut ſine illa,aut inflāmata,aut ſordida,aut puræ.Toti igitur corpori auxiliantur quæ citra manifeſtū calorē exiccant,cum affectus ſit humidus,frictio totius corporis,& unctio ex melle abūde cocto, medica-

mina dãtur urinam cientia, utpote aqua, cui asarum & apiũ sit incoctum; uacuatur etiam totum corpus per aluum: præterea portulaca commanducata, succusq; ipsius potus præsidio est. Item balaustium, rubi fructus & flos, roboris pars quæ sub cortice habet, trunci membranosum, & quod glandis putamini subest. Equisetum maxime sistit rubrum fluorem, potum ex aqua, aut uino. Vel hypocistis, lētisci fructus torrefactus, cum uino sumptus, samius aster, lemnia sphragis, coagulũ leporis, aut hœdi, aut ouis, aut uituli, aut cerui, uinacea trita, myrti, uua immatura sicca, piceæ cortex. & quæ ad uuluam sanguinis profluuio laborantem dicta sunt, nõ admodum efficacia. Vbi uero cum labore fertur, per siphonem uteri, clysterem'ue alicæ succum, aut ptisanæ, aut tragi, aut oryzæ demittes cum aliquo medicamentorum quæ dolorem sopiunt, ἀνώδυνα Græci uocant, & in accessionibus recte lenies. Cum remittit, circuitum enim nonnunquam habet, dimouere gestationibus, diuersisq; obambulatiõibus & uoce, inunctionibus, cucurbitulis, dropacibus ad partes supra positas, insolatu, frictionibus, psilothris, smegmatis, sinapismis, uomitibus à radicula uti consultum est. Recolliguntur uires, balneis, uino, uario ciborum genere.

DE INFLAMMATIONE VTERI, ET declinatione. Cap. LXIIII.

INflammatio uuluæ, pluribus ex causis oboritur. nempe ex ictu, mensium retentione, frigore, & inflatione: adeo'que ex abortu, item ex fœtu sinistre edito. Comes inflammationis uuluæ est febris acuta, dolor capitis, tendinum, basis oculorum, brachialis, digitorum, & colli conuulsio, inclinatio in aduersum, stomachi ex consortio dolor, oris uuluæ conniuentia, pulsus exigui, crebri'que. Et si languida fuerit inflammatio, haud ualido uteri dolore torquentur. Sin uehemens, & ipsa tota pulsatilem cruciatum percipit, undequaque inflammatione obsessa. si pars ipsius illam sentit, in ea magis dolor intenditur. nam si posteriora ipsius solum laborent inflammatione, dolor lumbos inuadit, stercus in longanone compresso retinetur. si priora, dolor pubem occupat, & stillicidiũ, aut urinæ difficultas uesica pressa excitatur. lateribus inflammationem expertis inguina tenduntur, & crura grauãtur. posteriore uteri parte inflammata, in umbilico dolor potissimum cum tumore infestat. Cum uero os uuluæ inflammatio affligit, in abdomine dolor est, digitoq; immisso os occurrit durum rigidum'que. Itaque in curatione primum usui uenit fotus ex œnelæo, uel uino rosaceo, super pubem & lumbos adhibitus hapsis ex lana puriore citra deligaturam. Cibo abstinetur triduum, secundum quod sanguis ex cubito mittendus est, si nihil prohibet. Curatio absoluitur chondro ex aqua mulsa, uel pane, uel ouis sorbilibus, uno die interposito. Post quintum, cataplasma superaccommodatur, polline farinaceo, semine lini, fœnugræ-

co,ex mulſa,in qua papauerum capita decocta proiiciantur & ex oleo. At ſi inflãmatio eryſipelatis naturam ſortita excandeſcat, meliloto in paſſo cocto tritoq; ouorum toſtorum lutea adiicito cum roſaceo,uel melino, uel crocino,illinitoq;:aut palmulas uino tẽperato feruefectas,cũ polentarũ polline, aut quodã ex enumeratis unguẽtis leuigato, perungitoq;, in morbi declinatione ceratum nardinum, aut cyprinum iniiciendum eſt. Per totum uero morbi decurſum, etiã inſeſſus utiles ſunt ex decocto fœnugræci,ſeminis lini, maluæ,artemiſiæ,& oleo. In iis autẽ quæ non ſuſtinent calorem, ex aqua calida roſaceo ſuperfuſo:peſſos autem infuſionesq; adhibere cõuenit ex hyſſopo,butyro,medulla ceruina,adipe anſerino, unguẽto ſuſino,& cera thyrrenica. in quibus autem calorem ferũt,etiam peſſus qui ab aureo colore chryſus nuncupatur, ipſis cõueniet,item enneapharmacus:rurſus in quibus non tolerant, ex ouo, roſaceo, adipe anſerino,uel gallinaceo adaptabitur. Portò ad inflammationes magis furibundas ex herbatum ſuccis peſſus in uaſe fictili cũ roſaceo liquefactus miſcetur ſucco plantaginis,uel ſeteos,uel cichorii,uel intybi. Aut hoc utere:adipis anſerini,uel ſuilli recentis drachmis quatuor,cerati roſacei,uel ſuſini ſextante, ouorũ toſtorũ luteorũ uncia, croci drachma, myrrhæ tribus obolis,opii obolis duobus,uel loco opii,papauerũ capitum decocto:ſi dolor multus excruciat,lachrymę papaueris inſtar lẽticulæ cũ lacte muliebri, & ſucco fœnugræci apponẽdũ exhibeto. At ſi inflãmatio cum duritia infeſtat, medicamentũ roſaceo ſolutum,applicatur,uel infunditur. Si à naturali ſede in latus uulua declinauerit, per acceſſiões ſimilem inflammationibus curationem recipiet,ubi remittitur dolor,leuioribus utẽdum. At ubi malum inueterauerit,roborantibus,quæ metaſyncritica dicunt. Extrinſecus autem duritie oborta,malagmatis pugnandum,nempe ex ſertula campana confecto,item Mnaſei,Iceſio,nigro Serapionis,aut pyrino:uictus autem per initia tenuis adhibetur. Cum paulum releuati fuerint ægrotãtes, ad balneum ducentur. Varius magis cibus & leuior utilis erit.

DE VVLVAE ABSCESSV. Cap. LXV.

Nflammatione in abſceſſum tranſeunte,dictæ quidem notę intenſiores erũt. Præterea inordinatæ cum horrore acceſſiones ipſis obueniunt. primis quidem temporibus intẽſæ,cum doloribus ad ultimum,ubi ſuppurauerit aliquantulũ remittunt. Poſtquam uero erumpit uomica,dolores acriores ſubinde uiſi ſunt, ceu lacinantes & punctus modo incidere, febriculæ uehementiores infeſtant. Atq; urina nonnunq̃ retinetur,aliquando ſtercus,impedimento in affecta uteri parte facto. Aliàs tumor in pube eminet,& ueluti exundationis ſenſus,cũ abſceſſus maior fuerit. At quod in expoſitis locis eſt,etiã oriculario ſpicillo, aut digitorum tactu deprehẽditur,propter quod dolores ob neruoſam otis uuluæ membranã acriores urgẽt,ſicut in fundo ſinuq; mi-

nus doloris percipitur, & digitis quidē tumor non cedit, os autē gracilius ostēditur. Suppuratio celerius adiuuāda est cataplasmatis ex fœnugrgco, semine lini, farina hordeacea, aut frumētacea, cui ficus coctę adiiciātur, interim & stercus columbinū. Insessus ad inflammationē scripti, frequētiores utiliter usurpātur. Item pessuli ex terebinthina, myrrha, hyssopo, butyro. Abscessu aūt rupto, si ad uesicā pus euaserit, lactis & cucumeris seminis potu utendū est: sin ad langanonē, lenticuli & malicorii decoctū indetur aluo. At si in sinū purum quidem pus eruperit, rosaceum infunderur, aut cādidum oleum, aut tetrapharmacū basilicum, aut butyrū recens. Quòd si efferaę sanies tenuis, fœtida, ceu ab ulceribus depascētibus, magis astringens erit enema ex myrto, palmulis, & lēticula. Si ueto humoribus etiam excretis, inflāmatio diuexet, persistere in cataplasmatis, & insessib⁹, ratio est. Cæterū si in uuluæ ostiolo, abscessus sit obortus, neq; rumpatur, partibus, quæ puri incumbunt, extenuaris, ad pus expellendū, quod manu administratur, diuertere consilium est, ut in chirurgica pertractabimus.

DE VTERI EXVLCERATIONE. Cap. LXVI.

Xulceratur subinde uulua ex infelici partu, aut fœtu excusso, aut corrupto, uel ex medicamentis acribus, uel fluore, uel abscessibus diruptis. si igirur prompta in conspectum uenerit exulceratio, specillo oriculario, quod διόπτρισμον uocāt, deprehenditur. sin alte desederit, ex recrementis. Humor enim diuersus excernitur: inflāmato quidem ulcere, paucus, cruentus, aut fœculentus cum magno dolore: sordido, copiosior, & sanies cum minore cruciatu: depascēte, fœridus, niger cum doloribus uehementioribus, aliisq; inflāmationis signis, prætetea quæ laxant medicamina, hoc irritant, contraria leniunt. Cum purum ulcus est, humor paucus, æqualis, odoris expers, crassus, candidus, ob exquisitū loci sensum excitatur. Si inflammationē experitur ulcus, iis quę ad illam scripta sunt, utendum est. In sordido, ptisanę cremor cum melle ano immittendus est, aut tetrapharmacū cum susino, uel mulsa, in qua fœnugręcū sit decoctū, aut malua, aut furfures, aut lenticula cui cortex sit detractus. Porrò quo magis expurgetur, etiam marrubium, aut eruum, uel melli adiuncta erui farina, uel iris, uel alumen rotundū, uel aliquid simile iniiciatur. Hæc ipsa etiā extrinsecus ex mulsa macerata illinūtur. Peculiarius prodest hoc medicamētum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lacte muliebri, deinde exceptus ceraro rosaceo, cum adipe anserino inūgitur linteolo. uerum quod infra ponitur, isto quoq; efficacius dolores discutit. Capita papaueris in passo tēperato madescūt diebus tribus, deinde incoquūtur, donec emollescant, postea teruntur unà cum rosæ foliorum drachmis quinq;, croci drachmis tribus, iure capitū papaueris admisto, inde ceræ cum rosaceo liquatæ denarii duo ipsis superfunduntur, ac pessulo apponuntur in rosaceo tincto. Salutare est etiam medicamen

ex ouis,croco,rosaceo, adipe anserino,cerui medulla præparatũ.Itẽ Aegyptia citra æruginẽ mirificè ad exulcerationes conducit. ubi pascendo serpunt ulcera cũ inflammatiõe,illinitur panis egelida maceratus,ex hydromelite,oleo,althea,fœnugræco,palmulis pinguibus.Cęterũ plãtaginis succus,solani,polygoni,sereos indetur,primũ per se,mox cum uino austero, aut aceto.At citra inflammationẽ serpentibus,robustiora iniicietur,ueluti decoctũ malicorii,rosarũ,summitatis oleæ, cupressi, malorũ cotoneorũ,rubi,myrti,lentisci fruticis, rhamni, rhus coriarii ex uino astringente. postea uero aluminis,acaciæ,lycii,hypocistidis. ex eisdẽ uero decoctis parabitur etiã insessus:si nihil proficitur nõ alienũ fuerit medicamẽ ex charta cũ posca primũ demittere,deinde cũ aceto,aut Antherã,aut chalcitidẽ, aut atramentum sutoriũ, eisdem liquoribus, & quæ dysentericis congruunt:cibus dandus boni succi modicus.purgato ulcere, ęgrotãs balneorum ciborũq; uarietate sollicitari,uinoq; refici debet,quo caro statim procreetur.Pessi loco apponetur medicamentũ,diamoron,hoc est ex moris, dilutum cadmia,uel ladano,uel plumbagine. A foris autem emplastrũ,quod cicatrici ducẽdæ est, abdomini coxisq; imponitur. Quemadmodũ enim cataplasmatũ,ita etiã emplastrorũ facultas per latẽtes meatus traducetur.

DE CANCRO. Cap. LXVII.

Cancrorum uuluę alii cum exulceratione,alii citra ulcus inuadunt. ubi igitur exulceratio non est,tumor in uuluæ ostiolo reperitur durus, inæqualis, prætumidus, colore fœculentus, subruber,interim subliuidus,ac uehemens dolor exercet inguina abdomen,imum uentrẽ,& lumbos. Ad manus contactũ, uariamq; medicinam excandescunt. Exulcerato autem cancro,præter dolores,durities,tumoremq;,ulcera erosa ac inæqualia conspiciũtur, plurima ex parte,sordida,labris prætumidis,albicantia,concreta colluuie humorũ ingrata.Quæ uero pura uidentur,fœculenta, liuida,subrubra, & cruenta apparent:sanies inde manat continuo tenuis,aquosa,nigra, aut fulua,grauiter olens.Interdum uero & sanguis defertur,aliæq; notæ in uulua inflãmationem testantur. Itaq; affectus nulla medicina sanatur. Quemadmodum etiam Hippocrates pronũtiauit,lenire tamẽ est insessibus ex fœnugræco, malua,ac cataplasmatis similibus.Insigniter autem leniunt,solanturq; in accessionibus malua,aut althea in mulsa liquefacta,& rosacei paululo leuigata,illitaq;. Ad hæc cataplasmata ex ficis siccatis,melilotis,ruta,thure,buniade herba diligenter cum oleo contusa. Item quod constat palmulis in passo coctis,cui adiecta sunt ouorum lutea, polentaq; uel ex papauere cũ coriano factũ,aut polygono,aut seri. Hæc in doloribus usui sunt. Postea ceratũ iniiciatur cum rosaceo,aut myrteo, aut œnãthino, aut melino, cũ palmulis in passo coctis. propriè uero conuenit præparatũ ex sedimento officinarũ fabriliũ,quod tostũ leuigatur, & rosaceo cerato, adusq; empla-

stri spissitudinem excipitur, hæc quidem extrinsecus conferunt, intus aūt oleū quoq; lenit locos ubi fuerint exulcerati, itē lac muliebre infusum. Pari modo succus plātaginis tepidus. Sin cruentū sit, succus polygoni cū thuris modico dolorē sopit. Ad hæc pessuli ex croco, muliebri lacte, lachryma papaueris, & hyssopi succo. Omnibus autē efficacius est etiā ad sedis affectus medicamentū quod recipit: Argenti spumæ Italicæ lotæ selibrā, thuris masculi, hyssopi, adipis suilli recentis, butyri recentis, ceræ thyrrenicæ, singulorū sextantem, rosacci trictem. Argenti spuma ex sercos succo trita, liquatis iniicitur. Cibus dabitur qui facile in corporis membra queat distribui, boniq; succi, uinum paucissimū, aquosum: acrium esus, & repletio omnis uitanda est, ut quibus cibi prompte corrumpantur.

DE SCIRRO ET DVRITIE. Cap. LXVIII.

Cirrum contrahit uulua, aliàs repente, ut nulla causa euidēs præcesserit. plerunq; uero eundem inflammatio mouet, quę nec soluta, nec in abscessum mutata fuerit. At scirrorū genere comprehendetur etiā durities, quā σκλήρωμα Græci uocant, circa uuluæ ceruicē potissimum obueniens. Aequali scirrus tumore concrescit, sed minus tactui repugnat, & cum mediocri dolore sentitur. Superuenit his, in aduersum declinatio, & tumor qui ratione depressionis uehementer renititur, item grauitas motusq; difficilis, non crurū modò, sed totius etiam corporis, atq; obeundis actionibus pigritia, sequitur non probè curatas, malus corporis habitus, aquam inter cutem repræsentans. Per initia igitur sanguis educi, aut purgatio ex hiera Archigenis assumi debet. Deinde cataplasmata ex caricis hyssopo, nitro, absynthio: & cucurbitulas cute ferramento incisa admouere consilium est. Malagmata uero hæc, Polyarchion, & diaspermaton hoc est ex seminibus confectum, & quod baccis lauri constat. Insessus ex caricarum decocto, artemisiæ, pulegii, altheæ: pessulos ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, hyssopo, dropace, aquas naturales sulfurosas, bituminosasq; usurpare commodum fuerit: si uires constant, etiam ueratrum exhibetur.

PESSVLVS EMOLLIENS.

Ceræ ponticæ, nardini unguēti, singulorū quadrans, irini, gleucini, cyprini singulo℞ * uncię duę, adipis ⊙ agnini anseriniq;, butyri, hyssopi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorū uncia. ALIVD. Polii drachmæ duæ, myrrhę drachmę quatuor cū uino Mendesio tritū irinoq; tinctū applicatur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ, adipis uitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis attici, olei ueteris, pares modos. MEDICAMENTVM roborans seu recorporaticium Gręci dicūt metasyncreticon, & ad inflationes, uuæ passæ candidæ sine acinis, unciæ tres, rutæ uiridis foliorū unciæ duæ, aquę marinę sescūcia, cymini drachmę quatuor, mellis quod sufficit. Inunctū uero pessulū cyprino oleo immergito, & apponito. Præterea Chrysus

*Exemplar manuscriptū nō habet

⊙ Posset legi & ursini. nā habetur ἀρκείου, ut ἀρκτείου sit pro ἀρνείου.

ab auro sic dictus pessulus Libaniusq́;, & Enneapharmacus affectui sunt utiles. Verum Titianus his magis accommodatur.

DE MOLA. Cap. LXIX.

Ola quoq; induratus est tumor, interim in uuluę ostiolo, interim in tota ipsa quoq; prominet, unde in tophaceã quoq; duritiem occalescit, tum ea quæ superiacent contrahuntur, corpus emaciatur, color prauus apparet, cibi fastidium urget, mẽses supprimuntur. Item mamillę inturgescunt, ut in quibusdam per initia de fœtu concepto sit suspicio. Insecuto tempore discernuntur: nonnullæ uero aquę inter cutem prębent opinionem, sed hoc intercedit discriminis, quòd tumor in duritiem occaluerit, nec sonus cum digiti iniiciuntur, quẽadmodum in morbo hydropico, edatur. Cum autem uerè intenditur, in aquam subter cutem degenerat. Nonnunquam etiam insanabilis magna ex parte affectus redditur, quibusdam & sanguis erumpit. Itaq; decumbere in domũcula angustiore minus luci exposita, modicè frigida, cubili immobili, omnibus ex æquo confert, sed ita ut pedes habeant elatiores quietosq́;. Nam motus quamlibet fluxionem concitat. Ac tumores duritiasq́; iis remediis quæ in scirris & duritiis uuluæ dicta sunt persanamus. Porrò hydropicas suffusiones, illis quæ in capite de aqua intercute comprehensa nobis sunt, sanguinis'que exitum leuem qui hæmorrhois dicitur, sicut eiusdem cum impetu effusionem quam hæmmorrhagiam nuncupant, fluoremq; muliebrem curabimus. Cęterum sunt qui molam carnem afferant informem, ipsis uuluæ tunicis adhęrescentem, fœtus modo in lucem edi. Atq; hæc morbi species uictus ratione laxante tractabitur, quò citius excutiatur.

DE INFLATIONE VVLVAE. Cap. LXX.

Nflat uulua ex frigore, uel humoribus in ea corruptis, uel ex ægro partu ostiolo conniuẽte, uel sanguine in grumũ intus coacto. Aliàs spiritibus in cõcauo ipsius spatio cõceptis, aliàs uteri corpore rarefacto tumor pubis & imi uẽtris comitat cũ dolore pulsatili, qui ad septũ transuersum usq; & stomachũ inguinaq; pertingit, ac sonitus digitorũ impulsu tympani modo reddit. Auxiliat ergo primũ sanguis demissus, si nihil obstat, mox in accessiõibus inedia, fomentaq; ex oleo rutaceo adhibẽt: insessus ex rutæ, pulegii, artemisiæ, cassię decocto, similibusq́;, cataplasmata ex semine apii, cumini, fœniculi, anisi, ameos, farina lolii. Ad hæc cucurbitulæ, tũ leues, cũ cute incisa affixæ. At si diutius uitiũ se ꝓrogauerit, purgatio ex hiera picra utilis est: dropaces, sinapismi, & aquæ naturales. Obstetrix aũt prius digito perũcto inserto grumũ incurrẽtẽ si cõtingat, auferet, leniter ipm dissipãs, rursusq́; admouebit cataplasma, ex ficu, nitro, & absynthio. At epithemata molliẽtia erũt Polyarchiõ, diaspermatõ, qd est ex seminib⁹ & ex baccis lauri ꝑparatũ. Pręterea pessi ex

ruta, melle & nitro. Maximè uero hic conducet, ficuum ficcatarum contusarum drachma, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma. at acrimoniæ causa, in lac prius immergantur. Iam emollientes pessuli sunt huic uicio accommodati.

DE VVLVAE STRANGVLATV. Cap. LXXI.

Trãgulatus uuluæ ad superiora recursus est, quę principalissimas partes in doloris consortium perducit, utpote arterias, quas uocãt carotidas, cor, cerebriq; mẽbranas. Comitatur affectas, cũ accessio propinqua est, torpor mẽtis, pigritia, crurũ imbecillitas, pallida facies, aspectus oleosus. Cũ iam instat strangulatus, grauis sopor premit, quę cataphora dicit, mẽs desipit, sensuũ instrumenta deprehendunt, impediũturq;, uox obmutescit, crura cõtrahuntur. deinde maxillæ ruberæ incipiũt, faciesq; repletur. Cũ remittet, humiditas quædã ad tactũ ex locis muliebribus præcedit, sonus quidã exauditur ac aliquod ex intestinis progreditur, ipsaq; uulua paulatim laxatur, atq; sic mẽs ipsis, & sensus redit. Cęterũ morbus iuxta circuitũ mouet, sicuti comitialis, idq; nimirũ uulua repleta, aut seminali, aut alia materia, aut si hæc intus cõputruerit, ac multæ rursus à morbo sese recolligũt, nõnullæ uero in ipsis accessiõibus perierũt subito, quibus pulsus quidẽ crebriores, & inordinati, * collabũtur. deinde etiã in totũ abolentur. Modicus uero humor superficiẽ irrorat, respiratio primũ languida est, mox in totũ abscinditur. Porrò uitiũ hoc hyeme & per autumnũ magis infestat iuuenculas ad uenerẽ procliues, steriles, & potissimum si ex medicina sumpta fuerint infœcundæ, itẽ alias perfrictiones expertas. In accessiõibus igitur summa deligare cõuenit, crura tota, corpusq; totũ perfricare, ut animo destitutæ sese recipiant, item quę fœdioris sunt odoris, naribus oportet admouere: Exẽpli gratia, linamentum ex lucerna extinctũ, castorium, picem liquidam, cedriã, lanasq; laciniasq; combustas. Quidam uero & matulã naribus admouerunt cum urina ueteri, uel deiectione: cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flãma, & leues & cute incisa. Quòd si lõgius accessio se produxerit, etiã quę flatibus educendis sunt, proficiunt, ut quæ colica dicuntur, ano admota, nempe cuminum, nitrum cum melle. Item stercus clystere subducere profuerit, ne illorũ appositu sedes prematur. In uuluã uero unguenta odoratissima infusa, ipsam solẽt detrahere, sicut amaracinũ, malabathrinũ: ac sinapi, partim naribus offeratur, partim applicet pedibus. Deinde inclamabit aliquis ipsas uoce asperiuscula, excitabitq;, & ea admouebit quæ per sternutamẽta euocant, ex castorio, struthio, & pipere. ubi accessio conquierit, ad uomitum cogere, cibum nullũ aut paucũ præbere oportet. A septimo die, purgatio ex hiera diacolocynthidos dabitur, post triduum cucurbitulæ defigentur lumbis & iliis. Mox castorei potione utemur, nũc artemisiæ decocto, nũc ex mulsa, in quibus-

* Male Græca exemplaris habent meo iudicio, [illegible] pro [illegible], quod proprium est pulsibus intercidentibus.

dam enim hoc uel solum ad integram morbi curationem abunde fuit. Insessus porrò & pessus mollientes his adiungẽtur. Atq; hæc ad accessiones proficiunt, uerum ut totum corpus reficias, à sanguinis dimissione auspicatus, ad purgationẽ ex hiera transgredieris. Inde picran ex aloë factã exhibes denarij pondere cum tribus aquæ mulsæ cyathis, diebus continuatis, uel interpositis mẽsura duorum denariorum, cum senis aquæ mulsæ cyathis. Iam dropacismos, cucurbitulas, & sinapismos utiliter applicas, necnon acopa ex euphorbio. Postea exercitijs uti, frictione & clamore prodest, denique & aquis naturalibus.

DE VVLVAE PROCIDENTIA. Cap. LXXII.

Vlua procidit raro quidem, sed multis occasiõibus, uel enim ab alto delapsa, & in coxas firmata, membranis, quæ interaneum id continent, ruptis, aut in difficili puerperio secundis extractis, quas uulua adhærescẽs sequitur: uel indiligentius imperitiusq; mortuo fœtu excusso, uel ex uulnere, uel aliqua animi perturbatione, scilicet nuntiato filiorum interitu, aut hostium accessu, aut periculosa nauigatione, aut eiusmodi quadam causa. Accidit etiam hoc mali tota corporis mole soluta collapsaq;, partibus illis languidis & resolutis, præsertim in iis, quæ ab integra ætate longius iam senescentes dilabuntur. Ob tales causas procidunt in fœminis ad naturalia, loci. Quidã uero & totam uuluam prolabi memoriæ produnt, quod à uero longe abest. Qua enim ratione sursum acta queat affirmari? Cõuenit igitur fœcibus clystere prius euacuatis, urinaq; excreta, quo uulua undiquaque sit libera, laborãtem figurare supinam, ut coxas habeat sublimiores, poplitesq; flexos cruribus diuaricatis. Deinde hapsum capere ex lana, figura & crassitudine sinui muliebri proportionalem, tenuiq; linteo circundare, & in succum acaciæ, uel hypocistidis uino dilutum demergere, tum uuluæ inserere, & citra uiolentiam totũ quod procidit sursum agere, quoad totus tumor in sinu factus subsederit. Pubes spõgia in posca expressa extrinsecus contegẽda est. Mulier iacebit extẽsis adaptatisq; inuicem cruribus, ut alterum alteri incumbat. Inde cucurbitulæ agglutinabũtur cum flamma copiosiore umbilico & utrisque iliis: naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana sinui iniecta, mulier insideat in uino nigro austero modice tepido, uel in decocto myrti, lentisci * & malicorij. his probe peractis, lana ingesta tollitur. Altera in uicem prioris eodem humecta medicamento inseritur. Cataplasmata à foris imo uentri superiniiciũtur ex palmulis, polenta, uel lẽticula & malicorio cũ oxymelite, ac tribus diebus interpositis rursus hæc fient, quoad perfecte uitium discusseris. At si processu temporis id quod prolapsum est, putredinẽ fuerit expertum, idipsum auferetur, nullius metu periculi. Etenim uulua uniuersim ablata, ubi computruerat, mulierem superuixisse commemorant.

* Aldus χοίρε male pro χίρα.

DE MVLIEBRIVM LOCORVM CLAVSVRA, quam phimon appellant. Cap. LXXIII.

Oci muliebres circa ipsorum os clauduntur, uel ex præcedente exulceratione, uel durata illic inflammatione. Curabuntur insessibus, qui emolliant, ex hydrelæo & fœnugræci decocto, consimilibusq; cataplasmatis & pessulis. Porrò si malum inueterauerit, suffimentis uaporibusq; aromatum utendum erit. Iam uero soluit etiam hoc uitii cum nihil aliud sit quàm uuluæ ostioli astrictio, pessulus ex hyssopo, nitro, resina, & terebinthina.

VT STERILIS MVLIER CONCIPIAT. Cap. LXXIIII.

Ommuniter itaq; ambobus cõgruit, & uiro & mulieri uniuersum corpus cõseruare probe temperatũ, laboris, cibi, balnei & reliquorũ omnium mediocritate, & quod inter ea maximũ est, curare ne habitu sint obesiore. Neq; enim pingues liberis procreãdis sunt idonei, eò quòd genitalibus mutuo se cõtingere haud possint cõmode, tũ quòd momentũ seminis emittãt. Neq; tamẽ nimis extenuati, liberis operã dare feliciter queunt. Iuuabunt autẽ ipsos omnia calefacientia & leniter inflantia, uinum calidũ modice sumptũ. Et ex oleribus, eruca, horminiũ, erisymũ & consimilia. Ruta uero & calamintha omnino uitanda sunt. At si humorũ quodam uitio fœmina non concipiat, has expurgare, aut proba uictus ratione emendare expedit. Proprie uero mulieribus conueniet, curam locorũ genitalium q̃ fieri potest maximã habere, & mẽses sine ullo impedimẽto emanare. Cum igitur propinqua est purgatio, cibi potusq; q̃maxime licet, mediocritatẽ, curæ habebũt. & ex iis quæ purgationi irritandæ sunt aliquid assumẽt, utpote odorata olera & acria, exẽpli gratia, scãdicẽ, crethmon, fœniculũ, apium, smyrniũ. Porrò uuluæ intẽperiem corrigere oportet: frigidiores, notat menstruorũ retẽtio, uictus frigidior, & crassi succi, stupor in pube, lũbis, & cruribus oboriẽs. Quæ uero penitus refrixerũt, ne uenerẽ quidẽ appetunt. Quare cõuenit tum aliis remediis, tum fomẽtis omnibus etiã iis quæ constãt suffitibus, calorẽ reuocare. Nec abs re fuerit, castoreũ bibere, & ex seminibus odoratis, cuminum, anisum, pulegii comã, iuniperi fructũ, pipere singulis adiecto: at fomẽta ipsorum genitaliũ locorũ, partim uapores erũt, qui inferius per sellã assumentur, partim aqua calida ad collutionẽ iniecta, in qua decoctus sit elelisphacus, artemisia, ruta, iuncus odoratus angulosus, pulegiũ, acorũ, seminaq; odorifera, hæc singulatim etiã pubi applicãtur. Præsidio est, & Polyarchi epithema. Item pubis coxarumq; fricationes nihilominus conducũt. Insuper appositu utilia sunt, ex myrrha, ruta, galbano & castoreo, ubi prius aqua mulsa aut marina uuluam foueris, proficit etiam ad hæc pessulus gone appellatus. Calidiores locos fatetur corpus totum calidius, menses pauci & laboriosi, genitaliaq; mulieris exulcerantis: corriguntur modi-

ce humetis & frigidis, cuiusmodi sunt olera quidē, lactucæ, maluæ, blitū, cucurbita, cucumis, pepon, atriplex, portulaca, aliiq; cibi consimiles. uesicæ, abdomini & lumbis frigida applicantur cataplasmata, succiq; illinuntur. At humiditatis locorū uitio, fœcunditatē frustrari indicat in coitu humor distillans ab inguine, tenuius & copiosum mēstruum. His uictus utilis est siccior, labores, superiorum perfricationes, uomitus, cibi sicci & mediocres. Profuerit & uuluam acerbis medicaminibus continere, quale est, lentisci decoctum, myrtorum, rosarū, rhus coriarii, item mali Granati floris, rubi ramusculorum, & gallæ, sicciorem uterum contrariis curare oportet, balneis dico, inunctione, & alimento humido olerosoq;, mediocri uino & non nimis ueteri. Quòd si à crassioribus succis concipere impediantur, siquidem rodētes fuerint, mulierem probe purgare conuenit medicamento quod cuilibet humori proprium est. maxime autem picra ex aloē: mox sero lactis aluum ducere, & uictum exquisitiorē deligere. Pituitosos autem humores laboribus uacuare, sudoribus, & uomitu: uel per inferiora. Cæterum ex medicamentis epithymum quoq;, euphorbium, piper, dauci semen, petroselini semē, omnia contrita denarium duum pondere potui rectè dantur. Hoc & uentrem probe iuuat, ac uuluam calefacit, quēadmodum sæpe iam menses eruperunt iis quæ purgationem non sunt expertę. Postquam uero medicamenta profecisse constiterit, menstruis bene respondentibus, tūc uenus est ineunda, purgatione desinēte. Iam uero, quoniam spiritus similiter in uulua concepti fœcunditatem impediunt, notas ipsorum ex capite de uuluæ inflatione sumemus. Medemur autem parciore primum uictu, mox cuminum, anethum, apii semen, rutæ, anisi & pleraque esui idonea præstamus, partim potanda, partim applicāda. Cōniuentes locos aperiemus iniectis clysteriis odoriferis, fomentisq; ex malua, semine lini, fœnugræco, & oleo. Nonnunquam etiam melle, ualidioribusq;, artemisia, cunila, calamintha, pulegio, & anthemide. Apponuntur autem utiliter terebinthina, nitrum, cucumer agrestis, elaterium, cassia, liquida pix. Quibus autem os hiat, uictus, fomenta, medicamina sicciora astringentiaq;, grana mali Punici, lentisci * radices, rubi, myrti & quę humidiori uuluæ congrua sunt. Peruersiones autem fomentis instaurate ac dirigere oportet, item iis quæ molliunt, insertis. uenus autem à tergo exercita, ad concipiendum uidetur conducere.

DE VVLVAE SCISSVRIS, CONDYLOMATIS, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN uuluæ ostio rimæ, quas Græci rhagadas uocant, ex enixu uiolento fiunt. Primū sane latēt, cum recentes adhuc ex partu sunt dolores, postea uero paulatim percipiūtur, aliàs manu, aliàs in coitu. nam & propter affricationem cruorem reddunt. deprehenduntur autē sinu adaperto. etenim diruptiones scissurę́q;

in ostioli circuitu oculis patēt. In quibus manū todētiaq; medicamina ui-tātes simplicioribus insessibus, pessulisq; utemur. prodest etiā tetrapharmacū dilutū. At si callū cōtraxerit, medicamēto quod charta cōstat, ex rosaceo utendū. Sin aūt ipsius uim nō tulerint, iridē illyricā terebinthina exceptā imponito. ulceribus iam cicatrice obductis, cōueniet ex cadmia cōfectum, aut aliquod ex iis quæ sedi cōsecrata sunt: ueluti quod recipit argē ti spumā. Cū uero scissuras ueteres in codylomata degenerare cōtigerit, similibus excindi, adq; cicatricē duci debēt. Cæterū hæmorrhoides uuluæ os & ceruicē infestant, quæ in partibus instrumēto ad perspiciendā uuluā accōmodato, quod dioptrismon uocauimus, deprehendentur, quia tuberculum in accessionibus apparet euidēs, cruentū & subrubrū. At ubi remiserint, fluxio citatur citra dolorē subliuida & contumax. In his igitur cum morbus dat inducias, scalpello modo fieri queat, exceptas amputare oportet: sin minus, certe medicamētis ipsas astringere, partim attingētes sicco malicorio cū galla, aut huiusmodi aliquo, partim iis quæ in uulua sanguinem fundente exposita sunt, utētes: quæ etiā propter fluorē muliebrē sanguinē fundētibus cōducent, potissimū hoc notis discrimine, quòd uulua cōtinuo cruore manet per interualla, nō solū in menstrualis purgationis tempore.

DE PARTV DIFFICILI. Cap. LXXVI.

DIfficilis partus accidit, aut uitio pariētis, aut fœtus, aut secundarum, aut foris aduenientiū. parturientis quidē, si crassa obesaq; sit, aut uulua tota exigua, aut dolorū imperita, aut timidiuscula, aut inflammationē in locis genitalibus aliáue particula experta, aut alio quodā modo laborās, aut natura imbecillis ut fœtum nequeat propellere, aut si ante tēpus pariat. At fœtus uitio, si uel inusitatæ magnitudinis existat, uel exiguus & modicæ grauitatis, uel magni capitis, uel mōstrosus, uerbi causa, biceps, uel mortuus, uel uiuus quidem, sed imbecillis, ut foras nō possit procedere, uel si plures fœtus sint. Nam Herophilus, quinq; edidisse mulierē, memoriæ prodidit. Vel si figurā naturæ cōtrariam obtineat. Naturalis siquidē figura est fœtui: prima quidē qua manus femoribus porrectæ sunt, caput ad os uuluæ recta dirigitur. Proxima huic, ubi in pedes conuersus est. Aliæ omnes præter has à natura abhorrent. Ob secundas, quod uelamentū intus est, partus redditur difficilis, si aut non auellatur ob crassitiē, aut priusq̄ opus est propter subtilitatem abrūpatur, humore siquidē euacuato, infans præ siccitate ægre mouet. Ab externis difficultas oritur, aut frigore, quod uuluā densauerit, aut calore immodico, qui uires dissoluerit, aut ex quodā fortuito accidente. Si igitur ex astrictione, aut ueluti fœtus adarctatiōe pariēdi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandū, infundendo largiter oleū dulce & calidū, item decoctū fœnugræci, aut maluæ, aut seminis lini, aut etiā oua, quòd leniendi facultate prædita sint. Deinde & pubem cum abdomine & lumbis

medicamento illinere, quod femini lini cõstat, aut aqua mulsa, aut hydrelæo, insessibusq; similibus prodest. Insuper laxationes balineis moliri, nisi febris, aut alia quædã occasio impedierit, mouereq; parientẽ gestatione in aëre calido mediocriter. Nonnulli etiã conquassationes ualidas, sternutamentisq; ciẽdis idonea adhibuerũt. Timidę, mentis robur admouendũ: imperita dolorũ docebitur, ut ualidissime spiritũ comprimat, & ad inguina depellat. Animo deficiens iis quæ stupori abigendo sunt, naribus admotis recreabitur. Alleuiata mediocriter, cibo modico refocillabit. Obesam mulierẽ in lectulo resupinã figurare oportet, ut cum feminibus genua succlinẽt, quò uulua ad abdomen tendẽs, è directo ostioli habeatur, quod ceratis, aut pinguedine delinire digito oportet, & sensim aperire. Atque si morbus aliquis particulas male habeat, etiam huic prospicere. Ad hæc stercus detentũ molli clystere emoliri, & secũdas adapertas diuidere, aut digitis, aut ferramẽto quod πλωκόπαν uocãt, in ipsis occultato sinistra manu præcedẽte. ac humorẽ quendam oleosum in uuluæ spatiũ interius clysterio indere. Verum ubi infans præter naturã figuratus fuerit, naturalem reddere figurã decet, partim pellendo, partim adducendo, partim flectendo, partim in rectũ agendo. Et si manũ pedem'ue præmiserit, non attrahere membro prehensum oportet. magis enim affirmatur, uel luxatur, uel etiã abrumpitur: uerum digitis humero infantis, uel coxæ affixis rursus in conueniẽtem locum, id quod promissum est, diducere. Porrò si ore uuluæ cõpresso, totius infantis indecora fuerit figura, sursum prius ipsum ab uteri ore sublimẽ detrudere consiliũ est. deinde prehẽsum rursus ad os dirigere. Postremo si plures uno infantes deferãtur, iterũ à superiore, infernaq; parte referes. sic ut omnia sensim & citra contusionem fiant, oleo locis perunctis. Tẽpus quo in sellã collocabitur parturiens, est, cum uuluæ os dehiscẽs, digito sublabitur, & quod præruptũ est, procumbit. Verum si nõ procedat, quod infans mortuus sit, aut alia de causa, ad extractionem quam Græci ἐμβρυουλκίαν appellant, ueniendum est.

DE COXARVM MORBIS. Cap. LXXVII.

Coxendix ab articulari morbo nihil differt, nisi quod ipsius causa, nempe crassus pituitosusq; humor in sola coxarum compage, articuloq; concretus insideat. Dolor ipsis à natibus inguinibusq; ad genua usque, in plurimis autem ad summum usq; pedem pertinet. Per initia igitur ægro nobis oblato, fæcibus clystere uacuatis, uena in cubito secanda, cum sanguinis detractione: si autem uetustas uitium occupauerit, ex malleolo partis affectæ imminutionem sanguinis moliemur. In accessionibus fotu hoc utendum, Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor, nitri cyathis duobus, cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouẽtur. Deinde applicabitur ipsis farina lupinorum amarorum cum oxymelite, aut farina lolii, cum resina cucumeris sylue-

uestris radice, nitro, calamintha, cachry, baccis lauri. Iam calamintha sola utiliter ex oxymelite, aut aqua mulsa admouet. Emplastri uero huius quod leniendi facultatem obtinet, usus est salutaris. Ceræ pondo denarii centum, terebinthinæ pondo denarii uigintiquinq;, æruginis pondo denari sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorum pondo denarii sex, cedriæ pondo denarii quinq;. Propinabitur ipsis liquoris cyrenaici quantū eruus implet, aut castorii drachma cū opopanacis tribus obolis. Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplasmatis admistus præsentaneo est remedio. Cum dolor multus excruciat, etiam medicamenta à dolore leniēdo ἀνώδυνα dicta locum habēt, utpote quod ad Philonem refertur, & quod duplici pipere cōstat. Hoc autē enema inseretur, mellis cyathus sesquiplus, olei tantūdem: aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis iniectis, anus præterea fouetur, quod lōgiori tempore muccosa astricta inhæserint, uacuat nonnunq̄ sanguinem quando etiam magis opitulatur. At si malum perseueret, quod rarum est, iterum frequentius eo utendū est, in uicem aquæ centaurii decoctum admiscendo, sanguinē trahit & thlaspis semen inditum, succus elaterii, & medicamētum ex ipso factum, quodq; ipsius radicibus constat. Item oleum sicyonium, salsorum pisciū muria, & oliuarū colymbadum probe ingeretur. Cucurbitulæ coxendici multa cum flamma, cute prius incisa defigendę, interim quoq; hirudines. Quòd si his malum non finitur, ad purgationē eundum est, aut ex hiera, aut colocynthidos partis internæ probe contritæ drachma offeretur in aquę mulsæ cyathis duobus, aut paulo amplius, aut minus, pro laborantis uirtute & alui facilitate dabitur. In aqua mulsa ruta incocta, tum puls ex cucurbita syluestri cōfecta rectè hos expurgat. In quibusdā uero & uomitus à radiculis citatus per initia profuit. Cum morbus se remiserit, dropaces ipsis applicātur, acopaq; ex euphorbio sunt utilia. pręsertim quod à uarietate uocatur pœcilon, mox balineę naturales ac commodæ. Si desiderātur, in aliis lauabunt balneis, cōmemoratisq; utendum est acopis, & cōpositis nitris, medicamento Asclepio, & quod ex euphorbio, adarce, nigro ueratro, castoreo, pyretro, pipere, pedicularia, quā staphida agriā uocant, simili pōdere cōnsit. Secundū balineas inspergentur picis aridæ unciæ tres, sulfuris ignē non experti unciæ duæ, cuti adhuc calidæ: quæ charta etiā contegetur. At si ne hæc quidē profecerint, ut morbus infestare desierit, congruū erit & sinapi cum caricis, uel etiā, per se illitum. In totū uero hos restituit sanitati, iberidis herbæ usus, quā lepidion quoq;, alii syluestre cardamū appellant. Quæ uero apud nos fruticosa nascitur similibus lauri foliis, & multo amplioribus, respōdere, multa experimenta testātur, nō solum in coxarū, sed in aliis quoq; diuturnis affectib⁹. per æstatem uero longe sunt efficaciora. Atqui si folia tunc nō produxerit, cortex ipsius radicis cōtunditur cum adipe suillo, ut emplastri speciē

repræſentet, inde linteolo denſiori illitum locis maxime dolentibus imponitur, nempe acetabulorũ cõfinio & femoribus, ſincisq́; tam diu quoad cuticula ſuperior nigreſcat, aut ex toto liuat. Poſtea ipſum auferes, lotoq́ue ægrotandi ceratũ impones, opopanacis drachmas quatuor, quæ aceti cyathis duobus diſſoluũtur, excipiunturq́; cerato cyprino. Quòd ſi taliũ adurentium uſus abominentur, emplaſtris uti refectoriis oportet, è quorũ numero hoc quoq; eſt, ceræ, reſinæ pityinæ, ſingulorum drachmæ duodecim, terebinthinæ columbarũ ſylueſtrium ſtercoris, flociũ uini recentiũ, ſingulorum drachmæ ſex, galbani, ſeſquidrachma. Atq; ex reficiẽtibus eſt quod leæna appellatur. utilia uero ſunt quæ ex myrrha ſtillaticia & nitro præparantur. Iam nonnulli iis uſi ſunt potionibus quæ ad annum continuãtur, in quorũ grege habetur medicamentũ diateſſeron uocatũ: chamædryos põdo, gentianæ dodrãs, ariſtolochiæ rotũdæ dodrans, rutæ ſeminis ſicci ſextarius. hæc tuſa cretiq́; dantur quotidie cochlearii mẽſura ieiuno & probe cõcoctione obita, ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annum, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentũ dia hepta, id eſt ex ſeptem confectũ, & quod ad Proclum authorẽ refertur. Exercitia abſoluuntur, inambulatione, continuis flexionibus, ſaltatu, & curſu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis conuenit. porrò ſi malum nulli ex cõmemoratis cedit, aliàs in ſuppurationẽ conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cum uitiũ longius ſe prorogat, articulũ tribus, quatuorúe locis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac compluſculis diebus ulcera adaperta, ſine cicatrice ſeruare.

DE PODAGRA ET ARTICVLARIIS morbis. Cap. LXXVIII.

NOn ſola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariosúe cruciatus excitat. ſic enim acceſſiones, ſine ullo tẽporis interuallo urgerent, præcipue cum infirmitas imbecillibus articulis ſemper incumbat. item ne humor quidem ſolus hos dolores creat, quandoquidẽ non ſolis uitium articulis inſidet: ſed utrunque, & humor à natura alienus, & particularum imbecillitas morbũ adfert articularium. quoties enim altrix facultas, imbecillior ſolito, ciborum grauatur copia, tunc cruditates enaſcuntur. Itaq; excrementitius humor ſuperans, in quodcunq; articulamẽtum, quod antea imbecillius euaſerit, ſe confert: & artubus ſeſe inſinuans colligantes neruos ſic diſtendit, ut dolorem pariat: neq; enim neruos, per quos motus diſpenſatur arbitrarius, affectu primario, inflãmatio infeſtat, quoniã artuum prius internodia, obſideat ea neceſſe eſt, ut quæ medias tibias uel femina, uel crura, cubitos, aut brachia intercedant. Sed afficiuntur iidem nerui tamẽ lege cõſortii, quod cũ articulis ineunt. Quare ſi in inferiores partes factus curſus pedum articulamenta repleat, podagra uitium nuncupatur. Si cæteros cor-

poris artus intricet humor, ἀρθρῖτιν Græci, nos articularios morbos appellare conſueuimus. Quo uitii nomine, uertebras, humeros & maxillas cõprehendimus, omnemq́; articulũ, quicunq; morbo implicatur. Nonnulli uero aures, dentes, fauces, & nonnunq̃ iecur, lienẽ articulariis doloribus cõflictari pronunciant. A` quibus niſi de ſubito uitium in artus ſeſe recipiat eructetq;, periculũ breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor ſuperãs qui iuncturis ſeſe inſerit, uel biliosus eſt, uel ſanguineus, aliàs atra bile uitioſus, plerunq; etiam pituitoſus, crudusq́;, copia alimenti, aut cruditate, aut otio congeſtus, uerum uetuſtate in articulis craſſeſcit, & glutinoſior euadit, ſit ut in duritiem contumaciſſimã, quam Latini tophum, Græci poron appellant, occalleſcat. Interim uero diuerſa humorũ colluuie, uitium contrahitur, ob quod ægre dignoſci, & difficulter medicamentis elidi poteſt, uel etiã pene nullo remedio ſaneſcit. Cæterũ hoc mali frequenter antecedit improbus labor, uehemẽs ambulatio, equitatus creber, uſus ueneris intẽpeſtiuus, inſueta frigidæ potio, frigidorumq́;, uel multorum noxiorum'ue ciborum eſus, multus uini uſus. Iam aliqui prolapſu, uel de turbatiõe, uel propulſu, uel luxatione, uel id genus aliis, prima morbi fundamenta iecerunt, ſic quidẽ ut etiã tunc materia in corpore deſes præceſſerit, ſed euidens cauſa eã ueluti author proritarit. Mœrores autẽ, curæ, peruigilia, & reliquæ animi affectiones, non hanc modo ſuſcitarunt, ſed ipſæ noxios quoq; ſuccos, ſiue primario, ſiue ex accidenti procrearunt. Variæ igitur, ut à me dictũ eſt, affectus cauſæ habentur. interdũ tamen cæca ipſius origo eſt. Sed deprehendi facile humorum noxam infeſtentiũ diſcrimina poſſunt, tum ſuis coloribus, tum iis quæ ſuperueniunt denotata. Siquidem bilioſam defluxionẽ collor ſuppallidus, & ſubrubens teſtatur. Item caloris ſenſus, dolorisq́; lãcinantis modo acris, item humor in cutẽ ſubito, ſine euidenti tumore erumpẽs. Inflammatio, admotis rebus calidis, cõtenſius incandeſcit, ſicut iis quæ refrigerãt appoſitis ſopitur. Hoc ſane cũ aliis omnibus magna ex parte, tum maxime iis qui à bilioſo humore originem habent euenire conſueuit. Subinde febris in ipſo acceſſionũ ſtatu accedit, ualidaq́; ſiti conficit. Pari modo ſi atra bilis in articulis delituerit, color partis nigrior reddet: ſi pituitoſus incubuerit, exalbidus & aquę ſubter cutem ſimilis apparebit, ubi dolor quadantenus demulcetur, & tardius in tumorẽ materia ſeſe attollit, quemadmodũ ſi ſanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verum ut ſingula exactius dinoſcas, ſuperior uictus ratio reliquaq́; conſulenda tibi ueniunt.

CVRATIO BILIOSAE DEFLVXIONIS articulis conceptæ.

Initiũ curatiõis ſi flaua bilis articulos exerceat, magisq́; ipſius qualitas, uacuatione noxii humoris tentabitur per medicamẽta, quæ flauã bilẽ exercent. quale eſt maxime quod ex rhodomelite tẽperatur, tum quod malis

cotoniis conſtat, item antidotũ ex hiera picra,& ex aloẽ catapotia. Per acceſſiones uero à foris utendũ roſaceo cum oui luteo,& uini momẽto, quibus particula ſenſim infricata, manu demulceatur: herbę admouẽtur quę refrigerant, ut ſolanum, portulaca, altercũ, ſemperuiuũ, paluſtris lenticula, ſeris, papauer, polygoniũ, roſarum folia, & conſimilia. Et nũc hæc illinẽtur, nunc micæ panis poſca imbutæ adhibẽtur, uel hordeacea farina cum roſaceo ſuperaccõmodatur. At ſi inflãmatio ſic excãdeſcat, ut eryſipelatis naturã induat, manifeſto lenietur cucurbitę recẽtis cortice impoſito, aut peponis, aut cucumeris carne, & per ſe, & ex pane. item perdicii foliis & hederæ frondibus cum pane uel polẽta. Ad hæc pſylliũ farinæ hordeaceæ incoctũ, flagrãtes æſtu inflãmationes mirandũ in modum ſolatur. ſimili modo & roſaceũ cum quibuſdã refrigerantibus ſuccis illitum. cõfert etiã ſequens medicamentũ quod fabarũ lomento cõponitur. habet autem hoc pacto: ceræ quincũx, chamemælini, roſacei, ſinguli ſextãtes & dimidius, fabacei lomẽti ſemũcia, ouorũ lutea quinq;. ALIVD cataplaſma. uirentes maluæ coctę terũtur, pſylliũ priuatim in uiſcum redactũ, admiſcetur: atq; cũ ouorũ luteis, oleoq; chamemælino ſubacta affectę parti illinũtur. Si uero tãtus urgeat dolor, ut laborãs par eſſe ferẽdo nequeat, medicamento ex croco, glaucio & opio uti cõuenict, quæ in poſca trita ſublinẽtur, aut eiſdẽ intincta panis mica ſuperponitur. Galenus aũt, ut ipſe memorię prodidit, lachrymæ papaueris drachmas quatuor, croci drachmã cũ bubulo lacte, uel caprillo, uel panis mica excipiebat, roſaceoq; ſubactis utebat, aut opiũ crocumq; pariter trita in lacte, cerato roſaceo excipiebat. Cõtulerit etiã in acceſſionibus ceratũ ex turpena piſce confectũ, itẽ oleum ex eodẽ expreſſum. Perſimilis eſt efficaciæ, micã panis aqua maceratã, uel poſca imbutã cũ ſucco ſemperuiui, uel portulacæ, uel ſolani uel palmularũ carne & papaueris ſemine, pari portione, adiectis ouorũ toſtorũ luteis cũ roſaceo delinere. Verũ his quæ membris torporẽ inducunt, narcotica Græci uocant, diutius non erit inſiſtendũ, q̃ ut doloris uehementiã ſolum lenierint. ſiquidẽ largior ipſorũ uſus, ſic inſertũ conſtringit humorem, ut in tophaceam duritiem occalleſcat, ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur uſu quæ dolorẽ arcent uel medicamento ẽ ſuccis herbarum facto, diachylon uocant, ex chamemælino reſoluto utendũ erit, uel eo quod dialtheas appellant, uel huius generis alio. Poſteaq̃ uero partem affectam quæ refrixerit recreaueris, roboranda erit palmulato medicamine quod diaphęnicinen dicunt, cũ oxyrhodino, uel roſaceo uino ſubacto. At ſi emplaſtra detrectent grauenturq;, concretum acacię ſuccũ ex poſca, uel lycium adiecto croco & glaucio, aut ſucco perditii cum poſca, delinere cõuenit. uictus ratio refrigerãs humidaq; erit, ut hordei cremor, ex chõdro ſorbitiones: ex oleribus, malua, lactuca, intybus: auium cohortalium pulli, & earum quæ in domibus oberrant: piſcium ſaxatiles, erinacius pe-

ctines,& eius notæ reliqui. Vitanda oīa calfacientia,& quæ pallidā,aut flauam bilem generant,uinū uetus,fuluū,uel nigellum,& cibi repletio. balineis utendū aqua potulenta factis,si nihil prohibet,cum defluxiones intēduntur,& cum absunt. hæc ad causam pertinēt. Temperandū ab ira,furore,inedia, acrementorū esu,temulentia,immodico labore, & ueneris usu.

CVRATIO SI SANGVIS ARTVS INFESTET.

In quibus sanguineus humor redundat,protinus sanguis mitti debet,qui tamen in pituitosis, aut atra bile infectis detrahendus non est. Siquidē in his succus uenis plurima parte conceptus residet, qui copia sua potius q̄ qualitate offendit. Verum statim cum quis morbū experiri cœperit,sanguinis missio erit tentanda. qui uero iam sæpius huiuscemodi defluxionibus sunt conflictati,plus noxæ,q̄ auxilii ex sanguinis detractione sentiūt, præsertim qui corpore sunt imbecillo frigidoq;. Post sanguinē detractū, nisi solus ille superauerit, momento temporis interposito, purgationē ex hiera antidoto moliemur,aut Iuliani oxymelite. quippe hęc magna commoditate purgant:qui uero ab huiusmodi medicamentis uacuātibus abhorrent,catapotia quæ sequūtur deuorabunt: aloēs,colocynthidis,id est, cucurbitæ syuestris,ueratri nigri,scammoniæ,singulorū unciam,euphorbii,nitri,singulorum semunciā,succi brassicę,quod ad ea capienda satis sit. Dantur singulis pro uiriū ratiōe:melius proficiet, si cotoniorū succo excipiātur. Aliud genus catapotii quod& in accessionibus,& cum dolor inflatioq; remiserint,integritasq; facta est,exhibetur,qualiscunq; etiam humor articulos affligat. Recipit aloēs selibram,agarici,croci, singulorū semunciam,costi,spicæ,nardi,iunci odorati rotūdi,floris,opobalsami, casiæ singulorū unciam,scammoniæ sextantē,epithymi quadrantē. Modus leuior instar duorū scrupulorū, summus quaterni scrupuli. Iam uero ex armeniaco lapide catapotia,mirifice uentrē subducūt,ac proprie articulariis doloribus cōgruunt,tum inter fluxionū principia,tum in incremēto, ubi dolor uehemēs urget,tum in remissionibus,ubi in totū cōquieuit,sed quoniā nonnulli scammoniā ceu stomacho noxiā fugiunt, dabūtur ipsis, præsertim cū pituitosa subluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ,ueratri nigri,bdellii,gūmi,aloēs,singulorū uncia, nitri Alexandrini, euphorbii, singulorū semuncia, dantur quaternis scrupulis. Ego in uicē gummi epithymū adiiciebā. Sūt qui in omnibus articulariorū uitiorum accessionibus,ipsis etiā exhibitis hermodactylis aluū purgatione sollicitauerint,sed attendendū est, quoniā hermodactylus stomacho facessit negotiū,cibi fastidiū ex repletiōe,& uētriculi redūdantiā mouet. Quapropter in his uti consiliū est,qui obeūdarū actionū necessitatē habēt. etenim post unū,aut alterū diē plurima ex parte defluxionē ex toto finiūt, sic ut cōsuetis muniis obeūdis sint idonei. Notus mihi est q̄ nō hermodactyli substātiā, sed herbæ ipsius decoctū citra quācunq; mistionē,nō secus q̄

apii aut anisi decoctum potui præbuerit, ac mirum est q̃ resoluta sæpe aluo defluxionem sedaret. uerum quemadmodum nuper retuli, stomacho inimicum est. Quare his postea quę stomachũ confirmant, uiresq; eius recolligunt, mediocriter offensum os uenrriculi corrigere licebit, ut à uitio quod hermodactylus intulit, stomachus sese uindicet. Multo laudatius esse medicamentũ Alexãder prodidit, quod ex coronopodio tẽperaretur, quòd & eandem deiectionem, & dolores omnes discutiat, nullamq; stomacho noxam inferat. Cæterum piruitosis, si mediocris dolor afficiat, ea debẽt à foris illiniri, uiridis brassica, apium, cunyla, uerbenaca recta: sin acris dolor affligat, farinæ fœnugræci parteis treis, pollinis loliacei, farinæ cicerum, singulorum partem unã. ex aqua mulsa, aut uino tenui cũ modico cyprino, uel nardino conuenit illinere, maximè per hyemẽ, item cinis crematæ radicis brassicæ, eiusq; colliculorũ cum axungia illitus, multis fuit præsidio. Sed finiendis doloribus recens adhibenda axungia, discutiendo aũt humori uetus salsa auxiliatur, bubulũ stercus cũ hordeacea farina in aqua mulsa coctũ prodest: uel per se recẽs & liquidũ, uel ex foliis brassicę similiter caprillus fim⁹ per se, uel cũ hordeacea farina coctus in posca. Quoniã uero nonnulli quadã contrietatis lege remediũ senserunt. (etenim diuersorum humorũ nonnullam medicinarũ distinctionem postulat) commemoranda iam harũ materia est promiscua. Itaq; syluestris atriplex & satiua cum pane cõmodè illinitur, aut uerbasci folia cũ bulbis, & pane trita, uel ex polenta, uel cataplasma ex hordeaceo polline. At in quibus obscura morbi est origo, hęc semel experiri abundè fuerit, modò ad consimilia transgrediundum est, modò contrariis pugnandum. Neq; tamen eisdem diutius immorari cõsilium est, si nullum ex eis iuuamentum perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut idem medicamentum uni articulo profuerit, alteri in eodem ægrotanti inflammationem excitarit. quin etiam non modo opituletur, sed confestim (quod maxime est mirum) offenderit. Quippe unus idemq; sæpe articulus ex eodem remedio nunc iuuabitur, paulo post eiusdem appositu, inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cum glutinosus crassus'que humor superat, calidioribus leuabitur auxiliis. Verum cum acer, aut feruidus humor præcellit, tum refrigerantibus solatium inflammatiõis paratur. Nec miraculũ est si materies natura frigidior inflãmationis tempore, & feruore æstuet & incandescat, ubi flauæ bilis miscellã admiserit. Porrò tophos in artubus impedit coalescere lupinoꝝ farina cũ oxymelite, uel posca, uel laserpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod sequitur citra noxã mitigat, & mediocriter discutit, lycii, ammoniaci, thymiamatis singulę uncię cũ uino ueterrimo & oleo acerbis oliuis expresso, tritę coquunt̃ èlomẽto fabarũ, quod sufficit, adiicit̃, coctæ mediocriter illinunt̃. Post inflãmationis statũ, reliquias tumoris discutiunt illiti bulbi per se, uel cum pol

line polentæ, ad uellicatum usq; suffricti. hoc enim modo efficacē usum exhibet. Quod si nihil hisce cataplasmatis leniuntur, fotibus & liquoribus ab alto deturbatis erit certandum, maximè si tumor extrema occupet. fiunt autē hæc, chamemæli & meliloti, aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam capparis decoctū abunde fuit auxilii, hoc tamen quod infra scribitur, omnibus præstat efficacia. Thymus, origanū, satureia, & calamintha, in aceto quàm acerrimo cocta, eiusdem aceti imbre affectæ partes, non semel, aut iterum, sed frequenter in die fouētur. Hoc præsidio permulti pristinam ualetudinem recuperarunt, quibus non pituita solum, sed flaua etiam bilis fuit infesta. Non desunt qui & subsequens medicamentū salutare sint experti, ilicis glandes in farinā detritæ diutissime percoquuntur, hoc diluto extremi artus per fluxionum initia longo tempore proluūtur. At quæ interius partes habent, spongiis foueri debent. hoc enim liquore materiæ impetus auertitur. Idem & bile uitiosis artubus cōuenit, quemadmodum calida sine aliquo decocto partibus superfusa. Porrò doloribus qui intēso frigore, aut humoribus inter articulorum ossa demersis contrahūtur, ualens hoc est remedium. Olei ueteris, nitri alexādrini, resinæ terebinthinæ singulorum pondo libra, euphorbii pōdo uncia, iris pondo sextās, fœnugræci farinæ sextarius unus. his autem ea quoq; quæ aduersus coxendicum cruciatus scripta sunt, pulchre nimirum opitulantur. multi siquidem aduersus huiuscemodi perfrictiones cū morbus sese remiserit, sinapi cū pinguibus ficis usi sunt, tum aliis quæ extrinsecus ruborē pustulosum excitant. Alii uero medicamentum ex cantharidibus admouent, uerū hęc in posterum officiunt, nisi aliquo etiam molliente utantur, ut è radicula composito, diastrutheon uocant, & basilio, & arbore populo cōfecto, populeum dicūt, aut ex elate, aut ex nigra populo, aut bromio, aut lysiponio aut ualentioribus acopis. Vbi autem neruio consensu, aut consortii iure articuli laborant, aut si humor intra ipsorum compaginem coaluerit, mulæ lotio in morbi statu potissimum, & in frigidis defluxionibus fouere cōmodum est. Pariter conuenit etiam ex utroque ueratro pastillus cū mollis & fungosus tumor articulos implicat, & fomentū ex sale torrido, aut etiam aliter è marina calida per spongias artus perfudisse uincit, item emplastra ex sale præparata, uel ex myrrha stillaticia, stacten dicunt, & nitro, hisq; consimilia cataplasmata, post uigorem morbi auxilio sunt, uictus ratio siccior minimeq; excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi: frequentibus balneis abstinendum. At si lauent, nitrum aliaq; frictionibus adiiciant. Vbi dolor inclinauerit, exercitiis se credent, articulos maxime perfricabunt, in naturales, balineas descendent, in sabulo, uel arena saburrabuntur. Vomitus à radicula cibisq; assumptis mouebit. Qui ad hoc se commode habent, etiam ueratro nigro uacuabuntur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem deiicient.

QVOMODO SANGVINE INFESTATI ARtus curentur.

Qui ex sanguine dolorem articularium conceperunt, post prima morbi rudimenta sanguis statim detrahēdus est, mox remedia loco dolenti sunt inducenda, si biliosior acriorq; sanguis redundet, eisdem quæ in flaua bile diximus, certādum, si frigidior, pituitosiorq;, aut atra bile deprauatus humor coaluerit, iis quæ postea subdidimus præter illa quæ maiore prædita sunt acrimonia, curationem tentabimus: at si uitium in uetustatem incidit, his quoq; locus erit. iam hoc cataplasma in principio proficiet. Malicoria, & baccæ rhois cum polenta ex uino detrita illinūtur. ALIVD. Brassicæ folia cocta accuratè conteruntur, aceti floces cum duobus coctorum ouorum luteis, & rosacei momento, adiiciuntur, leuigataq; simul loco iniiciuntur. sed hoc medicamentum subinde mutandum est. cibi assumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus, & uino copiosiore nigro: abstinendum. si autem fieri possit, etiam ex toto uinum circuncidendum. Plurimos siquidem noui, qui prorsus abstemii omnes sanitatem consecuti sint. Alii siquidem per morbi initia omnino liberati sunt. alii in posterū rarius & minori dolore accessiones perceperunt. Quapropter nisi quid obstet, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuò uitam agent abstemiam. A quibus per imbecillitatē, aut perfrictionem aliquid subsecuturū opinentur, ad bienniū usq; abstemii, inde ad pristinā cōsuetudinem reuersi, modicum dilutumq; continenter bibent. Oportet aūt abstemios in uicem uini decocto anisi, aut alicuius consimilis seminis uti, fructibus fugacibus reliquisq; refrigeratoriis abstinere, tum ueneris usu. Qui uero per medicamenta, quæ per annum bibuntur, morbum prorsus tollere uoluerunt, multis sanè quibus pituitosus & excremētitius humor articulis incubuerit, opitulati sunt. uerum qui calidioribus siccioribusq; constarent naturis, hos in subitam mortem præcipitarunt, quòd materia ad interaneum, aut renes, aut costas, aut pulmonem, aut principem quandam partem se contulerit. Satius itaq; est biliosiore prędiris habitu, aut copioso sanguine refertis, uini usu interdicere. Sic enim commemoratis uitę periculis, minus erunt opportuni: frigidiores aūt & recrementis pleni, facta ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, per æstatem rarius. Sed crudi minus eam assument. uel enim morbo liberabit, uel certè leuiorē reddet, nulli ex prædictis particulis officiens, sed quoniā nonnullii etiā commemoratis uti antidotis cogunt, nō re lateat id quod ad Agapetū, uel Proclū authorē refertur, tū quod damassoniō dicitur, itē quod atactō & octoidon, item quod ex scordio, aut corallio componi solitum est, alia pleraq; non mediocriter proficere, nec non omniū tamen securissimū est lōgoq; usu probatissimū, diacorallion. siquidē cōcretas iā in tophū duritias tumores'que callosos discutit. horum omnium uires & modum usus,

uolumine, quod compositis medicaminibus dicatũ est, offendes, similiter aduersus articularios dolores, medicaminũ quæ psilothra uocant, mistură usumq; in eodem habitu, nẽpe pituitosiore. Alii uero qui à toto se morbo uindicare uolũt, integras uulpes oleo tantisper incoquunt dũ intabuerint, quo articulariis morbis medẽtur. Non desunt qui uiuas lebetibus immergunt. alii tantũ emortuas coniiciunt. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleũ hinc conficientes, quod discutiẽdi uim habeat. deinde eo balnei solia complent: in quæ postquã descenderunt, immorari ibidem diutius eoq; articulos cõfricare prçcipiunt, unde sæpe factũ ut non modo artuum tumores, sed etiam uniuersum corpus euacuaretur.

DE TOPHIS, QVOS GRAECI POROS VOCANT.

Quoniam & tophi subinde in articulis creãtur modo ob humoris qui ad eos decubuit crassiciem, terrestremq; duritiam, modo propter immoderatos discutientium resiccantiumq; medicinarum usus, sine earum mistura quæ emoliendi uirtute pollent, sciendum uenit ea esse conuenientiora, quæ mollientem simul & discutientem naturam sortiuntur. itaq; emolliunt adipes uetusti, medullæ, ammoniacum, bdellium, oleum bene uetustum & styrax. Digerunt autem & resiccãt, nitrum, sal, myrrha stillaticia, adarce, euphorbium & consimilia. uerum ad cõcretos in articulis tophos propriè facit uetustissimus acerrimusq; caseus cum suillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & superimpositus: siquidem sua sponte topho dehiscente quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiã medicamentum diapernes, probatũq;, quod duplici modo præparatur. item quæ ex stillaticia myrrha confiunt. iam hoc peculiariter facit quod recipit spumæ nitri, resinæ terebinthinæ, myrrhæ quæ primum sua sponte stillauit, propolis, singulorum pondo triens, ceræ pondo bes, colophoniæ libra, olei sescuncia: mixtis utitor, tum in tophis, tum in abscessibus: iam quod ex cynabari temperatur, mirificum est ad tophaceos tumores, aliaq; complura: sed ægrè paratur. Quod uero ex leptocaryis conficitur, præter quod salutare, etiam facile conquiritur, non solum ualentioribus, sed teneris quoq; corporibus accomodatum, si assumat medicamenti, ex melle, uel ex anemone confecti partes duas ad illius partem unam: quæ si desiderentur, etiam eius quod cerussa constat, subinde çqualis modus ipsi miscetur. ALIVD ad tophos, sandaracha contrita querneo uisco excipitur, usuiq; est. ALIVD. Proficit etiam ad fistulas & ægilopas, olei sextarius, spumæ argenti * dodrans, auripigmenti semuncia, argenti spuma, oleumq; tantisper incoquitur dum manus non inquinet, postea tritum auripigmentum aspergitur, & priusquam ustionem senserit medicamentum ab igne tollito, ac utitor. Ex asii lapidis flore cõfecta, ubi morbus intermiserit, imponunt, quæ ad omniũ articulorũ nodos concretos accõmodata toto morbo liberare, nõnulli ueterum testatũ nobis reliquerunt. At ex sa-

* Aldus uncie octo & S.

lis flore præparatum medicamen si in morbi declinatione similiter imponatur, tumorum reliquias digerere experimenta fidem fecerunt.

QVOMODO QVIS A' PODAGRA SE TVEatur afferatq;.

Podagram quæ iam constiterit, articulariumúe dolorẽ, sine prædicta medendi ratione aboleri longè difficilimũ est. At quæ nondum radices egerit propulsare, aut ea tẽtatos à recidiua tueri, haud fuerit difficile, si quis cibis demat, & eis utatur quæ promptè in membra digeruntur, excremẽtisq; nacant. itẽ uino moderatiore & exercitationibus satis se cõmittant. Quod ad præsidii partẽ attinet, sal minutim in oleo tritus & articulis affrictus, omnes qui se ab hoc uitio uindicare uolunt, magnificè iuuat, nisi prẹter modum sicca intemperie sint prædıti, eoq; illitu, & mane & uesperi per totũ uitæ curriculum, saltem ubi inflammationes inclinauerint, utendum est.

AD PERNIONES QVI TVM PEDVM PLANtas tum calces infestant. Cap. LXXIX.

Perniones ulcera sunt, quæ ex frigore hyberno in digitis manuum pedumq; contrahuntur, Gręci chimethla nuncupãt. Itaq; egelidã aquam marinũ superfundere oportet, uel betę decoctũ, uel lẽticulę, uel erui, uel regiæ radicis. A' superfusione, lenticulæ coctæ uinoq; detritæ admouentur, uel ficus ex oleo leuigata imponit, uel alumen cũ farina pari modo, in uino pertrita applicatur, aut floces uini subaridę, aut bulbus recens uino tritus adglutinat, aut alia in oleo fricta, tritaq;, uel cera oleo mediocri liquefacta imponitur, aut malicorium incoctum uino, & in tenuem redactum puluerem, cerato rosaceo exceptum inducito, prius locum decocto lupinorum irrorans, aut mannam, sulfurq; ignem non expertum, cum melle cocto iniicito, at alterci succus continenter illitus, ab inflammatione & doloribus uindicat.

MARCELLIVM AD PERNIONES.

Rapæ satiuæ radice excauata, coniicitur in capacitatem ipsius ceræ sextans, olei lentiscini quantum sufficit: cocta in æneo lebete ex marina aqua, aut muria, aut lupinorum decocto, partim loco superfundũtur, partim ceratum in rapa liquefactum frigidum imponitur. At in exulceratis pernionibus, thuris, aluminis scissi, minii, resinæ terebinthinæ singulorum par modus: adipe suillo diluta inducuntur. Verum si inflammatio exulceratos perniones male habeat, medicamento utendum hexapharmaco quod recipit olei, uncias nouem, taurini adipis & fellis, singulorum libram, argenti spumæ, uncias sex, colophoniæ, uncias quatuor, mellis uncias sex.

AD DIGITORVM RIMAS TOTORVM'QVE PEDVM quæ rhagades dicuntur.

Pice liquida delinũtur, aut cãcro fluuiatili, aut marino super carbones cre

mato,testa abraditur,& cum oleo trita ut mellis spissitudo sit,abstersis prius scissuris instillatur. Proficit etiã scillæ medulla oleo feruefacta,item terebinthina contrita,necnon cornu caprillũ ustum,exceptumq; adipe caprillo,sed callos circumpurgare oportet,& sic medicamentis uti.

AD SCISSVRAS CALCANEORVM ET PLANI pedum,anthera.

Calcis uiuidæ drachmæ decẽ,cerussæ drachmæ uiginti, ceræ tantundem, aut triginta,porcinæ pinguedinis recentis unciæ septem,colophoniæ unciæ nouem,succi lini seminis cyathus,olei dulcis unciæ quadraginta: teneram plantam efficit ut aliud nullũ. ALIVD. Adipis caprilli,ceræ,olei singulorum pari mensura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctũ diebus quinq; applicatur,deinde loco undiquaq; purgato calx uiua cum oleo aut sordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo,ipsa quidem fricta proiicitur,oleo uero terebinthina liquefacta admouetur.

AD ATTRITVS CALCANEI EX LONGO DECVBITV.

Ceræ,olei,argenti spumæ,mellis,pares modi,proficiunt in omni exulceratione,plani pedum,calcanei,supernæ partis,& internæ digitorum, magisq; si ulcus ungui sit propinquum.

AD SORDIDA PLANTAE VLCERA EMMOTON, FAcit etiam genitali exulcerato.

Amurcæ cyath⁹,aceti cyathus,cocta uase æreo donec melleã spissitudinẽ habeãt,& trita separatim,prosunt. Itẽ squamæ æris drachmas duas,mãnæ tantundẽ,lanarum,succidarũ mollium,quantũ manu cõprehendi potest, contectarũ teda ustarũq; cinerẽ totũ excipito & utitor,in uulneribus quidẽ uino diluens. in naturalibus & pedũ plantis passo. ALIVD. Amurcæ, mellis despumati,paria pondera,hoc etiam cicatrices tollit.

AD INTERTRIGINES, EX CALCEAMENTIS.

Pulmo agninus, suillus & caprillus benefacit, uerũ coria ex ueteribus calceamentis combusta,si inflammatio urget, nihil quidem adferunt præsidii,sed illa finita,multum: uel cepa cum gallinæ adipe copiosior adiicitur, uel galla combusta inspergitur,uel acacia aceto diluta illinitur.

AD CLAVOS CALLOS'QVE. Cap. LXXX.

Clauis prius undiquaq; purgatis, inducitur medicamentum quoddam ex edentibus, quæ septica Græci uocant, aut ærugo rasilis,aut sandaracha,aut syringiacum aridum,aut collyrium syringiacum loco gummi,ammoniaco exceptum. Est autem clauus teres figura callus, colore candidus,clauorum capiti similis, toto corpore,sed pedum solo digitis'que præcipuè nascens,quem dolor sequitur & incessus impedimentum. Tollitur autem longiori tempore, etiã si quis excedentem claui partem continuè abradat scalpello,aut pumice affricet,similiter etiã callos. Proficit lupinorũ crudorum concrematorũ ci

nis cum melle,aut misy,liquida pice exceptū, melanthion cum urina pueri impuberis,uel oui luteum,fabarū lomento cum aceto incoctū. At hoc subinde expertū est,cantharidū,atramenti sutorii,castorii,par modus singulorū, excipitur terebinthina, ut emplastri fiat spissitudo, clauoq́; prius circunciso imponitur. ALIVD. Fœculæ,calcis uiuæ,uisci,singulorum pares portiones,cum stillatitia lixiua,uel urina pueri impuberis.

AD VNGVIVM VITIA, ET PRImum de reduuiis. Cap. LXXXI.

REduuiæ,Græci paronychian appellant,abscessus est qui ad reduuia unguium coit, cum parua adhuc est & prima habet rudimenta,galla cum melle eam reprimit & confirmari prohibet,uel Musæ pastillus,uel iris ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit,eò curatio dirigenda est, ut per rodentia medicamenta absumatur, rumpaturq́; ualet autē ad reduuias, tum auriū sordes, tum lycium. suppuratas autē reduuias,acu adacta humorē emittere,spongiamq́; aqua imbutā imponere oportet, uel lēticulam illinere cum aqua tritam,aut palmularū cum uino,uel rosis uiridibus,uel siccis,aqua respersis tritisq́;,uel polentam cum aqua,efficax est reduuiis etiam lupinorū farina melle,uel mulso macerata. Exulceratis reduuiis opitulatur hoc medicamentum. Aeruginis, argenti spumæ singulorum drachmæ quatuor,sarcocollæ tantundē,super linamentum ex uino & spongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

DE PTERYGIIS.

Pterygion carnis incrementum est,aliquam unguis partem operiens. fit autem in pedis & manus præcipue pollicibus. In pedibus quidem ex illorum offensione plerunq́;, in manibus autem ex neglecta reduuia, aut alia huiusmodi causa, aduersus quam auripigmētum & manna pari pondere spargitur, super autē, linamētum ex uino spongiaq́; imponitur. ALIVD. Chalcitidis, squamæ, malicorii æquales partes. Excipiuntur fico tosta & melle, parte effecta, spissamentorum decocto prius delibuta. Quod autē siccum est in ungue, circuncidito.

AD DIGITORVM PTERYGIA PVTRIDA, item ad pudendorum ulcera.

Lachrymę thuris drachma,squamę drachma,æruginis rasę drachmę quatuor,mellis cyathus,terūtur in sole donec subflauescant. Et loco uino prius delibuto per splenium inducuntur.

MEDICAMENTVM QVOD SVBITO PTErygia desiccat,persanatq́;.

Soryos combusti drachmæ duæ, thuris tantundem, æruginis rasæ drachma,cum melle contrita,ipsi pterygio inducuntur. Valet etiam ad reliqua maligna horum locorum ulcera, nigritias & putredines. ALIVD.

Squama æris, palmularum carne excepta, aut ficorũ utitor. ALIVD. Columbę stercus cum polenta ex passo coctum pertritumq́; calens imponitur, item squama per se inspersa, pterygia desiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem, ne increscat, scalpello superimmisso, adimere.

AD VNGVES CONTVSOS.

Myrti & mali Punici foliis teneris ungues illinito.

AD CRVENTOS VNGVES.

Farina pice mista imponitur.

VT VNGVES QVI LABORAVERINT ABSCEDANT.

Sulfur tritum adipe suillo exceptum iniicitur.

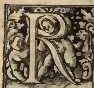
VT SCABRI VNGVES ABSCEDANT.

Visci quercini, sandarachæ, fœnugræci singulorum pondo sextãs, canthar idum, thapsiæ singulorum uncia, aceti quod satis est. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drachmæ duæ, sulfuris ignẽ non experti drachma, oleo non inquinentur, in usu calefactum unguibus illinitur. ALIVD. Picis liquidæ, ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, sulfuris uiui, aphronitri pares portiones. ne manus inquinent. ALIVD, quod separat scabros ungues sine exulceratione. Bituminis, auri pigmenti, sandarachæ, sulfuris uiui, singulorum drachmas quatuor, resina excipito & utitor, dissoluens per dies septenos. ALIVD. Erui farina, felle ouillo, uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cũ oleo, uel chia cum opobalsamo, uel uisco, atramentum sutorium, sulfurq́; uiuum quod satis est, exceptum, pelli illitum superinducito, uel herba pedicularia, cum aceto trita utitor, uel resinę terebinthinę drachma, sandarachę duplicata portio simul radici unguis imponitur, diligẽtiq́; fascia illigatur. Cum autem unguis exciderit, ceratum myrteum cui medicamẽti ex resina paululum adiectum sit, superaccommodatur.

LIBRI TERTII FINIS, IOANne Guinterio Ardernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVARTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO medico interprete.

DE ELEPHANTIA. Cap. I.

RECTE MEA SENTENTIA CAPPAdox Aëtius memoriæ prodidit, auxiliorum uim morbis fortiorem esse oportere, eoq; elephantiam nunquam curari, ut qua nulla superior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephantiasis quædam uni oborta particulę inter morbos insanabiles uel ab ipso Hippocrate relatus est, quanto magis elephantia ceu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio? Cum enim atra bilis, ex qua huic affectui origo est, duplici modo generetur (uel enim ex melãcholico sanguine, fœculentioreq;, & ueluti eius limo: uel bile flaua, utrisq; nimiũ ustis, nascitur) rubicũdam quidẽ elephantiasim mitiorẽ quodammodo, uerius dixeris minus malignam, prima ipsius differentia procreat: reliquam uero, & maligniorẽ, quæ totum corpus fœdat ulceribus, & summa squamis exasperat, altera flauæ bilis supra naturæ modũ adustæ soboles, producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouẽda non est. At si recens adhuc malũ est, ut nihil ex summis deciderit, nulla infestarit exulceratio, neque tumores plurimũ emineant: sola uero facies quodammodo sit decoloratior, sed ita ut nõ admodũ deformis appareat, curationẽ experiemur. Nõnulli siquidẽ iiq; haud pauci, sola capitis adustione plerosq; hoc uitio tẽtatos, ne uincerẽtur, inhibuerũt. Protinus ergo inter initia sanguis mitti debet, & magis uere, in quo potissimũ hæc lues & nascitur, & intenditur. paucis diebus interpositis, nouẽ decem'ue, pulte diacolocynthidos ipsos purgabimus, nõ semel, uerũ subinde, ex proportione quantitatẽ medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his est idonea. Rursus interpositis circiter decẽ diebus, lactis fissilis serũ dabitur, neq; minus tribus heminis, neq; amplius quinq;. Insequenti tẽpore non fisso, sed recẽs mulcto lacte nutriẽtur. Ob quæ si morbus remittat, eodẽ uti cibo debẽt: si remanet, lacte abstinebũt. A cremento autem uomitus cietur, à radiculà assumpta, aut cibis. Proficit & ex albo ueratro post hæc purgatio: bis quidẽ, si fieri potest, uere, semel per autumnũ adhibita. Malo uictis neq; sanguis mitti, neque ueratrũ exhiberi debet, cum materia neq; ex cute in altum deriuari, neque hinc etiamnum minui possit, sed ad uentrẽ, & intestina deducẽda est. Medicamẽtis recorporatiriis utendũ, metasyncritica dicũt, quæ summã cutem deficcent, astringantq;. Leues igitur cucurbitulæ uentris ori & præ

cordiis agglutinabuntur, eadem membra etiam dropace delinentur. Modico temporis processu sursus ad superiora reuertendum est, à purgatione quam præstat hiera, incipiendo, prætermissa sanguinis detractione, ut quæ plus noxæ, quàm præsidii esset allatura. Atque hoc circuitu ad ternas uices quaternas ue per annum uti expedit, uere potissimum & autumno. potare his prodest aceti cyathum, cum cedrini liquoris cyatho, & brassicę crudæ succi cyathis duobus, mista dantur mane & uesperi. Vel syderitidis herbę folia torrida denarii pődere in uini cyatho, uel cornus ceruini drachma, & scillitici aceti quantum cyathus implet, quotidie post matutinam obambulationem potui exhibetur. reliqua uero pro ratione temporis his offeruntur, uel scillæ lotæ denarii quinq; in mulsa, uel melle, eclegmatis modo: uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem, melle & butyro subacti, uel eboris ramenti drachma semissis cum uini cyathis duobus, uel cumini Aethiopici drachmæ tres cum melle, instar eclegmatis. His amplius iuuat theriacorum pastillorum denarius in uini primæ notę cyatho leuigatus epotusq;. Similiter etiam scilliticorum pastillorum drachma bibitur. Et calaminthæ succum ceu efficacissimũ potu auxilium commendant. incipiendum dicunt à cyahtis ternis adusque senos. Cæterum omnibus his efficacior est theriace ex uiperis, tum potui data, tum extrinsecus illita. Cum autem bestiarum copia datur, nihil æque proficit, ac uiperarum carnes comestæ, albo iure ex copiosiore aqua, sale, porro & anetho decoctæ, usque dum spinæ dissoluantur, sed capitibus ipsorum caudisq; digitos quatuor prius amputatis, interaneisq; ipsorum cum cute exemptis. Item theriaci sales eadem per se promittunt, cum obsoniis assumpti. Tali enim ipsorum usu accidit, nõnunquam squamas, uel ceu scabiem quandam ex cute elephanticorum decidere.

VICTVS RATIO TALIS ERIT.

A' somno manu molliter permulceri debẽt, aluoq; deiecta gestationibus cõmitti, & clamore exerceri. deinde fricationibus, & uario exercitationum genere uti, nũc saltu, nunc halteribus & coryco. Postea sudore, quem illinc contraxerũt, absterso delinẽtur adipe ursina, aut uulpina, aut hyrcina, aut auis alicuius, aut butyro recenti. pauxillo temporis interposito in lauacro perungentur succo fœnugræci, aut ptisanæ cremore, aut ammoniaci momẽto, quod aceto subegeris. A' balneo detersi implebũtur oleo lẽtisci, aut œnanthæ, aut myrti. Vinoq; modico cũ alumine, uel ammoniaco, ut sordium sit spissitudo. Rursus teneris pãniculis detersi dimidia hora conquiescent. Inde potu aquæ ad uomitũ solicitabũtur, digitis in os, aut pinnis demissis. post uomitũ datur potui uinum absinthites, aut ex origano confectum. Cibus erit panis hordeaceus, uel offa ex polẽtis. Inter olera, beta, lactuca, radicula, porrũ, brassica aquis binis edulcata. adde his capparim. Ex marinis ostrea sumuntur, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ betis inco-

ctæ, Salſamentũ uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. uino per totum morbi curriculũ, & uenere abſtinendũ. At cũ uires recreantur, quod fit à purgationibus, pauxillũ duntaxat uini tenuis & diluti aſſumitur. quã do & acria ſine periculo ingerũtur. Rectéq; ipſis datur ptiſana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, lapathum, ſiſarum, piſcis molli prę ditus carne. Ex iis quæ uolatu fidunt, probis donata ſuccis. Inter fructus fugaces, ficus, & uuę. In dulciariorũ genere, quæ pini nucleis, aut amygdalis frictis cõſtant, & cnico, iis cõferunt qui bis quotidie cibum capere ſolent. quibus graue eſt moleſtumq;, ſemel duntaxat eum aſſumere. Interiorum cura habita, ſmegmatis in balneo utendũ ex decocto betæ, aut fœnugræci cum aphronitro, aut ſapone, aut myrobalano: interim & pſilothris. Abſtergit itidem portulaca cum aceto detrita, tenue ſemperuiuum, lapathi radices aceto incoctæ, alumen cum ſale. Item ſandarachæ par modus ex uino, & oleo lentiſci. Huc ſpectat medicamentũ, ad uitiliginis ſpeciem quæ alphos dicitur, accommodatũ, ex alcyonio, nitro, * myrto, ſulfure, fici agreſtis foliis ſiccis, cum aceto tritum, ſi illinitur. idem præſtat quod ex ſepiæ teſta concremata fit, pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta, gummi, galla immatura pari pondere ſiccũ inſperſum, aut ex aceto infricatũ. Hoc aũt mirabiles habet effectus: Lapathi radicũ faſciculus qui manu cõprehendi poſſit, nitri drachmæ quadraginta, thuris uigintiquinq;, ſulfuris tantundẽ. ex aceto Aegyptio illinitur. Similiter hoc efficax eſt, quod recipit auripigmenti drachmas decem, ſulfuris ignem nõ experti drachmas octo, coſti drachmas duodecim, calcis uiuæ drachmas quatuor, ceræ totidem, baccarũ lauri aridarũ drachmas duodecim. Hæc macerãtur populi albæ foliorũ ſucco, aut craſſo decocto. Vbi mellis ſpiſſitudo eſt facta, illinũtur. ALIVD. Radicũ lapathi faſciculi duo, aceto incoquuntur, & in pilam conjecti conteruntur. Deinde alcyonii pondo libra, aphronitri pondo unciæ octo, ſulfuris ignem non experti pondo libra, cochleę teſtarum cõbuſtarum pondo triens, chamæleontis cũ radice pondo triens. Omnia ſimul leuigãtur, donec ſordiũ fiat craſſitudo. Deinde illinuntur per æſtatem in ſole frequenter, hyeme in balneo uſq; ad deſudationẽ. Item Aeſculapiũ aridũ ſmegma pulchre his cõueniet, ac oĩa quæ cõmuniter explicabimus ſmegmata, uel etiã dicata alphis proprie huc pertinẽt. quẽadmodum & quæ nunc aduerſus illa prodidimus. At turgida corporis tubercula ſi inflãmatione tententur, aut exulcerata ſint, delinentur lycio Indico, uel glaucio, uel aloẽ, uel Andronii paſtillo, aut polyidæ ſphragide. Cataplaſma ipſis aptabitur chondro cum ſucco polygonii, uel arnogloſſæ, uel parietaria trita. Inſuper meliſſæ herbæ uiridis folia cum axungia tunſa, illitaq; mirabiliter proficiunt. Etenim partes ruborẽ contrahunt, ſed ex facili ſubſident pane applicato, aut cerato ex amygdalino, coloremq; naturalem recipiunt. Exulceratis recte accõmodantur emplaſtra, tum ex di-

*Aldinũ exemplar habet myrrha.

phryge pręparatum, tum ex uino melinum. Adde supradictis Coracion, quodq; cōstat oxymelite & pastillū Andronii, pompholigē, & cadmiā. Indicium uero est totū morbum mitescere, si prima ulcera cicatricē recipiant. Ad spirandi uero difficultatem eorū qui elephātia laborant, aselli humetis in locis degētes, quinq; aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus potantur. Iam uero quędā ex iis quæ ad ægre spirantes inscribuntur, ipsis quoq; cōmuniter competunt. Aquarū naturaliū usus adhiberi debet, ceu maxime necessarius, pręsertim aluminosarū, ferrumq; resipientium. & fieri potest, frigidarum. Cōfert & ipsarū potio, tum marinæ arenæ usus. Eandem habent efficaciā omnia quę desudationes mouent. Quoniā uero affectus hic, non minus ac pestilentia cōtagiosus est, quamlongissime ab urbibus ad loca mediterranea & frigida ablegare ægrotos conuenit: ubi pauci homines uersentur. sicq; fieri poterit, inde rursus ad confinia migrabunt, tum ipsorum causa, tum illorum, qui, ut uero simile est, ipsis incident. Quippe sic aëre fruentur commodiore, & alios hac lue non inficient.

DE LEPRA, ET SCABIE, QVAE PSORA DICITVR Cap. II.

Terq; affectus, cutis asperitudo est pruriēs, in qua corpus paulatim absumitur. Originem ex atra bile ambo hæc uitia trahunt: sed lepra altius, circularibusq; erosionibus cutem depascit, & pisciū modo squamulas ex se remittit. Psora uero summam illam corporis cutem exedit, uarias figuras habens, furfurea magis quàm squamosa ex superficie descendunt: in quibus sanguinis dimissio adhibēda est, si corpus succis redundare uideatur. sin minus purgatio certe ex iis quæ atræ bili uacuandæ sunt. Extrinsecus autem utere communiter utroq; ueratro, calcemq; elotam torridamq; in ipso usu, aqua diluens ad sordium spissitudinem illinito. ALIVD. Saluiæ, oleæ Aethiopicæ lachrymæ, singulorū denarii octo, capparis radicis corticis, gummi, singulorum denarii quindecim. Inunguntur ex aceto ad solem, proprie uero lepras disiicit anemona applicata, item uitis albæ radix. Cōposita uero hęc, lolii farinę chœnix, cardamomi albi denarii quatuor, nitri spumę drachma, atramēti sutorii drachmæ octo, hastulæ regiæ radicis medię drachmę quatuor. Aceto pertrita, & in cerati spissitudinē coacta illinūtur, parti prius nitro detersæ: ubi solueris (solues autē tertia die) & frigida aqua clueris, rursus inungentur. ALIVD. Hastulæ regiæ radicis succi unciæ sex, sulfuris ignē nō experti, mannę, singulorū drachmę decē, nitri drachmæ octo, aceto subacta illinuntur. Ad psoram peculiariter facit ex simplicibus herba pedicularia, staphis agria dicitur, lupini amari, cardamomū cū aceto, lilii radix cū melle, resina terebinthina, sulfur, cicer, caprillū stercus. Inter cōposita, misy & chalcitis pari modo ex uino humidiores psoræ delinuntur. ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei sextario simul incoquito, donec tabescant. Ac ubi proieceris, oleo adiunge ceræ tractæ uncias tres.

poſtquam ſoluta refrigerataq; fuerint, ſulfuris uiui unciam inſpergito. ad ſolem, uel in balneo perungito. nonnulli ſimul cum rhododaphne etiam ſcillam coquunt. ALIVD. Medicamenti διὰ χυλῶν, hoc eſt, ex ſuccis herbarum confecti unciæ duæ, ceræ tantũdem, roſacei uncia, argenti ſpumæ unciæ tres, ceruſſæ totidem, liquidæ picis unciæ ſex, helcyſmatis unciæ duæ, ſirici tantundem, aceti quod ſiccis leuigandis ſufficit. ALIVD. Ceruſſę uncia ſemiſſis, amyli tantundem, plumbi uncia, lotariæ rubræ uel anchuſæ, unciæ duæ, ceræ unciæ ſex, roſacei unciæ nouem. Anchuſa probe cum roſaceo coquitur, deinde reliqua adiiciuntur. ALIVD. Oua decem, uel quot ad uſum opus eſt, aceto quam acerrimo macerantur, quouſque putamen ipſorum tenereſcat, lutea in eodem aceto coquuntur, leiganturq; roſaceo, & reliquo aceto etiam argenti ſpumę modicum ad ſordium ſpiſſitudinem coactum illinitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint, lutea tria, roſacei unciæ ſex, ſulfuris uiui unciæ tres, leuigatis prius cum aceto luteis & ſulfure, ceratum adiicito. Argenti ſpuma oxyrodino detrita, ut emplaſtri craſſitudo fiat, acriores pſoras exterit. Iam uero ex lapatho ſmegmata, & ex iis quæ elephanticis faciunt, plura communiter tum ad lepras, tum ad pſoras conueniunt.

DE IMPETIGINIBVS. Cap. III.

IMpetigenes ex tenui acriq; ſanie craſſioribus aliis miſta contrahuntur, celerrime in ſcabiem, & lepram tranſeuntes, quapropter remedia ualide ſiccantia requirunt. Corpore igitur toto, ſi opus fuerit, euacuato, ſimplicia quidem ipſis conferent, cicer, ueratrum, erinaceus ſaxatilis, pix cerato, reſinæq; miſta, crocodili terreſtris ſtercus, atque ſturnorum, cum oryzam ſolam ederint. Plerique hoc ſolo impetigines mentum infeſtãtes aliam'ue particulam, aboleuerunt. Tritici multum capitur, incudi'que ignitæ cuipiam imponitur, & quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur. Puerorum impetigines, hominis ſaliua continue defricantur. His opitulatur pruni gummi illitum. In uetuſtatem incidentibus uitiis folia cum aceto detrita applicãtur, uel capparis folia ſimiliter. Compoſita uero hæc ſulfur cum thuris lachryma, aut cum ammoniaco, ſubactum aceto illinitur.

PASTILLVS AD IMPETIGINES.

Glutinis figlini denarii quatuor, thuris denarii tres, aceti * cyathi dimidium. aceto ſoluta illinuntur. ALIVD. Chalcitidis, gummi, ſingulorum drachmæ octo, ſulfuris ignem non experti, miſyos, ſingulorũ drachmæ ſex, ſquamæ æris, acaciæ, ſingulorum drachmæ duæ, aceto delinuntur. ALIVD. Sulfuris uiui, nitri ſpumæ, ſingulorũ drachmæ quatuor, cachryos grana ſexaginta. leuigantur ex aceto. Sola uero pars uitiata, inungitur, ſed ita, ut quæ integra eſt, non coinquinetur: exarefacta, aqua frigida eluit.

*Manuſcriptum habet heminæ.

* Hic deest aliquid in Græcis.

ALIVD. Ver tri albi * singulorum drachmæ octo, farinæ lupini, buccinorum cõbustorum, nitri, singulorũ chœnix. Arido derergentur. Porrò impetigines, quas ἀγρίας, id est, feras appellanr, mediocriter siccanribus remediis non discutiuntur, acrioribus autẽ irritanrur. Adhibere igirur oporter medicamenta abunde quidẽ efficacia, sed quæ nõ ualenter erodũt, quale est istud: Glaucii, rhuris, alcyonii, bituminis, sulfuris, gũmi, singulorũ uncia, aceto inungirur. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquatamq́; illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum: Arramẽti sutorii, sulfuris uiui, nitri, thuris, pari modo, in impetiginibus quidẽ, aceto adiecto, in prurituautem, uino utiror. ALIVD Leichenion, ab impetiginibus curandis nuncupatum. Guttæ ammoniaci, erui farinæ, lupini farinæ æquales portiones aceto illinuntur.

DE PRVRITV. Cap. IIII.

Ruritus qui senibus accidir, ex toto nunq̃ cõsanescit, uerum lenitur infra positis remediis. in reliquis ętatibus, si ex prauo humore contrahitur, qui nimirum biliosus, aut pituitosus, putris salsus ue est, per ipsius uacuationẽ tollitur. Porrò agnoscitur ab ætate, temperamẽto, uictus ratiõe, anni tẽpore, regione, & reliquis his consimilibus. Si igitur in uenis simul cum sanguine redũdare uideatur, à sanguinis dimissione auspicandum est: Sin autem qualitate magis uitiosus extiterit, similibus eo medicamẽtis uacuato, ad externam curationem diuertemur. Lauãdum itaq; prorsus ieiuno est, nonnunq̃ & modico cibo sumpto, iterum lauandũ: quippe uitium uix inhumescir, detergitur autẽ, fœnugræci decocto, aut betarum, aut furfurũ, aur maluæ agrestis & satiuæ, aur ptisanæ. Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini, uel glãdis unguẽtariæ, uel smegmatis ex pepone præparati, quod πεπόναριν appellãr, si inueterauerit, lauatio similirer quidẽ cõuenit: fotus aũt ex saluiæ decocto, myricæ, herbæ mercurialis, origani, pulegii, baccarũ lauri, cucumis syluestris radicis, capparis, cineris lixiui stillatitii, murię acetosę. Deinde respergunt arido nitro, uel cum fœcula aceti, uel quod recipir nitri spumę sextarium, thuris lachrymæ, sulphuris uiui, singulorum libram, cimoliæ libram semissem. Vel hoc, Aphronitri, sulfuris uiui, alcyonii combusti, pari modo. siccis utitor, uel cum quodam ex supra dictis decocto. Si autem placet, etiam ueratrum siccum inspergito, sine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel sulfur, uel sandaracha, uel omnia, uel sinapi, cum myrobalani expresso, & oxelæo, uel utere cochleis combustis, leuigatisq́; melle, uel lapathi radicibus, uel smegmaris inde confectis, ut in capite de elephantia comprehensum est, aur quibusdam ad scabiem efficacibus. Si autem exulceratio partes exercuerit, parygro, uel diapompholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini ⊙ hemina, cui sulfuris adiecta sit uncia.

⊙ Impressum, cyatho.

ALIVD AD PRVRITVS. Nucum magnarũ cutis uncia, ſulfuris tantundem, apii ſucco leuigatis utitor in balneo, membra affatim defricans. Hoc ſolũ multis tum ſcabioſis, tum alio pruritu detẽtis, abundè fuit. Item apiũ per ſe uiride tuſum infricatumq; in balneo uehemẽter auxiliatur. Similis effectus eſt perdicion, & acerna reſina cum roſaceo ſoluta, illitaq;.

ALIVD. Oryzæ puræ & nimis candidæ, unciæ tres, tuſæ cretęq; aceto q̃ acerrimo læuigantur, donec ſordiũ fiat ſpiſſitudo, adiiciatq; priuatim ſulfuris uiui detriti uncia. mixtis perbelle in balneo utitor, diutius defricans. At in iis qui ſuperfluitatibus magis redundant, pari portione illorũ temperata, præſtantius remedium reddetur.

DE LEVCA. Cap. V.

Euce, cutis quædam ad albidius mutatio eſt, quæ uiſcoſa glutinoſaq; pituita contrahitur. Quoniam uerò non quælibet leuce curationem recipit, notas ipſius tales habeto. Acu per ſumma leucæ puncta, ſed cute non penitius, ſi ſanguis emanauerit, ſanabilis eſt: ſin lactea humiditas, deſperata eſt. Vel panniculo laneo aſperiore infricata cutis, ſi quidem rubicundior euaſerit, medicinæ locus eſt: ſin idem color remanet, non conſaneſcit. Et quæ plura corporis loca obſidet, leuce, difficilius tollitur, q̃ quæ pauca deturbarit, item uetuſtior, quàm recens minus in medicina ſpei habere cẽſenda eſt. Nonnulli igitur aduſtionem, quę ferramento candente adminiſtratur, in leuca probarunt, ſed ita, ut hæc uel ſola ualetudini ſufficeret. Alii uerò dolorem inde cicatricemq; ſecuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora ſit, medicamentis cruſtam inducentibus, qualia & cicatricem aiunt cõcolorem efficere, uſi ſunt. Alii & horum inefficiam repudiantes, tincturis uti maluerunt, impoſturæ potius q̃ auxilii rationem habentes, quæ ſanè omniũ maxime uitari debent, quòd affectus celeriter renaſcatur. Itaq; ſubiectis uti medicinis, conſiliũ eſt. adarce, cachryos, ſulfuris uiui, ſingulorũ paria pondera, tuſa & incerniculo priuatim creta, deinde ſimul cũ aceto in pollinẽ ſat multis diebus detrita, in ſole illinuntur, nõ uniuerſa, ne cutis exulceret. Procedente autem tempore, ueratri, & gallæ ſimiliter momentum adiicitur. ALIVD. Fici nigræ ſurculos, aceto imbutos, contritoſq; miſceto, aphronitri, ſulphuris ignem non experti, myricæ fructus, pari ſingulorum modo. ubi nitro cutem defricaueris, in ſole perungito, animum attendẽs ne exulceretur. Archigenes autem fici foliis, calcis uiuæ quod ſatis eſt, mixto, ſimiliter uſus eſt, uel infricatas, inquit, leucas, albo ueratro, donec ſudore diffluentes reliquo corpori cõcolores fiant, illinito ſynopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito ſynopide, cũ aceto, uel prius abſterſis, ut eſt comprehenſum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiuſdem affatim infricato.

DE ALPHO ALBO, ET NIGRO. Cap. VI.

Lphi cognato leucis modo generantur, sed hæ altius cutem mutanrut pilos quoque sibi similes procreent. Alphis summam cutem infestant, quanquam & ipsi cum uetustatē sentiunt, penitius recedunt. in eis que albi pili enascuntur. id que humoris qui subest ratione. Etenim ex pituita albi ducunt originem, nigri ex atra bile. utrisque igitur commune prodest auxilium, elota calx aqua soluta, aut dracunculi radix, cum aceto illita, simili modo utrunque ueratrum eisdem efficax est, item lupinorum amarorum decoctio superfusa, eorumq; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cum aceto, liliiq; radix cum melle, cepa ex aceto in sole peruncta. crocodili terrestris fimus idem præstat, pari efficacia & sturni excrementum, cum oryzam duntaxat ederit, sepiæq; testa concremata. Compositum uerò hoc præstans est, Alcyonii, nitri, singulorum pondo sextans, ueratri albi, sulfuris uiui, singulorum uncia. Nonnulli uero & floces uini cōbustas adiiciunt. ALIVD. Sulfuris ignem non experti, nitri spumæ, singulorum denarii quatuor, cachryos grana septem, teruntur cum aceto. solū uerò alphum perungito, sed ita ut integram partem non attingas. siccatum medicamen aqua frigida eluitur. ALIVD farinæ lupini, buccinorū, & nitri, singulorum chœnix, ueratri albi, drachmæ octo. Arido pars defricatur. ALIVD. Erui farinæ pondo duo, erucæ seminis, amygdalarū amararū, cucumis syluestris radicis, singulorū pōdo: mulso simul leuigata deliniuntur, & hora interposita per spongiam abluuntur. facit etiam ad ephelidas, uaros, & clauos.

AD ALPHOS ALBOS EXPERTA.

Sulfuris ignem non experti, sextarii duo, calcis uiuæ candidę, unciæ quatuor, albumina ouorum, quinq; olei nardini, & aceti momentum. sulfur primū in pollinē cogit, mox oleū nardinū ei superinfunditur, rursusq; leuigatur, deinde acetū instillatur, & iterum teritur, calcē uero priuatim lotam semel, bis, ter ue, sulfuri adiicimus, unà cum ouorum aquato, & denuò cōterimus. collectus humor effunditur. pauxillum uerò relinquētes, ut unguen queat illini, in hunc modum utimur. ALIVD Archigenis. Sulfure uiuo, fici foliis aridis, aphronitro, alcyonio, terra cimolia, myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis, fici foliorum quæ in umbra exaruerint, sulfuris, aluminis singulorum æqua portio cum aceto inungitur, aut foliorum fici, denarii quatuor, nitri denarii duo, alcyonii combusti tantūdem, aceto in balneis illinitur. Priuatim nigros exterit efficaciter sandaracha cum sulfuris dimidio, sed cute nitro prius defricata, in sole perūgitur. albos uero tollit atramenti sutorii, æruginis, æqualis modus, nitri duplicatus sine pingui infricatur, perūgiturq;, uel cachryos, sulfuris uiui, adarcæ æquę portiones, ex aceto infricantur, illinunturq;, cum inaruerint abluito, locum perfricans. Idem facit & leucis.

AD STIGMATA, EX COMMENTARIIS archigenis. Cap. VII.

Tigmata curabis, si quod matulę adhęrescit, aceto quā acerri mo illinas, uel calcis uiuæ partē unā, nitri tosti fului dimidiam, cū aqua in sole illinito. At ubi exulcerationē fuerint experta, cicatricē tanq̃ ulceri inducito. Critō uerò iubet cōfricatæ nitro prius cuti terebinthinā illini resinā, linamentisq; colligatā sex diebus relinqui, septima deinde solui, & acu pūgi stigmata, & sanguinē qui flueret spongia detergi, interiectoq; breui tēporis spatio, tenui sale confricare locū. Tum imponi ad dies quinq; medicamentū quod recipit, thuris, nitri, cineris lixiui, calcis, ceræ singulorū denarios quatuor, mellis octo. So luto enim medicamento, quod est nigrū, in eo deprehendes. ALIVD unguen. Piperis rutæ, singulorū drachmæ duæ, sandarachæ, drachmæ quatuor, auripigmēti drachma, mellis quod satis est, cuti prius nitro infricatæ illinitur, itē aliis priori consimiliter peractis, per triduū soluitur, & nigritie absterſa, rursus inungitur. Exterit enim (inquit) diebus uiginti, tā integrè, ut nec exulcerationē, nec cicatricē relinquat. ALIVD quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor, nitri drachmæ duæ, atramēti sutorii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, piperis drachmæ tres, calcis drachmæ tres, thapsiæ totidem, auripigmēti drachma una & semis, sandarachæ drachmæ tres mellis quod sufficit, utere quemadmodum superiore. Oribasius tradit ranūculum illitum, uel capparis folia stigmata exterere. At si altius fixa non discutiantur, leuiter autem ad cutem pertineant, crusta ferramento frigido excitata tolluntur.

DE PITVITAE ERVPTIONIBVS, QVAE EXANthemata uocantur. Cap. VIII.

Ituitæ eruptiōes, quas Græci exāthemata uocāt, ex crassis in cute cōcretis humoribus, magisq; quū superior pellicula dēsior est procreant. In quibus igit, si altius humorū copia substiterit, primū purgatio tētanda est. Nā si hoc neglecto, prius discutere aggrediaris, obstrues ipsos potius q̃ per cutē euacuabis. Sin autē nullæ in alto deliteant, humorū colluuies, per cutē uacuare oportet, nec procul attrahere, si aluo, aut uomitu uacuationē moliare, sed humorū qui cuticulæ impacti sunt, curationē medicamētis experiere, quæ exutūt calfaciūtq; maxime quū latę sunt eruptiōes, siquidē tam frigido, crassoq; humori, huiusmodi dedicata sunt. Lauti igitur tenerorū foliorū, rutæ & mānæ, æqualē, singulorū portionem detritā & lachrymā thuris oleo subactā delinito, uel betā tenerā incoctā tritāq; inducito, aut cerę drachmas octo, sulfuris, tantundē, salis drachmas * sex. Arida in pollinē coacta, & olei cyatho dimidio superfusa, omnia simul incoquito, factoq; emplastro utitor. Sed coctioni sedulò assistendū est, quod uehementer efficax remediū sit. *Manuscriptū exēplar octo habet.

AD EPINYCTIDAS. Cap. IX.

Apud Avic. dr' essera 1 4°. can. et apud Albu[illegible] dr' Alsharra in tract. 31°. cap. 8°. [illegible] particula 2. sed tamen non idem esse putandum est quod hec pustule ulcerose [illegible], esse autem avic. [illegible].

Epinyctides ulcuscula sunt, sua sponte erũpentia, pustularũ specie & subrubra, quibus apertis, cruẽta sanies defluit, per diemq; nõ magnopere excruciãt: per noctẽ uero, graui magis q̃ pro ratiõe ulceris, dolore torquẽt. Itaq; liquor silphii aqua solutus imponitur. nam citra rosionẽ deficcat, aut cicuta in leuorẽ detrita inducitur, aut braßica cruda cũ aqua, aut apiũ cum polẽta trita applicatur, aut alterci folia cũ melle pertrita admouẽtur, aut solanũ per se, & cum coriandro uiridi, aut oliuæ foliis utitor cũ aqua coctis: aut uuas acinis excẽptis, leues, splenio illitas imponito, uel adianthũ ex melle tritum. Vitari debet acrium, acidorum, & salsorum esus, fomenta, balneum, & insolatus.

DE PVSTVLIS, QVAE GRAECE PHLYctænæ dicuntur. Cap. X.

Pustulæ quæ non sua sponte rũpuntur, sed graui dolore excruciant, acuta perforari acu debẽt, qua parte humoris colluuiẽ subesse senseris. Deinde humore leuiter expreßo cutis obducta finitur, donec impleatur. At si uulnus cõniueat, denuo pustula perforanda est similiter & exprimenda, tũ cutis præposita, seruanda quandiu id quod sub ea exulceratum est, ad cicatricem peruenerit. Priusquam igitur pustulæ erumpant, cocta lenticula, cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta, cinere calido tepefacta imponuntur, & loci attinguntur. Quòd si ruptæ fuerint, & ulcus excitatum, adeps suillus liquefactus & argenti spumæ detritæ mistus, in linteumq; illitus admouetur, uel lilii radix in aqua cocta tritaq; cum cerato imponitur.

AD EPINYCTIDAS ET PVSTVLAS.

Argẽti spuma & sulfur ignẽ non expertũ pari portione cum acceto applicantur, item myrtus in leuorem redacta, sordium illitione cum oleo & uino: benefacit, tum his, tum calidis feruoribus & pituitæ eruptionibus, gliscentibus capitis ulceribus, furunculis incipientibus & adustis medicamẽtum, & quod molybdena, & quod ouis pręparatur.

AD AMBVSTA IGNI. Cap. XI.

Ambusta igni medicamentis indigent quæ modicè abstergãt, non euidenter calefaciant, aut refrigerent. Itaq; terra chia, cimolia, cretica, omnisq; leuis illita cum aceto non admodum acri, uel aqua, præclarè facit, prohibetq; pustulas excitari. itẽ ouum integrum crudum statim impositum, lana molli exceptum. etenim refrigerat leuiter & citra rosionem deficcat. idem efficit atramentum scriptorium illitum, uel lachryma thuris aqua diluta, uel lenticula cocta tritaq;, uel eruus iniicitur. At ex aqua calente ustiones priusquam pustulæ oriantur, oliuarum halmadum aqua continue superfunduntur, ipsæq; halmades cum polenta contritæ inducuntur, aut alumen scissile, pertri-

tum cum aceto illinitur, aut fel taurinum cum aqua copiosiore liquatum inungitur, aut lixiuium stillatitium superfunditur garo, aut muria fouetur, aut bulbi liliorũ, aut hyacinthi, aut narcissi cum rosaceo triti & in sordium spissitudinem coacti delinuntur. Marcellus autem hoc compositum tradit. Panniculi melle imbuti & hordei succo irrigui combustiq; cineris mittuntur drachmæ octo, cerusæ drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, seui caprilli, rosacei, singulorum drachmæ sedecim. At pustulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur, aut lixiuium cum calce uiua cerato mixtũ illitumq; linteolo imponitur, iam quod spherion dicitur medicamentũ, ambustis utile est, partes exulceratæ poris contritis obducuntur, aut portulaca contrita cum polẽtis, aut columbæ fimi linteolo inuoluti cumbustiq; & oleo diluti cinere utitor. Mirifice proficit & piceæ, aut rhedæ cortex, aut adiantũ aridum, leuigatumq;, aut myrti folia combusta, pertritaq; insperguntur. efficax autẽ unumquodq; horum est & si cum cerato componitur, item quod rubrę anchusæ radicis siccæ & in leuorem contusæ pondo trientem recipit, ceræ tractæ põdo dodrantem, rosacei uncias duodeuiginti, iam quod cerusa constat cum modica cerui medulla, laudatum est remedium.

AD EOS QVI FLAGRIS CAESI SVNT. Cap. XII.

Cerusæ, argẽti spumæ æqualis portio, ceræ quadrupla cum susino, aut rosaceo, emplastri modo inducitur, primo die priuatim susino solo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem, ouum integrum, sine eruis unita cæsis imponũtur, item pellis ouis recens excoriatæ calens adhuc circundata, quolibet efficacius die uno & nocte persanat.

QVO MODO PILI ADVSTIS RENASCANTVR. Cap. XIII.

Pili ambustis nascuntur, si fici folia in fictili tosta, cum cerato in emplastri modũ imponas, aut fici pinguis drachmis octo, sampsuci drachma, tritis cum oleo donec cerati fiat spissitudo, utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centum, æris squamæ drachmas decem cum aqua subactas in pastillos cogito, in usu partẽ unam cerati partibus octo diluito.

AD ABRASA, QVAE APOSYRmata Græci dicunt. Cap. XIIII.

Abrasa & superficiẽ infestantia ulcera, primũ aut uino aut aceto, aut muria acetosa astringes. Deinde medicamẽtis, ad cicatricẽ ducendã, utere, tum liparis, tũ ex albis emplastris triphẽris. Summe autẽ facit quod cerusę partẽ unam recipit, ammoniaci, dimidiam, myrtei quod satis est. Ammoniaco ex aqua in leuorem trito cerusa miscetur, myrteumq; superfunditur: utitor lipara. Vel lapidis detrimento probe eloto, squamam æris admisceto, & myrteo in leuo-

rem coactis utitor, aut cimolia, & argēti spuma, ex uino, ricininoq; & myrteo trit is utitor.

AD ABRASA, INTERTRIGENES, INVETERATA ulcera, senilem teneramq; cutem.

Argenti spumæ chrysitidis drachmæ quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, resinæ siccæ ex teda drachmæ duodecim, olei sesquihemina. Argēti spumæ oleo incoctæ reliqua adiiciūtur: rudicula agitatis, uel etiā in pila emolliris utitor, sed cutē abrasam ab ulceribus nō oportet amputare, sed medicamentū ei inducere: sic enim glutinabitur uel nigrescens. At ulceri, quod eroditur sordidumq; est, si carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterum abrasa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, si illinatur leuigatū, cum melle, aut iunci rotundi coma cremata, & cum melle imposita.

AD ABRASA, FLAGRIS CAESA, ET ARTICVlorum contusiones medicamentum, quod dolorem leuet anodynon appellatum.

Argenti spumę, cerusę, singulorū unciæ decē, ceræ unciæ sex, olei puri, aut rosacei sesquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadē ualet Pelarion quoq; ex helcysmate quod est stercus argēti, item medicamentū quod ouis constet.

DE FORMICA, ET VERRVCA. Cap. XV.

Trunq; uitiū, cutis excrescētia est exigua, callosa, & plerunq; figura teres: sed formica, quæ Græce myrmecion dicitur, latiore basi, & sessilis est, similē mordētis formicę sensum inducit. Verruca autē, quæ Græcis uocatur acrochordon, angusti ore, & pēsilis est, ut chordæ nexu suspēsa pendere uideatur. Hos igitur tumores, elateriū cum sale infricatū tollit, thuris lachryma cum aceto, grossi cum aceto, farina, & nitro, liquor fici illitus similiter facit, tithymalli, smaridis caput salsum concrematū, ærugo cū sulfure ignē nō experto cōbusta, ocymi folia cū attamēto sutorio, sarmentorū adhuc uiridiū ustorū quod distillat, fimus ouillus cum aceto, hircinū fel illitum, heliotropii magni fructus, cum uino applicatus, ruta cum nitro & pipere, nitrū cum urina pueri uenerem non experti, stercus bouis gregarii in aceto.

DE GANGLIO. Cap. XVI.

Anglium neruorū concretio est, ex ictu, aut lassitudine oboriens, in pluribus quidē corporis partibus, præcipue uero motui dicatis, nempe manu summa, & pedibus. Quo in uitio Archigenes calcē uiuam unà cum adipe anserino, & terebinthina, imponendā censet. Sæpe uero medicamine, quod lapidē achatem recipit, utitor. At Oribasius, eo quod subsequitur, cerusæ, resinæ piceæ, olei ueteris, singulorū uncia, ammoniaci suffiminis, galbani, singulorū tantundem, ceræ unciæ quatuor, aut pilā pensilē plumbo conflatā, inquit, crassiorem uertebræ modo, ganglio ampliorem imponito, deligatoq;: pondere

ſiquidem longiori temporis ſpatio ipſum diſſoluit, atq; hoc nos utimur.

DE INFLAMMATIONE. Cap. XVII.

OMnes ex æquo tumores calidos, quibus dolor, feruorq; adeſt, noſtri inflammationes, Græci phlegmonas appellare cō ſueuerunt. Verum pro diuerſa quæ ipſos facit, materia, hi quoque euariant. Cum enim ſanguis probus & craſſitie mediocris, in particulam aliquā uniuerſim confluxerit, ac propter copiā impactus inhæſerit, inflāmatio proprie appellata naſcitur. Cum uero flaua bilis in parte aliqua ſubſtiterit, herpetē uocant, ubi uero & ſanguis, & bilis flaua ſimul incubuerint, eryſipelas excitatur. At cum ſanguis, qui influit, calidus impēſe & craſſus fuerit, carbūculos mouere ſolet. Itaq; ab inflammatione quæ peculiariter phlegmone dicitur, & multis ſemper accidit, incipiendum eſſe iudico. Tumor rubēs, doloris plenus, tangenti renitens, & calidꝰ ex ſanguine, ut à me dictū eſt, probo originē trahit: qui, ſanguinē dico, nunc ex toto fertur corpore, nūc in aliquā particulam copioſus incūbit, ſic ut à uaſis nequeat contineri, exciditq; aliquid roris modo in ampla partium quę intercedunt, ſpatia. Eſt cum uitiū hoc uulneribus, fracturis, ulceribus, aliiſq; pluribus externis cauſis ſuperuenit. Cum itaq; inflāmatio repente eueſtigio particulā quampiam ſine manifeſta cauſa præcedēte obſederit, totū uero corpus, parti contagiū tranſmittat, uniuerſum quidē id, ſanguinis dimiſſione, uacuari oportet. quod autē inflammationē experitur, ſuperfundere ac illinere medicamētis, quæ nō calefaciāt, humectētq;, ſed illuuiē humoris repellere ſint idonea. At quod iam in affectam partē ſe receperit, euacuatur. Itaq; illinitur cataplaſma quod conſtat ſemperuiuo, mali Punici cortice, uino incocto, cera, & polēta. hoc & ſimilibus cum dolor uehemens non urget utendū eſt. Vbi uero particula fluxionē cum dolore ampliore ſenſerit, ne ſic quidē calens aqua oleum'ue adhiberi debet, aut ex farinis cataplaſmata, ut quę fluxionū uitiis omnia ſint inimica, doloris tamen uehemētia leniri eo quod conſtat paſſo roſaceo, ceraq; modica, & lanis ſordidis quæ œſypi multū contineant. Per æſtatē quidē frigida, hyeme egelida excipiuntur, applicanturq;, ſed ita ut ſuperiores quoq; affectis partibus locos, ſpongia uino auſtero imbuta, aut poſca frigida cōprehendant. cæterū miſcentur cum cataplaſmatis utiliter etiā herbæ. Parietaria igitur ad omnē inflammationem accommoda eſt, tum per initia, tum in augmento, conſimiliter glauciū, atriplex, malua, lactuca, cucurbita, calidis illitæ, benefaciunt & tribuli utriq; inflammationibus ex influxu concitatis. braſſica uero dureſcentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur, nec pus ſubſidet, curationē tētabis emplaſtro, quod ex chalcitide conficitur, aut quodā perſimili fluxionibus dicato, lanam uero purā uino auſtero imbutam extrinſecus medicamento ſuperaccommodabis. Atq; hac ratione inflāmationibus ex humoris defluxu contractis medeberis. Eas

autem quæ occasioni cuidam feruntur acceptæ, si calefacias humectesq;, nõ offenderis, ac si usus quãdoq; postulauerit, scarificare ipsas, conueniẽs erit. At si ob defluxionẽ ortas inflãmationes scarificatione diuiseris, præsertim per initia, malũ quoddam haud mediocre ægrotanti accerses.

DE EXTERIORIBVS CORPORIS abscessibus. Cap. XVIII.

Quod si fieri non posse tibi uideatur, ut puris eruptionem impedias, panem hydrelæo incoctum delines, aut farinam hordeaceam consimili præparatam modo. particulam iure radicis althææ incoctæ fouebis. At si tumor ad suppurationẽ contumax est, aut ægre discutitur, cataplasmate ex ficis siccatis utere: oportet autem ficus dulces pinguesq; incoctas aqua eliquescere, ac ius ipsarum in tenuis mellis speciem cogi, farinamq; hordeaceam adiici, & si quidem tumor subsidet minus ac conuenit, ficus incoques hyssopum, origanumue: sin uoles magis intendere, salem decocto iniicies diligenter animum aduertens, ne ex siccitate nimia pars in duritiem occallescat. Tale si quando uideris, cucumis syluestris radicẽ, aut althææ, aut bryoniæ aqua simul decoques. ualentior autem & discutiendo promptior, dracunculi radix est, ipsumq; medicamentũ, quod dracũculo constat, ualide huiusmodi uitia disiicit. Nonnunquam igitur solum hũc decoques, nonnunquam & ficus siccatas admiscebis, farinamq; simul cum adipe. Iam anethinũ oleum crudos humores, incoctosq; tumores, & concoquit, & discutit. Item pix duros ac crudos tumores uniuersos cataplasmatis indita concoquit, magisq; liquida. MEDICAMENTVM COMPOSITVM, quod abscessus iam coctos expellit, ut subinde pus in splenio reperiatur: nõdum uero coctos in totum digerit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundem, lomenti drachmæ sex, exceptum pice liquida, pelliq; illitum imponitur. Splenium uero non prius aufertur quàm sua spõte deciderit. sed medicamentum non multo ante præparari debet, ut quod confestim siccescat. In his autem si tumor nõ dissipatus fuerit, & pus sub eo delitescat, parte scalpello diuisa, id ipsum uacuabitur, cura deinceps adhibita ne oleum, aut aqua admoueatur, uerũ si uulnus abluere interim oporteat, aqua mulsa, posca, uino & mulso utendum est. Si uero inflammatione conflictetur, ex lenticula cataplasma inducitur. ubi illa caret, alio quodam medicamento, quod illini queat in huiusmodi sectionibus utemur. quinetiam eo quod constat chalcitide. Cæterum super ipsis iniicitur spongia lana ue uino austero imbuta, uulneri autem nullum pingue medicamẽtum accommodatur, quale est tetrapharmacum. nam uehemẽter postulat siccescere.

QVAE ABSCESSVS RVMPANT.

Quoniam nonnulli abscessus ferramento diuidi non sustinent, tentanda sunt & medicamenta, quæ ab extrahendo dicta sunt epispastica: narcissi

radix in pollinem detrita, & in mulsa cum irino cocta illinitur, uel tenera calami radix, minutim detrita cum melle. quòd si dura fuerit, mulsæ prius incoquetur: uel aristolochiam cum melle applicato. rumpit autem picis aridæ & propolis Creticæ par modus, cicatricemq; inducit.

DIONYSIA AD ABSCESSVS MIRABILIS, ITEM ad mammas & inguina, epispastice, quę per latentes meatus discutit.

Olei ueteris, aquæ singulorum pondo libra, hydrelæum incoquitur, mox, aphronitri pondo unciæ sex adiiciūtur, misyos pondo uncia una uel duę, incoquuntur donec manus non inquinent. Deinde miscentur mānę, thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum pondo unciæ sex.

AD NERVICOS ABSCESSVS.

Ceræ, colophoniæ, butyri singulorū libra, picis aridæ, mellis, singulorum libræ duæ, æruginis unciæ tres. ALIVD epispaticum. Suffiminis ammoniaci selibra, ceræ, terebinthinæ, singulorū triens, sulfuris uiui quadrans: nitri quadrans. Smilion autē medicamen appellatum, & quod porris constat, ualide tumores iam mutatos rumpit. Quòd lini seminis succū recipit, percōmode discutit, mutat, rumpitq;. At mitioribus abscessibus medicamenta cōgruent etiam ad parotidas inscripta. Atq; hęc de abscessu, qui ab inflāmatione emanat. Galenus autē memoriæ tradidit abscessum nulla præcedente inflāmatione constitui, quæ ex probo sanguine habeat originem. Statim siquidē ab initio, inquit, humor aliquis aliàs specie alius in parte quadā collectus, uicina illi corpora excoriat tempore, & à subiectis dirimit. Sane inueniūtur in huiusmodi abscessibus cum scalpello sunt diuisi, omnigenæ, tum humorū, tum solidorum quorundā corporum species. Etenim stercori, urinæ, grumo, humori mel referenti, mucosoq;: ad hæc ossibus, unguibus & pilis, consimilia corpora reperiuntur, imò & animalcula subinde inuenta omnibus prope quæ ex putredine subnascūtur simillima. Præterea in abscessibus potissimum inueteratis, qui ex humorū decubitu prouenerint, colligi tradit, quæ lapides, arenas, testas, ligna, carbones, lutum, sordes, amurcam & fæcem repræsentent. Quare absolutior exteriorum maxime corporis abscessum significatio compēdiose tradenda est, tum eorum qui medicamentis discuti non possunt. Abscessus itaque est carnium seu partium carnosarum, nempe musculorum, uenarū, arteriarū corruptio, mutatioq;. In genere abscessuum nōnulli tunica cōprehendūtur, ut atheromata, steatomata, melicerides. Alii sine tunica cōstituuntur, quæ generis uocabulum usurpant, unde sermo hic noster procedit. Porrò abscessuum generationem plurima parte inflammatio præcedit, de qua disceptatum est. Interim protinus ab initio, quemadmodum nuper dicebamus enascūtur. Comites abscessuū sunt, igneus loci feruor, tumor eminēs, ruberq; magis ac antea, durusq; cū dolore punctorio, pul-

ſu & grauitate,ut aliquid ex particula ſuſpēſum eſſe uideatur. Quòd ſi uero locus inſignis extiterit,febris accedit & rigor inordinatus.noctu potiſſimum dolor fatigat,& febricula. Eſt cum inguinis inflāmatio, proximis in glādulis excitetur. Vbi uero abſceſſus in totū fuerit abſolutus, magna parte decreſcit,punctus obueniunt pruriginoſi, & leuiter ſtupidi, tumor in mucronē magis faſtigiatur,tactu lenis,cedensq́;, ſuperficies in uertice auellitur. Dico autē hæc de his qui foras rumpuntur. Si igitur uel medicamentis, uel ſua ſponte rupti fuerint,emmoto medicamine,curationē tentabis, parte iam pure uacuata:ſin aliter accidat,aperire ipſum in cum modum oportet,quem in chirurgica explicabimus.

DE GANGRAENA, ET SPHACELO. Cap. XIX.

CVm inflāmatio, neq; diſcutitur, neq; in pus mutatur,ſa pe in gangrænam,& ſiderationē,quæ Græcis dicitur ſphacelos,incidit,de quibus iam ſermonē inſtituimus. Gangrænas enim appellant,cū membrū aliquod ob inflāmationis, qua conflictatur,magnitudinē emoritur:neq; iam cōfirmatas ſic dicunt,ſed quæ etiam num fiūt. Eius mali uis eſt, ut niſi celerrime ſuccurras,facile affecta pars, quatenus uicina cōprehendit,mortis habitū repræſentet,& hominē iugulet. Vbi uero membra ſic uitiata in totum ſenſu fuerint deſtituta, affectū non amplius gangrænam,ſed iam ſiderationem nuncupant. Quin & oſſibus hoc mali accidit, cum caro ipſis circundata, praua ſcatens ſanie, ipſa hac imbuerit,ac putredine conſumpſerit. Cum itaq; membrū ex toto, uita,ſenſu,motuq́; priuatum eſt,confeſtim præcidi oportet quamproxime ſanę parti. Gangrænam uero curamus, ſanguine ex parte uitiata affatim emiſſo,uel enim uena inciſa ſanguis corruptus, cum uena amplior in ipſo membro appareat,detrahendus,uel cute totius corporis diuiſa, multis altisq́; plagis. ubi uero ſanguinem emanare permiſerimus, medicamētum aliquod putridis conſecratum induci debet,quale eſt,farina erui,aut lolii, aut lomentum ex melle acetoſo. Quòd ſi ualentius imponere cogites,ſalem adiicito,aut paſtillum Andronis,aut eius generis aliquem. Faciūt ad gangrænas,& uetuſtæ nuces:cortex aūt ipſas expurgat: item liquor tithymalli tēpeſtiue & medioeriter adhibitus. Opitulatur ipſis & lupinorū amarorum decocti ius inſperſum. Nonnulli uero ubi putridam partem præciderint,quò ſecurius mali radicem euellant, candens ferramentum adigunt. in quibus ſale cum porro utendum eſt. Vt autem cruſtæ citius decidant, cataplaſma deinde accōmodatur ex pane, uel hordeacea farina uel triticea ex hydrelæo incocta. Item cephalicū aridū ex melle,tetrapharmacū,& Macedonicū ut appellāt,utiliter imponit. Iā panis cū apio trit⁹, aut ocymo,ſic iris,uel panax,uel ariſtolochia,uel acorū cū melle,uel thus cruſtas probe ſeparat. Idē pręſtat Macheriōis medicamentū,& Iſus linamēto illita ex melle. In teneris aūt corporib⁹ abūde eſt etiā erui farina ex melle.

EX ORIBASII COMMENTARIIS AD GANGRAENAS

Aeruginis rasæ, rubricæ, aluminis scissilis, singulorum par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, scalpello undique exasperatis. Item lolii farina cum radicula & sale, nonnunquam etiam aceto. uua passa acinis uacua ta, cum cortice ex sale & oxymelite. Ad hæc nucum iuglãdium medulla, myrti folia uino incocta, tritaq; ex melle, radicula cum aceto, crustas etiam ad ossa usque rumpit.

DE HERPETE. Cap. XX.

Vm bilis flaua nullo infecta humore excreta in particulã quãpiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidẽ substantia crassior sit, acriorq;, totam cutem adusque carnem subiectã exulcerat, uocaturq; herpes exedens. Si uero tenuior & minus acris calidaq;, pustulas exiguas, per summam cutem milio similes excitat, ob quam similitudinem, herpes miliaris dicitur. At Oribasio authore, pituita cum flaua bile mista, miliarem herpetem creat. Corpore igitur toto medicamine quod ducendæ bili est, euacuato, loco affecto refrigerãtia siccantiaq; inducuntur, principio capteoli uitis, rubi & plantaginis applicantur. postea uero lenticula his miscetur interim, & mel & polenta. Item cataplasma sine semperuiuo, quod ad inflammationes ex confluxu inscriptum est. Verum exulcerata pastillis inunguntur passo, aut uino tenui & austero non ueteri, aut posca diluta subactis. inducitur & glaucium, eiq; consimilia ex aqua. nihil autem remittẽte morbo, aceto dilutũ admouetur. succo autẽ plantaginis, aut solani, aut uino soluta medicamina magnifice auxiliantur: aut lini semen torridum oleo uinoq; incoctum, inq; leuorem redactũ imponitur: aut terra cimolia, solani subacta succo perungitur: & argenti spumæ unciæ quatuor, porri succi septem cyathi, betæ succi tantundem, leuigata illinuntur: at inueteratis iam huiusmodi ulceribus, Musæ pastillus & Andronius efficax est. ALIVD Ad herpetẽ pustulosum. recrementum plumbi ex uino austero leuigatum illinitur, superiniiciuntur betæ folia uino incocta, uel ceræ triens, myrtei unciæ sedecim, stercoris plumbi triens, uino diluta illinũtur: at ubi id quod serpit repressum fuerit, cerato ex recremẽto utitor, aut lente cocta cum melle partem repleto. Ad herpetem uero qui sub cute affligit, retrimentũ plumbi, rutæ leuigatæ succo excipitur, aut ceratum myrteum in uicem rutæ. ALIVD. Lanæ ueteris illotæ, circa tedam cõbustæ drachmæ duodecim & semissis, ceræ drachmæ uigintiquinq;, recrementi plumbi drachma, seui caprilli curati lotiq; ex aqua drachmæ uigintiquinq;, myrtei unciæ quinq;. ALIVD ad herpetas acute depascentes, corii mali Punici dulcis drachmę sex, argenti spumæ tantundem, lanæ illotæ tedæ combustæ adhærentis drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, cerussæ drachmæ octo, thuris, aluminis scissi, singulorum drachma, uino aut myrteo excipiuntur.

DE ERYSIPELATE QVI SAcer ignis dicitur. Cap. XXI.

Alenus tumorē ex feruente & tenui ſanguine conflatum priuatim quidē & proprie eryſipelas, qui ſacer ignis Latinis dicitur, appellauit. Cū uero nec plane biliosa, nec ſanguinea fluxio eſt, ſed ex ambabus miſta, utiq; ab eo quod in miſtura ſuperat nomen uitio indidit. Etenim ubi ſanguis excellebat inflammationem eryſipelaceā, ubi bilis flaua præpollet, eryſipelas inflammatū dixit. Vtro autē modo dicas, nihil adeo ad præſidiorū uſum intereſt. Id uero ſcire oportet eryſipelata quæ capiti potiſſimū oboriuntur, plus faceſſere negotii, adeoq; eſſe periculoſa ut niſi efficax cōſequantur auxilium, interim quoq; affectos ſtrangulent. Quod ſimul ac fuerit deprehēſum, protinus ab initio uena in cubito præſertim humeraria debet incidi. ſin autem hæc non appareat, ea quæ ſe conſpectui obiicit. At ſi quid ſanguinis dimiſſionem impediat, purgatione utendū ex medicamēto quod bili ducēdæ eſt. Hac ſane & in aliarū partiū eryſipelatis uti, uel clyſteriis efficacioribꝰ oportet, tum ipſis illinere quæ influentē materiam refrigerantiū uirtute repellunt, collectā uero, calefacientiū mediocriter & humectantium digerāt, priuſq̄ particula liueat, aut nigreſcat, adhibita ſemper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequentius immutentur, primis per ſpongias bene tinctas ablotis, ſiquidē multus particulæ feruor celeriter in uaporem erumpens, hæc deſiccat. Cæterum requirunt eryſipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cum humiditate, non aſtringant: quale eſt ſemperuiuū, portulaca, pſyllion, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanū, altercum, lactuca, glauciū, item apium, & rhamni folia per ſe uel cum pane illita. item ceratum ex aqua admodum frigida. His miſcetur etiam opii aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ. Iam cōpoſita medicamenta inducūtur, fietq;oceratū, cera tracta roſacei quadruplo admixto ex oleo immaturo ſine ſale confecto: his in pila emollitis, aquæ frigidæ ſuperfunditur, quantū poteſt recipi. Si uero aceti tenuis & pellucidi momētum tēperes, præſtantius medicamentū habiturus es. Item polenta cum herba quadā frigidiore ex iis quas enumerauimus affatim membrū refrigerant. Idē efficiunt palmulæ pingues cum horum aliquo mixtæ. Ad hæc pars etiā delinetur ceruſa, uel terra cimolia, aut figulari cum ſolano, aut argēti ſpuma cum roſaceo, aut chalcitide cum oleo paſſoq;, aut ceruſa cum aceto & lycio, item acacia cum aceto. Cum feruor remittit utendū ſimplicibus quidem, ſulfure uiuo & menta cum oxyrhodino, aut ruta cum abſinthio, aceto & oleo, aut argenti ſpuma cum porri & betæ ſucco. compoſitis autem, priuatim in capite hoc paſtillo. Argenti ſpuma, ceruſa, croco, ſulfure ignē non experto, opio'que cum paſſo. Cōmuniter autem omnibus, minio ſinopico, chalcitide, miſy toſto, ærugine, atramēto ſutorio, alumine ſciſſili

pari põdere ex aceto utitor. ALIVD. Sulfuris uiui, cerusæ, opii, acaciæ paribus singulorũ portionibus, ex aceto. Cataplasma ad sacrũ ignem, herpetas, abscessus, parotidas & ambusta. Althęæ nouellę foliorũ tenerorũ pondo: cocta in hydrelæo perbellè teruntur, adiectoq; rosacei triente, argenti spumæ, cerusæ singulorũ unciis duabus & semisse, iterũ leuigantur cũ succo coriani, aut semperuiui, aut solani: deinde micis panis adiunctis ut emplastri formã induat, illinitur. Hoc autẽ emplastro utitor quod recipit recinini pondo, myrtei pondo, unguenti quincuncẽ, argẽti spumæ trientẽ, ęruginis rasę sextantem. Aerugo & argenti spuma aceto leuigantur. Ceratum ad erysipelata & ambusta. Cerę tractę pondo triens, rosacei pondo quadrans, oua sex, perdicii herbę pondo triens. Vbi uero inflammatio mẽbri conquieuerit, aut uetustatem experiatur, cataplasma illi, priusquam liueat, ex cruda polenta est imponendũ. Quòd si liuor iam occuparit, cute scarificatu incisa, cataplasma induci, locusq; perfundi plurimũ ex aqua calida dulci debet, sed & marina & muria interim cõducet, quinetiam ipsi cataplasmati talis aqua, uel acetum, uel acetosa muria misceatur. Deinde cõ memoratis medicamentis compositis cura adhibita uti licet. Nam si inflãmatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

DE PHYMATE, BVBONE ET PHYGETLO Cap. XXII.

AVthore Galeno, bubo, phyma, & phygetlon, glandularũ affectus sunt: bubo quidem inflamniatio, phyma autem glandulæ inflammatio ad suppurationem spectans. Aliorum uero quorundam sententia communiter omnes, qui à natura abhorrent, ceu timidi abscessus, quamcunq; corporis partem obsideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modũ scribit: Quibus phymata urinarium meatum exercent, hi abscessu in uomicam erumpente liberantur. At bubones qui prolapsu, aut aliis ulceribus, aut doloribus contrahuntur periculo uacant: febribus autem superuenientes, qui plurima parte ex pestilentiali lue solent incidere, deterrimi sunt, siue femora, siue alas, aut ceruicem inuaserint. Verum priores initio, quemadmodum inflammatio quælibet, auxiliis repellũtur, quæ refrigerant, astringuntq;, uel spongiis ex posca impositis, uel lanis oleo crudo uinoq; imbutis, uel rosaceo, uel melino, uel lentiscino, uel myrteo, deinde iis quæ digerunt utendum. At si corpus uniuersum succis æquabiliter redundet, prius ipsum uacuari conuenit. ubi iam inanitum est, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, sicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula si inflammatione tentetur, lanis oleo quodam laxante, irriguis, rectè lenitur totumq; ipsis membrum inuoluitur. Cum tumor ad suppurationem spectauerit, non promptè diuidere, sed medicamentis quæ cerati speciem referunt, digerere nitemur, cuiusmodi potissimum est ex apyrano confectum. Item quod ab herbis dicitur botanicon, si per hæc non discutitur rũ

pere adgrediemur, aliorum abscessuum modo, similiterq; illis mederi. In iis autem qui ob febres aut omnino humorum abundantiã procreantur, caueri debent repellẽtia, ne materies penitius detrusa cursum repetat, sed ab iis quę digerunt, statim curationem incipere consilium est. Si aũt nihil prohibet, nempe aut ætas aut uirtus, sanguis prius è cubito dimittetur. de inde loco fomenta inducẽtur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum sylua, maximè ex iis quę tertio uolumine ad parotidas dicta sunt, transferenda est. Item ex illis quę nuper contra inflammationes prodidimus, quemadmodum etiam phygethli curatio, tum hinc tum ex remediis erysipelati accommodatis petetur. After atticus herba quam & bubonion, quasi dicas inguinariam, ea ipsa de causa uocant, non solum illitus sed etiam alligatus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim discutit adiantum, si illinatur, atriplex, parietaria, althææ radix uino incocta, ammoniacum cum melle mollitum inductum'que, uiscus cum resina cerato'que. Rumpit autem abscessum propolis, lupini amari ex aceto illiti, cucumis syluestris radix, terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrum cum fermento aut ficis.

DE FVRVNCVLO, QVI DOTHIEN appellatur. Cap. XXIII.

Vrunculus, tumor est abscessum præ se ferens, qui ex crassis humoribus in carnosis plerunq; partibus concipitur, mitis quidem, cum in sola cute coiit: peruicax autem, malignusq;, ubi subter actis radicibus in superficiem erumpit. Dissipat autem furunculum ac concoquit triticum commansum & impositũ: mastiche ægyptia, uuæ passæ quibus acini sint exempti cum sale tritæ, ac illitę, hunc disiiciunt aut rũpunt, uel siccæ fici hydromelite incoctę imponũtur, uel resina ficis mista inducitur, uel ipsę ficus cum fuerint pingues dissectæ, uel fermentum cum nitro, uel lini semen cum melle, uel alterci folia, trita cum butyro. Composita uero hæc proficiunt, quod ex fermento quod polline farinaceo constat, & quod priuatim à furunculo Græce dicitur dothienicon, fomenta autem adhibentur ex spongiis mollibus continue calenti aquæ intinctis, deinde sic medicamenta iniiciuntur.

DE TEREBINTHO. Cap. XXIIII.

Ribasius terebinthum sane phymatis speciem esse asserit, super quam pustula nigra emineat: hac rupta id quod subiacet desquamato simile apparet. ubi scalpello diuiseris, pus deprehenditur. Dioscorides autem Alexandreus literis mandauit terebinthos cutis esse excrescentias, rotundas, nigrouirides, terebinthi fructum referentes, atq; has aliis phymatum tumoribus similiter curari censet: auxilia ex supra comprehensis huc transferenda.

Vm sanguis in atram bilem conuersus inferuescens'que aliqua se parte receperit, carbunculus fieri solet, quòd uitiū plerunq; à pustula ambustis consimili, interim uero & sine hac incipit. Cæterū inter initia, quibus hoc malū instat, particulam omnino scabunt, unde pustula, nunc una oritur: qua rupta, ulcus cū crusta gignitur: nunc plures erūpunt, milii seminis modo exiles: quibus perruptis similiter crustaceum ulcus prouenit, quale ferramenta candentia excitant, modo crusta ipsa cinereum colorem, modo nigrum præferēte, sic ut inferiori carni continua adhærescat, & quodam modo affixa sit, cum erosione. Reliqua autem caro circumposita, in feruidā peruenit inflammationē, quam Græci phlogosim appellant, & colore nigrescit, splēdetq; bituminis & picis modo. talis autem est bilis exactè atra. Verum carbunculi, qui in carne radices egerint, confestim circumscribuntur: qui mēbranas, neruosq; occupant, diutius remanent, luemq; subiectis corporibus impartiunt, ut etiam inflammationes quæ erysipelatis naturam resipiant, in ipsis excitentur. plerisq; itidem in suppurationem conuersi sunt. multis febres accedūt. Iam uero carbunculi ex causis populatim grassantibus excitantur. Curatio ipsorum, nisi admodum fuerint exigui à uacuatione sanguinis è uena ad animæ defectionem usq; dimissi, tentanda est: mox scarificatis rectè accommodatur plagis ob succi crassitiem altioribus: particulæ laboranti inducuntur, quæ modicè reprimunt dissipantq;. tale est cataplasma, tum quod ex plantagine conficitur, tum quod ex discocta lente constat, scilicet, mixta panis furnacei mica. Esto autem panis, nec omnino à furfure purus, nec nimium eius habens, super ipsum uero ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur, cuiusmodi est Andronis, Pasionis, & Polyidæ, diluiq; id uino aliquo dulci, ad sordium spissitudinem debebit. Item massalioticum aridum, uel & ipsum similiter dilutū. Item radix dracunculi, uel aristolochiæ, uel liquor silphii, uel cirenaici, singula ex aceto probe delinentur. At quę erysipelatis naturā referunt, suprà cōprehensis ad id uitii remediis perungētur. Quæ uero partes cōsortii lege affici putantur, succidis lanis ex œnelæo madefaciendę sunt. Vbi iam ardor acquieuerit, carbunculis iniiciūtur cerata cephalica, animenæ, emmota. generosissimū est quod herbis, tum illud quod nitro cōstat, itē arida ulceribus depascentibus dicata, per se, & cum rosaceo. Cum autem durities remanet, utemur melino Serapiōis, operam adhibētes, ut quàm celerrime carbunculi in uomicam erumpant. Quod quidem fiet, si die bis, noctu semel, tū cataplasmata, tum medicamenta mutes. At quo radicitus carbunlos diuellas, dirimasq; ab adiacentiū cōmercio, malū Punicum, acidum, minutatim concisum in aceto coques: ubi intabuerit, in leuorem deteres, linteo'que illitum induces: cum siccescit, aceto humectabis. Item nucis

auellanæ ueteris, uel etiam non ueteris medulla carbunculos maturat rũpitq́;. Hoc præstant & cupressi folia, tum germina, nouelli & molles galbuli cum polenta, uua acinis uacua, ficus siccæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor silphii, cum ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis passis, & suillo adipe.

AD CARBVNCVLOS VEHEMENTER EFFICAX.

Arẽgti spumæ libra, olei ueteris libra & semissis, auripigmẽti uncia. Oleo cũ argenri spuma dum manus nõ inquinet incocto, sublatoq́; ab igne, auripigmentum adiicitur, rursusq́; medicamentum coquitur donec nigrescat, tritis in pila utitor per linamenta filiatim carpta.

AD GANGRENAS, VLCERA VETERA, CHIRONIA strumas, podagram: priuatim uero ad carbunculos, ac eos qui palpebras infestant.

* Aldus habet drachmas duas.

Opii, acaciæ, misyos tosti, squamæ æris, singulorum * drachma, atramenti sutorii drachma, alterci seminis drachma, tritis ex aqua utitor, probè facit & tetrapharmacum quod quintam thuris partem contineat. Aduersus naturalium carbunculos, chalciridis atramenti surorii, singulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus. ex aqua tritis utitor. Valet stercus quoq; ouillum, rorridũ cum melle. In Alexãdria Serapiade quod orchis & rriorchis dicirur uiridi, cum micis panis, cataplasmatis modo utuntur ad carbunculos, omniaq́; crustosa. Vbi crusta exciderit, communis ulceris modo curabis.

DE CANCRO. Cap. XXVI.

Ancer in qualibet corporis parte oriri consueuit, siquidem in oculis, & uulua, quemadmodum in ipsorum capitibus expositum est, aliisq́; pluribus particulis, sed præcipuè in fœminarum mammis accidit, quoniã natura fungosæ & inanes, crassissimam atræ bilis, unde hoc uitium coatrahitur, materiam possunt excipere. ex eo enim humore cum referbuit, prima uirium hoc rudimenta accipit. atq; si acrior illa fuerit, cum exulceratione. Quapropter colore magis quàm inflammationes nigricant, sed ita ut rantam calidiratem non experiantur. Venæ autem quæ circà sunt intumescunt, intenduntur q́;, cancri animantis pedum modo, unde & appellationem hanc uirium est sortitũ. Nonnulli uero inde sic nuncuparũt, quòd difficillimè ab his partibus quas obsederit, euellatur, quemadmodum cancer aquaricus animãs. Hoc malum planè propter succi crassitiẽ non consanescit, utpore quod nec repelli, nec discuti queat, nec totius corporis purgatione cedat, tamq́; maleficum, ut mitiora negligens remedia, uehementioribus irritetur excandescatq́;. Prima sane cancri rudimenta prohibere, ne augescant, licet, si melãcholicus humor prius uacuetur, quàm in affecta particula radices subteregerit, impactusq́; sit. uacuatio quidem primum tentanda est, sanguinis

dimissione, mox purgatione, per initia quidem ex simplicioribus petita, quale est epithymon,* quatuor unciis & S. in sero lactis, aut mulsa exhibitum. Deinde ex hiera, quæ nigrum ueratrum recipit. Loco autem dolenti inductum subsequēs remedium, sine dolore facit exulceratis: solani succus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinsecus lana molliuscula & ipsa succo imbuta circūdatur, cura adhibita, ne hęc siccescāt succo, continentius superfuso. Iam uti diutius poteris in cancris exulceratis medicamento quod pompholyge constat. Nec inepta sunt, quæ tertio uolumine de uuluæ cancris prodidimus.

*Forte drachmis quatuor.

AD CARCINODE, MALIGNA'QVE VLCERA, tum ad sedis eminentiam, naturaliumq; uel testiculorum, uel mammarum inflammationes.

In plumbea pila cochleario plumbeo lemniam sphragidem ex posca, & mulsa, uel lacte cōterito, ut nigrescat: uel rosaceo, uel immaturo oleo, succo ue semperuiui, uel cotyledonis, uel lactucæ, uel psillii, uel acoris tritā similiter inungito. Crebrior uictus ęgro dabitur, ptisanæ cremor, lactisq; serum, ex oleribus malua, atriplex, bletū, cucurbita, piscium saxatiles, omnis generis aues præterquam palustres.

ARCHIGENIS AD CARCINODE, ET CACOETHE VLCERA.

Cancrorum fluuiatilium crematorū, & cadmiæ par modus in pollinem coactus inspergitur, aut cancrorum cinis unà cum cerato inducitur, item erysimi semen detritum cum melle accommodatur.

DE MOLLI ET LAXO TVMORE, QVI œdema Græcis dicitur. Cap. XXVII.

CVm de tumoribus qui succis calidioribus contrahuntur, disputatū sit, iterum de contrariis agemus, ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorsi. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione, erysipelas, ita ex pituita, œdema laxus quidam atq; indolens tumor excitatur. Equidem scimus aliter quoque œdemata prouenire, nempe in pedibus, in subter cutē aquæ affectibus, habitu corporis cōtabescente, qui phthoe Græce dicitur, & malo, qui cachexia. Atque in illis quidem tumor hic ⊙ affectus qui hominem premit accidens est, nullam seorsum, curationem propriam postulans. Satis enim est, si quidem curatione egebit ipsa tum crura perfricare oleo cum sale, aut etiam oxyrhodino sal habēte. At si ex pituitoso humore in particulā influente œdema cōstitit, abunde quandoq; est spongia posca imbuta, cum ligamento leuiter stringente imposita, quæ ab inferiori parte incipiens, supra finiat. Esto autē spongia, modo conductura sit, recens, si huius copia non est, eam, cuius erit, detergebis, expurgabisq; nitro, magisq; aphronitro, & cinere lixiuo q distillauerit. Quod si per hæc tumor nō subsideat, paululū aluminis inii-

⊙ Methodus Galeni pro nostris habet nullum, sed uetus tralatio cum Paulo conuenit.

ciesL nouamq; spongiam admouebis, si noua non datur ⌋ cõmodum est mollissimum ellychnion, posca madens impositum: bonum est, & glauci um. Quod si in uetustatẽ œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ spongia ex lixiuio imponitur, eiusq; uiolẽtiore arctatione curatur. discutit autem, ac comprimit tumores laxos cedẽtesq; quælibet terra illita, magisq; Aegyptia, tum isatis satiua.

⌈ Id Paulus nõ habet, sed est apud Galenum.

DE INFLATIONE. Cap. XXVIII.

INflatio ex flatuoso spiritu nunc sub cute, nunc sub membranis, quæ ossibus circumdantur, & musculos,* aut uiscus aliquod includũt, collecto, enascitur. Porrò is colligitur L non paucus ⌋ aliquando in uentre & intestinis, itemq; in medio horum spatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ subter cutem genere, cui nomen est tympanias. Differt quoq; hæc œdemate, quòd pressa digitis non retinet uestigium, & sonitũ tympani modo edat. Membrorum autem densitas, tum spiritus simul crassities efficit, ut idem spiritus non dissipetur. Vnde curandi ratio huc dirigenda est, ut membra rare facias, crassioremq; spiritum extenues, quod medicamenta tenuissima & potestate calida præstant: atque in uentre quidem & uisceribus oleum tenuius quod rutam habet incoctam, aut aliquod ex calidis seminibus, qualia sunt: cumini, apii, & * petroselini. Interim uero & cucurbita iustæ magnitudinis citra cutis incisionem umbilico bis ter'ue defixa, inflationem discussit. Musculis autem ex contusione, quemadmodum appulsu inflatis particulas calidis nimium, & acribus excãdescere contingit. Quare per initia medicamenta quæ magis leniant adhibẽda. Vbi facta est inclinatio, ea quæ digerunt. Vtendum igitur decocto illorum, cum olei momento, quod lanis succidis calentibus excipiatur, uel etiam ceratum ex œsypo admiscet, cura adhibita ut caliditas permaneat, frigus enim non conducit. Vbi iam æger lenitus sopitusq; est, acetũ admiscetur & nitrum, aut aphronitrum. deinde & cinis lixiuæ qui distillauerit. Postremo emplastris utendum quæ discutiendi uim habent, quo inflatio subsidat, quale est quod sequitur, sordes gymnasiorum subferuefactæ percolantur primum, ut puræ euadant, & rursus lebeti iniiciũtur, tritaq; calx L restincta ⌉ farinę modo etiam inspergitur, dum luti fiat spissitudo, ac in usum cõditur. Hoc efficacius est medicamentum ex sycomoro compositum.

* Non est apud Paulũ, sed ex Galeno adiectũ.

⌈ Galenus.

* Additur à Galeno.

⌈ Galenus, uiua.

DE LVXATIS ET CONTVSIS. Cap. XXIX.

ARticulis luxatis contusisq; faciunt lanæ succidæ, aut spongia oxelæo imbuta impositaq;, itẽ bulbi elixi, uiticisq; tenera folia cum melle, sal, nitrum tostum, leuigata cum cerato inducuntur. Iam superfusio aquæ dulcis, aut marinæ calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflammatio, & dolores conquierint, eluxatę partes etiam recte perfricantur.

DE CARNE CONTVSA, ET SANGVINIS SVBTER cutem coitu, quod Græce ecchymoma dicitur. Cap. XXX.

CArne à graui quodam corpore, quod extrinsecus superinciderit contusa, uenisq; exiguis indidem diuortium expertis, sanguis profunditur, ut solet cum tunica uenarũ rarefacta transcolat, quę diapedesis Gręce dicitur. unde id quod ecchymoma uocatur, sub cute collectum nascitur, cute inquam, integra, tanquam tumor tactu mollis & cedens comitatur liuidus, & magna ex parte indolẽs. eò igitur animũ tendimus ut sanguinem qui continetur dissipemus, idq; confestim priusquam nigruerit. Per initia sane nonnihil ex astringẽtibus, iis quæ digerunt, admiscere oportet, eo quod tunicæ uenularũ cõtusæ den sationem requirãt: inde etiam solis digerentibus utemur, ac scarificatis initio ecchymomatis, ita subsequẽtem curationem accommodabimus. Ad inueterata autem ecchymomata, radicula illitu prodest. Quippe discutit ea ubi erodere inceperit, aut radiculæ succus, cũ micis panis inductus. Cæterum ecchymomatis species sunt, sugillata, & liuores ex ictu, hyposphagmata dicuntur. item sanguinis inter ungues concursus ex percussu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum est. Verum de unguium uitiis, in parte chirurgica disseremus.

DE RVPTIS ET CONVVLSIS. Cap. XXXI.

RVptio cum ecchymomate prorsus accidit: curatur autẽ medicamentis mediocriter calefaciẽtibus, quale est ex nigris populis acopon, aliaq; huic cõsimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq; incidentia ac ⌈ dissipantia recte accommo dantur. Talibus sane & cucurbitulæ usus proficit. Ergo si euocatum celeriter per halitum ecchymoma totum est, facile dehiscens ipsa caro coalescet. Sin longiore spatio sordes copiosa succreuerit, ruptum deinceps coire non potest, sed tantum prope ipsius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facile separentur, & medius inter ipsa locus superuacuo humore repleatur, nihilq; aliud, quàm assidue nouum quodammodo ecchymoma creetur, primo persimile, nisi quod ex tenui magis sanie nunc constat, cum per initia è sanguine ecchymoma esset, ideoq; facilius nũc quàm prius, digeritur. Cõuulsum autem fibris quibusdam lacessitis distractisq; leniri tantum desiderat, quoad dolor sopiatur, quippe cõglutinari nequeunt. Itaque aristolochia rotunda ruptis conuulsisq;, si quid aliud, idonea est: similiter cẽtaurei maioris radix eiusq; succus, rheum, costus, bdellium cum oxymelite potum.

⌈ Galenus dissipantia.

DE SCIRRIS. Cap. XXXII.

EXactus quidẽ scirr⁹, tumor est præter naturã, sensus expers & durus: non exactus autẽ uix sensilis est. ac qui sensu uacat sanari nõ potest: qui ægre sentitur, uix sanescit, si quidẽ hu-

mor unde huiusmodi uitium cõtrahitur glutinosus crassusq; est, qui particulis induratis impactus solui contumaciter repugnat. Est cum statim ab initio prima rudimẽta concipit augeturq;, plerunq; uero à medicis qui erysipelata & inflammationes uehemẽter refrigerauerint astrinxerintq;, originem sortitur. Quòd si quis ea quę ualenter trahunt digeruntq; medicamenta, partibus scirro obductis admoueat, huic paucis primis diebus, manifestò scirrus decreuisse uidebitur. cæterum quod de affectu restat, id reddit insanabile. siquidem toto quod in eo subtilissimum erat dissipato, quod reliquum est desiccatum, ceu lapidosa concretio relinquetur. Quapropter nullum uehementer excalfaciens siccansq; medicamentũ est idoneum, sed ea tantum, quæ præter quod molliant, digerere etiam commode possunt. Huius autem generis sunt medullæ omnes, magisq; ceruina & uitulina. Ex adipibus commendatur, leonina, pardalis, ursina, deinde taurina. Inter aues anserina & gallinacea & phasianica, sicciorq; caprilla & hircina. Ad hæc ammoniacum suffimen, bdellium maxime scythicum, styrax qui humẽtior est & pinguis, ac Aegypriaca mastiche. In aliis sane particulis scirrum expertis his seorsum utendum est, tum iis quę inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis in hunc modũ, lapis igni candens, aceto acerrimo extinguitur, & siquidẽ haberi potest, pyrites: sin eius copia non est, molaris, in quo pars affecta commoueri debet, ut uaporem ascendentem recipiat, atq; inde rursus medicamen quod emolliat imponitur, oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio. per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur. Interim oleo althææ radix ac syluestris cucumeris incoquitur. A`balneo autem in totum ægri abstinebunt, uel certe copioso, sed posteaquam scirrus emollitus fuerit, ammoniacũ pinguissimum aceto quàm acerrimo liquatũ particulę sat multis diebus inungitur. Deinde rursus emollienti medicamine utẽdum, quod receperit galbanum, & opopanacem, eaq; pinguissima. eiusmodi uero sunt potissimũ, ex petasone confectum, & quod ad Amythaonem refertur, & strumis dicata medicamenta.

DE STRVMIS. Cap. XXXIII.

Trumæ glandulæ sunt induratæ, quæ in ceruice, alis & inguinibus maxime nascũtur. Curatio earũ, cum illa quã in scirris tradidimus cõmunis est. Priuatim uero lupinorũ amarorũ farina ex oxymelite cocta illinitur, ea quoq; phymatis proficit: uel bouillũ sterc° aceto incoctũ delinito, id etiã tumores scirrosos oẽs dissipat. probe autẽ discutit strumas calx, melle, uel gymnasiorũ sordibus excepta, uel oleo, uel adipe suillo: aut calcis nitriq; par mod°, cardamomi & fœnugręci quadruplus cũ melle, malagmatis modo impositus duritias digerit, in pus cõuersas rumpit loliacea farina cum fimo colũbæ & semine lini uino incocta, grossi syluestres, aut satiui, aut cardamũ album detritũ

cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ, lauri foliorũ ſiccorum concrematorũ cinis cum terebinthina inducitur, aut pedicularie, & nitri æquale pondus, erucæ duplum cum reſina iniicitur, aut ſtercus caprillum bouillum'ue aceto incoctum, aut eruí farina in urina pueri impuberis macerata exceptaq́; pice, cera, & oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniicito, gypſoq́; oblitã in fornacem mittito, concremati cinerem ęquali fœnugręci pondere miſceto, melle excepto utitor, item quod aſpidibus conſtat medicamẽtum, mirificæ uirtutis eſt, tum quod ex ſtruthio conficitur, tum quod cucumere ſylueſtri, tum quod cedrio liquore confit: ſtrumas ad ſuppurationem perducit, aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decẽ, ammoniaci thymiamatis drachmę *ſeptem, uiſci quercini drachmę octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad ſtrumas mammarum duritiasq́; proficit ſubſcriptum medicamentum, uiſci elaborati, reſinę ſiccæ, ceræ, ſingulorum pondo, galbani quadrans. *Exemplar Aldinum habet duas.

AD STRVMAS EXVLCERATAS, ET SINE VLCERE.

Ceræ, reſinæ pityinæ, adipis ſuilli inſulſi, marrubii, æruginis raſæ, ſingulorum ſelibra.

MEDICAMENTVM AD STRVMAS, quod dicitur cheradicum.

Olei ueteris pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triens, nitri tãtundem, allia duodecim membranis detractis in oleo per triduũ macerantur. deinde cocta cum intabuerint, proiiciũtur, eliquatis oleo poſtquam ab igne amoueris, nitrum tenuiſſimũ inſpergitur: rumpit etiam abſceſſus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis ſciſſi uncia, aphronitri tantundẽ, picis liquidæ unciæ ſeptem.

EXEDENS CHERADICVM.

Aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ quatuor, ſquamæ æris drachma, auripigmenti tantundem, arido ſtrumas conſpergito, at ſi cancri naturam induerint, roſaceo maceratis bis die utitor.

DE STEATOMATE, ATHEROMATE, & meliceride. Cap. XXXIIII.

Cum hæc quoq; inter abſceſſus, quemadmodum in illis dicebamus, habeãtur, ſingula propriam appellationẽ à ſimilitudine rerũ quæ in tumoribus cõtinentur, ſortita ſunt. Alii ſiquidem ipſorũ ueluti pingue quiddã ſeu adeps ſubeſt, alii melli ſimile quippiã, alii quaſi tenuis pulticula. Conſiliũ igitur curationis eſt cõmune, ut quod tunica illa cõtineat, diſcutiatur, aut medicamẽtis totũ exedatur, aut ſectione auferatur. Quidã enim ex iis tumoribus, triplici hac ratione curãtur, ii nimirũ qui liquidiorẽ humorem cõtinent, qualis eſt meliceris: aliqui duplici tantũ ut atheroma, quod & ſectione aufertur, & medi

camentis exeditur, steatoma uero nec discuti, nec exedi potest, sed manu duntaxat curatur. Quomodo autẽ unumquodq; horum agnoscas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminũ, quæ dissipandi uim habent, materiam, ubi actum est de strumis, reperies. Priuatim uero meliceridas hoc dissipat, uuæ passę acinis exemptis * uiginti, squamę drachmę ⊙ quatuor, parte fomentis prius nutrita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci, thymiamatis, propolis, terebinthinę, singulorum æqualis portio in pila contunditur: facit etiam strumis, parotidibus, furunculis, phymatis. At Archigenes contra meliceridas cõmendat aphronitrum & ueratri partem duplam, cum cerato duriore impositã, exedentibus autẽ, cute tuberculis circundata, uti nõ licet. Hac igitur prius meliceridas atheromata, uel etiã strumas medicamẽtis adurẽtibus detegere oportet, simplicius illorũ est, quod recipit calcẽ uiuam, saponẽ & cinere lixiuæ stillatitium. Variũ autẽ magis, quodq; reconditũ seruari potest, capit calcis uiuæ denarios quatuor, fęculæ uini cõbustę, nitri liquidi tosti, singulorũ denarios duos, minii denariũ, cinere lixiui stillatitio terũtur: ubi mellis liquidioris crassitudo facta est, ter feruefacito, ut mediocrẽ consistẽtiam habeat, pixide plũbea rẽponito, lixiuiã super distillans ne subito exarescat. ualet quoq; ad uerrucas, myrmecias, pterygia, clauos, callos, cicatrices supercrescentes, fęcula bimestri nõ uetustiore cutẽ delinito: ubi arescere inceperit, spongia clotã rursum perungito: ubi nigruerit, denuo ablues medicamẽtis crustã inducẽtibus: postq̃ aũt crusta deciderit, exedẽtia adhibẽtur. Medicamentũ exedens ualide citra rosionẽ: Squamæ æris drachmæ quatuor, sandarachæ drachmæ duæ, ueratri nigri tantundem, cum rosaceo utitor. ALIVD. Squamæ, sandarachæ, urticæ seminis torrefacti pari mẽsura cũ rosaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combustorum, sepiæ testæ, auripigmenti, æquale pondus ex rosaceo: quæ ambiunt partes orbiculatim oẽs, prius delinito cerusa cum oleo. Item efficax est cõpositio ex calcis uiuę illaboratæ partibus duabus, chalcitidis parte una, auripigmenti parte una.

* Impressũ exẽplar habet octo.

⊙ Impressum Aldi exẽplar habet tres.

DE FAVIS. Cap. XXXV.

Fauus qui Græcis keriõ dicitur, tumor est qui in cute foramina habet, per quę humor crassitudinẽ mellis referẽs excernitur: recte igitur ipsi imponuntur uuę passæ cũ ruta, aut fici folia mollissima cũ melle, aut cardamũ cum lini semine ex melle, aut cucumis domestici radix cũ melle, aut sulfur uiuũ cum cerato, uel terebinthina. Cæterũ uariã magis fauorũ curationẽ moliere, si quæ tertio uolumine de manãtibus capitis ulcerib⁹ dicta sunt, in hũc locũ trãsferas.

DE SIMPLICI VLCERE. Cap. XXXVI.

Quoniam simplex ulcus cõtinue solũ est diuortiũ, si quis partes diductas fascia orbiculatim circundata cõmittat, utiq; citra aliquã aliam molitionẽ coalescent. Cum uero alterũ ul-

teris os in obliquum spectauerit, inde deligaturam tentare & in contrariũ ducere oportet: cum utraq; illius labra eò uergant, à duobus principiis incipiendum est, & ora sic adducenda. Nam cum nihil intra oras inciderit, nempe pilus aut arena, aut oleũ, aut sordes, aut id genus aliud, omnino ulcus eõcrescet. quod si magnũ sit, adeo ut diductæ partes in totũ prædicta deligatura cõmitti nequeant, suturis ipsę adducentur, deinde sic deligatę, glutinatoriis, ut uocant, præsidiis utemur, quæ collectam humorum subluuiem desiccare & consumere queant: aliam, ne influat, prohibere.

QVAE VLCERA GLVTInare possint. Cap. XXXVII.

Roboris folia illita ulceribus glutinãdis sunt. Item salicis, brassicæ, oleaginis fruticis quæ chamælæa dicitur & fructus & folia & cortex, succusq; austerioris plantaginis, papyrus posca aut uino imbuta & in orbem circundata. Recẽtia ulcera glutinant picę & tedæ folia, cortexq; recens ligamenti modo circũdatus cum aqua aut posca aut uino, caseus recens leuigatus: extrinsecus imponũtur, folia lapathi, aut uitis, aut betæ, aut lactucæ. At ex acido lacte caseus qui oxygalactinus dicitur, uulnera quoq; ampliora cõmittit: pira syluestria quæ achrades dicuntur fluxionem reprimunt. equisetum si illinatur, neruos quoq; præcisos iungit, isatis satiua in duris corporibus ulcera etiam si musculorum capita affligãt, idem præstat. cupressi folia, germinaq; & nouelli galbuli mollesq; duris corporibus proficiunt, sed miscendus est araneus, qui circa molas agens farinam euolantẽ excipit, in pollinẽ detritus, myrrha cum aqua illita, uel lachryma thuris, terræq; lumbrici uel neruorum præcisiones glutinant, pentaphyli folia cum melle, allia cõbusta illita. Inueteratis ulceribus econtrario prodest hordeum cõbustum cum cerato. Cerusa autẽ cum myrtei cerati triplicato pondere. Ad capitis ulcera ualet, myrrham aridam inspergere non madefactam, quippe celeriter cõtrahit, uel aloẽn aridam, uel aristolochiam tritam & melli & uino incoctã dum mediocris fuerit spissitudo in linteum illinens applicato. Composita autem ad glutinandum sunt Barbara, Chryse, medicamentum Nicolai. Item quod salicibus, quodq; dictamno constat, atque alia his consimilia, quæ magnis potissimum uulneribus glutinandis sunt.

SI DOLOR ET INFLAMMATIO ulcera exerceat. Cap. XXXVIII.

Si dolor & inflãmatio uulnera obsideat, usus est medicamẽtorum, quæ desiccant, atq; inflammationẽ arcẽt. Ex liquidis igitur laudatissimũ est uinum, deinde posca. Si uero sordes quoque cum inflãmatione occupent, mulsa diluta conuenit. Ex iis autẽ medicamẽtis quæ siccandi potestate prædita sunt, cõmuniter quidem cõferent, inflãmationibus dicata, si oleosa acriaq; excipias: priuatim

hoc proficit,malum Punicũ dulce uino incoctum tritumq́; illinitur,mirabile nimirũ & multiplici usu cõmendatum est remediũ,facit enim tum ad capitis, tum naturalium ulcera ,tum ea quæ toto corpore excruciant, oculorumq́; inflammationes. At si erysipelas, aut eiusmodi quippiam ulceri accesserit,iis utendum præsidiis,quæ aduersus illa inscripta sunt.

SI MATVRARI, ET AD SVPPVRATIOnem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

Ecentia quidem ulcera, & quòd inflãmatione adhuc occupẽtur , non suppurantia,concoquit maturatq́; ex simplicibus, aqua temperata superfusa,farina triticea,uel chõdrus,uel panis,uel glutinũ librarium,cum terebinthina illitum,item cera,crocus,lachryma thuris,pix,rosaceum,adeps suillus,uitulinusq́;. Inter composita uero tetrapharmacum quod linteolis illinitur , rosaceo subactum. Vetera autem & callosa maturant, simplicia quidem uua passa domestica,styrax,galbanum,myrrha,ladanum,pix,resina,butyrum,mastiche Aegyptiaca, & hyssopum. Composita uero ex recinino, dictum aceron,id est,absq; cera,quod ad Galenum authorem refertur, si linteolis illinitur,oleo ueteri aut recinino solutũ, item quod à duplici colore dichromon dicitur,pari modo & basilicum,similiaq;.

DE CAVIS VLCERIBVS. Cap. XL.

Auum ulcus carnem quæ periit restitui postulat. cuius generãdæ materies opifexq́;,sanguis moderatus est,& probus. Hius igitur mediocritatem ex alimento sufficienti conciliabimus,temperiem uero probam ex bonis ciborum succis,& proba particulæ in quo ulcus est temperatura. At ex recremento tenui, humidum ulcus redditur,ex crasso,sordes coalescunt, eoq́; medicamentis eget quæ modice siccẽt, purgẽtq́;. Eiusmodi sunt lachryma thuris, hordeacea farina,eruorumq́;,fabarum lomentum,iris,aristolochia,cadmia,panax,& pompholyx. Quòd si nihil medicamentum ad creandam carnem inductum proficit,ad aliud sic digrediendum est. At si plusculum sordis sit,humidiusq́; ulcus, sciendum uenit medicamentum intra modum desiccasse,intendendum'que esse ipsum mellis mixtura : sin purum & absque humore cernitur,ultra, ac conuenit oleo pleniore dilutum ceratum inducere. Accidit nonnunquam carnem à medicamento ualentiore consumi,ut sordidum humidum'que ulcus appareat , quemadmodum ex iis quæ minus ac par est, desiccant . Verum hoc ulcus dum consumitur,cauum magis euadet , labris prætumidum , rubens præterea & inflammationis particeps . sæpe uero æger manifestam erosionem percipit . Alterum illud quod à parum siccantibus remediis humescit, nihil horum succidaneum habet . Putrida igitur ligna, & potissimum quæ moderata astringendi abstergendi'que uirtute donata sunt , quemadmodum & ulmus , pur-

gant ulcera, puraq; iam facta, carne replent, uel anemonæ appositæ. item piceæ cortex derasus, tritusq; cũ cerato & linteolis illitus, cauis ulceribus auxiliatur, & præsertim recentibus, ut quæ carne destituta reficiat, repleatq;. Composita uero, ubi pura quidem sunt ulcera, accommodãtur, quod ostreis cõstat, quod Manathoni adscribitur ex uini fæcula, quod ex aloẽ conficitur, quod melitera appellatur aridũ, & quod amyli, mannæ, alicæ, erui, pares portiones recipit. similiter quod è thure confit, & aphroditarium. Sin autem sordibus magis scateant, cephalica appellata arida conueniunt, & quæ linteis illinuntur, ut Trophos dictũ, Isis, Athene, ex atractilide præparatum, Italicumq;, & quæ experientia comprobauit.

QVAE SORDIDA VLCERA PVRGENT. Cap. XLI.

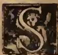
Ordida ulcera siue caua, siue plana fuerint, probè purgat aristolochia cũ melle, terebinthina cũ pari rosaceo & melle, uel loco rosacei butyro, iris illyrica ex melle, oliuæ colymbades illitæ. Ad ea uero quę neruosis obueniũt, terebinthina cũ butyro liquefacta: sordidis nimiũ & depascentibus benefacit marrubium cum melle. hoc etiam crustas deiicit. Composita autẽ remedia hæc sunt, amurcæ coctę, mellis despumati, aluminis phorimi, hoc est, liquidi, paria pondera. ALIVD. Serapiadis herbæ, quæ & triorchis dicitur, siccę, iridis illyricæ, marrubii sicci, aristolochiæ, singulorũ drachmæ octo, erui farinæ drachmę decem, arido utitor & cũ melle. Insuper ad sordida ulcera facit tũ Aegyptia, tum ex sale cerata liquefacta, tum Indice, tũ Athene, tum uiridia diluta. Ad hæc, quod pumice cõstat, & ex eruo sicca, pastillusq; nigro uiridis similiter etiam Criogenes appellatus.

AD VLCERVM VERMES. Cap. XLII.

D uermes qui in ulceribus procreantur arcendos, primum quidem est ut humiditatem putredinemq; eorum opificem tollas. Cæterum necant uermes communiter quidẽ, omnia quæ ad aurium uermes inscripta sunt. Ad eos autem qui ulcera infestant, Archigenes commendat cerusam poliumq;, pari modo cum pice liquida illitum.

QVOMODO CARO VLCERIBVS SVPERCRESCENS EXEDATVR. Cap. XLIII.

Vpercrescens ulceribus caro medicamẽtis quæ ualenter exiccãt tollitur, cuiusmodi est diphryges inspersum, squama ęris, omniaq; testacea combusta, & erinacei concremati utrique cum toto corpore. Verum hæc modicè purgant, & supercrescentia continẽt. Asiæ uero petræ flos, ualidior est, hoc magis sori, chrysocolla, chalcitis, misy: cõbusta minus rodũt: itẽ æris flos, similiter ærugo omnibus est ualẽtior, sales aũt cõcremati, humẽtes cum infirmitate carnes cõsumunt, sic etiam linamenta carpta è panniculo, muria acriori imbuta,

& resiccata, quæ si imponantur, mediocres carnium supercrescentias exedunt. Aerugo, cum æris squama inter ea refertur quæ ualidè reprimunt. Composita rhodia(ut dicitur)arida, psaron, ad hæc xanthon, sine morsu retinent. At maximas carnium excrescentias, adusq; penitiora crustis obducunt, pastilli Faustiani, triti inspersiq;, & medicamentum, quod à solis æstu heliocaes dicitur, aridum. Adde his quod recipit calcis uiuæ, squamę ęris, & mannæ, pares modos. Idem ea quæ nimium excreuerunt, fungisq; respondent, cum melle, purgat: cum cerato, carne replet.

ARIDA COMPOSITIO AD CARNEM COMPESCENDAM.

Argenti spumę, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, singulorũ æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra rosionem, ualet quoq; ad pascẽtia ulcera, & pręsertim gingiuarum uitia, quas epulidas uocant, necnon ad dentium candorem. Calcis uiuæ pondo, auripigmenti selibra, hoc auripigmentum, inquam, ex aqua detritum calci uiuæ, cadmiæ modo lotæ adiicitur: in puluerem redactis siccis uritor: ex pastillis aũt, tum qui Pantolmius dicitur, tum qui ad polypum inscripti sunt, pulchre coercent, sic em plastra uiridia & præcipue id quod ex sale cappadocico præparatur, similiter, & isis summe carnem supercrescentem in ulceribus continet.

DE VLCERIBVS SERPENTIBVS, ET PVtridis, & phagedæna. Cap. XLIIII.

Vperfusiones utiles sunt ulceribus depastis, putridisq;, ex aceto, posca, aut uino astringente, aut aqua frigida, aut marina, aut decocto lẽticulę, malicorii, balaustii, lentisci, myrti, spinę ægypriæ, aut aliquo ex iis quę astringunt & siccãt. Cataplasma his ipsis exhibetur ex farina erui, alumine liquido, panis siliginei mica, gobio ueteri, aut alio salsamento ueteri carnis illotæ, terebinthina liquida pari pondere detritũ, uel aristolochia, uel recininorum foliorum succus æqualis, æruginis pars dimidia, ex aqua ut mellis sit spissitudo illinitur: si crusta non deciderit, elaterii parem modum æruginí admisceto. putridis efficax est sori si tritum inspergatur. Et super linamenta carpta arida, uel aristolochia rotunda, uel gallę, æquo pondere cum oleo illinuntur, uel cucumis syluestris radix, uel brassicæ, uel betæ, uel lapathi folia illigata calidis cineribus reconduntur. Vbi uerò emollita fuerint, cum sale trita imponuntur, ualenterq; repurgant: uel oleæ summitates in uino decoctæ cum melle illinuntur, uel chalcitis applicatur, uel apii semen contritum, uel lini semen lęuigatum, cum atramento sutorio inducitur, uel thymum, uua passa, & ficus incoctæ applicãtur, aut fici folia in læuorẽ trita cũ melle, aut nitrũ, cuminũ, & farina ex melle, aut cucumeris syluestris radix, aut scilla cocta ex melle, aut soreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decẽ, misyos drachmę quatuor, cũ dimidia aceti acerrimi hemina, lęui ganẽ donec arescãt: exceptis uteris, specillũ intingens, ac ulceri circumadigens su-

perq; duplex linteolum ex œneleo imponis: sin inflammatione sint occupata, alterum cum polenta, aut brassicam cum melle delinito.

AD PVTREDINES QVAMLIBET PARTEM OCCVpantes, & ulcera quæ depascunt.

Calcis uiuæ, chalcitidis, singulorum denarii duo, auripigmenti denarius: hoc quoq; ad digitorum pterygia & phagedænas efficax est. Item naturalium carbunculis cum melle utiliter adhibetur. In reliquis uitiis arido utitor, super, splenium ex resina inducito.

AD OMNIA QVAE DEPASCVNT VLCERA, QVAE ꝙ os infestant, item sanguinis profluuium, & carnē excrescentem, aridum compescens, longè utilissimum.

Chalcitidis, misyos, utriusq; crudi, denarii uiginti, squamæ ferri denarii * sex, gallæ immaturæ denarii octo.

*In exemplari manuscripto, sex decem.

AD SERPENTIA VLCERA ET PVTRIDA.

Salis drachmæ duodecim, aluminis qualiscunq; combusti drachma, squamæ, pumicis combusti, singulorum par modus: ualet & ærugo rasa cū misyi combusto, pice liquida excepta, squamaq; ferri cum oleo.

AD VLCERA PVDENDORVM DEPASCENTIA.

Hæc & meliterion, nomis proficient. Item ex acuta myrto, ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax est. Accedit huc coraciō ex oxymelite, pastillus Andronis, & qui huic respondent. Eadem uero hæc medicamenta phagedænis quoq; cōgruunt: nam & ipsa ulcera sunt quę depascunt, exeduntq;.

AD FLACCIDA ET CVM INFIRMITATE humentia ulcera fœtidaq;.

Lemnia sphragis ex aceto, uel oxymelite, uel posca, uel uino subacta, ad luti spissitudinem illita benefacit, aut cupressi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ aridæ concrematæ cinis, aut platani corticis combusti, aut anethi cremati similiter, aut lanarum sordidarū ustarum, aut plantago, aut isatis per se, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

QVOMODO CICATRIX VLCERI inducenda sit. Cap. XLV.

SVmma ulcerum caro cuti similis efficitur, induciturq; ei cicatrix, si illam desiccemus astringamusq;, adeò ut non solum id quod præter naturam redundat discutiatur, uerum etiam quod secundum naturam est, attingamus. Idonea ad hoc sunt, galla immatura modicè exiccans, tum quæ citra astrictionem rosionem'que siccant: eadem quoque cicatricem inducunt, ueluti myrrha, argenti spuma ostreaq; concremata. hæc nanq; si inspergantur, arida sępe cicatricē inducūt: piceæ cortex cū cerato myrteo, hederæ flos cū cerato, lilii radix cum rosaceo, resina ex picea arida, pumex tostus, squama ęris

pari portione, ficcis utitor, idem etiã reprimit: uel pumici trito, mannæ & diphrygis fingulorum mifcens paululum, utitor: uel argenti fpumę partem unam, diphrygis dimidiam cum cerato inftar fplenii impones. Vetera autem ad cicatricem ducit uifcus, cum lachryma thuris, ærugo cum diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel centauteum minus recens illitum. At humidiora cyperi radice illinito: fedis aũt naturaliumq; ulcera, præfertim fi inflammationem experiantur, aloë perfanat læuigata arida: uel ex aqua: aut fquama æris, aut chryfocolla in fole cũ cera emollita inducitur.

ARIDVM AD CICATRICEM INDVCENDAM.

Oftreorũ drachmæ duodecim, mãnæ drachmæ fex, cadmię drachmę quatuor: facit & nomis. ALIVD. Ariftolochię, drachmę fex, picę corticis drachmæ fex, mannæ tantundem, pumicis, colophoniæ, iridis, fingulorũ drachmę quatuor. ALIVD. Cornus ceruini cõbufti drachmæ quatuor, piceæ corticis unciæ fex, cerufę uncię quatuor, æruginis rafę uncię nouẽ, cadmię drachmæ octodecim. ALIVD. Cytinorũ, atramenti futorii, fingulorum drachmę fedecim, fquamę ęris, aluminis fciffi fingulorũ drachmę octo, gallæ drachma. ALIVD. Cerufæ, argenti fpumæ, fingulorũ * drachmę octo, recrementi plumbi, gallæ, myrrhæ aridæ, fingulorum drachmæ quatuor.

* Aldus habet unciæ octo.

AD CICATRICEM INDVCENDAM.

Aluminis fciffilis uncia, trita in aquæ fextario maceratur: ubi folueris, aqua linamenta imbuis, & ficcatis uteris.

EMPLASTRVM AD CICATRICEM INDVCENDAM ex fimplicioribus.

Ceræ denarii quadraginta, argenti fpumæ denarii triginta quinq;, diphrygis denarii octo, myrtei heminę dimidiũ: efficax eft his quoq; palmulatũ, qđ phœnicine dicit, itẽ ex cadmia, tum myrfinatũ, & cõfimilia. Ad ea uerò quę cicatricẽ uix recipiũt, cerę, myrtei, fingulorũ drachmę fex, cadmię uncię fex, plũbi, thuris, fingulorũ drachmæ duæ, aluminis fciffilis, æris cõbufti fingulorũ * drachma, ęruginis rafę drachmę duę: die interpofito foluit.

* Aldus unciam legit.

DIV INVETERATIS ET AEGRE AD CICATRICEM uenictibus.

Cadmię, chryfocollę, aluminis fciffilis, fingulorũ drachmę octo, ęruginis, fquamę ęris, fingulorũ drachma, refinę pityinę drachmę quadraginta, cerę drachmę centũ, myrtei quod fatis eft. ALIVD. Cerę, refinę pityinę, fingulorũ * unciæ fex, cadmię tantundẽ, chalcitidis crudæ uncię tres, myrtei quãtũ fatis eft: uino læuigat cadmia cũ chalcitide, cũ caniculæ fidus orit: latiore utere fplenio, quod platyfma dicitur: fuper id linamentũ carptũ & fpongiã ex uino inducito. ALIVD. Æris cõbufti, aluminis fciffilis, fingulorũ unciæ duæ, falis ammoniaci drachmæ duæ, ceræ unciæ fex, colophonię tãtundẽ, myrtei unciæ duæ, arida in fole diebus uiginti ex aceto leuigantur, ubi mellis facta fuerit fpiffitudo, cera eliquata refrigerataq; emolliẽdo mifcetur. Valet etiã ad hæc medicamentũ ex pumice, itẽ Ifis, & id genus alia.

* Exemplar fcriptũ habet unciæ tres.

DE MALEFICIS VLCERIBVS DOLOSIS'QVE, CACOETHE Græci uocant, aliàs chironia & telephia. Cap. XLVI.

Nueterata & quæ uix cicatricem recipiunt ulcera, alii chironia appellarunt, ceu Chirone medicinæ peritissimo indigētia: alii telephia, quòd in tali ulcere Telephus consenuerit. Inspiciendum igitur uenit, num & totum corpus uitioso redundans succo, huiusmodi fluorem ulceri transmittat, ac qui superat humor, conuenientibus uacuari debet remediis. Si uero uarix cruribus ulcere infestatis illum impertiat, etiam hic auferri debet, sicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ sectione ipsos uacuabimus, abunde sanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia, quæ sine morsu reficiendi uim habēt. simplicia igitur ex pumice, diphryge, squama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen scissile tritum inspergitur: hyssopi drachmæ quatuor, uuæ passæ tantundem, nitri drachmæ duæ, loco prius melle illito applicātur: squamæ æris drachmæ decem, aluminis drachmæ duæ, cum cerę drachmis decem emollitis in sole, imponuntur.

COMPOSITA HAEC SVNT, EMPLASTRVM AD CHIRONIA. Cerusæ unciæ octo, aluminis scissilis unciæ duæ, squamæ æris drachmæ duæ, salis ammoniaci, thuris, æruginis rasæ, malicorii, singulorum unciæ duæ, calcis uiuæ uncia, ceræ libra, myrtei libra una & semis, arida uino teruntur: hoc medicamenti protinus ab initio callum excindit, & reconditum seruatur, postremo autem in usu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti spumæ pondo, olei pondo dua, chamæleontis nigri, radicis aristolochiæ, gallæ immaturæ, singulorū uncia, galbani, guttę, ammoniaci, lachrymæ thuris, singulorū unciæ duæ, præparato radicibus uiridiū arundinū agitās. Archigenis ad chironia, tū malefica ulcera quę tibias māmasq; obsidēt, itē strumas & parotidas. Adipis bouilli libræ tres, terebinthinæ quincūx, mannæ septūx, terræ sardæ dictę, qua scriptores utūtur quincūx, his quæ liquari possunt in arida cōiectis unitisq; utitor. ALIVD Archigenis, ceræ triēs, olei omphacini, mānę uel thuris lachrymę, diphrygis, squamę, singulorum drachmę q̄tuor, arida cū aceto leuigas, ubi mellis spissitudo facta, cerato misces, & uteris diluto q̄d linteolis possit illini. ALIVD ad mulierū dolosa ulcera, & aliorum q tenera carne p̄diti sunt. Cerę tyrrhenicę drachmę octo, adipis taurini, terebinthinę plūbi cōbusti lotiq; singulorum * drachmę quatuor: utitor per linamēta ex rosaceo uel myrteo. * Aldus ranam habet.

AD CICATRICES NIGRICANTES. Cap. XLVII.

Icatrices nigras tollit oleū in quo bryoniæ radix candidæ & nigræ incocta sit, dum succū reddat, impositum: calamintha ex uino cocta, argenti spuma cū rosaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices, tū alias concolores efficit asini adeps illitus: erucæ semen ex felle caprillo, bubulo, & ouillo, perunctum cum argenti spu-

ma ouillus talus cōbuſtus, ex uino auſtero tritus, gutta ammoniaci cū ſuillo felle illita. Cōpoſita uero, argēti ſpumæ, mētæ, lachrymæ thuris, pares portiōes cum melle. ALIVD. Nitri, ſuffiminis ammoniaci, ſulfuris uiui, myrrhæ, paria pōdera, ex aceto albo, aut uino, aut aqua, minutim detrita modice illinūtur, ne exulcerationē excitēt. ALIVD. Cimoliæ cretæ, colūbarum fimi, ſaponis, thuris, æquales modi ex aceto. Smegma ad cicatrices nigras. Cimoliæ cretæ drachmę octo, aphronitri drachmæ quinq;, ueratri albi drachmæ quinq;, glandis unguentariæ expreſſi drachmæ quatuor: in balneo cicatrices abſtergito.

DE SINIBVS. Cap. XLVIII.

CVm adiacēs ulceribus cutis, diutius ſubiectis corporibus nō coaleſcit glutinaturq;, noſtri ſinū, Græci colpon nominăt. Si igitur ad ſuperiorē partē porrectus ſit, facile ſanies per os emanat, atq; ideo prōpte cōglutinatur. Si inferius ipſe ſpectet, ſanies uicinā aliquā partē intus erodit, ac niſi emiſſariū quoddā collectiōis ſcalpello prius feceris, nihil promouebis, neq; carne ipſum replēdo neque cōglutinando. Quòd ſi artus aliquos nēpe cubitū, aut femur ſinus occupet, poterit utiq; decliuis figuratus citra diuiſionē ex aduerſo factā coaleſcere. Etenim in cubito cū oræ gibbero uicinæ ſunt, ſummā manū elatius protēdēs, ſinū ad defluxionē incitabis. At in femore ſi propter genu ſinus deſinat, decliui figura poſito, iuxta poplitē mollē puluinū ſubiicis, quo inguina genu humiliora ſint. Si igit̃ ſinus carne impleri nō deſideret, ſtatim fiſtula quadā recto peruia foramine cui ueſica illigata ſit, ad ſaniē quidē quæ ſinui inhæret abſtergendā dilutiore mulſa potabili, elui debet: uerū ut coaleſcat, uino aut mulſo: deinde ad glutinās medicamētū trāſeundū. Sin cauus ſinus carnē requirat, primū medicamēti, quod charta conſtat, aridi paululū cū multo roſaceo inſeri cōuenit. deinde carpto linamēto os obturari. Inde emplaſtrū Iſis aut Machærionis, aut ſimile quoddā unà cū roſaceo cerato liquidiore ſolutū iniicitur. Vbi uero carne mediocriter ſin⁹ fuerit repletus, cōglutinās quoddā medicamētū impones, quēadmodū & recēs cruentū uulnus curabas. Huius aūt generis ſunt: Barbara, Dichroma, & rubea appellata. Maxime uero oīm quod ex recinino, & metallicis ſine cera præparatur rubrū Galeni emplaſtrū cōueniet. Poſt medicamētum, ſpōgia recēs ex mulſo aut uino circūponitur, & q̃ fieri poteſt, molliſſime, deligatura à ſinus fundo incipiēs in ipſius os deſinet, linteorū uero circūductus fundū ſinus ſine dolore cōſtringat, paulo poſt ſoluat̃ uſq; ad ſinus oras, emplaſtro extrinſec⁹ ſinui circūdato, ſed ita iuxta oras deſciſſo, ut ſanies queat excerni: qđ fiet paruo quodā alio emplaſtro ſupimpſito ex eodē medicamēto ob effluxū laxo: ſines id aduſq; ſolutionē, qua tertio quoq; die facta idipſū auferes mutabisq;: qđ toti ſinui circūdatū ē relinquēs. Nota uero erit an ſin⁹ ima coaluerit, ſi ſanies probe emanet pauca & cōcocta, aut ſi nequaq̃ effluat: inſup eodē in ſinu ſi neq; dolor aliq̃s ſenſibilis, neq; tu

mor, sed tota regio submissa, sicca, & doloris expers appareat. At si pus etiam maturũ in ore modicũ cõspicias, multo magis de sinu conglutinando sperandũ est. At si primo altero'ue die sanies quędã tenuis è sinu excernat, nihil adeo de glutinatiõe despera, q̃ppe medicamẽti uirtus humorẽ tenuẽ ex subiectis partib⁹ frequẽter extũdit, unde partes siccę mediocriter factę coëũt & glutinãtur. Tertio uero die aut quarto ab initio si cruda per os sanies euaserit, scito sinũ nõ coiisse, eodẽq; medicamẽto nõ insiste, nã cũ propter humiditatẽ quãpiã, ut uerisimile est, à parte decidat, nõ alienũ fuerit etiã mutare.

DE SINIBVS QVI AB ATTRITIS VEstium fragmentis rhacodes dicitur.

Vbi abscessus tarde sectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius qui curatur timore, & cutis sinui obducta tenuis, attritisq; uestiũ laciniis similis fuerit, quod Græci rhacodes dicũt, fieri non potest, ut prædictis collutiõibus adimatur, ob quod glutinãte utendũ medicamine, tẽperatura liquido, uirib⁹ aũt arido. tale est palmulatũ dictũ ex chalcitide, ueteri dilutũ oleo, ne admodũ indurescat, neq; manus coinquinet, deinde uino mediocriter uetusto maceratũ, postea orbiculatim cũ decẽti deligatura impositũ. Conuenit aũt attritæ uestiũ instar ut cõprehẽsum est, cuti, potissimũ mel, quoad emplastri spissitudinẽ habeat coctũ impositũq;. Pręstiterit aũt post illitionem lacero in sinu factã, myrrhã ei in pollinẽ coactã, cribro suspenso inspergere, uel aloën, uel thus, uel simul oĩa. Expertus aũt sum, tenue centaureũ in hũc usum mirabile esse medicamentũ. succedit huic symphytũ, deinde iridis illyricę radix, postremo erui farina. Nõnunq̃ uero inter coquẽdũ ea melli inspergũtur, cũ cacab⁹ ab igne tollet. Melius aũt fuerit, si lebete iam à flãma amoto hæc fiãt, deinde diligẽter agitemus: ubi medicamẽtum egelidũ euaserit, sinui imponatur, illigeturq; sicut expositum est.

DE FISTVLA. Cap. XLIX.

Fistula sinus est callosus, qui magna parte ex abscessibus nascens, ab arudinearũ fistularum tralatiõe appellatur. Si itaq; in os desinat, curari sine manu haud potest, nisi tẽporis spatio, squama ultro uel os deciderit. Si uero in os finiat, medicamẽtis quæ callos elidũt & cõglutinãt persanabitur. Itaq; callos excindunt hæc quæ subiungã. Spõdilii radix * feruefacta impositaq; fistularũ callos eximit, itẽ ueratrũ nigrũ duobus tribus'ue diebus insertũ idẽ præstat. Ad hæc amurca cocta & in collutionẽ adhibita. Iã sory crudũ uel cõcrematũ cũ uini diluti momento iniectũ: itẽ sory & crocomagna cũ hydromelite, uel elateriũ terebinthina exceptũ in collyria cogito, imponitoq;, uel laserpitii radicis succũ infundito. Id q̃d sequitur callos cõsumit: ęruginis drachmę duodecim, ammoniaci drachmę duę, excepta aceto in longũ inducũt.

* Manuscriptum habet περιξυσθὲν, quod est circumrasa.

COLLYRIVM QVO FISTVLIS EXTERENDIS VTOR.

Guttæ ammoniaci, attramẽti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gummi

pari modo excipiuntur aceto. ALIVD ex his, quæ in Heliodori chirurgica ſcribuntur. Cadmiæ, miſyos, atramenti ſutorii, æris combuſti, gummi, ſingulorum drachmæ quatuor, chalcitidis crudę drachmæ tres, excipiuntur pueri impuberis urina & finguntur collyria, ex quibus uno fiſtulæ impoſito, panis mica aqua madens extrinſecus ſuperaccommodatur, ſed ita ut illud mutetur ſæpius donec inflammatio cõquierit, & cruſta exciderit. ALIVD quod in Alexandria accepi, Anchuſæ radicum, miſys toſti, chalcitidis, æruginis, aluminis ſciſſi, atramẽti ſutorii, aloës, ſingulæ unciæ, cantharides quinque, aceto trita in collyria cogũtur. ALIVD. Atramenti ſutorii denarii duo, chalcitidis, æruginis, ſinguli denarii, excipiuntur gummi uſuiq; ſunt. Cum autem callus fuerit extricatus, ærugine cocta cum * melle puriſſimo octuplo in collyrii formam redactis, repurgatur. Vbi uero callum eliſeris, iis quæ carnem procreant uti opportunum eſt.

* Impreſſũ habet mıdſa

COLLYRIVM AD CARNEM GENERANDAM.

Aloës, myrrhæ, ammoniaci, ouorũ putaminũ cõbuſtorũ cineris, æquale põdus, aqua detritis omnibus collyria formãtur, imponũturq;. ALIVD. Myrrhæ, aloës, thuris, malicorii, æqualis modus aqua excipitur, quidã uero taurino felle, carnes etiã oleo quod immaturis uuis expreſſum eſt eluũtur. Notus mihi eſt, qui cedrino liquore fiſtulas colluerer, ac mirũ quanta res felicitate ſucceſſerit. Poſtq̃ uero carnes produxeris, glutinatorio utendum medicamine, quomodo in aliis ſinibus pręcipitur. At cum fiſtula arctior, longaq; fuerit, Galenus ait, neq; callum adhuc, ſed ſorditiem tãtummodo contraxerit, primum lixiuiam demiſi, deinde eandem tantiſper ibi permittens dum ſordes excidiſſe ſperaſſem, medicamentum applicaui. Eſt autem id quod recinino oleo conſtat ſuperius commemoratum.

DE VLCERIBVS DIRVPTIS. Cap. L.

Onnulla ulcerũ cicatrice obducta, frequẽter haud magno tẽporis interuallo, iterũ inflammatione tẽtantur rumpũturq;: ſiquidẽ oſſe quodã affecto, interdũ caro circũdata ex facili cicatricẽ recipit, ac ſana ex toto eſſe uidetur: uerũ curſu humoris ualido paulatim ex oſſe in alto cõrabeſcente, tum inflãmatio, tum pus oboritur, quod cicatricẽ deradit. Curatio igitur eiuſmodi ulcerũ, tantã requirit ſiccitatẽ, ut os affectũ decidat. Huius autẽ ſinus concauos prompte replebunt papaueris ſyluestris ficiq; folia cum polenta leuigata, atq; ex uino illita, uel alterci ſemen, & atramentũ ſutorium pari pondere cõtrita imponentur, uel peucedani radix deſubito ſquamas oſſium ſeparat.

DE ARTICVLORVM VLCERIBVS. Cap. LI.

Vm articuli carnoſis partibus ſicciores exiſtãt, exulcerati ſicciora medicamẽta requirunt. Probe igitur facit paſtillus Polyidæ ex uino ſubactus donec ſordiũ fiat ſpiſſitudo. Itẽ quæ ſimiliter huic deſiccãt medicamina. Itẽ marina, muriaq; fre-

quenter irroratos,melius affici conſpeximus. Quare in articulis iis utendum eſt quæ maiori etiam ſiccandi uirtute pollent.

QVAE SPICVLA, SVRCVLOS, SPINAS, & conſimilia educunt. Cap. LII.

Culeos,arũdines,inſuper ſpicula & ſpinas extrahit utrunq; anagallidis genus,ariſtolochia rotũda,ammonia cũ cũ melle, alterci fructus leuigatus inſpergit,arũdinis radix cõtuſa, mel liq; miſta in linteolũ largũ illinit, impoſita de ſubito educit.

SI EX VENA ARTERIA'VE ET NARIbus ſanguis profluat. Cap. LIII.

Articulis ſanguinẽ fundẽtibus, figura ei quam in finibus expoſui cõtraria,recte adhibebitur,nẽpe quę ſurſum uergat,neque id tamẽ immodice, nam periculũ eſt, ne dolore oborto, uas rurſus ſanguinẽ profundat: cũ nihil æque ſanguinis profluuium excitet, inflammationesq; augeat,ac dolor. Cum itaq; ſanguis erumpit, ſtatim digitũ ori ulceris uaſculi iniicito,innitẽs leniter premẽsq; citra dolorẽ, nam ſimul & ſanguinẽ cõtinebis,& grumũ uulneri induces. Quinetiã ſi altius deliteat uas quod ſanguinẽ emittit, diligẽtius perdiſces, & ſitũ ipſius,& magnitudinẽ,item uena ſit,an arteria: deinde ſi exiguũ uas exiſtat,aliquo ex his quę ſanguinẽ reprimũt utendũ eſt. Optima uero eius generis ſunt,quæ obſtruẽdi uim obtinẽt,unde Græcis emplaſtica dicuntur,ex reſina fricta,farinę triticeę polline,gypſo cõpoſita,ſimiliaq;,oui cãdido macerata,& cũ leporinis pilis impoſita:at ſi amplũ uas exiſtat,hamo ipſum attollere conaberis & mediocriter circũages, ſanguine repreſſo, ſi quidẽ uena extiterit ſine funiculo ſanguinẽ hiſipſis medicaminibus ſiſtere tẽtabis:ſin arteria,alterũ è duobus facies,aut funiculo circũpoſito, aut toto uaſe præciſo ſanguinẽ coërcebis. Eſt,cũ magnis quoq; uenis funiculos circũdare cogimur,quemadmodũ nõnunq̃ eaſdẽ totas trãſuerſim nimirũ diſſecare,in cuius rei neceſſitatẽ uenitur,in uenis quæ à penitioribus recte ſurſum ferũtur, præſertim per arctum quoddã ſpatiũ,aut principes particulas, ſic enim utraq; pars utrobiq; reuellitur, & uulnus à uicinis corporibus occultatur cõtegiturq;: tutiꝰ aũt fuerit utrũq; facere, funẽ quidẽ radici uaſis circũdare, quod aũt inde procedit abſcindere,his ſic peractis, uulneri celerrime carnẽ inducere,priusq̃ funiculus à uaſe decidat, ſi enim ſubito carnẽ cõtraxerit,& locus alibi inanis reperiatur,id quod Græce uocatur aneuriſma ſequitur. Dignoſces autẽ num uena an arteria ſanguinẽ profundat inde, quòd huius flauior tenuiorq; ſanguis exiſtat, & percuſſu uacuetur,illius aũt nigrior,& ſine pulſu. Optimũ igitur oĩm quæ nouimꝰ ad carnẽ inducendã medicamentorũ, quo etiã ad cerebri membranarũ hęmorrhagias uti ſecuriſſimũ eſt,itẽ ad colli uulnera,ipſarũq; uenarũ iugulariũ quas ſphagitidas Græci uocãt,etenim & harũ ſanguinẽ citra uincu-

lum cohibet. Recipit autē thuris lachrymæ pinguissimæ partē unam, aloes in mollioribus quidē corporibus partē semissem, in durioribus ęqualē, ac in uicē lachrymę thuris, mānæ tantundē, cū oui albo subigitur, dū mellis fiat spissitudo. deinde leporis pilo mollissimo excipitur, mox uasi ipsi, tū ulceri uniuerso liberaliter imponitur. Deligandū uero extrinsecus est fascia ex tenui linteo, cuius fasciæ primi quatuor aut quinq; amplexus super ipsum uas quod profluit, iniiciētur. hinc ad radicē ipsius distribuētur, postea ubi tertio solueris die, si tuto adhuc medicamentū ulceri adhęreat, aliud rursus super ipsum accōmodabis, ac ueluti id quod ex pilis factū, deligabis quemadmodū prius. at si spōte sua primū reiecerit linamentū, uasis radicē digito leniter cōprimens, ne uidelicet quippiā cōfluat, hoc quidem sensim auferes, alterū uero impones, atq; hoc modo quoad carne obducatur uas, curabis, ita ut semper particulā serues supinā, custodito tñ sine dolore in hac situs figura modo. At quæ crustas generāt, quoties decidūt, nudā magis partē q̄ naturaliter esse debet, relinquūt, multisq; iā ex iis q̄bus crusta decidit, sanguinis profluiū quod ęgre supprimi queat superuenit, q̄q̄ & his utēdū est cū magna urget necessitas. Maximā uero necessitatē uel crustā inducētibus medicaminibus, uel ignitis ferramētis utēdi puto, ubi ex erosiōe putrescēris alicuius profluuium sanguinis cōcitatur. Quinetiā cū in huiusmodi affectib⁹ totū quod putredinē expertū est exciderimus, tutius est uel ipsi⁹ quasi radicē adurere uel medicamētis quę crustā faciūt, uti, hoc aūt maxime tū in pudēdis, tū in sede fieri cōsueuit. Id autē quò crustā generantiū medicamentorū uim dirigas, erit calor cū astrictione, quēadmodū in chalcitide, misy & atramento sutorio. Quæ aūt ex calce uiua cōficiunt, uehemētiora quidē his sunt, cæterū q̄a calx nō astringit, crustæ citi⁹ ab ipsis decidūt, hærere aūt ipsas lōge est utilius, quippe ad basim earū caro supernascit, efficiturq; uasis profluētibus ueluti operculū, at huiusmodi sanguinis profluuiū isatis satiua si inspergatur probe coercet, uel gallę cōbustę. Porrò ipsa ferramenta ignita ex aceto aut uino restinguere oportet. In uniuersum sanguinis profluuionē sistūt, simplicia quidē, aloë, thus, māna, terra samia, ęrugo ferri, lanarū crematarū cinis tenuissimus similiter, stercus asini aut equi, bitumē modicū, malicoriū, diphryges, galla, myrtus arida, alumē omne, tū crudū tū cōbustū, resina fricta, uitis cortex. aut folia arida, platanorū galbulorū pollen tenuissimus, maxime cū humorē cōcretū deposuerit: priuatim aūt ex narib⁹ profluuiū imposita reprimūt iūci acuti fructus, urticæ foliorū succus, chalcitis, anthyllis cōcremata, pili leporis, ferulæ mediū ustū cum aceto, ononis sicca uel humida, succus porri cum thure, ellychnio except⁹: cōposita uero ad quodlibet sanguinis profluuiū hæc quoq; faciūt, spōgia recēs in liquida pice tincta & bitumine circūlita, olla recēti cōcrematur, cineris partes duæ, miscētur plūbi & stimmeos, singulorū parti uni. ALIVD. Thuris lachry-

mæ,mãnæ,sulfuris ignem nõ experti, æquale modũ inspergito. ALIVD. Chalcitidis drachmæ uiginti, lachrymæ thuris uel mãnæ drachmæ sedecim, resinę frictę, gypsi cõbusti, singulorũ drachmę octo. ALIVD crustas inducẽs sanguineq; reprimẽs: Chalcitidis, æris cõbusti, atramenti sutorii, misys tosti paria põdera, itẽ Rhodia dicta, & Xãthe probe saguinẽ cohibẽt.

DE NERVIS CONVVLNERATIS. Cap. LIIII.

NEruis uulneratis aut punctis, ex sentiendi quod obtinent, acumine, inflãmatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & cõuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium ob neruos cerebro continuos. Interim uero in aliis quoq; particulæ affectæ locis inflãmationes, & abscessus super ipsum neruum cõuulneratum, quod cohæreat solent accidere. Ratio igitur est, cutis uulnus apertũ inglutinatumq; relinquere, quo per id sanies effluat. At si punctus in conspectum nõ ueniant, etiã duabus lineis sibi continuis incidere præterea oportet. Remedio autẽ est, si corpus succis scatet & magna urit inflãmatio, primũ à sanguinis demissione auspicari: si uero uitiosis repletũ sit humoribus, etiã purgatione utendũ est. Medicamenta uero uulneri applicẽtur quæ dolorẽ sopiant, & effluxum saniei patefaciant, nõ facta præsertim diuisione. Itaq; aqua calida, quanq̃ reliquis inflãmationibus sit accõmodatissima, uulneratis tamen neruis est inimica, ac præstiterit eos oleo subtili, quod astrictiõis sit expers, ad sensum calido irrorare, neq; enim frigida neq̃ egelida admodũ tuto adhibetur. Verum ex medicamentis idonea est terebinthina resina, per se quidẽ, in pueris & mulieribus & summatim iis, qui molli sunt carne, cum euphorbio aũt emollita, in duris corporibus: & si nonnunq̃ duriora contigerint, cum oleo quodã subtiliore. Cataplasmata uero in neruis, qui inflãmatione tentantur & putrefiunt, adhibebis hordeaceam farinã, aut fabaceam, aut eruinam, in stillatitia lixiuia, cum oxymelite coctam. Si putredine careant puncturæ neruorũ, recte cerato uteris, quod recipit ceræ quadrantẽ, euphorbii unciã, aut colũbæ fimi in duriusculis corporibus, olei sextantẽ, interdum etiã terebinthinæ unciã: ut aũt emplastri figurã induat medicamentũ, unciæ euphorbii, sex singulorũ sequentium, ceræ, resinæ frictæ, olei, picis liquidæ uncias, iniicies. At si in uicem resinæ propolim pinguissimã indideris, multo id reddes præstãtius: atq; hoc ad neruos punctos laudatũ est remedium: idem & à rabioso cane morsis efficax est. At aceti sextarius, picis pinguis pondo, opopanacis quadrãs (opopanax aceto solutus magis leuigatur, pix liquefacta mixtaq; coquitur) medicamentũ cõpunctis neruis idoneũ est, ut quod os puncturæ nõ sinat cõniuere, quemadmodũ nec in his, qui à rabido cane morsi sunt, ulcus in cicatricem coalescere: sed efficax solis duris corporibus: sin aũt in pueris, aut molli carne prẽditis, pũctura affectis, uti cogites, licet ipsum ex digerente quodam amaracino, aut opobalsamo, aut oleo ueteri liquefacie-

re. Conuenit etiam medicamentum basilicum quod nitrum recipit, aut calcem uiuã, aut euphorbiũ, aut sulfur uiuum, aut syluestris columbæ fimum, aut opopanacẽ, aut sagapenum, aut liquorẽ cyrenaicum, aut castoreum, ac in medicamenti libram, dictorũ alicuius uncia debet iniici. Facit autẽ bene neruorũ uulneribus & præsertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur, propolim recentem pinguemq; uulneri poteris inducere, aut fermentum maxime uetustum, per se aut cum propoli mixtum, uel eum liquore tithymalli: cataplasmatis utendum ex oxymelite factis, aut lixiuio stillatitio, cum lomento fabatum, aut eruorum farina, aut cicerum, aut lupinorũ amarorũ, aut hordeacea, aut polenta, idq; non solum dum inflammatione tẽtati sunt, sed iam inde ab initio protinus. Cæterũ quæ relaxant cataplasmata in neruorum uulneribus semper uitare oportet. At si neruus nõ punctim, sed plane cæsim uulneratus fuerit, cute etiã quæ interueniebat diuisa, ut nudus appareat rectusq;, nõ trãsuersim dissectus, cõmemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis urere, quippe nudus cũ sit neruus, uehementẽ ipsorum uim ferre nequit. Quare calcem quæ sæpius æstiuo tempore lota sit, & oleo liberaliore intincta, assumes. Proficiunt hic & quæ ex pompholyge confecta sunt, item quod melle constat, rosaceo largiore liquefactum. Sed ea adhibenda cura est, ne quid ex iis uulnus cõtingat. quandoquidẽ neruus ipse & sensilis maxime est, & tẽperamento suo frigidus, & principũ corporis partiũ primati continuus, imò ne oleo quidẽ eiusmodi ulcus irrorare cõuenit, hinc enim sordidum redditur. Abluẽda igitur à uulnere sanies est molli lana specillo circumuoluta. Quòd si omnia ex animi sententia processerint, etiam uino dulci madefacere citra periculum licebit, sed in robustioribus Polydæ pastillo in linamẽtum illito cum sapa calida uti. postq̃ neruum denudatũ contexeris, linamenta extrinsecus circunducere oportet ex medicamento quod angustis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio preparatur, aut fimo columbarũ: sed ita ut etiam sanas partes ampliter cõprehendat. Quum uero transuersum nerui uulnus est, maior conuulsionis metus impendet, ac quæ ad curationem uulneris spectant, hic quoq; sunt eadem, quanquam nõnulli in uulnere adhuc recenti suturis usi sunt, ac medicamento aliquo conglutinatorio: uerum suturas non summæ nimiũ cuti, sed altius moliri conuenit, ne quę in imo sunt incõglutinata dehiscant: rursus cura adhibẽda est, ne ab acu neruus compungatur. Cæterum in summa sciendũ erit, in neruorum uulneribus medicamentũ natura calidius quod puncturis medetur, diuisionẽ nerui nõ posse curare, ut qui rosionẽ ipsorũ feruorẽq; sustinere nequeat: neq; quod diuisiõibus medetur, pũcturis cõuenire: nõ enim uirtus ipsius alte quũ angusta est cutis diuisio, penetrat. Victus itaq; adhibebitur tenuior, lectus mollis, oleũq; calidũ alis, capiti, & ceruici superfunditur, at si in crure neruus uulneratus sit, inguinibus, pubi, & locis uicinis:

balneo in totũ donec inflãmatio inclinauerit,abſtinendũ eſt,quum aquæ contactus nequaq̃,ut dixi,ipſis conueniat. Quoniam uerò nonnulli citra id manere conſuetudinis gratia nõ ſuſtinent,ſiquidẽ læſa particula in manu fuerit,cauendũ eſt quatenus fieri poteſt,ipſam aqua ſeu calida,ſeu multo magis frigida irrigare.Si pes uulnus acceperit,quoniã fieri nequit ut nõ madeſcat,ubi lauacrũ ingreſſuri ſunt emplaſticũ aliquod medicamẽtum uulneratæ parti ſuperaccõmodabis,iterũ extrinſecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos iniicies,iterũ faſciã ex linteo a'foris deligabis,deinde tutius in ipſo balneo faſciã oleo prius ſuperfundes,cũ æger in ſoliũ deſcendet: ubi lauerit,omnia quæ impoſita ſunt abiicies,ac prædicta totius curatiõis ratione uteris. Cõtuſi uero nerui ubi ſimul cũ his cutis contuſa exulceraraq; fuerit,cataplaſma ex fabarũ lomẽto & oxymelite poſtulant, nonnunquã adiicitur erui farina & iris. At ſi dolor contuſioni adeſt,picẽ liquidã admiſce, ſin aũt citra cutis contuſionẽ euenerit,magis digerẽs adhibebitur,nepe oleum calens,anethinũ dico,ſuperfuſum continuè aut rutaceũ,aut irinũ,aut amaracinũ. Quod ſi totus neruus præciſus ſit, periculũ quidẽ nullum ſequetur, uerũ particula debilis manebit. Curatio aũt eius cõmunis eſt cũ ea quæ aliis ulceribus accõmodatur,hæc quidẽ ex ſimplicioribus remediis in neruis conuulneratis curatio abunde eſt. quidã uero cõpoſitis uti cõſueuerunt,cuiuſmodi ſunt,ex metallicis cõfecta, Barbara appellata. Ciſſinũ,ex ſenecione præparatum,melanchloton,Indice,Harmonia,& Athene,quorũ & compoſitionem,& utendi modum ſeptimo libro reperies. Sed quia nõnulli præpotentium etiam ſumptuoſis ad neruorum uulnera remediis uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad punctura neruorum,hęc:cinamomi,dictamni,fœniculi,ſingulorum uncia,amaraci ſextans,ceræ bes,opobalſami dextans,terebinthinæ uncia. ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia,ceræ quadrans,opobalſami pondo. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti ſpicati aut foliati, aut nardini pondo,pompholygis,ſpicę nardi,amomi,phylli,ſingulorum uncia,atq; hæc ſupra ſpem reſpondere Galenus pronuntiauit.

DE ARTICVLORVM CONTRACTIONE SEV LIgatione,quæ ancyle dicitur. Cap. LV.

ARticulos ex humoribus infarctis ac neruea quadam tenſione contractos,detentoſq;,ancylas & ancyloſes appellare conſueuerunt. In quibus facultate opus erit,quæ emolliat relaxetq;. Communiora igitur his remedia conueniunt,quę in particulis ſcirro induratis ac adeò quæ in reſolutis cõmemorata ſunt, propria uerò magis,irrotatio ex hydrelæo,in quo decoctum ſit lini ſemen, fœnugræcum, althea, laurus, cucumeris agreſtis radix, ipſum'que ſicyonium. Vbi his artus irrorati fuerint,accommodantur primum acopa ſimpliciora,cuiuſmodi ex nigra populo,ex abiete. Bromium, Baſilium, Pyxis, de-

inde Aristophaneũ,& quod ad Asanitũ refertur. Validissima, Lisoponiũ appellatũ,& Pœcilum: emplastra, quod Amythaoni asscribitur & Anicetum. Laudatissimum uero quod recipit bdellii, adipis uitulini, suffiminis ammoniaci, iris illyricæ singulorũ denarios sedecim, opopanacis, galbani, cachryos, styracis, thuris singulorũ drachmas octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ libram semissem, resinæ terebinthinæ tantũdem, irini sedimẽti quod satis est, & uini quantũ sufficit: copton hoc est medicamentũ. Est acopon non inefficax dissolutum irino, aut cyprino, aut laurino. Inter acopa uerò & emplastra, medicamentũ est diapternes uariis confectũ mixturis. Verum acoporum usus molli adhibebitur & continua frictione: ita tamen ut affectum articulum simul tentes flectere & extendere.

DE ARTICVLIS RELAXATIS. Cap. LVI.

Laxantur subinde articuli ob longos febriũ morbos, colicos, & resolutorios, præsertim ubi calidior ipsos humidiorq́; intemperies occupauerit, atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ succus aqua dilutus & ex alto in partẽ deturbatus: aut rubi, aut myrti, aut lentisci, uel ulmi radicũ corticis decoctum congruet, aut malicorium illitum, aut myrti folia, cum cerato myrteo imposita. Nã colligantes nerui firmari desiderant facultate quę astringat desiccetq́;. huiusmodi igitur medicamenta articulis imponi debent, cuiusmodi ex salicibus est & oxyra, & palmulatum quod uinũ astringens, aut acetũ assumpserit. Multi uerò eiusmodi impotentiam à frigore fieri putantes, deinde calidioribus usi præsidiis, maiorem noxam intulerunt.

DE LVMBRICIS. Cap. LVII.

Tres sunt uniuersæ lumbricorum differentiæ, prima teretũ, altera latorum, tertia eorum quos ascaridas nuncupant. Origo omniũ generũ est ex cruda, crassa, pituitosaq́; materia & putredini accõmoda, qualis in pueris aliisq́; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica substantia. Hæ siquidẽ alimenti naturã egressæ, lumbricis procreãdis ineptæ redduntur. econtrario, biliosa potissimum recrementa etiam hos perimunt. At si quando flauabilis unà cum lumbricis infrà, aut etiam uomitu eruperit, ipsos quidem intestina obsidere, humorem uero biliosum uentriculi os aut aliam quampiam particulam occupare scito. Cuiusque igitur ipsorum differentiæ speciem, generationem, locum, notas, curationemq́; exequemur, à rotundis exorsi.

DE ROTVNDIS LVMBRICIS.

Teretes igitur lumbrici speciem habẽt omnibus perspicuam, quòd sanè aliis frequẽtiores sint, in gracilibus plerunq; intestinis consistunt & superiorem uentriculum subeunt, ideoq; frequẽter per os reiiciuntur. quibusdam & è naribus redduntur: atque hoc genus infantibus peculiare & pluri

ma parte cũ febricula: sed per febriũ initia orti, substantiã ex subiecta differentia retinẽt: in statu, ex malitia morbi: in declinatione, ex toto corpore ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mãdauit bonũ esse indiciũ teretes lũbricos prodire cũ morbus ad iudicationẽ tendit, qui subito etiã intereunt. Sequitur autẽ eos qui rotundos lũbricos cõtinent, rosio intestinorum & uentriculi, tusses exiguæ cũ siccitate irritantes: nõnullos comitatur singultus quoq;, somnus cũ * cõuulsione, & qui his occupãtur, sine ratione expergiscũtur, nonnulli & cum clamore expergefiunt, & iterũ sopiuntur: pulsus inæquales & febres augescunt inordinate, quæ cum extremorũ perfrictiõe, tertiã, interim quartam, die uel nocte accessionẽ sine ratione habent. Infantibus aũt & conquassatio lingua temerè exerta, & dentiũ stridor oritur, luminibus cõniuẽt, uoluntq; cõquiescere, excitãtibus ipsos indignant, oculi apparẽt, genæq; rubescunt, ac rursus liuent: atq; hęc paulatim ex interuallo. Quibusdã nauseæ & rosionis causæ stomacho peculiares creantur, atq; ægri cibũ respuunt, compulsi autẽ ad cibum nauseabundi uix quod assumitur deglutiunt, uel etiam reuomunt, plerisq; uero aluus descendit corruptos cibos egerens, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus sine ratione contabescit, neq; esurie, neq; euacuatione modica suborta. Atqui non in omnibus omnia quæ iam commemorauimus signa inquirere oportet, sed nonnulla ex eo quod prępollet, interim & plurima. Hęc autem eueniunt, dum animalia per intestina serpunt roduntq;, febris autem calor uapores sursum cerebro transmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim similiter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum soliciti, lumbricos de corpore eximere connitemur. Multi siquidem nulla lumbricorum cura habita, exesi ab ipsis sunt, & conuulsi interierunt. Alii produnt se lumbricos uidisse, qui ex inguinibus ægri eruperint. Cæterum occisos hos omnes prius, educes: occides autem, amaris potissimum usus remediis. Cum igitur febris & lumbricorum communis sit curatio, conuenienr auxilia simpliciora: potui igitur dabitur ⌊ chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appellant, ⌋ uel ipsa myxaria decocta esui dantur: item sereos succus, aut coriani semẽ cum aqua calida uel cum posca, uel myosotidos herbæ decoctum, uel cornus ceruini ramentum, uel minium, synopicum tenuissimum, ac olei immaturi amarissimi paulatim cochlearia duo absorbeant, quã enim amarum est, lumbricos occidit: quã lubricum, detrahẽs ipsos cum stercore reddit. At si inflammationẽ distentionẽq; uiscera experiantur, cataplasmate utẽdum est, quod lini semine, farina lupinorũ, absinthio & bryonia radice cõstat, ex hydromelite, uel etiã humido fotu ex oleo chamęmelino, uino absinthii fructu, & aloẽ, pręcordiis accõmodato. Vbi uerò nõ uehemẽter febres molestant, miscẽda est myxariis mẽtha & exhibenda est. Cũ ad

* Impressũ exẽplar habet παλμὸν hoc est palpitationem.

⌊ Impressũ nõ habet.

integritatem uentũ eſt,efficaciora quoq; uſurpantur, quale eſt decoctum ſeriphii uel calaminthæ,uel ptereos herbæ,uel cardamomi ſemen,uel mali Punici acidi radicis ius ad tertias redactũ,uel fricti cumini,uel nitri fului ſingulorũ ſcrupula tria,uel ſandonichũ,uel abrotanum , uel etiã ambo ſimul,cum melle in catapotia coacta,uel lupinorũ amarorũ ſcrupuli terni uel braſſicæ,uel erucæ ſemen leuigatũ,uel abſinthinũ,quod etiam ſolũ frequẽter abũdè fuit . Dant aũt & terna lotę aloës ſcrupula,quod remediũ eſt laudatiſſimũ:in ualidioribus illota quoq; aloë utimur.quia uero infantes aloën nõ admittunt, ſupinis faſciola ipſis detẽtis ore adaperto per clyſteriũ quoddam ualido munitũ canali,inuitis aloën q̃penitiſſime trãſmiſſam iniicimus. Atq; hæc mirifica medẽdi ratio in pueris eſt,qui difficulter poſſunt tractari:quibus etiã cibos ſubinde ſorbiles , quemadmodũ iis qui cibũ auerſantur,infundimus.Cęterũ & cyphi & maſuaphiũ rectè dabitur, itẽ cornu ceruinũ combuſtum cũ pipere & melle uel oxymelite, reliquaq; ex oxymelite ipſis dare conabimur : præſtiterit aũt ſi acetũ ſcillinũ fuerit, pręſertim ætate prouectioribus , aut ſinapi cũ oleo & aceto ad cochlearis magnitudinẽ. At qui lũbricis,cũ alui profluuio infeſtant,præbibẽt plãtaginis ſuccũ,ipſamq; plantaginẽ aridã aſſumẽt,ex æquo enim utriq;,& fluori & lũbricis efficax eſt . Cataplaſma his accõmodabitur ex polẽta cruda, pteri,abſinthio,farina lupini,ſandonicho & abrotano. Iã uero & malicorium,acacia,galla,uel balauſtiũ admiſcebit. Quoniã uero nõnulli ſubinde amaras potiões ceu ingratas reſpuũt, ex iis quæ modo cõprehẽſa ſunt dabũtur nõ manifeſtò amara. His accedẽt inſuper chamępitys, marrubiũ,heleniũ,baccæ lauri,acacia,thymus,pulegiũ,carpeſiũ,iũcus odoratus angulo ſus,polypodiũ,iris,cnicõ,erithrodanon, ſpina ægyptia cũ pipere,ſingula ſex ſcrupulorũ inſtar:itẽ ius mẽthę,mori radicis ſuccus decoctũ ue,petroſelini,reliquaq; odorata ſemina,extrinſecus aũt inducitur aloë cũ melino & uino.hoc & appetentiã excitat,quę uix magno negotio recipitur:miſcetur aũt ſepius aloę abſinthiũ:aut felle taurino,cũ amaris q̃buſdã prędictis umbilicũ impleto: aut oleũ ex rhododaphne factũ liberaliter delinetur,aut liquor cedrinus & ſolus & cũ cerato, tori uẽtriculo imponitur,aut pix arida trita inſpergit,uel mentha,uel melanthiũ cum roſaceo, uel etiam ſeriphii ius ipſis admiſcebitur, uel fraxini perſicæ folia in pollinem detrita delinimus. Vtendũ uero eſt & medulla ceruì,unguinis modo,in umbilico,pube & lũbis:ceratũq; adiũgetur,ſi res poſtulet,hoc,Aloës,abſinthii,farinę lupini,ſeriphii,melãthii,ſingulorũ ſcrupula ſex,cerę uncia & ſemiſſis,chamæmelini q̃d ſatis eſt,felle taurino arida leuigãtur. Porrò ab inferioribus partibus mulſam iniicere copioſiorẽ expedit,quò lũbrici mellis dulcedine illecti deorſum, deſcendãt:ſi aũt putrefacti in alto corporis nõ excernãtur, ſed potius uapores ſurſum mittãt,educẽdi ſunt, aut aloës aut medicamẽti amari ex ea confecti potione,quandoquidem etiam in aliis mediocris alui

uacuatio non expers est præsidii.

DE LATIS LVMBRICIS.

Latus lūbricus mutatio est, ut ita dicā, adnatæ in interiori intestino membranæ in materiā animalis modo mobilē, quæ sæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipsius excernitur: dissolutus uero, nō coalescit: & nūc in iis etiā qui febri carēt, abūdat: nūc febricitantibus accidit ex longo morbo cōtinuas stomachi rosiones inferēs, ac impotentē ciborū appetētiam. Nam quod animatū euasit, in intestinis obiectū rapit alimētum, ut alio statim opus sit, & nisi assumpserit, intestina rodantur. His occupatos comitatur corporis gracilitas, & impotētia, cum inæqualitate: at quod certissimū est indiciū, cū recremētis nōnulla semini cucurbitæ similia excernuntur. Curatio cōcordat, porio enim ex acremētis petita, & aliorū esus, tū pteris uel centaurei decoctū & potū & ab inferioribus partibus inditū, uel calaminthæ uel dictāni, uel pulegii: dabitur autē in aluū & muria. Præbibere uero hoc medicamētū quod sequitur, neq; iis qui aliis lūbricis infestātur, inutile est, si febre potissimū uacauerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiōes: dātur terni scrupuli, cū uino aut aqua calēte. ALIVD eclegma. Piperis, baccarum lauri purarū, cumini Aethiopici, mastiches, pares modi, mellis quod satis est: datur cochleare unum mane, & dormituro. At si efficacius id fieri desideres, nitri quoq; rubri parē portionem adiicies. ALIVD. Helenii, suffiminis ammoniaci, ⌐piperis, singulorū denarii quinq;, cū oxymelite calido: tempore interposito dabirur euphorbii drachma, uel duæ prouectioribus. ALIVD. Pteris acetabulū, nitri denarii duo, datur unū cochleare aquæ euacuatiōe prius facta: satius aūt erit si etiam scāmonii momentū assumat. ALIVD. Mali Punici acidi radicū corticis in summo decorticati denarii quatuor, piperis tantūdem, cardamomi denarii sex, marrubii denarii duo, melle dātur, porro prius assumpto. Verum ut ex toto affectus discutiatur, theriacen quoque exhibebis.

⌐Exēplar aliud habet pteris.

DE ASCARIDIBVS. Cap. LVIII.

Ascarides, ut modo etiā diximus, specie lumbricorū continentur, uermibus similes quę in extremo longanone & ani fibulę initio reperiūtur, uehementē locorū horū pruritū excitātes: generant speciē hanc praua alimēta, perfrictio, & ciborū corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex melle, cum salis momento, uel nitri: in prouectioribus, acri muria, aut decocto centaurei, cum nitro & melle, aut cucurbitæ syluestris, aut absinthii, aut chamæleontis, aut anchusę, aut cnici, aut hyssopi, aut pulegii, aut calaminthæ, aut lupinorū: secundū clysteres sublinetur lōganon, simplicibus quidē, acacia, aut hypocystide cū nitro, aut rhu syriaco cū alumine liquido: at quibus aluus astricta est, lemnia sphragide, cum uino: compositis autem, Andronis pastillo, similibusq;. Cedrinus autem liquor ipsis iniicietur per clysterem

multis peruium foraminibus, quales ab utero metrenehytæ appellantur: aur carnem salsam commode impositã deligamus, quandiu sustineri possit, eamq; frequẽter murare oporret. Cæterum communiter omnes quos lumbrici male habent, pili ichneumonis iuuant, suffiri. Cibi præscribentur ipsis probi succi, & qui facile in membra digerũtur, nec lumbricorum effectricem causam adaugẽt, nec uires superari permittunt, propter quas & uinum aquosum exhibebimus: liberalius autem nutrire ipsos ob hoc ipsum oportet, ne alimenti expertes lumbrici rosiones patiant. dabitur autem cibus, tum præcipue quum nõ inaniti fuerint. Ar si alui profluuium fuerit, sciendũ est lumbricos magis abundare, cibo non distributo. ac iam sorbiles ægris cibi dantur, admixtis quibusdam etiam astringentibus, uer bi graria, piris, aut pomis, aur malis Punicis, pręcipue acescenribus: a foris autem uentriculo remedia continentia inducuntur, de quibus supra dictum est.

DE DRACVNCVLIS. Cap. LIX.

IN India & superioribus Aegypto locis dracunculi generãtur, ceu animalia quędam lumbricos imirantia, in partibus musculosis, puta brachio, femore, tibia: in pueris etiam larera sub cute perreptant & palàm mouentur, deinde cum diu extremũ aliquod dracunculi remanserit, locus suppurat, & cute ipsius adaperta, initiũ ipsius progreditur: cum rrahitur, dolores mouet, pręcipue abruprus. Qua proprer nonnulli dicunt plumbeam molem ex dracunculo suspendendam ne uniuersim, sed particulatim molis pondere decidat. Alii uero hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracunculus abrũpatur, & dolores uarios conciter. iubẽt partem in aquam dimirti calidam, quò dracunculus repefactus foras prorepat, deinde digitis ipsum mẽbratim extrahere. At Soranus neq; animal prorsus, sed neruosi cuiusdam substãtiam esse putat, quòd opinionẽ motus solum præbeat, siue autem hoc sit, siue quod prius dictum est, Sorano & Leonidæ, aliisq; uisum est, calida superfusione & caraplasmatis concoquentibus in his uti ex mulsa, farina triricea, aut ordeacea. Est cum emplastri usum eiusdem potentiæ probãt. Conuenir autem & quòd ex baccis lauri & quod ex melle constat: emortui siquidem horum usu dracunculi, nimirum quod continetur corpusculum exeidit. Supputatione aurem facta, nisi exciderit, cutis diuidenda est: ubi denudaueris, quod continetur, auferes: & cutem linamẽto penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri sit maturando.

LIBRI QVARTI FINIS, IOANne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVINTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO medico interprete.

QVOMODO QVIS AB OMNIBVS COMMVNITER uirulentis bestiis se tueatur. Cap. I.

E VIRVLENTIS BESTIIS PRAECIPIENTES, ab iis quæ in omnibus huiusmodi communiter proficiũt, exordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarũ iniuria se uindicet, prius expediamus. Si igitur aliquis necessitate quapiam coactus, loco feris frequẽti obdormiat, ubi potissimũ salamandræ aut phalãgia aut serpentes aliqui abũdent, horum cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare conuenit. Suffitus autem recte excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis pilis'ue, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupressi aut cedri rasura, melãthio, peucedano, uiticis foliis, nepita, sagapeno, castorio, cachryos radice, cunila bubula, aut ex reliquis grauiter olentibus aliquo. Culices aũt proprie persequitur suffitus ex atramenti sutorũ, melanthii, syluestris cumini seminis, paribus modis. item fimus bubulus eosdem fugat. Ad hæc etiam ignes incẽdere crebriores uincit, fugiunt enim magna parte feræ eorum splẽdorem. Cæterum torum substernere ex hastula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At si toto huiusmodi toro uti non datur, stratis saltem imponenda sunt. Iam uero animum adhibere oportet iis quæ coquũtur, aquæ & uinorũ cadis, ut exacte sint operculati. Focus aũt nõ sub arboribus quibusdã excitabitur, præsertim pino aut picea. in his enim salamandræ & erucæ lethales crebræ uersantur, quæ ab ignis tepore calefactę, decidunt in obsonia aut alia uasa, si non fuerint operta. Qui uero tutiores esse uolunt, iis conuenit etiã ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe ceruini corn' exigua, uel etiã Aethiopico cumino. peculiariter aũt maluæ folia cũ oleo detrita si illinantur, ab apum & uesparum morsu præseruant.

COMMVNIS OMNIVM QVI A' VIRVLENTO QVOpiam morsi uel icti sunt, curatio. Cap. II.

Vod si feriri aliquem aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibendus est qui uulnus exugat. non tamen eum ieiunum esse oportet, uerum etiam uino os colluisse, & oleum in eo continere. Deinde particulæ commorsæ, si admittit, cucurbitulam cum multa flamma adhibere oportet, sic ut uicinæ

etiam partes scalpello exasperentur. Nam uirus unà cum sanguine & spiritu ita extrahitur. Item exulcerata adurere ac crusta obducere, adeoq; præcidere conueniet, si fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aspis, cerastes, uipera, similesq; aliæ sunt. quemadmodum Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morsum, ubi feram cognosceret, falce ipsum digitum abscidisse, atq; in totum periculo liberatum. At si uenenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim demittēdus est, præcipue si is, qui percussus est, humorum æquabiliter omnium plenus, Græci plethoricum dicunt, appareat. exhibere cum cibis edendum conducit piper aut allium: potui, uinum ualidum: tecentibus uaporibus, & conuenienti naturæ caliditate, corporis tēperamentum replere, deinde iis oblinere, quæ cōmorsam partē possunt calefacere & uellicare. Imponetur itaq; cinis brassicæ aut fici aceto mistus, aut lixiuia, aut garum, & cepe cum polenta aut pane: item porra abūde cum sale, aut pix liquida cum sale, calida: aut cedrus, aut fimus caprillus. Conuenit autem ipsis acetum calidum quoq; superfundere, in quo nepita sit incocta: aut acetum & aquam marinā, aut oxalmen. Cæterum locis affectis gallinæ, & magis galli gallinacei, alia'ue animātia per medium dissecta calidaq; imponi debent. Nam uirus transsumunt euocantq;, & dolores mitigant. Emplastra quoq; utiliter applicātur, quæ sale, cachry & adarce constant: in totum, quæ acrioris sunt potentiæ. Omnes tandem communiter & morsi & icti à uirulēto animali, modo interiora omnino offensa sint, ex uino potabūt intybum, quod serin dicūt, aut ericen, aut astragalon herbam cum aceto, aut bitumen, paliuri similiter aut ueteris rhu decoctum, aut mustelæ inueteratæ denarii duo ex uino sumpti, præsenti sunt remedio, uel marinæ testudinis sanguis, aut castorii drachma cum diluta uini potione, aut roris marini tantundem, aut sicyoniæ radicis, aut porri succus, aut chamæpitys, aut smyrnium, aut cinnamomum, aut aristolochia, aut uiticis semen, aut cupressi pilulæ, aut seseli, aut piper, aut trifolii semen, aut baccæ lauri, aut cancer fluuiatilis tostus aut elixus: item composita hæc Theriace utilis est.

THERIACE ADVERSVS VIRVLENTA ET LEthalia uenena, uiperæ morsus, & scorpionis ictus.

Bryoniæ, opopanacis, iridis illyricæ, roris marini radicis, zingiberis, singulorum denarii quatuor, aristolochię denarii quinque, lachrymę thuris, rutæ syluestris, singulorum denarii tres, farinæ erui, denarii duo: finguntur pastilli uino, danturq; singuli, qui treis obolos pendeant, ex eodem uino. Cæterum purgatio omnibus conueniet, desudationes, & theriace ex uiperis assumpta.

DE RABIOSI CANIS MORSV, ET metu aquæ, quæ hydrophobia dicitur. Cap. III.

Xordium sermonis à rabiosi canis morsu accipere, quàm ab aliis maluimus, quòd animal & fœcundum prouentu, & cōtubernale homini existat, rabieq́; sæpius corripiatur & ægre caueri possit, ac periculum ab eo sit inuitabile, nisi multis aliquis & conuenientibus usus fuerit præsidiis. Rabiunt canes plerunq; in æstu uehementiore: ut autem Lycus memoriæ mandat, interim etiā per frigora maxima: rabidi autem & potum & cibum auersantur, siti premuntur, neque tamen bibunt: anhelant præterea non parum, aures inclinant, saliuam & copiosam & spumantem edunt, muti in totum sunt, & uelut insani, ut ne domesticos quidem agnoscant: insiliunt sine latratu omnibus pariter & bestiis & hominibus, mordentq́;. ubi momorderint statim quidem nihil molestiæ adferunt, præterquam ex uulnere dolorē: postea uero aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant, faciunt, qui cum conuulsione, totius corporis rubore, præsertim in uultu, sudore, & sui fastidio accidit, aquam fugiunt, & dum uident, & dum admouentur: nonnulli etiam omnem humorem: alii canum ritu delatrant, & obuium quenq; dentibus appetunt, morsu'que suo in alios eandem affectionem transferunt. Porrò accidentium, aliorum quidem causa manifesta est, occupatis scilicet ueneno partibus uniuersis: metum uero aquæ nonnulli ex immodica fieri siccitate dixerunt, quasi humida ipsorum substantia in cōtrarium penitus habitum mutata. uerum Rufus insaniæ ex atra bile speciem, eam esse testatus est, ueneno humorem illum imitato: quemadmodum alios atra bile insanientes, nouimus alia timere. quæ causa superuenit etiam iis, qui dicunt canis qui momorderit imaginem in aquis opinari se uidere. At ex iis, qui hoc uitio sunt occupati, nullum, præterquam unum aut alterum superuixisse, ex historia didicimus, eosq́; non à rabioso cane morsos, sed ab homine quodam morsu uitium adeptos. At ante affectus huius occupationem multi etiam quos canis momordit, seruati sunt. hinc igitur curatio auspicanda est. Quoniam uero subinde, eò quod tunc aquæ metus non inuadat, (magna enim ex parte circa quadragesimum ferè à morsu diem solet ingruere, quibusdam & post sex menseis, proditum est nonnullis post septem quoque obuenisse) nonnulli canem qui momorderat non rabire arbitrati sunt, properarūt uulneri cicatricem inducere: unde ipsi causam huic affectioni dederunt. hanc autem probatione usus deprehendes, morsus rabiosi'ne canis fuerit, an non. Iuglandibus nucibus concisis uulnus diligenter obstruitur, sequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinæ in cibo apponentur: ac primum sane non attingent, famē autem urgente si edant, rem considerato. Nam canis qui momordit si non fuerit rabiosus, uiuent: si rabidus, sequenti die peribunt. atq; tunc ad uulneris dilatationē properandum est, iterumq́; post paucos dies eadem indicatione utendū, & si non perierint gallinacei, tunc ulcus ad cicatricem perduces, nullum

ueritus periculum. Hanc itaque indicationem Oribasius tradit: Quod si ex commemoratis indiciis accurate canem rabire cognouerimus, statim iis medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperientibus est, quod pice, aceto quàm acerrimo, & opopanace constat, in capite de neruorum uulneribus explicatum: at si qui morsum accepit delicatiorem cutem habeat, dilui ipsum irino debet, aut balsamo, aut eiusmodi aliquo: uel ulcera prius fomentis adiuta, allio oblines. hoc quod sequitur etiam crustam facit.

ARIDVM AD CRVSTAM IN CANIS rabiosi morsu excitandam.

Salis fossitii denarii octo, chalcitidis denarii sedecim, scillæ tantundem, rutæ uiridis denarii quatuor, æruginis rasæ totidem, marrubii seminis denarius: utitor primum arido ut crustam inducat, deinde cum rosaceo, ut crustæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadragintaduos, ut minimum, sine cicatrice seruentur.

CATAPLASMA QVOD ORAS VVLNERIS LATAS in rabidi canis morsu seruat.

Cepæ cum sale & ruta illinuntur, aut silphium cum sale, aut salsamẽtum uetus, aut cinis sarmẽtaceus cum oleo, aut allia, aut sambuci folia, aut mẽtha, aut apiastrum, singulatim, aut cum sale: aut iuglandes nuces, cum allio, sale, & melle, aut cinis fici cerato exceptus. uulnus autem aqua abluetur, in qua decoctum sit chamæmelum, & syluestris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cęterum potui assument commorsi, simplicia quidem, lycium, absinthium, liquorem silphii, chamædryn, scordium, & polium: composita autem hæc, cancrorum fluuiatilium, sarmentorum uitis albæ, in cyprio uase, aut æreo combustorum, cochlearia duo, gentianæ radicis leuigatæ cochlear unum, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato. aliqui uero & perdicis sanguinis duo cochlearia addunt. Capies autem cancros, dum luna increscit, priusquam sol exoriatur. iis autem qui eodem die non biberunt, duplicem portionem exhibeto, interim & triplicẽ. Iam theriaca ex uiperis recte datur, Purgare expedit medicamẽto ex cucurbita syluestri, ita ut quotidie id exhibeas, cum decocto elelisphaci, aut sideritidis heracliæ, quam & dialyson appellant: nonnulli uero & iecur canis qui momordit, edendum dederũt. Cæterum uictus ratio talis adhibenda est, quæ simul ueneni uireis hebetet extinguatq;, simul & descẽsum ad interiora prohibeat: quæ duo præstare potest, uini dulcioris uetusti & meraci, lactisq; potio. idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo sumpta. At si per initia ob impedimentum aliquod non præsumpta, quæ retulimus remedia fuerint, sectio uel cucurbitulæ uel ustio nõ adhibenda est, ut quum iã uenenũ penitius secesserit, medicamentis autem quæ euocent, Græci metasyncritica uocant, uti consi-

lium est, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera & scissili lacte petetur. item sudoris euocatio, dropacismus & sinapismus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficacissima deprehensa est purgatio quæ fit per ueratrum.

AD MORSVS CANIS NON RABIOSI. Cap. IIII.

Anis non rabiosi morsus, quum & ipsi uirulentæ cuiusdā substantiæ sint participes, statim aceto irrorans, lata manu morsum ferito. insuper nitrum cum aceto tritum desuper deturbato, deinde spongiā recentem aceto, aut ipso nitroso aceto madidam imponito, triduo idipsum superfundens, tandē enim consanescet: uel erui farinam oleo maceratā imponito: aut spongiā recentem, aut lanā succidā aceto & oleo imbutā accōmodato, aut rubi folia cū aceto tunsa illinito, aut cepam tritam cum melle, aut origani comæ, salis, cepę, pares singulorum modos cum melle: uel marrubium nigrum, quod & baloten dicunt, cum sale. ad feruidos autem iam morsus, erui farina melle macerata admouetur. peculiariter enim his efficax est: inflammatione conflictātes argenti spuma trita ex aqua oblinito.

DE VESPIS ET APIBVS. Cap. V.

Pium ictu dolor sentitur, locus rubescit, propinquę partes tument increscuntq́; aculeus in uulnere relinquit. In uespis aūt similia quidē, sed intēsiora omnia sunt, nec aculeus relinquitur. Remedio sunt aduersus utraq; lutum, & bubulus fimus, illita: & lac ficulneum, aut cōcisa mori arboris folia, aut maluę: aut farina ordeacea ex aceto imponit. quinetiā muria aut marina aqua fouere cōducit.

DE PHALANGIIS. Cap. VI.

Halangiorum morsu, locus ipse quidem rubescit, & ueluti aculeo punctus apparet, non autem tumet neque incalescit, sed leniter rubidus, frigore & pruritu uexatur. Comites notę percussorum sunt: perfrictio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, labor ualidus, pallor, continua urinæ excernendæ incitatio: quibusdam & urinæ difficultas, colis intensio, lumina humentiora: inguina & poplites contenduntur rigentq́; conuulsorio modo, ualida stomachi rosio urget, lingua sermonem manifesto non explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis similium erumpit. sunt etiam quibus per urinas, & aluum eadem descendunt. demissi igitur in aquam calidam dolore liberātur, ac rursus ualide indolent. Auxilio est, si extrinsecus cinerem ficulneū cum sale lęui ex uino maceratum, imponas: aut radicem syluestris punicæ tritam, aut aristolochiam, cum farina ordeacea aceto demersam. Iam & ulcera fouere marina aqua calidiore, aut apiastri decocto cōducit, eiusdemq; folia imponere. ad hæc balneum frequentius utile est, atq; his potionibus medicis uti: abrotani semine, anetho, aristolochia, agresti cicere,

cumino Aethiopico,cedri baccis concisis,platani cortice,trifolii herbę semine,myricę semine,singulorum drachmis duabus cũ uini cyatho & uiridiũ cupressi pilularũ decocto,uino tẽperato. Ferunt nõnulli & cancrorũ fluuiatilium succum cum lacte & apii semine datum,periculo subtrahere.

DE ARANEAE ICTV. Cap. VII.

St quoddam etiam aranearum genus quod percussu ualidos dolores circa media præcordia excitet, item ruborem, & urinæ difficultatem,nonnunquam & strangulatum. Leuantur autem icti hisce remediis: cumini syluestris thebaici,aut uiticis seminis,aut albæ populi foliorum potu,uel alliis solis assumptis & uino meraciore superbibito iuuantur.

DE SCORPIONIS ICTV. Cap. VIII.

Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit,duratur, rubet,& cum dolore supra modum rigescit, nunc feruor,nunc frigus uicissim inuadit, acceditq; dolor qui itidem modo decrescit,modo intẽditur. comitatur ipsos sudor horroris sensus,tremor,extremorum perfrictio:inguina his attolluntur, particula intenditur,sæpe etiam flatus cum sonitu per sedem erumpunt, pili rigent,cutis fit discolor,dolorq; tota cute affligit,ceu acus spiculo excitatus. His auxiliatur protinus,lac ficulneum instillatum uulneribus,ipseq; scorpio qui percussit minutim cõtritus,uulneriq; impositus,sibi pulcherrimum medicamentũ est. post hæc sal tritus cum lini semine salutariter imponitur,item altheæ herbę,qui hibiscus est,semen succurrit,& sulfur uiuum resina terebinthina exceptum: similiter etiam galbanum splenii modo dilatatum impositumq;, nepitaq; concisa & applicata, & ordeacea polenta uino confecta & in rutæ decocto exhibita: auxiliatur his etiam trifolii herbæ semen leuigatum iniectumq;. Ad hæc, potiones hæ conueniũt: aristolochiæ denarii duo,præsertim corticis radicis cum uino,gẽtiana tusa,pulegiumq; abunde decoctum,item baccæ lauri numero decem leuigatæ,nepita cum posca largiter incocta,cyperis cum uino,ruta similiter, lac ficulneum & silphium,si adsit: si desideretur,parthico liquore utendum erit. benefacit etiam trifolii ocimiq; semen epotum. idem præstat argenti spuma subito ictui præter opinionem imposita. omnibus his addatur balnei continuus cum multo sudore usus, uini potio temperatura meracior. Porrò composita hæc potari debent : sulfuris uiui fabæ Aegyptiæ instar cum piperis granis octo,in dimidia uini hemina:uel liquor silphii cum cãcro detrito in uino:aut melanthii, cumini Aethiopici,uiticis seminis,pares portiones cum uino.

AD SCORPIONVM PERICVLOSORVM & phalangiorum ictus.

Fecis drachmæ sedecim,pyrethri drachmæ quatuor,rutæ syluestris semi-

nis drachmæ tres, castorii, erucæ seminis, singulorum drachmæ duæ: excipiuntur sanguine testudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. pyrethri, aristolochiæ, singuli trientes, piperis denarii duo, liquoris silphii denarius: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

DE SCOLOPENDRA TERRESTRI & marina. Cap. IX.

AT si scolopendra momordit, communiter quidem locus affectus in orbem liuescit, attolliturq;, aliquando feci similis, rarius autem ruber apparet, exulceraturq;: sumptu à morsu ipso initio, laboriosa ac curatu difficili exulceratione. præter hæc etiam toto corpore pruriginis sensus percipitur. peculiariter autē iis qui à marina scolopendra impetiti sunt, aquosus pellucidusq; tumor interim efficitur: à terrestri, rubens. Plagæ igitur imponi debet sal bene tritus, uel ruta concisa, aut cinis aceto maceratus, aut scilla, fouendus locus est oxalme. Archigenes autem oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta sic imponi. Potui dabitur aristolochia cum uino, aut serpillum, aut nepita, aut syluestris ruta, aut trifolium, aut succus radicis asphodeli dimidiæ heminæ mensura cum uino.

AD STELLIONIS TRANSMARINI morsum. Cap. X.

SEsamo trito illinito.

DE FELE. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualide quidē dolent, & locum affectum liuidum habent: sed statim cepæ & allia ictui applicata auxiliantur. insuper eorundem esus, uino meraco superassumpto, remedio est.

DE MVRE ARANEO. Cap. XII.

VBi uero mus araneus nocuit, sequuntur dolores pulsatiles, & in singulis dentiū eius animalis ictibus, rubores: pustula insurgit sanioso humore plena, propinquæ partes oēs liuent: cute pustulæ dirupta, albū ulcus apparet. nam ad membranas neruosas deraditur. ad hæc, excidunt etiā partes depastiōe oborta, his quæ serpunt simili: præterea etiam intestinorū tormina comitantur, urinæ difficultas, & frigidi sudoris undiq; eruptio. Auxiliatur ipsis galbani splenium per se impositum, uel tritū cum aceto, uel ordeacea farina, cum oxymelite applicata, ipseq; mus araneus qui momordit dissectus admotusq; sibi est remedio. aduersatur etiam pyrethrū illitum, uel mali Punici dulcis coriū incoctum, uel malua syluestris, uel allia cōtrita, uel sinapi leuigatum cum aceto: item ex calida muria fotus conducit, deinde ordeum ustum ex aceto applicatū. Potui propinabitur abrotanū ex uino coctum,

aut sisymbrium, aut serpillum, aut eruca, aut galbanũ, aut elelisphacum, aut teneræ cupressi pilulæ cum oxymelite, aut pyrethrum cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agni ue coagulum, aut gentianæ radix, aut uerbenaca, quæ etiam imponitur: ipsumq́; murem, qui momorderit exacte detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiam quod sequitur: myrrhæ drachmæ sex, aristolochiæ corticis drachmæ quatuor. porrò ad muris aranei & scolopendræ morsum, sal cum liquida pice recte applicatur, aut cedria cum melle, aut allium cum fici foliis & cumino, aut nepitæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

DE VIPERA TVM MARE tum fœmina. Cap. XIII.

IN uiperæ, tum maris, tum fœminæ morsu, similium'ue animalium uirus relinquentium, dolor loci statim ab initio sequitur, mox totius corporis: apparẽt etiam in morsu duo foramina paruo inuicẽ spatio discreta, fluitq́; ex his sanguis humorq́; saniosus, deinde oleosus, postremo etiam æruginosus, quem nonnulli uirus bestiarum esse dicunt. præter hæc tumores iuxta morsum subrubri liuidiq́; assurgunt, corporis color perit: uertigines oculorum, stomachi resolutio, & animæ defectus oboritur, quibusdam etiam uomitiones biliosæ, urinæ angustia: insuper pustulę in commorsa parte erumpunt, ue luti in ambustis: item depastio ipsam inuadit. ad uiciniam procedens, gingiuæ his cruentantur, accedit etiam tremor, sopor, & frigidi sudores. minori autem cum periculo liberari, quos uipera mas, quàm quos fœmina momordit, uidentur: ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. In curatione autem præstantissimum remedium est, allii esus, & uini meraci potio, adeo, ut si aliquis uti sustineat, nullum præterea remediũ desideret. eduntur etiam utiliter & porra & cepæ & salsamentum q̃ acerrimum. Sunt qui & ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ sequuntur cum uino singulatim pota: testudinis marinę sanguis reficcatus cum cumino syluestri, coagulum leporis aut hinuli tribus obolis, ceruini genitalis sicci denarius, anchusa tenuifolia tota, hanc aũt nõnulli etiã collo suspẽdunt, porri succus dimidiæ heminæ mensura ex mulsa, apiastri foliorũ succus, syluestris ruta, gallinaceorũ cerebrũ, panacis radix cum uino incocta, agarici drachma, iuniperi baccæ, hastulæ regiæ radix, pistacia trita, uiticis semẽ, mustelæ inueteratæ siccatæq́; denarii duo, echini radix succusq́;, cãcri fluuiatiles aut marini per se, cũq́; uua passa syluestri, sale & polio: aristolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta. atque hoc quod subiungam mirifice efficax est.

ORIBASII AD VIPERARVM MORSVS.

* Videtur aliquid deesse.

Anisi acetabulũ, piperis * singulorũ drachmæ quatuor, aristolochiæ corticis, opii, castorii, myrrhę, singulorum drachma: passo leuigata in pastillos

instar fabæ Græcę cogito,& pro uiribus cuiusq; exhibeto,cum ternis dilu ti uini cyathis. ALIVD ex Lyci commentariis medicamentū uiperę mor sibus efficax. Myrrhæ,castorii,piperis,sandarachę,singulorum drachma, anethi seminis acetabulum: leuigata ex passo dantur. ALIVD ex Archigenis commentariis. Cancros uiginti cum farinæ triticeæ quod satis est, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita & salis momento, pastillos fingito & siccato:in usu, cū lacte illinito, unumq; cum mulsa potato. At si fluuiatiles cancros desideres,marinis utitor. extrinsecus autem plagę delirus caprarum fimus ex uino strenue auxiliatur:aut lauri folia cum oleo incocta, aut baccæ lauri, aut nepita, ericæ, ruta, apium,abrotanum, galbanum in splenio adhibitum, origanum uiride concisum, gallinacei pulli dissecti, & protinus calidi impositi: farina erui cum uino macerata crebro illita,radiculæ cortex concisus,scilla tosta,cruda polēta ex oxymelite, cucumeris syluestris folia cum tenuissimo farinæ ordeaceæ polline, fex uini similiter cum farinæ polline, ruta cum sale & melle, furfures in aceto coctæ,cinis cum aceto, cedrinus liquor cum sale, pix liquida cū sale. Fouere debent trifolii decocto aut pulegii,aut oxalme. Quum autem sub cruentæ pustulæ euaserint, ipsas scarificabis,ita ne excories. deinde multa aqua foueto,lenticulam coctam cum melle oblinito,dum consanescant. At ex uiperis antidorum proprie his & potum & plagæ impositum efficax est.

DE AMPHISBAENA ET scytale. Cap. XIIII.

Consimilia ex hor morsibus eueniūt,eademq; ipsis auxiliantur:quare peculiarē aliquam descriptionē sortita non sunt.

DE DRYINO. GALENI HAEC præfatio. Cap. XV.

Dryinus in quercuū radicibus uitā agens, tam malefica parataq; ad nocēdum ui est, ut calcatus solū, pedes hominis cute nudos relinquat: totisq; cruribus tumorē laxum quē œdema uocāt,copiosum excitet. Ad hæc quod multo magis est mirabile,ferūt omnes eorū pariter manus excoriari qui curationē uitii administrauerint:& si quis ulciscēdi studio interemerit,grauiter olere bestiā,illoq; suo odore omniū aliorū odorū sensum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatū cum rubore excitatur,pustulæ in circuitu assurgunt.aliquādo aquosus humor emanat:stomachi erosio uexat, & tormina. Cōgruit ipsis aristolochia uino pota.itē trifoliū herba, radixq; hastulæ regiæ cōsimiliter assumpta. prosunt & cōcisæ potæq; cuiuscunq; quercus glādes. Itidē ilicis radices tūsæ,& loco admotæ dolorem leniunt.

DE HAEMORRHOO, ET PRESTERE, hoc est,dipsade. Cap. XVI.

QVi hæmorrhoi ictum sensere, grauibus cruciatur doloribus, iisq; crebris, admodum breuia angustaq; redduntur corpora, multus ex plaga sanguis erumpit: & si cicatrix toto corpore inducta fuerit, rumpitur, funditq; sanguinem. cruenta excernuntur recrementa, sanguis qui distillat, in grumum cōcretus est: tussi ex pulmone sanguinem reiiciunt, euomentes sine remedio intereunt. A' dipsade percussos ardor intolerabilis urget, sitis tanta excruciat, ut nec extingui nec intermitti possit: copiose potum ægri hauriunt, eadem tamen siti conficiuntur, tanquàm nihil plane hausissent, similisq; ex continuo licet poculorū haustu habitus subsequitur. unde prester ab urendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur. Multi autem ueterum ab hęmorrhoo & dipsa de commorsos ceu desperatæ salutis & conclamatos esse putauerunt. Porrò si specialia aduersus færam præsidia desideremus, cōmunia tentare oportet, ac protinus scarificationem ustionemq; adhibere: & si liceat, partē uitiatam præcidere. deinceps autem acria cataplasmata imponi debent. utilia sunt omnia ciborum acrementa ad uomitionem quæsita, præsertim quæ ex salsamentis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum. hæc autem continuè, & exiguis temporum interuallis subinde adhibenda, priusquam morbi accidētia corripiāt. nam ubi illa semel emerserint, nulla medicorum ope iuuantur. Cæterum remedia quæ loco inducuntur, contra morsus inscripta reperimus, dipsadis quidem, portulacæ folia concisa ex aceto, polentam, rubi folia cum melle læuigata, plantaginem, hyssopum, allium album, porrum, rutam, urticam: hæmorrhoi, præter iam dicta etiā hæc benefaciunt, uitis folia cocta cum melle concisa. per os autem hęmorrhoi ipsius caput crematū potui datur, aut scordion herba cum irino oleo: esui dantur etiam uuæ passæ.

DE NATRICE, QVAM GRAECI HYDRON dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morsu ulcus factum dilatatur, & liuescens augetur, sanies ex eo nigra, copiosa, & fœdi odoris, qualis ex depascēte ulcere, excernitur. Curatio mali, temporis processu, & uix procedit. imponetur itaq; morsibus origanum læue, ex aqua maceratum. confert & cinis quercus, oleo temperatus: uel ordeacea farina cū melle deliquato bibitur, item aristolochia drachmis duabus, uel in poscæ duobus cyathis: deinde marrubii succus aut decoctum cum uino, aut nasturtium syluestre, aut semē asphodeli seu flos, aut fœniculi semen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur.

DE CENCHRO. Cap. XVIII.

QVód si cenchrus nocuit, morsus eius uiperæ similis est, putredo comitatur & carnes intumefactæ prius, ut in aqua inter cutē, decidunt, inexpugnabili dormiēdi necessitate premuntur, sopi-

unturq́;. Testatus Erasistratus est, iecur ipsis, uesicam, & colon affici: resectis siquidem ipsis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ semen cum lini semine illitum auxiliatur. succurrit & satureia concisa, ruta syluestris; serpillum cum hastula regia leuigatum: potui uero datæ protinus, centaurei radicis drachmę duæ cum ternis uini cyathis: aut aristolochiæ radix similiter. nasturtium itidem & gentiana, potu conducunt.

DE CERASTE ET ASPIDE. Cap. XIX.

Ria aspidis genera Galenus prodit, primum eius quam chersæam quasi terrestrem uocant, mox eam quæ chelidonia dicta est, tertiam ptyada appellarunt, quæ omnium est perniciosissima. siquidem erecto in priorem partem collo ex interuallo quod satis esse coniiciat, uenenum in hominem iaculatur. hanc me moriæ tradit, reginam Cleopatram, quum Antonio deuicto Augustum uictorem timeret, sinistrę mammæ admouisse, morsamq́; ab ea interiisse, ut quæ longe celerrimam mortem inferat. Porrò cerastis morsu locus cũ duritie & pustulis intumescit, emanat ex uulnere sanies, modo nigra, modo subpallida & porraceo colore: totũ corpus uaricum modo attollitur, genitale arrigitur, mente alienantur, oculi obscurescunt: postremo, conuulsione rigentium instar pereunt. Verum aspidis morsus acus puncturę similis, omnino exiguus sine tumore apparet, sanguis nõ copiosus, sed exiguus & niger destillat, subita oculorum hebetudo inuadit, dolor corporis multiplex admodum, sed mitis, nec sine uoluptate comitatur. Quapropter recte Nicander cecinit:

Et uir perit absque dolore.

Mutatur color & uirescit, stomachi rosio exigua infestat, frons continue contrahitur, palpebræ sine sensu ueluti in somno commouentur, atq; inter hæc mors prehendit, ne tertia quidẽ diei parte dilata. His itaq; utrisq; membri affecti mutilatio mox à morsu facta, succurrit: eoq; sine mora, si fieri potest, præcidendum est. aut in his & propinquis partibus omnẽ carnem circum secare statim, & radicitus usque ad os excindere oportet. deinde reliqua ferro candenti adurenda sunt. etenim uenenum hoc, quemadmodum & basilisci, bubuli lactis instar, sanguinem in arteriis & spiritum congelat.

DE BASILISCO. Cap. XX.

Aec bestia raro quidem hominum oculis occurrit. Erasistratus autẽ hæc inquit: quum basiliscus momorderit, plaga sub flauo quasiq; aureo colore tingitur. conducunt ipsi, inquit, castorii drachmæ tres potæ. similiter etiam papaueris liquor. Nos autem hæc experti non sumus.

DE PASTINACA MARINA, ET MVRAENA. Cap. XXI.

N marinis nempe pastinaca & muræna, agnitio manifesta est, pisces enim hi ab omnibus cognoscuntur. Auxiliantur ipsorũ morsibus lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulo plures, cum cicutæ, serpilli tribus aut quatuor, & quæ ad uiperas commemorata sunt.

DE DRACONE MARINO. Cap. XXII.

Arini draconis ictum, plumbo infricato, aut serpillo conciso illinito, aut lente elixa, aut sulfure cũ aceto, aut dracone ipso dissecto. foueri locus urina humana debet: absinthium cum diluta uini potione bibi: aut elelisphacus, aut surculi ficulnei, in dulci uino dilutum, aut piscis ipsius cerebrum.

DE SCORPIONE MARINO. Cap. XXIII.

Corpii marini ictũ sanat mullus piscis dissectus impositusq́;, sulfur uiuum cum aceto infricatum, baccæ lauri tres concisæ potæq́;.

QVOMODO TESTVDINIS MARINAE SANguis præparetur. Cap. XXIIII.

Estudinis marinæ sanguis in hunc modum præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uase resupinata testudine, caput ipsius celeriter amputato. cõcretum autem sanguinem in multas partes arundine diuidito, impositoq́; operculi instar uasi cribro, in sole reponito: siccatum excipiens utitor aduersus uiperarum morsus, ut prædictũ est, drachmis duabus cum uno aceti cyatho: tertio die, drachmis duabus cum tribus aceti cyathis.

DE CROCODILI MORSV. Cap. XXV.

D crocodili morsus nitrum cum melle tritum usque dum ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino. Galenus autem tradit se cognouisse qui à crocodilis commorsi, adipe ipsorũ imposita uulneribus, exacte fuerint adiuti.

DE HOMINIS MORSV. Cap. XXVI.

On extra institutum fuerit, cum uirulẽtis bestiis, etiam hominis morsus conscribere. siquidẽ maligniores multo aliis ulceribus apparent, præsertim si ieiunus momorderit, prius leguminibus usus, & præsertim lenticula. Communiter itaq; quæ in aliis uirulentis commemorata sunt, etiam in his extrinsecus per initia morsibus applicare cõueniet, præter ea quæ nimiũ acria adurentiaq́; sunt. peculiariter autem oleo morsum prius illitum, fœniculi radice cum melle oblinito, aut lomento cum posca & oxyrhodino, frequenter immutãs. Emplastro autem hoc utere, quod recipit squamæ æris, galbani, æruginis, singulorum unciam, ceræ libram, plumbaginis libras duas, olei sextariũ:

plumbago cum oleo prius incocta assumet æruginem & squamam: ubi coierint, quæ liquari possunt, addũtur. Finita autem inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

DE VENENIS. Cap. XXVII.

Vum de uirulentis bestiis succincte tradiderimus, proximũ fuerit, ut de uenenis sermonem aggrediamur, simplicia quidem referentes eorumq; notas & remedia, tum communia, tum specialia: composita autẽ ex studio omittemus. etenim nonnulli uariorum medicamẽtorum lethalium compositiones exposuerunt, quæ nocere magis, quàm iuuare legentes possunt. neq; enim exacta horum indicia in his qui assumpserunt, inueniuntur, ut etiam congruum ipsis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex superante in ipsis ui appareant, id etiam aliquis recte quod exhibetur, uarium adaptãs, nonnunquam ex æquo, nonnunquam ut excellat medebitur. Incipiemus itaque & hic rursus à præcautione.

DE VENENORVM præcautione. Cap. XXVIII.

E uenenosis medicamentis disciplinæ ea pars quæ præcauere illa & declinare præcipit, longe difficillima est. propterea quòd ii qui huiusmodi insidias homini clàm machinatur, tanto id astu faciunt, ut uel peritissimus quisque decipi possit. siquidem amaritudines uenenorũ dulci aliquo admixto, obtundunt, grauemq; odorem odoramentis additis operiunt. interim çeu ad sanitatem, salutisq; gratia in morbis hæc propinare crediti, quod genus est absinthium, abrotanum, opopanax, castorium, uenena ipsis admiscent, tum in cibis, puta durioribus, uel obsoniorũ uarietate adumbrantes, ipsa offerunt. unde cui in suspicione huius doli uita fuerit, uitare eum oportet condita elaborataq; cibaria, omneisq; in gustu qualitates intensiores, exempli gratia, dulceis, acidas & salsas. potissimum uero aquæ quod satis est præsumere oportet. restincto enim hac appetitu, postea qualitates aliæ à stomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædam ratio asserendi hominem ab iniurijs uenenorũ est efficacior. Cõuenit enim quum suspicio mali medicamenti accepta fuerit, præcomedisse aliquid quod obtundere uenena possit, & inefficacia reddere: cuiusmodi sunt caricæ cum nucibus iuglandibus, ruta, salis grumo, & quæ mala medica dicuntur: item naporũ semen denarii pondere cum uino, aut nepitæ folia, aut rubrica, quã lemniam sphragidẽ uocant, aut rutæ folia uiginti: nullumq; nocebit uenenum. Iam uero antidota cum uino quotidie fabæ Aegyptiæ instar assumpta, tuto admodũ præseruãt, quale est quod terrestri crocodilo constat, dia scincu dicitur, & quod à uariorũ animalium sanguine dia hæmaton uocatur, & Mithridatium. hoc aliquãdo etiam ipse rex Mithridates usus est, quo-

tidie præsumens, ut à lethali medicamento se uindicaret præseruaretq;. Quum igitur à Romanis captus, bis lethali medicamẽto eporo, mori nõ posset, gladio sibiipsi uitam ademit. Quoniam uero etiam citra insidias propter necessitatem aliquando locis desertis, nociuis uersantes, forte sub arboribus, exempli gratia, picea aut pinu cibum assumunt, diligenter attendendum est, ne ex his aut superioribus locis mortifera labãtur animalia, & uasa, tum quibus hauritur uinum, tum quibus aqua, tum quibus obsonia incoquuntur, exactè operculentur, quemadmodum in uirulentorũ animalium præcautione expositum est.

COMMVNIS VENENORVM QVOMODOCVNQVE assumptorum curatio. Cap. XXIX.

At si nonnulli lethale uenenũ sponte sua, ut mortẽ sibi cõsciscant, assumpserint, qualia multa in hominum uita solent accidere, aut etiam aliquorum insidiis, si quidem nobis constet quod ueneni genus potatum sit, protinus ad conueniẽs ei remedium descendemus, ut in horum enumeratione dicetur: at si medicamen exhibitum tunc nobis fuerit incertũ incognitumq;, conuenit statim ad ea quæ cõmuniter ad quæcunq; uenena sumpta congruunt, diuertere. Nam indicia quæ comitantur si expectes, nihil plane in medicina spei est, ægris propter moram iam deploratis desperatisq;. Actutum igitur nulla mora interposita, oleo calenti per se, aut etiam cum aqua exhibito, uomere cogendi sunt. Si eius copia non est, butyrum cum aqua calida ingeri debet: aut maluæ, lini'ue seminis, aut tragi frugis, aut fœnugræci, aut urticæ seminis decoctum. Non enim solum uomitionibus euacuabunt, sed aluum quoque subducent & uenenorum malignitati aduersabuntur, acrimonias ipsorum hebetantia, præsertimq; oleum. quod manifesto inde licet cognoscere. Si nanque cutis exulcerandæ studio cantharide aut calce uiua aut eiusmodi quodam acri utaris, corpus oleo prius oblitum, non exulcerabitur. imò neque corpus spissare potueris, oleo prę unctum. Præterea uomitus nõn modo quod nociuum euacuat, utilis est, sed interim haustum uenenum odore, concretis grumis, aut colore prodit. odore siquidem & amaritudine, cicutam: colore, cerussam uel gypsum: concretis grumis, lac, aut recentem sanguinem: halitus grauitate, uirus qualitate & odore, leporem marinum & rubetam ranam ostendit, ut per hæc ad accommodata singulis remedia uia non sit difficilis. Admiscebitur autem oleo maluæ decoctum, aut anserinus adeps, aut ius ex carnibus pinguissimis, uel gallinaceorum: aut ex lignorum cinere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum, uinum copiosum & uetus: & quæ adipe aut butyro constant. Verum iis quæ in aluo hærent, per uomitum ablatis: quod intestinis illapsum est, clystere acriore euacuabimus. Post hæc lac potui dabimus. nam ab hoc

quod afficit,& uenenosum est:facile immutabitur. Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offeruntur, quale est, rubrica lemnia, abrotanum, agaricum, erysimum, eryngii radix, pastinacę erraticæ semen, uel nepitæ, nardum gallicum, castoriū, medulla uiridis ferulæ, nerii, quod rhododendron est aut rhododaphne, flores, marrubii succus, silphium aut liquor ipsius, sagapenum, opopanax, peucedani liquor & radix, aristolochia longa, rutæ syluestris semen, folia cestri, quæ betonica dicitur. danturq; singula denarii pondere cū uino. Efficax in id est polii herbæ decoctum, & picis liquidæ linctus. generosissime etiam opitulantur antidora superius comprehensa, magisq; ex uiperis theriaca. non autē easdem uireis habent, si post medicamēta lethalia assumantur, quas præsumpta, quæ enim ipsorum quantitas præsumpta ad affectum cauendum est sufficiens, hæc si quadruplo auctior, aut quintuplo, pòst præstetur, adiuuat: idq; non semel dic, sed bis etiam. sic enim & Galeno illi admirando uisum est.

ENVMERATIO SIMPLICIVM VENENORVM. Cap. XXX.

INter uenena, animalia quidem sunt uitæ noxia hæc, cantharis, buprestis, salamandra, piceæ cruca, lepus marinus, rana rubeta, & mutescens palustris rana, hirudines deuoratæ: ex seminibus, altercum, coriandrum, psillium, cicuta, melanthium: ex liquoribus, opium, opocarpasum, thaspiæ succus, elaterium, mādragora: ex radicibus, chamæleon, aphronitrum, thapsia, ixia, ueratrum, agaricum nigrum, ephemeron, quod nonnulli colchicum dicunt, quod in colchide nascatur: ex ramosis & oleribus, smilax, quam nōnulli thymium uocant, Romani taxum. solanum furiosum, quod etiam dorycnion appellant, sardoë herba, quæ species est ranunculi, papauer corniculare, pharicum, toxicum, ruta syluestris, fungi: ab animalibus autē, sanguis tauri recens, lac cui coagulum sit admixtū, uel quod ad Heracliam nascitur: metallica, gypsus, cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha, argenti spuma, adarce, plumbum, & quod uocatur argentum uiuum: ex iis quæ domestica & in quotidiano uitæ usu sunt, uinum copiosum raptim à balneo potū, aut passum, aut frigida aqua similiter.

DE CANTHARIDE. Cap. XXXI.

QVi cantharidem assumpserunt, eos notæ grauissimæ comitātur. ferè enim à stomacho usque ad uesicā cuncta illis morderi sentiuntur, gustum similem pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationem experiuntur, urinam difficulter, sæpe etiam sanguinem per eam reddunt: item per aluum ipsis excernuntur, qualia in torminibus intestinorum egeri solent. præterea animo linquuntur deficiuntq;: nausea ex ciborum repletione, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurit ipsis

uomitus ex hydrelæo petitus,& lactis potio,terræ cimoliæ denarii quatuor cũ mulsa,nuclei pinei, cucumeris semẽ. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factũ,aut anserinũ,aut ouillũ:carnesq; gallinaceorum,aut agninæ aut ouillæ,aut porcellorũ,omnesq; flaccescenres coctura longiore,& pingues cũ lini semine elixæ:uinũ iridẽ dulce & copiosum, thuris corticis denarii quatuor. Post cibũ iniicietur per clysterẽ cremor oryzæ aut chõdri, aut tragi,aut ptisanæ,aut maluæ,aut lini seminis,aut altheæ,aut fœnugræci. interim etiam mulsa cum nitro intestino absterso, cõuenit hæc rursus inserere:postea uero inflãmatione occupata medicamentis ex lini semine & ordeo lenire. per initia enim offendunt. deinde & lauacris aquæ dulcis utendum est,item unguentum irinum rosaceumq; porui dabitur.

DE BVPRESTI. Cap. XXXII.

Vpresti potione ingesto,in gustu nitro quippiam simile percipitur,dolor stomachi uentrisq; uehemens comitatur,ęędemaq; partes in speciẽ hydropici intumescunt:extima totius corporis cutis intenditur,urinaq; cohibetur. Prosunt ipsis quæcunque aduersus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, post euacuationes & uomitu & clystere factas,ficus aridæ, earumq; decoctum cum uino,aut lacte,aut mulso. prodest & pirorum omne genus,lactisq; mulieris potio.

DE SALAMANDRA. Cap. XXXIII.

Vibus salamãdra data est, eis lingua inflammatur,sermo impeditur, tremor cum torpore quodam & resolutione urget, partes quædam corporis in orbem liuoribus uariãtur,ut subinde permanẽte ueneno, putrefactæ defluant. Ad quæ omnia faciemus,quæ in cantharidibus dicta sunt.proprie autem resinam è picea, aut pinu,uel galbanum cum melle offeremus,aut nucleos pineos cum decocto chamæpityos:aut urticæ folia cum liliis in oleo decocta,testudinis marinæ uel terrestris oua elixa,ranunculorum ius esculentum,incocta simul ipsi eryngii radice.

DE PICEARVM ERVCIS. Cap. XXXIIII.

Icearum eruca pota,statim sequitur oris palatiq; dolor,ualida linguæ inflãmatio, stomachi, intestinorumq; cruciatus, quę cum pruritu circumtendi senrianrur:feruor iridem toto corpore affligit, tum nausea ciborum ceu ex repletione infestar. Succurri debet non aliter quàm iis qui cãtharidas biberunt. priuatim autem in ipsis loco simplicis olei melinum adhibebimus.

DE MARINO LEPORE. Cap. XXXV.

Eporis marini potum, gustus sequitur piscibus nõ absimilis, uirosusq;,tempore procedente aluus indolet,urina supprimitur: si quando autem eruperit, purpurei coloris cernitur. prę

terea qui illum assumpserunt, auersantur oderuntq; pisceis omneis: sudor fœtidus erumpit, biliosusq; uomitus, nonnunquam sanguine mixtus superuenit. Adiuuari autem debent hoc malo circumuēti, lacte asinino aut passo continue exhibito, aut maluæ radicis & foliorum decocto, uel peucedani radice cōcisa ex uino, aut ueratri nigri, aut scammoniæ liquoris denario ex mulsa, anserisq; sanguine recenti adhuc calido. item cancros fluuiaIeis solos, si sustinent, adferre oportet. Nota autem salutis est, quum piscem quoque possunt comedere.

DE RANA RVBETA, ET PALVSTRI. Cap. XXXVI.

RAna rubeta, aut palustris hausta, corporis tumorem inducit, palloremq; intēsum, buxo similem: ægre spiritus trahitur, os fœtet, singultus infestat, aliquando etiam semen sine uoluntate prorumpit. facile autem post uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione assumpta, arūdinis radicis denariis duobus, aut cyperi totidem. Cæterum cogendi sunt obambulare celeriter & currere, ob torporem, qui ex hoc malo contrahitur: ad hæc quotidie lauare.

DE HIRVDINIBVS. Cap. XXXVII.

HIrudines potas cum aqua & adhęrescēteis faucibus, inde adeo dignosces, quòd uētriculi os uellicatur mordeturq;: atq; hæc etiam nota est hirudinis deuoratæ, nonnunquam & sanguinem floridum, hoc est, uiuum excreant; hirudinibus gutturi affixis, quas muriæ sorbitio expellit, aut betę folia cum aceto, aut nix cum posca epota. gargarizandum quoque nitrum cum aqua, & atramētum sutorium cum aceto. At si gutturi adhæserint, in calidam aquam descendēt. item lupinorum farinam assument: frigida in ore retenta eximētur. quippe frigidæ aquæ appetentiores, ad eam festinant, prosiliuntq;. Nonnulli cimices iis, quibus sanguisuga epota erat, exhibuerunt. ego autem, inquit Galenus, aliis in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

DE CHAMAELEONTE. Cap. XXXVIII.

CHamæleōte nigro assumpto, ualida superuenit uētris erosio, dolor, cū totius corporis peruersione, tremor, mox cōuulsio incidit: itē uomitiōes pituitosæ & spumātes: quibusdā etiam singultus aduenit: uox nihil sonat, facies distorquet. His aūt cōuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus: item dulce uinū aquosum calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyster, fomētaq; ex cataplasmatis. ad eum uero, qui suffocationē parit liuoremq;, absinthium bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq; præcordiorum congruet.

DE ALTERCO. Cap. XXXIX.

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mēte abalienatur ebrii modo: facilem tamen curationem recipit, mulsa liberalius pota, & lacte, præcipue asinino: sin minus, caprillo, aut

uaccino: ficorumq; siccarum decocto. benefaciunt ipsi & nuclei pinei, & cucumeris semen cum passo assumptum, praeterea uinum salsum cum recenti adipe suillo & passo: urticae semen similiter, uel nitrũ cum aqua conducit: insuper cichorium, sinapi, nasturtium, raphanus, cepę, & allia, singula cum uino sumpta. Caeterum conquiescere cogendus est qui altercum hausit ut id, sicuti, qui uinum biberunt, concoquat.

DE CORIANDRO. Cap. XL.

Oriandrum latere propter odorẽ non potest: potũ uero raucitatem facit & mentẽ mouet, cõsimiliter ebriosis. Loquũtur itaque qui id sumpserunt turpia, toto corpore in ipsis odor coriãdrũ indicat. Adiuuant, ubi id oleo aut irino unguẽto, ut supra monstratũ est, eduxerint, uino meraciore cũ absinthio, & per se poto: ouisq; uacuatis in sese detritis, cũ muria sorptis: ad hęc muria ipsa bibitur, & ius salsum, & gallinaceum & anserinũ: postremo passum, cũ lixiuia sumitur.

DE PSYLLIO. Cap. XLI.

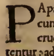

Syllii potu totum corpus refrigescit stupetq;, inualidumq; efficitur, cum resolutione & animi tristitia. Praesidio sunt omnia, quae contra coriandri potum commendantur.

DE CICVTA. Cap. XLII.

Icutam potã caligo uertiginesq; insequũtur, ut nec minimum è lõginquo uidere liceat: itẽ singultus, mẽtis alienatio & artuũ perfrictio comitatur: ultimoq; cõuulsi qui eam sumpserunt, praefocantur, cessante à motu omni arteriis spiritu. Per initia igitur, quemadmodũ & in aliis, uomitu eam eliciemus, deinde hac euacuatione usi, quod in intestina delapsum est, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionẽ ueluti praesentissimũ remediũ transibimus, per interualla eã exhibentes: in quibus interuallis lac uaccinũ, aut asininũ, aut absinthium cum pipere cõmuni & castorio, rutamq; & mentam cum uino exhibebimus: praeterea cardamomi, aut styracis drachmã, aut piper cum urticae semine ex uino, aut tenera lauri folia: similiterq; silphium, aut eius liquorẽ cum uino & passo. Item passum per se potum, praeclare opitulatur.

DE PAPAVERIS LIQVORE, quod opion uocant. Ca. XLIII.

Papaueris liquorem, qui opium dicitur, epotum, subsequitur sopor cum perfrictione & pruritu adeo uehemẽti, ut subinde ueneno increscente tanta oboriatur prurigo, ut ab ea qui id biberunt, excitentur: ad haec toto corpore opii odoris grauitas sentitur. Saluti est post uomitiones oleo factas, acri uti clystere. Item oxymel cum sale potũ proficit: aut cum calido rosaceo, mel: praeterea merum copiosius, cum absinthio & cinnamomo: nec nõ acetum calidum per se: insuper nitrum cum aqua: rutae semen cum pipere, ipsumq; piper cum castorio & oxymelite,

uel satureiæ, aut origani decocto, uino addito. Cæterum excitare ægros oportet iis, quę naribus admouentur, & in aquam calidā deducere, fomentisq; propter accedentem pruritum adiuuare: à lauacro, pingui iure, cum uino aut passo, uti. Iam medulla cum oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPESIAE LIQVORE. Cap. XLIIII.

CArpesiæ liquor potus, soporem & strangulatum pręcipitem inducit. Eodem remedio, quo & cicutæ, auxiliantur.

DE MANDRAGORA. Cap. XLV.

ACcidit mandragoræ potu quamprimum sopor, languor, ualidaq; dormiendi necessitas, ut nihil à morbo, qui lethargus dicitur differat. quibus antequam horū aliquod eueniat, uomitus cōducit, post hūc, aqua mulsa, nitrū, & absinthii decoctū cum passo, aut uino dulci sumpta. caput rosaceo foueri & aceto debet, corpus excitari cōmoueriq;: adhibenda itidem quæ odoratu excitant, piper, sinapi, castoriū, ruta cum aceto trita, pix liquida, lucernarū funiculi combusti extinctiq;. Quod si ægre excitentur: etiam quæ sternutamenta mouēt, adducenda, aliisq; cōmunibus remediis in his quoq; utendū est.

DE ACONITO. Cap. XLVI.

ACconitum statim quum potum est, linguam edulcat & nonnihil astringit: inde uertigines, præsertim in assurgendo, & oculorum humiditates inducit, thoracis grauitatem & præcordiorum, ita ut multi flatus per anum erumpant. In quo uitio uomitu uenenum educi debet, & aluus clystere subduci. Potiones contra aconitum hæ proficiunt, origani, rutæ aut marrubii cum uino, aut absinthii, aut erucę, aut abrotani, aut chamæleæ, aut chamępityos. Prodest ipsis & opobalsami drachma cum uino. item coagulum hœdi, aut leporis, aut hinuli cum aceto, ad hæc ferri recrementum, aut uinum in quo ipsum ferrum, aut aurum, aut argētum sit restinctum. insuper lixiuium cum uino, & gallinacei elixi carnium'ue pinguium ius cum uino assumptum. Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduersus aconitum conducit, in Heraclia Ponti, ubi & aconitum nascitur, holocleros appellatur, Athenis, didonia: in Eubœa sideritis.

DE IXIA. Cap. XLVII.

IXia, quæ & ulophonos dicitur, odorē habet & gustū quum sumitur ocimi, linguæ inflāmationem ualidā inducit, mentem abalienat, neq; omneis naturaleis exitus supprimit, stre pitus tumultusq; alui elidit cum animæ defectu, nec quicq; tamen encitur. Adiuuātur læsi ab ea, postquam uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio, aut aluus soluta, absinthii diluto cū uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto: itē rutæ syluestris semine, uel silphii radice: similiter hircinę origani decocto cum prædictorū aliquo, aut lacte, aut

resina terebinthina, aut nardo, aut castorio, aut silphio, singulis oboli pondere. Prosunt cum uino etiã nucis iuglandis nuclei leuigati, resina, castorio, & ruta additis, singulis denarii pondere. Proficiunt itidem chamæleæ denarii duo, aut thapsię succi totidem cum aqua mulsa. utiliter & acetum calidum bibitur.

DE EPHEMERO. Cap. XLVIII.

Phemeron, quod nonnulli Colchicon, eò quòd in Colchide nascatur, uocãt aut bulbũ agrestẽ, epotum, protinus totũ corpus prurire facit, uelut urtica & scilla tactũ irritatumq́; interiora erodit, stomachũ urit cum põderosa grauitate. Inualescẽte aũt malo, cruẽta strigmẽtis mista per aluũ egerũtur. Succurrendum, ut salamãdræ uomitiõibus & clysteriis: sed anteq̃ uireis sibi asciscat uenenũ, dari debet foliorũ quercus, aut glandiũ, aut malicorii, aut serpilli decoctũ cum lacte bibendũ: aut polygonii succus, aut surculorũ uitis, aut rubi, aut tenerarũ ferularũ medullæ, aut myrti cũ uino. itẽ ipsæ myrti baccæ leues cõtusæ, & in aqua madẽtes, poto earũ diluto, auxiliãtur: benefacit itidem castanearũ interior tunicula, si cum aliquo è succis quos prædiximus, assumatur: origanum quoq; cum lixiuia potum, in idem efficax est. Adeo uero exactũ præsidium est lac uaccinũ calidum potum, & simul in ore contentum, ut hoc præsente nullum aliud desideretur.

DE SMILACE. Cap. XLIX.

Milax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis taxus nominatur, pota perfrictionẽ totius corporis & strãgulatum, mortemq́; maxime præcipitem inducit: quibus omnia auxiliantur, quæ & cicutæ epotæ.

DE SOLANO FVRIOSO, QVOD DORYCNION à nonnullis dicitur. Cap. L.

Orycnium potum, quod aliqui solanum furiosum appellãt, gustum quidem ceu lactis repræsentat, singultus crebros facit, linguę siccitatem, & cõfarctam sanguinis excreationem: per aluum mucosa feruntur, simillima torminosis. Auxilio sunt, anteq̃ horum aliquod fuerit secutum, quæ in ephemere dicta sunt, uomitus dico & clyster, & quæcunq; potum uenenum possunt excernere. Proprie autem ipsi succurrit aqua mulsa, aut lac asininum caprillum ue, & passum tepidum cum anisi modico potum: item amygdalæ, & elixa gallinarum pectora, idem præstant conchulæ crudæ pariter & tostæ, in cibo, ad hæc carabi astaciq́; & ius ex ipsis esculentum potui assumptum.

DE SARDONIA. Cap. LI.

Væ sardonia herba nuncupatur, ranunculi species est: pota autem, aut comesta mentem abalienat, conuulsiones adfert cum labrorum contractione, ut risus imaginem præbeat, à

quo affectu etiam risus sardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim post uomitionem conducit aqua mulsa liberalius exhibita, lactisq; potio: item corporis totius respersio inunctioq;, ex medicamentis quæ calefaciunt petita. uincit item in hydrelæum calidum descendere, deinde corpus inungere & ualenter infricare. summatim, ut in conuulsione tota curatio administranda est.

DE PAPAVERE CORNVTO. Cap. LII.

PApauer quod cornutum appellatur, esum potum'ue, eadem quæ papaueris liquor inducēs pericula, iisdem quoq; curatur remediis.

DE PHARICO. Cap. LIII.

PHaricum dictum toto gustu nardum repræsentat: potum uero resolutionem cum furore & conuulsione excitat. Aduersus quod, ubi uomitu fuerit eductū, absinthium cum uino propinatur: item cinnamomum aut myrrha, aut nardum Cilicium, quod nonnulli isatin uocauerūt: aut spicæ nardi denarii duo, myrrhæ oboli duo cum passo misti: aut iris, crociq; flos ex uino. Caput ipsorū derasum farina ordeacea cum ruta concisa & aceto oblinere oportet.

DE TOXICO. Cap. LIIII.

TOxicum inde nomen uidetur accepisse, quod barbari sagittas, quas toxeumata uocant, eo illinunt. ubi potum est sequitur labrorum & linguæ inflammatio, mentis furor, qui coërceri non possit, uariis obnoxius imaginibus. eoq; difficilē curationem recipit: raro etiam nonnulli qui id biberunt uitæ restituuntur. Conuenit igitur cōtinuis ipsos uinculis constrictos cogere: & ui adigere, ut passum cum rosaceo bibant, reddantq; per uomitum. Item raporum semen cum uino potum peculiariter ipsis confert, & quinquefolii radix, hircinus caprillus'ue sanguis potui datus. ad hæc, quercus cortex aut fagi aut ilicis cum lacte leuigatus potusq; proficit. Idem faciūt mala cotonea manducata, uel trita cum pulegio, ex aqua pota: præterea amomum, & balsami cum uino semen. Qui uero mali huius periculum euaserint, diu in lecto decumbunt, & quum surrexerint, attoniti ac stupentes reliquum uitæ tempus transigunt.

DE FVNGIS. Cap. LV.

FVngorum alii genere, alii copia offendunt: integri sumpti strāgulatus laqueis simileis inducunt. his statim communi præsidio resistendū est, & qui eos hauserūt, oleo ad uomitū cogēdi. Mirifice his proficit lixiuiū ex sarmētis aut ex syluestris piri cinere cum posca, sale uel nitro, potū: item pira ipsa syluestria aut folia simul incocta, uim strangulandi quæ fungis inest, tollunt: eademq; in cibo conferunt. ad hæc oua gallinarum elixa, & in posca pota, aristolochiæ denarius aut absinthii, cum uino: insuper mel delinctum potumq;

cum aqua. Prodest apiastrum cum nitro, panacis radix & semen cum uino, flocces uini combustæ, cum aqua, aut æris flos cum aceto: radicula itidem aut sinapi, aut nasturtia in cibo sumpta. Quoniam uero nōnulli fungi à uenenatis corrosi non modo strangulant, sed etiam intestina exulcerant, dari debet absinthium copiosum & ficorum decoctum, origaniq́; ad hæc ex aqua mulsa uomitum ciere confert, in calidam descendere, & crudam polentam præcordiis admouere.

DE SANGVINE TAVRINO. Cap. LVI.

Anguis tauri recens occisi, spiritus angustiam & strangulatum procreat, dum tonsillarum & gutturis meatus cum ualida cōuulsione obstruit. Iam lingua iis qui sanguinem hauserunt rubens inuenitur, dentes erosi, & uestigia cruoris concreti inter ipsorum commissuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumis magis in stomacho cōcrescentibus, eò quòd uomitionis attractu ad superiorem partem efferuntur. Exhibētur quæ sanguinem coēuntem soluere, & aluum subducere possunt, exempli gratia, grossi liquore suo pleni cum posca & nitro. huc facit etiam omne coagulum cum aceto, & silphii radix cum suo liquore. similiter etiam brassicæ semen, lixiuiumq́; ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere rubiq́; succus cum aceto. Iam uero aluus rectè subducetur. Solent iis, qui seruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: stomachus & uenter ordeacea farina cum aqua mulsa foueri debent.

DE LACTE COAGVLATO GELATO'QVE Cap. LVII.

Ac coagulatum uniuersam multamq́; strangulationem parit, eò quòd in grumos coit gelaturq́;. Auxiliatur huic malo, antidoti modo, coagulum, si cum aceto frequenter bibere cō pellas eum, qui lac hausit. item conferunt nepitæ folia arida, aut succus ipsius similiter, aut silphii radix liquor'ue cum posca: idem præstat thymus cum uino, & cinis lixiua. salsum uero nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caseum transit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad stomachum assurgit, strangulat.

DE MELLE QVOD IN Heraclia nascitur. Cap. LVIII.

El quod in Heraclia Ponti prouenit, aut esum, aut bibitū, eadem pericula, quæ aconitum, infert. quare & eadem utriq; cō ueniunt remedia. Facillime autem curantur qui id hauserūt, continuo hydromelitis potu, cui rutæ folia sint admista.

DE GYPSO. Cap. LIX.

Ypsum potum strangulatum parit, in lapidem coalescēs: unde transferre oportet huc præsidia quæ aduersus fungos conueniunt. datur etiam in hoc malo maluæ decoctū loco olei.

pingue siquidem quum sit,& lubricas uomitiones procreet,corpora dera di non finit,quod lapidesc ẽs gypsus facit. Porrò cõducit & oleum in mul sa,& ficorum decoctum, lixiuiaq; ficulnea, aut è sarmẽtorum cinere facta cum uino copiosiore: item origanum, aut thymus cum lixiuia aceto'ue. Clyster ex passo & maluæ decocto in anum dabitur.

DE CERVSSA. Cap. LX.

Erussa propter colorẽ facile deprehẽditur,quoniã spõte sum pta palatũ & linguã,dentiumq; cõmissuras albefacit:prætere a singultũ,tussim,linguæ siccitatem,extremorũ perfrictio nem,cum mẽtis abalienatione,& pigro corporis motu,indu cit. His prodest aquã mulsam, aut ficorũ,aut maluæ decoctũ propinare. item lac calidũ,uel sesamũ cum uino tritũ, aut lixiuiũ è uitiũ sarmẽtis:aut oleum amaricinũ,siue irinum,uel persicorũ ossa cum ordei decocto:uel la chryma thuris,uel prunorũ gummi,aut ulmi humor qui in folliculis ipsi us seruatur,cum aqua tepida. Iam uomitus continue cietur. Proficiet etiã succus thapsiæ,uel liquoris scãmoniæ terni oboli cum aqua mulsa poti.

DE CALCE, SANDARACHA & auripigmento. Cap. LXI.

Alx, sandaracha & auripigmentum pota, uentris & intestinorum cruciatus cum uehementi rosione faciunt. quare omnia quæ temperare & soluere ea possint, adhiberi debẽt, item quæ uomitiones faciles & aluum lubricam efficiant, qualis est hi bisci & maluæ succus,decoctumq; lini seminis aut tragi,aut oryza:lac præ terea copiosum,aqua mulsa,iura pinguia,boniq; succi.

DE ARGENTI SPVMA. Cap. LXII.

Puma argenti pota,quam Græci lithargyron dicunt,grauitatem stomachi,uẽtris & intestinorum,cum torminibus ualidis infert:nonnunq̃ & intestina pondere uulnerat,distumpitq;, urinam impedit: corpus eorũ qui eam biberunt,intumescit: & coloris plumbei fiunt:& deformitas circa faciem deprehẽditur. Adiuuãtur,secundũ uomitiones,agrestis orminii semine cum uino:myrræ denariis octo,absinthii,hyssopi aut apii semine:aut pipere,aut ligustri flore cum uino:palumbium fimo arido cum nardo & uino.

DE PLVMBO. Cap. LXIII.

Lumbi scobs aut lotura pota, similia inuehit argenti spumæ pericula:eademq; requirit præsidia.

DE ARGENTO VIVO. Cap. LXIIII.

T argentum uiuum potum,eadem cum spuma argenti infert,atq; eisdem remediis qui id assumpserunt,adiuuantur. ad hæc prodesse ipsis uidetur lac copiose datum. cæterum & hi uomitionibus solicitabuntur.

DE VERATRO ALBO, THAPSIA, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

Abenda cura est & eorum, quæ iuuandi gratia exhibentur, sæpe uero non minora aliis pericula adferunt. cuiusmodi sunt superius commemorata, nempe ueratrũ album, thapsia, elaterium, agaricũ nigrum. hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabũtur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidẽtur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent, cuius generis est syluestris ruta, nigella, recentes pappi, qui flores sunt spinę, quæ cactos dicitur. in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

DE FAMILIARIBVS AC DOMEsticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

Qua frigida uniuersim pota, uinumq; meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu ualidisq; exercitiis, strangulatus & dolores concitat. in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminens periculum dissoluit.

LIBRI QVINTI FINIS, IOANne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEXTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO medico interprete.

PROOEMIVM CHIRVRGICAE. Cap. I.

VONIAM CHIRVRGICA IN PARtes duas dididucta est,ut una sit quæ carnis uitia tractet:altera, quæ ossium,tam in fracturis quàm luxationibus speculetur,ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur,consueto & hic usi compendio. Rursus igitur à superioribus auspicantes, quomodo caput,præsertimq; eius uertex uratur,exponemus.

QVOMODO CAPVT ADVRATVR IN LIPPIENTIBUS,ægre spirantibus & elephanticis. Cap. II.

Vm humor oculis influit superne & difficilis urget spiratio, quæ humiditatis excremētitiæ copia è capite inferius in thoracem transmissa, & particulas indidem consortio suo infestante contrahitur,caput per mediū hoc modo urunt:Vertex ad cutem prius tondetur,cutis adusq; os ferramētis mucronatis aduritur:quod,ubi crusta deciderit,raditur. Nōnulli uero ubi idipsum os adusserint,faciūt ut squama inde recedat exigua,quo facile humores illinc perspiratu dissipētur euacuenturq;,seruato diu ulcere,deinde sic ipsum ad cicatricem perducūt. At in elephantiasi curanda,quinq; nōnulli crustas in capite excitant,unam in priori parte supra sinciput, alteram hac inferiorem,paulo superius q̃ frons habetur,ubi fere pili desinunt:ac aliam in occipitio,quod Græci opisthocranion uocāt,reliquas duas iuxta ossa à squamis dicta lepidoide, quæ superius aures conglutinant: unam ex his,parte dextra:alterā,sinistra:atq; ita pluribus squamis detractis,& copiam & crassitiem humorū euaporatu ex alto capitis deriuantes,lumina offendi prohibent. Iam lieni quoq; aliud ferramentū adigunt, ut primo melancholici recrementi opifici per crustam in cute excitatam medeantur.

CVM HVMOR CAPITIS CVTEM INFLAT, EA'QVE intumescit & prementi digito cedit,hydrocephalon dicitur. Cap. III.

I humor natura aqueus capitis cutem subit, uitiū proprie hydrocephalon appellatur:accidit autē pueris,q̃ primum in lucem eduntur, capite à nutricibus parum dextre presso,aut ex causa latēte,aut ex uasis unius,plurium'ue ruptura & sanguine, qui emanat in alienam mutato substantiam, aut materia ob meatum

raritatem resudante, ac inter cutem & membranam quæ caluariam integit, pericranion Græci uocant, erumpente: uel enim inter hanc, & cutem humor consistit, uel inter pericranion & os, uel inter os & cerebri mēbranas. Cum itaq; cuti & membranæ caluariam integenti, humor interiacet, tumor sequitur, tactu mollis, concolor, indolens, turgidus, puluino sublimi, exigua capitis parte digitis premētibus subsidens, facile cedit & rursus assurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor, reliqua sane respondēt, sed tumor durior multo est & lente cedit, ut qui etiam pluribus locis sublabat, dolorq; magis urget. Si inter cerebri mēbranam & os humor se receperit, tumor quidē erit, sed qui prementi non cedat, neq; tactu sit mollis, tamen uiolenter pressus cedat, siquidē os infantium recens adhuc compactum facile cedit, præsertim cum suturis rarefactis humor foras euaserit: cognoscitur ex facili inde quod in humoris constrictione, in altū cum ex aduerso deducitur, recurrat. Dolor his acrior obuenit, caput totum in diuersa agitur, frons ipsis foras producta est, oculis cernunt inconniuentibus, & crebrius illachrymāt. His igitur ceu desperatæ salutis non est manus adhibenda, etsi maxime nōnulli chirurgicorum terebra perforatū os exemerint, ut in capitis fracturis dicetur. At si intra cutem & membranulam quæ sub cute caluariam cingit, humor sit collectus, tumore quidē exiguo substāte, una linea per mediū transuersa caput incidendum: si membranulæ caluariam inuoluēti & ossi culluuies interueniat magisq; caput inturgescat, duabus utemur lineis per medium se mutuo secātibus: si magis adhuc sit turgidum etiam, tribus, ad similitudinē H literæ. Vbi manu humorem exemeris, insertis linamentis commode partem deligabimus, & usq; ad tertium diem œnelæo perfundemus, inde solutam medicamento in linteolum illito persanabimus. Quòd si longiore spatio os carnem non recipiat, leuiter ipsum rademus.

QVOMODO ARTERIAE DIVIDANTVR, arteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorū defluxionibus, tum uertiginoso affectu, arterias post aures incidere cōsueuimus. Radenda igitur posterior capitis pars, & digitis notanda est. Nam arteriæ situs ex loci pulsu facile deprehēditur. deinde ipsam linea scriptorio prius atramento ducta, duos digitos longa, usque ad os diuidere oportet. Quòd si in conspectū ita nō uenit, incidendū circiter triū digitorū interuallum, atq; tūc manus iniiciēda, sic ut arteriæ trāsuersim dissecētur, quousq; & pulsatilis sanguinis fluor apparuerit, & instrumentū os propius accedat. Vbi sat fluxerit sanguinis mēbranula, quæ caluariā sub cute ambit, diuisa, ne ex tēsione inflammationē cōtrahat, rasoq; osse obturamentū ex pāniculo uulneribus debet insinuari & medicamēto quod linteolis illinit adhiberi, quòd si remaneat etiā hoc os lene, similiter huiꝰ rasura utemur.

QVOMODO LATENTIA CAPITIS VASA DIVIDANtur, quæ angiologia dicitur, eorumq; adustio sit administranda. Cap. V.

N quibus alterā capitis partē dolor exercet, & calidus acrisq; pituitæ cursus, aut lōgus, aut acutus infestat, ut etiā tēporum musculi incalescāt, ac laxo tumore attollantur, omnes in his medici uasorū in capite latentiū diuisionem probarūt. Derasis igitur primū in temporibus pilis, digitis uasa notabimus, sic ut fomēta præcesserint, aut collum constrictū sit: ubi iam uasa oculis sese obiecerint, atramēto notabūtur, & cutis ex lateribus tum sinistræ manus nostræ digitis, tum ministri leuabitur, ipsumq; uas per summa, linea incidemus, deinde ubi totū penetrauerimus hamulis eleuatū & instrumēto quo mēbranæ detrahūtur, denudatū suspēdemus undiquaq; liberū: & si tenue fuerit per hamulū retusum, elato circūductoq; membranā detrahemus, ita ut partē quoq; ipsius apprehēdamus. At si magnū est, duplex acu funiculus subiicietur, aut linum crudū, aut aliud quoddā ualidum, ac q̄ primum uas in rectum scalpello diuisum, sanguinis quantū satis est fuderit, in utroq; extremo quod denudatū est, lino ligabimus, quod intercedit exeisum, aut protinus aut cū solueē auferre cōuenit. Nōnulli etiā candētibus ferramētis citra sectionē uasa adurunt plagis satis altis. ubi iam ferro negotiū absolutū est linamētis carptis siccis uulnere oppleto, spleniū quoq; superaccōmodatum deligabimus. postq̄ solutum fuerit, medicamēta arida, quæq; carnem generāt, tum cicatrici inducēdæ apta, ad curationē absoluendam inducemus, nimirū ubi uincula deligaturæ cōputruerint exciderintq;.

QVOMODO FRONS INCIDATVR, HYPOSPAthismum uocant. Cap. VI.

Nstrumenti species nomen administrationi dedit: utimur autem hypospathismo, in quib⁹ fluor multus & calidus in oculos defertur, faciesq; rubescit, & in fronte sensus quidam & discursus ueluti uermiū, aut formicarū oboritur. Derasis itaq; in fronte pilis iubebimus, ut inferior gena moueatur, cauētesq; musculorum ad tempora motionem, tres lineas rectas pari spatio distātes in fronte incidemus, longas quidē singulas duos digitos, altas adusq; os, trium digitorū interuallo inuicē discretas. secundū sectionem, spatham subiiciētes à linea quæ in sinisteriore tēpore ad mediā tendit incipiemus, totū quod interiacet excoriantes, cum membrana quæ caluariā incingit, deinde rursus spatulā à media ad reliquam dimittemus. Deinde scalpri quod scolopomachærion dicitur, aciem in primam coniicientes lineam, ut acutum ipsius latus externæ cutis carni accōmodetur, retusum uero, ossi, propellemus ipsum adusque mediam lineam, omnia à capite ad oculos descendentia, uasa præcidētes, non autē usq; ad cutis superficiem: rursus à media ad postremā ipsum

deducemus, similiter uasa amputantes. Vbi mediocriter sanguis effluxerit, extusis grumis, tria linamẽta tortilia singulis incisuris inseremus, panniculumq; implicitũ aqua madentẽ superiniectũ deligabimus. Postridie œnelæo nõ solũ ulceribus respersis, sed etiã temporũ musculis auribusq; propter inflammationẽ, tertio die cũ solueris, superfusione diu utendũ, & basilico rosaceo soluto, linamẽtis insertis curationẽ quę restat, absoluem⁹.

QVID AGENDVM IN SINCIPITE SECANDO, PERIscythismum appellant Graeci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uasa fluorẽ copiosum oculis transmittunt, tribus lineis transuersis coronæ modo sinciput secatur, quæ ratio periscythismus Gręce uocatur. Hoc morbo laborãtium comites notę sunt tales: Primũ oculi alimentũ nõ sentiunt, exigui, & ad uisum impotẽtes, sunt anguli erosi, palpebræ exulceratæ, & pili ipsorũ deflui, lachrymæ tenues admodũ & acres cũ calore deferuntur. Dolor in alto capitis acutus, & uehemẽs urget, sternutamentũ cõtinuũ. Itaq; deraso capite trãsuersam lineã sine musculorũ in tẽporibus, motus offensa, ut dictũ est, incidem⁹, quæ à sinisteriore temporũ parte incipiens in alterã desinat, habeatq; terminos, ubi mot⁹ nullus est, paulo superius q̃ frons habet, ducta: sic ut sutura capitis à rotũditate dicta στεφανιαῖα, uitetur. Leonides per mediã frontẽ lineam deducit. Cæterũ osse detecto, obturaminibus, aut linamẽtis pluribus inuicẽ ipsum separabimus, oras lineę uinciem⁹, œnelæo etiã ut prius dictũ est, aspersas. A` solutiõe cũ inflãmatio iam declinauerit, os radetur, quoad caro suppullulare incipiat, rationemq; carnis producẽdę accõmodabimus medicamẽtis aridis in id efficacib⁹ utẽtes, quale est, quod recipit farinæ triticeæ partes duas, colophoniæ resinæ partẽ unã. Itẽ quale est Cephalicũ appellatũ. Itẽ quod ex pumice ad carnẽ creandã cõficitur. Nam cicatrice crassiuscula cute dẽsata, & occlusa, uasorũ ora priorẽ pituitæ impetũ in oculos deferri prohibent.

DE SVPERIORIS PALPEBRAE SVtura aliisq; modis. Cap. VIII.

CVm sub ordine naturali pilorũ palpebræ, alius ordo succrescit, uitiũ Græce distichiasis appellatur, ex humoris cuiusdã in eam partẽ impetu cõtractum, cũ is copiosus, sed rosionis expers & acrimoniæ fuerit. Nam acrior, aut salsus magis, aut alio quodã modo rodens, spatio temporis etiam naturales palpebrę pilos corrũpit. Interim igitur in hoc affectu, sutura utimur: interim in ea dispositione, qua pilorũ subnascentiũ duplex triplexq; acies, uel in superiore, uel in inferiore palpebra prouenit, hoc est cum ciliũ intrò spectat pilorũ acie simul cũ eo inuersa, phalãgosis uocatur interdũ etiam in palpebris relaxatis, quando naturales pili bulbũ cõpungunt. Aeger itaq; in sedili collocabitur, uel aduersus, uel à latere, superiorq; palpebra inuertetur: si quidem

longos habeat pilos,illos ipsos indice & magno sinistræ manus digito apprehendemus: sin admodum breueis,acus filum ducens per medium cilium & exteriorē partem transmittetur,deinde per filum sinistra manu sublata palpebra, dextra, mucrone scalpelli, post filum eadē in sinum coacta inuertetur, & subtus linea interius q̃ pili pungētes habeantur per cilium ducetur,à maiori angulo usq; ad minorem pertinens. filo autem post interiorem sectionis lineā subiecto,pollice manus sinistræ exiguum quoddam linamentum implicitū obiicientes,superciliū attollemus,aliaq; parua linamēta implicita summis angulis imponētes famulo posterius stanti iubebimus,ut palpebras per ea attollat,atq; tunc lineam ueru modo rectam, obeliæam Græci uocant,primū scalpello fibulis aptato incidemus paulo superius quàm naturales pili existant, ab angulo ad angulū tendentem,altam ut sola possit cutis diuidi: post eam,lunatam adhibebimus,incipientes quidem unde & ueru similis linea inceperit,in tantam uero sublimitatem tendētes, ut totam cutem quæ superflua est circumscribamus, desinentesq; similiter ubi & illa iam commemorata linea. Postea cum cutis duabus lineis circumscripta myrti similitudinem repræsentet, angulo qui ad dextram nostram spectet hamulo trāsfixo totam hanc cuticulam excoriabimus,deinde uibicibus spongia ter quater'ue ablutis,oras uulneris contrahemus à media auspicantes,acum uero per ipsam interiorem sectionem transmittentes: porrò filum ex lana esto. Cæterum quod eius superfluum est amputabimus nō prope fibulas, sed ut circiter trium digitorum longitudo otiosa pendeat, eamq; per frontē exporrectam,cum emplastro quodā conglutinante applicabimus,palpebræ autem pilos à fibulis mucrone acus liberabimus. Hic igitur agendi modus & communis & securus est. Nonnulli excoriationem fugiunt,eoq; post ductam subtus lineam,specillo palpebris cōtinendis accommodo,hoc est,ad palpebræ circunductum figurato, id quod superest cutis, eleuatum scalpro amputāt, ac fibulas,ut comprehensum est iniiciunt. At si in parte aliqua solum palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiam soli manum adhibere cōuenit, deinde linamēta implicita posca,madida imponemus deligabimusq;, imbuentes ipsam partem posca aquatica usq; ad tertium diem quo ligaturā soluemus,ac superflua fili parte abscisa oblinemus palpebras,uel croco,uel glaucio,uel aliquo collyrio,quod inflammationem arceat, exempli gratia,crocode & ex rosis composito aliquo. At si inflammationē fibulæ intulerint,etiam emplastrum aliquod tenue ipsis superaccommodabimus, & ueluti lacte infuso oculum leniemus,rarefactas autem futuras amputādo abstrahemus. Notus mihi quidam est qui palpebra,ut dictum, excoriata, fibulis non uteretur, sed medicamento cicatricem inducente curationem absolueret. Nam uulnere ad cicatricem ueniēte, palpebram particulatim attollens pilos extra inclinationem coēgit. Quemadmodum igi

tur alius quispiã ne excorians quidẽ palpebrã neq; externis duabus utens diuisionibus, sed interiore solum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arũdinulis aut hapsulis quibusdam palpebræ longitudinem æquãtibus, latitudinem angusti scalpelli, quod uenis secandis adhibetur, superfluam totam cutem mediam prehensam constringebat, utriusque ipsius terminos deuinciens. Atq; hac ratione, tota posterior cutis alimentum non sentiens, eoq; emoriens, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem eum arundinulis aut hapsulis excidebat, ita ut ne cicatrix fere aliqua appareret.

QVOMODO PALPEBRAE MEDICAmento urantur. Cap. IX.

Stionem palpebrarũ ex urente medicamento factam, oẽs, ut uno uerbo dicam, ueteres damnauerũt, tum propter medicamenti acrimoniã oculis insidiantẽ, tum quòd ex immodica ustiõe affectus nascitur, quẽ Græci lagophthalmũ appellãt, in quo hiãtibus palpebris qualicunq; de causa lumẽ offenditur. Quoniã uero multi à pilis semper punctionẽ experiuntes, ne uocabulũ quidẽ futuræ frequẽter audire sustinẽtes, detinent plerũq; nos etiã inuitos, tanquam aliis destituti præsidiis ustionẽ per medicamentũ adhibemus. Compositio uero medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, saponis gallici uel cõmunis totidem (quidã etiam aphronitri partes quatuor) leuigatas cinere lixiuo, aut saponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impuberis excipientes mucrone scalpelli palpebrę iniiciemus, tantũ in myrtacei folii figurã adurentes, quantũ etiam in descriptione comprehenderimus. ubi iam primo medicamẽti impositu cutis fuerit adusta, eo spongia ablato rursus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere sinẽtes quousque nigrescat. Sin id nõ assecuti fuerimus, etiã tertiò inducetur. Postquã uero cutis nigruerit, & reliquũ iam crusta oborta medicamentũ ablueris, & balneis, & superfusionibus, quousq; crusta deciderit utemur. Inde rasilibus linamentis & collyriis teneris, cicatricem moliemur.

SI OCVLVS CVTE NON CONTEGATVR, LAGOphthalmum dicitur. Cap. X.

Agophthalmon uocãt cum superior palpebra sursum retracta est. Accidit autẽ hoc uitii, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris, eiusq; uel sua spõte facti, uel ex sutura, uel ustiõe, ut nuper dicebamus, parũ dextre administrata: in qua etiã solũ mediocris emẽdatio fieri potest si palpebra crassitiẽ notandã habeat, non enim cõuenit ipsa cicatrice diuisa, & oris per linamentũ diductis, etiã deligatura prorsus usq; ad absolutã curationẽ uti, ita ut nõ nimiũ sicca, sed relaxantia magis unguina adhibeantur: quale est fœnugræci succus superfusus & basilicum tetrapharmacum quod linteolis illinatur resolutum.

DE INFERIORIS PALPEBRAE SVTVRA ET VSTIone per medicamenta. Cap. XI.

Vot pilorũ affectibus superior palpebra opportuna est, tot etiã inferior. Etenim ultra naturæ suæ modũ excrescens, inuertitur & phalãgosim, & distichiã, hoc est, sub ordine naturali pilorũ, alium ordinẽ succrescẽtem sustinet. Eodẽ igitur modo quo in superioris palpebræ sutura, utendũ est, ordine inuerso primũ lunata incidi linea debet, ut sanguinis fluor impediatur, deinde ueru instar recta. Subtus uitãda est sectio, quoniã palpebra inferior põdere suo genuino prompte inuertitur. Cęterũ reliqua curatio in alterius palpebrę sutura tractata, hic quoq; cõueniet, præter quòd filorũ excessus fronti nõ sint agglutinandi. At si in hac etiã affectione manũ extimescẽs, ustionem potius è medicamento deligas, hanc quoque iam traditam habes.

DE ECTROPIO. Cap. XII.

QVemadmodum superiori palpebræ uitium uocatũ lagophthalmon, ita inferiori ectropion obotitur: uerum id intercedit discriminis, quod hoc non è natura prouenit, sed nonnunq̃ ex relaxatione, quam medicamẽta in id efficacia, inflammatione præcedẽte cõcitarint: nonnunquam ex sutura, aut inartificiosa ustione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahẽte carunculã transsuemus, à sinisteriore angulo ad dextrũ deducta. Deinde lino utrisq; ipsius extremis admoto, catũculam per acũ attollemus, atq; ipsam scalpello excindemus, auferẽtes simul cũ ea & acũ. Atq; si figurã palpebra receperit, & æqualiter sit cõuersa, satis manu profectũ est. Sin aũt postea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertat, auersum scalpellũ quã partẽ Græci cyathiscũ nominãt, iuxta mucronẽ, palpebræ sectę subiiciemus. ac in externa illius parte duas incisas lineas, à duobus factę sectionis angulis, auspicantes, in fastigiũ mucronatũ ducemus, easq; in figurã Λ literæ Græcorũ similẽ cogẽtes, carũculam amputabimus, ut acumẽ ipsius infra spectet oculũ, latitudo supra, ciliũ appellatum respiciat. Secundũ hoc diductas oras acu ex lana filũ ducẽte cõmittemus, duabus fibulis cõtenti. Quòd si uero suturæ, aut ustioni fertur acceptum ectropion, etiã sub inferioribus palpebræ pilis per ipsam primã cicatricem lineam simplicem incidemus, labrisq; diductis linamẽta inferemus, ac aliis præsidiis, quæ in lagophthalmis comprehensa sunt, utemur, præterquam fomentis, usque dum sutura fuerit conglutinata.

QVOMODO PILI PALPEBRAM IRRITANTES EVELLANtur, & ustio per ferrum adhibeatur. Cap. XIII.

N quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculũ irritent, sed circiter unus, aut duo, aut plurimum tres, inuicẽ propinqui, euulsionẽ quã anabrochismũ uocant, probamus. eaq; fit hũc in modũ: Per acus tenuissimæ auriculã capill' mulie-

bris,aut simplicissimũ byssinum linũ transmittitur,duobus simul extremis cõmissis,ut quod inseritur dupliceẽ habeat ansulã, item alterũ huiusmodi filũ, aut capillus ansulæ insinuatur: traductaq; eo per ciliũ ubi pili enati apparẽt,pilũ,pilos ue per amentũ ansulæ insertos detrahemus. Et si quidẽ palpebræ pilus prehensus est,ansulã attrahimus.Sin uero unus,aut plures exciderint per initiũ iniectũ,rursus ansulã deorsum trahemus,iterumq; pilo,seu pilis in eã positis,attrahemus.At si unus dũtaxat pilus gracilis oculũ pũgat,etiã alter ex naturalibus palpebræ pilis simul euellem⁹, inunctũ prius gũmi,aut alio quodã glutinãte,deligabimusq; donec pilus coalescat. Nõnulli aũt ustionẽ præponũt euulsioni: palpebrã inuertunt, extractoq; uulsella pilo pungẽte siue uno,siue duobus,uel etiã tribus,cãdens aut specillũ,aut eiusmodi aliquod tenue instrumentũ loco adigunt, unde pilus,pili ue sint euulsi.Sic enim cute densata,nullus pilus enascitur.

DE HYDATIDE. Cap. XIIII.

Ydatis pinguis quædam est substantia,palpebræ cuti naturaliter substrata. In aliquibus autem,& præsertim pueris ceu natura humidioribus augescẽs,malorũ superuenientium causa redditur, dum oculũ pondere suo grauat,eoq; fluxionẽ excitat. palpebræ igitur in hoc uitio detentis infra supercilia aquam inter cutem repræsentãt,nec ut par est sursum possunt attolli. Si uero digitis ipsas deprimamus,inde digitos separem⁹,quod mediũ intercedit,inflatur. Horis autẽ antelucanis potissimũ defluxione tentantur,neq; cõtra solis splẽdores cernere sustinent,sed illachrymant,continuisq; lippitudinibus infestantur. figurato igitur commode ægroto digitis duobus, indice & medio paululũ distantibus palpebrã constringemus, collectionẽ quandam hydatidis ad mediũ digitis interpositũ molientes. Ministro autẽ posterius stanti caputq; ægrotãtis firmiter cõtinenti iubebimus per medium supercilii palpebrã modice attollat. Nos sumpto in manus scalpello,ipsam per mediũ linea trãsuersa diuidemus, nõ maiore q̃ in sanguinis per uenas detractione fieri solet. alta uero ut totam cutem diuidat,uel etiam hydatidem ipsam attingat,sed cura omnino debet adhiberi. pleriq; siquidẽ altius demisso scalpello, uel membranã quæ à cornus similitudine Ceratoides dicitur,uiolarunt,uel certe palpebræ musculos cõuulnerarũt. Atq; si quidẽ protinus hydatis in conspectum uenerit,ipsam extrahemus: sin minus,iterum diuisionẽ leniter moliemur. Vnde si apparuerit digitis eũ linteolo molli apprehensam huc illuc nonnunq̃ etiam circumactam mouẽdo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitũ panniculũ posca madentẽ impositumq; deligabimus. Sunt autẽ qui & leuigatum salem scalpelli capitulo diuisionibus inferant,ut si ex hydatide quippiã fuerit relictũ,ipsam cõsumat: postq̃ soluerimus si desit inflammatio collyriis quæ illini possint, aut lycio,aut glaucio, aut crocco curationem expediemus. Sin inflama-

tio urgeat, cataplasmatis ad eam inscriptis, aliisq; præsidiis medebimur.

DE PALPEBRIS COMMISSIS. Cap. XV.

INterim superior palpebra cum inferiori cilio coalescit, interim cum membrana adnata, interim etiã cum ea quæ ob cornus similitudinem Græce ceratoides appellatur, ac morbus oculum difficilẽ efficit. Cõuenit igitur uel specillo, lato palpebræ spatio subiecto, uel ea per hamulũ eleuata commissurã dissoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atq; inde procidentiæ occasio fiat. Vbi inciderimus, succo in oculũ infuso linamẽtis palpebras diducemus, ne rursus cõmissura fiat, lanaq; ouo madente imposita post tertiũ diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyriis utemur.

DE CHALAZIIS. Cap. XVI.

CHalaziũ otiosi humoris in palpebra colluuies est: quę si ab exteriore parte palpebræ coaceruetur, scalpello extrinsecus trãsuersa linea incidi debet: deinde specillo, uel aliquo huiusmodi instrumẽto chalazion auferemus. Quod si magna est diuisio, aut dehiscit, fibulis oras cõmittemus, ac emplastro utemur. Si exigua est, omissis fibulis, curationem absoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipsa pelluceat, inuersa palpebra & transuersim intus diuisa chalazion tolletur: quo facto, muriam uulneri infundemus.

DE VERRVCIS ET ENCANTHIDE. Cap. XVII.

Alpebrarum uerrucis, & in maiori angulo encãthidibus appellatis uulsella prehẽsis, scalpelloq; amputatis chalcitidem leuigatum imponemus.

DE VNGVE OCVLORVM, QVOD PTERYgion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

PTerygion neruosa membrana est, quæ ab oculi angulo maiore initium capiens per minorem ad exteriora progreditur, officitq; oculo, motum ipsius, & bulbi contractione impediens, & quod progrediens totam pupillam contegat. Cum igitur facilius curationem recipiant, quæ tenuia sunt, & albicant, hunc in modum admouenda manus est. Diductis palpebris, unguem hamulo mucrone intus recuruato exceptum attollimus. Acum uero, pilum equinum, aut linum ualidum ducentem, ac paululum inflexam per summa ad unguis dimidium traiicimus. Et lino quidem unguem deligatum sublimem eleuamus, pilo autem partem pupillæ proximam perradentes, usque ad terminum excoriamus. Reliquam partem maiori angulo uicinã scalpello suturis dicato ex basi abscindimus, ita ut anguli carunculam relinquamus, ne ea ablata, humor postea semper descendat, rhyada Græci uocãt. Aliqui lino unguem eleuatum, ut diximus, scalpello in id accommodato, totum illum excoriant, cauentes ne à cornu dictam Ceratoidem tunicam attingant. Post

manus administrationē momento salis in leuorē detriti loco iniecto lanā ouo imbutā illigabimus. Ab huius solutione, muriā ipsis liberaliter instillabim'. Si inflāmatio subsecuta fuerit, ad eā inscriptis auxiliis succurrem'.

DE STAPHYLOMATE. Cap. XIX.

STaphyloma est mēbranę corneę cū ea quę ab acino ῥαγοειδὴς appellatur, infirmatæ, aut uitio defluxionis, aut exulcerationis incuruatio. Admouemus autē huic uitio manum, nō ut uisum abolitū restituamus, uerum ut moderatum ægrotāti decorē conciliemus. Itaq; acu ab inferiore parte sursum per basim staphylomatis traiecta, deinde alterā acum duplex linum ducentem ab angulo qui ad manum spectat, ad alterum per basim staphylomatis transmittere oportet, manēteq; prima acu, lini plexu amputato, staphylomatis aliam partē sursum, aliam deorsum filis deuincire: atq; tūc acu detracta lanam oui liquore imbutā imponere. Post solutionem blādis infusionibus oculum lenire, donec fila simul cum staphylomate decidant.

DE OCVLIS PVRVLENTIS, QVI hypopyi dicuntur. Cap. XX.

DE oculis purulētis Galeni uerba apponere abunde est, quæ in eum modū habēt: Nostra ætate medicus quidā ocularius cognomēto Iustus, etiā concussione capitis plerosq; hypopyos persanauit. collocās enim eos in sella rectos, ac capita ipsorū utrinq; à lateribus cōprehendens, mox quatiebat adeo, ut pus ipsis descendere palàm uideremus. mansit autē horum puris colluuies infra propter grauitatē substantiæ, tametsi hypochymatis nequaq̄ manentibus nisi admodum quis diligēter ea impingi cogeret. Ac progressus iterū idem Galenus, inquit: Frequēter autem multū simul puris uacuauimus tunica ea diuisa, quæ cornus speciē refert, paulo supra locū quo uniuersæ inter se tunicæ cōmittuntur. nominant autē locū Græci nūc irim, nūc stephanen, hoc est, coronā. Hoc quidē Galenus in cōmentario de morbis curandis prodidit. Cęterū post puris euacuationē, ulc' ex mulsa factis, aut apomelite infusionibus repurgātes, deinceps reliquā purgationē accōmodabimus.

DE SVFFVSIS. Cap. XXI.

SVffusio, pigri humoris in cornea mēbrana iuxta pupillā concretio est, quę uisum impedit, aut certe ne clare oculus cernat, efficit. Accidit potissimū ex perfrictione ac imbecillitate spiritus uisorii, eoq; senes magis & longo morbo confectos inuadit. fit etiā ex uomitu uiolētius cōcitato & ex ictu, aliisq; pluribus de causis. Verum de iis suffusionibus, quæ nondū radices egerunt, nullā manus administrationē requirentibus, tertio libro cōprehensum est. In hoc autē eas, quæ iam cōfirmatæ sunt & ex toto cōcreuerunt, notis suis describem'. Omnes igitur suffusione laborantes lucē uident, aut multā, aut paucam,

eoq; discrimine suffusiones ab hebetudine & glaucomate separamus, tum eo quod hebitudinē & glaucoma experti lucem omnino nullam cernūt. Rursus igitur Galenus docebit te suffusionum & concretionē & differentiam, item quomodo his manu mederi conueniet. Oculus suffusione tentatus concluditur, & palpebra magno digito ad oculū premitur, eiq; adducitur, simulq; hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mente ei adhita suffusionē conspicimus. In iis enim quibus humor nondū coaluit, fusio quædam ex digiti impressione oboritur ac primum latior apparet, rursus in suam & figuram & magnitudinē recurrit. At in cōfirmatis suffusionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impressura obuenit. Quoniam uero commune hoc est indiciū & eorum in quibus modice, & illorum in quibus supra modum humor concreuit, colore ipsos discernemus. Nam si ferri aut marinæ aquæ aut plumbi colorem suffusio habeat, moderate coaluit, & ad eductionē idonea redditur: si uerò gypso & grandini similis color suffusionis est, supra q̄ par est concreuit: Sed quia hæc à Galeno didicimus, collocato ægrotante aduerso lumine citra solem, oculum sanū accurate deligabimus, & diductis alterius palpebris recedemus ab iride appllata ad minorē angulum, quantū scalpelli mucro spatii continet, atq; tum punctorii stili mucrone locum designabis quem puncturus es: in sinistro quidē oculo dextra manu functionē obiens: in dextro autē sinistra. Atq; inuersa punctorii specilli acie quæ ad extremum rotunda est, ualenter impingimus, & partem designatam usq; ad uacuum intus sinum penetramus, idq; tam alte fiet, quàm pupilla ab iride nuncupata distat. Ex superiori igitur parte uertici suffusionis stimulū adigentes, (uidetur autē conspicue ferrum, quòd tunica cornea pelluceat) humoris colluuiem per ipsam in subiecta loca deriuabimus. Et si protinus educta fuerit, sistemus quiescentes paululū. sin autem recurrerit, rursus ipsam deducemus. Euacuata suffusione, stilum tollemus, leniter circumuertendo. Post hoc oculo aqua eloto pauxillum salis cappadocici instillabimus, lanamq; oui luteo madescentē impositam deligabimus, ita ut sanum quoq; oculū comprehendamus, ne unà commoueatur. Cæterū collocantes ægrum in domuncula subterranea iubebimus prorsus ipsum conquiescere, tenui uti uictu, adusq; septimū diem illigatum nisi quid prohibeat. Post hunc solutis ligaminibus uisum experiemur, ostendētes ei res quasdam uisibiles, quod dum manu curamus, aut postea, fieri dissuademus, quod ex cōniuenti admodum intuitu prompte rursus suffusio repleatur. Si inflammatio urgeat, etiam ante septimū deligatura soluta, aduersus hanc pugnabimus.

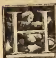
DE AEGILOPE. Cap. XXII.

Egilops, tumens abscessus est inter maiorem angulū & nares proueniēs. Vix curationem admittit, tum partium tenuitatis causa, tum periculi, ne oculus consortii lege indolescat. Si igi-

tur per summa ruptus fuerit abscessus,totũ id quod eminet usq; ad os excidendum.Et si ad malũ subluuies deciderit,totã ipsam explicabimus.os autẽ cariem nondũ sentiens,rademus. Quòd si iam carie uexatũ est, ferro candẽti aduremus,spongia frigida madẽte,oculo imposita.Sunt qui post carũculæ excisionẽ terebra usi,humorẽ,aut pus in nares deriuarint. Nos autẽ satis habuimus eousq; solum ferramentis ad ægilopem accommodatis adurere,ut squama abscederet.Ab ustione omphacomelle,uel sidioto, reliquisq; siccantibus præsidiis utemur. At si ægilops serpat ad angulum summaq; inuadat nequaquam, tũc scalpello,quo aut pterygia, aut uenas secamus media anguli parte ad abscessum resoluta, carnes ex alto educemus, item mediocriter desiccabimus. Vitri autẽ puluis tenuissimus ipsis inspersus,mirabiliter desiccat.Ad hæc aloẽ similiter cũ manna.Reliquam uero ægilopum medicinam,tertio libro sumus executi.

SI MEATVS AVDITORII NON perforati sint. Cap. XXIII.

Ic affectus à prima natali die contrahitur,mẽbrana quadã auditoriũ meatũ obstruente,nũc per summa,nũc in alto. postea accidit facta exulceratiõe. siquidẽ caro supernascẽs ipsum occludit. Itaq; si mẽbrana auditũ impediens alte inhæserit, difficilis erit curatio. Tentandum tamen est,tenui quodam instrumento ipsam incidere. si in summo fuerit,scalpro quod Græci scolopomacharion appellãt,hanc diuisam,ubi usus exigat,etiam auferemus. At si caro supercreuerit,hanc unguiũ scalpello aut spathula acutiore tollemus: deinde tortile linamentũ ex uiliore panniculo spatioso meatus sinui aptatum aqua imbuemus:inuolutumq; chalcitide leuigata, aut huiusmodi quodã arido in meatũ demittemus,ne rursus caro enascatur. Si inflãmatio male habeat, protinus id auferemus. Si fundat sanguinẽ,meatus,spongiã aqua frigida imbutam imponemus. aliisq; conuenientibus utemur remediis.

AD EA QVAE IN MEATVM AVDITORIVM inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

Olet etiam in aurem incidere, non modo calculus,sed etiã uitrum, faba,& siliquarũ grana. uitrũ itaq;,& calculus suam seruant magnitudinem: fabæ autẽ,& siliquarum grana,aliaq; id genus naturali madore corporis inflata,maximos cruciatus mouent.Conuenit igitur uel specillo,uel hamulo,uel uulsella hæc extrahere. Aut uiolenta capitis conquassatione,aure super circulũ quendã imposita. Iam uero acu arundinea hæc subinde extraximus, exugẽtes etiam aquam auribus illapsam similiter,cera arundinis ambitũ,quo auri inicitur,obstruẽtes ne spiritui usquam sit exitu.Calculos & eius generis corpuscula, eduximus specillo lana inuoluto & in resinã terebinthinã, aut aliud quoddã glutinans demisso,eoq; in meatum auditorium coniecto leniter,

Sin ista nihil proficiunt, medicamẽto quod sternutamentũ prouocet, naribus indito, os & fauces obturato. Si ne horũ quidem ulli cesserit prius q̃ inflammatio, conuulsio, & omnino periculũ fuerit subsecutum, scalpello ipsa auferemus: figurabitur itaq; ægrotus, ut auris auersa sit ad basim ipsius retro appellatam fibtam, & lunata utemur diuisiõe exigua, retusaq; specilli parte corpusculũ quod insidet, eximemus. Hoc ablato uulnus fibulis suemus, & medicaminibus ad cruenta inscriptis utemur.

DE POLYPO. Cap. XXV.

POlypus tumor est præter naturã in naribus oboriens, ex marini polypodis similitudine nomen sortitus, tum quòd illius carnem repræsentet, tum quòd suo complexu quemadmodũ ille, captantes ulciscitur, nares ipsorũ comprehendens, ita & uirorũ hoc laborantiũ nares obstruit, id efficiens ut & difficulter respirent, & sermonẽ ęgre exprimãt. Duri igitur polypi, tactui renitẽtes, liuidi & maligni, ceu cancri naturam inducẽtes, attingi non debẽt. Friabiles autẽ magis, laxos, stupidos, neq; maleficos scalpello curare tentabimus. Figurato homine in sedili aduersus solis radios, & nariũ meatu sinistra manu explicato dilatatoq;, spatula ad id facta in myrtacei folii modũ acuta orbiculatim polypũ, aut carunculã dextra præcidemus, illic acie ferramẽti imposita, ubi naribus adhærescit: secundũ hæc auersa instrumẽti parte quam cyathiscũ appellari diximus, succisam carũculam foras eximemus. Et si quidẽ purũ naris meatũ uiderimus effectũ, ad curationẽ descendemus. Sin reliquiæ aliquæ polypi superfuerint, alterius cultelli rasorii acie relictum corpus cũ tẽsione, agitatione & rasura ualẽti auferemus. Malignos & peruicaces polypos candẽtibus ferramẽtis adurere consiliũ est. inde remediis ustioni dicatis uti. Postq̃ ferro satis effectũ, spongiam exacte posca, aut uino imbutam in nares effundimus. Et si humor per palatũ in fauces euaserit, bene se habẽt munia scalpello obita: sin minus permeet, nota est carunculam polypi ossibus à colãdo ethmoidibus dictis insidere, aut supremis narium partibus, quam instrumẽta non comprehenderint. Linũ igitur mediocriter crassum funiculi instar, ceu duorũ triũ ue digitorũ longitudinis in nodos constrictũ, per specilli foramẽ transmittemus, alterumq; extremum specillo per nares sursum ad meatus colatorios inseretur: idem per palatũ & os eiiciẽtes utraq; manu extrahemus, tanq̃ sarcomata nodis perforantes. Deinde funiculari linamẽto meatũ diductũ habẽtes post triduũ pastillo Musæ, & consimilibus, reliquias absumemus simul & locũ exiccabimus. Postea uero pastillis cicatricem ducentibus utemur, plumbeas solenas naribus, si opus sit, per totam curationem accommodantes.

CVRTA IN AVRIBVS, ET LAbris quomodo sarciri possint: Græci uocant colobomata. Cap. XXVI.

Vrta igitur in auribus aut labris, colobomata Græci uocant, hac ratione curãtur. Primũ cutis ab inferiori parte soluitur: mox oræ uulnerũ contrahuntur, ac id quod in callũ coaluit, aufertur. Deinde suturæ illis iniici debent, & conglutinãtia.

DE EPVLIDIBVS ET PARVLIDIBVS, QVAE SVNT gingiuarum tubercula. Cap. XXVII.

Pulis carnis tuberculũ est iuxta dentiũ aliquẽ in gingiuis oriens. Parulis exiguus abscessus est, gingiuas infestãs. Epulidem itaq; uulsella, aut hamulo eleuatã præcidemus. Parulidi in orbẽ exectæ linamẽta inserimus. Vidi aũt subinde scalpello, quo uenas secam⁹, ipsam dũtaxat punctã, & pure uacuato, cõsanuisse. post ferrũ, uino collui præcipimus. In sequẽti die mulsa, tertio, antherã aridã uulneri inducimus, usq; dum curatio finiatur. At putredo gingiuis oborta si cõgruis medicamẽtis nõ curetur, candẽti ferro ipsam adurem⁹.

QVOMODO DENTES EXIMANTVR. Cap. XXVIII.

Ens qui eximetur usq; ad receptaculũ suum circũradi debet, inde forcipe paulatim concussus, extrahitur. At si exesus est, id foramẽ tenui linamento primum replendũ est, ne constrictus sub forcipe cõfringatur. Eo exempto, sale tenuissimo insparso relictas carũculas consumemus. Postea uino, aut posca os colluetur dum consanescat. Quoniam uero superflui nonnulli dẽtes enascũtur, eos qui in naturaliũ sinus inserti sunt, scalpris excindemus: qui non illis cauitatibus insinuãtur, forcipe tollemus. Sin aũt dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit, nonnunquam rhinario, id quod excedit, superfluumq; in eo est, consumemus. adiectasq; ipsis, ut uerisimile est, squamas auerso scalpello, aut rasorio, aut rhinario perpurgabimus.

DE LIGATIONE LINGVAE quod ancylion dicitur. Cap. XXIX.

Igatio linguę, quæ ancyloglosson Græcis appellatur, aliàs naturaliter accidit, mẽbranis durioribus magisq; à prima origine curtatis linguam continẽtibus, aliàs ex acquisito ob cicatricẽ quampiam duriorẽ sub ipsa ex ulcere contractam. Qui igitur ex natura hoc uitii habẽt, eo quòd tarde sermonẽ explicare incipiũt & uinculũ sub lingua iusto magis appareat, exulceratione non præcedente, cognoscũtur. Qui uero ex acquisito, cicatricẽ manifesto conspicuã habent. Collocari igitur debet ægrotus in sedili ea figura ut linguam ad palatum suspẽdeat, & nerueum illud uinculũ trãsuersa plaga incidet. Quòd si ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, hamulo transfixũ, superiorẽ callum extrahemus, ac laterali facta diuisione ligationẽ soluimus, cura adhibita ne particulas alte latẽtes incidamus. Nam sanguinis profusio quæ sisti nequeat frequẽter inde secuta est. Post hæc aqua frigida aut posca uul-

nus debet elui. deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

DE TONSILLIS. Cap. XXX.

Vemadmodum glandulæ induratæ, ſtrumæ appellantur, ità etiam tonſillæ inflammationẽ expertæ, aut ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatę, cibi potusq; & ſpiritus iter impedientes, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodem partis uocabulo, tonſillæ, Græce antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellũ admouere cautio eſt. ubi illa modice côquierit, ma num admoliemur, præſertim albis, cõtractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditate flacceſcentes, rubicundæ, amplã baſim habẽtes, facillime ſanguinem profundunt. Collocato igitur homine aduerſus ſolis lumen, iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput cõtinẽte, alteroq; linguã ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellant, inferiori maxillæ appri mente, nos hamulo per tonſillã traiecto, etiam pro uiribus ipſam attrahẽ mus, ita ut non membranas ſimul euellamus. Deinde rotam ipſam ex baſi amputabim⁹ ſcalpro ligationi dicato ἀγκυλότομον nuncupãt. Sunt enim duo eiuſmodi inſtrumẽta, aduerſos acie inflexus habentia. Poſtq̃ una fuerit ſuccíſa, ad alterã eodem modo uice cõuerſa ueniundum eſt. Functione ſcalpello obita, æger ex aqua frigida, aut poſca gargarizabit. At ſi profluuium ſanguinis eueniat, etiam rubi, & roſarũ, myrtiq; decocto egelido utetur. Si uero copia ſanguinis prorũpat, plantaginis & ſymphyti ſucco: item ex electro paſtillo & lemnia ſphragide poſca ſoluta os collui debẽt. Ceſſante autẽ profluuio, proximo die roſarũ flore, croco & amylo cum lacte perungenť ex aqua, uel oui liquore cãdido, uel hydroroſato. Si ſordes ulceribus increuerint, etiã ex melle & collutiões & illitus cõmode adhibẽť.

DE VVA. Cap. XXXI.

Vrgulio tanquam aliquod uocis plectrũ ſubinde deſtillatio nem à capite recipit: idemq; præter naturã auctus, ſi oblongior, tenuisq; fuerit, columella nũcupatur: ſi uero craſſior in ro tunditatem creuerit, feraturq; deorſum, uua dicitur. utrunq; autẽ nomen à ſimilitudine factũ eſt. Si igitur uniuerſalibus, nempe & per ſanguinis dimiſſionẽ, & medicamento adhibitis uacuationibus nõ abigatur, neq; etiã remediis loco admotis, quæ aſtringãt, repellantq;, uel etiã digerere poſſint, ceſſerit, ad ſcalpellũ ueniemus: ne cõtinuo irritatu, tuſſis, uigiliæ, interim etiã ſtrangulatus ſubſequatur. Quæ igitur cõtractę ſunt, ro tundæ, nõ oblongæ, cruentæ, uel ſubnigræ, non attingi ſcalpello debent. Tenues autẽ, oblongæ, per ſumma graciles muris caudæ modo, remiſſæ, ſanguinolẽtæ non admodũ, ſed albicantes, eæ curandæ ſunt. hæ ſiquidem protinus inflammatione liberantur. Id autẽ ex uua præciditur, quod præ ter naturæ modũ eminet. Etenim ſi ad finẽ illã præcidatur, extremam õ mnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur. Itaq; ſi-

guratur ægrotus in sedili contra solis lumẽ, iubeturq; magnũ hiare. deinde uulsella, aut specillo quod superuacuũ est prehensum, inferioriq; parti adductũ scalpello uuis accõmodato, aut futuris, præcidimus. inde quæ in uasorũ sectione cõprehensa sunt, agemus. Sæpe uero, aut propter laborantis timorẽ, sanguinis profluuii metũ, medicamẽti'ue ariditatẽ, ferrũ uitantes, adurẽte potius medicamẽto hanc absumimus. Conuenit igitur medicamento adurente quod in palpebrarũ ustione dictũ est, aut eius generis alio, uuæ ustæ sinus implere, ac homini magnũ hiare iusso lingua per famulũ forcipe constricta, instrumẽto dilatato tantam uuæ partẽ comprehendemus, quantam etiam sumus amputaturi. Cæterũ spissitudinẽ medicamentũ habebit neq; liquidam, ne diffluẽs ab uua deerret subiectas autẽ partes adurat, ob quod ęgro interdicimus ne per totũ ustionis tempus deglutiat, neq; omnino duram, quò facilius uuæ insidat, ac si ex uno ipsius iniectu summa uuæ pars nigruerit, abũde est: sin minus, etiã bis utemur, ægro per totũ administrationis tẽpus hiante, ut saliua eliquata simul cũ medicamẽti particulis extra os euadat, siquidem hora una emoritur. excidit aũt tertio quarto'ue die. Secundũ ustionẽ, lana molli aut stuppa indice digito inuoluto quæ gurgulioni circũ adhærescũt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionẽ fomẽtis ex chamæmelino, tũ in his tũ in illis quibus tonsillæ ademptæ sunt ex consortii lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus & perunctionibus similiter utemur.

QVOMODO SPINAE GVTturi eximantur. Cap. XXXII.

Euorantur subinde inter edendũ spinæ, aut pisciũ, aut aliorũ quorũdam, diuersis in partibus. Quæ igitur in conspectũ ueniunt, uulsella, quam Græci proprie appellãt acanthobolon, eximemus: quæ inferius ad ipsas fauces peruenerint, alio modo. Sũt qui dicant maiores moles esse deuorandas, exẽpli gratia, caulẽ lactucarum, aut buccellã panis. Alii uero spongiã puram mollemq; exiguę magnitudinis lino illagatã deglutire iubẽt, linoq; apprehẽso retrahi, idq; frequẽter efficere ut spina impacta spongiæ educatur. Leonides aũt iubet cataplasmatis uti quæ concoquant, cuiusmodi ex cruda polẽta conficiuntur, quo spina in pus redacta sua sponte excidat. At si eadẽ hora aut etiam ante uẽtriculi concoctionẽ in ægrotũ inciderimus, eo quod infixũ est nobis non cõspicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimissis. Nõ nunquam enim, id quod est infixum unà cum uomitu educetur.

QVOMODO GVTTVR INCIDI DEBEAT. Cap. XXXIII.

Hirurgicorum prẹstãtissimi hãc quoq; administrationẽ literis prodiderũt. Antyllus itaq; hũc in modũ scribit. In synanchicis quidẽ, ut in ea parte dicetur, quæ uictus rationẽ tradit chirurgicã improbamus, cũ inutilis sit præcisio, in quibus o-

mnes arteriæ & pulmo affectus eſt. In ore aūt & mēto inflammationē experiuntibus, aut etiam tonſillis fauciū, os operiētibus, incolumi quidē arteria, ratio eſt guttur incidere, quo periculum ſtrangulatus euitetur: deinde cū infra gutturis caput ſpatio triū ipſius quatuor ue circulorū manū adegerimus, partē nonnullam arteriæ amputabimus, totam enim diuidere ſecurū non eſt, tum quòd hic locus excarnis ſit, tum quòd uaſa procul à loco diuiſo, ſint diſſita. itaq; cōcuſſo ægroti capite poſterius, ut guttur redd datur conſpicuum, trāſuerſam ſectionem inferemus, inter duos circulos ipſum ſtatuētes, ne cartilago, ſed mēbrana cartilagines inuoluēs, diſcindatur. At ſi meticuloſior aliquis inter agendū fuerit, hamulo prius cutē eleuatam diuidet: deinde ſic ipſi gutturi incidēs, uaſis, ſi forte ſublabātur, prę teritis, lineā ducat. Hæc quidē Antyllus, coniiciēs guttur præciſum, tum quòd ſpiritus per id cū murmure quodam erūpat, tum quòd uox interciſa ſit. ubi uero de ſtrangulatu metus amplius non eſt, oras uulneris recentes factas ſuturis cōmittemus, ita ut ſola cutis citra cartilaginē fibulis traiiciatur, utemurq; medicamēto quod cruētis facit. Sin minus cōglutinetur, præſidio quod carnē inducat inſiſtemus. Simili uero curatione utendū etiam, ſi quis nobis obtigerit qui mortis deſiderio iugulum ſibi inciderit.

DE ABSCESSV. Cap. XXXIIII.

QVód abſceſſus carniū, uel partiū carnoſarū corruptela mutatioq; ſit, quomodo generetur, quotq; eius ſint differentiæ, quarto libro abūde tractatū eſt. Nunc aūt quemadmodum manu ſcalpelloq; ei medendū ſit, exponemus: cū omnino in pus tranſierit. Hoc aūt deprehēdimus inde quòd dolores, febris, ſi præceſſerit, rubor, pulſus & reliqua inflāmationis ſigna minora tunc appareant. ubi iam tumor in mucronem faſtigiatus eſt, & pus digitis innixis ſublabitur, pręſertim cū ſumma occupat abſceſſus, tūc ad ſcalpellū ueniundū eſt. Si uero neq; ad tactū ſubſidat, neq; faſtigietur, quòd in alto deliteſcat, aliis mutationis notis adtendētes, manū admoliemur. Sciendum uero eſt crudos interim ipſos priusq̄ ex toto in pus mutati ſint, incidi, ſi aut articulis, aut principibus particulis uicini ſint, ne ligamentū, aut aliquod membris neceſſarium aſſidua putredine pariter cōtabeſcat. Porrò abſceſſus digito proximos crudos antequam in totū ematuruerint, diſſecari Hippocrates præcipit, ueritus ne perforationē experiantur. Inciduntur ergo non omnes ſimili linea, ſed naturali, ut in fronte: & piloſis locis, ut in capite, cura decoris quantū licet, habita. Recta uero linea artus ſecamus, ueluti in muſculis, diligentiam adhibētes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus: interim in rectū, interim tranſuerſim abſceſſu prout cuiuſq; uſus exigit, diuiſo. In minoribus unam ſcalpello ſectionē molimur: in magnis plures, iuxta amplitudinis rationem, ubiq; ea quæ tenuiora ſunt & effluxioni idonea, incidentes. Illos ſane abſceſſus qui plurimū faſtigiantur,

crudi,tenues,& emortui sunt,plaga in trianguli,aut myrtacei folii,aut alterius anguli figuram facta.diuidimus,cum circularis ad cicatricē recipiendam sit inidonea.Qui uero non in fastigiū attollūtur,eos simplici duntaxat linea dissecamus. At ubi magnū sinum inuenimus,si cutis superiniecta carnosa sit,& queat conglutinari,diuisione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris emissario conueniat:Sin tenuis admodumq; excarnis,totā in longitudinē simpliciter dissecabimus. Inde si corpora utrinq; sita gracilia ualde & non carnosa uideantur,ipsa tollemus. Administrato iam scalpelli munere,spōgia locus foueri debet:si paruus est abscessus,unaq; diuisio,simplex linamentū inseremus:Si magnus est & plures incisæ lineę,implicitum aliquod in longitudinē linamentum,lemniscon Græci uocant, ipsis demittemus,ipsas similiter plagas linamētis replētes.Quòd si erumpat sanguis,aqua frigida,aut posca utendum.si ita non substiterit,chalcitidis pollinē inspergemus, eoq; frequēter ob flaccidam humore putredinem utemur. Splenia si hyems est,& partes sint neruosæ,œnelæo imbuta deligabimus:sin æstas,& partes carnosæ,hydrelæo,aut ipso quoq; œnelæo frigido tincta illigataq; sequenti die eisdem liquoribus superfundemus. Post tertiū diem soluūtur,& per spongiā fotū adhibētes tetrapharmaco, quod in linteola illinitur,utemur.Si inflāmatione caret uomica,idem fomentū ex medicamine linamētis illito accōmodabimus. Si inflammatio adest,cataplasma quod concoquendi uim habeat,iniiciemus,superfusionibus antea usi: ubi cessauerit inflammatio, medicina quæ pus maturet,& carnem inducat, medebimur. Cæterum sinus,glutinantibus remediis,ut quarto uolumine de sinibus comprehensum est,curabimus.

DE STRVMIS. Cap. XXXV.

Truma, quæ Græce chœras dicitur, glandula est indurata,in ceruice,alis & inguinibus potissimū enascēs. Nomē habet à chœradis petris,aut suibus,quòd numerosæ sobolis existant, aut quòd colla habeāt glādulosa.Oriūtur aūt strumę in priori ceruicis parte,aut in altera, aut utrinq; una,aut duæ,aut plures.Omnes autem suis membranis includuntur,quemadmodum steatomata,atheromata,& melicerides.Quæ igitur indolent attactu,& medicamentis impositis deteriores reddūtur,malignæ sunt,quas etiam carcinodas aliqui dixerunt,notūq; est omnibus per manū curationi ipsas nō cedere.Morigeræ autē ac blādæ tū tactui,tum cōgruo medicamentorū usui,hoc modo tractādæ sunt.Superficiariæ igitur,& in cutē erumpētes,simplici linea diuisę, ab incūbentibus dissoluūtur:orarū cute hamulis distēta,mēbranæ excoriantur,ut in uasorū confectiōe,quam angiologiā uocauimus, expositū est, ac paulatim eximētur. Maiores aūt strumas hamis transfixas suspendemus, & similiter excoriatæ corporibus eas continētibus undiquaq; liberabuntur,animo adhibito ubiq;,ne arteriæ,quas carotidas uocāt,& nerui re-

currẽtes uiolentur. At si uas aliquod diuisum opus adumbret, funiculo id excipietur, uel per mediũ amputabit, nisi magnũ fuerit: ubi in arctũ strumę basis uenerit, dextre ipsa præcidet: ac indice demisso tẽtabimus nũ & aliæ sint strumæ adiectæ quæ eodem modo auferẽtur. Quòd si magnũ aliquod uas aut etiã plura subinde in strumæ fundo esse suspicemur, non ex basi ipsam excindere, sed funiculo excipere cõuenit, quò particulatim citra periculũ sua spõte excidat, quo tẽpore medicamento in linteola illito, curatio rẽtabitur. Si uero inde excindãtur, oras cõmittemus. omnino aũt rectas diuisiones adhibere oportet. Atq; si nihil superfluũ habuerint, inde fibulas iniiciemus. Sin ex strumæ rumore cutis sit amplior, parte ipsius myrti instar ablata, suturis utemur, & medicamẽ cruẽtis aptũ iniiciemus.

DE STEATOMATIS, ATHEROMAtis & meliceridibus. Cap. XXXVI.

HAec quoq; in abscessuũ genere cõprehendũtur: sed hoc discrimine ab illis uariant, quòd abscessus proprie dicti inflãmationẽ doloreq; testẽtur, & acrẽ humorẽ, ac rodentẽ cõtineãt, nulla peculiari mẽbrana, aut tunica inclusi. Cæterũ illa inter se quoq; differũt, quòd humor in steatomate contẽtus, appellationi cõgruẽter seuo sit persimilis. In atheromate, pulti frumẽtaceæ. In meliceride, humor mel repræsentet. Agnosces ipsa hũc in modũ: Steatoma aliis durius est, tactui renititur, & basim habet solidiorẽ. Meliceris laxi cuiusdã corporis modo subsidet, & tardè quidẽ funditur: cito aũt rursus succrescit. Curãtur hæc quemadmodũ strumæ, incisione, excoriatu, suturis & reliqua curatione, id solũ cauendo, ne mẽbrana uulneretur, unde humor qui cõtinebatur, profusus operationẽ impediat, & pars ipsius relinquatur. nam renascendi illius occasionem plerunq; in brachiali malleolo & articulamẽtis motui dicatis exhibet, quemadmodum etiam struma uel tota, uel portio ipsius relicta. quod si huiusmodi quippiam fuerit deprehensum, satius est non suere, sed exedentibus medicaminibus reliquias absumere.

DE ANEVRYSMATE. Cap. XXXVII.

ANeurysma tumor blãdus tactu est, digitisq; cedit, ex sanguine & spiritu cõtractus. Galenus de eo hũc in modũ scribit: Arteria aperta, affectus aneurysma uocatur. Fit autẽ eadem con uulnerata, quoties exterior cutis cicatricẽ duxerit, arteria uero sine cicatrice remãserit, nec coalescẽs, nec carne obstructa. Agnoscuntur huiusmodi affectus arteriarũ pulsu, imò etiam prementibus nobis tumor quodammodo euanescit, substantia quæ ipsum efficit, in arterias recurrente. Hæc quidẽ Galenus. Nos autẽ ipsos hoc modo inuicẽ discernimus. Qui adaperta arteria fiunt, prolixiores apparent, & in alto constituũtur: digitisq; impressis ceu strepitus quidã exauditur, cum nullus sonus in iis qui rupturæ feruntur accepti percipiatur: illi uero rotũdi magis sunt,

& per summa oboriũtur. Quæ igitur alas, inguina & ceruicẽ infestant, aliaq; loca eximiæ magnitudinis aneurysmata curare propter uasorũ amplitudinem non tẽtabimus. Quæ uero summas partes, artus uel caput affligunt, hac ratione aggredi cõuenit. Si quidẽ ex arteria dilatata tumor ob uenerit, cutẽ linea recta in longũ incidemus: deinde diductæ oræ sicut in uasorum dissectione dictũ est, excoriãtur, & scalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur: acu traiecta duobus funiculis deligatur, puncta prius scalpello per mediũ: ubi cum ambienti mẽbrana unita fuerit, curatione pus maturante utemur usq; dum funiculi exciderint. At si ex ruptura arteriæ creatum sit aneurysma, totum id quatenus fieri licet, cum cute digitis apprehẽdendum est, deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum est transsuendum. Et post acus traiectum ansulã forfici præcidere oportet, atq; sic duobus filis hic illic tumorem deligare, ueluti in staphylomate comprehensum est. At si metus sit ne fila circumuoluantur, altera etiam transmittenda est acus per totũ quę priorem premat similiter duo fila ducẽs: amputata ansula ex quatuor ita tumorem deuinciemus, uel tumore per medium adaperto post excretionem cutẽ adimemus, eam quæ ligata est relinquentes, ac splenium ex œnelæo imponentes, remediis in linamenta illitis utemur.

DE CERVICIS TVMORE QVI bronchocele dicitur. Cap. XXXVIII.

Randis in ceruice, & rotũdus tumor fit, inuento ab interiore parte nomine, quam bronchon Græci appellãt. Duplex eius tumoris differẽtia est. alius enim adipe tumet, qualia sunt in abscessuũ genere, quæ iidem Græci steatomata dicunt: alius partiu marũ dilatatiõe accidit. Atq; hũc notabim⁹ ueluti & aneurysmata, desperatũq; fugimus: cũ similiter uniuersa aneurysmata periculosam habeant administrationẽ: præcipue uero quæ circa ceruicẽ oriuntur, ob arteriarũ magnitudinẽ. Qui adipe inturgescit, steatomatis similiter curari debet, discretis, prçteritisq; uasis, eo nimirũ modo quẽ in strumis exposuim⁹.

DE GANGLIIS. Cap. XXXIX.

Ganglion, nerui est cõcretio, ex ictu, aut labore proficiscens: plerunq; uero in manus iunctura, quà cum brachio cõmittitur, talo, & articulamẽtis absoluitur, quanq̃ in aliis quoq; partibus proueniat. Hæ comites sunt notæ, tumor concolor, renitens, indolensq;. At si uiolenter premas, stuporis sensum exhibet, non in alto, sed ipsa sub cute radices agẽs, & ad latera spectãs. sin autẽ ui adigas, tum antè, tum pòst, nequaquam id facit. Quæ igitur in cruribus aut brachiis aut summis partibus oriũtur, exscindere tutũ non est: periculum enim ne particula reddatur mutila. At quæ caput aut frontem inuadunt, cute scalpello diuisa curamus, & si quidẽ parua fuerint, uulsella cõprehensa ex basi præciduntur:

si maiora, hamis transfixa excoriataq; tolluntur: oras suturis commissas, medicamento ad cruenta apto persanamus.

DE SANGVINIS DETRActione per uenas. Cap. XL.

ETsi omnibus satis constet, quomodo sanguis per uenas mitti debeat, tamē ne parti chirurgicæ aliquid desit, & propter artificiosas ipsius distinctiões, committendũ non est, quin de ipso uerba faciamus. Primũ itaq; uenæ sectionis consilium est, ut sanguis qui redũdat, euacuetur. Copia uero ipsius duplici modo capi demonstrata est, uno ad uires, uenæ licet plenæ non appareant: in quo statu homo protinus infirmatur & uiribus destituitur: natura ceu ad graue aliquod onus ferendũ impotēte. altero uasa quæ id continēt in alia pondus loca trãsfundere spectãtur: etsi uirtus haud eũ molestia ipsum toleret. In quibus ruptis interdũ uenarũ cõmerciis sanguinis sputũ, aut aliæ fluxiones accidũt. Copiæ igitur, quæ ex uiribus æstimatur, corporis grauitas, nota est. Venarũ copia tũ extēsione, tũ quòd illæ plenæ tument agnoscitur. utraq; autē uacuationē necessariã indicat. Itaq; per morbi initia sanguinem usu id exigēte demittes, sola in uētriculo ciborũ concoctione, aut etiã perfecta in iecinore sanguinis elaboratione expectata. At si inter initia ob causam aliquam sanguinis detractio prætermissa fuerit, uel ultra septimanam eũ mittere alienũ nõ est, si necessitas postulet, & uires non dissuadeant. Cæterũ qui uenam incisurus est, id habet inspiciendũ, num multa stercoris retētio intestina urgeat. Quod si ita deprehēsum est, molli clystere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiē ab intestinis attrahant. Iis igitur qui ob morbi necessitatē, sanguinis detractionē requirũt, quouis tēpore uenam incidemus, si particularium duntaxat in febribus accessionũ uigorē seu statum excipiamus. At si continēs febris extiterit, matutinũ omnino tēpus magis idoneũ est. Qui uero nullo morbo urgente, sed praeauendi illius gratia sanguinis uacuationem postulant, his uer opportunum est. Porrò in ætatibus usq; ad quartumdecimũ annum sanguis mitti non debet, sicut etiam post sexagesimũ, nisi necessitas quædam ineuitabilis huc nos cõpellat. in summa imbecillis uiribus prædití, hanc uacuationē uitabũt. Cæterũ in particulis recens inflammatione tentatis, ex opposito inanitionē moliri conuenit: in uetustioribus, ex propinquo: siquidē ex omni corporis parte sanguinem mittemus: frequētius autē ex interiori cubiti uena. Verum id considerandum uenit, interiori & alatiæ dictæ uenę, per totũ, arteriam subiici: medię neruum: superior quæ & humeraria dicitur, periculi expers est. Ac in capitis morbis humerariam incidimus. In his qui infra ceruicem affligunt, alariam: media utrisque conuenit. ligamine igitur arcto partem aliquam circa brachii musculos deligare oportet, & frictione manuum alter-

nante, repletam uenam usui commodã intrepide per totam ipsius latitudinem solam diuidere. Etenim maiores hac plagę, ęgre cicatricem admittunt: arctę nimiũ inflammationẽ experiuntur, præterquam quod crassiori succi transitũ impediãt. In quibus autẽ & secundo & tertio die, interim uero & quarto sanguinẽ detrahendũ esse metuimus, obliquius uena secari debet, quo manus inflexu dehiscẽs nõ protinus cicatrice obducatur, sic enim uisum est Antyllo. At quantũ euacuabitur, ex uirium robore, & morbi magnitudine metiemur. Si humoris copia subest, & materia efferuescit, una uice usq; dum anima deficiat extrahemus, uirtute uidelicet robusta, sic autẽ ut æger non ex humoris in uentriculum confluxu deficiat: ob quod etiã multi ante iustam uacuationẽ per initia statim animo destituuntur: uerum eius deliquiũ his uacuati humoris ratione obuenire oportet. Iam uero si magnã uacuationem res postulet, uires aũt sint inualidæ, distribuenda erit inanitio: ac primũ parcius detracto sanguine denuo idẽ auferetur: si res exigat etiã tertio. Cæterum uacuare solemus corpus uniuersum non modo succis æquabiliter exuperantibus, quem statum Græci plethoricon appellãt ueluti & Galenus tradit, sed etiam propter affectus magnitudinẽ, quanquam totũ corpus humoribus uideas commoderatũ, quemadmodũ in sanguinis ex naribus, aut alia parte profluuio, quod nõ copia excitauerit: ac uacuare reuulsorio modo ex oppositis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendũ est, sicut in colicis & renibus calculosis, lippitudine, & iis quæ tã præcipiti modo urgent. Nam dolor & partis inflãmatæ calor defluxioni præbent occasionem, licet uniuersum corpus superfluitatibus careat. Quapropter parcius id tunc faciundum est, uacuatione adhibita, quæ potissimũ laborantis ætati, & naturæ cõpetere uideatur: cõsiderato etiã anni tempore, loco, & ægrotantis cõsuetudine. Porrò in quibus prope uenam quæ diuidetur magna quædam est inflãmatio, quemadmodũ in pleuriticis & iocinorosis, optimũ est expectare, dum color sanguinis, & substantia mutetur. Diuersus autẽ est in inflãmatione sanguis, à naturali: quoniã largius incalescẽs, si quidẽ prius erat crudior, rubicũdior magisq; flauus euadit: si autẽ talis prius extiterit, in nigrũ adustus mutatur. Non tamẽ ex toto mutationẽ ipsius expectare consiliũ est. Est cum & ante illam cessare conueniat, idq; duplici de causa, aut ob uiriũ imbecillitatẽ, quam ex pulsuum tactu cognosces: sunt enim ipsi inæquales uehemẽtia, & magnitudine, uel etiã languidi, & tenor fluxionem rumpens imbecilles iam uires notat: aut propter inflãmationis malignitatem: nonnunq̃ enim nihil remittit, sed uehemẽter impacta est. At si nihil horum obstiterit, ægerq; floridæ ætatis sit, expectanda est sanguinis mutatio, magisq; si ambiẽs aẽr temperatus fuerit. Si uero sanguis ante cõgruam uacuationẽ fuerit suppressus, id autẽ accidit aut propter timorẽ, & animi defectũ, aut sanguinis grumũ, aut uiolentam constrictionẽ, cõtra

ſingula pugnabimus. Animam deficientē, odoratis naribus admotis refocillantes: conſtrictionē, uinculo remiſſo ſoluētes: in grumū coactū ſanguinem, uel olei infuſione, uel digitorū fotu diſſoluētes. Reliqua ſanguinis dimittēdi præparatio nulli non cognita eſt: uerū hæc in cubiti uenis fieri ſolent. At ex fronte ſanguis detrahetur in capitis doloribus ita: capite fomētis adiuto, ligamine ceruicem uinciemus, digitis ſuper guttur interpoſitis ne ſuffocatu ægri intereant: repleta iam uena in frōte, acie ſcalpelli diuidetur. Eodē modo etiā circa guttur extantes uenæ ſphagitides appellatæ ob uetuſtam lippitudinē aduerſa ſcalpelli parte ſcindētur, ita ut ſanguis erūpat. Itē uenas linguæ ſubditas, ueluti in anginis, tranſuerſas incidimus, euitantes conſtrictionē. Nonnulli uero in maioribus oculorū angulis uenas eminētes, ſicut in lōgis capitis, uel oculorū morbis, ſimilē in modum diuidūt. In quibus internas quoq; nariū uenas uel mucrone ſcalpelli contundētes, uel quibuſdā aſperis irritātes diſrūpunt. itē poſt aures ſitas ob capitis affectus feriūt. Quæ uero poplitē perreptant, in renū cruciatibus aperiuntur. Quę extremas corporis partes intercurrūt, ſuperiacētibus uinculo exceptis & manuū frictione, & pedū inceſſu repletæ diuidētur, in ſiniſtra quidē manu, cū lien male habet, uenā quæ inter paruū mediumq; digitum porrigitur, præcipue incidemus. cū iecur affligitur, in dextra. Nam extremarum partiū inanitio, è lōginquo magis facta efficaciorē molitur reuulſionem: in pede, ueluti cum coxendicū dolores aut uteri uitia urgent, eam quæ ſupra interiorem malleolum eminet, diſſecabimus.

DE SANGVINIS DETRACTIONE PER cucurbitulas. Cap. XLI.

CVcurbitulis neq; per affectuum initia, neq; cum corpora ſunt plethorica, utemur: ſed iis prius euacuatis, cumq; nihil particulæ influit. Vſus eius eſt mouere aliquid, agitare, & foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes diſcutit, diſtillationes in ſtomachū ſuſpēdit, ſanguinē attrahit, & profluentē rurſus ſiſtit, obiectis partibus admota: & quod alte conditū eſt, in ſumma rurſus educit. in totū humores traducit, ſpiritus euacuat. At quæ cum ſcarificatu adhibetur, efficacius ipſos per halitū egerit, ſenſibiliter ex alto ea quæ nocēt eliciens: quippe nō modo ſanguinē, ſed alios quoq; humores uacuat, præſertim cum flamma ampliore adglutinata: uerū ſi à carnoſis particulis detractionem moliri ſtatuimus, primū cutis ſcalpello exaſperanda, deinde cucurbitula imponenda eſt. Sin ex carnis magis pars fuerit, leuem prius cucurbitulam defigemus: ubi in tumorē particula eleuata ſit, ſcarificatu adhibito, rurſus ipſam accommodabimus: & ſi paululū uacuare cogitamus, una diuiſio abūde eſt: ſin amplius, plures adhibētur. Item ſi tenuiorē qui continetur ſanguinem acceperimus, ſumma ſcarificari, ſi craſſiorem, alta debent: quando etiam concretū ex ictu ſanguinem educere animus eſt.

Terminus autē moderatæ diuisionū altitudinis est, sola cutis crassitudo. Nonnulli instrumentū ad hoc excogitarūt tribus scalpellis æqualibus simul iunctis, ut unica iniectione tres fierēt plagæ, uerū hoc nos inutile putantes simplici scalpello contēti sumus. Alii cucurbitulis usi sunt uitreis, ut sanguinis qui uacuatur mensura in extractione pellucescat: uerū æneæ cum maiorē sustineant flammam, multo sunt efficaciores uitreis, quæ facile dirūpuntur. Quinetiam quæ ex cornibus, ore sugentes trahūt, minus quidē inaniūt, non autē siccant, quemadmodū quæ cum flāma si opus fuerit, adhibētur. Cæterū cum admoturi sumus cucurbitulam, particulæ in rectū figuratæ ex latere hanc defigemus. Si enim iacētibus ipsis desuper linamentum ex lucerna simul cum flamma inducamus, ex cute decidēs illa grauiter adurit, usu hoc non postulante. Est cum cucurbitulæ magnitudo subiectæ parti adæquabitur, eaq; de causa permultū cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differūt, quemadmodū etiā collo prolixiores & spatio inferiori latiores aliis efficacius extrahūt. Cauēdum autem ne prope māmillas cucurbitula applicetur. nam illapsæ cucurbitulis nonnūquam mammæ & inturgescētes ualide haud facile ipsas relinquūt, atq; tūc spongias ex calida cucurbitulis circundare oportet, sic enim remittūtur: sin minus hoc modo fuerint laxatæ, perforari ipsas ratio est.

QVOMODO ALAE ADVRANTVR. Cap. XLII.

V meri articulo luxato in nōnullis caput frequēter & cōtinue excidit, uel humiditatis superantis uitio, uel quod cōtinuæ luxationi opportunus locus euaserit, quando ad ustionē descēdere oportet. Proinde ęgro, aut supino, aut in sanū latus inclinato, interiorē alæ cutē quà potissimū articulus excidit, duobus sinistræ manus digitis, uel hamulis tenuibus & oblongis eleuatā, candēti ferro adurere oportet, quousq; ferramentū contraflexū uno impressu duas crustas excitarit, & si magnū intercedēs harum spatium fuerit, mucrone scalpelli per ipsas traiecto, aliam in medio crustam faciemus, adurētes usq; dū cauterium scalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriusq; dictæ mediā fieri cōsulit, æquali illis spatio distātes quadrangulæ figuræ modo. Altius aūt cute non penetrabimus, quòd nerui, glandulæ, aliaq; ad inflammationem creandam procliuia, difficultatemq; functionū, subiecta sint: curari adusta debent porro cum sale trito imposito, tum aliis præsidiis ad crustas inscriptis, postea manu operandum caute fuerit.

DE ADNATIS DIGITIS ET sexto digito. Cap. XLIII.

Dnascuntur digiti in manu nūc prope maiores digitos, nūc prope exiguos, raro aūt uisi sunt iuxta aliorū aliquē. Eorū uero qui adnascūtur, alii per totū carnosi sunt, alii ossa in se cōtinent, nonnunq̄ & ungues. Ossa habentiū, hi ab articulo pro-

cedunt,cuius commiſſurā alteri digito cōmunicant, illi ex naturalium digitorum fiſſura oriunt: atq; huiuſmodi perpetuo ſunt immobiles:reliqui mouentur nonnunq̄. Carnoſorum expedita eſt præciſio. nam ſcalpello quod ſuperuacuū eſt una uice tollimus. Eorū qui ab articulo prodeūt difficilior eſt tractatio illis qui à digitorū fiſſura originē traxerunt: primū caro orbiculatim uſq; ad os excindit,ipſumq; os exciſum aut eraſum,aufertur. Cæterum inter curandum radimus ipſa,& cicatrice obducimus,quēadmodum etiam in oſſium uulneribus declaratum eſt.

QVOMODO PVRVLENTIS ADVſtio adhibenda. Cap. XLIIII.

Vstio efficaciſſimū purulentis præſidiū inuentū eſt. Cōuenit igit ferro candenti cruſtas excitare:unam inter clauiculæ cōpagem cute ſurſum educta. duas aūt exiguas iuxta mentū,ſic ut ab arteriis quæ carotides appellantur,recedatur. Duas itē ſub mamillis ampliores inter tertiam quartamq; coſtam: alias duas inter quintam & ſextam paulū in poſteriora ſpectantes:aliam,per medium pectus:rurſus aliam ſupra os uentriculi,tres poſterius: per medium dorſum unam,utroq; ſpinæ latere duas,quæ in dorſo factam cruſtā excedant non admodum extātes. Alii,ut tradit etiā Leonides ferro mucronato candenti per medias coſtas quà abſceſſus eſt,adacto,uſq; ad pus uſtionem moliri ſunt. Nōnulli etiam hos curare auſi ſunt, trāſuerſa linea quinq; aut ſex coſtis per mediū diuiſis paulo infra cutē,atq; deinde ſcalpello mēbrana quæ coſtas ſuccingit perforata pus excreuerūt. Atq; hi cum illis qui ferro uſq; ad imum adurunt, aut ſtatim mortem inferunt, uitali ſpiritu confeſtim unà cum pure euacuato,aut fiſtulas reddunt inſanabiles.

DE CANCRO. Cap. XLV.

Cancer,tumor eſt inæqualis,oris prætumidis, aſpectu teter,liuidus,& indolens,interim ſine ulcere,quē Hippocrates latentē nominauit: is ſi curet, peior euadit: interim exulceratus:nā cū ex atra bile ducat originē, magna parte eroditur. Pluribus quidē corporis partibus accidit, præcipue fœminarū locis,& mā̄mis,quæ uenas undiquaq; turgidas habent, quemadmodū cancer animal pedes,unde etiam nomē ſortitus eſt. Quæ igitur per medicamēta curatio adhibet, quarto uolumine abūde explicata eſt: eius autē cancri qui uuluā infeſtat, tertio. Quoniā uero partes putrefactæ,aut quæ, ut ſimpliciter dicā,naturę modū exceſſerūt,ablationē ſui poſtulant,uuluę cancris,nec utiliter manus admouetur,nec poteſt quidē. Galenus aūt ſolam adminiſtrationem quæ per ſectionē fit,recipiēs,hoc modo ſcribit: Si quando cancrū ſcalpello curare audebis, incepiſſe uacuationē à melāncholici humoris purgatione oportebit, ubi iam totū quod uitiatū eſt exacte præcideris,ſic ut nulla radix ſuperſit,ſanguinē effluere ſinito,nec celerius eum cohibebis,uetum

etiam premendo uicinas uenas, crassiorem ex ipsis sanguinem exprimes: deinde aliorum ulcerum modo curabis. Hæc quidem Galenus memoriæ prodidit. Reliqua uero maligna putridaq; ulcera, nempe phagedænas, gangrænas, & consimilia eodem tractare modo debes.

DE IIS QVIBVS MAMMAE FOEMINARVM modo inturgescunt. Cap. XLVI.

Vemadmodum fœminis, ita masculis quoq; pubertatis tempore, mamillæ modice inflantur: sed plerisq; rursus subsidũt: in nonnullis sumpto initio crescũt pinguedine subnascente. Cum itaq; indecora hæc corporis figura muliebris habitudinis notã repræsentet, digna est cui manus admoueatur. Lunata per imam mamillæ partẽ linea ducitur cute detracta: ademptaq; pinguedine, suturis cõmittetur. At si forte mamilla partibus ipsius ob magnitudinẽ ad ima, ut in mulieribus, inclinauerit, lunatas duas plagas in extremis inuicẽ coẽuntes iniiciemus, ut minor à maiore cõprehendatur. Cute quæ intercedit cum pinguedine adempta, similiter fibulis utemur. At si aberrãtes minus exciderimus, tunc eo quod superest rursus adempto, suturas iniiciemus, & medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

QVOMODO IECVR ADVRATVR. Cap. XLVII.

I dolor cum grauitate iis oboriatur, quibus iecur abscedit, carnea ipsius substãtia uitiata ostenditur. Si acutus dolor magis urgeat, puris in tunica collectio: adurere hoc modo oportet. ferrũ candens mucrone tenui, paulo supra inguen qua iecur definit, inicitur: ut crustam unam excitet: Vbi uero totam cutem adusserit & usq; ad tunicã penetrauerit, pus excernetur. Ab euacuatione omphacomel utiliter adhibetur, tum ea quæ mulsa & speciebus ad carnem creandam componuntur: postea uero etiam cicatricem ducentibus utemur.

QVOMODO LIEN ADVRATVR. Cap. XLVIII.

Vtis quę lieni incumbit, hamo eleuata, oblongo ferro candẽti per totũ ipsa aduretur, ut unico impressu duæ fiãt crustæ, quò omnes crustas numero sex habeas. Marcellus autem tridente, quam triænam Græci dicunt, aut tridenti simili ferramento utens, uno adactu crustas excitauit.

QVOMODO STOMACHVS ADVRATVR. Cap. XLIX.

N longis stomachi defluxionibus, recẽtiores usi sunt adustione. Alii ferro mucronato cãdenti tres crustas moliũtur, unã iuxta cartilaginẽ mucronatã quæ Græcis uocat xiphoeides: alias duas inferius triãguli figura, altas ut cutẽ diuiderẽt: Alii unam duntaxat adhibent, ampliorẽ supra ipsum os uẽtriculi. Sunt, qui ne ferro quidẽ utãt, sed iscis appellatis: sunt aũt hæ spongiosa quędã corpora in quercubus & corylis nascẽtia, barbaris magis usitata. permittũt autẽ uul

nera sine cicatrice diu manere, imò etiam prius diuidunt, ut maiore per ipsa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

QVOMODO AQVA HYDROPICIS emittatur. Cap. L.

Vomodo aqua intercus contrahat, quot sint ipsius differentiæ, quæ causa, quæ notæ, quodq́; remediū, tertio uolumine sumus executi: ubi & demonstratū est, illud solū aquæ inter cutem genus quo in uterum aquà cōfluit, asciten dicūt, manus operā postulare. Atq; eam hoc loco explicabimus. Itaq; rectus homo statuitur, sin minus, in sedili collocat: si ne hoc quidē fieri potest, attingi non debet, cum adeo sit inualidus. Stāte recto homine ministris retro assistētibus, iubebimus ut tumorē ad pubē digitis premāt depellantq́;. Nos scalpello, si ex partibus iuxta intestina sitis originē contraxerit, sub umbilico tribus digitis interpositis abdomen adusq; tenuē membranā quæ peritonæos uocat, diuidemus. Sin autē primario iecoris affectui malū fertur acceptum, à sinisteriore umbilici parte dissecabimus. si à liene uitium trahit originē, in dextra. non enim in illa parte sectionē moliemur, cui incūbent. Ac cute quę superiacet acie instrumēti excoriata, membranā quę finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quousq; scalpellū inania penetrauerit. Deinde per foramē illius mēbranæ æneā fistulā scriptoriis calamis acie similē demittemus, & per hāc humor effundēdus est pro cuiusq; uirium ratione, quam ex pulsus tactu deprehēdemus. Deinde exēpta fistula, humor sisti debet. sistet autē statim uicissim incisa linea. At nos securitatis gratia linamētū tortile per solā abdominis diuisionē dimittimus, ęgro recumbente recreatoq́;, per insequentem diem rursus momentū humoris quantū uirtus exigit fistula euacuabimus, atq; ita deinceps faciūdum est, quousq; minimū humoris supersit, ita tamen, ut ubiq; subitā uniuersamq́; uacuationē uitemus, multi siquidē imperite manū admoliti unà cum humore uitali etiā spiritu uacuato subito hominē iugularunt: qui uero securius rem agunt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pōdere, reliquum medicamētis aquam ducentibus, saburratione in sabulo, sole, siti, & cibis desiceātibus consumpserunt. Iā uero ustione super stomachū, iecur, lienem, imum uentrē & umbilicū usi sunt, quinq; crustas adhibētes. Aliī ferro tenui candenti: alii iscis nūcupatis, aut aliquo ex alia huiusmodi materia: & pleriq; hac curandi ratione magis consanuerunt, interim nullā in totum compunctionem (quam paracentesin uocant) experti.

DE VMBILICO PROMINENTE. Cap. LI.

Mbilicus in decore prominere solet, quod uitiū Gręce exomphalon dicitur, interim mēbrana qua abdomen finit, peritonæum appellaui, illic dirupta, ac procedēte, aut omento, aut intestino, interim colluuie otiosi humoris sub umbilico con

tracta,interim uero carne subnata,aliquãdo sanguine irrumpẽte,propter uenæ,aut arteriæ rupturã,ut in aneurysmatis,interdũ non sanguine,uerũ spiritu solũ irruente. Si igitur omẽtum prociderit,circa umbilicũ tumor cõcolor,mollis tactu,indolens & inæqualis apparet. Si intestinum prolapsum est,præter cõmemorata,etiam inæqualis magis tumor est,& digitis impressis cedit,euanescitq́; nonnunq̃ strepitũ elidens,balneis,& distẽtiõi bus magis increscit. At si humor collectus est,mollis similiter tumor apparet: pressus autẽ non cedit,neq; decrescit,neq; tamẽ augetur. Quod si autem accedat superioribus signis,ut tumor sit liuidior,carneq́; subnata durior,etiam tactui renitetur,& eadẽ in magnitudine manet. Si ex inflatione eminet,tumor mollis ad tactũ subsequetur,qui digitorũ impulsu sonum quendã reddit,& pressus aboletur. Hunc in modũ curabitur: erecto homini iubemus ut spiritũ contineat,quò in omnẽ partem distendatur: deinde omnem umbilici excrescentiã orbiculatim atramento scriptorio notabimus,resupinatoq́; homine scalpello tumorẽ,quà nota atramenti est exasperabimus: deinde mediũ hamo eleuatũ, lino aut neruo quà exasperatio est,circũ astringemus (hoc enim pacto cõtinebitur ne deuoluatur) ansulã supra nodũ ponentes, postea tumore cõstricto iuxta uerticẽ adaperto digitum indicẽ demittemus,tentabimusq́; diligenter num intestini implexus,aut pars omẽti simul fuerit cõstricta. Ac si quidẽ intestinũ fuerit relictum laxata funiculi ansula,id introrsum pellemus: si uero omentũ sit,eo retracto,quod superuacuũ est amputabimus,uase quod (ut uerisimile est) coincidit,deligato: mox duplici acu simplex linũ ducente,hiantia per incisionem cutis factã traiectamus,& ansulis linorũ pręcisis,quemadmodũ in aneurysmate dictũ est ex quatuor initiis constrictionẽ moliemur. Vbi corpora lino deuincta cõputruerint exciderintq́;, linamẽtis curatio absoluetur,si cauam magis cicatricẽ fieri semper cupiamus. Hæc quidẽ ad omẽti,aut intestini affectũ pertinet. At si caro,aut humor,aut sanguis uitium crearit,tumoris medio circulatim præciso: deinde quod incidet extra peritonæum sublato curationẽ in umbilico carni generãdę dicatã tẽtabimus. Porrò si umbilicus emineat aut ex uenæ adapertione,aut spiritus interpositu attingi non debet,quemadmodum etiam aneurysmata.

DE INTERIORE ABDOMINIS MEMBRANA CONVVLNERata,item de intestini,aut omenti procidentia. Vbi etiam tractatur, quomodo uentris uulnera sarciantur ex commentariis Galeni. Cap. LII.

Quomodo interioris abdominis membranæ uulnera optime queas manu curare,deinceps uenit considerandũ. Si igĩt paruum adeo uulnus extiterit ut inflatũ iam quod procidit intestinũ remittere non liceat: necessariũ est,aut flatũ elicere,aut uulnus ampliare. Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere,

si modo id cōsequi possis. At qua magis ratione id cōsequare, q̄ si causam unde intestinū inflectur,è medio sustuleris? Quæ igitur ea est? nimirū,ambientis nos aëris refrigeratio:quare etiā remediū ex calore petetur. Itaque spōgia molli aqua calida madēti,mox expressa calefacere intestinū oportet. Præparetur autē interea uinū austerum calidū. etenim hoc magis q̄ aqua calefacit,ac robur intestino adiicit. At si per hæc intestini inflatio nō cesserit,tāta peritonæi pars incidi debet,quanta,id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiusmodi sectionē habētur ea quę Gręci syringotoma uocāt,id est,quæ ad fistulas incidēdas sunt accōmodata. Scalpelli uero quibus acies utrinq; est, aut quibus cuspis acuta habet, omnino uitari debēt. Situs laboranti appositus fuerit, cum in inferiori parte uulnus factū est,si sursum uergat: cum in superioribus, si deorsum, & si in dextris uulnus sit, in contrariā partem corpus incūbet,si in sinistris,in dextrā,atq; hoc tū magnis,tum exiguis uulneribus cōmune est. Cęterū cum intestina in proprium reponi locū debēt ex magno uulnere collapsa ministro dextro opus est: oportet enim ipsum,ubi manibus suis totū uulnus à foris apprehēderit,intro repellere, cōstringere ac exiguū semper sueti denudare: quinetiā id quod consutū est,mediocriter cōprimere,quoad totū persuatur. Porrò quæ idonea suendi abdominis ratio existat,deinceps dicamus. Quoniam coire abdomē cum interiori ipsius mēbrana nempe peritonæo cōueniet, incipiendum quidē à cute est, atq; ab externo introrsus acus demittitur: ubi iam & cutē & rectum musculū totum trāsierit, præterito quod ei subiacet peritonæo,per reliquā huius partem eam ab interno extrorsum,atque inde per reliquū abdomen traiectabis: ubi hoc penitus pertransierit, rursus ab externo introrsum,idem abdomē perforandū est: mox ubi peritonæum quod illi quoq; subest præterieris,& ad cōtrariū perueneris,id quoque ab interno extrorsum perpungi,unaq; cum eo totū ipsi cohęrēs abdomen debet. Deinde ab hoc rursus incipiendū,atq; id cum cōtrario peritonæo cōsuendum. Ac rursus uicina etiā cute traiecta,iterū ab ea parte acus introrsum est iniicienda,cōsuendumq; id cum contrario peritonæo,inibi quoq; uicina cute transmissa: atq; hæc iterū iterumq; facienda sunt,quoad totū uulnus similiter cōsuerimus. Interuallū uero suturarū quod ad cōpescenda ea quæ subsunt pertinet,breuissimū esse postulat. Quod autē ad firmitatem requiritur,inter suturas cutis ne alibi rūpatur,utiliter breue non est. quare uitato utriusq; abscessu,eligēda mediocritas est. Iam hoc quoq; omniū ulcerum cōmune quodammodo est, sicuti etiā ipsius quo suūtur, fili ratio. Quod enim durius est, cutem rumpet: quod mollius, confestim ipsum rūpitur. pari modo si proxime oras summas acū transegerit, quod reliquū est cutis,quoniā minimum est,dum uiolenter abducitur,rūpi cogitur. Sin plurimū ab iis recesseris,nō parū cutis inglutinatū relinquetur. Hæc licet omnium sint ulcerum communia,maxime tamen seruanda in

abdomine suendo arbitror. Porrò ipsum abdomen, aut quemadmodũ est expositum, cõsuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæũ abdomini coalescere possit: quod uix sperare audeas, cũ neruosum existat: aut sicuti quidam factitant, qui quæ cognatæ naturæ sunt, ea cõmittunt, ut pore peritonæum peritonæo, abdomen abdomini. Id autẽ fiet in eum modum. A` uicino nobis abdomine incipitur, atq; ab externo introrsum per id solũ acus traiectatur post præteritis utrisq; peritonæi labris, ex obiecta parte a' foris introrsum per utrunq; eius labrũ acus reuocatur: dein hæc rursus reducit, atq; ab interioribus foras per aduersum abdomen transmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirũ uno adactu per quatuor labra acus traiicitur, id differt, quòd peritonęum totum intra abdomen prorsus recondit. Cæterũ medicamenta ad hæc idonea materiæ esse debent, cuius sunt ea, quę cruentis iniiciuntur. Vt autẽ nulla pars principalior cõsortij, lege doleat, lanam cõuenit mollem oleo mediocriter calido imbutã toti, quod inter inguina & axillas est, circundare. Præstiterit autẽ si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Si uero nonnihil in ipsis quoq; intestinis conuulneratũ sit: quod iniicietur, uinum nigrum, austerum & tepens erit, eoq; magis si totum usq; ad interiorẽ meatum pertusum sit. Facile igitur curationẽ recipiunt intestina crassa: secus habent tenuia: ieiunũ uero omnibus insanabile est, tum propter uasorum magnitudinem multitudinemq;, tũ quod tunica eius prætenuis neruosaq; existat. accedit huc quod etiam bilem syncerã totam recipiat: adde quòd omniũ maxime iecori uicinum habeatur. Vẽtriculi porro imæ partes carnosæ curari cum fiducia debent, siquidẽ fieri potest ut res bene succedat, nõ solum quod hę crassiores sint, sed etiã quod sananria remedia facile hoc ipsius loco subsistãt. At ulcerũ quæ os infestant curationi sensu illius acumẽ aduersatur. Cum autem peritonæo rupto omentũ prolapsum aut liuescat aut nigruerit, fune exceptũ anteq̃ nigrescat, ne sanguis profundat, pręcidere cõuenit id quod post uinculum habetur, atq; ut in imo fine iam commemoratæ abdominis suendi rationis uinculi fines pendeant, curabimus, quod scilicet facile eos cum ex uulnere suppurantẽ eructentur, eximamus.

AD TEGENDAM GLANDEM COLIS SI NVDA EST Cap. LIII.

N quibus glans colis penuria cutis nõ cõtegitur, aliqui indecoris gratia duplicẽ administrationis modum excogitarũt, nunc in superiore colis initio cutem orbiculatim secantes, ut facto ipsius diuortio, inferior cutis attrahatur, donec glãs occultetur: nunc subtus interiorẽ cutem à glandis radice scalpello excoriantes, inde inferiorẽ trahẽtes, mox linteo quodã molli ambiẽs præpuriũ deligantes, ita ut linteolũ aliquod quà cutis excoriata est, interponatur, ne prę putium cum glande coalescat. Hunc modũ Antyllus magis recipit, lõgiore ipsum oratione exponens. Nos autẽ summatim dixisse cõtenti sumus,

quoniam raro inter artis opera huiusmodi administratio requiritur, tum quòd affectus nullam muniis obeundis difficultatẽ pariat, tum quòd neq; tantum indecoris afferat, ut eo magis glandẽ aliquã ex chirurgia deligas.

QVOMODO GLANS PENIS CONTECTA APERIRI POSSIT, uitium dicitur hypospadiæon. Cap. LIIII.

Lerisq; glans ab origine non perforata est: uerũ sub cane appellato quà glans suspensa est, foramẽ habetur: unde neq; urinam facere anterius possunt, nisi particulam admodũ pubẽ uersus inclinent, neq; liberis dare operam, cum semen ipsorũ in uterum rectà non possit eiaculari. Omnium itaq; simplicissimus rutissimusq; curationis modus est, qui fit per abscisionem. Itaq; resupinato homine glans sinistræ manus digitis ualide attolletur: deinde eadem scalpelli acie iuxta coronam præcidetur plaga non obliqua, sed sculpturæ simili, ut per medium eminentia quædam glandem repræsẽtãs appareat. Quoniam uero sępe sanguis profundi solet, si fieri potest medicamentis ei retinendo dicatis sistemus, sin minus tenuibus ferramentis aduremus.

DE PHYMO. Cap. LV.

Vplex phymi causa est: aliquãdo enim sic glandẽ pręputiũ tegit ne nudari possit: aliquando retrorsum deducta reduci nõ potest. Hæc species proprie periphymosis dicitur. Prior itaq; differẽtia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit, aut ex carnis incremẽto quę illic coaluerit. Altera genitaliũ inflãmationibus fertur accepta, quoties deducto præputio glãs intumuerit, nec ultra reducto operiri ea possit. Si igit̃ prima phymi causa fuerit, curationẽ hoc pacto tẽtabimus figurato homine, ut par est, præputiũ in anteriorẽ partẽ attrahemus, demissisq; in summũ ipsum hamulis trib⁹, quaternis'ue, ministris cõtinendum exhibebimus, iubẽtes, ipsum quantũ fieri potest, diducãt aperiantq;. deinde sic ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, scalpello ab interiore parte pręputiũ in tribus quatuor'ue locis incidemus lineis directis & ęquali inuicẽ spatio distãtibus, idq; intrinsecus: est aũt duplex in glande præputium: os igitur ipsius ab interiori parte diuidemus, sic enim contractione quæ ex cicatrice coaluit, dissoluta, præputiũ superinducemus. At si caro ab interioribus adnata phymũ produxerit, carne tota ferro scarificata, pręputiũ nudabimus: carnem inter lineas eminentem rademus, postea plumbeam solenam glandi uniuersæ circũdabimus, inuoluta ipsi papyro sicca. Habeat autem solena foramen undiq; æquale. sic enim huius circũ positu præputium adductũ rursus coalescere prohibebitur, dum & à plũbo & papyro inuoluta distentũ seruat: intumescẽs enim ex deligatura magis adhuc cutẽ diducet. Hoc igitur faciundũ est, siue ob cicatricẽ, siue carnis processum phymo generato manũ adhibuerimus. Sin autem periphymosis appellata creetur, uetustate temporis cõmittitur, & curationẽ non

recipit,nisi quis eo modo uelit tractare quem ad tegendam glandem usur pamus. Sin aūt nondum coaluerit,uibicibus super ipsum rectis tribus,aut quatuor,aut etiā pluribus circulatim excitatis,oleo copiosiore tepido superfuso extrorsum attrahemus.

SI PRAEPVTIVM GLANDI ADHAERESCIT. Cap. LVI.

Lans & præputium inuicem cōmittuntur exulceratione præ cedente. Conuenit igitur subtus cute,quantū licet,excoriata, acie scalpelli, aut spathula polypo accommodata,ea quæ resi stunt,dissoluere id potissimum conantes, ut glandem purè à præputio adhærescente discernamus:quod si nō fuerit expeditū, glandis potius nonnihil ad præputium assumere,q̄ econtrario:cum enim prepu tium tenue sit,facile perforatur. Vbi commissuram dissolueris linteum tenue aqua frigida madens,glandi & præputio interponendū,ne rursus coalescant,uino astringente cicatricem ipsis obducemus.

DE CIRCVMCISIS. Cap. LVII.

ON de iis qui religioso gentium more circunciduntur, nunc uerba faciemus:sed de iis quibus affectu naturaliumoborto, præputium nigrescit. Itaq; in iis totum quod nigruerit, orbiculatim præcidi debet,deinde squama cum melle utendum, uel etiam malicorio,& eruo medicamēti instar quod linteolis illinit. Si uero sanguis quādoq; profluat ferramētis lunatis utendū, quę utrisq; simul iniiciant, & ipsi sanguinis profluuio,& uulneri depascenti. At si tota interim glans absumpta fuerit,exiguam è plumbo solenam imponētes meatui,per ipsam ægrotum urinam reddere iubebimus.

DE THYMIS NATVRALIVM. Cap. LVIII.

Hymi camosa sunt tubercula,nunc in glande,nunc in pręputio cōcrescentia. Ex his,alii cōtumacis, alii facilis curationis sunt. Mitiores itaq; scalpelli acie deradere conuenit,& chalcitidē ipsis inspergere:in malignis,eo quod uitia tū est,exciso adustione utendū. At si contra se mutuo in præputio fiant thymi,hi,intra ipsum:illi,extra,oportet omnibus ipsis confestim manū admoliri,ne pręputiū structura tenue,imprudenter pertūdamus. Sed primum interiores auferre consiliū est,iisq; cicatrice obductis, tūc quoq; exteriores aggredi. Nonnulli uerò recentiorū forfice ipsos auellētes equino pilo deligatos curare solent,quemadmodum alii refrigerato ferro candenti eosdē deurunt.

DE RECTO SYPHONE QVI CATHETER DICITVR, & clystere uesicæ. Cap. LIX.

Vm urina non reddit,quòd iter ipsius obstructū sit,aut cōcreto intus sanguine,aut calculo,aut alia quadam causa,recto syphone id quod superfluū est eximemus,quē modū Græci catheterismō uocāt. Sūpto igit eiusmodi syphone,ætati & sexui

coueniēti,in rectū ita ipsum dirigemus,quod hoc modo fiet:lana exigua lino deligata per mediū,linoq; ex acuto iūco per catheteris fistulā traducto lanā foramini adaptabimus,iuxta catheteris mucronē, ac præciso forfice quod ex lana eminet,ea catheterē in oleum demittemus,ægro in subsellium prius irroratū,si nihil prohibet,collocato,& catheterē in rectū inferemus usq; ad colis basim:deinde naturalia ad umbilicū intorquebimus. etenim ab hac parte obliquus uesicę meatus existit,deinde sic cathetera adigemus. Quū uerò in pene propè sedē id euenerit,rursus genitalia imposito instrumento deflectemus,in naturalē reducentes figuram.(nam à peritonęo uesicæ meatus sursum tendit,)propellemusq; catheterē usq; dum uesicæ sinum penetrauerit:secundum hoc,linum catheteri iniectum retrahemus, quò urina simul cū lana attracta subsequatur,quemadmodū in syphonibus accidit:atq; talis demittendi catheteris modus est. At quia subinde ex ulcerata uesica collui desiderat,si quidē oricularii clysteres enema possint trāsmittere,illis in prædictū modum utemur, in uesicā demissis:si fieri nequit,per catheterē pelle,aut uesica bubula adaptata, enemate colluemus.

QVAE CVRATIO CALCVLOSIS ADHIbeatur. Cap. LX.

CVm alibi demonstratū sit qua ex causa calculi generentur, tū quòd pueris in uesica magis:prouectioribus,in renib' crescāt, nūc rationē exponemus, qua excindi possint, ubi notas prius eorū qui in uesica nascunt,designauerimus. Vrina igit aquosa est,quòd in eis subsidet,arenosum:pudendū continuo uexat pruritu,laxatur sine ratiōe,rursusq; arrigit,crebro id contrectant irritati ægri,& maximè pueri.cū calculus in ceruicē uesicæ incidit,etiam repente urina supprimitur.Porrò inter eos quibus calculus exeinditur,pueri quidem usque ad quatuordecim annos propter corporū mollitudinem,facilè curationē recipiunt:senes,quod corpus ipsorū contumax sit,uix consanescunt:mediç horum ætates etiam in hoc,medio quodā modo habent.ac rursus facile sanantur qui maiores calculos habent,quòd iuflāmationibus assuerunt:qui minores,difficulter sanantur,contrarias ob causas.Hęc cum ita se habeāt, ad chirurgiam profecti,conquassatione utemur prius,interim per famulos,interim ipso ægroto ex alto quodā loco desiliēti,quò calculus ad uesicæ ceruicē propellatur,deinde figurari æger debet ceu rectus in sedili,manibus subter femora porrectis,quò in angustū uesica compellatur. Si igitur contingentibus nobis calculus in penē procidat,quassatu exturbatus, ferrum inde tentabimus. Sin minus sublabatur, indicē sinistræ manus digitum,si puer sit qui ægrotat,uel etiā mediū,si ætatis sit prouectioris, oleo inunctum,in anum demittemus,& supinis digitis perquirentes,calculūq; illapsum paulatim traducentes,in uesicę ceruicē impingemus:& digito uno,pluribus'q; propellētes ipsum in exteriora impactū,ministro altero ma

nibus uesicā premere iusso, alteri pręcipiemus dextra manu testiculos sursum teneat, sinistra penē extendat in alterā partē, quā sectionē moliemur: ipsi assumpto scalpello ad calculos aptato, inter anū & testiculos, non per mediū penē, sed in alterā partē iuxta sinisteriorē clunē obliquā super lapidē qui parti secandæ supponitur, ducemus lineā, quæ extrinsecus latū habeat spatium, intus non amplius, q̃ ut calculus per id queat excidere. Interim siquidem digitis super anum innixis, aut digito unà cum sectione sine euulsione calculus clementer exilit. sin minus exilierit, uulsella superinie cta huic accōmoda eximemus. Calculo iam ablato, medicamentis sanguinem coërcentibus ex manna thuris, aloē, symphyto, uel etiā misy, & consimilibus sanguinis profusionem sistentes, lanas, aut linamenta implicita, œnelæo madentia imponemus, & ligaminibus septē costarū ad calculos accōmodatis utemur. At si profluuii sanguinis metus sit, linamentū implicitū ex posca, aut hydrorosato iniiciendū est, & ægro decūbēte crebrius locū perfundemus. Postq̃ tertio die solueris, & hydrelæo copioso irroraueris, tetrapharmaco linteolis illito utendū, ita ut frequētius ipsos dissoluas, curesq; propter urinę acrimoniā. At si inflāmatio quępiā superuenerit, cataplasmatis & superfusiōibus ad eā inscriptis adiuuabimus, ac in uesicā rosaceū aut chamæmelinum, aut butyrum nisi aliqua nos inflāmatio impediat, demittemus. similiter etiā si ulcus pascendo aut alio quodā modo serpat, aut maleficū fuerit singulis congruentia adaptabimus. cum ulcus inflammatiōe caret, lauacrū adhibetur, inde emplastrū dia chylon, tum lūbis tum imo uentri superaccommodat. Per totū uero curationis curriculum, femora simul conuenit deligare, & cum remediis requiescere. Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinā reddi nequeat, præputium ualidè in anteriora attractū deligabimus supra glandis summitatē, item post pudendū colē uinciemus, iuxta terminū ad uesicā spectantē constrictiōe adhibita: deinde infra calculū diuidemus, super lapidem qui illi excidēdo subiicitur. flexo autē cole illum eiiciemus, solutisq; uinculis ulcus sanguine concreto uacuabimus. Posterius itaq; uinculum iniectum est, ne calculus retrorsum recurrat: anterius, ne post lapidem exemptum præputii soluti cutis in oppositum recurrens diuisionem contegat.

DE TESTICVLORVM PARTIBVS. Cap. LXI.

Aturæ testiculorū finitiones, cum ad ramicum incidendorū rationē conferant, priusq̃ ad illam ueniat, proponendæ sunt. Igif testiculus substantia quædā est glādulosa fragilis, ad genitricē seminis uim effecta. At nerui testiū, quos Græci parastatas & cremasteras ab eo appellant, quòd ex illis genitales partes dependēt, spinalis medullæ ex cerebri mēbrana propagines sunt, cū uenis arteriosis ad testiculos pertinētes per quos semē in naturalia ꝑmeat. Seminaria autē uasa, uenę sunt à caua uena in testiculos sinuosis anfractibus ꝑtingētes un

de testiculi alimentũ capiunt. itẽ tunica naturæ neruosæ in orbes implicata, in gibba quidẽ parte, atq; anteriori, à testiculo libera est: in cõcaua & posteriore, ipsi adhæresit, ex interiore abdominis mẽbrana originẽ trahens. Vocant aũt partem hanc qua testiculo adnata est, posteriorem prosphysin, quasi dicas adnexũ. Dartri uero membranæ sunt, quæ exteriorem testili cutem conglutinant, iuxta tunicã erythroidem dictã ei adhærentes: quibus partibus & illa post testiculos tunica adunitur. Hæc autẽ ipsa cutis exterior rugosa testibus circundata, scrotum nobis, Grçcis oscheon dicitur.

DE AQVOSO RAMICE, HYDROCELE dicitur. Cap. LXII.

Vmoris otiosi in parte aliqua corporũ scrotũ implicãtiũ colluuies, tumorẽ excitans sensibilẽ hoc nomẽ sortita est. Colligit itaq; humor magna ex parte, in tunica erythroide appellata, circa anteriorẽ testiculi regionẽ, quã potissimũ mẽbrana illa à testiculo separatur. Raro extra membranã hanc erythroidẽ uitiũ contrahitur. Subinde peculiari tunica humor comprehenditur, uocantq; hoc mali chirurgici in superuenienti ortum. Quare si ob causam præcedentẽ, exempli gratia, particularum imbecillitatẽ uitium oboriatur, sanguis alimenti ratione adductus, in aquosam serosamq; substantiã mutatur: si ex ictu, sanguinea, aut fœculenta substantia comprehẽditur. Cõmunis nota est, tumor indolens, firmus, ac stabilis in scroto, quacunq; tandẽ occasiõe non euanescens, sed in iis qui modicum continent humorẽ, cedens: in illis qui copiosum habẽt, non itẽ. Ac in quibus erythroides tunica humore distenta est, tumor rotundus paululum, & oui modo longiusculus apparet. His testiculus in conspectum non uenit, ut qui undequaq; sit implicitus. si extra erythroidem membranã sub dartis habeatur, per pauca corpora sublabitur. At si humor ex superuenienti coierit propter contractionem ex omni parte, & rotunditatem, tumor alterius testiculi imaginem exhibet: & cum aquosus humor extiterit, tumor concolor pellucet: cum fœculentus aut sanguineus, aut rubicundus, aut liuidus apparet: cum autem in utraq; scroti parte hæ notæ apparuerint, duplicẽ ibi ramicẽ esse cognosces. hoc modo scalpello curãtur: derasa pube & scroto, nisi puer fuerit, ægrũ super sedile resupinabimus, podici pãniculo multiplici subiecto, scroto aũt spõgia iustæ magnitudinis: ac sedẽtis à sinistra ægrotãtis, ministro qui ad dextrã sedebit, iubebimus ut genitale in alterã partem protendat, & cutem scroti ad abdomẽ eleuet, nos scalpello scrotum à medio iuxta lõgitudinem usq; ad pubem ferè recta linea incidemus, quæ uicina sit lineæ scrotum per medium secanti, diuidemusq; tunicam erythroidem. Porrò si humor ex accessorio in adnata membrana hæreat, quã uertex eiusdẽ tunicæ eminet, illac diuisionem moliemur. Hamulo autem oræ uulneris diducentur, & cultro ad hydrocelicos aptato scalproq; membranis detra-

ctis tunica erythroides nudatur, mox eadem per medium ſcalpello ſinditur, per illas potiſſimũ partes, in quibus à teſticulo recedit, humore iam toto, aut maiore ipſius portione in uaſe aliquo excreto, erythroidem membranam hamulis eximemus, utpote tenuiſſimã ipſius partem. Inde uerò Antyllus ſuturis & medicina cruentis accommodata utitur: recentiores ea, quæ quod carnem inducat, ſarcotice appellatur. At ſi teſticulus putredinẽ expertus alio'ue modo uitiatus deprehendatur, uaſa cum neruo, qui ab inguinibus dependet, cremaſtere dicto fune excipiemus, ipſoq; cremaſtere præciſo teſticulus eximitur. Item in iis qui duplici laborant ramice, ſimiliter bifariam curationem moliemur utrinq; per ſcroti partes ad inguina lineas incidentes. mox ſpecilli mucrone per diuiſionẽ deorſum ad ſcroti extremum demiſſo, ipſoq; ſcrotum extollentes, acuto ſcalpro lineã qua humoris eſt emiſſarium, incidemus, ut & ſanguinem concretũ, & pus per eam excernamus, ipſo uero ſcalpelli mucrone linamentũ in longitudinẽ implicitum ſuperiori diuiſioni inſeremus, & uibicibus per ſpongiam deterſis lanam oleo madentem per inferiorem teſticulum inſinuabimus, extrinſecus alias lanas œnelæo imbutas ſcroto, imo uentri, inguinibus, peni & lumbis ſuperiniiciemus, linamentum triplex ſuper hæc explicitum deligamus uinculo in ſex coſtas porrecto, congruiſq; ligamentis: deinde homo decũbet lanis ſcroto ſubiectis, ut conquieſcat, pelleq; ſuper ipſas molli explicata, quò fomenta excipiant. Cæterum ſuperfundemus oleum calens. poſt hoc ubi ſolueris tetrapharmaco linteolis illito in uulnere uteris, linamentum ex farinaceo polline immutans, extrinſecus fomenta rurſus propter inflammationem uſque ad diem ſeptimum iniicientur, inde medicamento quod linamentum contineat utemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps etiam lauacris adhibitis linamentum auferri debet, & reliqua curationis parte ſubſequente quemadmodum prius explicatum eſt, utemur. At ſi inflammatio quæpiam fuerit, aut ſanguinis profluuium, aut aliquid eiuſmodi interea ſuperuenerit, cõueniẽter unicuiq; occurrere conuenit, ne ſemel dicta iterum repetam. Si uero uſtionem potius in aquoſo ramice, ſicut recentioribus uiſum eſt, adhibeamus omnia quæ ante chirurgiam, & poſt eã dicta ſunt, exequemur, ipſum uero chirurgiæ opus ſine ferro ſolũ & diuiſione per humoris emiſſarium fieri debet. Decem itaq; aut duodecim ferramentis literam Græcorum Γ imitantibus, & duobus gladiolis primum ſcrotum ferro Γ referentĩ per medium aduremus, cultello autem, aut obtuſo hamo membranas excoriantes ferramento enſi ſimili, has ceu præcidentes aduremus. Nudata uero tunica erythroide, facile aũt cum alba & tenuis exiſtat cognoſcit, acie ferramenti inſtar Γ literæ facti perurentes humorẽ excernemus, poſtea totã ipſam detectã hamulis attollẽtes, ferramẽto gladiolo ſimili auferem᷒.

DE CARNOSO RAMICE ET TOPHACEO. Cap. LXIII.

Aro in parte aliqua corporũ quæ ſcrotum implicãt ſuccreſcens carnoſum ramicẽ producit. Naſcitur autẽ ea ex cauſa latente, teſticulo fluxionẽ experto induratoq́;, aut ex ictu, aut imperita poſt ramicis ſuccisionẽ curatione: ſubſequitur autẽ hos color ubiq; ſui ſimilis cum duritia. Si autẽ tumor in ſcirrũ coaleſcat, nullus nec color, nec ſenſus adeſt: ſi maligni referat naturam, dolor urget punctorius. Itaq; ferrũ admouẽtes ægro, figurabimus ipſum, ſicut & prius diuidemusq́; ſimiliter, & ſi quidẽ ex concreta teſticuli carne uitiũ creatum ſit, & darton membranã & erythroidẽ cõſimiliter diſcindemus, deinde teſticulo eleuato, eoq́; extra erythroidẽ exempto, cremaſtere ſegregato à uaſis, hęc quidẽ cõſtringemus, illũ uero nempe cremaſterẽ amputabimus: teſticulũ uero qui cũ aliorũ carne coaluerit, ceu alienũ eiiciemus. Sin hæc cõcretio in tunica aliqua, aut uaſe ſubnaſcat, ſcroto diuiſo ſubiectisq́; carni mẽbranis, totũ quod in carnẽ cõcreuit auferemus. quòd ſi poſterior cõmiſſura carne fuerit glutinata, iis quę ambiũt ipſam ademptis teſticulum ſimul cum ea excipiemus: quippe fieri nequit, ut teſticulus ſine hac permaneat. Cęterum tophi & in teſticulo & in mẽbrana erythroide occalleſcũt, renixu multo, duritie, & inæqualitate à carnoſo ramice & aquoſo diſcreti. His igitur manum ſicut etiam carnoſo ramici admoliemur.

DE VARICOSO RAMICE ET VENTOSO. Cap. LXIIII.

Aſa in ſcroto, aut dartis membranis dilatata uarices ſimplici uocabulo nominãt. Alia uero quę teſticulũ nutriũt, ſi uaricũ more dilatẽtur, uaricoſum ramicẽ, Græci cirſocelen uitiũ nũcupant. Notæ horũ euidẽtes ſunt, quippe pars affecta tumidior, obliqua modice uuæ in modũ, & teſticuli relaxatio apparet, tum alię nõnullæ difficultates, maxime in curſu, exercitio, & itinere. Hoc modo curamus: ubi cõmode ægrũ figuraueris, ſcrotũ manu permulceſ, neruus cremaſter in partẽ inferiorẽ repellitur. Facile autẽ dinoſcit, ut qui tenuior uaſis ſit, ſolidior, renitẽsq́; ſeu potẽs ualidusq́;: æger quoq; ad depreſſionẽ ipſius indolet, & iuxta colẽ turbaſ: uaſa aũt digitis noſtris & miniſtri excepta in ſcroto, ualideq́; diſtẽta, acie ſcalpelli obliqua adacta ſupra inſtrumentũ quod uaſis cedendis ſupponit ſecabimus. deinde per hamulos ea quæ cuti ſubiacẽt eleuata excoriãtur. uaſis ut in capite de angiologia & aneuryſmatis diſputatũ eſt, denudatis, acus duplex linũ trahẽs trãſmittitur: anſaq́; lini abciſa, uaſa & in prima ipſorũ dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus: & per mediũ recta inciſa linea, & ſanguine qui coierat euacuato, medicina ipſos curabimus quæ pus moueat, ut etiã funiculi cum uaſis ſua ſpõte excidãt. Leonides autẽ præcipit, quod ſi aliqua ex uaſis teſticulũ nutrientibus dilatata fuerint, hoc modo eſſe faciendũ: ſi oĩa, teſticulũ cũ ipſis capi oportere, ne uaſis alẽtibus deſtitutus cõtabeſcat. Porrò uentoſus ramex, quũ genere aneuriſma exiſtat, Leonidi quidẽ non attingẽdus uidet,

propter periculũ quod in uaricibus ab inceſſabili ſanguinis profluuio accidit. Recentiores autẽ quum duplex ipſius ſit generatio, alia ex quatuor uaſis teſticulũ alẽtibus, alia ab arteriis darton membranã & ſcrotum intercurrentibus: hunc quidẽ ceu deſperatæ ſalutis, repudiãt: illũ priorẽ ſcalpello curãt. diſcernimus autẽ ipſos, quòd qui ab arteriis enaſcit, facile a d digitorum conſtrictionẽ euaneſcat, qui à uenis teſticulũ nutriẽtibus, aut neutiq̃, aut cum multo metu. Cæterum curamus ipſos, ut in uaricoſis ramicibus cõprehenſum eſt, ſingulas uenas fune excipientes deligantesq́;.

DE INTESTINORVM RAMICE. Cap. LXV.

Nteſtinorum ramex, quem Gręci enterocelen dicunt, eſt in ſcrotũ inteſtini deuolutio. Fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodẽ extẽſo. utraq; igitur, ruptura, dico, & extẽſio ex uiolenta quadã occaſione præcedẽte proueniũt, nempe ictu, aut ſaltu, aut clamore. Atqui ualidæ tenſioni fertur acceptus, proprie & propter relaxationẽ, & alias corporis imbecillitates, accidit. Notę utrique cõmunes ſunt: conſpicuus in ſcroto tumor: item quòd in exercitiis, itinere, ſpiritus retentione. aliisq́; occaſionibus, idem maior q̃ prius euadat: cõpreſſus, tarde quidẽ recurrat, celeriter autẽ rurſus deuoluatur, ſuperne inteſtinũ reſupinatis in loco permaneat, donec erigantur. Stercus autẽ in ſcrotum receptũ periculũ ſubinde ipſis intulit: dolẽt enim, nonnunq̃ etiã impreſſis digitis ſonitũ elidũt. Peculiaria ramicis ad extenſionẽ relati indicia ſunt, quòd non uniuerſim, ſed particulatim temporis ſpatio & ob cauſas quaslibet, nonnunq̃ inteſtinũ deuoluat, tumor æquabilis & profundus appareat, inteſtino quod deuolutũ eſt interiore abdominis mẽbrana, peritonæon uocant, cõſtricto. Ex ruptura facti ramicis ſignũ eſt propriũ, quòd uniuerſim ab initio inteſtinũ deuoluatur, idq́; ob cauſas uiolẽtas dũtaxat: tumor immẽſæ magnitudinis, inæqualis, & per ſumma protinus in cute emineat: quòd inteſtina extra peritonæũ elabant. Si igitur rupto peritonæo omentũ duntaxat in ſcrotũ inciderit, uitiũ omenti ramex, Gręcis epiplocele appellat: ſi inteſtinũ quoq; delabatur, omenti inteſtiniq́; ramex, Græce epiploënterocele dicit: ſi uero & aqua in tunica à rubẽti colore erythroide dicta apparuerit, cõpoſita ex tribus quoq; appellatio ſumit. Cæterum neq; hos, neq; ex ruptura inteſtinorũ ramicẽ chirurgię ſubiicimus, ſolum uero ex intẽſione ramicẽ inteſtini manu curamus, hũc in modũ: homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrũ eliuata, trãſuerſam lineã incidimus, ut in angiologia explicitũ eſt. Nõnulli uero non trãſuerſam, ſed rectã lineã ducũt, hamuloq́; defixo diuiſionẽ explicãt, quę teſticulũ ſupraiectũ mẽſura adæquet, deinde rurſus hamulis per quartã cutẽ trãſmiſſis quot ad uulueris magnitudinem ſufficiãt, retuſo hamo, aut cultro mẽbranas & pinguedinẽ ſubtus excoriãtes ſcalpello præcidimus. detecto aũt undequaq; peritonęo, demiſſoq́; indice digito ad poſteriorẽ ſcroti par

tem inter peritonæum & dartum membranam, posteriorem connexum soluemus, deinde dextra manu extremũ implicãtes, ad interiora scroti simulq; sinistra peritonæũ retrahẽtes ad diuisionem excipiemus testiculũ unà cum mẽbrana rubẽti, ac ministro uni iubebimus testiculũ eleuet, ipsi uero posteriorẽ adnexũ ex toto simul cum mẽbrana rubenti dissoluẽtes, explorabimus digitis num intestini inuolutio quædã in tunica erythroide relicta sit, & infrà hanc ad aluũ propellemus, deinde acu bonę magnitudinis linũ ducente duplex decies implicitũ ad peritonæi terminum qui diuisionem respicit, per mediũ transuemus. Succisis autẽ linis quatuor facie mus initia, atq; his per uinculũ rursus implicatis, utrobiq; peritonæũ ualẽter destringemus, iterumq; initiis circũuolutis, astringemus quidem strenue, ut nullũ ex uasis nutrientibus adhuc possit cedere, ne inflãmatio inde cõcitetur: item secundũ extrinsecus uinculũ iniiciemus, minnus quàm duos digitos à priori distans. Secundũ hæc uincula digiti instar ex peritonæo relinquentes, totũ ipsum orbiculatim præcidemus, auferentes simul & testiculũ: rursus diuisione iuxta emissariũ scroti adhibita, linamentum longum iniicitur, & fomentis oleo imbutis uinculisq;, ut in aquoso ramice iniectis oĩa quę restãt, quemadmodũ illic expositũ est, perficiemus. Nõ nullos autẽ nõ imperitos chirurgos noui, qui mẽbrana erythroide excisa, ferramẽtis candẽtibus extremũ ipsius adurerẽt, sanguinis profluuii metu, ut est uerisimile. Hi autẽ ipsi post scalpelli administrationẽ ægros protinus in solio oblongo ligneo, cui aqua inesset calida ad septimũ diem usq; lauabãt, quinquies per diẽ noctẽq; id faciẽtes, præsertim in pueris, & mirifice res processit: nam citra inflammationẽ ipsi secabãt, & funiculi unà cũ corporibus protinus decidebãt. Interea uero dũ ægri lauabãt, prædictæ suffusiones iniiciebãtur. Alius quispiã præter commemorata, etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipsorum eodem tempore infricabat.

DE INGVINVM RAMICE, BVBOnocele uocatur. Cap. LXVI.

INtestini ramicẽ ex intentione creatũ, inguinũ hernia præcedit: primũ enim peritonæo intẽso, intestinũ laxatũ tũc quidẽ in inguina abscedit, facitq; ramicẽ, quẽ Græci bubonocelen dicunt. Hunc uetustiores in eum modum scalpello curant, linea transuersa per inguina intumescẽtia, tres digitos longa incidit. Hinc membranæ & pinguedo eximuntur, mucro autẽ scalpelli per mediũ peritonæo detecto, qua fastigiatur adigi debet, is enim intestina in altũ repellit. Itaq; peritonæi eminentias utrinq; factas per scalpelli mucronẽ suturis inuicẽ cõmittemus, deinde mucronẽ extrahemus, neq; peritonæũ præcidẽtes, neq; testiculũ, neq; aliud quippiã retinẽtes, sed pręsidio cructis idoneo persanãtes. Quoniã uero recentiores ustionẽ potius in inguinũ ramicibus probarunt, hanc quoq; non incõgruenter trademus. Homo medio-

criter moueatur, tussi uiolenta, intensione, spirituq; retento: ubi tumor in inguinibus apparuerit locum qui uri debet, atramēto scriptorio aut collyrio figura triangula circūscribemus, trāsuersam lineā per inguina sursum ducētes, iniiciemusq; signum per trianguli medium. postq̄ æger decubuerit, candēs ferrum per mediā notam imprimemus, primum clauatū, inde per trianguli costas r literæ figurā repræsentans, tertio in laterū aut lenticulæ modū factis, rotum triangulū exæquabimus ministro per rorā ustionem saniem panniculo extergente: tam alte uero aduremus, quousq; pinguedinem pertingamus, idq; in habitu corporis moderato, neque enim in gracilibus ob siccitatē ferrum altius admouendū est, ne imprudentes peritonæum aduramus, neq; tamen in crassioribus pinguioribusq;, in quibus uel ante iustam ustiōnē pinguedo apparet. Sed quantū uri conueniat artificiosa deprehēdemus coniectura. Secundum ustionem sal unà cum porro tritus crustæ insinuabitur, & inguinario in literæ X similitudinem ligamento utemur, per insequentes dies remediis quæ crustam adimunt, nempe omphacomelite & similibus curabimus.

CVM SCROTVM ATTRITIS VESTIMENTORVM fragmentis similiter attenuatur. Cap. LXVII.

Axata scroti cute sine interioribus ipsius corporibus uitium maxime indecorū gignit, quod Græci racosin appellāt. Leonides igit resupinato homine, quod in ea superfluū erat scalpello super assetē, aut durū coriū, quod incidēdis subiicitur excidebat, orasq; uulneris suturis cōmittebat. Antyllus aūt tribus etiā quatuor'ue suturis superfluum cutem prius pūctam forfice acura aut scalpello post suturas auferebat, suturisq; adunitam ut cruenta curabat.

QVOMODO FIANT EVNVCHI. Cap. LXVIII.

Vm ars nostra huc tēdat, ut corpora à statu qui præter naturam est, in naturalē deducat, eunuchos faciēdi ratio, quā Græci eunuchismū dicunt, cōrraria promittit. uerū quia & inuiti subinde à præpotētibus quibusdā eunuchos facere cogimur, explicādus cōpendiose modus est, quomodo illis satis faciam'. duplex itaque est, alter cōtusione, alter excisione perficit, & prior quidē in hunc modum: Pueri adhuc infantes in aquæ calidæ soliū collocant: deinde ubi corpora eodē solio fuerint relaxata, digitis testiculi premūtur, usq; dum aboleantur & euanescāt, dissoluti nō amplius ad tactū sublabātur. Excisione hac ratione efficitur: Resupinarur in sedili qui eunuchus fieri debet, & scrotum cum testiculis sinistræ manus digitis premit: quo facto duas lineas rectas unā per alterum testiculū scalpello incides: ubi exilierint testiculi cute detracta execabunt, ita ut tenuissimū solum naturale uasorū commercium relinquat, atq; hic modus, eo qui per cōtusionem fit magis probat. Nam qui contusionē testiculorū sunt experti, nonnunq̄ uenerē appetūt,

parte aliqua, ut uerisimile est, testiculorum inter contundendū delitescente.

DE HERMAPHRODITIS. Cap. LXIX.

Ermaphroditon uitium ex cōpositione Mercurii & Veneris appellatū est, multū utriq; sexui adferens indecori. Cū enim quatuor, Leonide authore, differētię existant, tres quidē in uiris, una in mulieribus constituit. In uiris siquidē aliàs iuxta penem, aliàs in medio scroto muliebris pudendi pilis obsiti forma apparet. Tertia uero ad hæc accedit, in qua nōnulli per scroti ueluti pudendū urinā profundūt. In mulieribus supra pudendū iuxta pubē uirile frequēter genitale inuenitur, tribus quibusdā extantibus corporibus uno tanq̃ cole, duobus autē ueluti testiculis. Tertia itaq; uirorum deformitas qua urina per scrorum excernitur, curationem non recipit, reliquæ tres curantur corporibus superuacuis è medio sublatis & ulcerum modo tractatis.

QVOMODO NYMPHA EXCIDENDA SIT, & cercosis emendanda. Cap. LXX.

Atuncula in sinu muliebris pudēdi subsultās, Græcorum lingua nymphæ dicitur: quibusdā immensæ magnitudinis efficit, & nō decentis inuerecūdiæ notā præ se fert. Quemadmodū uero nōnulli memoriæ produt, sunt quæ per hāc partē etiā erectæ uiris similiter consistūt & in uenerem ruunt. Quapropter resupinata muliere specillo nymphæ superfluū prehēsum scalpello excindimus: diligētia adhibita ne alte ipsam penetremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitet. Porrò cercosim, cum sit carnis ab uteri ore propago quæ muliebre pudēdū repleat, interim foras caudæ modo procidat, nymphæ cōsimiliter auferemus.

DE MVLIEBRIVM LOCORVM THYMIS cōdylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

Hymus eminētia est à reliqua cute recedēs, nunc rubēs, nunc alba, plurima parte sine dolore, thymi corymbis similis: condylomata uero, excrescētiæ sunt in callū induratæ, quemadmodū hęmorrhoides iis quæ in ano sunt respōdētes, interim & sanguinē profundūt. oēs itaq; eiusmodi in mulieribus excrescētias, q̃ in conspectū ueniūt, inter detegendū specillo cōprehensas, ferramēti quod ex dimidio spathā refert, acie excindem᷑, utemurq; galla leuigata, aut scisso alumine. Nam deligaturā in his maiores chirurgi non admittunt.

DE NON PERFORATIS ET PHYMO. Cap. LXXII.

Enitales mulierum partes claudūtur, interim ex natura, interim ex accessorio morbo quodā præcedente, aliàs in imo, aliàs in summo ore, sæpe etiā in medio spatio, idq; aut secundū naturā aut ex obstructione. Quod aūt foramē intercepit intercluditq;, uel caro uel mēbrana est. Cæterū hoc mali graue fit impedimentū, modo in coitu, modo in cōceptu uel puerperio, aliquādo mensiū purga-

tione,si quæ loca obstruit caro totũ spatiũ occupauerit,in quibusdã enim mediũ foramine patescit.Causa igit inuẽta,uel ex prõptu,uel etiã demisso specillo,si quidẽ cõmissura solũ fuerit,hãc recta linea scalpello fistulis accõmodato dissoluemus:sin aũt distẽtio,hamulis per mediũ corpus siue id mẽbrana,siue caro existat trãsfixis eleuatũ,scalpello diuidemus,ac sanguinis fluore medicamẽtis sine rosione siccãtibus suppresso, üs quæ cicatricẽ ducũt utemur, instrumẽto priapi instar facto iniectis, in quib° potissimũ nõ alte admodũ administratio est adhibita,quod ea de causa fiet,ne particulę rursus coalescãt.Iã phymus in ostio uuluæ succrescẽs pari mõ curat.

DE ABSCESSV VVLVAE. Cap. LXXIII.

VBi abscessus circa os uuluæ prouenerit q manu tractari queat,non prõpte ad sectionẽ properare consiliũ est, sed cũ affectus fuerit absolut°, inflãmatio plurima parte increuerit,corpora quæ humoribus incũbunt, attenuata,idq; propter uteri excellentiã. Inter agendũ uero mulier in sella resupinabit cruribus ad abdomen & femina cõtractis, inuicẽ diuaricatis:cubiti ipsius sub poplitibus subiiciẽtur & funiculis congruẽtibus ad ceruicẽ deligabũtur, medicus aũt ex dextra sedẽs tẽtabit specillo,quod dioptrã dicũt ætati accõmodato.cõuenit aũt specillo sinus muliebris altitudinẽ metiri,ne maiori specilli spatio uterũ premi cõtingat, & si amplius illud sinu reperiat,linamẽta implicita summis oris imponũtur, ut super ipsa specillũ firmet. Cæterũ conuenit specilli trifoliũ testulã habens in superiora demittere,& specillũ à medico cõtineri,testulã à ministro cõuerti, ut laminis trifolii diductus sinus aperiat. Iam uero si abscessus sublapsus mollis & tenuis existat,quod digitorũ tactu subsidet, iuxta uerticẽ diuidet spathula,aut scalpello:ori uuluæ pure uacuato,linamentũ in longitudinẽ implicitum, lemniscon dicũt,tenerrimũ ex oleo rosaceo imponet, uel potius extra diuisionẽ sinui muliebri sine cõpulsu inseretur. Extra uero summas oras & super pubẽ lumbosq́ue lanæ succidæ aut puræ,oleo madẽtes accõmodabuntur. Tertio die insidebit mulier in hydrelęũ calidũ,aut maluæ decoctũ:absterfis sudoribus linamentũ in longitudinẽ implicitũ in fissurã tetrapharmaco per se, uel cum discocto melle inunctũ leniter insinuabis:erit aũt solutũ butyro aut rosaceo,exterior regio cataplasmatis obducetur dum inflãmatio cessauerit,& uulua abscessu purgata fuerit. Sin aũt difficulter expurget,collui debet oriculario clystere ex iridis decocto,aut aristolochiæ,aut melle. Cicatrix duci debet medicamẽto ex cadmia, soluto uino per linamentũ irroratum. At si intra os uuluæ abscessus fuerit,attingi non debet.

QVA RATIONE PARTVS EX VTERO excutiatur excidaturq́. Cap. LXXIIII.

QVomodo ęgre parienti succurrat tertio uolumine tradidimus: sin autẽ eo nihil proficiat, ad chirurgiã merito diuertimus,id

primum notantes,mulier superstes'ne futura sit,an minus:& si quidem salus speratur tunc manum admoliemur:sin cōtrà,attingi non debet. Quæ igitur perniciem sui portendunt,inexpugnabili dormiēdi necessitate premuntur, resolutæ sunt, & uix possunt excitari, ac si excitentur inclamatæ, imbecilliter respondentes,rursus graui somno sopiuntur. Nonnullæ conuulsionis modo contrahūtur, aut neruis cōturbantur, aut alimentū non sentiunt,pulsus ualidè inturgescens deprehendit, sed languidus & imbecillis:quæ incolumes futuræ sunt,nihil eiusmodi patiūtur.Oportet igitur resupinam mulierem in lecto sic collocare,ut figura ipsius magis sit decliuis,crura ipsius exporrecta mulieres utrinq; contineant, aut quædam ministræ.Si uerò non adfuerint,mulieris thoracem uinculis quibusdā lectulo adfirmabūt,ne corpus attrahētes sequens,attractiōis uim dissoluat, ac summis uuluæ oris diductis,per ministrū sinistram manum contractam conualentibus digitis inunctam,in ostiolum inseremus, ideq; pertentabimus,& oleo infuso relaxabimus,disquirentes ubi uncū quo fœtus extrahetur,defigi conueniat. Idonei uero loci sunt quibus iniicietur, si in caput cōuersus infans descendit,oculi,occiput,os iuxta palatum,mentū,clauiculę, & sub costis sitæ regiones,ad hęc præcordia,quæ Gręci hypochondria appellant:si in pedes conuertitur,ossa super pubem extātia,intercostalia,clauiculæ rursus & deinde uncus dextra manu continebitur, flexu ipsius digitis occultato,sinistra manu leniter inseremus,& particulæ cuipiā ex prædictis usq; ad uacua trāsmittemus. huic alter opponet,quo attractio recta procedat,neq; alteram in partem inclinet,deinde æquabiliter trahetur nō solum recta,sed etiam in latera, quemadmodum in dētibus eximēdis fieri solet,& tensiōem interea remittere iterum nō conuenit,postea uerò indicem digitum unctum,aut etiam plures demissos inter os uuluæ & corpus impactum,orbiculatim circumagere,ueluti excoriando:si autem iuxta rationem uncus subsequatur,in superiora trāsferre conueniet, atq; sic agere dum perfecta fœtus sit extractio. Si autem secūda obiecta fuerit, nec propter obstructiōem queat cōuerti,circumposito pāniculo, ne deuoluatur, modicè attrahere oportet,ac prolapsum totū ab humero abscindere, idēq; facere etiā si duæ secundæ prociderint. similiter etiā pedes procidentes, corpore reliquo nō subsequente,ab inguinibus amputari oportet: deinde reliquū corpus distorquere conandū. At si caput iusto maius obstructionem pariat,& aquā subter cutē capitis infans collegerit, spathula polypis dicata,aut scalpro,aut cultro quod scolopomacherion dicit, inter digitos occultato,caluariā diuidemus, ut uacuata cōcidat. quod si naturaliter amplū sit caput,similiter diuisam caluariā forpice qua dētes aut ossa extrahūtur,comprimemus. Si ossa emineant,hæc quoq; auferre ratio est. At si capite ad thoracē adacto obstructio prouenerit,eodem instrumēto clauicularum compages usq; ad interiora spatia diuidentur,ut humore uacuato

thorax concidat & collabatur:quòd si nō concidat,diuisas etiā clauiculas ipsas auferemus,tunc enim collabet. Porrò si imus uenter mortuo fœtu sit inflatus,aut aquā subter cutem collegerit,eadem ratione ac uia eum uacuare cum ipsis interaneis aggrediemur. Cæterū si in pedes deferuntur,inclinatio facile ad uteri os dirigitur:quòd si iuxta thoracem aut imum uentrē fuerit impactus, linamento ipsum attrahemus,eodēq; modo ea quæ ambiūt diuidemus. At si reliquis ablatis caput reuersum inhæserit firmius,sinistra manus demittetur in uterū,& si os ipsius pateat, manū in ima trāsferemus, ac caput inuestigatū digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unum aut alterū defigentes,propter orificii inflammationem nō propellemus,sed infusionibus pinguibus copiosisq; utemur:itē insessibus,fomētis,& cataplasmatis,ut diducto ore auferatur,quemadmodū superius comprehensum est. Porrò quum in latera educitur fœtus,siquidem dirigitur, prædictis utemur rationibus:sin minus,totum ipsum intus dissectū particulatim eximemus, cura adhibita,ne particula quæpiam ipsius nobis nesciis intus relinquatur. Postquam manu scalpelloq; ad ministrationē obierimus,remediis ad inflammationem inscriptis utendum est. quod si profluuium sanguinis oboriatur,huius quoq; curationem accepisti.

SI SECVNDAE FVERINT RELICTAE. Cap. LXXV.

Oetu excusso frequēter accidit,ut uelamentū illius in utero firmiter adhęrescat,quod nostri secūdas,Gręci choriō,& deuteriō appellāt. Diducto igit uuluę ostio,secūdę, quę inibi relictæ sunt,& in partē aliquā orbiculatim conuersæ,facile educunt. Manu siquidē sinistra calida,inunctaq; in fundum demissa, secūdas sublabentes oportet eiicere. Si aūt fundo uteri fuerint adnatæ, demissa similiter manu cōprehendentes tēdemus,neq; in rectū, ne uulua procidat, neq; uiolenter admodū,sed leniter primum deducemus, huc illuc circūagentes,deinde paulo ualentius. hoc enim pacto obsequuntur & à connexu dissoluuntur. Quòd si uuluæ os conniuere fuerit deprehensum, remediis ad hoc cōmemoratis utendū est. Si uires nō fuerint inualidæ,etiā quę sternutamēta prouocant, & aromatū halitu ex fictili uaporari cōueniet: & si os uteri diductū sit, manu inserta, secundas ut dictū est,extrahere conabimur. At si ne sic quidē exemptæ fuerint,negotiū facessere non oportet,secundū paucos enim dies putrefactæ & in saniē resolutæ excidunt. Quia uerò grauitate odoris & caput opplēt & stomachū peruertūt,suffitus conuenientes excitabunt:ad eos aūt cardamomū & ficus aridæ commendantur.

QVOMODO COXENDICES ADVRANTVR. Cap. LXXVI.

Vemadmodū humerus,ita etiā coxa propter humiditatis copiā nōnullis excidēs,ustionē postulat,quod Hippocrates his uerbis restat: Quib⁹ coxa ex diuturno ipsi⁹ cruciatu loco suo mouet,crus cōtabescit & claudi fiūt,nisi ustionē experiantur.

Cõuenit igit̃ tũc illũ præferrim locũ adurere,è quo articulus excidit,sic enim humor redundans desiccabit̃,& locus cicatrice densatus nõ amplius os suscipiet,quare etiã penitius illic ustionẽ moliri cõuenit.Recẽtiores autem tres crustas adhibent,unã retro urentes in acetabuli sinu,alteram supra genu extrinsecus,& tertiam supra exteriorẽ talum,quà est carnosior.

DE FISTVLIS ET CERIIS. Cap. LXXVII.

CVm locus postulet de ani fistulis differere,nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fistulis uerba facere. Itaq; fistula sinus est callo obductus,aliquatenus indolẽs,in pluribꝰ nascẽs particulis,magna uero parte ex abscessibus orit̃ parum dextrè curatis.Callus aũt cõtinua quędã caro est,albida,madoris expers,eoq; etiã doloris neq; uena,neq; neruo ad ipsum pertinẽte.Interim sinus siccus, interim humidus est,nũc humor incõtinẽter fluit,nũc certis quibusdã tẽporibus remittit,ore ipsius oppleto iterũq; adaperto.Aliàs fistulæ in os desinũt,aliàs in neruũ aut aliã quampiã principem particulã,uel rectè intus tẽdentes,uel oblique,itẽ uel uno ore,uel pluribus peruiæ.Quæ igit̃ in grãdes arterias,aut neruos aut tendines notatu dignos,aut membranã costas succingentem, aut aliquã principalem particulã deueniũt, uel nequaquam uel certe cum multa artificiosaq; diligẽtia attingere debemus.reliquis hũc in modũ manũ admoliemur. primum tentabimus, si quidem rectè intus tendant cultro excisorio si oblique,specillo inflexo.Huiusmodi autẽ sunt quæ ex stagno fiunt,item ex ære tenuissima.In quibus autẽ duæ plures'ue oræ habentur,notationi per specillũ non obtemperantes,sinu per unum ipsius orificiũ adusto ex clysteris in reliquas oras transitu deprehẽdemus, num una fistula sit pluribus oris dehiscens,an plures:ac ubi tentatũ est, si quidem per summa habeatur sinus,arctusq; sit,demisso specillo explicantes,scalpello figura cõmodiore callũ tollemus,aut unguibus, aut acie scalpri deradentis:at si latitudinem habeant corpora superflua,circum adimi debent:sin autẽ non summa occupauerit, sed penitius rectè tẽdat,eo quatenus licet,in alto diuiso,orbiculatim totum callũ auferemus:quod si reliquię ipsius aliquę remãserint,medicamẽto adurẽte eas consumemus.Porro si amplus quũ sit medicamento nõ cedat,ferro candẽte crustas ei inducemus.Cæterũ si fistula in os terminat̃,hoc quidẽ quod integrũ est, duntaxat rademus:ubi uero cariẽ aliam'ue quandã corruptionẽ experitur,quod uitiatũ est,totũ excisoriis aciẽ inter sese oppositã habentibus tollemus, si opus sit,prius terebra perforatũ, siue ad perspiratũ duntaxat,siue ad medullam usq; fuerit uitiatũ. At si os quoq; emineat caulis modo porrectũ, serra ipsum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris,unius quidem mediũ ossi eminenti subiiciemus,ipsumq; per ministrum attollemus:alterius autem quod crassius est,uel ex lana quoq; factum,similiter mediũ carni quæ ossi subiacet adaptantes,initiaq; infra prehendentes,per ipsum lorum car

nẽ deorſum iubebimus detrahi, ne ipſa ſerrę dẽtibus perradat, atq; hoc pacto nos exercetionẽ molimur. Vbi uero particula quę piã princeps ſubiecta eſt, exẽpli gratia, mẽbrana coſtas inuoluens, aut ſpinalis medulla, aut eiuſmodi aliqua, inter excidendũ aut ſerra conceutiendũ os, laminã, quæ quòd membranã cerebri cuſtodit meningophilax gręcè dicit, ſubiiciemus: non uitiato aũt oſſe, totũ orbiculatim carne nudũ ſerra eodẽ modo deradetur. Fieri nãq; haud poteſt, ut oſſa circulatim implicita carne obducant. Simili ratione ſi oſſis terminus prope articulũ fuerit uitiatus, idẽ ſerra auferri debet. At ſi totũ ſubinde os, nẽpe cubitus aut radius aut tibia aut eiuſmodi aliquod contabuerit, totũ adimet. Femoris aũt caput, aut coxa, aut ſpinalis medullæ uertebra affecta, attingi nõ debet, periculi quod ex arteriis adiacentibus accidit euitandi gratia. Hoc igit modo ac uia faciendũ eſt, in ſingulis ubiq; particularum uitiatarum ſitu, uicinitate, & naturæ conſortio inſpecto, item morbi magnitudine, & laborantis uirium robore conſiderato. Cerion aũt quum ſinus ſit fiſtuloſus, mellea diffluens humiditate, eandem adminiſtrationẽ curationẽq; cum fiſtulis & aliis ſinibus requirit.

DE ANI FISTVLIS. Cap. LXXVIII.

ANI fiſtulæ latentes quidẽ notantur inde quòd ore nõ apparẽte dolor ipſis oboriat, & purulẽta humiditas per anũ profundat. Plurimis abſceſſus quoq; indicia præceſſerũt: manifeſte aũt cultro excíſorio, aut ſeta porcina demiſſa noſcunt. Nã inſtrumentũ ad ima penetrat, & digito indice in ſedẽ trãſmiſſo ſublabitur, ſi ſtula nimirũ ad interiora perforata. At in iis quæ perforatæ nõ ſunt, inſtrumentũ digito neutiq̃ ſimiliter occurrit, ſed per mediũ corpore nõ perforato. Tortuoſas autẽ & labirynthi modo flexuoſas agnoſces inde, quòd inſtrumentũ paululũ procedat, pus aũt ad illarum portionẽ copioſum efferatur. At quæ prope inteſtinũ oriuntur fiſtulæ, agnitionem ſui præbent, quòd nonnunq̃ & lumbrici & ſtercus per orificium erumpat. In omnibus aũt ferè callus aliquis in orificio prominet. Itaq; fiſtula inſanabilis eſt, quę ueſicę ceruicẽ perforauerit, aut quę ad femoris articulum ſit, aut ad ipſum longanonem tendat. Aegre uero conſaneſcit, quæ orificio caret, tum quæ delitеſcit & in os terminatur, multifariamq; fiſſa eſt: reliquę in uniuerſum facilè curantur, adminiſtratione hunc in modum adhibita reſupinato: homine, ut cruribus ſurſum porrectis femora ad uentrem inclinẽt, quemadmodum fit in iis quibus clyſter in aluum mittitur, ſi fiſtulæ extremum in ſummo ſublabitur, culter, aut ſpecillum per orificiũ demittitur, ſubiectaq; cutis ſimplici linea exciditur: ſi autem altè intra ſedem fiſtulæ terminus finiat demiſſo per orificium cultello, ſiquidem perforatam ipſam inuenerimus, demiſſo oppoſitè affecto anulo, manus indice digito eiuſdem ſcalpelli initium adigentes & deflectentes, ipſum foras reducemus, ac corpora quæ incumbunt, cultello ſimplici diuiſione liberabimus. At ſi non-

dũ fiſtula perforata reperiať,in altũ uerò ani duntaxat terminet & tentãti bus nobis indici digito ſublabať, corpus intercedens quod ſquamoſum membraneũq; eſt,uehemẽtius mucrone cultelli perforabimus, traductoq; per ſedẽ cultro,rurſus ſcalpello corpora quæ incũbunt reſoluemus,quẽadmodum prius explicatũ eſt.Si igitur terebræ aut ſcalpelli ad fiſtulas accommodati acie ſinus fundum iuxta ſedẽ perforauerimus,ipſum inſtrumentum per anum inſerentes,illinc totũ quod interiacet acie terebelli pertundemus,& poſt excifionem ſpecillo aut forcipe corpora diuiſionẽ ambientia(calli autem ſunt)prehenſa ex toto adimemus,muſculum qui anũ conſtringit,ſphincter dicitur,ubiq; uitantes. Nonnulli ſiquidẽ rudius dũ in alto ſectionẽ molirentur,ipſum conuulnerarunt,atq; inde inuolũtaria ſtercoris excretio homini accidit. At ſi qui timidiuſculi chirurgiã fugiãt, Hippocratica uti debent deligatura. Iubet ſiquidem Hippocrates, linum quintuplex crudum per cultrũ foratum uel ſpecillũ fiſtulæ demittere, & lini principia coniungi,ac quotidie cõſtringi, donec corpus totum quod duabus oris intercedit,diſſectũ,linum eructet. Si uetuſtatem malum contraxerit,quum diſſolues etiam pſaro aut eiuſmodi quodã arido illito linũ oportet extrahere. Sunt qui foramini terebræ fiſtulis dicatæ inſertũ linũ iuxta prædictã rationẽ propellunt,quod meo iudicio non cõuenit. Dum enim chirurgiã uitant,præter quòd hanc requirunt,etiam curationem remorantur. de latentibus autem fiſtulis Leonides hunc in modum tradit: Quum autem imum ſtringẽtis muſculi fiſtula ſit occupatũ, quæ uel à ſede incipiat,uel longius procedat,poſt notas indicatas, inſtrumento quod ad ſedẽ diducendã ſit aptatũ,dico autem quod Græci dioptrion appellãt, muliebris ſinus modo,anus diſtendetur,atq; quum fiſtulæ os clare apparuerit,per ipſum ſpecilli mucro demittetur,propelleturq; in imum: lamina uero ſubiecta tota fiſtula ſuper eã diuidetur ſemiſpathula,aut ſpatha fiſtulis incidendis peculiari. Nos autem quum in talẽ incidiſſemus affectũ, hoc adminiſtrationis modo uti non potuimus,quòd ductus fiſtulæ in cõſpectum nõ ueniret. Nam inter anum & eius fibulã dextra parte ſita erat, inſtrumentum uerò quod ei diducẽdæ erat impoſitum, magis operationem adumbrabat, at per digitos diſtendentibus anum nobis, rima quædã inter unam quandam ani rugã ceu fiſtulæ emiſſarium apparebat, etenim pus per ipſam emanabat, per eandem uerò cultelli mucronem in fiſtulam ceu ab ea manu ducti demittebamus, deinde dextræ manus indice digito, ani fibulæ inſerto,quum inueniſſemus quoddã inter digitum & inſtrumẽtum tenue corpus,uiolentiusq; cultellum digito adegiſſemus,fundum fiſtulæ ſurſum conuerſum perforauimus,quũq; digito mucronẽ inſtrumẽti foras traiectaſſemus,cõſpicuũ nobis factũ totũ corpus quod inter fiſtulæ oras habebat, dico aũt earũ quæ initio ad humoris emiſſariũ ſitæ erant, & earum quæ nunc à nobis factæ ſunt,ſcalpello præcidentes diſſoluimus.

DE HAEMORRHOIDIBVS. Cap. LXXIX.

Vm hæmorrhoidũ notæ,ex ipſo quod uacuat innotuerint,anteq́ manum admoliamur,clyſtere utemur copioſiſſimo,ſimul inteſtini ſuperuacua inaniẽtes ſimul & anũ, ut prõptius inuertatur & extrema ipſius pars exeat,irritãtes. Reſupinato igitur ægrotante aduerſus lumen clarũ,ſi quidem conſtrictione uſi fuerimus,linũ quintuplex ferramẽto quo ora uenarũ in ano extãtia adurunt, uel quo uuæ labris hẽmorrhoidũ circumponentes unamquãq; hoc fune aſtringemus,una duntaxat relicta, qua ſanguis ſuperfluus emanet,quod etiã Hippocrates præcipit. Poſt aſtrictionẽ linamẽto implicito oleo madẽte,& ad ſedem accõmodato ligamine,uſi,ægro quietẽ indicemus, oleo tepido, aut mulſa uẽtri medicãtes,deinde poſtea cataplaſmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hæmorrhoides exciderint uino cicatrix ducit. Leonides aũt nõn deligat,ſed forcipe prehẽſas ampliter hæmorrhoidas ſcalpello excindit. A chirurgia,manna utendum & amylo,chalcitide, uel eo medicamento quod uſta ſpongia ſimul & pice conſtat, itẽ paſtillo fauſtino ad abſolutã aduſtionẽ. Alii uero inſtrumẽti quo uuæ urunt utriculo, medicamine quod adurat repleto, quemadmodũ uuã, ſic etiã hæmorrhoidas uſſerũt.

DE CONDYLOMATIS, TVBERCVLIS, ET rimis. Cap. LXXX.

NI.cõdyloma loco ſolum ab eo quod muliebres locellos infeſtat,differt occaleſcens & ipſum ſedis tuberculum,aut inflãmatione,aut rima quæ dicitur rhagas præcedente. Primũ itaq; tuberculum appellatur,occalleſcens aũt,cõdyloma: quare conuenit,quemadmodũ illa,ſpecillo apprehenſa excindere, & medicamẽtis cruſtam ducentibus curare. rimas autem à ſtercore potiſſimum indureſcentes,& cicatrice ſpatio tẽporis occalleſcentes, recentes faciemus, uel unguibus uel ſcalpello radentes,& cicatricem ut par eſt,inducemus.

DE ANO NON PERFORATO. Cap. LXXXI.

Veris recens natis,anus ex natura non perforatus interim inuenit,mẽbrana uidelicet obſtructus. hæc igit ſi fieri poteſt, digitis ipſis dirumpetur: ſin minus,acie ſcalpelli eam excindẽtes,uino curabimus. Quoniam uerò & prouectis ſubinde ob ulcus nõ dextrè curatũ anus cõmittitur,cõuenit hanc unitionẽ inſtrumẽto conueniẽti diruptã curare, fiſtula plũbea, aut obturamine quodã ano uſq; dum in totũ conſaneſcat,cõmode impoſito,ne rurſus coaleſcat. Porrò obturamentum medicamine quodam cicatricẽ ducente oblini debet.

QVOMODO VARICES EXCINDANTVR. Cap. LXXXII.

Arix uenæ dilatatio eſt aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte ſub umbilico, nõnunquam etiam circa teſticulos,ſed maximẹ in cruribus. Hic igitur originem plurima parte

ex materia melancholica trahit. eorum autē qui testiculis oboriūtur curationem per scalpellū iam in capite de uaricū ramice tradidimus, atq; his similiter cetura infestantes aggrediemur, ab interiori femoris parte incipiētes, ubi etiā origo ipsorū magna ex parte inuenitur. inferius enim, in plures distributi propagines difficilius tractātur. Loto igitur homine, funiculum superiori femoris regioni circūdamus, iubemusq; ut inambulet. inde repletā uenam atramento scriptorio aut collyrio notabimus iuxta uaricis sitū, triū digitorū, aut paulo ampliori spatio interposito, decūbente ægro cruribus extensis, alterū funiculum supra genu iniiciemus. Elata autem in uerticē uena scalpello scindimus, quà atramenti nota est, tam alte, ut cutē duntaxat scalpellū penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & mēbranas cultro ad ramicē aquosum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undequaq; explicata, femoris ligamenta soluemus, uase per obtusum hamū suspenso, acum duplex linū trahentem subiiciētes, habenulā amputabimus & diuisa scalpello per mediū uena, detrahemus sanguinis quantū usus postulat: deinde funiculo superiorem uasis partē constringentes, rectumq; crus eleuātes manuū expressu, sanguinē qui in crure est euacuabimus, deinde infrà rursus uas deuinciētes, uel id quod inter uiucula est abscisum, à uena adimentus, aut manere id sinemus usq; dum sua sponte cum funibus excidat, & uulnere siccis linamentis oppleto spleniū œnelæo madēs iniectum deligabimus, medicamētoq; ad pus faciundum apto quod linteolis illinatur persanabimus. Noui autē ueteres nōnullos, funibus non usos: alios inde uas denudatū excindere: alios alte ipsum eleuatū cum uiolētia extrahere abruptum. Verum omnium tutissimus chirurgiæ modus est, quem supra diximus. Porrò uarices in imo uentris suboriētes consimiliter tractabimus: item eos qui tempora infestant, quemadmodum in angiologia comprehensum est.

DE DRACVNCVLO. Cap. LXXXIII.

DE dracunculo quomodo medicamentis potissimum emendet, quarto libro peregimus.

DE EXTREMARVM PARTIVM VITIO, ACROteriasmon apppellant. Cap. LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunq̄ putredine consumptis, nempe manu aut pede, ut etiā ossa ipsa cōtabuerint, uel causa exterius adueniēte, uel fractura, uel præsertim putredinē experta, & excisionē ipsorū quę serra fit postulēt, ante hāc necesse est corpora ossibus circūdata primū diuidere. Verum quia dum hoc primū fit, deinde longiore tēporis spatio illa serrātur, sanguinis profluuii metus subsequitur, recte Leonides non omnia primū corpora pertundit, priusq̄ ex toto putredine cōtabuerint, sed partē, ubi nō plures neq; grādiores esse uenas aut arterias existimet principio celeriter usque ad os resecat, deinde

os protinus ferra excecat, panniculũ lineum partibus præcifis circumponens, ne ferra per ipfa tracta dolores pariat, reliquo excifo. ferramẽta candentia uafis inijcit, & fanguinis fluore fuppreffo linamentis infertis & conuenienti deligatura adhibita, remedio utitur quod pus moueat.

DE VNGVIVM PTERYGIIS. Cap. LXXXV.

Terygium in unguibus carnis incrementũ eft, partẽ unguis operiens. Fit autẽ in pedis manusq; potiffimũ pollicibus: in pedibus quidem, ex offenfione plerunq;: in manibus autẽ, ex neglecta reduuia, & poft inflammationẽ in pus mutata. Siquidem hoc fpatio tẽporis unguis radicẽ excedit, ipfumq; corrumpit, fubinde totum abolet, fæpe mediũ unguis admodũ infeftat. Iuxta unguis autẽ radicem ipfam, nonnullã ipfius partem putrefactã, aliquando totam radicẽ à rofione immunẽ relinquit. Eft quum & os corrũpat, odor edatur grauis, digitus per fumma dilatetur, magisq; liueat. his igitur manus debet admoueri, ita ut totã unguis partẽ relictã acie fcalpelli refecemus auferamusq;, deinde exulceratã incifamq; partem ferramẽtis aduramus. Etenim pterygium genere depaftio eft, quæ nome Græce dicitur, neq; fubfidet, nifi adustum, ut fi negligatur, digitũ corrumpat. At fi offe & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angulus qui delitefcit, & carnẽ ipfi agnatã pungit, inflammationẽ excitet, conuenit pungentẽ unguis particulã tenui cultro aut eiufmodi quodã fubiecto fublimẽ eleuatam, acie fcalpelli adimere, & quod eminet medicamẽto cruftis faciundis idoneo cõfumere. Pleriq; hoc modo adminiftrationis confanauerunt. Si amplius fuerit uitiũ, primũ fcalpello circum adimemus, mox remediũ ex medicamentis petemus.

DE VNGVE CONTVSO. Cap. LXXXVI.

Voniam uero fubinde ex appulfu unguibus cõtufis dolores fubfequũtur, qui ad manus operationẽ nos pertrahant, fatis eft Galeni uerba hic appofuiffe, quæ fonãt in hunc modum: Vnguibus cõtufis præfens plane remediũ ad dolorẽ auferendum fanguinis detractionẽ experti fumus, quum pulfus doloresq; uehementiffimi oboriũtur. Cæterum linea obliqua nõ recta in imum fuperne deorfum fcalpello acuto debet incidi, ut fanie excreta, fecta hæc unguis particula ueluti operculũ quoddam fubiacentiũ efficiatur. At fi in rectũ fuperne carnis excrefcẽtiam incidas, aliud corpus carne quæ ungui fubijcitur per mediã diuifionẽ fuppullulante gignitur, inde rurfus dolores prehendunt, quos in reduuiis nominauimus, carne quæ fub ungue fuccreuit, contufionem experta. Eiufmodi igitur fectione dolorẽ protinus ægro adimi uidere licet. per dies infequentes commodum eft, nobis fubfectam unguis carnem leuiter attollẽtibus, unguis faniem excernere, ac rurfus fubiectæ carni quemadmodũ dixi, unguem operculi modo imponere, reliqua digiti totius medicina uti conuenit quæ leniat difcutiatq;.

DE CLAVIS, MYRMECIIS, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

Lauus circinatus in orbem callus est, coloris candidi, clauorum capitibus similis: toto corpore, sed pedum solo digitisq; præcipue enascitur, dolor sequitur, & incessus impedimentũ. Itaq; circunscarificatus specilloq; apprehensus, scalpro acutæ aciei, aut quo uenæ scindũtur, radicitus eximetur. Nonnulli, ne rursus succrescat, candenti ferro utũtur. Myrmecia uero cutis tuberculũ est exiguum, callosum, rotundũ & crassum, ad basim insidens, & ad frigora sensum formicarũ morsibus similem excitat. Hæc quoq; totum corpus, præsertim autẽ manus infestat. nonnulli igitur, inter quos & Galenus est, præcipiunt scarificata extrema parte, fistula pennæ durioris, quales sunt ueterum gallorum, anserum, & aquilarum, in imum adacta, ex basi myrmeciã auferre. Alii ærea aut ferrea fistula idem faciunt. Recentioribus satis est, scarificatam specilloq; apprehẽsam, scalpro, clauorũ modo, excindere. At uerruca, quæ acrochordon Græce dicitur, exigua cutis eminẽtia est, doloris expers, callosa, rotunda, plurima parte basim habet angustã, ut suspensa esse uideatur. Nominata uero sic est, quod chordæ nexui respondeat. producta igitur ea eminentiã excindimus: sin autẽ hoc non fiat, lino saltẽ aut pilo deligabimus. Noui plerosq; & has & prædictas omnes excrescentias ferramento extincto, ut dicunt, consumpsisse.

DE TELIS È CORPORE extrahendis. Cap. LXXXVIII.

Hirurgicæ partem telis extrahendis dicatam maxime necessariam esse, poëta Homerus his uersibus innuit:

Vir medicus multis aliis præstantior, ut qui
Corpore tela trahens, medicamine uulnera curat.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent. differunt autẽ tela: materia, figura, magnitudine, numero, habitu, uiribus. Materia quidẽ quatenus ea quæ imponũtur aut lignea sint, aut arundinea. Ipsa uero tela, aut ferrea sunt, aut ærea, aut stannea, aut plumbea, aut cornea, aut uitrea, aut ossea, aut arundinea, uel etiã eadem lignea, tot enim differentiæ potissimũ apud Aegyptios reperiũtur. figura autẽ, quatenus alia sunt rotũda, alia angulosa, nempe triangula, alia sulcata, quæ & gonchota dicũtur: alia trisulca, atq; alia cuspidata, alia cuspidibus carent. ac cuspidatorũ, hæc cuspides posteriora spectãtes habent, ut dum extrahũtur, contrà defigantur: illa in anteriora, ut propulsata idem faciant: quædã obuersas cuspides habẽt, fulminis instar, ut dum ipsa trahũtur propellunturq;, in obiecta infigantur. Sunt quæ mota cardine cuspides habent cõtractas, quæ dum in trahendo explicantur, telum extrahi prohibẽt. Magnitudine uariant tela, quatenus alia magna sunt, ut trium digitorum longitudinem expleant: alia parua,

ut unum digitum æquent,quæ ſane & myiata apud Aegyptios uocantur, alia mediũ inter hæc locum occupant. Numero autẽ,quatenus nonnulla ſimplicia ſunt,nonnulla cõpoſita.tenuia ſiquidẽ ferramenta ipſis impo nuntur,quæ in teli extractione in imo deliteſcunt. Habitu,quatenus alia ferrũ acutũ ligno habẽt inſitũ, alia concauũ:ac quædã firmiter ligno infixa ſunt,quędã negligẽtius,ut in extractione ſeparata intus remaneant. Viribus differunt,quatenus ueneno quædã ſunt oblita,quædã non. Atq; hęc ſunt telorum diſcrimina. Nunc dicamus quomodo extrahantur in conuulneratis,& in bello,& extra bellum ſpõte,& inuito,quacunq; occaſione, ac qualibet ex materia confecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahũtur,tum euulſione,tum propulſatu.In quibus enim per ſumma telum impactum eſt,euulſione eximi debet.ſimiliter etiã quę alte inhęrent,obiectæ uero partes ſi conuulnerentur,ſanguinis profluuio aut dolore ex con ſortii lege periclitantur. At propulſatu utimur in quibus alte telum infixum eſt,& partes obiectæ breue ſpatiũ continẽt, neq; neruus,neq; os,neq; eiuſmodi aliquod diuiſionẽ impedit:oſſe autẽ conuulnerato,euulſorium modũ aſſumit. Si igitur telum cõſpicuum fuerit, inde extractionẽ moliemur:ſi occultatũ eſt,cõuenit authore Hippocrate,modo uulneratus poſſit,in ea figura conſtitutũ notare, in qua etiã uulneratus eſt:ſi nõ poſſit,ia centis certe quatenus licet modo figurãtes ſpecillo tentabimus.& ſi quidẽ in carne fixũ eſt telum, manibus extrahemus, aut eius impoſitorio quod etiam atracton appellant,niſi exciderit,ligneumq; id potiſſimũ ſit:ſi excidat,forcipe qua dentes radices'ue euelluntur,aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Græci uocant,aut alio quopiam inſtrumento accõ modo,extractionẽ moliemur, nonnunq̃ etiam carnem prius incidentes, ſi uulnus inſtrumentum non recipiat. At ſi etiam in oppoſita telum pro ceſſerit, nec illac ipſum poſſit extrahi quà infixum eſt, diuiſis iis quæ oppoſita ſunt,per illa ipſum eximemus, uel euellentes ut dictum eſt,uel per eam partem in quam retendit propellentes,uel ſi id quod imponitur exci derit, demiſſo inſtrumento propulſorio ita ut neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut eiuſmodi aliquod neceſſariũ uitemus, protrudere oportet. turpe ſiquidẽ eſt,dum telum extrahimus,peius eo malũ efficere. Et ſi quidem acumẽ,quod οὐραχον uocant,telũ habeat (hoc aũt ſpecillo deprehẽdemus)fœmina propulſorii inſtrumẽti demiſſa accõmodataq; telũ propellemus:ſi concauitatẽ,mare. Cæterum telum eximetur,ſi crenas quaſdam habere appareat, ceu alia tenuia ferramẽta eis poſſint imponi, ac ſpecillo rurſus uſi illa ſi inuenia mus,eadẽ ratione & uia auferem⁹: ſin oppoſitas cuſpides, ut ueriſimile eſt,telũ habẽs nõ exilierit,uicinus ei locus diſſecari debet,ſi nulla pars neceſſaria cõtigua ſit, detectũq; telum ſuſtentãtes mode ſte extrahemus. Nõnulli uero exigua arundine cuſpidibus ipſis circũpoſita ſic telum euellunt, ne carnes à cuſpide radantur. & ſi uulnus inflam-

matione uacauerit,ſuturis uſi cruentorũ modo curabimus,ſi inflãmationem experiatur,fomẽtis,cataplaſmatis,& cõſimilibus medebimur.Porrò ſi uenenato telo quis ictus eſt, totam carnẽ quæ ueneno iam mutata eſt,ſi quidẽ fieri poteſt,præcidemus.Agnoſces autẽ eam quòd à ſana carne differat.pallida enim,ſubliuida,& ueluti emortua apparet.Aiunt autem Dacos & Dalmatas cuſpidibus eleniũ & ninum dictũ oblinere,idq́; ubi ſangui ni uulneratorũ obuenerit, hominẽ occidere: comeſtũ uero ipſis innocuũ eſſe,& nihil mali efficere. At ſi telũ oſſi inhæſerit,rurſus inſtrumẽto experiemur, & ſi quidẽ caro impediat, hanc adimemus aut diducemus: ſi uero etiã alte in oſſe demerſum eſt, quod cognoſcimus ſi firmiter id infixũ nulla ui cõmoueatur,excisorio cultro oſſe quod iuxta eſt exempto,aut etiam terebra prius perforato,ſi craſſum ſit,telum liberabimus.Porrò ſi in principem aliquã particulam telum defigitur, exẽpla gratia, cerebrũ, aut cor, aut guttur,aut pulmonẽ,aut iecur,aut uentriculũ,aut inteſtina,aut renes, aut uuluã,aut ueſicã,quum iam notæ lethales apparuerint,& euulſio præſertim multũ cruciatum uexationemq́; accerſitura eſt,nihil tẽtabimus,ne præter quòd nihil ſumus profecturi,etiã conuitiandi occaſionem idiotis præbeamus. Si uero quæ ad baſim ſunt,in cõſpectum tunc nõ prodeant, præfati periculũ,opus aggrediemur. Multi ſiquidẽ abſceſſu quoq; in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto, præter opinionẽ conſanuerũt,quum & iecoris fibrã,& omẽti partẽ interioriſq; abdominis mẽbranę,peritonæi dico,& totã uuluã ſubinde ademptã fuiſſe,nec mortẽ inde ſubſequutam,memoriæ prodaẗ. Eſt quũ guttur de induſtria ſubinde in anginis diuidamus, ut in capite de ipſius inciſione dicebamus. Telum itaq; ſi in his relinquaẗ, in præſentaneã mortem præcipitat, præter quòd artem etiã inhumaniam oſtendat:ſi eximatur,forte etiã ſalus ſubſequitur.Porrò principaliũ particularum uulneratarũ agnitio nõ eſt difficilis,ut quæ ex accidentiũ proprietate, excremẽtis, & particularũ ſitu, inueniatur.Si igitur cerebri mẽbrana uulnus accepit, dolor capitis ualidus ſubſequitur, oculi feruent,rubentq́; lingua agitatur,mens deſipit.Si cerebrũ percuſſum eſt,ęgri cõcidunt,uox nihil ſonat, facies peruertitur,bilis uomitus ſequiẗ, ſanguis per nareis erũpit,per autẽ humor albus pulticulę ſimilis emanat,ſanies per uulnus exit. At ſi in uacuã thoracis regionẽ telum defigaẗ, ſalua ſpatioſa intus laxitate,ſpiritus erũpit. Corde uulnerato iuxta mamillã ſiniſteriorẽ,telum apparet nõ penetrans,ſed ceu alteri impactũ,ac nonnunq̃ pulſatilem motũ edens,ſanguis niger effertur,ſi trãſitus pateat,extrema frigeſcũt, ſudor emanat, animus deficit,& ſine mora exitiũ ſubſequiẗ.Pulmone icto,ſi ſpatioſa laxitas eſt,ſanguis ex plaga ſpumãs uacuaẗ:quum non eſt,ore magis per uomitũ redditur,ceruicis uaſa attolluntur,lingua aliũ colorẽ aſſumit, multũ ſpiritus attrahũt ægri,frigidi appetẽtes.In ſepto trãſuerſo,telũ iuxta ſpurias coſtas defixũ apparet, inſpiratio autẽ magna oritur, cũ gemitu

& dolore per totã humeri partiũ compagẽ. Quòd si abdomen uulnus acceperit, id ex recremẽtis innotescet, quum latum intus spatium existat, uel etiã telo exempto, uel eo quod imponitur intus fracto, succus ex uentriculo euacuatur, ex intestinis stercus, interim & omentũ, uel intestinum procidit. Vesica autẽ uulnerata, urina excernitur. Itaq; in cerebro eiusq; membranis ictis, caluaria perforata telum eximimus, quemadmodũ in capitis fracturis mox dicetur. in thorace autẽ, nisi telum subsequutum fuerit, per mediocrẽ intercostalium incisionẽ, uel etiã una excisa costa, lamina quæ reliqua tueatur subiecta, euellemus. Similiter in uentre, uesica, cęterisq; in alto particulis, si quidẽ telum subsequatur, citra negotium eximemus: sin minus, rursus diuisione adhibita medicina utemur, quæ cruẽtis cõueniat. In uẽtre, si res postulet, etiã suendi eius ratio, quæ gastroraphia dicitur, accõmodabitur, quem in modũ comprehensum est. At si in grandiore quodam uase, exẽpli gratia, in iugularibus uenis quæ in imo latent, aut arteriis quas carotidas appellant, aut etiã magnis arteriis quæ alas uel inguina intercurrunt, telum defixum, copiosius sanguinis profluuiũ propter exemptionẽ minetur, ratio est hæc funibus antea ex utraq; parte constringere, deinde teli euulsionẽ moliri. At si particulæ plures confixæ fuerint, uerbi causa, brachio cum thorace coniũcto, uel cubito cum aliis corporis particulis, uel pedibus inuicem, si quidẽ non per totas utrasq; partes telum penetrauerit aut hasta, apprehensa hæc extrinsecus, ueluti etiã in una euellemus: sin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte serra resecata, particulatim singula faciliori figura extrahimus. Quoniã uero & lapides subinde uel buccina, uel plumbũ, uel simile quippiã ex funda mittitᵣ, tum ui, tum quòd angulosa sunt defigũtur. Agnosces igiᵣ ea, quòd moles aspera & inæqualis illabatur, item quòd nõ omnino in rectũ tẽdit diuisio, sed amplior, & caro ueluti cõtusa liuidaq; appareat, ad hæc, quòd cum grauitate dolor affligat. Hæc igitur cõuenit agitata instrumẽto quo quid attollimus, aut aduersa scalpelli parte, aut uulnerario specillo recipere. si autẽ fieri potest, etiam forcipe extrahemus. Multis autem infixa tela integra intus insederunt, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde longiore temporis spatio partem eam abscessu occupante & dirupto, exiliere.

DE FRACTVRIS, ET QVOT IPSArum sint differentiæ. Cap. LXXXIX.

Roximum fuerit tradita carnis uitiorũ manu scalpello ue curandorũ ratione, etiã de ossiũ fracturis, dico sane etiã luxationibus, sermonẽ instituere, quoniam & ipsæ chirurgiæ generi subiiciuntur. & primũ de fracturis agam iisq; prius quæ in capite fiunt, tum quòd inter carnis & ossium chirurgiam medium locũ obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuersum igitur fractura ossis est diuisio, aut ruptura, aut præcisio, à uiolẽtia quadam

extrinsecus accidẽs. Cæterũ plures fracturarũ sunt differentiæ, alia siquidẽ dicitur fieri raphanidon, hoc est ad raphani speciẽ, alia schidacidon, alia ꝓs onicha, alia alphitidon, alia cata apothrausin, id est, iuxta refractionem. Raphanidon igitur ruptura ossis est trãsuersim per crassitudinẽ facta, quę etiã sicyedon & cauledon nonnullis appellatur, ex cucumerũ & cauliũ fractorum similitudine. Schidacidon aũt quasi assulæ modo, est oblõga ossis fissura. ꝓs onycha, quasi dicas in unguẽ, iuxta partem aliquã recta est fissura in extremo lunata: quæ etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ similitudinem dicta, est quum os in multas tenueis parteis finditur, quæ & ipsa caryedon à quibusdã uocatur. Refractio aũt, quæ apothrausis dicitur, uel etiam præcisio, est quum pars ossis per summitatis rupturam aufertur, ut ablata superinnatet. Atq; tot fracturæ constant differentiis.

DE FRACTVRIS CAPITIS. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluariæ est diuisio, nunc simplex, nũc multifida, à ui quadã exteriore facta. Porrò differẽtiæ capitis fracturarũ hæ numerant. Rhogme, id est fissio, Eccope hoc est excisio, Ecpiesma, quod est effractio, Engisoma, id est, corporũ appropinquatio. Camarosis hoc est testudinatio, in infantibus etiã Thlasis quod est cõtusio. Rhogme igit caluariæ per summa est diuisio, aut rima profundior, in qua nequaq̃ os uitiatũ foras emouet. Eccope caluariæ fissura est cũ ossis offensi ruptura. At si à reliquo osse pars offensa discesserit, aposceparnismon nonnulli uitiũ appellant. Ecpiesma in multas parteis caluarię effractio est, in qua profundius ossa descẽderint, & cerebri membranã cõtactu suo premãt. Engisoma caluæ ictus est, in quo os uitiatũ ad interiorẽ cerebi membranã descenderit. Camarosis diuisio caluariæ est, in qua pars affecta cameræ modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intrò à sanis fracturæ partibus ossa magis recedũt, mẽbranæq; innitũtur quemadmodũ in ecpiesmate. sic enim ille existimat. Alii etiã trichismon, quasi dicas capillationem, his adnumerarunt. Est autem trichismus arctissima rhogme, sensum plerunq; fallens, eoq; latens: quæ quia nõ facilè se ostẽdit, mortis causam sæpe adfert. Thlasis caluariæ diuisio non est, eoq; nec fracturam recte dixeris eiusmodi affectiõem, uerum est ossis caluæ in interiorem partẽ impulsio, aut inflexio, concauitatẽ integra caluæ continuitate tantum efficiens, ut licet in plumbeis æneisq; uasculis si foris percutiantur illidantur'ue cõspicari. Porrò contusiõis huius duæ existunt differẽtiæ: uel enim calua per totũ sui affectum contũditur, ut frequenter etiã cerebri mẽbrana abscessu occupetur: uel omnino à caluaria hæc per totum aut non per totũ premitur, sed iuxta exteriorem duntaxat superficiẽ usq; ad laminam secundã deprimitur. Sunt qui his differẽtiis apechema, quasi dicas ab Echo responsionem, addiderint. Ea est, à contraria ictus parte facta caluariæ fractura. At fallũtur hi, quoniã non fit in

hominis calua quemadmodū in uitreis uasculis fieri illi docēt. illa siquidē uacua sunt, ideoq; id patiuntur, calua autem hominis undiq; plena & alioquin solida est, fitq; in hoc ictu, quod in capite aliis ex causis fieri uidet, in quo integra cutis continuitate factus abscessus, quū sectus ferit, offensam illic hominis caluariam fuisse innuit. sic etiam & in hoc malo factus cōtraria in parte abscessus, illic fidisse os credi postulat. atq; hoc uitium quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, speciē ipsius ex corpore quod percussit, deprehendes, si acutū fuerit, aut graue, aut durum, aut uiolenter impactū. Item ex symptomatis quæ ictu superueniunt, exēpli gratia, uertiginibus, uoce amissa, aut subito collapsu, præsertim in engisomate, aut cōtusiōe, aut ecpiesmate, aut interiori camarosi cerebro compresso: itē ex notis quæ à sensu capiuntur. Si enim ampla cutis fuerit diuisio, per ipsam promptè cognoscemus: sin autē diuisio nō per totū ierit, aut angusta sit, fracturam tamen esse suspicemur, cute diuisa, & oculis, & specillo demisso eam pernoscemus. Si enim ex aliis quæpiā fracturis fuerit, inde manifestū euadet: at si rhogme solum angusta & pilosa sensum fugiēs, medicamēto aliquo nigro, liquido, uel etiā ipso atramento scriptorio infuso, os rademus, ipsa nanq; rhogme nigra ostenditur, conuenitq; rasuræ tam diu insistere, quousq; signū rhogmes aboleatur. Si ad cerebri membranā usq; peruenerit fractura, nō rademus, sed agnoscere conabimur utrum mēbrana ab osse recesserit, an affixa permaneat. Si enim ipsa manet, inflammatio nulla uulnus infestat, æger paulatim febri liberatur, & pus coctū apparet: si recesserit membrana, augentur dolores, & febris similiter, os alium sumit colorem, pus tenue & crudū effertur, & si medicus rem negligētius tractet, nec perforatione utatur, hoc grauiora oboriuntur symptomata, nempe bilis uomitus, conuulsio, mentis deliriū, febris acuta, in quibus manū admoliri non oportet. Quòd si his absentibus membrana cerebri non abscesserit, rhogme autē duntaxat fuerit, etiam solo rasorio curatur, uel si usq; in altū penetret. Sin autē tantum usq; ad laminam secundam, quæ diploē dicitur, fractura peruenerit, eousq; radendum est, uel etiam confractum os eximendum, quemadmodum docebitur. At si in tenuia frusta os fuerit comminutum, etiam hęc diligenter instrumēto idoneo auferentur, etiam si membrana non abscesserit. Ab initio autē quum uulneratum susceperis, hyeme quidem ante diem quartumdecimū omnino os auferre tētato: æstate, ante septimum, priusquàm cōmemorata oboriantur symptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

CALVARIAE FRACTAE CVRATIO.

Deraso super uulnus capite, duas lineas iuxta rectos angulos mutuò se secanteis, quę literæ X figuram accipiant, incidemus. harum autem alteram esse cōuenit, quæ iam præcessit, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes, ut totum os, quod perforabitur nudum existat: si quidē sanguis fer-

tur,linamentis ex posca obiectis cohibebimus: sin minus,siccis. deinde implicito linamẽto ex œnelęo iniecto,conuenienti uinculo utemur. sequẽti die,nisi recentius aliquod symptoma prohibeat,perforare os uitiatum aggrediemur. Collocato igitur in sedili ægroto,aut recũbente prout uulneri conuenit, auribusq; ipsius lana obturatis, propter sonitũ qui ex appulsu redditur,uinculum aliquod uulneris soluemus,linamentis omnibus exẽptis,& spongia detersis sordibus,iubebimus ministris duobus,ut tenuibus fasciolis circumpositis,quatuor angulos corporũ quę fracturę incũbunt, attollant,& si quidem os fuerit imbecillũ,aut natura,aut fracturæ uitio,id scalpris excisoriis acie inter se aduersis, auferemus, primũ cauis excisoriis scalpris,quos Græci cycliscos uocãt,à latiore incipientes,mox angustioribus,deinde specilli modo angustis,malleolo sensim adactis,ad capitis cõcussionẽ utemur. Si aũt ualidũ os fuerit, prius eo terebellis quæ mergi nõ possint,quas ab argumento abaptismos dicũt, perforato, (eiusmodi uerò sunt,quæ paulo interius q̃ cuspis acuta est,eminẽtias habent,quæ ipsas ad cerebri membranã demergi prohibeãt)per scalpra circũcisiõe usi,id quod uitiatum est,auferemus,non uniuersim,sed particulatim. si quidẽ fieri potest,digitis: si non,forcipe,aut uulsella qua uel ossa uel pili apprehendunt, aut eiusmodi quodã instrumento. Locus autẽ qui inter foramenta est,tãtum spatium continebit,quantũ maximi mucronis specilli longitudo. tã altè uerò descendet, ut interiorẽ ossis superficiem accedat,cura adhibita, ne membranam cerebri terebra attingat. Quare etiam terebrã ossis crassitudini respondere cõuenit,compluribus id genus ad hoc præparatis. At si fractura caluariæ usq; ad secundam laminam duntaxat peruenerit, ad hãc etiam usq; solum foranda est. Osse iam ablato,asperitudinem quę ab excisione caluarię prouenit,rasorio aut quodam scalpello excisorio adęquabimus,laminã quæ membranæ custos est,subiicientes,ac ossiculis quę remãserãt,ut uerisimile est,aut spiculis ingeniose ablatis, lina mẽta inseremus, quem modum diamotosin appellant. Hæc ratio chirurgiæ cõmunior simul & promptior est,& periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum excisoriũ scalprum fit,mirum in modum Galeno cõmendatur, sine foratione,post insculptionẽ cycliscis salpris factam,ipsum adhibenti. Scribit itaq; hunc in modum. Si uero unam semel partem nudaueris,ac scalprum qui in cuspide præfixam habet retusam leuemq; lenticulæ speciem,aciem uero per lõgitudinem erectam,submiseris,ubi latam partem lenticulæ super membranam defixeris,malleolo feries,diuidesq; sic caluariã. ita si quidem agentibus,omnia quæ requirunt,euenient. Nam mẽbrana,ne si dormitans quidẽ agas,latæ tantũ lenticulæ parti occurrens uiolari nõ potest. Quòd sicubi adhæreat caluariæ membrana,huius quoq; adhærentiam innoxie dirimit rotundum lenticulæ extremum, subsequitur aũt præeuntẽ eam à tergo ipse scalper caluariã secans. Quare nec qui minore cum peri-

culo,nec qui celerius perficiatur,forandi modũ inuenias. At quæ administratio serris & modiolo,quē chœnicion siue chenicida Græci uocãt, peragitur,recẽtioribus,ceu noxia, improbata est, sed administrationẽ quã in rhogme exposuimus,probãt. Idem uero modus ossiũ excidendorum cõueniet in reliquis etiã caluariæ fracturis. Quantum uero excidere cõueniat,Galenus nos docebit,hunc in modum manifestò scribens. Quòd uehementer est cõfractum,id totum auferri debet: si uerò ab eo fragmēta quædam longius excurrant,quemadmodum aliquãdo cernitur accidere, hęc persequi ad extremum nõ oportet,illud probè scientes,nullam inde noxã sequuturam,modò reliqua omnia rite sint confecta. Post chirurgiã pãniculo simplici lineo, uulneri æquali, rosaceo madenti, cerebri membranã operiemus,exiguamq; lanæ stuppam similiter rosaceo imbutam prædicto panniculo imponemus,deinde linamentum implicitũ duplex in œnelæo aut ipso rosaceo tinctum,toti uulneri circumponemus, diligẽtia adhibita ne cerebri membrana grauetur, postea latiore utemur ligamento, neq; hoc astringentes,uerum ut linamenta solum retineat. Victus adhibebitur qui inflammationẽ arceat,& febribus peculiaris est,membrana cerebri crebrius interea rosaceo superfusa. Post tertium diem ubi uincula dissolueris,& sordes spõgia deterseris,remedium induces quod cruentis iniicitur, & inflammationem repellit, superaccommodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis,usq; dum carne oppleatur. Nonnunquàm os radetur,si hoc res postulet,propter quasdam summitates extantes, aut etiam propter ipsius carnis productionem. Reliqua medicamentorũ materies,ut in uulneribus comprehendimus,admoueri debet.

DE CEREBRI MEMBRANAE INFLAMMATIONE.

Quoniam frequenter cerebri quoq; membrana post chirurgiam,inflammationem experitur,ut nõ solum caluarię crassitudo,sed etiã cutis ipsius excedat cum renixu, & naturalis ipsius motus pulsatilis impediatur, quæ potissimum & conuulsio aliaq; grauia symptomata uel ipsa mors subsequitur. Origo inflammationis aut ex acuta quadam ossis eminentia pungente ducitur,aut ex linamentorum grauitate, aut perfrictiõe, aut multo esu,aut uini potione,aut alia quadam occasione latente. Si quidem ex manifesta occasione inflammationẽ contrahat mēbrana, ea protinus amputanda est: sin ex latenti,magis pugnare cõuenit,utpore sanguinis dimissione,si causa non obstiterit,uictu qui inflammationi cõgruat. Item loco induci remedia debent,calentis rosacei fomentum, & altheæ decoctum, aut fœnugræci,seminis lini,chamæmelorum, similiũq; superfundi: cataplasmata uerò ex cruda polenta,aut lini semine, cum prædicto decocto & gallinarum adipe, adhæc fomentum ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuiq; auditorio oleum aliquod inflammationem prohibẽs instillabitur, ita ut uiscerum cura habeatur, cataplasmatis ahibitis, itẽ toti corpori

prospicere consilium in calidam id aquam, ut par est, collocantes inungentesq;. Si perseuerat inflammatio, & nihil aliud prohibet medicamento quod bili ducendæ est, purgare ipsos Hippocrates præcipit.

SI MEMBRANA CEREBRI NIGRVERIT.

Cerebri membrana si quidem per summa ex medicamentis in id efficacibus nigruerit, mel triplum rosaceo miscentes & per linamenta id applicãtes, curabimus, deinceps & reliqua admouentes. At si nigrities sua sponte prouenerit, idq; in imo potissimũ, cum aliis grauibus indiciis, attingi tũc non debet, ut quæ natiuum calorem emortuum innuat. Noui quendam qui post annum q̃ affectu conflictaretur, caluaria perforata superuixerit. erat enim fractura in sincipite ex telo facta, emissariumq; habẽs per quod etiam membrana ab affectu immunis conseruata est.

DE NARIBVS FRACTIS CONTVsisque. Cap. XCI.

NArium pars ima, quũ sit cartilaginosa, frangi nõ solet, sed contũdi, sima fieri & peruerti: superior quę ossea est, nonnunq̃ frãgitur. In his aũt deligaturam damnat Hippocrates, ut quę magis resimas efficiat & distorqueat, præterq̃ in his quæ appulsu quodã per medias nareis emineãt. hic enim conuenientẽ habenã cum medicamine imposito assumit, ut cõpressæ nares naturalem figurã recipiãt. Fractis igitur naribus, in ima quidẽ parte, indice aut paruo digito demisso in exteriora dirigentur: in interiore, etiã scalpelli mucrone id faciundũ est, primo statim die, aut non multo pòst. Quũ uerò decimo die naris ossa continent, extrinsecus indice magnoq; digito hãc efformare congruit. Vt aũt figura quam fingis non concidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naso impones, unũ singulis nasi foraminibus. etsi altera duntaxat naris pars sit peruersa, eaq; sinere, donec os aut cartilago contineat. Nonnulli fistulas ex anserũ pennis pãniculis replentes, naribus insinuarunt, quò figura custodiatur, & respiratio non impediatur. quod nõ necessarium puto, quum spiritus per os trahatur. At si inflammationẽ nares sentiant, medicamentũ aliquod quod eam arceat indemus, exẽpli gratia, ex succis inscriptũ, aut quod oxelæo constat, aut eiusmodi aliquod. uel ex triticea simila & thuris fuligine seu gũmi unà incoctis cataplasma iniiciemus, tum propter inflammationem, tum ut nares contineantur. Quod si in alteram partem nares declinantur, Hippocrates postquàm commodè eas figuraueris, oblongam habenulam digitali latitudine iubet circundari, alterum ipsius extremũ taurino glutine, aut gummi illitum summæ narium parti agglutinari, ex latere quo inclinant. ubi illa exaruerint, habenã transferre per aurem oppositam uersus occiput, & frõtem oportet, deinde ipsi sub altero habenæ principio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediam dirigantur figurã, quod non admodũ recentioribus pla-

cuit. Porrò minutim confractis narium ossibus, diuidere ipsas, aut superiorem ipsarum partem conuenit, ac fragmenta ossiculorum uulsella auferemus, suturis diductas partes committentes, accommodantesq; ipsis remedium quod cruentis aptum est, & conglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatum, linamentis in lõgitudinem implicitis curabimus. Sunt qui plumbeis canalibus, quas solenas Græci dicũt, usq; dum cicatrix fierit obducta usi sunt, ne caro ex ulceribus supercrescat.

DE INFERIORE MAXILLA CONFRACTA, & aure contusa. Cap. XCII.

DE aure contusa tertio libro tractatũ est, tanq̃ huiusmodi affectus ad fracturas non pertineat. Inferior maxilla multas ob causas frangitur. Si igitur extrinsecus solũ offensa nõ per trãsuersum fissa introrsus cauata fuerit, promptũ est cognoscere. Opus aũt est altera manu, si quidẽ dextra maxilla fracta fuerit, dextra: si altera, sinistra. indice igit & medio digito in affecti os demissis, interiorẽ fracturæ extantiã, probè foras cõpellere conuenit: altera manu foris eã excipiente. Rectitudinẽ uerò maxillę ex eiusdẽ dentium æqualitate deprehendemus. Quòd si fractura per transuersum facta fuerit, primũ tensiõe, deinde retractione, quã antitasin uocãt, partis in contrariũ usus ministro eam cõtinente, ut dictũ est, dirigere aggredieris: porrò denteis in parte confracta diductos, inter se, ut Hippocrates pręcipit, auro deligare, nẽpe lino ab auro chrysolino dicto aut chrysonemate: quoniã uero huius facultas nõ omnibus concedit, lino ualido, aut bysso, aut pilo equino, aut id genus aliquo. Verũ si quidẽ cũ ulcere fractura euenerit, specillo tentandũ, nũ quandoq; etiã refractio ossis facta sit. atq; si exigua diuisione facta, os unum refractũ aut plura remanserint, idoneo instrumento auferentes, suturis oras ulceris committemus, & medicamento cruentis apto usi, deligabimus: sin autem citra ulcus contigerit, ceratum simplex maxillę impositũ conueni enter deuinciemus. fasciæ mediũ per occiput dispẽsabit. habenulę utrinq; per aureis ad summam maxillã, inde rursus ad occiput, mox ad mentum, inde per genas ad sinciput, inde rursus sub imam occipitii partẽ, distribuentur, ubi & fasciam desinere oportet. Super hæc rursus uinculum aliud fronti circũdatum, quod epidesma Græci dicunt, post caput coniũgetur, omnes prædictæ fasciolæ id circum astringent. Alii uero tenuem ferulã, quemadmodum alii uasculum profundius paris lõgitudinis impositum maxillæ, deligant, ut commemoratum est: reliqui deligatura, quam Græci dicunt phorbiam, utuntur. At si utraq; maxilla in summo mẽto auellatur, qua etiam parte coĉũt, ambabus manibus parum inuicẽ distantibus, rursus adaptato, & denteis adunitos, quomodo diximus, deligato: ac congrua usus ligatiõe, tenui ac sorbili alimento ægrotantẽ nutriri iubeto. Nã mandere ipsi inimicum est. Si aliquid emotum à figura conuenienti puta

ueris, tertio die soluēs, iterum illigato, quod tam diu facies, q̃ callus fracturam firmarit. firmatur autē maxilla intra treis potissimū septimanas, quoniam laxa & medullæ plena est. Quòd si inflāmatio aliqua superuenerit, ne aduersus hāc quidē, tum fomēta, tum cataplasmata negligere oportet. Quod in omnibus ex æquo obseruatum abs te cupierim.

DE IVGVLO CONFRACTO. Cap. XCIII.

IVgulum, quod etiā clauicula dicitur, quum naturaliter figuratum est, interiore ipsius extremo, cum pectore cōmittitur: exteriore, cum summi humeri cōpage, seu articulamēto adunitur. eoq; si humerū, aut ipsum sustinēs brachiū, fracturam quacunq; tādem parte experiatur, quà humerū suum spectat, plerunq; infra interius extremū fertur, unà cum brachio detractū. Præstiterit autem per trāsuersum potius q̃ assulatim, aut arundinis modo clauiculā frangi, quod uulgo receptū est. Nam transuersim cōfracta, extensione cōpressio neq; digitorū prompte in naturalē figuram reuertitur, cætera eminentias habēt, quæ ægre possint coaptari. Si igitur per totam ipsius crassitudinem quocunq; modo, iugulū fractum fuerit, duo ministri, unus ad humerum eiusdē lateris fractæ clauiculæ manibus circuminiectis, brachium ad exteriora simul & sursum trahens, alter oppositum humerum, aut certe ceruicem attrahens, retractionem à se, quam Græci uocant antitasin, molienſ: medicus suis digitis fracturam diriget, prominentiora pellēdo, ima foras attrahendo. Quod si maiorem retractionē à se desideret, orbiculum bonę magnitudinis ex panniculo, aut lanis, aut eiusmodi aliquod corpus alæ subiiciens, cubiti gibberum lateri indidem adiget, ac reliqua sicut dictum est, exequetur: si autē id nequeat, extremū clauiculæ iuxta humerū in alto situm ad superiora, ægrotante resupinato, educet, ceruicali quodā mediocri, dorso subiecto, ministro humeros duos ad ima deprimente, ut os clauiculæ quod in imo est, reuocetur, rursus digitis suis fracturā conformabit. Porrò si partem aliquā iuguli refractam, instabilē, aut etiam pungentem percipiamus, scalpello in rectū diuisam eandē auferemus, ac reliqua scalpris excisoriis, lamina quæ integra tueatur, aut alio scalpro propter firmitatē clauiculæ subiecto, exæquabimus, si quidē inflammatione careat, futuris: sin aliter est, linamentis utemur. & spleniis diuersis præparatis, ad ossis eminētis inclinationē, maiora ex eis & crassiora superaccommodabimus, si inflammatio infestat, oleo imbuta: si minus, arida. ac mediocri ex lana orbe propter alam subiecto, conuenientē inducemus deligaturā, per axillas, affectam clauiculam, scapulasq;, prout res exigit, fasciātes. & si quidem ad ima tetēderit pars clauiculæ humero proxima, latioris habenulæ dimidium, eiusdem cubiti gibbero subiiciētes, totum brachium ex collo suspēdemus: altero autē uinculi dimidio, manum. quemadmodum in iis fit quibus ex cubito sanguis detractus est. At si uersus superius extremum

F

inclinauerit,quod rarum est,brachium suspendi non debet,uerum resupinus æger decumbit,& tenui nutrietur uictu.si uero opus est,etiam fomentis adiuuabitur, sed pro ratione, usq; dum callus eam consolidet.firmatur autem plurima ex parte clauicula diebus uiginti.

DE SCAPVLIS. Cap. XCIIII.

Capulæ quà latæ sunt & mēsæ figurā repræsentāt, nō frangūtur: iuxta spinā uero fracturā sustinent, nunc cōpressæ,nūc rupturā simplicē expertæ, aliàs etiā refractæ. Cōpressionem itaq; tactu cognoscimus, si caua occurrat, stuporē proximi brachii,& dolorē pulsatilem induceat.Ruptura ex tactus asperitudine & loci dolore deprehēditur: ambo autē ratione qua inflammationē arcemus, curantur.Refractio & ipsa tactu agnoscitur.Porrò quiescentes scapulę fascia conuenienti adaptātur: si autē pleniora sint & pungāt, per sectionem auferemus,& suturis,ut prius dictum est,utemur.Fascię autem & hic similiter ut in clauicula,iniicientur,incubitus oppositi lateris conueniet.

DE PECTORE. Cap. XCV.

Edium pectus, diuiditur imprimiturq;: summū,refringitur. Rupturā itaq; per mediū factam dolor loci & inæqualitas sequitur, & strepitus digitis innixus eliditur: impressionē uero dolor uehemēs,spirandi difficultas,tussis,membrana quæ costas incingit dispuncta, nonnunq̄ etiam sanguinis eruptio,partis confractæ cauitas,& in cedēdo facilitas. Curationē eam adhibere oportet,quam in scapulis prodidimus. In impressione autē adaptatio Hippocratis adhibebitur, quam ille in clauicula quæ foras processerit,usurpat,per incubitū supinum ceruicali dorso subiecto,scapulisq; constrictis,ita ut costæ utrinque manibus simul cōtrahantur. Iam uero costis lana obtectis circularē adhibebis deligaturam, loris prius in rectum subditis,postea duorum initia inuicem excipiuntur,quæ orbiculares fascias decidere prohibeant.

DE COSTIS. Cap. XCVI.

X costis & spathis dictis, osseæ quidē omni in parte rupturā sustinent:spuriæ aūt,in ea tantū quæ spinæ adiacet.nam hic solū osseā habent naturā:in exteriore parte in cartilaginē degenerātes,contundūtur,nullā fracturā percipiūt. Notę ipsarum nō sunt difficiles, etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit, strepitusq; & ad confractū peruersio. Quòd si intro spectauerint, dolor uehemēs punctorius sequit̄,eo qui in costis prouenit grauior,quòd aculei modo membranā costas integentē cōuulneret, itē ægra respiratio, tussis, eruptio sanguinis,subinde comitat̄.& reliquas utiq; immutationes digitis licet cōformare,at eam quæ intro spectat,nequaq̄,quod tēdi nequeat. unde alii cibum flatulentū uberemq; assumi iubent, quo fractura ex inflatione & tensione foras propellatur, quod necessarium non esse puto. Nihil

enim cõmune ad hoc inter ſe habent, tum thorax, tum uiſcera nutritoria, præter quod imflãmatio etiam ex repletione augeatur. Alii cucurbitulã agglutinant, quod à ratione & uia curandi alienũ nõ eſſet. niſi corpora ex contractione congregata, fracturam amplius ad interiora propellerent. Quapropter Soranus hunc in modũ ſcribit: Lanis oleo calido madentibus partes contegẽtur, & linamentis implicitis intercoſtale replebitur, ut deligatura æqualis iuxta orbicularẽ circunductum ueluti in pectore fiat. Omnia uero ut in pleuriticis fieri debent, ad magnitudinis proportionẽ. Porrò ſi magna quædã neceſſitas cõpellat, quòd mẽbrana coſtas cingens uehementer cõpungatur, cutem diuidere conuenit, & fractam coſtæ partem detegere. deinde lamina, ne tunica coſtas tegens conuulneretur, prius ſubiecta, oſſicula quę pungũt ingenioſe excindere ac eiicere oportet. poſtquam hoc feceris, ea ſane quæ inflammatione carent coniunges, & eruentorum modo curabis: quæ autẽ illa affliguntur, linamentis oleo madidis operies, uictum curationemq; adhibẽs inflammationi dicatam. Decumbent ægri ea figura quàm facilius tulerint.

DE COXARVM ET PECTINIS OSSIBVS. Cap. XCVII.

Oxarum aut ilium oſſa raro quidẽ frangũtur, ſed eaſdẽ cum ſcapulis differẽtias ſuſtinẽt. Frangũtur enim in extremis, rũpunturq; in longitudinẽ, & per mediũ findũtur. Comites notæ ipſorũ ſunt, dolor partẽ affectam affligẽs, punctionis pulſusq; ſenſus, eruris ſubitus ſtupor propter fiſſurã. adaptationẽ ſcapulis ſimilem poſtulant, auerſantur autẽ ſolam ex chirurgia eius quod fractum eſt, exemptionem per exteriora corpora, ut quæ ſi opus ſit, digitis conformentur. deinceps autẽ etiam aliam curationem moliri oportet, fomẽtis utendo, & cõeaua ilium linamẽtis adimplendo, quò deligatura ceu faſciis circularibus ſuperiniectis, æquabilis efficiatur. Eadem etiã dicẽda ſunt, de pectinis oſſibus, nihil enim peculiarius de ipſis dicere habemus.

DE VERTEBRIS, SPINA DORſi, & ſacro oſſe. Cap. XCVIII.

Ertebrarum cõplexus interim ſane cõtuſionem, raro uero & fracturã experiũtur. propter quæ contuſis ſpinalis medullæ mẽbranis, uel ipſa etiã medulla, nerui in doloris conſortiũ adducũtur, & mors præceps ſubſequitur, magiſq; ſi ceruicis uertebras affectus infeſtarit, unde præfatus periculũ, ſi quidẽ fieri poteſt, audebis etiam ſectione oſſiculũ quod premit eximere: ſi minus, ratione qua inflammatio propulſatur, ipſas lenies. At ſi proceſſus uertebrarũ aliquis unde ſpina cõſtat, fuerit refractus, digitis tentantibus prõpte ſublabet, dũ refractio mouetur, rurſuſq; in locũ tranſponitur. Conuenit autẽ id quod refractũ eſt auferre, cute extrinſec' inciſa: ſututiſq; cõmiſſa, remedio cruẽtis idoneo uti. Cęterũ oſſe ſacro cõfracto, index ſiniſtræ manus digitus in

anum demittẽdus est, dextra manu quod confractũ est, quatenus licet, in naturalem figurã reducere oportet. Si autẽ aliquid refractum sentiamus, hoc quoq; diuiso, deligaturam curationemq; congruam adhibebimus.

DE BRACHIO. Cap. XCIX.

N brachio cõfracto Hippocrates quidem intentionẽ hoc pacto molitus est: Lignũ, inquit, oblongũ colũnulæ modo, per summa fune deligatum, obliquũ ex trabe quadam suspẽdere oportet: collocato autẽ homine in sublimi quodã erectius, uel iuxta figurã quæ à recta sessione orthocatheuton dicitur, manũ ipsius super cõmemoratum lignũ traducere, ut mediũ ligni alæ eius transuersim adaptetur. manũ autẽ inflexo iuxta rectum angulũ cubito minister procumbens cõtinebit, deinde graue aliquid, exẽpli gratia, lapidẽ aut pondus plumbeũ uel eiusmodi aliquid ex cubito suspẽdens, finensq; pẽdere sublime, ita fracturã conformabis: uel loco põderis, famulus ad ima brachium detrahat. Nõnulli uero loco colũnulæ gradu scalæ usi sunt. Soranus hũc in modũ tradit: ægro in sedili collocato, uel, quod sati⁹ est resupinato quò minus molestiæ sentiat, manu fune ligata iuxta cõpagem qua ipsa cum brachio coniungitur, & ex ceruice suspẽsa, ut angulosa ipsius figura seruet, ministris duobus iubebimus, huic, supra fracturã, illi, infra digitos circum ponant, atq; sic tensionẽ perficiant. Quòd si ualẽtiore opus sit tractatiõe, duos funeis æqualeis brachio circundamus, unũ, supra fracturã: alterũ, infra. atq; uni famulo super ægrotãtis caput cõsistenti, alteri iuxta pedes, capita funiũ tradẽtes, iubebimus in diuersa brachiũ distẽdere. At si summus humerus fracturã senserit, dimidio uinculi, quod ciria dicitur, alæ subiecto, reliquã partẽ iuxta caput teneri iubẽtes, alio quod oppositũ est retrahente, antitasin, hoc est, à se retractionẽ uti dictũ est, moliemur. quemadmodum sane si cubitus cõfractus fuerit, illi uel iuncturæ manus cum brachio funis iniicietur. Ossibus iam fracturæ probe coaptatis, distentio quidem remittet, sed iuxta Hippocraticã consuetudinẽ deligabitur. Porrò si fractura inflammatione uacet, recensq; sit, lineis utẽdum fasciis oblongis abunde, circa treis quatuor'ue digitos latis, aqua madẽtibus, aut etiã posca: si inflammatio adest, lanis tenuibus mollibusq;, oleo imbutis: & si quidẽ in medio brachii fuerit fractura. initiũ fasciæ super fracturam iniicietur: ubi bis ter'ue illigaueris, sursum fasciã ducere conuenit, ut (quemadmodũ inquit) sanguinis influxiones excipiãtur, atq; illic finiatur. Iam uero & secunda fascia uti oportet, initiũ eius similiter supra fracturã iniiciẽdo, atq; alia eo modo quo in priori: rursus autẽ superne deorsum, atq; iterum sursum reuocare, illic etiã sic terminabitur. Porrò cõstrictio mediocris esto, tum nostri sensus, tum ipsius ęgrotantis iudicio. At si iuxta summã humeri compagem contigerit, priore fascia illam & scapulas & pectus cõprehẽdes, ut deligatura fiat quã Græci geranida appellãt, perq; secũdum usq; ad

cubitum dispensabis, ac inde ad suprapofita recurres, cum summo humero scapulas pectusq; cõprehendens, primæ fasciolæ similiter. Quòd si gibbero fractura obuenerit, etiam cubitũ colligare expedit, ita ut anguli figura cõsetuetur. similiter in aliis quoq; artubus, nimirũ cubito, femore, tibia, cum fractura in parte, aut etiã iuxta articulũ & nõ in medio mẽbri existit, post articulũ fasciam inlicere expedit. Recentiores itaq; secundũ deligaturam protinus ferulas etiam iniiciunt, ut adaptationis figura contineatur, constringẽtes ipsas prout sensus & tumor ex inflammatione postulat: ueteres autẽ, à die septimo ferulas accõmodarunt. nam intra hunc inflammatione declinante membrũ redditur tenuius. At Hippocrates tertio die ligamẽta solui iubet, ne tensio quæpiã, aut motus præter solitũ contectæ particulæ obueniat, aut eius quod iam infixũ fracturæ est, perspiratus prohibeantur, propter quos non solũ noxius pruritus quibusdam accidit, sed etiam erosa à saniei acrimonia nonnunq̃ cute, exulceratio cõcitatur. Itaq; aquæ temperatæ tantum superfundere ratio est, quantũ saniem discutere sufficit. Post septimũ diem, ex maiore interuallo soluere cõuenit, ceu partes non amplius saniẽ excernere desiderent, imò etiã calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit. Cæterum ferulæ iuxta sequentẽ rationem debẽt iniici. Splenia triplicia oleo imbuta super fascias circũdantur. si igitur mẽbrum crassitudine fuerit æquabile, similiter: si inæquale, partibus magis cõcauis per splenia repletis, æquæ crassitudinis membrũ ferulis accõmodandis efficiemus. deinde lana aut stuppa ferulas mediocriter inuolutas, in orbem fracturæ circundamus, non minore q̃ digiti spatio inuicẽ distanteis, easq; moderate constringemus: ita tamen, ut quatenus fieri licet, articulũ propius accedere ferulas prohibeamus, præsertim iuxta interiorẽ flexus partem. ulcera siquidem in ipsis nonnũq̃ & neruorum inflammationes pariunt. uerum illic laxiores ipsas esse oportet, quemadmodũ ualẽtiores, ubi fractura curuatur. Præstiterit autẽ thoraci etiam brachium mediocriter colligare, ne ipsum loco motum, figuram peruertat. At si quãdoq; inflammatio fuerit, (eam uero agnosces ex ambiente tumore, ac rubore, & quòd membrum nunc multo magis quàm prius stringatur) uel si confractum membrum distortum sit, & nihil horum appareat, sed ligamenta laxa, uel econtrario strictiora, quàm par est, inueniantur, solutis ipsis deligatura instauranda est. Resupinari igitur ægrotus debet, ita ut super stomachum manum contineat: brachio subiicietur molle aliquid pellem super se habens, ut superfusionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido, præsertim quum urget inflammatio, quãdo etiam cibus tenuis exhiberi debet: postea mediocris, ad calli generationem. quies indicitur usque dum fracta occalluerint. occallescũt autem brachium & tibia, diebus circiter quadraginta, post quos ubi solueris fascias, & lauacro usus fueris, emplastris ad fracturas factis persanare conuenit. hæc tractandi ra

tio omnibus aliis prope modum confractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO. Cap. C.

Vbitus radiusq́; , interim uterq; iuxta eundẽ locũ frangitur, interim alter dũtaxat, uel in medio, uel in parte qua gibberũ spectat, aut brachiale. Omniũ itaq; deterrimũ est quum ambo eadẽ parte franguntur, deinde etiã cubitus solus. At radius fractus, aliis facilius curatur. siquidẽ maior cubito nõ est, sed illum ipsum subiectũ habet, ut ueluti insideat. Porrò si ipsorũ alter dũtaxat fractus fuerit, in illo maxime intentionẽ ualidã moliemur: si uterq;, similiter intẽdemus manu anguli modo figurata, ut pollex omnium digitorũ altissimus, exiguus digitus humillimus habeatur. sic enim cubitum radio subiici cõtinget. At si ualẽtiore opus sit intẽtione, ambobus potissimũ cõfractis, nõ solum manibus, sed etiã funibus intẽdere aggrediemur, ut in capite de brachio comprehẽsum est. Cæterũ omnis deligatura, & reliqua præsidia unà cum ferularum iniectione, hic adhibẽda sunt, dum callus eos firmarit. Firmatur autẽ cubitus diebus plurimum triginta. Ac repositio ipsius similis erit ei, quam brachiũ fractũ uendicat, præter ea quæ ipsi subiiciuntur.

DE SVMMA MANV, ET ipsius digitis. Cap. CI.

Olæ & aduersæ eius partis, & in digitis articulorũ ossa, quũ laxa fistulosaq́; natura sint, cõtunduntur quidẽ plerũq;, raro autem franguntur. Aegro igitur in alto sedili collocato, medicus in altero quodã æquali aduersus sedebit, priusq̃ manum disponat: ac relis per ministrũ iis quæ fracta sunt, duobus digitis ipsa conformabit, pollice & indice digito prius cõpressa. deligatura utetur, quo tempore urget inflãmatio. Nam propter laxitatẽ facile in ipsis callus amplior concrescit. At si acies digitorũ, aut digitus simpliciter cõfractus est, si quidem magnus & pollex appellatus fuerit, post cõmodam deligationẽ ab inferiore parte, ipsum utiq; cum manu ligabis, ne dimoueatur: si ex aliis quispiam, uel index uel paruus digitus, proximo colligabitur: sin aliquis ex mediis, iis qui utrinq; habentur, uel etiã omnes deinceps ligari unà debent, melius enim conquiescunt. quemadmodũ si etiam ferulis fracti colligentur.

DE FEMORE. Cap. CII.

Adem de femore dicẽda sunt, quæ de brachio prodidimus. peculiariter aũt magis femur fractũ, in anteriorẽ partẽ & exteriorẽ promouetur. etenim in his naturaliter dilatatũ est. instauratur aũt manib⁹, funiculis, & antennis ęquiualẽtibus, una, supra fracturã posita: altera, subter. Quòd si in parte fractura euenerit, idq́; iuxta femoris caput, dimidio fascię lana circũdato, ne corpora incidat iuxta inguina disponemus, & initia ad caput reducta, famulo ut partẽ cõtineat, trademus: infra aũt fracturã fune circũposito initia ad intentionẽ al-

teri ministro exhibebimus. Quòd si ad genu fractura habeatur, funem sanè supra fracturam iniicimus, initia eius ad eleuationem dispensamus, genu etiam ipsum implicito quodam fune continemus, hãc autem partem restituimus ægro decumbente, & crure exporrecto, quæ pungunt ossa ut subinde dictum est, eleuata, superius tollemus. reliquã curationem in capite de brachio exposuimus. cæterum callo firmatur femur quinquaginta circa diebus. At quomodo reponi debeat, post totius cruris disciplinam, comprehensum est.

DE PATELLA. Cap. CIII.

PAtella os laxum est ac molle, ualide corporibus superiore & ima parte cõprehensum. frequẽter sane contundit, rarò autẽ frangi solet. sustinet aũt rupturã per crassitudinẽ, & in tenuia fragmẽta findit, cum uulnere, uel sine uulnere. Nota uerò cõspicua (motus enim sublabit,) continuitatis, & cauitas & sonitus. Instauratur autem pars cruris extensa, nam tam diu bifariã fissa digitis cõmittitur, donec fracturæ labra suprà sese contingant, & inuicem iungantur: quæ in tenuia fragmenta fissa est, manu conformatur. etenim callo nõ generato, eò quod pars utraq; super musculos neruosq; cognatos à femore & tibia nõ retrahatur, tamen multa distentio contrahet & functionis difficultatem affectis inducet, neq; enim laborantibus ipsis largius genu sustinet, & obambulando impediuntur, præsertim ascensuri, siquidem in æquabili motu actionis difficultas occultatur: in pausatione autem, eò quòd non inflectatur genu, in cruris initio, & situ deprehenditur. atq; hic officulum pungens eleuatum ubi exemeris, curationem sequentem admouebis.

DE TIBIA. Cap. CIIII.

TIbia cubito respondens eandem curationem obtinet, etenim illa duobus ossibus fulta, altero crassiore & cognomini, altero tenui, quod ex similitudine perone Grę̃cis, quasi fibula, Latinis sura dictum, easdem fracturarũ differentias recipit. in omnem enim partem prolabitur, quum ambo ossa confracta fuerint: in treis aũt, quum alterum, intrà & extrà: tibia quidem, retro: sura, anterius. quapropter etiam ipsa similiter restituitur manibus aut funiculis superioribus, q̃ fracturæ fines sunt, interim ipsi tibiæ circundatis, interim femori. Nam quum genu sit ualidius, articulum integrum per tentionem seruabimus. Similiter & inferiore fracturę funiculo, ut in cubito dictum est: reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

DE PEDE SVMMO. Cap. CV.

TAlus nequaquàm frangi solet, eò quòd undequaque tibia, sura, & osse quod ob tesseræ similitudinem uocatur cyboides, custodiatur muniaturque. At os quod à scaphæ figura dicitur scaphoides, & supernæ pedis regionis, item pedis digi-

torum ossa,ipsumq; cubicum,similiter iis quę in uola & opposita eius parte manusq; digitis sunt,franguntur.quare etiam quę de illis diximus, ne eadem repetantur,illinc huc transferre consilium est.

QVOMODO CRVS REPONI DEBEAT. Cap. CVI.

Emore fracto,aut tibia,nō minori cura repositionem ipsius, q̄ reliquam curationem obibis. Nam partium cōfractarum æqualitas,hac potissimum probè administrata,conseruatur. Nonnulli igitur canali,quam solenam Græci dicunt, nūc lignea,nunc fictili membrū fractum,aut etiam crus ipsum reposuerūt: alii uerò sola ea quæ cum uulnere fracta sunt,eò quòd hæc ferulis nequeāt cōstringi,in totum uerò solenarum usum posteriores damnarunt,multis sane de causis,sed præcipue,quòd ipsarum duritia partibus negotiū facesseret. Neq; tamē alienum est,artus cum uulnere fractos ferulis excipere, ut ostendemus. Aeger itaq; resupinabitur,ac indumentum aliquod crassum cruri æquale,in longitudinē utrobiq; contractum & inuolutum, ut canali per mediam concauitatem oblongam proportione respōdeat,subiicietur:pellis super ipsam molliuscula explicabitur, quæ superfusiones excipiat,deinde in longum crus concauitati huic canalē referenti,insinuabitur:à lateribus alia uestimenta lanæ'ue apponentur,ne membrum in latera declinet,pedis aūt ima pars assetculum rectum panniculo circundatū,propter mollitiem assumet.ac maioris securitatis gratia,media fasciarū duarum trium'ue,uestimento canalis modo præparato subiicientes, fractum membrum ipsi leuiter deligabimus. At si æger non tolerans conetur pedē totum contrahete, conuenit id facere quod in superiore pedis parte dictū est,deinde blande cum asserculo deligare,ne inuiti inrer dormiendum,ut uerisimile est,pedem contrahant. Aliqui uero etiam stragula lecti per medium pertundunt, ut ipsi sint immobiles, & per foramen urina & stercus reddatur,usq; dum callus coalescat.

DE FRACTVRIS QVAE CVM VVLNERE incidunt. Cap. CVII.

Ractura cum uulnere facta,si quidem sanguis profundatur,hūc prius sistemus: si inflāmatio fuerit, præsidiis in eam efficacibus utemur. Carnibus contusis,partem affectam scarificabimus,metu,ne in gangrænā incidat,sublato: at si illa quoq; accessetit,aut alia quępiā serpens putredo,conuenienter occutremus. habes autem horum singulorum curationem quarto uolumine explicitā. At si nihil horum adfuerit, neq; ossa largiter denudata sint,hamulis suturis'que usi, remedio cruentis apto, his medebimur, sic, ut officula refracta, ut uerisimile est, & pungentia implentia'ue primum aufetamus. Quòd si magnum aliquod os emineat non commissum propter magnitudinē,in intensiōe huic prospicies. Siquidem Hippocrates femore & brachio cōfractis ossa excidētia uniuer-

sim imponere dehortatur, periculũ his futurum prædicens ex inflãmatione, quam tensio crearit, uel etiam conuulsione, ut credibile est, musculorũ neruorũq;. Tempus uero nonnunquàm administrationem commodam inuenit. In quocunq; igitur osse elapso tractationem molimur, nequaq̃ in inflammatione ipsam aggrediemur, sed primo statim die anteq̃ inflãmatione occupetur: aut nono, inflãmatione iam finita. Adaptamus uero ferula quam Græci mochliscon uocãt, est autẽ ea instrumentũ ferreum septem octo'ue digitos longum mediocriter crassum, ne inter commouendum inflectatur, acutum in summo latumq;, & leuiter inflexum, cuius acutum extremum superposito ossis tuberculo subiicientes, iuxta alterum occurrentes simul, & mediocri intẽsione membri facta, inter se fineis fracturæ committemus, quod si facere nequeamus, scalpris excisoriis obuersas acies habentibus quod eminet auferemus, aut serra subsecabimus, quemadmodum in fistulis docuimus: ossiumq; asperitudine adæquata, & membro directo, linamentis curabimus. Maxime autem animum adhibere oportet in membris cõiunctis, aut disiunctis appellatis, altero autẽ in ipsis osse particulatim serra absciso, ut membrum incontractum maneat, etiã intensione accurata utemur. deligatura uero hoc modo adhibenda est. Circulares itaq; fasciæ, partibus uulneris utrobiq; iniici debent: obliquæ uerò, per ulceris longitudinem, ut iuxta hiatum occlusio ex omnibus fiat. Si sordidum adhuc ulcus est, purgantia adhibebimus: si purum, quæ carnem inducunt, linteolis illita, aliamq; comprobatam usu materiam. Hippocrates pissera emplastro in linteolis utitur. id autem esse dicunt tetrapharmacum basilicum. Vbi caro increuerit, ferulæ iniicientur. aliqui uerò per initia ipsas accommodant, ulceris locum uitantes, & pro usu urgente ipsas constringentes, uel rursus remittentes. In quibus autẽ squama repletura est, notabimus quidem hoc, inde quòd copiosus humor & tenuis excernatur, caro autem ulceribus uacua inanisq; facta attollatur: deligatura quidem laxiore ad curationem utemur, hamulo autẽ, aut eiusmodi quopiam squamam euellẽtes, iterum ualidiore deligatura utemur. porrò per totum ulceris tempus, medicamen aliquod ex iis quæ inflammationem arcent linamentũ continens, uulneri incumbet, ac simplices fasciæ iniiciẽtur, quæ singulis curationibus solui debent, quum aliæ supra dictæ maneant, ut in capite de brachio expositum est.

SI PRAETER MODVM FRACTVRIS CALlus obducatur. Cap. CVIII.

M modici fracturarũ calli indecoram omnino speciem efficiunt, nonnunquam etiam functiones impediunt, si propter articulum coaluerint. Si igitur recens adhuc callus coierit, remediis admodum astringentibus utemur, fasciis ipsa apprimentes. Nonnunquam uero & plumbea imposita lamina, id quod requiritur effecimus.

At si lapidosus solidusq; fuerit, incidẽtes ipsum rademus, id quod eminet, scalpris auferentes: si res exigat, etiam terebris usi.

SI DISTORTVM MEMBRVM CALlus firmarit. Cap. CIX.

Vibus membrum distortũ callus firmauerit, difficultate functionũ obeundarum haud exigua subsequẽte, præsertim si in pedibus fuerit, repositionis quidem modus non recipiendus est, ut qui extrema inferat discrimina. uerum si callus nondũ radices egerit, laxantibus superfusionibus, & cataplasmatis ex ficis pinguibus & columbarum stercore, aliisq; medicamentis quæ à callo soluendo porolytica dicuntur, utimur. Insuper per manus frictione, & confractiõe hunc dissoluemus. Quòd si lapidosus euaserit, scalpello superficie diuisa, excisoriis scalpris consortium osse liberabimus, deinde fracturæ medebimur, ut superius à me dictum est.

SI FRACTVRAE CALLO NON firmentur. Cap. CX.

Racturæ nonnullę sine callo permanent, supra definitum naturæ tempus, aut ob continuas resolutiones, aut immodicas superfusiones, aut motum intempestiuum, aut fasciarum copiam, aut quia totum corpus alimentum nõ percipit, in quibus etiam tenuius fieri membrum contingit, itaq; cum alias occasiones, tũ corporis inediam tollere conãdum est, partim per calidiora alimenta materiam particulę distribuendo, partim cibum subministrando sufficientẽ; itẽ lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notę eos qui callo iam firmantur comitantes, hæ inter alias sunt præcipuæ, si fasciolæ cruorem referant, etiam non oborto uulnere, quod forsan accidit, calli substantia quãdo coalescit fistulis ossium inspersas sanguinis guttas extundente.

DE OSSIBVS LVXATIS. Cap. CXI.

QVum luxatiões fracturis proximæ sint, de iis uerba facere aggrediemur. Luxatio igitur est, ut summatim dicam, quum articulus à proprio sinu, ad insolitum excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipsius alias dicere non habemus, nisi eã duntaxat quę ex maioris minorisq; ratiõe sumitur. quum enim articulus in totum exciderit, cõmuni generis uocabulo affectus Græcis exarthrema, Latinis luxatio dicitur: quum autem aliquatenus duntaxat emotus est, aut usq; ad tuberculum è sinu elapsus, pararthrema.

DE MAXILLA INFERIORE. Cap. CXII.

Vrsus à superioribus incipiẽtes de inferiore maxilla dicamus. Nã quũ superior sit immobilis, luxatione non periclitat. inferior aũt toto loco nõ mouet, quòd capita ipsius superiori maxillę firmiter ac tutò insinuata sint: modicã uerò peruersionẽ

quam pararthrema uocauimus,ſubinde experitur,quòd ob muſculos qui ipſam continent ex continuo madendi loquẽdiq́; exercitio in mollitiem elangueſcẽteis,qualibet de cauſa facile laxet, quod uerbũ apud Hippocratẽ σχᾶται dicitur,in quibus ſine aliqua difficultate articulus ſponte in proprium locũ reuertitur.uerum de maxilla in totũ luxata,ſatis eſt illius uerba exponere,quæ compendioſa,integra,& perſpicua exiſtunt.Scribit itaq; hunc in modum.Exciditquidem maxilla rarò,laxatur aũt ſubinde oris hiatu,quomodo etiam aliæ plures muſculorum immutationes neruorũq́; id efficiunt.Clarum itaq; hinc potiſſimũ eſt quandocunq; exciderit.Nã inferior maxilla in anteriora propellitur,& ad contraria eius unde prolapſa eſt,peruenit,oſſisq́; tuberculũ iuxta ſuperiorẽ maxillam tumidius apparet,difficulter ægri maxillas cõmittunt.Talis aũt repoſitio manifeſtò ipſis congruit.aliũ enim continere caput oportet,alium comprehendentẽ ab interiore parte& exteriore digitis iuxta mentum hiante homine quantum poteſt,primum quidem maxillã commouere,tẽporis interuallo huc illuc manu diducere,ipſiq́; homini iubere ut laxam maxillã habeat,ſimulq́; diducat & cõcedat,ut potiſſimũ repente laxetur tribus figuris ſimul,mẽte adhibita.Ratio ſiquidẽ eſt illã ex inuerſione in naturalẽ ſtatũ reducere. Oportet aũt inferiorem maxillã in poſteriora propellere,itẽ maxillas cõmittere neq; hiare.Inſertio igitur hæc etiã in aliis figuris fieri nõ potuerit, medicina aũt modica ſufficiet,ſpleniũ appoſitum ceratũ faſcia laxiore deligare.tutius aũt eſt,reſupinato homine firmare caput ipſius puluinis ſubiectis,q̃ pleniſſimis,ut q̃minime cedat.Cæterũ uulnerati caput aliquis cõtinebit.Si autem utraq; maxilla eluxata fuerit, curatio quidem hæc adhibebitur.Cõmittere autẽ ęquale hi os poſſunt,etenim prominẽtiores ipſis maxillæ ſunt. rectitudinẽ autẽ maxime cognoſces, dentiũ & ſuperiorũ & inferiorũ terminis,quos ſecundũ ordinẽ confert q̃citiſſime inſerere. quomodo autẽ inſerentur,expoſitum eſt.Si aũt periculũ de anima non inciderit ex febribus continentibus.& torpido Caro,muſculi alterãtur,& pręter naturam intenduntur.uenter ſolet his bilioſa deiicere, uel ſyncera pauca, & ſi etiam uomant,indiſcreta eiiciunt.hi igitur & moriuntur.at hoc potiſſimum modo iniectionis nos ſubinde uſi ſumus,fomentis prius ex hydrelæo calido per ſpongiam ſuper luxatam genam adhibitis, quum maximè cõtumaciter ingreſſui repugnet,homine humi collocato,poſt ipſum nos ſedentes,quemadmodum ab Hippocrate traditum eſt,operamur.

DE CLAVICVLA ET SVMMO humero. Cap. CXIII.

Lauicula in partem interiorem non excidit,ut quæ pectori cõmittatur.unde ne mouetur quidem in ipſo.At ſi uiolento quodam ictu & acti extrinſecus auellatur, quemadmodum fractura ipſius,inſtaurari debet. Pars autem quę humero inſerit,

non admodũ ſanè excidit,à bicipiti muſculo ſummoq; humeri tuberculo prohibita.imò neq; uiolento quodam motu clauicula priuatim agitatur, niſi propter ſolam thoracis factam ſeparationem. Vnde homo ſolus inter animãtia clauiculam obtinet:quam ſi in palæſtra,ut ueriſimile eſt, peruerti contingat,conformatione per manus dirigitur,& ſpleniis multiplicibus accommodatis unà cum deligatura decenti. eadem curatiõe etiam ſummus humerus peruerſus in propriã ſedẽ reuertitur. Eſt aũt oſſiculum cartilagineũ quod clauiculã ſcapulis colligat, in reſiccatis mortuorũ cadaueribus occultatũ, quod loco motũ,imaginẽ imperitis exhibet,brachii caput excidiſſe.etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet: concauũ aũt,id unde excidit.uerũ notis quas deinceps ſubiungã ipſa diſcernent.

DE HVMERO LVXATO. Cap. CXIIII.

Rachii caput ſcapularũ ſinui inſertũ,excidit quidẽ frequẽter, uerum neq; in ſuperiorẽ partem,ut quod ſcapularũ proceſſus ancoræ ſimilis impediat:neq; in poſteriorẽ,propter ipſas ſcapulas:neq; tamẽ in anteriorẽ, ob muſculi bicipitis tendinẽ, ipſumque humeri tuberculum. Sed raro quidẽ interiorem exterioremq; prolabitur,cõtinue uerò,prȩſertim macilẽtioribus,ad ima atq; his ſanè facile & excidit & rurſus inſeritur: multa aũt carne prædítis cõtra, raro quidem elabitur,ſed ȩgre in ſedẽ ſuam cõpellitur. Quibuſdam itaq; etiam nõ luxatis,ex ictu frequenter elapſi loco mẽbri ſuſpicio oritur, eò quod ualida inflammatio ſubſequatur. Porrò quibus in imã partem luxatus humerus eſt,hoc modo agnoſces:affectus humerus ſi cũ ſano cõferatur multũ differt,quũ exterior eius pars unde excidit,cõcaua appareat,ut in tuberculo humeri eluxato diximus, quod acutius q̃ naturaliter eẽ debet,apparet, & brachii caput elapſum in alã manifeſtò ſubſidit, ac manus huius cubiti gibber à coſtis magis receſſit,quibus quidẽ coſtis ſi ipſum adigas,cũ dolore admouetur, neq; ægri manũ extenſo cubito ad aurẽ poſſunt reducere, neq; aliũ motum multiplicẽ per eã moliri. In pueris itaq; uel in quibus recens nec ampla facta eſt eluxatio,etiam nodo medii digiti flexi eminente medici manus,uel affecti ſanæ,ſi non puer ſit,frequẽter reſtituta eſt,ut inquit Hippocrates. ualentius autẽ hoc modo luxata inſeruntur. Homo lotus & ſuperfuſiõibus laxãdi uirtute prȩditis uſus,reſupinari humi debet,& pila mediocris uel coriacea, uel alia quæpiam nõ admodũ mollis,alæ accommodabitur,ac ſedens medicus aduerſus ægrũ,iuxta latus affectum, ſi quidem dexter humerus luxatus ſit, dextri pedis calcem ſuperponet pilæ alæ ſuppoſitæ:ſi ſiniſter,ſiniſtri.ac affectam manum prehenſam ad pedes trahet,ſimul'que calcaneo alam in diuerſum propellet, ita ut aliquis poſt caput ad alterum humerũ reſiſtat,ne corpus circum diuellatur. Eſt & alia ratio immitendi,quæ humero ſubnixo perficitur,quod Græci κατωμίζειν dicunt. Adoleſcens,aut longior ægrotãte,aut altius conſiſtens iuxta affectũ

latus, ægri indidē collocati alæ suum ipsius humerū subiiciet, & manū eleuatam ad uentrē suum attrahet, ut reliquū ægri corpus posterius imo maius sublime pēdeat. At si æger leuior fuerit, alius quispiā puer leuis ex ipso suspendet. Nam manu ac reliquo corpore in cōtraria detractis ad ima, sub iectus alę humerus facile elapsum articulū reponit. atq; hoc etiā spathula quā Græci hyperon dicūt, efficimus. Est autē lignū oblongū, rectū, quod in pauimēto super aliud quoddā solidum ponit. huius igitur summū extremum rotundū, quod non admodum crassum neq; tamē tenue est, alæ ægri aut stantis, aut sedētis, subiicit, iuxta totā ipsius longitudinē, ac manu per spathulā porrecta & detracta, reliquo autē corpore contrà inferius uergente, uel sua sponte, uel alio quodā trahente, restitutio fiet. atq; hoc etiam in scalæ gradu fieri debet, quemadmodū in confracto brachio per tēsionem fieri dicebamus. hic aūt rotūdum quoddā corpus super gradum deligatur, quod ægrotātis alæ possit adaptari & brachii caput propellere. Porrò si ob uetustatē affectus, aut corporis duritiē, repositio nobis facessat negotiū, utemur etiā ratione quæ per amben appellatā fit. Est aūt ambe lignū quod longitudinē duorum cubitorū habet, latitudinē quatuor digitorum, crassitudinē instar digiti, alterū extremum rotundū, quod etiā prompte in alæ sinū ingreditur, spathulę lignee extremo cōsimiliter. hoc itaq; extremū panniculo circundatū, quò lenius existat, capitulo brachii iuxta alam accōmodabimus, totā uero manum ad lignū intēsam cum eo deligabimus, iuxta brachiū, cubitū, & eius extremū. deinde ligno obliquo inter duas columnulas rectas adaptato, uel rursus supra scalæ gradum manu traiecta cum ligno, ut ala per trāsuersum gradui accōmodetur, manū infrà trahētes, sinemus in alterā partē reliquū corpus in sublimi pendere. tunc enim articulus ingredietur. Vbi fuerit repositus, mediocris ex lana pila si quidē inflammationē pars nō sentiat, sicca: si sentiat, oleo madens alæ iniecta, deligabitur. per hanc autē & humeri & alterius alæ iuxta hiatū pręsertim fasciæ deligaturis apparentibus, ut hiatus affectū humerū excedat, brachiū cum costis deligare cōuenit, ipsumq; cubiti gibbey & summā manum ex ceruice deuincire, ne rursus de integro articul⁹ excidat. Post septimum diē uel tardius ubi fascias dissolueris, mediocri uti frictione præstat, eò quòd corpore solidiore facto, articulus ita firmet, ut nō facile prolabat. Quòd si autē crebro prolabat, aut humiditatis uitio, aut ob aliā quampiā iam diu factā elabendi uiā, ad ustionē ueniendū est, sicut supra cōprehendimus. Quum aūt uel infantibus in utero aut editis in lucē adhuc increscētibus, particula fuerit luxata necdū reposita, in humero quidē carnes nihil à naturali figura deficiūt, neq; enim manus quodcunq; opus perficere impeditur, os aūt brachii breuius permanet, nō augescēs, ac tales nominant galianeones. In femore etiā os incrementū non sentit, & totū crus contabescit, quū enim pondus corporis ferre nequeat, non exercet, ac in aliis mem

bris luxatis manentibus,quę subiiciuntur,omnium iniuriæ exposita sunt.

DE CVBITI GIBBERO. Cap. CXV.

Vanto cubiti gibberi articulus humero magis uarius creatus est,tanto plus negotii prolapsus exhibet:& tardius quidē excidit,sed difficilius reponit,propter tuberculoꝝ sinuumq; frequētiam. Nonnunq̄ igitur solum aliquatenus detorquet, quem casum pararthrema dixi, sæpe uero etiā ex toto in omnē partē prolabitur,præcipue in priorē & posteriorē,quod facile dignoscit,eo quod excidit oculis & tactui obiecto,ex quocunq; prolapsum fit,& sinu unde excidit apparente. Hæc uero potissimū sani gibberi inspectio coarguit. Conuenit aūt protinus membrū reponere priusq̄ inflammatione occupetur: siquidem eam expertū,difficulter curatur. Quædam etiam nullā prorsus curationē recipiunt, maxime si in posteriora prolapsa sint. Hæc enim luxatio omniū quæ in cubiti gibbero fiunt maxime dolorifica est,& periculosa. Quòd si modice articulus inuersus sit,moderata etiā intensione restituitur. sic ut ministri manum exporrectā iuxta brachiū cubitumq; contineant,& in aduersa retrahant, medicus autē suæ manus palma quod excessit in suā sedem cōpellat. Hippocrates autē in priora luxationē subito manus inflexu instaurat: ut palma ipsius humerū iuxta rectum pulset:in posteriora uero,subita tursus & diutius facta extēsione, quoniā luxatio in priorem partē,uiolenta potissimū extensione efficitur, quæ in posteriora flexu similiter uehemēti. Quòd si luxatio perseueret, etiā ualidam magis intensionem usurpabimus, eiusmodi uero est potissimū quam Hippocrates in brachio cōfracto exposuit,ubi columnulā adhibebat. Porrò recētiorem aliqui hunc in modū adaptant. ministris duobus manū,ut dictū est, intendentibus, ita ut alter sursum ad axillam contineat,alter deorsum iuxta brachiale,medicus aduersus ægrotanti consistens,duabus palmis iuxta articulum,brachium circundat,ac ubi iusserit uestimentū contractum in oblongū uel latam fasciā manibus ipsius simul & ægrotantis brachio circundare,& in exteriora imaq; propter summā manū retrahere, ipse deinceps cum tensione constrictas ipsas trahit,donec cubiti articulū excedat. Cæterum manus prius oleo illini debet,ut lubrica fiat & facile medici palmis deducatur. Sic enim prolapsa,si pertrahentiū manū ui premat,in propriam sedem reuertūtur. Postq̄ sunt reposita, in anguli modum figurata manu ex spleniis & conuenienti deligatura curationem petemus.

DE BRACHIALI ET DIGITIS LVXATIS. Cap. CXVI.

Rachialis digitorum'que luxatio nullum facessit negotium, per se, nisi cum ulcere facta fuerit. de hac igitur in capite de luxationibus quæ cum ulcere fiunt tractabitur. At sine ulcere luxatis, mediocri intensione,& remediis quæ inflammationē pellunt, medebimur.

DE VERTEBRIS SPINAE. Cap. CXVII.

Ertebræ spinæ si ex toto prolabūtur exciduntq́;, præcipitem mortē inferunt. Medulla siquidē ipsius spinę uel quamlibet cōpressionem nō sustinet, quum & solus ex ipsa neruorū processus si cōtundatur, hominē in periculū perducere sufficit. Peruersionibus autē subinde affligitur, nunc in priorē partem distorta, ac uitium lordosin Græci appellāt: nūc in posteriorē, & cyphosin à loco gibbato uocant: interim uero in latera, quod scoliosin nuncupant. Quum igitur multæ simul uertebræ in arctissimū peruersæ fuerint, plurium simul peruersio apparet, iuxta circularē flexus rotunditatē facta, ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruersa id fieri. Nam magna distorsio non angulo similis hunc spinę flexum molitur, quando etiam magis periculū subsequitur. Si igitur introrsum spina est peruersa, restitutionis spes nulla est, eò quòd per uentrē, anterius oppositio fieri nequeat. qui enim in scala sic affectos intendunt, aut cucurbitulas admouent, aut sternutamenta aut tussim aut flatus excitāt, quid tandem promouere putati sint, Hippocrates abūde coarguit. Quoniā uero subinde cuiusdā officuli spinæ refractio facta, cauū locū ostēdit, quemadmodū in capite de fracturis cōprehēsum est, aliqui uitiū lordosin esse crediderūt, deinde hoc celerius persanato (prōpte enim callo firmat) lordosin curatu facilē existere pronuntiarūt, etsi nullam curationē admittat, aut certe difficulter. his etenim urina supprimit, aluus nō respōdet, corpus inhorrescit, postea etiā sine uolūtate exeremēta prorūpunt. Hæc autē eueniunt, neruis & musculis cōsortii lege lacessitis, ac celeriter ægri moriūtur: præsertim si superiores & ceruicis uertebræ affectū fuerint expertæ. Cui uero iam inde à paruulo potissimū uertebræ gibbatæ protuberant, uitium longū esse neq; celeriter mortem sed morbū accersire, & insanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex casu prouenerit, machinæ quidē per scalam & rectam ægri suspensionē ac uteri inflationē adhibitæ, ridiculæ sunt. sola autem Hippocratis adaptatiō sufficiet. Cōuenit enim, inquit, lignū magnū quod tantā longitudinem ac latitudinē habeat, ut hominē excipiat, aut scamnum huic æquale, prope parietē deponere, ac iuxta hunc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius absit, & uestimenta quædam super ipsum explicare, ne hominis corpus infringatur, (erit autē hic lotus anteq̄ super lignum scamnum'ue insideat,) deinde loro pectus ipsius bis circumdatum, per alas iuxta dorsum uincire, initia lori ligno oblongo pistillo simili deligare, atq; hoc super pauimētum iuxta ligni aut scāni subiecti extremum cōstituere, & ministro post ægri caput stanti ex superiore parte continendū tradere, ut imo quidē extremo contrà fixo, altiore supra caput tracto, opportuna fiat intēsio: altero autē loro pedes simul & superiores malleolorum partes deligātes, & rursus alio, ea quæ inter coxas & lum

bos habentur, commissura, huius inibi facta, iterum fasciarũ extrema coniungemus: alii autẽ ligno pistillo respondenti similiter prædicto illigantes, statuemus in ligni aut scamni extremo pedes spectanti pistillum iuxta prioris similitudinem, deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionem in diuersa moliantur. Quidam uero asellis dictis hanc efficiunt. sunt autem hi axes qui cõtra rectum lignum uertunt: utroq; huius magni ligni aut scãni latere iuxta extrema ad pedes caputq; sita lora defigunt. Quum autẽ sic intensio ipsa administrat, manus palma gibberũ constringemus: si autẽ usus postulat, etiã super ipsum insidebimus, nullum ueriti periculum. At si ne sic quidẽ spina instauretur, & æger pressionẽ ferat, utile est parietem adiacentẽ in longum canalis modo exculpere è regione gibberi, ut sculptura cubiti longitudinẽ habeat, neq; altior sit ægrotantis spina, neq; multo humilior, imò sculpturã prius præparatã esse oportet. huius enim causa etiã lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde asseris mediocris alterũ finẽ ad ima cõprimemus, donec sensibiliter spina dirigatur. uerum, ut inquit Hippocrates, sola intensio citra asserẽ, rursusq; per asserem sola curatio, id quod requiritur potest efficere. Quòd si hoc uerũ est, non alienum etiam in lordosi & scoliosi per initia intensionem prædictam, sine cõstrictione uidelicet, moliri, post adaptationẽ, lamina lignea quæ latitudine treis digitos æquet, longitudine gibbero respondeat & aliquam ex sanis uertebris cõprehendat, loro lineo aut stuppa propter duritiem inuoluta, uertebris ipsis imponi & conuenienter deligari debet. uictus adhibebitur tenuis. At si post hæc quædam gibberi reliquiæ remanserint, laxantibus emollientibusq; remediis cum laminæ appressu, perdiu utendum est. aliqui uero plumbeam laminam usurparunt.

DE COXA LVXATA. Cap. CXVIII.

Vum alia corporis ossa interim peruertãtur, interim toto loco excidãt, coxæ humeriq; articulus solus ei luxationi opportunus nõ est, qua tota sede promouet, atq; ex his magis coxæ articulus. quoniã sinum & rotundũ & profundum possidet, ad hæc, quòd altioribus tuberculis munitus sit. At si quãdoq; articulus ob uim quandã uehementem sinu suo exciderit, etiã multæ luxationis iuxta minoris maiorisq; rationẽ differẽtiæ proueniũt, quatuorq; modis, imò locis coxa luxat, uel enim in interiorẽ partem, uel exteriorẽ, uel priorem, uel posteriorem, prolabitur: uerum intro quidẽ & extra cõtinue, & multo frequentius intro: in anteriora autẽ & posteriora, rarius. Quibus itaque in interiorem partem coxa prolapsa est, iis crus affectum si cum sano cõferas, longius spectatur, & genu prominentius, & ad inguina crus inflectere nequeunt, & iuxta penem tumor manifestus occurrit, tanq̃ femoris capite illic desidente. Quibus autem in exteriora promota est, iis contrariæ notæ eueniunt. siquidem crus breuius apparet, & iuxta penem regio in sinum

dehiſcit, clunes inturgeſcũt, & genu interius demergit, crus inflectere poſſunt. Si in priorē partem prolapſa eſt, crus ſine dolore genu extēdunt, non autem ad interiorem partem inclinare poſſunt, incedere conantes, urina his ſupprimitur, inguina intumeſcunt, nates rugoſæ excarnesq; apparēt, calci inter ambulandũ innituntur. Porrò quibus in poſteriora excidit, non aut poplitem, aut genu extendũt, neq; inflectere prius quàm inguina poſſunt, atq; his crus breuius, inguina laxiora apparent, & per nates femoris caput eminet. Quibus ſane iam inde à pueritia, aut certe longiore temporis ſpatio articulus prolapſus curæ non fuit, etiam præſidium nihil promouerit, membro iam in orbem coacto. Quibus aũt continenter excidit, hi curationē Hippocratis aſſument, quapropter ſtatim reponi luxata debent. uetuſtæ ſiquidē coxæ luxationes, nullo modo conſaneſcunt. Cõmuniter itaq; in quatuor luxationibus cõcinnatio congruet, tũ quæ conuerſione articuli & circunductu fit, tũ quæ intenſione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnunq̃ femur continentes circumagentesq; huc illuc articulum repoſuimus. Quòd ſi in interiorem partem luxatio declinauerit, etiam crure ſolum ſubito & ualenter ad inguina quàm intime flexo, id quod requiritur effecimus: ſin aũt his non ceſſerit, intenſione utendum, primum per manus adhibita, quæ crus ab inferiore parte trahant ac per iecur tibiamq; conſtringant, ex ſuperiore autem parte, ſub alas corpus circundent. Quod ſi etiam ualētior deſideretur intenſio, funibus cõtextis aut implicitis, uel loris crus deligare, omnino quidem ſupra malleolũ: ut autem genu nihil patiatur, hoc quoq; ſuperius oportet: at pectoris regionem uincire neceſſe non eſt, uerum, ut dictum eſt, manibus ſubter alas cõprehendatur, loriq; mollis & ualidi medium iuxta penem adaptatũ in humeros reducemus anterius per inguina & clauiculam: poſterius, per ſummas partes, duoq; lori capitula miniſtro trademus, deinde omnes ſimul trahētes, ut ægrotãtis corpus eleuetur, intenſionē molientur. hic quidem intendēdi modus cõmunis eſt quatuor femoris luxationũ differētiis, priuatim aũt in ſingulis modus quo oſſa ferra in ſedem ſuam compelluntur, Græci mochlian dicũt, euariat. Intenſo homine ſiquidē in interiorē partē articulus exciderit, lori iuxta penē ſiti mediũ inter femoris caput ipſumq; penem diſpenſari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacētia & clauiculã expedit. At adoleſcens quidam duobus cubitis affectum femur, quà craſſius eſt, circundatũ, in exteriora ualēter extrahet. Atq; hic modus inferēdi aliis expeditior eſt, cui ſi articulus nõ ceſſerit, aliis quoq; utendũ, uariis quidē magis, ſed eò efficacioribus. intendi etenim hominē ſuper lignum grandius aut ſcamnũ oportet, in quo etiam ſpinæ gibbero uitiatos intendimus. Inſculpentur aũt per totum ferè oblongę quædam ceu foſſę, quæ latitudinem altitudinemq; trium digitorum, non maiorem habeant, diſſidentes inuicem non magis quàm digitos quaternos, ut ſera iuxta ex-

tremum in ipsis resistente, in quamcunq; partem conueniat, restituatur membrum. Per medium autem lignum aut scamnum, aliud impingatur lignum pedalis longitudinis, columnulę modo crassum, ut sub hoc intenso homine, lignū inter penem & femoris caput perueniat. Simul enim corpus iis qui à pedibus trahūt porrigi prohibebit, eóq; ne usu quidē sæpe uenit in contraria ex superiore parte intensio: simul autem intenso quoq; homine ipsum lignum femoris caput foras propellet. ac intēsio iuxta superius dictum modum administrabitur, præsertim pedis. Quòd si ne sic quidē in sedem suam redierit, impactum lignum rectum auferri debet, ex latere autem huius situs utrinq; singula ligna infigentur, tanquam limina, non minus quàm pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus scalæ modo, ut trium lignorum figura H literam repræsentet, nam paulo inferius summis medium lignum accommodabitur. Deinde in sanum latus iacente homine, sanum quidem crus inter hæc limina subter gradum quodam modo ducemus, affectum autem crus ex superiore parte super hunc ponemus, ut ipsi femoris capiti accommodetur, substrato prius ei multiplici uestimento, ne femur contundatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinē ut à femoris capite usq; ad malleolum subiectum pertineat, intrinsecus cruri alligabitur. Vbi iam facta est hæc intensio, aut per pistillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut uiolentia hac femoris caput in propriam sedem reuertatur. Cæterū est & alius reponendi modus sine intensione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotātis molliter costis alligare oportet, & pedes utrosq; ualido loro molli per malleolos & super genu fasciare, ut quatuor digitorum spatio inuicē distent: intenso autem affecto crure duobus digitis magis q̄ alterum hominem suspendere, ut caput cubitos duos à terra absit. Adolescens uerò aliquis peritus cubitis suis femur affectum comprehendens qua breuissimū est, ubi & caput femoris, & ex rheda suspendēs hominem facilè compellet articulum ingredi. Atq; hic reponēdi modus aliis quidem simplicior est, ut qui non multo apparatu peragatur, sed ueluti miserabilem ipsum, uulgus abominatur. Porrò si in exteriora membrum fuerit luxatum, homo superius intendi debet, lorum autem iuxta penem per oppositas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam: medicū ab exteriore parte introrsum agitare iuxta conuenientem foueam ex iis quæ insculptæ sunt, ministro quodam uectē ad sanum clunem ne cedat, obiiciente. Sin aūt in priora promotus est articulus, homine intenso uir quidam ualidus dextræ manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet, simul ad ima, simul ad genu constringet. At si in posteriora prolapsum est articulamentum, non opus est quidem hominem in altum usq; intendi, sed in firmo iacere, quemadmodum etiam si in exteriora articulus excide-

rit. Sicuti autem in gibbeto dicebatur, super lignum aut scamnum homo pronus intendetur, uinculis non per ilia, sed in crure, ut nuper dictum est, porrectis. Iam uerò uti conuenit cōstrictione per asserem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atq; hæc sane de coxendice ex causa foris adueniente luxata, dicta sint. quoniam uerò propter copiā humiditatis, ueluti humerus, sic etiam coxa prolabitur, ustiōe utendum est, quemadmodum in capite ipsius comprehendimus.

DE GENV ARTICVLO. Cap. CXIX.

Genu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum, exteriorem, & iuxta poplitem. in priorē enim prolabi opposita patella prohibetur. Eiusdem igitur intensionis utentes modis, interim per manus solas, interim etiam funibus, decenter deligabimus, reliquamq; adferemus curationem, hoc spectantes ut particula diutius immobilis conseruetur.

DE MALLEOLI ARTICVLO, VBI ETIAM DE pedis digitis agitur. Cap. CXX.

Tali articulus si paulum excessit, modica etiam intensione curatur: si toto loco mutatus est, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaq; & hic per manus ualidiore intensione uti. Quòd si non reponit, homine humi resupinato extensoq; lōgum aliquem & ualidum palum inter duo femora iuxta penem in imam humum rectum defigemus, ut corpus aduersus eum renitens ad pedis intentionem non cedat, imò prius defigetur, q̃ homo decumbat. Quod si magnum illud lignum adest, quod pedale aliud lignum per mediū habere defixum diximus, super hoc intensionem moliemur. ministro uno femur continēte retrahenteq;, alter manibus aut loro pedem trahet, medicus luxatum manibus diriget, alterumq; pedem alius ad ima cōtinebit. A repositione deligari, tutò pes debet, fasciis ad superiorem pedis partem, aliis ad talum distributis, cura adhibita ne posterior tendo iuxta calcem cōstringatur. In hoc casu usq; ad dies quadraginta in quiete homini perseuerandum est. nam incedere ante absolutā curationem tentantes, particulā reddunt inutilem. A si quis ex saltu, ut fieri solet, calcis os peruerterit, uel etiā aliam quampiam inflammationis dispositionem fecerit, blanda quadam intensione, conformatione, fomentis inflammationi contrariis, & fasciis firmis id dirigendum est, homine similiter usq; dum consanuerit, in lectulo perseuerante. Cęterum digitorum peruersio ut in manibus dicebamus, non difficulter moderata tensione emendatur. In omnibus autem luxatis peruersisq;, postquàm instaurata sunt & conquierint, inflammatiōem in articulis, ut uerisimile est, remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functionibus impediunt, molliētibus remediis persanabimus, quorum materiem nullus qui in artis operibus uersatur, ignorat.

DE LVXATIS CVM VLCERE. Cap. CXXI.

IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudētia. Dum enim hæc inseruntur, extrema pericula, nonnunquàm & mortē inferūt. inflāmatis enim ex tēsione iis qui adiacēt neruis & musculis dolores ualidi, conuulsiones, & febres acutæ oboriūtur, præsertim in cubiti gibbero, genu, & superpositis partibus. Nam quo principalibus sunt uiciniora, hoc maius periculū concitant. Hippocrates itaq; horum repositionem, ualentioremq́; deligaturam omnino auersatur. solis autem quæ inflammationem abigunt leniuntq́; præsidiis, per initia uti præcipit. Sic enim ipsis superesse forsan licebit. Quod autem ipse in solis digitis consulit, id nos reliquis etiam articulis facere tentabimus, ac inter initia statim quum pars adhuc inflammatione caret, prolapsum articulū mediocri intensione reponemus. quod si iuxta animi institutum euenerit, persistemus, sola ratione quæ inflammationem arcet, utentes: si inflāmatio quæpiam, aut conuulsio, aut aliquid prædictorum contigerit, rursus eiicere ipsos necessarium est, siquidem citra uim porrigātur. at si hoc quoq; discrimen metuamus, (non enim porrigentur forsan inflammata) satius est per initia in maioribus quidem articulis repositione supersedere. ubi uerò inflammatio declinauerit, (id autem fit post septimum nonū ue diem) præfati etiam periculum, quod ex repositione futurum sit, tum quòd si non repositum fuerit, claudi omnino superuiuent, conabimur tutò administrationem obire, utentes, propter commoditatem etiam ferula. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum est, administrabimus.

DE LVXATIONE CVM FRACtura facta. Cap. CXXII.

AT si luxatio sine ulcere cum fractura euenerit, communi intensione & per manus conformatione utēdum est, ut in simplicibus fracturis docuimus: cum ulcere autem rursus, ex fracturis cum exulceratione & luxatiōibus priuatim expositis, congruam administrationem petemus.

LIBRI SEXTI FINIS, IOANne Guinterio Andernaeo interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEPTIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO medico interprete.

DE TEMPERAMENTIS, QVAE PER GVSTATVS qualitates deprchenduntur. Cap. I.

E SENSILIVM CORPORVM TEMPEramento, conieƈturam ex odoratu aliquam ſumere, haud eſt ſecurũ. Nam inodora, ſubſtantiis craſſa qui dem ſunt, ſed non ita conſtat quo ſint calore, & frigiditate prędita: odora uero, & tenuia quodãmodo ſunt & calida, ſed quatenus id ſint, neutiquam oſtenditur, quòd ſubſtantiam habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exaƈte quid licet colligere, cũ in ſingulis calida, frigida, humida & ſicca reperiantur. Verum in guſtatu omnes ſimiliter particulæ corporũ guſtabilium, ut hoc uocabuli uſurpem, linguæ obiiciunt, ſenſumq; mouẽt, ut manifeſto ex ipſo quoq; temperamentorum uires deprehendamus. Quod igitur aſtringit, contrahere, obturare, denſare, repellere, incraſſare, atq; ante hæc omnia, refrigerare, ſiccareq; eſt idoneum. Acidum, incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefaƈtionẽ poteſt. Acre, ſimilem acido effeƈtum præſtat, extenuãdo purgandoq;, ſed acidum refrigerãdo euariat: acre, calefaciẽdo: præterea illud repellit, hoc attrahit, diſſipat, * rumpit, cruſtas inducit. Pari modo etiam amatum meatus expurgat, abſtergit, extenuat, incidit ſuccorum ſpiſſitudinem, ſine calore manifeſto. Aquoſum frigidum incraſſat, cogit, contrahit, obturat, mortem ſtuporemq; inducit. Salſum contrahit, ſtringit, conſumit, ſiccat, citra inſignem caliditatem frigiditatem'ue. Dulce laxat, concoquit, emollit, rarefacit: oleoſum humeƈtat, emollit & laxat.

* Impreſsũ habet [illegible]

DE ORDINE ET INTERVALlo temperamentorum. Cap. II.

Oderatum ſane medicamẽtum ita ut temperatura ei reſpondeat cui admouetur, inde quod nec ſiccet, nec humeƈtet, nec refrigeret, nec calefaciat, ipſum neque ſiccum, neque humidum, neq; frigidum, neq; calidum, nominare cõuenit. Quod autem ſiccius eſt, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, à præpollẽte appellatur facultate. Præſtat autem in unoquoq; exceſſu, quatuor, quãtum ad uſum ſpeƈtat, ordines ſtatuiſſe: calidum quidem nominantes in primo ordine quod utiq; nos calefacit, ſed non euidẽter, ut illius rationali quadã demonſtratione indigeat. Simili ratione, frigidum, & ſiccum, & humidũ,

Quatuor sunt anchusæ, non eiusdem omnes facultatis. Nam onoclçæ appellatæ radix astringendi uim habet & quiddam subamarum, ad lienis renumq; dolores efficax, itidē cum polenta illita erysipelatis succurrit, folia aūt minus radice refrigerant desiccantq;, hinc ad alui profluuiū bibuntur. Quæ dicitur lycopsis, astringens quodāmodo efficacius, similiter erysipelatis cōuenit. Onochelos uerò seu Alcibiadios nūcupata medicacior quodāmodo, uiperarum morsibus succurrit in cibo potuq;, & alligata. Quarta omnibus aliis breuior, sine nomine propemodum, maiore q̄ Alcibiadios, amaritudine donata: latis alui lūbricis instar acetabuli pota benefacit.

ADARCE.

Adarce ueluti spuma quædam est aquæ salsæ in cremiis & arundinibus cōcreta, tantum uero acrimoniæ habet & caloris ut extrinsecus cum aliis imposita ferè urat: intro eam assumere nulli licet.

ADIANTVM.

Adiantum siccat, extenuat, & modicè discutit, calore ac frigiditate mediū est: Alopeciis igitur medetur, tumores digerit, calculos potu confringit, reiectiones pulmonis desiccat, alui profluuium sistit.

AIZOON.

Aizoon duplex est, maius & minus: utrunq; refrigerat ex tertio abscessu. desiccat autem astringitq; mediocriter. Idem ualet erysipelatis, & ad herpetas inflammationesq; ex fluxione concitatas conuenit.

AETONYCHON.

De Aëtonycho in capite de lapidibus pertractabitur.

ATHERA.

Athera pulticula est sorbilis è zea in tenuissimū pollinē redacta, aut è tritico confecta, infantibus accommodatur. Item cataplasmatis uice illinit.

AEGILOPS.

Aegilops discutiendi facultate prędita est, unde etiam induresentibus inflammationibus & ægilopi quæ oculorum fistula est, opitulatur.

AEGIROS, POPVLVS NIGRA.

Populus nigra in primo ordine calefacit, modice siccat, & tenuis est substantiæ, cuius folia cum aceto illita podagricos dolores sopiunt. Quæ uero ex ea distillat resina, floribus calidior miscet acopis & malagmatis, fructus cum aceto potus comitialibus auxiliatur.

AEDAEON, HOC EST, PVDENDVM, MASCVLI CERVI.

Pudendum cerui masculi tritum atque ex uino potum, uiperarum morsibus subuenit, miscetur autem compositis facultatibus.

AETHALE, FVLIGO THVRIS.

Aethale & lygnys in litera L, exponetur.

AETHIOPIS.

Aethiopis similia uerbasco habet folia, radicis decoctū, potu datur ischia-

dicis, pleuriticis & ſanguinem excreātibus, item faucium aſperitates cum melle lenit.

AIMA, SANGVIS.

Sanguis frigidus nullus eſt, uerum ſuillus, humidior, & minus calet, humano maxime temperamento ſimilis. Columbarum uero, palumbi & turturis, temperatus quodammodo, oculorū liuores ex ictu, hypoſphagmata dicunt, medicatur, ſi calidus inſtilletur. Item craſſiori cerebri membranæ infuſus, in his quorū calua perforata eſt, inflammationē arcet. Noctuæ ſanguis cum uino aut aqua potus, ſpirandi difficultatē adiuuat. Veſpertilionum, uirginū mamillas tuetur, & pilorū incrementa illitū prohibere dicunt. Similiter ſanguis ranarū, chamæleontis, & ricinorū qui in canibus hęrentes inueniuntur, ſanguis facit. Galenus autē hæc facto rei experimēto falſa eſſe pronuntiat. Caprarū uero ſiccitatis nomine aquas cutē ſubeuntes cum melle potus iuuat, ren umq; calculos cōterit. Gallinarū cohortalium ſanguinis è cerebri mēbrana profluuia coërcet. Agninus comitialibus prodeſt: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidiū cum pari aceto cōtra cruētas pectoris excreationes bibitur. Vrſorum, ſylueſtrium caprarum, hycorū & taurorum, abſceſſus maturare fertur. Terreſtris crocodili, oculorū claritatem efficit. Equorum admiſſariorum ſepticis miſcetur facultatibus. At antidotum ex ſanguinibus, in lethalia medicamenta efficax eſt. Item anatis, hœdi & anſeris, in antidota miſcetur.

AERA, LOLIVM.

Lolium calore & ſiccitate ad tertium ferè ordinem pertingit, iridi facultate ſimile.

ACACALIS.

Acacalis fruticis, in Aegypto naſcentis fructus eſt, cuius dilutum collyriis claritati oculorum efficacibus miſcetur.

ACACIA.

Acacia tertii quidem deſiccantium ordinis eſt, primi uero refrigerantiū, at ſi elota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terreſtris.

ACALYPHE, QVAE VRTICA LATINIS DICITVR.

Vrticæ & fructus & folia tenuem habent ſubſtantiam, citraq; roſionē ſiccant, tumores diſcutiunt, abſtergunt, uentrem ſubducūt, mediocriter flatulenta, quare etiam ad uenerem incitant.

ACANTHVS.

Acanthum alii à nigro colore foliorum melamphyllon appellāt, alii præderoten, uis eius eſt diſcutere & ſiccare.

ACANTHIVM.

Acanthium tenui calidaq; natura præditum, conuulſis auxiliatur.

ACANTHA LEVCE, QVAE SPINA alba Latinis nuncupatur.

Spina alba radicem ſiccantem & modice aſtringentem obtinet, eoq́; & ſtomachicis, & ſanguinē expuentibus, dentiumq́; doloribus ſuccurrit: ſemen tenue calidumq́; eſt, qua ui conuulſioni quoq; medetur.

ACANTHA, ID EST, SPINA AEGYPTIA, VEL ARABICA.

Spina Aegyptia, ſecundum alios Arabica, aſtringit ſiccatq́; impenſe, unde & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

ACINVS.

Acinus ocimo ſimilis, mediocres aſtringendi uires habet, ideoq́; aluum & menſeis pota ſiſtit, illita uero panos & ſacros ignes perſanat.

ACONITVM.

Aconitum, quod quidē pardalianches dicitur, excedērem lethalemq́; uim habet, quam ob cauſam intro non aſſumitur: extrinſecus tamen in carnibus quas excedi oporteat, uti licet. quod uero à lupis lycoctinon dicitur, ſimileis priori uireis ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

ACORON.

Acoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendā urinam, lienemq́; induratum utimur: cæterū membranæ oculorum, ob cornus ſimilitudinem ceratoidis dictæ, craſſitiem extenuat.

ACRIDES, LOCVSTAE.

Locuſtæ urinæ anguſtiis pręſertimq́; mulierū, ſuffitu proſunt. At quæ alis caret, contra ſcorpionis morſus cum uino ſalutariter bibitur.

ACTE, HOC EST, SAMBVCVS, ET chamæacte, id eſt, ebulus.

Sambucus, & magnus, & ebulus, qui chamæacte dicitur, quaſi humilis ſambucus, uterque deſiccandi facultatem obtinet, modice digerit & conglutinat, potus autem & manducatus, aquam per aluum educit.

ALS, SAL.

Sal quilibet uim habet uehemēter ſiccam & aſtringentem, unde quicquid in corporibus humidum eſt, id omne depaſcit, reliquum aſtrictione confirmat, leuiterq́; contrahit, * qua ratione ad ſalſamenta omnia adhibetur, putredinemq́; arcet: crematus uero ſal magis diſcutit.

* Oribaſius unde carnes eo cōditas à putredine conſeruat.

ALTHAEA.

Althæa ſeu ebiſcus ſpecies eſt maluæ ſylueſtris, uis eius diſcutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit, radix autem & ſemen reliqua ſane intenſa habet, uerum * exterit uitiligines abſtergitq́;, præcipue autem ſemen calculos quoq; confringit.

* Non male addetur, proprie.

ALIMON.

Alimon diſſimilarium partium eſt, ſalſum guſtu & leuiter aſtringens, maxima ipſius pars calore temperata cum humiditate inſuperabili eſt, & lactis ubertatem conciliat.

ALCAEA.

Alcæa syluestris maluæ & hæc genus est, in uino pota intestinorum torminibus & * erosionibus medetur, multo magis ipsius radix.

* Græce est δήξεσι, nimirum deprauatum, pro ῥήξεσι, id est, rupturis. sic enim habet Dioscorides.

ALCYONIVM.

Alcyonii genera omnia quidem abstergunt, discutiuntq́; : acri qualitate prædita, sed milesium (est autem uermiculum purpureumq́;) cæteris præstat: quare combustum, pilorum defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impetigenes, uitiliginesq́; abstergit. Porrò, quod in superficie leuorem habet & uehementer acre est, non modo abstergit, uerumetiam excoriat. Postremo, quod lanis succidis respondet, omnium est imbecillimum.

ALME, QVAE MVRIA DICITVR.

Muria nulli alteri mixta substantię, similes habet sali uires, sed imbecilliores aqua contemperata: at salsorum piscium oliuarumq́; colymbadū muria ualentius abstergit, contra intestinorum tormina & coxendicum dolores clystere iniicitur.

ALOE.

Aloē calefacit in primo, siccat in tertio ordine, stomacho etiam amica est, abstergit dissipatq́;, aluum subducit, lota uero minus detergit, sed stomacho gratior est, inflammationem prohibet, & ulceribus cicatricem inducit, præsertim sedem & naturalia infestantibus.

ALOS ANTHOS, ID EST, SALIS FLOS.

Flos salis liquidum est medicamentum sale concremato tenuius, acre, & satis digerens.

ALOS ACHNE, ID EST, SALIS SPVMA.

Salis spuma lanugo salis spumosa est, tenuior quidem illo magisq́; discutiens, sed minus contrahit.

ALSINE, ID EST, AVRICVLA MVRIS.

Alsine, quam alii muris auriculā uocant, uim habet helxinæ similem quæ refrigerat humectatq́;, quapropter ad feruentes inflammationes cōuenit.

ALYPON.

Alypi semen bilem atram per inferiora purgat pari epithymo mensura sumptum cum sale & aceto, ueruntamen intestina leniter exulcerat.

ALYSSON.

Alysson quòd à cane rabido morsos iuuet, sic appellatum est, cæterum siccatoria, discussoria, abstersioraq́; ui prǽditum, renum meatus apetit, ephelidem, quæ aspera discolorq́; cutis est, exterit.

ALOPEX, ID EST, VVLPES.

Vulpes uiua aut mortua, tota in oleo decocta, discutiendi uim oleo conciliat, adeo ut humores alte fixos in cutem extrahat, hinc articularii in solio eo repleto diutius immorati, incipientem quidem affectum finierunt, inueteratum uero moderatiorem reddidere.

AMARACVS.

Amaracus tertio in ordine calefacit, secundo desiccat.

AMARANTVS, QVOD EST CENTARIVM MINVS.

Amarantus extenuat, incidit, menseis cũ uino potus educit, sanguinis grumos dissoluit cũ mulso, omneisq; fluxiones desiccat, stomacho inimicus.

AMBROSIA, QVAE ROMANIS caper syluaticus dicitur.

Ambrosia emplastri modo imposita uim habet astringendi, reprimendi, retundendiq;.

AMI.

Ami ad tertium calefacientium siccantiumq; ordinẽ refertur, tenue, discutiens, & urinæ mouendæ efficax, semen ipsius longè utilissimum est.

AMIANTVS LAPIS.

Amiantus lapis in Cypro nascitur alumini scisso similis, qui in ignẽ coniectus accẽditur quidem inflammaturq;, sed non comburitur, utuntur eo nonnulli in desiccantibus psilothris.

AMMOS, ID EST, ARENA.

Arena litorum maris affatim desiccat, candẽs feruensq; sole aquas subter cutem exiccat, corporibus hydropicorum in ea coopertis: torretur eadẽ ad sicca fomenta in salis & milii uicem.

AMMONIACVM THYMIAMA, QVOD Latinis ammoniacum suffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

Ammoniacum thymiama, liquor est tanta molliendi uirtute prędítus, ut scirros & tophos discutiat.

AMVRCA.

Amurca secundi calefacientium siccantiumq; ordinis est, eiusq; intensi, sicca enim in aridis corporibus ulcera curat, in reliquis intendit irritatq;.

AMPELOPRASVM, HOC EST, AGRESTE PORRVM.

Ampeloprasum, seu porrum syluestre acerrimum est calidissimumq; in summo ordine, quamobrem etiam * exulcerat, inciditq;, uiscerũ meatus recludit, stomacho inimicum.

*Impressum exemplar κακοῖ habet pro ἑλκοῖ

AMPELOS AGRIA, ID EST, VITIS SYLVESTRIS, quæ Latinis labrusca quoq; dicitur.

Vitis syluestris racemi & germina ipsa abstergendi facultate pollent, item nonnihil astringens obtinent.

AMPELOS HEMEROS, ID EST, VITIS SATIVA.

Vitis satiuæ facultas respondet syluestri, sed imbecillior est.

AMPELOS LEVCE, ID EST, VITIS ALBA, quæ & bryonia dicitur.

Vitis albæ, quam & bryoniam & psilothron appellant, germina sanè ceu stomacho grata eduntur, urinæq; ciendæ sunt, radix abstergit, tenuis na-

tura & mediocriter calida,unde fit ut lienes etiam potu conſumat,extrinſecus autem cum ficis illita ſcabiei & lepræ medetur.

AMPELOS MELAENA, ID EST, VITIS NIGRA.

Vitis nigra, quæ & ipſa bryonia nuncupatur, ſuperiori conſimilis eſt,niſi quòd inefficacior.

AMYGDALA.

Amygdala quæ quidem amara ſunt extenuant, uiſcoſos craſſosq; humores altius hærentes meatus recludendo educunt,tum in cutem erumpentes abſtergunt:arbor eandem uim repræſentat:at dulcia amygdala mode rato calore donata ſunt.

AMYLON.

Amylon ex puro tritico aqua ſub caniculæ æſtu macerato conficitur,quę (aquam dico)quinquies in die mutatur:quum autem teneriimum euaſerit,colo traiecta aqua quam ſuperfuderis furfures ſecernere ſiccareq; ad ſolem oportet protinus antequàm aceſcat.Cæterum uis eius eſt refrigerare mediocriter,& ſiccare,& aeria lenire.

AMOMVM.

Amomum acoro uirtute reſpondet, ſed illud quidem ſiccius, hoc autem maturat expeditius.

ANAGALLIS.

Anagallis utraq; uim habet abunde abſtergẽtem ſubcalidam & attractricem nonnullam,ut etiam aculeos euellat, item ſuccus ipſius naribus inſtillatus caput purgat.

ANAGYRIS.

Anagyris frutex eſt grauis odoris aeriſq;, calefacit & diſcutit, ſemen tenuius,& uomitui ciendo eſt.

ANDRACHNE, HOC EST, PORTVLACA.

Portulaca tertio quidem abſceſſu refrigerat,ſecũdo autem humectat,qua de re etiam cauſone laborantes uentriculo impoſita,iuuat,& fluxiones repellit,lentore ſuo dentium ſtuporem ex acidis contractum corrigit:ob aſtrictionem,& inteſtinorum tormina,& ſanguinis profluuia coërcet.

ANDROSAEMON, ID EST, HVMANI ſanguinis herba.

Androſæmi duplex genus eſt,alterum aſcyrrhon uel aſcyrrhoides nominatur ſpecie hyperici,alterum dionyſias.fructus ipſorum purgat,folia autem magis deſiccant.

ANDROSARCES.

Androſarces amara acriſq; herba eſt,uis eius eſt diſcutere & deſiccare : potu tum ipſa,tum fructus ipſius urinam promouet.

ANEMONAE.

Anemonæ omnes uim habent acrem abſterſoriamq;, item extrahendi &

oris uaſorum recludẽdis idoneam,qua pituitam per os purgãt,lepras tollunt appoſitu, & lactis faciunt ubertatem.

ANETHVM.

Anethum calefacit in ſecundo ordine intẽſo,ſiccat paulo remiſſius, quod in oleo excoctum digerit,dolorem ſopit,ſomnum conciliat,& crudos tumores maturat, uſtum tertii calefacientium ſiccantiumq́; ordinis efficit, humentibus ulceribus utiliter illinitur:uiride quoniam humidius minuſq́; calidum eſt,non ita maturat.

ANTHYLLIS.

Anthyllis duplex quidem eſt,ſed utraq; ulcera perſiccat, quæ chamepityi reſpondet,tenuior eſt,quare etiam comitialibus competit, cæterum efficacius eadem abſtergit.

ANISVM.

Aniſi ſemen acrius eſt,in tertio abſceſſu calefaciens ſiccansq́;,hinc utiq; & urinam mouet & flatus diſcutit.

ANTIRRHINON VEL ANARRHINON.

Antirrhinon ſiue anarrhinon perſimilem inguinariȩ uim obtinet ſed minus efficacem,atq; ex illo hoc quoq; cognoſces.

ANONIS VEL ONONIS.

Anonis ſiue ononis calida facultate eſt,prȩſertimq́; ei⁹ radix,cuius ſuccus cũ uino potus urinã ducit,calculos cõterit,cruſtas rũpit & dentes mitigat.

APARINE.

Aparine,quam alii philantropon,alii omphacocarpon appellant,modicè abſtergit & deſiccat,item tenue quippiam in ſe continet.

APIOS, QVAM LATINI PIRVM DOMEſticam appellant.

Apios temperatura inæqualis eſt,terreſtre aliud ſortita,aliud aquoſum,ob quod manducata ſtomachum iuuat ſitimq́; arcet,illita uerò ſiccat refrigeratq́; mediocriter.

APOCYNON VEL CYNOCRAMBE, ID EST, canina braſſica.

Apocynon ceu cynocrambe, dicitur autem & cynomoron quòd celerrime canes enecet, eademq́; ui maleficium & lethalis homini eſt, fœdi admodum odoris eſt,& calida citra ſiccitatem,unde etiam digerendi facultatem illita repræſentat.

APOCHYMA VEL ZOPISSA.

Apochyma pix eſt uetus quæ à nauigiis deraditur, tumores diffundit,ſiccat & diſcutit.

ARACHNE, ID EST, ARANEVS.

Araneus in emplaſtrũ emollitus impoſitusq́; fronti & temporibus tertianarum febriũ circuitus finit,ut Dioſcorides memoriȩ mãdauit,tela ipſius

applicata sanguinis fluores sistit, & ulcera in summa cute ab inflammationibus tuetur.

ARGEMONE.

Argemonæ facultas est abstergere simul & discutere.

ARISARVM.

Arisari multo breuius est aro, acriusq́; radicē oliuæ magnitudine obtinet.

ARISTOLOCHIA, QVOD LATINI MAlum terræ dicunt.

Aristolochia omnis calida, tenuis, abstergens, amara, & subacris, ad medicinas utilissima, at rotunda, tenuior & in omnibus efficacior est, clematitis odorata quidem sed imbecillior, longa uerò præter alia, media harum est, sed non minus calida, quàm rotunda.

ARCEVTHOS, HOC EST, IVNIPERVS.

Iuniperus calefacit & siccat in tertio ordine, fructus autem calefacit quidē similiter, sed in primo gradu siccat.

ARCION.

Arcion siue prosopites folia habet cucurbitis maiora, duriora'que discutit quidem siccat & astringit, quapropter & folia ipsius uetusta ulcera persanant.

ARCTION.

Arction uerbasco simile est, radicem habet teneram, cādidam, & dulcem, uis eius est tenuis, siccans, & mediocriter astringens.

ARMENIACVM.

Armeniacus lapis uim habet absterforiam simul cum modica acrimonia & minore astrictione, hinc etiam ocularijs facultatibus miscetur, & alendis palpebrarum pilis usum habet.

ARNABO.

Arnabo ex aromatis habetur, ob quod unguētis potissimum temperatur, calida siccaq́; potentia præditum in tertio ordine, cassiæ & carpesio simile, unde Posidonius ubi cinamomi copia non datur, hoc utendū esse censet.

ARNOGLOSSVM, ID EST, PLANTAGO.

Plantago refrigerat pariter & desiccat in abscessu secūdo, temperata ex aquea & terrestri substātia, cui etiam astrictionis nonnihil adsit, quo nomine ad maligna ulcera, fluxiones, putredinesq́; accommodata est, temperamenti moderatione, sanguinis quoq; profluuia cohibet & plurimis congruit, etenim siccitatis quæ nequaquàm rodit cōpos est, & frigiditatis quæ nondum stuporem inducit.

ARON.

Aron calore & siccitate primi est ordinis, ex terrestri calida & astringente substantia & hoc generatum, radices ipsius calidiores sunt, dracunculo inferiores.

ARSENICVM, QVOD AVRIPIGMENTVM Latine dicitur.

Arsenici uis est caustica, utuntur eo & in pilis abolendis, quod si cuti diutius adhæserit, eam ipsam depascit, ustum uerò tenuius redditur.

ARTEMISIAE.

Artemisia utraq; secundo in ordine calefacit, siccat in primo, tenuis adeò substantia est ut renum calculos comminuat, & uteri fomentis rectè accommodetur.

ARTOS, ID EST, PANIS.

Panis illitus intensius digerit quàm triticum, ceu & salis & fermenti particeps. Nam ad extrahendum ea quæ altè hærent, fermentum idoneum est.

ASARVM.

Asarum similem acoro uirtutem habet, sed magis intensam.

ASBOLE, HOC EST, FVLIGO PICTORVM.

Fuligo qua pictores utuntur: ex uitrariis officinis sumitur, uim habet digerentem, adeoq; acrem, ut & urat & exedat, cæterum * adusta cum rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

* Dioscorides κατεάγματα hoc est rupta.

ASCALABOTES, ID EST, STELLIO TRANSMARINVS.

Ascalabotes animal ad reliqua sanè inutile est, sed scorpionum ictibus impositum opitulari ipsum tradunt: miscetur etiā uehementibus medicinis.

ASCLEPIAS.

Asclepias calida, sicca, & tenuis substantiæ, torminibus cum uino pota cōpetit, uenenatorum autem morsibus & maleficis mammarum muliebriumq; locorum uitiis illinitur.

ASCYRRHON.

Ascyrrhon in androsæmo expositum est.

ASPALATHVS.

Aspalathus dissimili constat uirtute acri & astringente, & utraq; siccante, idcirco & putredini & fluxionibus utilis est.

ASPARAGVS.

Asparagus petræus, aut myacanthinus abstergit utiq;, sed calore & frigiditate medius est, renes & iecur obstructa recludit, præsertimq; radices & semen. Item dentium doloribus medetur.

ASPLENON.

Asplenon tenue quidem est uirtute, non tamen calidum, hac utiq; ratiōe & calculos confringit, & lienes consumit.

ASTAPHIS, ID EST, VVA PASSA, QVAE staphis etiam dicitur.

Astaphis domestica concoquit simul & astringit, & leuiter discutit, syluestris aūt acris adeo est, ut pituitam per os educat, & uehemēter abstergat.

ASTER ATTICVS, SIVE INGVINALIS HERBA.

After atticus,quam alii herbam inguinalem uocant, ob hoc ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita, uerũ adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur,mixtæ eſt uirtutis,digerentis & refrigeratoriæ.

ASTRAGALVS.

Aſtragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt,ipſe non ignauiter deſiccat:ulcera itaq; uetuſta ad cicatricem perducit,& aluum fluentem radix in uino pota ſiſtit:plurimus in Phæneo Arcadiæ naſcitur.

ASPHALTVS, BITVMEN.

Bitumen ſiccat calefacitq; in ordine ſecũdo,quare ulcera cruẽta glutinat.

ASPHODELVS, QVAE HASTVLA REGIA dicitur Latinis.

Aſphodeli radix uim habet detergentem diſcutientemq;, concrematæ autem ipſius cinis calidior, ſiccior & tenuior euadit,quo fit ut pilorum defluuiis medeatur.

ATRACTYLIS, QVAM ROMANI ORCI tunicam dicunt.

Atractylis ſeu cnicum ſylueſtre ex ſpinoſorum genere habetur,ui ſiccante & mediocriter calida.

ATRIPLEX.

Atriplex humectat ſanè in ſecũdo,refrigerat in primo ordine,qua de cauſa uentrem quoq; emollit:ſemen ipſius ui pollet abſterſoria,unde ictericis ex iocinoris obſtructione accommodatum eſt.

APHACE.

Aphace lenticulæ modo aſtringit,ſed manducata ægrius concoquitur,ualentius ſiccat,mediocriter calefacit.

APHRONITRVM.

Aphronitri uis eſt diſcutere & abſtergere, ut non ſolum ſordida exterat, ſed etiam pruritui [quippe ſaniem diſſipat] medeatur,potum uerò ſtomacho nocet.

Oribaſius Galenusq; hoc adijciunt

APHROS, ID EST, SPVMA NITRI.

Spuma nitri proximam nitro facultatem obtinet,ſed tenuior ſubſtantia, ob quod & leuis,farinæ modo exiſtit.

ACHRAS, QVOD PIRVM AGRESTE DICITVR.

Pirum agreſte eandem piro domeſtico uirtutem habet, ſed magis intenſam,quapropter magnis uulneribus glutinandis eſt.

ABSINTHIVM.

Abſinthium calidum primo abſceſſu eſt,ſiccum tertio,aſtringenti,amara & acri ſimul donatum qualitate:qua bilioſos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit:quibus autem pituita redundat, hos propter aſtrictionem nihil iuuat:ſuccus ipſius,herba multo calidior eſt.

ENVMERATIO EORVM QVAE A' B incipiunt.

BALANVS MYREPSICA, HOC EST, glans unguentaria.

Quæ intra unguētariam glandē ceu carnosa sunt, abstergēdi incidendiq; cum astrictione uim habēt, eamq; ob causam denarii unius pondere cum mulsa pota, facile uomitiones cient, & inferiorem uentrē subducunt, cum posca uero laxandis extis accommodata sunt. item cutis uitia cum aceto peruncta exterunt. Cortex alioquin egregia astringendi uirtute pollet.

BACCHARIS.

Baccharis odorata est herba similis cinamomo, coronaria & acris: huius radicis decoctum meatus obstructos aperit, urinam & menseis citat, folia ipsius quum sint astringentia, fluxionibus opitulantur.

BALAVSTIVM.

Balaustium, syluestris punicæ flos est, ualide astringens, sicca & frigida facultate præditum, itaque summę cutis ulcera ad cicatricem perducit, & destillationes cohibet.

BALSAMVM.

Balsami, quod ueluti lignum est, siccat & calefacit in secundo ordine, subtilemq; habet substantiam, liquor autem multo tenuior est, fructus proxime hunc uirtute accedit, sed minus tenuis est.

BALLOTE, MARRVBIVM NIGRVM.

Ballote quod alii marrubinm nigrum dicūt, acris est & abstersoriæ facultatis, impositum cum sale rabidi canis morsibus medetur.

BATVS, RVBVS.

Bati fruticosum, abunde abstringit & siccat, qua de causa & uulnera committit, & defluxiones sistit, radix autem præter astrictionem, non parum etiam subtilis est, unde renum calculos confringere est idonea. fructus si maturus est, magis calefacit, simulq; mediocriter astringit, ac ideo cibo idoneus est, immaturus autem & acerbus est & ualide siccat, præsertim retorridus. Eadem etiam flos efficit.

BATRACHION, RANVNCVLVS HERBA.

Ranunculi quatuor sunt genera, omnia excellēter calida, sicca, acria, urentia, adeo ut ulcus cum dolore excitent: quibus si modice uraris, cutis uitia tantū exterunt, radix autē arida sternutamētis ciendis est medicamentū.

BATRACHI, RANAE.

Ranæ aduersus uirulentorum morsus in iusculo coctæ eduntur. Crematarum ranarum cinis maxime siccās redditus, sanguinis eruptiones sistit, & capillorum defluuiis cum pice liquida medetur.

BDELLIVM.

Bdellium tum Scythicum tum Arabicum scirros emollit, præsertimq; recentes, Arabicū uero urinæ ciendæ est, calculos comminuit maturatq;.

BETONICA.

Betonica herba est ramulis exilibus pulegio similibus sed tenuioribus, & propemodum si gustes, nullam qualitatem referentibus. Nascitur potissimum locis petrosis, qua & in renum medicinis utuntur. Est autē apud Romanos alia quædam betonica dicta, quam Dioscorides nominat cestron, alii uero psychrotrophon, eò quòd frigidis locis gaudeat, nihil simile cum prædicta habet, præter actionem: at ultra quòd urinam ciet, etiam aliis multis benefacit, potissimūq; radix ipsius, cum hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum subducunt.

BECHIVM, TVSSILAGO.

Tussilago, quæ Græcis bechion siue bechicon inde dicitur, quòd tusses & recta ceruice spirantes suffitu iuuet, cōstat ex calida aquosaq; substātia.

BLITVM.

Blitum esculentum olus est, humidum frigidumq; in abscessu secundo.

BVLBVS.

Bulbus esculentus amari simul & astringentis modice compos est, siccat glutinatq; uulnera, & abstergit. Qui autem uomitum cit, multo calidiorem uim repræsentat.

BOTRYS.

Botrys, quam alii ambrosiam, alii artemisiam dicunt, planta est insigniter odorata, hæc cum uino pota, subrecta ceruice spirātibus quos orthopnoicos appellant, succurrit.

BVBONIVM, INGVINALIS HERBA.

Bubonium in Attico astere dictum est.

BVGLOSSVM, LINGVA BVBVLA.

Buglossum humidum calidumq; temperamēto est, eamq; ob causam uino iniectum lætitiam animi conciliare dicitur.

BVNIVM.

Bunium quod alii arction appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis accommodatum, huic respondet & pseudobunium.

BVPRESTIS.

Buprestis animalculum est cantharidi simile, reponitur itaq; sicut & illa.

BVTYRVM.

Butyrum maturat digeritq; mediocriter in teneris corporibus, bubones igitur & parotides iuuat, gingiuas extenuat, & præsertim in infantibus *dentientibus, item humores ex inflammatione pectori infarctos, linctum concoquit.

*Oribasius: Infantiū dētitiōes si gingiuæ co illinantur, sine dolore promouet.

BVPHTHALMON, QVASI DICAS BOVIS OCVLVM.

Buphthalmon similem habet chamæmelo florē, sed multo maiorē acriorem q;, ideo & discutientē, adeo ut cerato mixtum duritias remolliat.

BRATHY, HERBA SABINA.

Sabina cupresso similis calefacit siccatq; in tertio ordine, tenuissima'que

est,extenuat & digerit pota,tũ in putredines cupresso similiter efficax est.

BRITANNICA.

Britannica astringit & conglurinat,syluestri lapatho specie similis,succus ipsius putredines os infestantes persanat.

BROMVS, AVENA.

Auena similem hordeo obtinet facultatem, siccat autem & modice citra corrosionem discutit, iam & nonnullius astrictionis compos est, unde & alui profluuiis subuenir.

BRYON THALASSION.

Bryon thalassion refrigetat simul & astringit, eoq; feruẽtes inflammationes illitum adiuuat.

BRYON.

Bryon,quod alii sphlãchnon dicũt,in quercubus & populis albis, piceisq; inuenitur, distrahendi simul & mollicdi uim moderatam obtinet,potissimum quod cedris adhæret.

BRYONIA.

Bryonia dicta est uitis alba.

INITIVM LITERAE G.

GALA, LAC.

Lac omne tribus constat substãtiis, caseosa,serosa,& pingui,quam copiosissimam bubulum obrinet, unde etiam butyrum efficitur. Serum ipsius uim habet abstergẽdi, unde & aluum subducit,si ipsum per decoctionem secernas, id quod caseũ refert & crassum est, magis obstruit,atq; ideo acrimoniam obtundit: coctum uero lac aut marinis calculis ignitis in ipsum iniectis,aut alio quodam modo,præsens fit remediũ dysenteriæ,& acrium in uentrem defluxionum. Cæterum lac totum ad acres oculorum fluores aliasq; acrimonias cõducit. At temperatissimũ lac, muliebre est, mox caprillum,hinc asininum,ouillumq;,postremo uaccinum.

GALE, MVSTELA.

Mustelę concrematæ cinis abunde digerit,ex aceto igitur illitus podagricos, & articularios dolores iuuat: inarefacta autem inueterataq; mustela comitialibus auxiliatur.

GALION.

Galion à coagulando lacte dictum est,aparinæ simile, siccandi uim,mediocremq; acrimoniam habet: flos eius ad sanguinis ex naribus eruptiones & ambusta congruit.

GALOPSIS, VEL GALIOPSIS.

Galopsis,quam alii galibdolon appellant,urticæ similis herba est, uerum maiorem habet * læuorem & odorem grauem, scirrosos tumores dissipat & emollit,item ad ulcera serpentia facit emplastri modo imposita.

* Dioscorides hoc ad folia refert.

GARVM.

Garum calefacit exiccatq́;, ac ideo aduersus ulcera putrida extrinsecus eo utuntur, præterea contra intestinorum tormina & coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniiciunt.

GENTIANA.

Gentiana radix efficax admodum est extenuare, perpurgare, abstergere, & meatus infarctos aperire.

GERANIVM.

Geranium id quod foliis respondet anemonæ, radicem habet esculētam, quæ cum uino denarii modo pota uteri inflatiōes dissoluit. altera geranii species ad medicinam inutilis est.

GE, TERRA.

Omnis terra desiccat: quæ uero alterius substātiæ expers est, etiā sine morsu id facitat si ignea quędam ipsi qualitas admixta sit, lotione hanc quoq; deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularū quæ siccari postulant, curationi accōmodata est: Aegyptio igitur luto utū tur contra aquas cutē subeuntes, & lienes induratos, item ad fungosos laxosq́; tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnia rubrica, quæ sphragis dicitur, siccat pariter & astringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præsentis antidoti uites habet, ulceribus malignis cū aceto aut uino medetur, sanguinis profusionem quamlibet sistit, intestinorum tormina finit, & depascentem dysenteriam intestino mulsa prius, deinde muria per clysterem eloto, persanat. Synopis rubrica uehementior quàm lemnia, emplasticis miscetur medicinis, & pota lūbricos interemit, sed multo lenior est samia, ceu glutinans & uiscosa, quare utendū ea est in his quæ leniri oporteat: omneis sanguinis excreationes, quacunq; parte erumpat, compescit. Selenusia & Chia maiore abstergēdi uirtute pollet, ideoq; mulienbus ad nitorem cutis & lęuorem in facie utilis est, ulceribus carnem & cicatricem inducit, præsertim ambustis. Cimolia mixtæ facultatis est refrigerantis discutientisq́;, idq; simplex & illota. lota uero magis refrigerat, & ambustis ex posca medetur. Ampelitis à uineis appellata est, quòd innascentes ipsis uermes enecet, siccat & discutit egregie citra erosionem. Cretica, aëria est, & sine morsu abstergit. Erethrias euidenter astringit, concremata uero sine rosione desiccat, præstātior uero est cinerea. Pnigitis similes cimoliæ uires repræsentat, sed colore nigrescit. Armenia, quam etiā bolum nomināt, summe desiccat, unde intestinorū torminibus, alui profluuiis, sputo cructo, tabi, spiritus difficultati ex humiditate, ulceribus humidis & pestilentialibus uitiis strenue opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: si febris adsit, cum aqua. Alana autem gleba armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet discutiēdi exedendiq́;, reprimit igitur supercrescentia ulcera & caua cum cerato mixto replet.

GERAS, SENECTVS ANGVIS.

Senectus anguis affatim siccat: aceto igitur subferuefacta, dentium doloribus medetur. Aspidis exuuium cum melle tritum delitumq́; oculorum aciem maxime iuuat.

GES ENTERA, TERRAE INTERTESTINA, seu uermes terreni.

Lumbrici terræ detriti neruorum uulneribus impositi, repente e uestigio mirabile adferunt præsidium.

GIGARTA, NVCLEI ACINORVM VVAE.

Nuclei acinorum uuæ desiccant ordine secundo, refrigerãt primo. quum itaq; abunde sint * acerbi omnibus alui uitiis fluidis, conueniunt.

* Græcum ψυχρᾶ habet, quod est frigidi, pro στρυφνὰ, hoc est acerbi, sic enim Galenus uidetur legere.

GINGIDIVM.

Gingidium calorem non adeo manifestum sortitum est, cæterum siccat in abscessu tertio, & astringit, qua de causa & stomacho utile est.

GLAVCIVM.

Glaucium astringit, sed ita ut etiam nonnihil gustanti sit ingratũ, manifeste refrigerat, eaq́; ui sacris ignibus non ualidis succurit.

GLAVX.

Glaux herba calida & humida temperamento est, unde ad lac generandũ efficax est.

GLECHNON, PVLEGIVM.

Pulegium calefacit, & extenuat uehementer, unde si illinatur ruborẽ excitat, & crassos uiscososq́; humores è thorace & pulmone emolitur.

GLOEOS, SORDES BALNEORVM.

Sordes balneorum calefaciunt modice, emolliunt, discutiunt, rhagadibus & condylomatis accommodatæ.

GLYCYRIZA, DVLCIS RADICVLA

Glycyriza tepidi humidiq́; temperamenti est, alicuius etiam astrictionis particeps, eoq́; non modo fauces exasperatas læuigat, sed etiam uesicę scabiei medetur: eadem sitim arcet.

GLYCYSIDE, PAEONIA.

Glycyside quam alii pentameron, nonnulli pæoniam uocant, radicẽ habet acrem & leuiter subamaram & siccãtem, cui etiam astrictionis nonnihil inest, quapropter mẽses ciet, renes & iecur purgat, instar amygdalæ pota cum uino: at si hoc austerum fuerit, alui quoq; fluores coërcet, adalligata uero puero, morbum comitialem abigit.

GNAPHALIVM, CENTVNCVLVS.

Centũculus dictus est gnaphalium. quòd foliis ipsius teneris loco tomẽti, gnaphalon dicitur, utamur. sunt autem calida & modice astringentia, atq; hinc ad intestinorum tormina cum uino austero bibuntur.

CONGYLIS, RAPVM.

Rapi & radix & semẽ flatulenta & semini creãdo sunt, ueneremq́; excitant.

CORDYLON.

Gordylon alii seseli appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis habile, radix ipsius cum melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

GYRIS, POLLEN FARINACEVS.

Pollen uirtute respondet amylo, sed calidior est.

GYPSVM.

Gypsum uim habet siccantem opplentemq́;, propter quam ad sanguinis ex naribus eruptionem conuenit temperatum cum candido oui liquore, ustum uim opplendi non similiter retinet, uerum magis siccat & repellit præsertim cum posca.

QVAE A' D INCIPIVNT.

DADES, TEDAE.

Tedæ acre quiddam habent, item uim concoquendi, & abstergendi nonnullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus si hoc aceto colluantur, succurrunt: at si mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam eclegmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

DAMASCENA.

Damascena, quum ad pruna uentum erit, exponam.

DAMASONIVM.

Damasonium abstersoriam quandam uim obtinet, qua calculos conterit, & * aquas in uentre collectas educit.

* Græce habetur οὖρα quod est urinas, nimirū pro ὕδατα hoc ē aquas.

DAVCVS.

Daucũ, quod & staphylinon dicitur, duplex est, cuius radix flatulenta est, & uenerē mouet. Syluestris dauci semen minime flatus creat, sed urinam & menseis eitat, quemadmodum & herba ipsa.

DAPHNE, LAVRVS ARBOR.

Lauri arboris folia siccant & calefaciunt insigniter, magis quoque fructus: radicis cortex amarus & leuiter astringens calculos comminuit, & iocinorosis opitulatur cum uino odorato triobolari pondere potus.

DAPHNE HERBA, LAVRVS ALEXANDRINA.

Daphne herba, quæ & Alexandria dicitur, calida, acris, & subamara est, idcirco menseis & urinas commouet: laureola uero, quæ daphnoides græcè nuncupatur, eiusdem facultatis est: tum chamædaphne, quasi dicas humilem laurum, quæ & ipsa commanducatur.

DERMA, PELLIS.

Pellis ouina recens detracta, calens adhuc iis qui flagris cæsi sunt circumposita, mirificè auxiliatur. At hipoppotami pellis combusta & cum aqua læuis imposita phymata discutit. At uiperæ pellis detrita impositaq́;, pilorum defluuia mirabiliter reficit.

DERMATA, HOC EST, PELLES SEV CORIA VETERUM CALCEAMENTORUM.

Coria ueterum calceamentorum crematorum cinerem reddunt ſiccatorium, unde ex calceis pedum attritibus nõdum inflammatis, ambuſtis intertriginibus, & tuberculis medentur.

DICTAMNON.

Dictamnum tenuius eſt uirtute pulegio, cætera ſimile. quod autem uocatur pſeudodictamnon imbecillius eſt.

DIONYSIAS.

Dionyſias dicta eſt in androſæmo.

DIPHRYGES.

Diphryges mixtæ eſt facultatis: habet enim quippiam aſtringẽs & mediocriter acre, ideoq; malignis ulceribus præſens eſt remedium.

DIPSACOS, QVOD LABRVM VENERIS DICITVR.

Dipſaci ſpinæ radix in ſecundo ordine deſiccat, nonnullam uerò abſtergendi uim ſimul obtinet.

DORYCNIOM.

Dorycnion ſimile temperamento eſt papaueri & mandragoræ, immodice refrigerans: ſiquidem modicum torporem inducit: copioſius aſſumptum interimit.

DRACVNTIVM, DRACVNCVLVS.

Dracuntium ſimile quiddam aro habet, ſed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq; eſt. Item aſtrictionis nonnihil habet coniunctũ. Radix ipſius pota uiſcera purgat, & peruicacium ſeu malignorum ulcerum excellentiſſimum eſt remedium: folia reſpondent: fructus ualentior eſt.

DRYOPTERIS, FILICVLA.

Filicula dulcis, acris, & leuiter amara eſt: radix acerba eſt, cæterum uim habet exedentem, qua & pilos abolet.

DRYS, QVERCVS.

Quercus & folia & fructus ſiccante & tepida ui pollẽt, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medẽtur: at quod ſub glandis corio & circa fructus carnem membranę ſimile includitur, ualẽtius aſtringit: eoq; ad fluxum muliebrẽ, alioſq; fluidos morbos exhibet.

QVAE AB E INCIPIVNT.

EBENVS.

Ebeni ligni uis eſt excalfactoria, deterſoria & ſubtilis, quapropter quæ pupillas obſcurant abſtergere creditur, aliiſq; ocularijs miſcetur medicinis.

ENCEPHALOS, CEREBRVM.

Cerebrum leporis coctum cõfricatum, comeſtumq; infantiũ dentitionibus utile eſſe fertur: nõnulli uerò tremoribus ſuccurrere manducatũ, literis prodiderunt. At galli cerebrũ cum uino potum ad uenenatos morſus efficax eſſe Dioſcorides pronuntiat, & ſanguinis è cerebri membranis eruptionem cohibere. Cameli cerebrum Galeno authore ſiccum cum aceto

potum,comitiales perſanat.Idem facit muſtelæ cerebrum. Hirundinum cum melle in oculorum ſuffuſiones efficax eſt.Cerebrum ouillum ſimiliter præparatum infantium dentitionibus exactè opitulatur.

ELAEA, OLEA.

Oleæ ramuſculi quantum aſtringunt tantum etiam refrigerant, fructus qui exactè maturuit,moderate calidus eſt,immaturus maiorẽ tũ aſtringendi tum refrigerandi uim repræſentat.

ELAEA, HOC EST OLEA, AETHIOPICA.

Oleæ æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui ſimilis,uires habet exterſorias,quare ad cicatrices,albugines,hebetudinesq; oculorum ea utuntur, & ad dentium dolores,ſi cauis ipſorum iniiciatur,efficax eſt: nonnulli uerò ſyluaticam eſſe hanc oleam aſſerunt.

ELAEON, OLEVM.

Oleum ex oliuis drupis dulce calidũq; mediocriter eſt magis humectans: at quod immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellant,aſtrictionis particeps eſt tantæ quantæ etiam frigiditatis.Elotum uerò oleum morſu ac roſione caret.uetus quanto diutius reſeruatum tanto acrius calefacit diſcutitq;,præſertim ſi iam inde ab initio tenue extiterit:iudicatur autem id,ſi purum ſit,pellucidum:ſi paucum magnam corporis partem inũgat,& ex facili cutem penetret combibaturq;:huiuſmodi nimirũ eſt Sabinum:quod autẽ ex agreſti olea funditur,abſtergit ſimul & aſtringit,ſqualidiſſimũq; id eſt in omni oleorũ genere.ricininum uerò æquales ueteri uires obtinet: reliqua uerò nempe ſeſaminũ aut raphaninũ & quæ eius ſunt generis,pro ſubſtãtiis ex quibus conſtãt,uires quoq; diuerſas præ ſe ferũt.

ELAEOMELI, OLEOMEL.

Oleum in Syria ex trunco quodam arboris emanat craſſius melle & dulcius,quod inſtat duorum cyathorum potum cum aquæ hemina,crudos humores bilioſosq; ex aluo educit:qui uerò id bibunt,torpeſcunt, quod excitandum non eſt, ſed excitari ipſi debent.

ELATERIVM.

Elateriũ ſuccus ſylueſtris cucumeris fructus appellat,in ſecũdo ordine calefaciẽs,quod menſes prouocat,fœtus appoſitu propter ſummã amaritudinẽ necat,euacuationẽ etiã ex naribus cum lacte inſtillatũ molitur:ab inferioribus partibus inditũ, pituitam, nonnunq̃ etiam ſanguinẽ extrahit.

ELATE, ABIES.

Abies arbor calefacit ſiccatq; nigræ populo ſimiliter:de reſina ipſius in reſinarum ſermone agemus.

ELATINE.

Elatine herba eſt parietariæ ſimilis, mediocri frigiditate & aſtrictione donata.

ELAPHOBOSCVS.

Elaphoboſcus uirtutis eſt calefactoriæ & ſiccæ in ſecundo abſceſſu, ſubſtantia tenuis.

ELELISPHACVS, SALVIA.

Saluia euidenter calefacit & leuiter aſtringit.

HELENIVM, INVLA CAMPANA.

Helenium calidum eſt & ſiccum cum excrementitia humiditate, quare & eclegmatis temperatū infarctos thoraci humores educit, ac particulæ ex eo ruborem contrahunt.

ELEOSELINON, PALVSTRE APIVM.

Eleoſelinon in aquoſis natum locis idem poteſt quod hortenſe apiū, licet maius ipſo exiſtat.

ELEPHANTVS.

Elephanti ex ungue ramenta ſi illinantur, reduuiis proſunt: item oſſium dentiumq́; ipſius quum ſint ſiccæ facultatis & abſterſoriæ, huiuſmodi miſcentur medicamentis.

HELCYSMA, ARGENTI RECREMENTVM.

Helcyſma argenti eſt excrementum, uiribus plumbagini reſpondēs: quippe aſtringit ſimul atq; extrahit, quò fit ut emplaſtris fuſcis & iis quæ cicatricem ducunt, admiſceatur.

HELLEBORVS, VERATRVM.

Veratrum utrunq; calefacit & deſiccat in tertio abſceſſu, item acre eſt & abſterſorium, unde etiam ad leproſa cutis uitia conuenit: nigrum uerò ſi fiſtulis inſeratur tribus diebus callum exterit.

HELICHRYSON.

Helichryſon alii chryſanthon, alii amaranthū appellāt, coronarius eſt frutex, coma aurū referente, quæ cum uino pota urinæ anguſtiis, ſerpentium morſibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata eſt, menſeis educit, ſanguinem coactum ex mulſo pota diſſoluit, & deſtillationibus auxiliatur.

HELXINE, PARIETARIA.

Helxinem alii perdicium, alii parthenium, quidam ſideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius eſt abſtergere, ac leuiter aſtringere, cum humiditate ſubfrigida.

HELXINE.

Helxine quæ & ciſampelus dicitur, uim habet diſcutiendi.

ELYMVS, QVAE ET MELINE DICITVR, Latinis panicum.

Panicum ſimile eſt milio, ſiccans refrigeransq́; extrinſecus illitum, cæterum & alui fluores deſiccat.

EMPETRON.

Empetron, quòd ab aliis praſoides nominatur, pituitam & bilem purgat. eſt etiam ſalſum, quare abſterſionibus accommodatur.

EPITHYMVM.

Epithymum in tertio abſceſſu ſiccat & calefacit,thymo efficacius.

EPIMEDIVM.

Epimedii uirtus eſt mediocriter frigida cum humiditate aquoſa, quod ſi illinaſ,mammas rectas conſeruat, dicitur etiam ſterilitatem potu facere.

EPIMELIS.

Epimelis, quæ etiã ab Italicis ruſticis uocaſ unedon, malus eſt ſylueſtris, cuius fructus acerbus & ſtomacho inimicus eſt,capitiq; dolorẽ mouet.

EPIPACTIS.

Epipactis,quæ & elleborine appellatur,aduerſus uenena & iocinoris affectus bibitur.

EREBINTHVS, CICER.

Cicer conſuetum legumen flatus creat,ualentis materiæ, aluum facilem reddit,urinam mouet,lacti ſeminiq; generando accõmodatum,idem mẽſeis elicit:at crios appellatum,hoc eſt,arietinum,aliis magis urinæ ciendę eſt,decoctum ipſius pręſertim nigri calculos quoque in renibus conterit: quod orobiæum ab eruo uocatur, calidius his eſt & ſubamarum. Sylueſtria quouis modo domeſticis ſunt ualidiora.

ERIA, HOC EST, LANAE SORDIDAE.

Lanæ ſordidæ reſperſionibus utiles ſunt,nam pinguedo ipſarum, quã œſypon Græci appellant, butyri modo concoquit: at quæ ſordibus carent materiæ rationem duntaxat obtinent:concrematę uim habent acrem,calidam,ſiccam ſimul & tenuem, ut etiam flaccidas cum humiditate,ulcerum carnes protinus abſumant.

ERICE.

Erice ui pollet diſcutiẽte citra roſionem,ſed flore ipſius potiſſimum,& foliis utendum eſt.

ERINOS, QVOD LATINE OCIMVM AQVATICVM dicitur.

Erinos aquatica herba eſt, cui⁹ ſeminis denarii duo cũ mellis denariis quatuor illiti,oculorũ fluxiones ſiſtunt,ſuccus aurium doloribus benefacit.

HERMODACTYLVS.

Hermodactyli radix & per ſe, & ipſius decoctum uim habet purgandi,priuatim & arthriticis tunc quum humores defluunt exhibetur, uerum ſtomacho nimis quàm aduerſatur.

HERPILLVM, SERPILLVM.

Serpillum calefacit,ut & urinam & menſtrua commoueat.

ERYTHRODANON, QVAM ROMANI RVBIAM paſſiuam uocant.

Erythrodanon rubra tinctorum radix eſt,acerba amaraq;,lienem,iecur & renes ita purgat, ut cruenta quoque per urinam & menſeis euocet:ac cutis uitia rancida abſtergit.

ERYSIMON.

Eryſimi ſemen igneum calefactoriumq; eſt, naſturcio ſimiliter, quare in fermento toſtum, thoracem purgat in eclegmatis aſſumptum, duritiasq; emollit, & cæcos cancros illitu adiuuat.

EVZOMON, ERVCA.

Eruca & ipſa priori ſimilis temperamento, flatulenta eſt, ob quod ad uenerem inſtigat, ſemen ipſius urinam quoque mouet. Cæterum ſylueſtris domeſtica ualentior eſt.

EVPATORIVM.

Eupatorium tenuem uim & incidentem ſine conſpicuo calore habet, qua iecur obſtructum expurgat, eſt & nonnullius aſtrictionis particeps.

EVPHORBIVM.

Euphorbium adurentē uim ſortitū eſt ſubtileq;, aliis liquoribus ſimiliter.

EPHEMERON.

Ephemeron nō uenenum illud ſed quod iris ſyluatica nominatur, miſtæ poteſtatis eſt, & repellentis ⌞& diſcutientis per halitum.⌟ ⌞Additum ex Galeno.

ECHIDNA, ID EST VIPERA.

Viperæ carnes calidæ & ſiccæ temperatura euidenter exiſtunt, quę corpus totum per cutem expurgant, hinc multi quos elephantia male habebat, eſu potu'ue ipſarum conſanuerunt: quę in maritimis aliiſq; locis aridis degunt, magis ad ſitim faciundam ſunt efficaces.

ECHINVS HERBA.

Echinus herba quædam acerba eſt, quæ repellat & ſiccet.

ECHINVS, ERINACEVS.

Erinacei terreſtris fel, pilos defluētes glutinat, caro eius inueterata ualidè diſcutit exiccatq;: pota igiẗ elephāticis, malo habitu ꝑditis, & aliis plurimis auxiliaẗ: pellis ipſius cōcremata uehemētius ſiccat & digerit, capillorū defluuia cum pice liquida perunċta ſanat. Marini erinacei quod eſui idoneū eſt, urinam citat, & aluum reddit facilem: teſta cremata terreſtri reſpōdet.

ECHION.

Echion alii doriada, nōnulli alcibiadion uocant, ſpinoſa herba eſt, quæ nō modo à ſerpente commorſis cum uino pota auxiliatur, ſed præſumentes quoq; percuti non patitur.

HESPEMA, SAPA, SEV PASSVM.

Heſpema muſtum decoctū, quod alii ſiræon appellant, calefacit modicè & concoquit, eſt autem medicamentum & emplaſticū, & roſionis expers.

QVAE A' Z INCIPIVNT.

ZEA.

Zea tritico uiribus reſpondet, medium inter calorem & ſiccitatem obtinens, leuiter exiccat, necnon obſtruit.

ZINGIBER.

HEPAR, IECVR.

Iecur rabidi canis toſtum aſſumptumq́;,iis qui ab eo commorſi ſunt ſubuenire fertur. Caprilli iecoris toſti humor tenuis,ſanieſ'ue luſcioſos iuuare inſtillata: uaporq́; eius decocti oculis recipi iubetur: idem iecur aſſum manducatum, comitiales coarguit. Idem præſtare & hircinum ferunt. Ad hæc lacertæ iecur dentibus corroſis impoſitum, dolorem ſopit. Item lupinum,medicamini hepatico quod conſtat eupatorio iniicitur. Aſininum toſtum comitiales, ſi ieiuni id manducent,adiuuat. Apri iecur recẽs inarefactum tritumq́; cum uino,ad ſerpentium morſus bibitur. At mergi hepar ſiccum epotum,calculos eiicit.

ERIGERVM, SENECIO HERBA.

Senecio mixtas habet uires,refrigerat & modice diſcutit.

ERYNGIVM.

Eryngium calefacit quidem non manifeſto,ſiccitatis autem haud obſcuræ nec modicæ particeps.

QVAE A' TH INCIPIVNT.

THALASSION HYDOR, AQVA MARINA.

Aqua marina acris,calfactoria mediocriter, deſiccãs,& pota ſtomacho cõtraria eſt,uẽtrem turbat,pituitamq́; educit:ſi calida ſuperfundatur,extrahit & digerit.

THALIETRVM.

Thalietrum ſiccandi uim ſine roſione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

THAPSIA.

Thapſia acris eſt, & ualẽter cum humiditate calefacit:ex alto igitur trahit inſigniter,attractumq́; eadem diſcutit.

THEION, SVLFVR.

Sulfur trahendi & ipſum uim obtinet,calidũ & ſubſtantia tenue,ut aduerſus pleraq; uirulenta animalia reſiſtat, præſertim turturem marinum,draconemq́;,uel ſiccum inſperſum,uel ſaliuę quoq; miſtum,uel urinæ pueri, uel oleo,uel melli:item ſcabioſa corporis uitia mirifice perſanat.

THERMOS, LVPINVM.

Lupinum, eſculentum quidem obſtruendi uiribus pollet: amarum, abſtergit,diſſipat,& ſine morſu deſiccat,lumbricos occidit illitum & potum, uiſcera purgat cum ruta & pipere, potu etiam cutis uitia extergit, tumores diſſipat, cum oxymelite illitum: ſylueſtre autẽ amarius eſt & omni ex parte ſatiuo ualentius.

THELYPTERIS.

Thelypteris,quam nõnulli nymphẽa uel ptelin appellãt, filici ſimilis facultate, quæ cum uino pota latos & teretes uẽtris lumbricos interimit,fœtum in utero corrumpit:folia ipſius manducata aluum emolliunt.

THLASPI.

Thlaſpi ſemē eſt uiribus acre, ut inteſtinos abſceſſus potu rūpat, menſeis prouocet: ab inferioribus partibus iniectū coxarū dolores finit, cructa uacuat, ac alioquin ſupra infraq; bilioſa inſtar acetabuli potum, expurgat.

THRIDAX, LACTVCA.

Lactuca olus eſt non ſumme frigidū humidum'ue, ſed pro fontanæ aquę temperamēto, quapropter calidis inflammationibus cōuenit, præterea ſitim potu reſtinguit, & geniture fluorē cohibet: Syluestris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerum ſucculentior exiſtit.

THYMVS.

Thymus in tertio ordine calefacit & deſiccat, glutinoſos craſſoſq; humores incidit.

THYMBRA.

Thymbra agreſtis quidem eadem quæ thymus præſtat, hortenſis autē in omnibus quidem imbecillior, ſed ad cibum laudatior.

THYMELAEA.

Thymelæa, unde granum cnidium fit, ſimileis ei uireis obtinet.

QVAE AB I INCIPIVNT.

IDAEA RADIX.

Idæa radix guſtu acerba & uiribus, ſanguinis eruptionibus & rheumaticis affectibus, tum pota, tum extrinſecus impoſita accommodatur.

HIDROS, SVDOR.

Sudor per ſe contrahere efficax eſt, miſcetur autem in palæſtris exercitantium ſordibus, quibus aſtringēdi uis dūtaxat ineſt, ac redditur totum diſcuſſorium. Mammis igitur inflammatione tentatis efficax eſt remediū, & feruori ipſarum reſtinguendo: bene facit etiam bubonibus: at ſi fuerint ſicciores, cum cyprino, aut roſaceo emolliri debent.

IXOS, VISCVM.

Viſcum calefacit cum acrimonia, humores ex alto ualide elicit, & thapſiæ modo diſcutit, hac tamen multo eſt ignauius.

ION, VIOLA.

Violæ folia aquea frigidaq; ſubſtantia præpollenti conſtant.

IOS, AERVGO.

Aerugo acrem guſtu qualitatē præ ſe fert, item digerit, cōſumit, inciditq; non tenerā modo, ſed duram quoq; carnē: at ſi momentū ipſius cerato copioſiori miſceas, medicamentum fiet quod citra roſionem abſtergat.

HIPPOCAMPVS.

Hippocampus marinum animal eſt, cuius concremati cinis cum liquida pice pilorum defluuia, Græci uocant alopecias, explet.

HIPPOLAPATHVM, GRANDIS RVMEX.

Hippolapathum in paluſtribus locis naſcitur, lapatho conſimile.

HIPPOMARATHRON.

Hippomarathrum cachryi proximum, magis quàm marathrum desiccat, unde & aluum fluentem sistit, & calculos cōfringit, menseisq́; mouet: semen ipsius coriandro respondet, sed illo imbecillius est.

HIPPOPOTAMVS.

Hippopotami, quod est equi fluuiatilis, testiculus aridus potus ad serpentium morsus efficax est.

HIPPOSELINON.

Hipposelinon cum apio domestico uirtute cōuenit, nisi esset imbecillius.

HIPPVRIS, CAVDA EQVINA.

Hippuris astringentē cum amaritudine qualitatē possidet, eoq́; ualēter simul & sine morsu desiccat, ac uulnera maxima committit, intestinorū ramicibus opitulatur, & uitiis fluore infestantibus cum uino pota medetur.

HIPPOPHAES, LAPPAGO.

Hippophaēs, quod alii hippophyes uocant, quo uesteis expoliunt surculosus frutex est, è cuius radice thapsię modo liquor colligit, qui cum erui farina instar denarii datus, bilem ac pituitam purgat: item totus ipse frutex siccatus ad purgationes accommodatur.

IRIS.

Iris affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis substātia, * tussi utilis, humores in pectore contumaces extenuat, torminibus medetur, sordida ulcera purgat, cum mulsa pota aluum inanit.

* Impressū exemplar [illegible] pro [illegible].

ISATIS.

Isatis domestica qua tinctores utūtur, siccandi uireis & astringēdi habet. his etiā magna uulnera in duris glutinat corporibus, sanguinē erumpentem cōpescit, laxos tumores discutit, ac omnibus malignis ulceribus resistit. Syluestris autē quū magis rodat, magisq́; ideo siccet, ualentius aduersus humidas putredines pugnat, ad cætera deterior, ut quæ immoderatius mordeat: cęterū ob uirium uehementiā lienosis quoq́; utiliter adhibetur.

ISOPYRON, AVT PHASIOLVM.

Isopyrum phasiolum' ue semē amarum ac modice acerbum occupat, ob quod crassos glutinososq́; humores & abstergit & incidit, sic ut corpora contrahat stringatq́;, hinc etiā quæ alte desidēt expurgat, excreationibus sanguinis non inefficax.

ITEA, SALIX.

Salicis & folia & flos facultate cōstant quæ citra rosionem siccet, tum quæ nonnihil etiam astringat, cortex autē paulo siccior est, cuius perusti cinis ex iis habetur quę uehementer exciccent, quippe clauos & myrmecias, cū aceto exterit.

ICHTHYOCOLLA, GLVTEN PISCIVM.

Ichthyocollę uis est opplere & siccare. recte miscetur emplastris glutinantibus, & iis quæ ad lepras, & irrugationem leuoremq́; uultus cōficiuntur.

QVAE A C INCIPIVNT.

CANCANVS.

Cancani radix modice ſiccat,& ſine morſu,illitionibus accõmodata,quare cum uino ſubacta tragacanthæ & dulcis radiculæ modo,linctaq́; , arteriæ ſcabritiem iuuat.

CANCAMVM.

Cacamum lachryma eſt arboris in Arabia, myrrhæ ſimilis,odore grato, qua etiam ad ſuffitum utuntur. uis eius eſt obeſos extenuare , abſtergere, & aperire obſtructa.

CADMIA.

*Galenus botryitin tenuiorē, placitin craſsiorem ponit.

Cadmia utraq; ſiccat, ſed quæ botryitis quaſi acinoſa appellatur, * craſſioris eſt ſubſtãtiæ, placitis autẽ dicta, tenuioris. Cæterũ cõcremata cadmia ſine morſu deſiccat,abſtergit,cõcaua ulcera explet,oculisq́; & toti corpori utiliter adhibet : at humida maxime ulcera in corporibus molliuſculis, eiuſmodi cadmia ſanat,in durioribus efficacium magis uſus eſt.

CACALIA.

Cacalia uiribus & uſu cum cancano conuenit.

CALAMAGROSTIS, GRAMEN ARVNDINACEVM.

Calamagroſtis ſiccat, hinc ſuccus decoctumq́; radicum ipſius ocularíis miſcetur medicinis,ſemen urinam cit,& ſtomacho benefacit.

CALAMINTHA, NEPITA.

Nepita tertio ordine calida & ſicca tẽperamento eſt, tenuis acrisq́;,menta longe ualentior,ſiquidẽ eſt ueluti ſylueſtris menta:facile igit quæ alte hærent ad ſe trahit,ſudores mouet,totũ corpus digerit, ac rigores febriũ qui circuitu remeant,finit, extrinſecus cum oleo infricata ſtrenue. quinetiam coxarum dolores ſoluit, & uitioſos humores in cutẽ erũpentes abſtergit.

CALAMVS.

Calamus odoratus in ſecundo ordine calefacit & ſiccat,ineſt ei quippiam & ſubtile & aſtringens,urinam itaque citat,& ſtomachicis, tum quæ utero & iocinori faciunt medicinis temperatur. Calamus autem phragmites extergit,folia ipſius uiridia mediocriter refrigerant,cortex crematus calefacit ſiccatq́; in tertio abſceſſu:radicem cum bulbis illitam ſpicula & aculeos extrahere aſſerunt.

CAMPAE, ERVCAE OLERVM.

Erucæ olerum cum oleo inunctæ,tutos à uirulentorum animalium morſibus conſeruare dicuntur.

CANTHARIDES.

Cantharides quæ in tritico reperiũtur luteis trãſuerſim cingulis inuolutę, aceti ferueſcẽtis uapore ſuffocatæ,ad plurima utiles reddũtur,quippe ungues ſcabros cum cerato eiiciunt , clauis ſcabioſisq́; affectibus opitulãtur, iam uero & exedentẽ urentemq́; uim habent : nonnulli uero etiam medi-

camentis urinā prouocātibus momentū ex ipſis admiſtū exhibuerūt.

CANNABIS.

Cannabis ſemen flatus diſcutit, itaq; ſiccat ut & geniturā exareſaciat, ſuccus ipſius uiridis ad auriū dolores ex obſtructione creatos efficax eſt.

CANOPON.

Canopon ſambuci flos eſt, de quo prius dictum eſt.

CAPNION, SECVNDVM ALIOS CAPNOS, FVMARIA.

Fumaria inde nomen ſortita eſt quòd ſuccus ipſius copioſas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem: acris amaraq́; eſt, unde urinas bilioſas liberaliter prouocat, iocinoris obſtructioni languoriq́; medetur, ſtomachum confirmat & aluum emollit.

CAPPARIS.

Capparis radix extergit, probe purgat, incidit, diſcutitq́; tum amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate contrahit, ſtringit & denſat, quapropter lienes induratos & pota & extrinſecus impoſita, iuuat, menſeis promouet, pituitam per os educit, maligna ulcera ſanat, dētium dolores ſopit, tumores digerit, & uitiligines, quas alphos dicunt, auriū uermes enecat: folia autem & fructus ſimilem quidem, ſed imbecilliorem uim poſſident.

CARDAMVM, NASTVRTIVM.

Naſturtii ſemen ſinapis modo urit, unde etiam illitum cutem exaſperat: cæterum craſſos humores, cum aliis potum incidit, herba uero arida uiribus reſpondet, humida moderatior, ideoq́; crudam ipſam aſſumunt.

CARDAMOMVM.

Cardamomum acre quidem & ipſum eſt, uerum naſturtio inualidius: cō pos eſt etiam nonnullius amaritudinis, qua lumbricos interemit, & ſcabiem cum aceto exterit.

CARIS.

Caris in pollinem detrita & cum radice bryoniæ pota, lumbricos occidit.

CANCRI.

Cancrorum concrematorum cinis, fluuiatilium ſane ſiccat, erinaceorū & cochlearum modo, at totius ſubſtātiæ proprietate, canis rabidi morſibus potu mirabiliter efficax eſt: marinorū cinis eximia donatus ſiccitate his quidem non conuenit, ſed iis qui magis ſiccari deſiderant, proficit. fluuiatilis cancer tritus ſi illinatur, ſpicula & aculeos eiicit.

CAROS.

Cari ſemen & ſiccat & calefacit in tertio ferè gradu, flatus digerit, urinam mouet, idq́; non ſemen duntaxat, ſed etiam tota planta.

CARPESIVM.

Carpeſium odoratū eſt & tenue, uiſcera obſtructionibus liberat, urinas mouet, & renes calculo laborantes purgat.

CARYA, NVCES.

ſertimq́; demortuas ſiccat & à putredine aſſerit, pediculos, pulices, aſcaridas, & aurium uermeis interficit, aliaq́; plura facit.

CENTAVRIVM.

Centaurii maioris radix acris, calida, & terreæ aſtrictionis compos eſt. mēſeis itaq; promouet, fœtus corrūpit, mortuos eiicit, uulnera glutinat, ſanguinem ſpuentibus, & reliquis pectoris uitiis præſens eſt remedium. Minoris centaurii radix inefficax eſt, coliculi ualidè & citra morſum * ſiccant, unde non ſolum ad quæ maius centaurium ualet, ſed etiam coxendice laborantibus, ipſius decoctum inferius iniectum, bilioſa uacuat, nonnunq̄ & cruenta, quum plus proficit.

* Impreſſū exēplar, calefaciūt. Galenus ſcripto cōſentit,

CERAS, CORNV.

Cornu caprillum hircinumq́; concrematum denteis nitidos reddit, gingiuas humēteis compeſcit. Cerui cornu cum uino maceratum tritumq́;, deinde circumlitum mobileis ſiſtit denteis, crematū: mox lotum, inteſtinorum torminibus cœliacis, ſanguinem expuentibus, & felle ſuffuſis, duorum cochleariū inſtar auxiliatur: miſcetur etiam ocularijs medicinis. Taurinum cornu cum aqua potum, ſanguinis eruptiones cohibet.

CERASIA.

Ceraſia dulcia quidem citius dilabuntur, auſtera ſtomacho utiliora ſunt, acida uerò, ob incidendi uim quā habēt pituitoſis excrementoſisq́; ſtomachis proſunt, gummi uero ceraſi arboris fauceis exaſperatas leuigat, & calculo laborantibus cum uino potum ſuccurrit.

CERATONIA ARBOR.

Ceratoniç fructus quç ceratia dicuntur, ſiccandi & * refrigerandi uirtutis, nonnullius etiam dulcedinis particeps eſt.

* Galenus aſtringendī,

CEPHALE CAPITA.

Menarum ſalſarum capita cremata, uim ſiccandi non admodū acrem acquirunt, hinc ſedis rimas & guttur diu induratū ſanant. Smaridis caput totum combuſtū ad pilorū defluuia cū adipe urſino proficit. Idem præſtat etiā muris caput crematū cum melle. Milui aridū ſine plumis, modo qui tribus digitis cōprehendi queat, cū aqua potū ani dolores finit. Lacertç uerò caput aculeos educere tradūt, myrmecias, uerrucas, & clauos exterere.

CECIS, GALLA.

Galla omphacitis, id eſt, immatura medicamentum eſt affatim aſtringēs, eamq́; ob cauſam ſiccat, fluxiones repellit contrahitq́;, laxa ſtringit, & parteſ imbecillas firmat, fluidisq́; omnibus affectionibus accommodata eſt: ponitur autem in tertio ſiccantium ordine, ſecundo refrigerantium. Altera quæ flauo colore inanis magnaq́; eſt, non tantam in ſiccando & aſtringendo habet efficaciam, ſedis inflammationes & procidentias excocta iuuat: gallæ uerò combuſtæ & aceto reſtinctæ, ſanguini ſupprimendo ſunt.

CEPAEA.

Cepæa portulacę similis est, folia ipsius contra uesicæ scabies utiliter bibũtur, radix cum asparago, quem myacanthinum appellant, pota, urinæ stillicidia, quæ oppleto urinario meatu fiunt, abigit.

CERA.

Cera quum temperata sit, reliquorum medicamentorum materia efficitur, ipsa uerò per se ex iis est, quę leuiter abstergunt, nam & digerentem & calidam uim exiguam obtinet.

CERICES, BVCCINA.

Buccinorum testa concremata excellenter desiccat citra rosionẽ, unde ulceribus maleficis accõmodatur, at in iis quæ putredinẽ experiuntur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipsis utendum est. oleum in quo ueluti caro ipsorum adhuc uiuentiũ excocta sit, auriũ dolores si instilletur, discutit.

CICI, RICINVM.

Ricini fructus quemadmodum purgat, abstergit, digerit, sic etiam foliũ, sed imbecillius: de oleo tractatum est.

CINNABARIS.

Cinnabaris acreis mediocriter uires habet, item nonnihil astringentes.

CINNAMOMVM.

Cinnamomi uis est summè tenuis, nõ item æque calida, sed tertii ordinis, nihil autem ex iis quæ parem ipsi calorẽ referunt adeò siccat, propter substantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomum est, quod nonnulli pseudocinnamomum uocant.

CIRCAEA.

Circæa radix calida est & odorata, quę cum uino pota fœminarum locos purgat: semen in sorbitione sumptum lac generat.

CISSERIS, PVMEX.

Pumex absterforius est præsertim dentium, nõ modo uiribus, sed etiã scabritie, coniicitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ sunt, item in ea quæ cutis labes exterunt. Crematus tenuior quidem sed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

CISTOS.

Cistos aut cissaros frutex est astringens & modice frigidus uirtute, folia ipsius & germina adeò siccant, ut etiam uulnera conglutinẽt: at flores quũ in secundo fere gradu sicciores sint, intestinorum torminibus, aliisq; fluidis uitiis accommodati sunt: extrinsecus illiti, putrida ulcera compescũt.

CISSOS, HEDERA.

Hedera contrariis constat uiribus, ut quæ astringat & refrigeret. Item acris est & calida, aqueæ substantiæ & tepidæ quum uiridis est, particeps: cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis, ambustis & lienosis salutariter adhibentur, succus ipsorum naribus ad pituitam educendam infunditur. item diuturnis aurium defluxionibus succurrit: lachryma hederæ, ut quæ

acrior fit pediculos enecat,& pilos abolet.

CITRIVM, QVOD ET MALVM MEDICVM DICITVR.

Citrii medium acidum aut qualitatis expers est,in quo semen tertii refrigerantium siccantiumq; ordinis habetur, cortex siccat in secũdo quidem abscessu,sed nõ item refrigetat,acri uirtute prȩditus:caro ipsius crassi succi est,pituitȩ generandȩ apta,& frigida:semen digerit,& in secũdo ordine desiccat,folia arboris siccandi discutiendiq; uim reprȩsentant.

CICHORIVM, INTYBVS SYVESTRIS.

Cichorium picris'ue tanq̃ syluatica seris est,refrigerans siccãsq; in primo abscessu:habet etiã uim astringendi,qua ad hepaticas dysenterias cõuenit.

CLEMATIS.

Clematis qbusdã daphnoides, aliis myrsinoides, nõnullis polygonoides, sarmẽta habet oblõga,crassitudine iunci quẽ holoschœnũ dicũt, foliũ ue rò lauri,siccãdi uirtute pollet,qua alui fluores,quã diarrhiã dicunt,intestinoꝝ tormina,& dentiũ dolores finit:cõtra uenenatorũ morsus recte impo nitur.

CLEMATIS ALTERA.

Clematis altera arboribus smilacis hederȩ modo circumuoluitur, acri & caustica facultate donata, huius fructus cum aqua potus, pituitam & bilẽ per inferiora educit.folia autem ad lepras arcendas illinuntur.

CLINOPODION.

Clinopodii uis est calida siccaq;,nõdũ uero adurẽs, sed tertii ferè ordinis.

CNECVS.

Cneci semine ad purgãdam aluum duntaxat utimur, si quis extrinsecus eo utatur,tertii siccantium ordinis erit.

CONCHYLIA.

Conchilia buccinis facultate proxima sunt.

COELIA, VENTER.

Vẽter mergi,aut recẽs coctus,aut inarefactus,esu stomaho utilis esse dicitur:similiter etiam gallinarum interior alui membra sicca potui data:uerum Galenus experimento falsum utrunq; se inuenisse scribit.Palũbi uero auis uentrem paulatim potum calculos per urinã elicere,testis est Dioscorides.Mustelȩ aluus pota contra quȩlibet uenenata amuletũ dicitur.

COCCOS CNIDIOS, GRANVM GNIDIVM.

Granũ gnidiũ fructus est thymelȩȩ,nõ chamelȩȩ,ut quidã opinati sunt, acri & adurẽte facultate prȩditus, purgat aũt per aluum cum aqua potus.

COCCOS BAPHICOS, GRANVM TINCTORIVM.

Granum tinctorium leniter siccat,unde magnis uulneribus,& neruorum itidem cum aceto aut oxymelite lȩuigatum,commode imponitur.

COCCYMELAEA, PRVNVS.

Pruni fructus uentrem subducit, recens magis,aridus minus:decocto ipsius faucium & gutturis inflammationes utiliter colluũtur. Gummi quod

ex arbore deſtillat,incidendi uim extenuandiq́; teſtatur, ob quod nonnulli frangendis ueſicę calculis eſſe cum uino potum affirmant:ex aceto,puerorum impetigines perſanat.Syluestrium prunorum baccę euidenter aſtringunt,uentremq́; reprimūt.Nominatur hæc planta in Aſia prumnū, domeſtica uero pruna apparent,quæ Damaſcena appellātur,quemadmodum Galenus memoriæ mandauit.

COLLA, GLVTINVM.

Gluten quod ex ſimila & polline cōficitur,emplaſticam uim & concoctricem repræſentat.

COLOCYNTHA, CVCVRBITA.

Cucurbita humidi frigidiq́; in ſecundo abſceſſu temperamēti eſt,unde tota ſi imponatur,calidas refrigerat inflammationes.

COLOCYNTHIS, CVCVRBITA SYLVESTRIS.

Cucurbita ſylueſtris ualidam purgandi uim obtinet:uiridis ipſius ſuccus infricatus,coxendicum doloribus auxiliatur.

COMAROS, ARBVTVS.

Arbutus & arbor & fructus acerbæ qualitatis eſt, uocant eum memycœlon:cæterum ſtomacho aduerſatur,& capitis dolorem facit.

COMMI, GVMMI.

Gummi ſiccante ui & emplaſtica pollet,& nimitū aſperitatibus medetur

CONIA, LIXIVVM.

Lixiuium ueluti cineris lotium nominatur,omnium maximè abſterſorium & ſiccans eſt, quod ex fici & tithymalli cinere præparatur, ac fere iam exedens:quòd ſi calx etiam cineri addatur,lixiuiū redditur adurens:quod iam protoſtacton,quaſi dicas,quod primum deſtillauerit,nuncupāt, eluentibus potiſſimum medicinis accommodatur. Antecellit autem omnibus uehementia,quod ex ſola calce conficitur.

CONYSA, CVNILA.

Cunila utraq; ſiccat & calefacit in tertio ordine, hinc etiam oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeantes diſcutit:flores idem præſtant,quorum decoctū menſeis citat,& fœtus extrahit:quæ uero in humidis regionibus naſcitur,odore grauior & inefficacior eſt.

COPROS, STERCVS.

Stercus quodlibet calefacit,maxime ſiccat & digerit:uariat autem pro animantis quod ipſum reddit temperamento, & uictus ratione. itaq; canum quum oſſa uorauerint fimus inarefactus, tormina inteſtinorū cum ſciſſo lacte,quod Græci ſchiſton uocāt,potus,ſanat:idem uetuſta ulcera reficit, ſi medicamentis in ea efficacibus miſceatur. Hoc anginę,tonſillarumq́; inflammationes cum melle inunguntur. At infantium qui ſimpliciter nutriti fuerint ſtercus huic mālo magis prodeſt. Luporum quod candidius in fruticibus reperitur, coli doloribus ſtrenue ſuccurrit, non potum modo,

sed corpori etiam adalligatū: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina. Caprillum stercus acrius magisq; digerens, scirrosos tumores illitum discutit, præsertim in duris corporibus: crematum uerò ualentius abstergit extenuatq;. Bubulum extrahendi quandam uim obtinet, ideoq; * uesparum & apium ictibus medetur: quinetiā toti corpori in sole oblitum aquas inter cutem pręclare iuuat. Columbarum syluestriū, quas palumbes latini dicunt, aliis longe acrius cum nasturrii semine cutē exulcerat. Auium cohortaliū ex oxymelite, aut aceto, aut mulso potū, uomitione strangulantes fungos educit, præsensq; est remediū: hoc quoq; colico dolore conflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uerò & ciconiarum fimum recta ceruice spirantibus potū auxiliari asserunt. Murium fimus reliquis abstergit efficacius, eoq; pilorum defluuia curat, & infantium sedi appositus, ad excretionem proritat. Sturnorū qui oryza pasti fuerint, abstergendi exterendiq; uim prę se fert, qua cutis asperitates, quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terrestrium crocodilorum fimus uitiligines, quas alphos dicunt, extergit: quemadmodum * fluuiatilium, oculorum albugines extenuare creditur.

*Oribasius addit crabronum.

*Nimirum Nili.

CORALLIVM.

Corallium ueluti arborea planta est in lapidis duritiem coalescens, crescit non in terra, sed in alto maris, colore rubrum, lapidi simile, siccandi ualidā, astringendi mediocrem uim possidet, ideoq; cruentis sputis, & intestinorum torminibus utile.

CORIS ANIMAL, CIMEX.

Cimex acri uirtute pollet. Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eiicere.

CORIS HERBA.

Coris herba, quam alii uocant hypericon, acris est & odorata, semen eius ad urinam & menseis ciendos bibitur: succurrit & phalangiorū morsibus, item ad opisthotonon cum oleo inungitur.

CORIANVM SEV CORIVM, CORIANDRVM.

Coriandrum ex contrariis uiribus compositum est, tenuis substantię, terrenę, amaræ, aquosę aurem humiditatis tepidæ particeps, haberq; modicā uim astringendi, quapropter inflammationibus, erysipelatis non admodum feruentibus conuenit, tumores molliusculos cum quodam in id efficaci discutit. Semen modice quidem cum passo bibitum, lumbricos pellit: liberalius autem sumptum, mentem tentat.

CORYDOS AVT CORYDALLVS, GALERITA siue alauda.

Alauda auis simplici iure elixa, coli cruciatibus opitulatur: assumi autem continue & sæpe cum ipso iure debet.

CORONOPVS, PES CORNICIS.

Coronopodis radix & ipsa ad colicos cruciatus pficere mãducata credit.

COSTVS.

Costus modicum quidem amaritudinis, plurimum uerò acris & calidæ qualitatis habet, unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites, uel ex alto in summa humorem aliquem elicere, ad costum confugiendum est: urinam igitur & menseis ducit, lumbricos enecat. Quum uerò & flatulenti cuiusdam particeps sit, uenerem cum mulso potus stimulat, coxendicum doloribus, resolutis, febrium rigoribus ante accessiões, cum oleo infricatus, conducit.

COTYLEDON, ACETABVLVM.

Acetabulum refrigerat, repellit, abstergit, & dissipat: folia ipsius cum radice manducata calculos comminuere, & urinam ciere creduntur.

COCHLEA.

Cochleæ concrematæ impensè siccant, & mediocriter calefaciunt, conferunt intestinorum torminibus, in quibus ulcera nondum computrescũt, si misceantur harum partes quatuor, piperis albi pars una, gallarum partes duæ. At quæ ignem non sunt expertæ, si totæ in pollinem coactæ uentri imponantur, aquam subter cutem exinaniunt, prosunt item articulariis doloribus applicatę, quoad sua sponte deciderint: in uniuersum humorem alte insertum ualide desiccant.

CRANIA, CORNVS.

Corni arboris fructus acerbus, si edatur ualide uentrem astringit, folia autem & germina acerbitate uehementer siccãt, adeò, ut maximis durorum corporum uulneribus glutinandis sint.

CRAMBE, BRASSICA.

Brassica quæ edendo est siccat, & manducata & à foris imposita, non tamẽ acrem conspicue uim ostendit, eoq; uulnera glutinat, & dolosa malignaq; ulcera, ac tumores solui contumaces persanat: habet etiam nõnihil abstersorium, quo lepras exterit. Semen ipsius potum lumbricos occidit, præsertim Aegyptiæ: caulium crematorum cinis adurente ui cõstat, cum adipe longis laterum doloribus utilis. Syluestris autem brassica, satiua in omnibus ualidior est, unde nec intra corpus citra noxam sumitur. Marina, subsalsa leuiterq; amara, aluum soluit.

CRATAEOGONOS.

Cratæogoni herbæ semen & acre gustanti deprehenditur & frigidum, milio simile.

CRETHMON.

Crethmon salsum est simul & amarum, sed modice, quare & uis ipsius est abstersoria & desiccans.

CRITHE, HORDEVM.

Hordeum refrigerat siccatq; in primo abscessu, uerum nonnihil etiam ex-

tergit: cæterum fabatum lomento ſiccitate præcellit, minus flatulentum eſt, polenta hordeo multo magis ſiccat, ptiſana præter quod largius humectat, etiam abſtergit uehementius.

CRIMNON.

Quod in tritici & zeæ farina craſſius eſt, crimnon appellatur, ualidius nutriens quàm polenta: ægrius autem conficitur crimnon poltos, ſeu poltarion, quod Romani pulticulam appellant.

CRINON, LILIVM.

Lilii flos temperamento mixtus eſt, ex tenui ſubſtantia, terreſtri & nõnulla aquoſa temperata: quapropter oleum quoq; ex eo cõfectum diſcutiendi uireis, molliendiq; repræſentat, uuluæ inflammationibus accommodatum. Radix ac folia ſiccãt, abſtergunt, diſcutiuntq; mediocriter, quò ſicut ambuſtis cõferant: ſuccus ipſorum & neruorum uulneribus cum oxymelite prodeſt.

CROCODILION.

Crocodilii ſemen & ſuccus calidam, ſiccam & diſcutientẽ uim præ ſe fert, urinas itaq; & menſeis mouet: radix excreationes è pectore iuuat, item ſanguinem per nareis ducit.

CROCVS.

Crocus ad ſecundum calefaciẽtium ordinem, primum ſiccantium refertur, aſtringit & concoquit.

CROMMION, CEPA.

Cepa ex quarto calefacientiũ ordine habetur, ſubſtantiæ craſſioris, quam obrem hæmorrhoidas appoſitu aperit: item abſtergit: uitiligines, alphos dictas, cum aceto exterit, defluos capillos ocyus alcyonio reſtituit, ſuccus oculis ſuffuſis aut craſſi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

CYAMOS, FABA.

Faba nõ multũ à medio temperamẽto recedit, ſiue refrigerãdo, ſiue ſiccãdo: caro ipſius nõnullius etiã abſterſoriæ qualitatis eſt, excreatiõibus è thorace & pulmonibus utilis: quum aũt cortex fabæ nõnihil quoq; aſtringat, tota ipſa in poſca decocta cœliacis & dyſentericis cõducit, illita ueto inflãmationibus & tumoribus medetur, lac in mammis extinguit.

CYANOS.

Cyanos acrem habet uim detrahendi, & diſcutiẽdi maiorem quàm cinnabaris: aſtrictionis quoq; particeps eſt.

CYCLAMINVS.

Cyclaminus uarias uireis habet: etenim extergit, incidit, aperit, attrahit, & diſſipat: ſuccus itaq; ipſius hæmorrhoidas ſedi admotus aperit, duritias cũ aliis diſcutit: cum melle, ſuffuſis proficit, per nareis purgat, abdomini inunctus aluum ſubducit, fœtus corrumpit: radix autem tota ſucco quidem eſt imbecillior, ſed & ipſa uehemens adeo eſt, ut cum mulſa inſtar trium

drachmarum pota, interanea expurget: cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus, quam etiam cissanthemon uocant, radice donata inutili, semen habet efficax, ut potum priori similia faciat.

CYMINVM, CVMINVM.

Cuminum in tertio ordine calefacit, urinam mouet, & flatus discutit.

CYNOSBATOS, RVBVS CANINVS.

Rubi canini fructus non instrenue astringit: folia id præstāt mediocriter. at quod in fructu lanæ speciē prę se fert, ceu arteriæ inimicū caueri debet.

CYPARISSVS, CVPRESSVS.

Cupressi galbuli & turiones siccandi uiribus pollent, nullo calore conspicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinant, & in flaccidis putridisq; ulceribus in alto fixas humiditates, citra noxam depascuntur, intestinorumq; ramicibus opitulantur.

CYPERVS, IVNCVS QVADRATVS SEV ANGVLOSVS.

Iūcus quadratus calefacit siccatq; citra morsum, hinc etiā humidiorib^9 ulceribus cicatricē mirabiliter inducit, ac oris ulcera persanat: habet & uim quandā incisoriā, qua calculos cōminuit, urinā & menstrua promouet.

CYPROS.

Cypri folia & surculi mixtis constant uiribus, discutiente & astrictoria, tum ea quæ sine offendiculo & morsu siccet: ideoq; decoctum ipsorū ambustis superfusum prodest, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocāt, ipsa arbor commanducata persanat: item medicinis lieni dicatis miscetur.

CYTISVS.

Cytisi folia discutiētis leniter, & tepidę naturę sunt, quēadmodū & malug.

CONIVM, CICVTA.

Cicutæ uires summe refrigeratorias esse, omnibus constat.

CONOS, PINVS.

Pini cortex & folia piceæ uiribus respōdent, sed acriora efficacioraq; sunt: fructus, quē etiā strobilon appellāt, uiridis, amarū quiddā & acre, cū humiditate possidet, quare thoracis affectibus ad facilē excreatū accōmodatur: esculētus in aqua maceratus ut acrimoniā exuat, tēperatus redditur, rosionis expers, opplens unguine suo obstruensq;, ut etiam asperitates lęuiget.

QVAE AB L ORDIVNTVR.

LAGOPVS.

Lagopus siccæ facultatis est, qua alui fluores desiccat.

LADANON.

L Deest in impresso exemplari.

Ladanon ex cistho ⌈ cyprio ⌉ frutice ladone dicto, nascitur, quē caprę pascentes, barbis & fœmoribus quod pinguius & liquori simile est, ab eo auferunt, idq; collectum ladanon est medicamen pręstantissimum, in secundo ferè abscessu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, discutiens

& maturans, eoq; uteri affectionibus peculiariter conuenit: habet praeterea nonnullas astringendi uireis, quibus defluos capillos confirmet.

LATHYRIS.

Lathyrin & ipsam tithymali speciē esse dicunt, quòd eius succus, illius modo purget, semen autem huius praecipuam purgandi uim habet.

LAPSANA.

Lapsana mãducata stomacho nocet, illita uero nonnihil abstergit discutitq;.

LAPATHVM, RVMEX.

Rumex mediocriter discutit: acuta rumex, quae oxylapathũ dicitur, praeter id etiam pauxillum repellit: semē autem praesertim oxylapathi, astringens, alui proflua, diarrhoeas dicunt, & intestinorum tormina persanat, folia uero semini contraria faciunt: haec etenim comesta aluum mouent, illud potum ipsam comprimit.

LEMONIVM.

Lemonii fructus austerus cum uino coeliacis, dysentericis, & sanguinem spuentibus datur, item ad fluorem muliebrem acetabuli mensura.

LICHEN HERBA.

Lichen herba in petris nascens muscum repraesentat, uis ei est exterendo purgare, mediocriter siccare, & refrigerare: impetigines sanat, inflammationes arcet, & ut Dioscoridis uerbis utar, sanguinis eruptiones sistit.

LICHENES EQVORVM.

Lichenes equorum triti cum aceto, comitialibus, & omnium uenenatorum morsibus mederi feruntur.

LEONTOPETALON.

Leontopetali radix & siccae ⌞& calfacientis⌝ in tertio ordine facultatis est, nec non discussoriae. ⌞Instauratum ex Galeno.

LEPIDION.

Lepidion, quam & hiberiada uocant ex tertio calefaciētium gradu est, nasturtio proximum uiribus, minus autem eo desiccat.

LEPIS, SQVAMA.

Squama omnis ualide siccat, astringit, nec ignauiter mordet. Sed aeris amplius siccat, extenuatq;, cui nõnihil aeruginis adest, magisq; ea quae ex Cypriis clauis raditur, quam propterea etiam helitim quasi clauale mappellant. At ferri squama liberalius astringit, atq; hac magis stomomatis, quapropter ad contumacia maligna'ue ulcera praestantior est, sed aeris, carnē magis purgat & consumit.

LEVCACANTHVM.

Leucacanthi, quod alii polygonatum, alii ischiada uocãt, radix incidit quidem, & in tertio ordine siccat, in primo autem calefacit.

LEVCAS.

Leucas calfacit siccatq; in tertio ordine, acrimonia uero praepollet.

LEVCOION, VIOLA ALBA.

Albæ uiolæ totus frutex abstergendi extenuandiq; uireis possidet, magis autem flores,& ex eis, ficciores:idcirco & menseis stimulāt,fœtus corrumpunt expelluntq;, ac si quis aquæ mistura uim ipsorum obtundat, etiam inflammationibus conducent, præsertim uteri:radices eadem præstant, crassiore magisq; terrestri natura præditæ:ex aceto inflammationibus in scirrum coalescentibus imponuntur.

LEVCE, POPVLVS ALBA.

Popul⁹ alba aquosa,tepida,terrestriq; cōstat substātia, uirib⁹ absterforiis,

LIBANOTIDES.

Libanotides tres numerantur,una sterilis,duæ fructum ferentes, uires illis extergendi,incidendi, discutiendi:& emolliēdi, succus earum oculis ex humorum crassitie hebetibus salutariter ex melle imponitur : coronariæ uerò libanotidis decoctæ ius,regio morbo laborantibus rectè bibitur.

LIBANOTOS, LACHRYMA THVRIS.

Lachryma thuris in secundo ordine calefacit,in primo siccat,habet & modicam quandam uim leuiter astringentē:cortex ipsius mānifesto astringit, siccatq; in secūdo abscessu absolutè, crassior thure & minus acris,hinc sanguinem spuentibus, dysentericis, cœliacis,& stomachicis,tū foris impositus,tū intro assumptus,salutaris est. Surculus ipsius calefacit siccatq; tertio in abscessu,atque nonnihil extergit:quocirca oculoꝝ ulcera, & purgat & explet.

LIGNYS, FVLIGO.

Fuligo specierum quarundā cōcrematarum,nēpe lachrymæ thuris,myrrhæ,terebinthi, styracis, picis liquidæ, cedri, ueluti puluis quidam est, qui Græcis ærhale dicitur, cum fumo ascendens. obtinet quidem siccātem & terrestrem renuemq; substantiam. particulares autē ipsius differentię iuxta materiæ combustæ rationem fiunt. Vtuntur ea potissimum in medicinis ocularijs,& ad honestandas palpebras accommodatis. at thuris fuligo omnibus est utilior,ut quæ mitior:contrà piceæ,pini,& tedę ualentior est,quo fit ut ad glabrescentes palpebras aliis subnascentibus,distillantes & erosos oculorum angulos,illachrymantesq;,rectè adhibeatur.

LIGYSTICVM, LIGVSTICVM.

Ligustici & radix & semen adeò calefaciunt ut mēseis citent,flatusq; probe discutiant.

LITHARGYROS, ARGENTI SPVMA.

Argenti spuma medii inter metallica ordinis est, eo'que ceu materie ipsa aliis medicinis mista subinde utimur, siccat tamen mediocriter,abstergit & astringit:inde femorum attritus persanat.

LITHI, LAPIDES.

Lapides omnes terræ modo desiccant, sed hæmatites astringit & adundè

ſiccat,quare etiam oculorum aſperitates exterit,quum quidem inflammatione carent,ex aqua:quum uero illa tentantur,ex ouo: cæterum ad ſputa cruenta bibitur utiliter,ulcera ſupercreſcẽtia compeſcit. Schiſtos lapis ſuperiori quidem conſimilis eſt,ſed imbecillior,mox galactites,id eſt,lactarius ſequitur. Melitites cuiuſdam etiam caloris cõpos eſt. Morochthus, quem alii à candore lactis, leucographida uocãt, quo prædictis omnibus mitior eſt (nullas enim habet uireis efficaciores) eò moderatior, magisq́ dolorem lenit,eamq́; ob cauſam in teneris corporibus cum cerato ad cicatricem ulceribus obducendam eo utuntur. Iaſpis qui ſubuiridi colore eſt quum efficacior ſit, oculorum cicatrices & pterygia extenuat: uiridis autem Iaſpis adalligatus & in anulo geſtatus cibum in ſtomacho non contínentibus confert. Iudaicus dictus renum calculos conterit,unde etiam recentiores tecolithon appellãt. Pyrites ualide diſcutit tumores,ſanguinẽq; in grumos concretum: cuius quum facultas nõ eſt,molari utuntur. Phrygius præter quod ualenter deſiccat, nonnihil etiam aſtringit roditq́;,unde & repellere & digerere poteſt,eoq́; ocularijs miſcetur remedijs. Ageratus aſtringendi diſcutiendiq́; uirtutis compos, gutturis inflammationem curat. Aſiæ petræ flos tam ſubtilem naturam habet,ut humentes & flaccidas carnes citra roſionem abſumat. Gagates affatim ſiccãs inflationibus præſertim diuturnis expedit. Magnes,quem & Heracliũ lapidem uocant, æquales hæmatiti uireis repræſentat. Arabicus ebori ſimilis,ſiccãdi repurgandiq́; uireis habet. Alabaſtritę combuſti cinerem ſtomachicis nonnulli bibendum exhibenr. Smyris extergit,dentifriciis accommodatus. Qui in ſpongiis inueniuntur lapilli,renum calculos frangunt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappadociæ monte naſcũtur. Similiter & ophites dictus,qui adalligatus contra uiperarum morſus confert. Oſtracites, hoc eſt,cruſtaceus, & geodes à terra quam intra ſe complectitur appellatus,abunde ſiccare ferũtur,ideoq́; inflammatis tumoribus mederi. Naxię cotis detrimẽtum uirginum mammis & puerorum teſticulis utile eſt, ne nimium creſcant. Quod uero ex olearia cote detritum fuerit, abſterſoria ui donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicum lapidem alligatum cõtra hemorrhoidas ualere perhibent. Sapphyrus potus,ſcorpionũ ictibus aduerſatur. Aphroſelenes,comitialibus potui datur. Armeniacus,inferiorem uentrem purgat,ſed ſtomacho nocet.

LITHOSPERMON.

Lithoſpermon,quod alii dioſporon,alii heraclion uocant,herbæ aëtonychi dictæ ſemen eſt lapideum,album, quod cum uino albo potum calculos frangit,& urinas eiicit.

LINOSPERMON, LINI SEMEN.

Lini ſemen ex primo gradu calidum eſt,inter humectãtia ſiccantiaq́; medium. mãducatum flatibus creandis eſt,uel ſi frictum fuerit.

LINOZOSTIS, HERBA MERCVRIALIS.

Herba Mercurialis aluum liberaliter subducit, illita discutit. ┌Sciēdumq; est eius semen infricatum corporis excrescentias præter naturā, quas uulgus uocat narphia, abolere, sicut experientia comprobatum est. Sed uiride semen esse oportet, & frequenter ipsum tuberculis illis infricare.┐

┌Hæc in Græco exēplari superiori medicamento perperam ascripta erant.

LITRVM, NITRVM.

Litrum medium inter aphronitrum & salem uirtute est, crematū magis extenuat discutitq;, & si intro sumatur, crassos uiscososq; humores plus cęteris incidit & extenuat. Chalastreum uero (est autē Chalastra Thessaliæ locus) acrius siccantiusq; est, quare ad capitis destillationes & articularios cruciatus eo utuntur.

LONCHITIS.

Lonchitidis, cui semen triangulum est lanceę simile, radix dauco ęqualis, urinam mouet: eius uero quę scolopendrio respondet, folia uiridia uulnera glutinant, sicca uero cum aceto pota lienibus induratis medentur.

LYCOPSIS.

Lycopsis radix quum sit astrictoria, cum polenta illita sacris ignibus authore Dioscoride conuenit: si lęuis cum oleo inungatur, sudores elicit.

LYCIVM.

Lycium ex diuersis genere substantiis constat, calida, tenui & discutiente, terrestri uero frigida & leuiter astringente, ut in secūdo abscessu desiccet, calefaciēdo refrigerandoq; mediū est, hac de causa ceu abstersorio in oculis obscuratis eo urūtur: tanquam astringenti, in cœliacis, torminibus intestinorum, & maleficis ulceribus: at contra inflammationes, ut discutienti: cæterum primas obtinet Indicum.

LYSIMACHIVM.

Lysimachium uim habet excellēter astrictoriam, qua & uulnera glutinat & sanguinem compescit, tum ipsum, tum ipsius succus, intestinorum tormina & potum & ab inferioribus partibus iniectum sanat.

LYCHNIS.

Lychnidos coronariæ semen calidum est & siccum in secundo abscessu, eoq; absoluto.

LOTVS HERBA.

Lotus domestica, quam nonnulli triphyllon appellant, abstersorias uireis obtinet & modice siccanteis, calore temperata est. At syluestris loti semen ad secundum calefacientium ordinem refertur, habet autem nonnihil etiam abstersorium. Aegyptiæ semen in panes quoq; effingitur.

LOTVS ARBOR.

Lotus arbor extenuat, siccat & mediocriter astringit, qua de causa ad fluxum muliebrem, alui fluores pota cum uino aut aqua, aut etiam in aluum data, salutaris est, pilos defluos confirmat.

QVAE AB M AVSPICANTVR.

MACER.

Macer cortex est qui ex India importatur, tertio ordine siccat, inter calorem & frigiditatem mediū obtinet: est etiam astringens tenuisq́;, unde cœliacis & intestinorum torminibus auxiliaris habetur.

MALOBATHRON.

Malobathri folium æquales spicæ nardi uireis repræsentat.

MALACHE, MALVA.

Malua syluestris mediocriter discutit & emollit: hortensis autē, ceu humidior etiā imbecillior est: semen tanto uiribus pręstat, quanto & siccius est.

MAMIRAS.

Mamiras ueluti radicula herbæ cuiusdam est ceu geniculis frequentibus nodosis, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, exterendi nimirū facultate prædita.

MANDRAGORAS, MAMDRAGORA.

Mandragora tertii refrigerantium ordinis est: mala ipsius caliditatem quampiam & humiditatem referunt, unde soporem grauem homini possunt accersire: at radicis cortex uehementissimus, non refrigerat modò sed etiam siccat.* interior eius pars imbecillior est.

MANNA THVRIS.

Māna thuris simileis thuri uireis habet, sed remissas & sensim astringētes.

MARATHRON, FOENICVLVM.

Fœniculum calefacit in tertio ordine, in primo siccat. hinc etiam lacti generando est, & suffusis auxiliatur.

MASTICHE.

Mastiche, Chia quidem calefacit siccatq́; in primo abscessu, cęterum compositæ est facultatis, astrictoriæ simul & emollientis: hanc ob ratiōem stomachi, uentris, intestinorum & iocinoris inflammationibus rectè accommodatur. Aegyptia, nigriore colore quodammodo, siccat magis & discutit, minus astringit, hinc furunculos quoq; dissipat.

MELAN, ATRAMENTVM INDICVM.

Atramentum Indicum authore Dioscoride in genere leniter* astringentium est, quæ inflammationes laxosq́; tumores, œdemata uocant, rūpunt, ulceraq́; purgant.

MELANTERIA, CRETA SVTORIA.

Creta sutoria impense astringit extenuatq́;.

MELAN, ATRAMENTVM SCRIPTORIVM.

Atramentum quo scribimus abunde & ipsum desiccat, solutum uero posca ambustis si illinatur, præsenti est remedio.

MELANTHION, NIGELLA.

Nigella in tertio ordine calefacit & desiccat, est etiā tenui natura prædita,

*Græce habebatur τὸ δ' ἄνδρον αὐτοῦ, id est arbor ipsius, pro τὸ δ' ἔνδον. sic enim Galenus et Oribasius habent

*Impressum exemplar ψυχόντων, uerum oēs Dioscoridis codices στυφόντων habent.

unde destillationibus in nareis, olfactu prodest, intus assumpta discutiendis flatibus singularis est: quinetiam amari particeps deprehenditur, quo lúbricos interficit: abstergit & incidit, hinc quoq; recta ceruice spirãtibus cõmode exhibetur, itẽ lepras exterit, myrmecias eiicit, & menstrua incitat.

MELI, MEL.

Mel calfacit & siccat ordine secũdo, abstergitq; insigniter: coctum minus quidem acre redditur, deterforium, & uentri subducendo accommodatũ, uerum magis nutrit. Amarũ mel, sicut & id quod in Sardinia fit, mistas habet uireis, terrestrem & calidam. At mel sacchar quod ex felici Arabia cõuehitur, minus dulce nostro est, sed æquleis uireis obtinet, præter quòd nec stomacho noceat, nec sitim faciat, quemadmodum hoc nostras.

MELIA, FRAXINVS.

Fraxinus nota arbor est, folia eius pota uiperarum morsibus succurrunt: cortex crematus, illitusq; ex aqua lepras separat, ligni uerò ramenta si bibantur, lethalia esse ferunt.

MELILOTOS, SERTVLA CAMPANA.

Sertula campana diuersis facultatibus pollet: astringendi, discutiendi & concoquendi.

MELISSOPHYLLON, APIASTRVM.

Apiastrum uiribus marrubio per omnia respondet.

MEMAECYLOS.

Memæcylos * arbuti fructus, in litera C comprehensus est.

MESPILA.

Mespila, alii tricocca quasi trigrania uocant, fructus est affatim acerbus, & uix esculentus, aluum que continens: germina folia que mespili impense acerba sunt.

* Vnde est in græco κρανίου, hoc est corni, pro κομάρου. quod est arbuti.

MEDION.

Medii radix uireis semini cõtrarias præ se fert, quippe austera est & fluxiones comprimit, ideoq; muliebrem fluxum sistit: semen quum tenuis incidentisq; sit facultatis, menseis quoq; proritat.

MECON, PAPAVER.

Papauer multiplex est: hortensis quidem, quod etiam thylacitin ceu utricularium uocant, semen est esculentum, si cum pane assumatur, mediocriter somnum concilians. At rhœas appellatum, inde quòd semen ipsius celeriter defluat, ualidius ipsum hortensi est: mãducatur itaq; non per se, sed momentum copiosiori melli mixtum. Quod ueluti decidenti, ac depresso calyce est, nigrum semen habet & medicatũ, nimis q̃ frigidũ. Quod pro lixiore & proceriore constat calyce, medicatius uniuersis est, quapropter stuporem inducit quousq; interimat. Nam & ipsum & eius lachryma, quã per excellenriam opion nuncupant, quarto refrigerãtium abscessui asscribuntur. Cornutum papauer astringendi uireis sortitur, ideoq; radicis ipsi

us decoctum potu iocinorosis auxiliatur: folia autẽ & flores perquàm sordida ulcera expurgant, crustasq; tollunt. Heraclion & aphrodes id est spumosum papauer dictum, semen habet pituitæ purgandæ accommodatũ.

MELA, MALA.

Malis omnibus frigida & excrementicia inest humiditas: & quæ in eorum censu tenera & aquosa sunt, frigiditate cæteris & humiditate præstant: dulcia, aquosa quidẽ, non tamẽ manifestè frigida sunt: austera dulcibus quidẽ frigidiora, sed minus humida: acida frigida quidẽ & ipsa, uerum incidendi humores uẽtriculo inhærentes uim testantᷣ: acerba, cuiusmodi cotonea & struthia sunt, frigido & terrestri donata tẽperamẽto uentrẽ supprimunt, uulnera glutinãt pari modo folia, succi, & cortices arborũ inter se differũt.

MELEA, MALVS PERSICA.

Mali Persicę surculi & folia euidenter amara sunt, eoq; concisa tritaq; umbilico imposita, lumbricos enecant: fructus autem ipsius, nempe Persicũ hoc esculentum, in secundo ordine frigidum humidumq; existit.

MELEA, MALVS ARMENIACA.

Mali armeniacæ fructus, quæ nunc uocãt mala pręcocia, consimiles Persicis uireis refert.

MEON.

Mei radices in tertio ordine calefaciunt, in secundo siccãt, ideoq; urinam & menseis cient: liberalius meon assumptum, capitis facit dolores.

MILAX.

Milax tã lęuis q̃ aspera, arbores amplexa, calidã acreq; facultatẽ possidet.

MISY.

Misy medicamentũ est ex iis quæ crustã faciũt & adurũt, ualẽterq; astringunt, minus autem q̃ chalcitis erodit, quoniã tenuius ea est: cæterũ chalcitis & sori uetustate in misy mutanᷣ, ã superficie incipiẽte statim mutatiõe.

MOLYBDAENA, PLVMBAGO.

Plumbago argenti spumæ uireis habet, à medio temperamento ad frigidius digressa.

MOLYBDOS, PLVMBVM.

Plumbum refrigeratoriæ uirtutis est, habet & humidę substãtiæ plurimũ, quod ex frigore coaluerit. Trito igitur in eo aut uino, aut immaturo oleo, aut quodam succo refrigerãte, ad naturalium & sedis ulcerosas inflammationes excellentissimum erit remedium: lamina uerò plumbea super lumbos gestata, ueneris insomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio imposita, ipsum dissipat. Concrematũ plumbum ualidius quidem siccat, sed & acrimonię nonnihil obtinet: si eluatur, tum sine rosione siccat, tum maleficis ulceribus præsentaneum est remedium.

MORAEA, MORVS.

Mori fructus maturus quidẽ aluũ subducit & medicamentis * stomaticis aliis quę moderatã requirunt astrictionẽ utiliter miscetur, immaturus ubi

* Græce est στομαχικοῖς pro στοματικοῖς, instauratum ex Galeno.

exaruerit, perq̃ obstruens fit medicamentum: cortex autem radicis arboris etiam amaritudinis cuiusdam particeps, purgare potest, eoq; latos lũbricos occidit: foliorum autem surculorumq; uis, subducentium & comprimentium media quodammodo existit.

MYAGROS.

Myagri semen pingue est. quod in eo oleosum habetur, opplendi uireis repræsentat.

MYACES, MYTVLI.

Mytuli combusti, eundem cum buccinis effectum præstant, propriè uerò eloti palpebrarum asperitatem & albugines cum melle exterunt, caro ipsorum canum morsibus utiliter imponitur.

MYARON.

Myaron, quã alii melampycnon appellant, herba ferulacea est & pinguis, uidetur autem ipsius pinguitudo corporis asperitates læuigare.

MYELOS, MEDVLLA.

Medulla facultatis est quę indurata ac in scirrũ cõcrescẽtia corpora emollit. Laudatissima est ceruina, mox uitulina: taurina, hircinaq; acrior est, magisq; siccat, & quæ in artubus cõtinetur, pinguior est magisq; emollit: quę de spina elicitur, durior squalidiorq; est.

MYCETES, FVNGI.

Fungi frigidi & humidi admodum temperamento sunt: nonnulli ipsorũ manducati, etiam exitium adferunt, præsertim qui inter ipsos natura constant putridæ qualitatis participi.

MYOSOTE, MVRIS AVRICVLA.

Muris auricula dicta est alsine.

MYXA.

Myxa arboris fructus est minor quidem prunis, facultate uerò cõsimilis.

MYRICA, TAMARIX.

Tamarix incidit extergitq;, ita ut manifeste non siccet, sed astrictionẽ quoq; nonnullam obtineat, qua de causa decoctum ipsius potum lienes adiuuat, item dentium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipsius gallæ uirtute proximus est: cinis arboris uehementius exiccat.

MYRIOPHYLLON, MILLEFOLIVM.

Millefolium tantam siccandi uim possidet, ut uulnera conglutinet.

MYRRHA, VEL MYRRHIS.

Myrrha in secundo ordine calefacit, ac nõnihil etiam extenuat, radix ipsius odorata dulcisq; est, mensibus mouendis, & humoribus è thorace & pulmone repurgandis idonea.

MYRRHINE, SEV MYRSINE, MYRTVS.

Myrtus ex diuersis cõposita est substantiis, pollet in ea terrestris frigiditas, qua ualẽter siccat: at myrtula trunco & ramis ipsius adnascẽs tumida,

maiore ui in aſtringendo & ſiccando ſcatet, iam uerò & folia aridiora uiribus magis ſiccant: item fructus ſuccuſq; tum foris applicatus, tum intus aſſumptus, perſimileis uireis præ ſe fert.

MOLY.

Moly, quod nonnulli rutam ſyluestrem, alii armanam dicunt, Syrii beſaſam, tertio calefacientium ordini annumeratur, ſubſtãtia tenue, hinc craſſos humores uiſcoſoſq; incidit, diſcutit & urinam promouet.

QVAE AB N INCIPIVNT.

NAOCANTHON.

Naocanthon, ſunt qui nacaphthon dicunt, Indicum eſt odoramentum, quod ad aſtrictos fœminarum locos ſuffitu uaporetur.

NAPY, SINAPI.

Sinapi calefacit ſiccatq; in quarto abſceſſu.

NARDOSTACHIS, SPICA NARDI.

Spicæ nardi radix calfacit in primo, ſiccat in ſecundo ordine, particeps eſt etiam aſtringentis cuiuſdam qualitatis, acris, & ſubamaræ, iocinori prodeſt & ſtomacho, extrinſecus admota & ebibita, urinam mouet & interaneorum fluxiones deſiccat: ſed Indica ualentior eſt quàm Syriaca, & nigrior.

NARDVS GALLICA.

Nardus gallica ſuperiori uireis habet æqualeis, ſed imbecilliores, præterq̃ ad urinam ciendam, calidior enim eſt quàm illa, minuſq; aſtringit.

NARDVS MONTANA.

Nardus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritiſq; dicitur, commemoratis eſt infirmior.

NARTEX, FERVLA.

Ferulæ ſemen extenuat calfacitq;: medulla ipſius uiridis adhuc, aſtringit, eoq; ſanguinem ſpuentibus & cœliacis accommodata eſt.

NARCE, TORPEDO MARINA.

Torpedo marina uiuens capiti impoſita dolores eius arcet, idq; forſan eodem illo torpore quem membris eam contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorũ cruciatus leniendos inũgitur: eadem torpedo anum procidentem coërcere appoſita fertur.

NARCISSVS.

Narciſſi radix adeo deſiccat, ut maximis uulneribus ſit glutinãdis, imo etiam tendinum præciſionibus confert, cæterum abſtergendi & attrahendi uim quandam habet.

NEVRAS, SEV POTERION.

Neuras, quod alii poterion uocant, ſine roſione deſiccat, ut & ipſa neruos præciſos glutinet: radices autem potiſſimum hunc effectum præſtant, & impoſitæ, & potæ

NERION, AVT RODODAPHNE.

Nerion extrinſecus illitũ uim refert diſcuſſoriã:ſi intus aſſumat, occidit.

NYMPHAEA.

Nymphæa uireis habet ſine roſione ſiccas, quibus & uentrem reprimit, & genituram arefacit:uerum alba radice donata ualentior eſt, eoq; fluxum muliebrem cum uino nigro & auſtero pota perſanat:quæ nigrã refert, deterſoria quoq; ui nonnulla pollet, eaq; uitiligines, alphos dictas cum aqua exterit:pilorum defluuia cum pice liquida illita replet.

QVAE AB X ORDIVNTVR.

XANTHION, AVT PHASGANION.

Xanthion phaſganium'ue fructum fert diſcutiendi uiribus præditum.

XIRIS, AVT XYRIS.

Xiris natura tenuis eſt, diſcuſſoriç, & extranhentis, ac nimirum ſiccatoriç, præcipue ſemen, quod & urinam cit & lieni induraro medetur.

XIPHION, GLADIOLVS.

Gladioli radix trahit, diſcutit, & ſiccat.

QVAE INITIVM HABENT AB O.

OE, SORBVS.

Sorbus arbor cuius fructus oa, à nonnullis οὖα dicitur, aſtringendi uim obtinet, ſed minorem meſpilo.

OTHONNA.

Othonnam, alii herbç eſſe ſuccum in Arabia ad Aegyptum naſcentis aſſerunt, alii lapidem Aegyptium:detergit autem eroditq;, omnia quç claritati oculorum officiunt, exterens.

OENANTHE, LABRVSCAE VITIS FLOS.

Oenanthe ſylueſtris uitis flos eſt, uſus plurimi, quoniam inſigniter aſtringit, ſtomachumq; & aluum maxime firmat. Dioſcorides autem aliam deſcribit œnanthen contrariis donatam uiribus, unde ſecundas eam eiicere, & urinæ ſtillicidio, morboq; regio mederi tradit.

OENOS, VINVM.

Vinum calore & ſiccitate inſita, ſecundi ordinis eſt:quod admodum uetuſtum eſt, tertii:Muſtum uerò primi.

OESYPVS, LANAE PINGVEDO.

Oeſypus in ſermone de lanis explicata eſt.

OLYNTHI, GROSSI.

Groſſi acrem & diſcuſſoriam uim obtinent, liquoris gratia qui in ipſis cõtinetur. cocti igitur duros tumores diſſipant:crudi myrmecias & thymos exterunt.

OLOSTEVM.

Oloſteum ſiccat aſtringitq;, hinc eo ad rupta utuntur.

OMPHACIVM.

Omphaciũ ſuccus eſt uuæ immaturæ, aſtringẽs egregiç & ſiccãs in tertio abſceſſu:eoq; fluidis affectibus & præſertim ſtomachicis, accommodatur.

ONAGRA.

Onagra, quam nonnulli onotheram, alii onothurin dicunt, frutex est arboreus, cuius radix illita, ferocientia ulcera mitigat.

ONOMA.

Onoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, acrem amaramq; uim obtinet, eamq; ob causam folia eius cũ uino pota, fœtus occidũt expellũtq;.

ONOBRYCHIS.

Onobrychis ui rarefaciendi & discussoria, tubercula, quæ phymata dicuntur, dissipat, urinæ stillicidio medetur, & sudores prouocat.

ONI, ASINI SEV MVLTIPEDAE.

Multipedæ quæ in humidis locis agunt, & tactę in orbem se conduplicãt, discutiunt siccantq;, potæ cũ uino urinæ angustiis & arquato medẽtur, anginæ itidem cũ melle iisdẽ illinuntur. Item detritæ cũ rosaceo calfactæq; in mali punici cortice, auribus dolentibus salutariter instillantur.

ONYCHES, CONCHVLAE INDICAE.

Onyches conchyliorũ Indicorũ opercula sunt, quæ suffitu strangulatiõe uuluæ concidentes fœminas excitãt, item comitialeis: potæ aluũ turbãt.

ONONIS.

Ononis radice cõstat quæ in tertio ferè gradu calefacit, cortex ipsius extergit, & incidit, unde etiam calculos conterit.

OXOS, ACETVM.

Acetum mixtæ est naturæ frigidæ & calidæ, sed utriusque tenuis, frigida tamen calidam excellit, cæterum in tertio ordine siccat.

OXYACANTHOS.

Oxyacanthus arbor piro syluestri & figura & uiribus æqualis est, habet & subtile quippiam coniunctum: sed fructus ipsius myrti baccis respõdet.

*OPIVM.

Liquores, & Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus per excellentiam opium dicuntur, calidi natura, & perspiratu discutientes insigniter: uerum Cyrenaicus cæteris est calidiór tenuiorq;.

*Galenus impressus habet ὀπὸς, Paulus & Oribasius ὀπὸν.

ORIGANVM.

Omnia origani genera incidendi, extenuandi, siccandi, & calefaciendi uireis in tertio abscessu ostendunt.

OREOSELINVM, APIVM MONTANVM.

Apium montanum uiribus domestico æquale est, sed imbecillius.

OROBANCHE.

Orobanche sicco & frigido temperamento est, iuxta primum ordinem.

OROBOS, ERVVM.

Eruum calefacit in primo gradu, siccat in secundo, amarumq; est, quapropter incidit, detergit, obstructa aperit: liberalius sumptum, sanguinẽ per urinam expellit.

ORMINON.

Orminon marrubio specie simile est, calidum, mediocriter siccū & abstergens, uenerē igitur stimulat, & oculorum crassities cum melle repurgat, tumores laxos discutit, & extrahit aculeos. Syluestre domestico ē ualentius.

ORYZA.

Oryza uim quandam astrictoriam præ se fert: qua etiam uentrem mediocriter cohibet.

ORCHIS HERBA.

Orchis herba (nominatur autē cynosorchis, id est, testiculus canis) radicem habet bulbosam & duplicē: uis autē maioris, humida & calida, eoq; ueneri incitandæ est: minoris, calida & sicca, contrà igitur uenerem coercet.

ORCHIS, SERAPIAS.

Orchis, quę & Serapias dicitur, aliis triorchis, priore ualētius desiccat, quare laxos tumores dissipat, ulcera sordida & putredini obnoxia repurgat, herpetas abigit: inarefacta autem magis siccat. Quoniam uerò substringere idonea est, aluum quoque cum uino pota retinet.

OSYRIS.

Osyris, ex qua medicamenta ad exterendam leuigandamq; cutem, Græci coremata uocant, fieri solent, amara est, & iecoris laxandi uireis habet.

OSTA, OSSA.

Ossa concremata uehementer discutiunt siccantq;: pręsertim id facere dicunt humana: atqui suillus talus cōbustus, inflationibus & circa umbilicū torminibus mederi dicitur. quinetiam ossa cremata si potui quis exhibeat, morbū comitialem & articularios dolores abigūt. Bubulus talus ustus, mobileis firmare denteis prædicatur: cum melle potus, teretes lūbricos educit: cum oxymelite, lienem consumit, & uitiligines, quas uocāt leucas, illitus abolēt, item ad uenerem commendatur: femora bouis cremata potu sanguinis eruptiones, & alui fluxum compescunt.

OSTRACA, TESTAE.

Testę fornacium tritę siccant exterguntq;, hinc dentifriciis accommodātur, illitæ cum aceto prurigini, pustulis, quæ appellantur exanthemata, & podagræ conferunt: cerato exceptæ, strumas discutiunt.

OSTREA.

Ostreorum testa cremata æqualē buccinis uim, sed minus crassam repræsentat, abstergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota rosionem amittit, ad carnem cicatricemq; humidis ulceribus inducendam accommodata.

OVRON, VRINA.

Vrina quęlibet calida est & acris, sed humana omniū aliorum animalium, exceptis maialibus, infirmior est. cæterum uehementer abstergit, quapropter nōnulli potione eius in peste usi, mortē euaserūt: eadē lepras, ulcera

putredinem experta, capitisq; manãtia ulcera, quæ uocant achores, & furfures persanat. item pedum attritus nondũ inflammatiõe occupatos. At impubis pueri urina omniũ efficacissima est, unde etiam chrysocolla cõficitur. Mulorũ articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum aluum deiicit. ideoq; contra aquam subtercutem bibitur.

QVAE A P INCIPIVNT.

PANCRATION.

Pancration & specie & uiribus scyllæ simile est, uerum imbecillius.

PALIVRON.

Paliuri folia & radix astringunt, eoq; aluum fluentem sistunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida discutiunt. Semen eius tam uehemẽti incisoria uirtute ualet, ut & calculos cõterat, & excreationibus è pectore auxilietur.

PANACES.

Panaces Herculeum est, ex quo opopanax dictus conficitur, in tertio ordine calefaciens, in secundo siccans, emolliens, discutiensq;: radicis cortex liquore imbecillior. habet nonnihil & abstergens, & carni ducendæ idoneũ: semen ipsius menseis quoq; citat. Asclepion panaces & Chironium priori calidiora sunt, hinc floribus ipsorũ & semine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

PAPYRVS.

Papyrus ignem non experta, materia quædam efficitur: usta, siccat chartę crematæ modo, uerum papyri cinis uiribus inferior est.

PARONYCHIA.

Paronychia inde nomen accepit, quòd digitorum reduuiis, quæ dicuntur paronychiæ, medeat. uis eius est extenuare & siccare, idq; citra rosionem.

PENTAPHYLLON, QVINQVEFOLIVM.

Quinquefoliũ in tertio ordine desiccat, minime acre, eoq; in multos usus accommodatur.

PEPLON HERBA.

Peplon nonnulli papauer spumeum dicunt: & hic frutex liquorem habet & tithymalorum modo purgat.

PEPLION.

Peplion quoque liquorem habet, & magna ex parte maritimis locis nascitur, cętera quidem inutile, semen autem ipsius feruidi saporis, peplo consimiliter expurgat.

PEPERI, PIPER.

Piperis radix, costi uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris, oblongum est piper, humidius natura & calidũ: fructus ueluti acerbus immaturusq;, album est piper, nigro acrius, ut quod impendio magis assatum sit: utrunque uero & calefacit & desiccat.

PEPON.

Pepon abstergendi facultate efficax est, inde ueluti caro ipsius ephelidas & consimilia faciei uitia exterit, semen renes obstructione liberat.

PERICLYMENON.

Periclymeni folia & semen incidendi simul & calefaciendi uireis obrinẽt, quapropter urinam cruentã excernunt, ad * quatuor dies pota: ⌊ item genituram uiri siccant, ⌋ quadraginta diebus in potione assumpta: lienosos & ægre spirantes adiuuant.

*Graece est [illegible], male pro τέτταρα sic enim habet uetusta trãslatio Galeni.
⌐ in impresso desiderat

PERISTEREON, VERBENACA.

Verbenaca adeo desiccat astringitq́;, ut uulneribus glutinandis, & sanguinis eruptioni sistendæ sit.

PERSAEA SEV PERSICA.

Persæa arbor est Aegypti, cuius folia & siccant & astringunt, eoq́; sanguinis eruptionem compescunt.

PETASITES.

Petasites tertio siccãtium ordini ascribitur, unde ad malefica & phagedęnica ulcera eam usurpant.

PETROSELINON.

Petroselini semen calidũ siccumq́; est in tertio abscessu, ui incisoria præditum, urinã ciet, menseisq́; trahit, flatibus discutiẽdis accommodatissimũ.

PEVCEDANVM.

Peucedani liquore & succo affatim calefaciẽti, discutienti, extenuãtiq́; utimur, tum naribus admoto, tum in potione assumpto, ad pulmonũ & pectoris uitia ex humorũ crassitudine cõtracta: item ad lienem induratum: dentibus autem perforatis impositus, dolorẽ protinus sopit, neruorumq́; affectibus idoneus est: radix squamas ossium separat, maleficis ulceribus succurrit, in tertio ordine & calefaciens & desiccans.

PEVCE, TEDA.

Teda arbor piceæ uiribus respondet, sed moderatior est.

PEGANVM, RVTA.

Ruta syluestris ad quartũ calefacientiũ siccantiumq́; ordinẽ refertur: satiua ad tertiũ, cuius uis est crassos lẽtosq́; humores incidere, & dissipare, urinam mouere, attenuare, & flatus discutere, unde & uenerem coërcet.

PISSA, PIX.

Pix arida quidẽ in secundo abscessu desiccat, minus calefacit: liquida econtrario, imò etiã extergit, maturat, discutit, acrisq́; est: eamq́; ob causam ungueis scabros educit, impetigines exterit, tumores maturat. Valentior aũt est liquida, ut etiam suspiriosis & purulenta excreantibus, lincta subueniat: sed arida uulneribus magis glutinandis est.

PISSELAEON, OLEVM PICINVM, SEV PICIS FLOS.

Picinum oleum, ex liquida fit pice: qua natura tenuius est.

PISTACIA.

Pistaciorum fructus esus stomacho mediocriter conducit, iecur obstructum laxat, præcipue * summi & odorati eorum operimenti ex uino decoctum, prosunt etiam contra serpentium morsus.

* Græce est λεπτῶν pro λεπῶν. citat ita à Dioscoride interprete.

PITYIDES.

Pityides fructus sunt picearum, mistæ facultatis, astrictoriæ & acris, quam ob rem reiectionibus è pectore opitulantur.

PITYOCAMPAE, PICEARVM ERVCAE.

Picearum erucæ eiusdem sunt uirtutis cum cantharide & buprestі.

PITYOS PHLOEOS, PICEAE CORTEX.

Piceæ cortex astringendi uim eximiã possidet, qua intertrigines & ambusta illitus persanat, uentrẽ potus reprimit: folia etiã uulnera cõglutinant.

PITYVSA.

Pityusam quoque nõnulli tithymalli speciem afferunt, quoniam & liquorem habet, & purgat illi similiter.

PLATANVS.

Platanus ui humidiore & frigidiore pollet, eaq; de causa folia uiridia ad inflammationes nascẽteis proficiunt: cortex & pilulæ quoniã maiorẽ siccandi potentiã habent, in aceto decoctæ dentiũ dolores sopiunt, ambusta cũ adipe persanãt. Cortex autẽ crematus siccat uehemẽtius & abstergit, eoq; lepras pellit, & humidis ulceribus medetur.

PNEVMON, PVLMO.

Pulmo agninus suillusq;, attritus pedum ex calceis curare creditur: uulpinus sale inueteratus si bibatur, suspiriosis proficit: marinus recens detritus podagris & pernionibus commode illinitur.

POLEMONIVM.

Polemonium, quod aliis phileterion dicitur, tenue est, & siccandi uiribus donatum, inde nonnulli contra coxendicis dolores, intestinorum tormina, lienem induratum, radicem eius cum uino propinant.

POLIVM.

Poliũ minus, quo & in antidotis utimur, tertii calefacẽtium siccantiumq; ordinis est, itaq; omnia uiscera laxat, urinã menseisq; trahit: uiride adhuc, magna glutinat uulnera, aridũ maleficis inspersum ulceribus proficit.

POLYGALON.

Polygalon folia habet gustu mediocriter acerba: potum, lac quoq; generare putatur, calidi humidiq; temperamenti compos.

POLYGONATON.

Polygonatum uariæ particeps est facultatis, astrictoriæ, acris, amaræ, & cuiusdam gustu ingratæ, quæ uerbis nequeat exprimi: quapropter in multipliceis usus haud est accommodatum: radicem ipsius nõnulli ad faciei labes, quas ptilos dicunt Græci, abstergendas illinunt.

POLYGONON, SANGVINARIA.

Sanguinaria habet sane uim quandam astringēdi, sed humiditas in secundo ordine frigida in ea prępollet: stomachi feruori frigida inspergitur utiliter, sacris ignibus, inflammationibusq; calidis illinitur, ac talis quum sit, fluxiones repellit, atq; hac ratione siccatoria esse putatur: fœmina autem mas uehementior est.

POLYCNEMON.

Polycnemon in secūdo ordine calefacit & desiccat, eoq; uulnera glutinat.

POLYPODION, FILICVLA.

Polypodiū siccat abūde citra morsum: potū, inferius purgationē molit.

POMPHOLYX.

Pompholyx sine rosione siccat, ideoq; cancrosis ulceribus aliisq; maleficis opitulatur, item cum ocularijs medicinis miscetur.

PORPHYRAE, PVRPVRAE.

Purpuræ crematæ testis æqualem uim sortitæ sunt, opercula ipsarū cum oleo incocta pilos fluidos cōfirmant, cū aceto pota lienes tumidos sanāt: suffitu fœminas locorū strāgulatu concidētes excitant, secūdasq; eiiciūt.

POTAMOGETON.

Potamogeton refrigerat & astringit, sanguinali herbæ consimiliter, iisdē uirtutibus præditum.

POTERION.

Poterii, quod alii phrynion dicunt, radices cōcisæ neruos præsectos & uulnera cōglutinant, decoctū ipsius epotū neruorū affectionibus auxiliatur.

PRASION, MARRVBIVM.

Marrubium in secundo ordine calefacit, amplius autem siccat, iecur lienemq; laxat, excreationes è thorace & pulmonibus, mensesq; promouet: illitum extergit, discutitq;, præcipua extersoria incisoriaq; ui præditum.

PRASON, PORRVM.

Porrum mali succi est & acris. ut autē Dioscorides memorię prodidit, grauia facit insomnia, aluumq; bonā, urinā ciet, & extenuat: habet & abstergendi uim aliquā, qua pectoris excreationes elicit. cæterū semen eius prisanæ incoctum nephriticis tēperatur medicinis: folia etiā nonnihil astringunt, ac eam ob causam succus ipsorum sanguinem supprimit.

PRINOS, ILEX.

Ilex simileis quercui uireis habet, sed multo ea est ualidior.

PROPOLIS.

Propolis calefacit quidem in secundo abscessu, abstergit autem mediocriter, tenuisq; naturæ est, & meatuum apertoriæ.

PTARMICE.

Ptarmicæ folia sternutamēta mouēt, totus aūt frutex uiridis sugillata, liuoresq; alios discicit, est enim herba calida & sicca, uiridis secundi ordinis, arida tertii.

PTELEA, VLMVS.

Vlmus ſiccare ualet & abſtergere, eoq; uulnera glutinare, cortex autē magis, ſi recens faſciolę modo uulneribus circumuoluatur, cum aceto lepras quoq; tollit: radices idem pręſtant, ſi oſſa fracta quę ſolidari tophacia cicatrice quam poron dicunt, deſiderant, decocti ipſarum iure perfundātur.

PTERIS, FILIX.

Filix uim ſiccandi & amaram repræſentat, eaq; fœtus corrumpit, latosq; lumbricos enecat, inſtar quatuor drachmarum cum mulſa pota: quoniā uerò modice conſtringit, ulcera citra roſionem deſiccare poteſt.

PYCNOCOMON.

Pycnocomon diſcutiente ui acriq; donatum eſt, folia igitur panos & furunculos diſſipant, ſemen præterea infixa corpori extrahit, radix flauam bilem purgat.

PYRETHRVM.

Pyrethri radix adurentem poteſtatem occupat, dentium qui frigori patuerunt dolores lenit, item ad febrium rigores ante acceſſionē infricatur cum oleo, adhęc iis quorū corpora ex perfrictione ſtupēt, & reſoluta ſunt, efficaciſſime adhibetur.

PYROS, TRITICVM.

Triticum in primo ordine calefacit, uerum ſiccando humectandoq; medium eſt, nonnihil etiam glutinoſum, & obſtruendi efficax obtinet.

PYTIA, COAGVLVM.

Coagulum omne naturæ acris eſt, tenuis, diſcutientis, & nimirum ſiccantis, ſed leporinum comitialeis ſanare cum aceto potum, literis mandarūt: fluoremq; muliebrem emendat, lac in uentre concretum ſoluit: ſimiliter etiam cruentas è thorace excreationes cohibere ipſum tradunt: equinum uerò coagulum cœliacis & inteſtinorum torminibus prodeſſe: phocæ, caſtorii uireis præ ſe ferre.

QVAE AB R INCIPIVNT.

RHACOS, ATTRITAE VESTIS FRAGMENTVM.

Attritarum è lana ueſtium fragmenta concremata, ſimileis eidem lanę uireis repræſentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur, tenuē ex ſe fumum reddunt, qui etiam deſtillationes diſcutiat, & uuluæ ſurſum recurrenti ſalutaris ſit: cremati iam ad lanæ uirtutem accedunt.

RHAMNVS.

Rhamnus ſiccat in ſecūdo, refrigerat in primo abſceſſu, quare herpetibus & eryſipelatis nō admodū calidis medet. ſed teneris eius foliis utendū eſt.

RAPHANVS, RADICVLA.

Radicula in tertio abſceſſu calefacit, in ſecūdo ſiccat: ſylueſtris efficacior eſt ⌊ in ambobus, ⌋ ſemen utriuſq; planta ipſa uehementius, itaq; ſuggillata, aliosq; liuores diſiicit. ⌈ Deeſt in impreſſo.

RHEON, RHA,

Rheon,quod alii rha dicunt compositũ est ex terrestri frigida & tenui substantia,aëreaq; calida & leniter acri,eamq; ob causam conuulsis,ruptis,recta ceruice spirantibus opitulatur:quod discutiendi uim habet, liuores emendat quod astrictoriam,cruentas excreationes,cœliacos,& intestinorum tormina sanat,utraq; uerò facultate,iocinorosos iuuat.

RHETINAE, RESINAE.

Resinæ omnes & calefaciunt & desiccant, uerum terebinthina principatũ obtinet, discutientis naturæ, emollientis,tenuis,& abstersoriç,eaq; scabiẽ corrigit:& larix huiusmodi est. Quæ uerò è teda destillauerit,atq; hac magis adhuc pinea,acrior est,non tamen aut discutit magis,aut attrahit: medium inter ipsas locum tenet,& quæ de picea,& quæ de abiete raditur.

RHODA, ROSAE.

Rosæ mixta constant substantia,aquosa scilicet,calida,astringenti & amara:flos autem ipsarum magis adhuc astringit,eoq; desiccat.

RHODIA RADIX.

Rhodia radix calefacit in secundo abscessu,tenui & discutiente ui prædita.

RHOEA SIVE RHOE, MALVM PVNICVM.

Malum punicum omne astringendi uireis eximias habet, quibus refrigerat siccatq;,uerum dulce aliis minus: austerũ magis refrigerat sicciusq; est & stomacho amicum, acidum refrigerat quoq;,& maiorem quandam incidendi uirtutẽ repræsentat. uerum acini succo magis astringunt siccantq;: efficacius his adhuc malicorium quod sidion Græci uocant : huic uirtute respondet mali flos qui cytinus appellatur.

RHVS.

Rhu coriariæ à medicis dictę fruct⁹ præcipue & succus magno in usu sunt, quum illa astringendi siccandiq; uim ex tertio ordine habeat, detergendi è secundo.

RHYPOS, SORDES.

Sordes ex statuis æreis,aut uasis in quibus multũ olei inhærescit,detractæ sic ut nonnihil æruginis admixtum sit, discutiendi uireis habent, siccandiq; mediocriter & emolliendi,eisq; immatura phymata discutiunt. At de sordibus quæ in palęstris habentur,quas nonnulli etiam patos uocant, in sudore dictum est. Aurium sordeculæ reduuiis mederi dicuntur.

QVAE AB S INCIPIVNT.

SAGAPENVM.

Sagapenum,ceu ferulæ liquor est,calidus & tenuis, cui & abstersoria quædam uis inest,qua & oculorum cicatricibus & suffusionibus prodest.

SALAMANDRA.

Salamandræ ustæ cinerẽ nonnulli medicinis exedentibus, tum iis quæ ad lepram & scabiem componuntur,admiscent.

SAMPSVCHVM.

Sampſuchum calefacit, ſiccatq; in tertio abſceſſu: eſt etiam tenuis naturæ & diſcuſſoriæ.

SANDARACHA.

Sandaracha adurentis eſt facultatis, quemadmodum & auripigmentum.

SANDYX, VEL SIRICVM.

Sandyx aut ſiricum, extenuat & ſiccat, non tamen calefacit.

SAPROTES, CARIES LIGNORVM.

Lignorum caries, ⌊ eorum maxime, quæ mediocriter aſtringunt: qualis ⌉ ulmus eſt, humentia purgat ulcera & explet. ⌈ In impreſſo deſideratur.

SAPO.

Sapo, abſtergendi uim habet.

SARCOCOLLA.

Sarcocolla, Perſicæ arboris lachryma eſt: opplendi & citra roſionem ſiccãdi uireis ſortita, atq; ideo uulneribus eſt glutinandis.

SARXIPHAGES, SAXIFRAGA.

Saxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

SATYRION, TRIFOLIVM.

Satyrion, aut triphyllon humidi eſt temperamenti & calidi, item flatuoſum, unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opiſthotonis cum uino auſtero potum, ſalutare eſſe tradunt. Galenus in cõmẽtario de theriaca, trifolium ait hyacintho ſimile eſſe: quum aẽre inturgeſcens, ſemen ſylueſtri cnico æquale habet: decocti ipſius ius ſuperfuſum, phalangii aut uiperæ morſus ſanare: ſano idem potui datum, ſimilem animalium horũ ictibus affectum conciliare.

SAVRA, LACERTA.

Lacertæ iecur & caput, ſuo loco expoſita ſunt: totum autem caput diſſectum impoſitumq;, ſcorpionum ictibus medetur.

SELINON, APIVM.

Apium tanti caloris eſt, ut & urinas & menſeis eliciat: cęterum flatus diſcutit, præſertimq; eius ſemen.

SERIS, INTYBVM.

Seris, ſubamarum olus eſt: admodum refrigerãs humectansq;, habet etiã nonnihil aſtrictionis.

SERIPHIVM.

Seriphium calefacit quidem in ſecundo, ſiccat autem in primo ordine, cõſimile abſinthio, minus tamen eo aſtringit, magis calefacit, animalia uentris occidit, mediocriter ſtomacho aduerſatur.

SESELI.

Seſelis radix, magisq; ſemẽ inſigniter calefacit, tenuisq; ſubſtãtiæ eſt, urinam quoq; ciet, comitialibus & recta ceruice ſpirãtibus accommodatum.

SEPIAE TESTA.

Sepię testa persimilis est ostreo, quod ad uireis attinet, sed tenuior substantia & abstergēs, eoq; in cinerē redacta, ungueis cum sale fossitio extenuat: ignem non experta si infricetur, ficus exterit, & cutis labes abstergit.

SESAMOIDES.

Sesamoidis albi semen calefacit, detergit, & rumpit.

SESAMVM.

Sesamum non parum lentoris, pinguisq; obtinet, idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneum est.

SEPS.

Seps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, propriis morsibus succurrit.

SIALON, SALIVA.

Saliua hominis ieiuni maxime discutit & abstergit, eoq; infantium impetigines illita exterit, & furūculos cum tritico, nimirum manso imposita, maturat, & sugillata delet, feris hominem occidentibus maxime aduersatur.

SIDERITIS.

Sideritis Heraclia & helxine dicta est. Achillea autē sideritis illi quidē consimilis est, sed magis astringit, eoq; fluidis affectibus accommodata.

SIDEROS, FERRVM.

Ferrum aqua restinctum subinde, uehementem desiccandi uim aquæ cōciliat, quę pota lienosis cōducit: uinum autem in quo id restinctū est, cœliacis, intestinorum torminibus, cholericis, stomacho resolutis, auxiliat.

SICYOS, CVCVMIS.

Cucumis esculētus quidem uridis, refrigerat humectatq; in secūdo ordine, caro ipsius feruidas solatur inflammationes, semen abstergendi incidēdiq; uirtute prędithū, urinas mouet, & corpus nitidū efficit. aridus siccat in primo ordine, uehementiusq; abstergit, & semen, & radix.

SICYOS AGRIOS, CVCVMIS SYLVESTRIS

Cucumeris syluatici seminis succus, elaterium dictus est: qui autē è radice & foliis premitur, elaterio similis est, sed imbecillior: radix detergit, dissipat, emollit: succus siccandi uireis habet.

SILYBON.

Silybon spinosus frutex est, albo chamæleonti persimilis, esui accommodatus: radicis liquor denarii pondere cū mulsa potus, uomitiones excitat.

SILVRVS.

Silurus salsus si edatur, fauceis humidas expurgat: applicatus corpori, surculos educit.

SILPHE, BLATTA QVAE IN PISTRINIS INVENITVR.

Blattæ quę in pistrinis inuenitur, interanea decocta contritaq;, aurium dolores persanant.

SILPHIVM, LASERPITIVM.

Laſerpitium probe calefacit, flatulentũ eſt etiam & cõcoctu peruicax: à foris corpori applicatum, efficacius deprehẽditur, magisq́; liquor ipſius, extrahendi potens, item & ſuperexcreſcentia amoliendi.

SINON.

Sinon calidus ⌊& ſubamarus⌋ eſt, urinam mouet, concoctionem adiuuat, menſeis educit, & uiſcera obſtructa aperit. ⌈In impreſſo omiſſum eſt.

SION.

Sion calidũ, urinam citat, & diſcutit, renũ calculos frãgit, menſeis euocat.

SISARVM, SISER

Siſeris radix cocta, ſtomacho utilis eſt & urinæ ciẽdæ, calida in tertio ordine: ſemen tenue eſt, diſcuſſoriũ, ualidumq́;, idcirco iis quos ſingult⁹ & tormina male habent, cum uino exhibetur.

SISYMBRIVM.

Siſymbrium ſunt qui cardaminem uocãt, cardamo, hoc eſt, naſturtio aſſimilatum: aridum quidem calefacit ſiccatq́; in primo abſceſſu: humidum autem in ſecundo.

SCAMMONIA.

Scammonia calfacit, digerit, & billioſa extergit, magisq́; eius liquor, qui iã & phymata diſſipat, fœtus appoſitu corrũpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cum oxyrhodino utiliter reſpergitur: radix autem tũ ipſa, tũ decoctũ eius potum, purgat: cum aceto autẽ & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus illinitur.

SCANDIX.

Scandix ſylueſtre olus eſt, calefaciens ſiccãsq́; in ſecũdo gradu, urinã propellit, & uiſcera obſtructione liberat.

SCINCOS, TERRESTRIS CROCODILVS.

Scinci carnes renibus proximæ, naturalibus arrigendis bibũtur. rurſus ſemẽ lactucæ cum aqua potum, eadem cõtraria uirium lege uidet remittere: item lentis decoctum cum melle.

SCYLLA.

Scylla incidit, calefacit & deſiccat in ſecundo ordine: præſtat autem eã aſſam ⌊aut⌋ elixam ſumere. ⌈Deeſt in Greco exẽplari impreſſo.

SCOLOPENDRA MARINA.

Scolopendra marina in oleo elixa inunctaq́;, pilos abolet, uſta etiã pruritum excitat.

SCOLOPENDRION.

Scolopendrion aſplenon eſt.

SCOLYMON, CARDVVS.

Carduus calfacit, ſiccatq́; in ordine ſecũdo, radix eius cum uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, & alarũ totiusq́; corporis grauεolentias corrigit.

SCORDION, TRIXAGO PALVSTRIS.

Scordium uariis pollet facultatibus,ut quod amarũ,acerbũ,& acre ſit,purgat igitˀ ſimul & calfacit uiſcera,urinas & menſtrua cõcitat,refrigerata oĩa excalfacit,uulnera glutinat,repurgat'que:aridũ illitũ cicatricẽ inducit.

SCORODON, ALLIVM.

Alliũ calefacit ſiccat'que in quarto abſceſſu:at ſylueſtre alliũ quod ophioſcorodõ,quaſi anguinũ alliũ,& agrioſcoridõ dicitˀ, domeſtico ualẽtius eſt.

SCORODOPRASON.

Scorodopraſon porri & alii mixtas habet uireis & guſtatum.

SCORPIOIDES.

Scorpioides excalfacit abſceſſu tertio,ſiccat ſecundo.

SCORPIVS.

Scorpius terreſtris crudus impoſitus,aut toſtus in cibo proprii ictus remedium efficitur:marinus autem fel habet oculorum ſuffuſionibus utile.

SCORIA, RECREMENTVM.

Recrementũ omne ualidè exiccat: ferri ſtercus aliis amplíˀ, quod excoctũ & in tenuiſſimum pollinẽ detritum,cum aceto auribus ſuppurantibˀ mirificè proficit,item iis qui aconitũ biberunt,cum oxymelite potum remedio eſt.Plumbi recrementum eidem reſpondet,ſed magis aſtringit.

SMILAX,AVT CACTVS ARBOR,TAXVS.

Smilax uel cactus arbor eſt uiroſæ uirtutis.

SMYRNA, MYRRHA.

Myrrha ẽ ſecundo calefaciẽtium ſiccantiumq; ordine eſt:capitis igitˀ uulnera ſi illinatˀ glutinat,item amaram uim obtinet,qua uentris lumbricos & fœtus occidat:ad hæc abſtergit, eo'que ocularíis medicinis tẽperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut fauceis nõ aſperet.Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi,& diſſoluendi.

SMYRNION.

Smyrnion,quidam hippoſelinon,quidam apium ſylueſtre nominant,calefacit in tertio ordine eodemq; ſiccat,apio duntaxat fortius, petroſelino inualidius,urinæ & menſibus educendis accommodatum.

SONCHVS.

Sonchus aſtringit & manifeſte refrigerat, tum corpori admotus,tum mãducatus:exareſactus autem mediocriter calefacit.

SPARGANIVM.

Sparganium ſiccandi & hoc uireis refert.

SPARTOS, GENISTA.

Sparti quo uireis ligãt, & ſemẽ & flos cum mulſa inſtar quinque obolorũ pota, per ſuperiora purgãt ueratri modo ſine periculo,ſemẽ per inferiora quoq; purgat,uirgulæ ipſius ad coxendicum dolores proficiunt.

SPECLARIVM, LAPIS SPECVLARIS.

Speclarium, alii per ph scribunt specharium, quo nonnulli loco uitri in fenestris utuntur, eoq; diaphanes à perspicuitate appellatur, substãtia gypseum, uireis habet concrematis testis aut ostreis simileis.

SPONGOS, SPONGIA.

Spongia recens quæ marinum odorem adhuc reseruat, si cum aqua aut uino aut posca imponatur, uulnera glutinat. cremata, acris est uirtutis & discussoriæ: cum bitumine autem & pice liquida usta oppositaq; ex igne, sanguinis eruptiones compescit.

SPODIVM, CINERVLA.

Spodium pompholygi uiribus æquale est.

STAPHYLINVS, PASTINACA.

Pastinaca urinas mouet, mẽses proritat, pręsertim semẽ ipsius & radix, folia autẽ abstergẽdi uirib⁹ pręd ita phagedęnicis affectibus cõgruũt, & uiridia cũ melle: syluestris autẽ pastinaca ad omnia ualentior est domestica.

STACHYS.

Stachys marrubio similis frutex, tertiũ in calefaciẽdo ordinẽ occupat, mẽ ses itaq; excitat, fœtus occidit, & secundas expellit.

STEATA, ADIPES.

Adeps omnis humanũ corpus & humectat & calefacit, sed pro diuersis animalium tẽperamẽtis uirtus eius euariat. Suillus igitur omnium humidissimus est, ut ad olei naturã accedat, unde etiam rosiones obtũdit. Caprillus, siccior est, & celeriter cõcrescit, eoq; iis qui in longanone rosiones experiuntur, ab inferiori parte iniicitur. Anserinus calidior est, maiorẽq; tenuitatem obtinet. Inter utrunq; hunc gallinarũ gallorũq; adeps cõsistit. Leoninus calore omneis & tenuitate superat, & propterea etiã ui discussoria. Bubulus inter suillum & leoninum medius temperamẽto existit. Vrsinus alopeciis medetur, uulpinus autium doloribus, quemadmodũ uiperinus pilos abolere, & oculorũ suffusiones impedire fertur. In omni autẽ adipũ specie calidior sicciorq; est marium, atq; ex his eorũ qui castrati non sunt magis quàm aliorum. cæterũ uetustate omnis adeps redditur calidior.

STIMMI.

Stimmi præter quàm quòd siccat, etiam astrictionẽ habet, ob quam ocularis collyriis miscetur.

STOEBE.

Stœbæ semẽ & folia in tertio ordine desiccant uiribus donata astrictoriis, camq; ob causam uulnera magna cõglutinãt: decoctum ipsorum intestinorum torminibus, sanguinis eruptionibus, auribus purulentis auxiliatur: folia illita oculis ex ictu suffusis cõferunt.

STOECHAS.

Stœchas adaperit, extenuat, detergit, & cõfirmat uiscera omnia, totumq; corporis habitum.

STRATIOTES.

Stratiotes aquaticus frigidus est natura: terrestris etiam astringendi uim habet, qua ulcera committit: nonnulli eo & ad sanguinis eruptiones & ad fistulas utuntur.

STRYHCNON, SOLANVM.

Solanum hortense esculētumq; astringit, & in secundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabū hortensi simile, urinæ ciendæ idoneum fructū habet acino uuæ æqualē. hypnotici, id est, somnifici solani radicis cortex, cū uino denarii pondere potus, somnū conciliat, semen habet ad urinā mouēdam accommodatū, ex tertio refrigerantium ordine: unde corymbi eius plures duodecim epoti, furorē accersunt. Quartum uero genus solani intus assumptū, inutile est: a' foris autē illitum ulcera depascentia curat, refrigerando siccandoq; ad secundum ordinem relatum.

STYPTERIA, ALVMEN.

Alumen omne maxime astringit, substātiaq; crassum est: tenuius autē reliquis est quod uocatur scissile, mox rotundum, & astragaliotes. Crassum admodum est liquidum, placites & plinthites appellatum.

STYRAX.

Styrax calefacit, emollit & concoquit: tussi, destillationi in nareis, & grauedini utilis, menseis idem & potus & appositus extrahit.

SYCA, FICVS.

Ficus aridæ in secundo ferè ordine siccant: pingues autem, duros tumores magis maturant: actiores detergunt, discutiuntq;, decoctum ipsarū mellis speciem referens, quod iam nonnulli siræon appellant, uiribus melli respondet: uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis sunt, utræq; tamen & uirides & aridæ aluū subducunt. At ficus caprifici, acres & discussoriæ sunt, quemadmodum ex domesticis grossi.

SYCE, FICVS ARBOR.

Ficus arbor calidi renuisq; temperamenti est, adeo ut liquor & foliorū succus non rodat modo, aut abstergat uehementer, sed etiam exulceret, ora uenarum aperiat, & mytmecias exrerat: iam uero & purgandi uim obtinet. At syluestris ficus, quam caprificum uocant, in omnia efficacior domestica est.

SYCOMORVS, FICVS AEGYPTIA.

Sycomori fructus nullius nutrimenti est, & stomacho noxius: liquor arboris ui poller emolliendi, glutinatoria uulnerum, discussoria tumorum, bibitur inungiturq; ad serpentum morsus, lienes induratos, stomachi dolores & in accessionibus febrium horrores.

SYMPHYTVM PETRAEVM.

Symphytum petræum contrariis constat uirtutibus, habet enim aliquid

* impressū quod incidat, ideoq; * pus in thorace & pulmonibus collectum expurget:

habet etiā aliquam contrahendi uirtutē, qua sanguinis excreationibus medeatur, cōuulsis, ruptis, mulierū fluxionibus rubris, intestinorum ramicibus. item calida quædā humiditas ei inest, qua sitim arcet, & arteriæ asperitates sanat. Symphyton alteꝝ nempe magnū, uiscosum quippiā & ∟ quod pruritum excitet ⁊ repræsentat, scyllæ simile. Vtūtur eo, ad quę superiori.

SPONDYLION.

Spondylii fructus & radix uirtute acri & incisoria, suspiriosis, comitialibus & arquatis succurrunt, radix autem circumrasa, fistulisq; imposita illarum callos tollit, succus è flore ipsius expressus, ueterrimis ⊙ aurium ulceribus instillatur.

SCHINOS, LENTISCVS.

Lentiscus in omnibus sui partibus siccat secundo ordine absoluto, calefaciendo autem & refrigerando medius est, adeo astringens, ut ad hypocistidis succum astrictione accedat.

SCHINV ANTHOS, LENTISCI FLOS.

Lentisci flos modice calefacit, minus astringit, tenuē naturā sortitus, qua urinā mouet & menseis trahit, obstructaq; reserat in fomētis, potu & cataplasmatis adhibitus: radix adhuc magis flore astringit, sed ille calidior.

SCHOENOS ELIA, IVNCVS PALVSTRIS.

Palustris iuncus duplex est, sed eius qui uocatur oxyschœnos, semen est somnificum: holoschœni autē dicti, minus, idem & capiti dolorem facit. utriusq; semē frixum si cum uino bibatur, alui fluores deficcat, & mulierū fluxiones cohibet.

SORI.

Sori uireis misy æqualeis obtinet, longe illo natura crassius.

QVAE A' T INCIPIVNT.

TARICHON, SALSAMENTVM THYNNI.

Salsi thynni caro acris est & deficcatoria: morsis igitur à uipera, quam præsterem dicunt, quàmplurimum eius esui datur, uinumq; superbibitur liberalius, & uomitus excitatur: eadem ad uomitiones quæ ciborum acremento quæruntur, accommodata est: item rabidorum canum aliorumq; serpentium morsibus utiliter illinitur.

TAVROCOLLA, GLVTINVM BVBVLVM.

Taurocolla aliis xylocolla dicitur, ex boum coriis cōfecta, uim habet insigniter absterforiam, eoq; aceto subacta, impetigines & summæ cutis lepras exterit: ambustis, si aqua calida soluatur, inflammationē oboriri non finit: eadem oxymelite soluta, uulneribus accommodatur.

TELLINAE.

Tellinæ salsæ cremateq; adurentē cinerē reddūt, q cedrino liquori mistus, euulsos radicitus palpebrarū pilos, si instilletur, nasci iterum prohibet.

TERMINTHOS, TEREBINTHVS.

habet, pus in thorace collectum et renes expurget. Galenus & Dioscoridis interpres Paulū citās, nostræ uersioni astipulātur.

∟ Galenus habet mordax.

⊙ Male in Græco est, εἰς τ̃ κοιλ'ωτ, pro εἰς τὰ ὦτα.

Terebinthus calefacit in ordine ſecundo, ſiccat autẽ ſi uiridis eſt in primo, ſi aridus ſecundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium ſiccatiũ ordinem refertur: hac igitur ratione & urinam mouet, & lienes adiuuat.

TETTIGES, CICADAE.

Cicadæ crudæ ſiccatę ad colicũ dolorem potui dantur, aut tres, aut quinque, aut ſeptem, cum totidem numero piperis granis: quidã toſtas contra ueſicæ dolores potui exhibent.

TEVTLON, BETA.

Beta nitroſam uim habet, qua abſtergit, diſcutit, & per nareis purgat, ſed alba elixa plenius, inflãmationi arcendæ fit idonea, & modice diſcutit.

TEVCRION.

Teucrion calfacit in ſecũdo, ſiccat in tertio ordine, ui inciſoria tenuiq; lienibus medetur.

TEPHRA, CINIS.

Cinis nõ omnis idem exacte habet temperamentum, ſed pro materiæ cõbuſtæ differentia euariat: acerbarum ſane arborum cinis, nempe querc⁹ & ilicis, aſtringẽdi uim nõ modicam obtinet, qua ſanguis eruptionem compeſcit, quũ nullius alterius datur facultas: acriũ uero, puta fici & tithymali cinis, uehementioris acrimoniæ & deterſorius exiſtit.

TELEPHION.

Telephion in primo abſceſſu calefacit, ſecundo autẽ deſiccat: eſt itidẽ abſterſorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, & uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

TELIS, FOENVGRAECVM.

Fœnugræcum ex ſecũdo ordine calidum eſt, è primo ſiccũ, idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autẽ calidas & induratas magis diſcutiendo perſanat.

TITHYMALVS, HERBA LACTARIA.

Tithymali oẽs è quarto calefacientium ordine ſunt, acrimoniæ & ualidæ amaritudinis participes, ſed radix quum ſit quodãmodo imbecillior, aceto incocta dẽtium eroſorũ dolores finit, liquores uehemẽtiore donati uirtute, denriũ cauis imponuntur. reliquum corpus ſi attingant, adurũt. quare etiam pilos modice delitos auferũt, item myrmecias, uerrucas & huius generis alia: curis labes abſtergũt, maligna ulcera, phagedænica curãt. Cęterũ ex ſeptenario ipſorum numero ualidiſſimi ſunt, appellati characias, myrſinites, & qui in petris arboris modo naſcitur: hos ſequitur qui uerbaſco ſimilis eſt & cypariſſias, deinde paralius quaſi dicas maritimus, poſtremò helioſcopius.

TITANVS, CALX.

Calx uiua uehementer adeò urit, ut cruſtã inducat: reſtincta uero cru- *Græce erat* ſtam quidem ſubito excitat, ſed poſt diem unum non amplius.* calefacit

tamen & consumit carneis: si lauetur, idq; aqua marina, ualidas discutiendi uireis acquirit.

συντείνει, id est intendit, Galenus & Oribasius nobiscũ sentiũt.

TRAGACANTHA.

Tragacantha persimiles gummi uireis repræsentat.

TRAGIVM.

Tragium frutex est in Creta lentisco similis, uirtute calida in tertio abscessu, attractoria, discutiente, & tenui. aculeos igitur educit, calculos comminuit, menseisq; citat, instar denarii potum. Sed alterum tragium, hoc amarius est, scolopendrio assimile, nascitur multis in locis, tanta astringendi uirtute præditum, ut fluidis affectibus commodè faciat.

TRAGORIGANVM.

Tragoriganum origani uirtutes habet, & nõnullam etiam astrictionem.

TRIBOLOS, TRIBVLVS.

Tribulus mediocriter refrigerat: sed terrestris siccando ualentior est, aquaticus leuiter etiam humectat: uterq; contra inflammationum generationes, omnesq; influxus conuenit: terrestris fructus quum tenuis existat, renum calculos conterit.

TRAGOSITODES, TRAGVS FRVMENTACEVS.

Tragus frumentaceus zeæ figura respondet, sed difficilius in stomacho cõficitur, aluum emollit.

TRIGLE, MVLLVS.

Mullus piscis continue esus, claritati oculorum nocet, crudus dissectus & impositus, marini draconis, scorpionis, & * araneatũ morsibus succurrit.

Græce erat δρακόντων p ἀράχνων, deprauate nimirũ quum meminerit draconis, et Dioscorides nobiscũ sentit, ex quo ad uerbum sumpsit Paulus.

TRIPOLIVM.

Tripolii radix calida est in tertio abscessu & actis.

TRICHES, CRINES.

Pili combusti persimilem lanis concrematis uim obtinent.

TRYGON, PASTINACA MARINA.

Marinæ pastinacę aculeus impact⁹ dẽti infirmo, ipsum cõterit excutitq;.

TRYX, FAEX.

Fęx uini ignem non experta compositis uiribus cõstat, ut quę abũde desiccet discutiatq;, astrictoria autẽ facultas ei ex uini unde cõsit specie, accedit. Vtendum igitur est ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus. phygethla discutit, lac, mãmis eo refertis imposita, extinguit: cremata uerò quam nunc etiã sphaclẽ appellant, adurentẽ uim acquirit, quapropter & medicamentis quę adurunt, ipsam miscemus. ungueis igitur scabros cũ resina eiicit: pilos cum oleo lentiscino per noctẽ totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorũ medicinis abstersoriis tẽperatur. Aceti fæx in omnib⁹ ualentior est iam dicta, magisq; astringit.

TROGLODYTES, PASSER.

Troglodytes passer est, omniũ auiũ excepto regulo minimus, in sepibus

potiſſimum degens, qui & toſtus & crudus ſalſus manducatus renum calculos conterit: cremati ipſius cinis epotus, idem præſtat.

TYROS, CASEVS.

Caſeus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans, quare & uulnera impoſitus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hãc facultatem etiam diſcuſſoriam modicam poſſidet, magiſq; uulnera conglutinat: uetuſtus iſq; pinguis diſcutiendi uirtutem præ ſe fert, qua articulariorum quoq; tophis accõmodatus eſt, præſertim cum ſuillæ carnis & ſalſæ & pinguis decocto.

QVAE AB Y INCIPIVNT.

HYACINTHVS.

Hyacinthi radix bulbi ſpeciẽ repræſentans, primi in ſiccando ordinis eſt, ſecundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conſeruare cum uino illita creditur: ſemen leuiter abſtergit aſtringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut quod deſiccet magis quàm refrigeret.

HYALOS, VITRVM.

Vitrum lęue cum uino tenui & albo potum, ueſicæ calculos comminuere dicitur.

HYDNON, TVBER TERRAE.

Tuber terræ terreſtri conſtat ſubſtãtia cum modica quadã uirtute tenui.

HYDRARGYROS, ARGENTVM VIVVM.

Argentum uiuum in medicinę uſum non adeo accommodatur, quòd uenenum repręſentet: nonnulli uero concrematum ipſum in cinerem, mixtumq; aliis ſpeciebus, colicis & iliofis potioni exhibuerũt.

HYDROPEPERI, AQVATICVM PIPER.

Hydropiper, herbula eſt calida, ſed non piperis modo, uiride cum ſemine ſuo illitum, ſugillata, & tumores induratos diſcutit.

HYDOR, AQVA.

Aqua præſtantiſſima & alterius ſubſtantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex ſua ipſius ſubſtantia: ubi autem aſcititium calorem aſſumpſerit, quandiu eum ſeruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quæ nonnihil mixta eſt, ut nitroſa aut bituminoſa, adiunctæ ſubſtantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam aſtrictionis habet, ob quam ocularis miſcetur medicinis. Qualem uero conueniat laudatiſſimam eſſe aquam, in primo libro comprehenſum eſt.

HYOSCYAMVS, ALTERCVM, SEV HERBA APOLLINARIS.

Altercum cuius ſemẽ nigrum eſt, item cuius flauum, ueneno ſum eſt: accommodatiſſimum uero curationibus, quod & ſemen & florem candidũ habet ex tertio refrigerantium ordine. *Repoſitũ ex Galeno.*

HYPERICVM.

Hypericum duplex eſt. alterum, quod androſæmon & aſcyrrhon appel-

latur, expositum est: alterum uero calefacit & siccat, tenui substantia prędirum, eoq; urinas elicit & menstrua citat, totum ipsius semen, quòd si cum foliis illinaf uiride, cicatricẽ uulneribus obducit, arida uero folia oblita ulceribus medentur, dantur etiam potioni aduersus coxarũ dolores.

HYPECOON.

Hypecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

HYPOGLOSSON.

Hypoglosson frutex pusillus est, cuius radix & succus emolliendi uirtute pollent.

HYPOCISTIS.

Hypocistis eorum quæ ad radices cisti & cistari appellati subnascuntur, nempe cytinorum, succus est, medicamẽtum ad omneis fluidos affectus efficacissimum, ut quod particulas siccet corroboretq;.

HYPOPHAESTON.

Hypophæston species est spinæ fulloniæ, quemadmodũ & hippophaës, ex huius capitulo, foliis & radicibus, succus expressus siccatusq; triũ obolorum pondere, cum aqua mulsa ad pituitam & aquam uacuandam exhibetur: maxime congruit non nisi subrecta ceruice spirantibus, comitialibus & neruorum affectibus.

HYSSOPVM.

Hyssopum in tertio ordine & calefacit & desiccat, tenuisq; substantiæ est.

QVAE A' PH AVSPICANTVR.

PHACI, LENTES.

Lentes in secundo ordine siccant, medio caloris & frigiditatis temperamẽto donatæ, sed astrictionis quoq; nonnihil habent. Totum uero lentis corpus siccat, aluumq; sistit: decoctũ ipsius proritat, ideoq; prior aqua defunditur, quum astringendi gratia lentes assumuntur.

PHACOS, LENTICVLA PALVSTRIS.

Lenticula palustris humectat, refrigeratq; in secundo abscessu.

PHALARIS.

Phalaridis succus, folia & semen pota, uesicæ doloribus auxiliantur. habet eadem herba & tenuem quandam uim, naturamq; calidam.

PHALANGITES.

Phalangites quòd phalangiorum morsibus medeatur, nomen hoc inuenit: est & tenuis naturæ compos, qua torminosis auxiliari putatur.

PHELLOS, SVBER.

Suber præsertim ex uinorum cadis, combustum, cinerem reddit siccando uehementissimum, qui medicinis ad tormina intestinorum inscriptis admiscetur.

PHILYRAS, TILIA.

Tiliæ arboris folia, syluestri oleæ similiter astringunt, quibus commandu

pter ad cicatricē ulceribus obducēdam in ficcioribus corporibus præstantissimum est: si eluatur, teneris utilius est.

CHALCV ANTHOS, AERIS FLOS.

Aeris flos tenuioris naturæ est, quàm æs cōcrematum, eiusq́; squama: mixtus itaq; collyriis, palpebrarum & asperitates & ficus exterit.

CHAMAEDRYS, TRIXAGO.

Trixago in tertio ordine calefacit siccatq́;. lienes igitur consumit, urinas & menstrua elicit, uiscerum obstructiones expurgat.

CHAMAECISSVS, HEDERA TERRESTRIS.

Hederæ terrestris flos quum amarus insigniter existat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

CHAMAELEVCE.

Chamæleuce in tertio abscessu calefacit, in primo desiccat.

CHAMAELEON.

Chamæleontis nigri radix calefacit siccatq; propemodum in tertio ordine, est & abstersoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit, itē duros tumores dissipat emollitq́;, & phagedænica ulcera illitu persanat: si autem intra corpus sumat, ueneni loco est. Albi radix superiori proportione respondet, sed amarior est: quæ si cū uino austero instar acetabuli bibatur, latos uentris lumbricos enecat: facit etiam ad aquam inter cutem.

CHAMAEMELON.

Chamæmelon siue antemis calefacit siccatq́; in primo abscessu, præterea uirtute tenui, discussoria, laxanti, & odorata constat.

CHAMAEPITYS.

Chamæpitys secundo gradu calefacit, tertio desiccat, quam ob causam & purgare & abstergere uiscera, potissimum iecur potest, item urinas mensesq́; trahit, magna uulnera cōglutinat, putredinē expertis medetur, duritias discutit. decoctum ipsius, etiam coxendicum doloribus salutare est.

CHAMAEDROPS.

Chamędrops, quidam & hoc chamædrin uocant, alii etiam * teucrion, ui ribus chamædryi respondet. *Græce erat τεύριον pro τεύκριον.

CHAMAESYCE, HVMILIS FICVS.

Chamæsyce abstersoria & acri facultate pollet, quapropter & surculi ipsi & liquor myrmecias, uerrucasq́; abolēt, crassas oculorum cicatrices cum melle abstergunt, hebetudini, & suffusioni incipienti medentur.

CHAMAELAEA, OLEAGO

Oleago abstersoria facultate, sordida ulcera & crustas cum melle purgat.

CHELIDONIVM, HERBA HIRVNDINARIA.

Chelidonium in tertio ordine calefacit, ualēterq; abstergit: succus ipsius claritati oculoꝝ utilis est: radix arquatos cum uino & aniso pota, obstructione liberat: mādu cata, dentium doloribus auxiliat. Minus chelidonium

PSIMMYTHION, CERVSA.

Cerusa refrigerat & illitu opplet.

PSYLLIVM, HERBA PVLICARIS.

Herbæ pulicaris semen secundi refrigerantium ordinis habetur, siccando humectandoq; medium est.

PSORICON.

Psoricon, chalcitide duplicata, argenti spumæ mixta, efficitur, utrisq; tamen aceto prius detritis, ac in recentem ollam coniectis, quæ diebus quadraginta sub fimo delitescet: sic enim maiorem siccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quàm chalcitis, acquiret.

QVAE AB O MAGNO INCIPIVNT.

OON, OVVM.

Oui candidum & tenue, nullius plane rosionis cōpos, mediocriter refrigerat. utendū igitur eo in oculis, pudendorū ulceribus, aliisq; omnibus malignis: miscetur etiam medicamentis emplasticis, quæ sanguinem supprimunt: luteum uero pari facultate præditum, medicamentis tēperatur ad inflammationem arcēdam efficacibus: tostum uero magis siccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctū si assumatur, uētris fluxiones desiccat: si acerbū aliquod adiunxeris, exempli gratia, gallam, aut rhun, aut balaustium, ac frixeris, multo redditur efficacius: ambustis autē crudū impositum, protinus auxiliatur. Sorbile assumptū, pectoris uitia concoquit lenitq;, & arteriæ asperitates læuigat. Præponetur autē recēs ueteri: & gallinaceum reliquorum animantium ouis.

OCIMVM.

Ocimum secundo calefacientium ordini ascribitur: habet & humiditatē quandam excremētitiam, propter quam neq; utile est intus assumptum: extrinsecus autem illitum, discutit & concoquit.

OCIMOIDES.

Ocimoides, nonnulli philetærion nuncupant, inutilis quidem radix est: semen uero tenue est & sine rosione siccat.

DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBVS QVAE FLAuæ bili purgandæ sunt. Cap. IIII.

Aloēs denarius cum aqua mulsa mane datur. qui uesperi id exhibēt, aut secundū cibum, noxā inferunt, quippe alimentum * digerit, flauā bilem minus uacuat: trium obulorū instar assumpta, abūde ad deiectionē aluum solicitat. Cæterū quum omnia purgantia medicamina stomacho aduersentur, sola aloē cōducit. qui uero amaritudinem eius non sustinēt, in catapotia coactā assument. Sciendum uero est, medicamenta ea non simplici quodā temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare (omnia siquidē calida, quale piper est, uacuationem molirentur) uerū totius substantiæ proprietate, quomodo lapis

*Græce est διαφέρει forte pro διαφθείρει, id est, corrumpit.

magnes ferrum attrahere demonstratus est. Porrò ex purgantium medicaminum numero ea quæ uẽtrem duntaxat emolliunt, primo libro sunt exposita: efficacioribus autem utimur, uel ad materiam deriuandam, uel ad affectum induratum commouendum excitandumq́; aut ad corpus reficiendum, mutandumq́; ipsius temperamentum, aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uero sunt nonnulli mixti ex prædictis modi, in uicẽ connexi. Cęterum purgationibus hos uti conuenit, qui uiribus constant, & eas non grauatim assumunt, primosq́; ætatis limites euaserunt, nõdum uero ad extremos peruenerunt, item qui stomacho robusto sunt, & copiosam materiam inutilem in corpore collegerũt, non multi adeo sanguinis compotes. Tempus autem purgatiõis, si nulla urgeat necessitas, uernum maxime & autumnale opportunum est.

QVAE BILEM VACVENT.

Quæ bilem educunt, quouis tempore præter hyemem recte usurpantur: ætate uero florida & ei proxima: habitu sicco, musculoso, nigri coloris, uel rubri: uiris magis quàm mulieribus: item in quibus cibi continue corrumpuntur, aluus astricta est, amara bilis redundat, iracũdis, paucam urinam reddentibus cibo usis sicco & calido. In affectibus, arquato, iecoris imbecillitate, pleuritide, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, erysipelate, lepra, febri, & quibus bilis superat. Datur aloë capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & qui per somnum imaginibus torquentur sine febri, ad hæc qui horroris discursum in corpore sentiunt, flatus acreis edunt, intestinis roduntur, quibus stomachus immodice æstuat, aut fastidio ex ciborum copia euertitur: postremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyster nequit iniici: abũdẽ siquidẽ inanit, sic ut totũ corpus non cõmoueat, nisi copiosa admodum fuerit exhibita: bilem autem intestinis, aluo & stomacho inhærentem educat. Veratrum cõuenit & acuto & longo morbo laborãtibus, qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt, quales sunt qui insania, altera capitis parte (heterocranici dicuntur) humorũ impetu in oculis decumbente, & pectoris affectibus torquentur: accommodatissimum est uisceribus, uteri & uesicæ uitiis medicinã requirentibus. Laudatur etiam ad longam asperæ arteriæ affectionem, arquatum, eruptiones quæ exanthemata dicũtur, impetigines, uel herpetas, uel erysipelata, uel lepras. Veratrum nigrum bilem flauam potissimum è toto corpore citra molestiam educit, quam ob causam iis qui nõ grauiter febricitant, magisq́; febri carentibus instar denarii exhibetur, radicibus in mulsa & aqua maceratis; aut cum melle catapotiorum modo: uerum ita exhibetur, ut ieiunium pręcesserit. Sunt qui misceant ei pulegiũ, uel thymbram, uel aliquod ex iis quæ subito dilabuntur, stomacho non inimica.

Scammonia cõsimiliter ueratro purgat, magis flauam bilem: cæterum inter omnia quæ purgationem moliuntur, aduersissima stomacho est. da

tur igitur iis qui febri carent & ſtomacho ſunt meliori,ad magnitudinem quatuor obolorum cum ſale aut pipere aut zingibere,aut quodam ſtomacho utili,quod protinus corpus permeet,aut etiam cum melle:item cum gummi quoq; fiunt catapotia. Colocynthidis,hoc eſt,cucurbitæ ſyluestris medulla bilem potiſſimum uacuat,& mucoſa nō à ſanguine tantum trahit,quemadmodum ueratrum & ſcammonia,ſed etiam à coſtis & neruoſis partibus,inſtar denarii in aquę mulſa cyathis duobus,quibus & ruta incocta ſit,epota: lęuigetur autem accurate,quoniā aſperitates ipſius interaneis adhęrentes,ulcera cōcitant,& neruos cōſortii lege afficiunt. Exhibetur recte, capite dolētibus,nempe quum cerebri membrana,uel ea quæ caluariam cingit,uitiata fuerit,excēpli gratia,uertiginoſis,heterocranicis,cephalæa infeſtatis,comitialibus,attonitis,cōuulſis,ut in utramlibet partem deprauata ſit facies,qui cynicus ſpaſmus dicitur, diuturno in oculos fluxu uexatis,recta ceruice ſpirantibus,ſuſpirioſis,uetuſta tuſſi cōflictantibus,præterea iis quos articularii dolores & renū aut ueſicæ affectus male habent. Elaterium ſcammoniæ modo euacuat. deligendū uero uiridi colore, leue & anno nō uetuſtius:triobolari pondere cum lactis hemina lęuigatum exhibetur. Tithymalus bilem elicit,non aliter q̃ elateriū & ſcāmonia.dantur liquoris guttæ quatuor aut quinq; cum polenta maceratæ,quæ ſtatim deglutientur. Nam in ore diu retentæ,linguā exulcerāt, eiusq́; uiciniam. Lathyrides bilem purgant inſtar ueratri & ſcāmonię. offerentur igitur ſeptem octo'ue,& uſq; ad quindecim:robuſtis ſane & qui liberaliore indigent purgatione,mādu cari præcipe,imbecillioribus & malo præditis ſtomacho,integras ipſas deglutiri. Peplii turionum ſiccatorum,inſtar octo obolorum in mulſa datum bilem educit,ueratri modo,& flatus diſſicit. Agaricum ſimileis cucurbitæ ſylueſtri uireis habet, lentum ad functionem obeundam, non autem ſtomacho admodum inimicum : datur lęuigatum denariis duobus cum mulſa, ſit autem albiſſimum,uehementer fragile,non adeo lignoſum,neq; teredinibus obnoxiū. Iris illyrica ſimili modo purgat octo obolorum inſtar ex mulſa aſſumpta. Sit autem nec uetuſta, nec teredines experta. Centaurium minus bili & mucis purgandis aptum,coxendicum doloribus peculiariter conuenit: ius ipſius denarii & ſemiſſis pondere in aquæ hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum ſemine inſtar duorū dēnarium ex mulſa datur,quibus etiam ueratrū nigrum,quanq̃ hoc ſit ſtomacho gratior,minus autem purget. Chamælęæ denarii quatuor in mulſæ heminis duabus ad quartas decocti, ſimiliter ueratro purgant. Nonnulli uero chamælææ & abſinthii dupla portione catapotia fingunt exhibentq́;. Ariſtolochiæ clematitis,hoc eſt,ſarmētariæ fructus drachma in mulſa pota, colocynthidis more purgat. Polypodii radix arida, ſi lęuis cum mulſa illinatur,aut cum ea infricetur,eundē cum colocynthide effectū præſtat.

QVAE BILEM ATRAM VACVENT.

Medicamentis atram bilem educentibus utemur præcipue in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum consortia exosis, aut secessu gaudentibus, item in his qui dum à morbo reficiũtur, purgationem desiderãt, autumno feruidiore, habitu sicco & parũ musculoso. Epithymũ laudatissimum est remediũ inter ea quæ atræ bili uacuãdæ sunt. dantur ipsius denarii quinq; lęuigati ex lactis hemina. Epithymbrũ quod thymbrę supernascit epithymo similiter euacuat, sed imbecillius est. Pulegiũ atrã ducit bilem instar acetabuli in mulsa potũ. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegiũ uacuat, cæterũ ambo desiccant. Alypi semen inferius atram purgare bilem pari epithymo mensura cum sale & aceto dictum est, intestina uero si fidẽ Dioscoridi accommodamus, leuiter exulcerat. Est aũt meo iudicio, quæ nunc alypias uocat: exhiberi debet in mulsa.

Partheniũ similiter siccũ si potetur, eadem solet extrahere. Alysson cum sale epotum non aliter quàm superiora expurgat.

QVAE PITVITAE VACVANDAE SINT.

Eorum quæ pituitam educũt usus est in habitu frigidiore & senio confectis perq; hyemẽ, in resolutis, attonitis, inturgescẽtibus tumore laxo, quod œdema dicunt, insuper in his qui multũ pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut stomacho collegerũt, & in muliebri defluxione. congruunt etiã copiosa emungentibus, crassa excreãribus, fastidiosis, & coxendicũ cruciatu detentis, quũ muci articulis incubuerint, aut elephãticis: maxime aũt conueniunt iis qui aqua inter cutẽ laborant, cui nomẽ est anasarca. Styracis albi denarii pondus cũ resina terebinthina æquali deglutitũ, pituitam euacuat. Oleę radicis cortex drachmę instar cũ uino aut aqua. Pyrethri oboli nouẽ ex aqua. Lychnidis seminis denarii duo. Cyclamini radicis denarius cũ hydromelite. Scordii denarii duo cũ melle. Chamæpitys in pollinem detrita, exhibitaq; in catapotiis. Squamæ Cyprię denarii * duo cum resina pati in catapotiis ualentius purgant pituitam.

*Impressũ femis.

Lauri foliorum uitidiũ denarius & semissis. Cucumeris syluestris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, similemq; effectum præstant. Apii dimidium quod ad radicem est manducatum: nonnulli id chamæraphanon appellãt. Bdellii drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autẽ gummi oculis defluentibus idoneum.

QVAE AQVAM EDVCANT.

Aquam elicientibus uti conuenit in his quos aqua subter cutẽ, ab utre asci tes dicta, male habet, in mulieribus albo fluore infestatis, itẽ in iis quos ulcera fluida torquent. Squamæ Cypriæ denarius & semissis cũ mulsa potus aquam educit: aceti uero momentum supersorbere oportet, ne per uomitum reddatur. Coccum gnidium cortice detracto læue cum melle

coƈto potum ne fauceis adurat, aquas trahit. dantur autem grana aut uiginti, aut uigintiquinq;, aut triginta: ualētioribus quadraginta. Euphorbii denarius cum melle coƈto potus, pituitā emolitur, magis autē aquas. Lonchitidis ſeminis oboli oƈto cum mulſa aquas purgāt. Cneoron ſimiliter aquas trahit cum polenta potum. Cnici ſeminis denarii quinque lęuigati ptiſanæ incoquuntur cum ſalis momento, ſorbēturq;. Ammoniaci ſuffiminis * denarius in mulſa potus aquam educit. Nonnulli uero lienoſis id cum poſca exhibēt. Sambuci corticis radicis ſuccus inſtar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

* Manuſcriptum denarij duo.

DE COMPOSITIS MEDICAMENTIS PVRGANTIBVS. Cap. V.

CATAPOTIA EX ALOE.

Colocynthidis medullæ, abſinthii ſucci, aloēs, ſingulæ partes, ſcammoniæ partes duæ: ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

OXYMEL IVLIANI.

Rutæ, origani, ſingulorum quadrās, thymi comæ triens, anethi ſeſcuncia, iridis uncia, mandragoræ radicis ſeſcuncia, agarici ſextans, tedarum pinguium unciæ duodecim, cocci gnidii triens, lathyridum, alypiadis, ſingulorum quadrans, polypodii ſextans, phylli, coſti, ſpicæ nardi, ſingulorum uncia, rheu Pontici ſeſcuncia, ſcillæ, ſambuci turionū, canopi, (qui eſt ſambuci cortex) ſingulorum quadrans, aſari uncia, pulegii quadrās, epithymi, ueratri, acori, ſingulorum ſextans, ſii, amomi, hyperici, cumini, ſingulæ unciæ, aniſi ſextans, aceti ſextarii decem, mellis ſextarii quinq;: herbæ per triduum in aceto madeſcunt, deinde excoƈtis dum amplius dimidio cōſumptum fuerit, mel adiicitur: ubi unita fuerint, admiſcent lathyrides, coſtus, coccum gnidiū, ſpica nardi lęuigata, & ſi uoles poſtquam perfeƈte coƈta fuerint, oxymel adiungis. Modus ſummus eſt uncia, aut pro uirium ratione: bene facit podagricis affeƈtibus & comitialibus, ac in quibus uacuare ſimul & craſſos humores educere opus eſt.

PVRGATIO AD EDVCENDVM AQVAS QVAE conſtat caryophyllo.

Aloēs, epithymi, caryophylli, cocci gnidii, petroſelini, rheu Pōtici, ſingulæ ſemūcię, euphorbii ſcrupuli quatuor, mellis quod ſatis eſt. daƭ cochlearis menſura.

PVRGATIO EX RHODOMELITE confeƈta, Alexandri.

Roſarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ unciæ quatuor. ſummus modus eſt quinq; cochlearia: leuior, duo: medius tria. ALITER. Mellis libra, roſarū ſucci libra, piperis drachmæ duæ, ſcāmoniæ drachmę octo, maſtiches drachmæ quatuor, zingiberis drachmæ duæ. ALIO MODO, QVO EGO VTOR. Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſingulorū ſemū-

cia: macerantur in aquæ hemina per triduum: ubi mediocriter incoxeris, miſceto aquæ roſarū ſucci ſextarium ſemiſſem, mellis tantundem. Poſtq̃ aduſq; ſpiſſitudinem fuerint incocta, ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

PVRGATIO EX MALIS COTONEIS.

Malorum cotoneorum toſtorum unciæ quatuor, piperis uncię ſex, ſcammoniæ drachma, mellis unciæ quinq;: trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

COMPOSITIO DIA CITRIV, QVOD EST, ex malo medico, ſtomacho utilis.

Mali medici corticis carniſq; pondo in aquę ſextario uno & ſemiſſe ad tertias decoquitur, mellis ſextarius ſemiſſis adiicitur: ubi mellis ſpiſſitudinē ex coctione acceperint, inſpergitur læuigati piperis longi uncia, ſcammoniæ toſtæ in fermento tantundem.

BVCELLATVS PVRGANS.

Scammoniæ toſtæ uncia, piperis, apii ſeminis, ſingulorum ſcrupulum, fœniculi, aniſi, ſingulæ unciæ, mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ datur in condito.

OLIVAE PVRGANTES.

Scāmoniæ uncia, piperis tantundē, epithymi, cumini torrefacti, petroſelini, rutæ foliorum, menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor, laſerpitii drachma, palmularū unciæ quinq;, mellis tantundē, aceti heminæ duę, oliuarum colymbadum ſextarius, ſciſſarum uidelicet: quidam & gari momentum addunt. Modus eſt quinq; ſcrupula aut ſeptem aut nouem.

PASTILLVS PVRGANS.

Scammoniæ drachmæ quatuor, euphorbii tantundem, phylli, piperis, ſingulorum drachmæ duæ, mellis libra. datur inſtar unciæ.

FVSCA PVRGANS ET STOMACHO GRATA.

Cumini, fœniculi, ſingulorum uncia, pulegii, apii, aniſi, ſingulorum ſemuncia, epithymi, ſcammoniæ, ſingulorum uncia, ſalis unciæ duæ. Summus modus datur ſcrupulis duobus in poſca, nonnulli etiam euphorbii ſcrupula quatuor adiiciunt.

VINVM PVRGANS IN HYDROPICIS.

Scillæ tres unciæ, apii ſeminis unciæ ſex, piperis drachma, capparis radicis drachmæ quatuor, cocci gnidii cortice exuti drachma, folii malabathri galbuli duo, uini heminæ duodecim, mellis ſextarii tres: ſcilla contuſa uino ſuperfunditur, reliqua lęuigata miſcentur.

HALATIA, QVASI DICAS EX SALE CONFECTA, PVRGATIO.

Salis communis torrefacti drachmæ ſex, apii ſeminis, zingiberis, panis ſicci, ſingulorum ſcrupula ſex, aniſi, piperis, ſingulorū ſemuncia, ſcammoniæ, epithymi, ſingulorum uncia. datur circiter cochleare.

COMPOSITIO DIA HERMODACTYLV, AD PODAGRAM.

Hermodactyli quadrans, anisi, cumini Aethiopici, ameos, thymi summitatum, piperis albi, zingiberis, singulorũ scrupula tria, epithymi semũcia: exhibentur scrupulis quatuor. quidam scrupula sex dant mane cum cõdito, aut mulsa, aut aqua calida. ALITER EADEM PVRGATIO. Hermodactyli uncia, cumini Aethiopici, anisi, agarici, zingiberis, singulorum scrupula sex, mastichę, spicę nardi, singulorũ scrupula duo, musci siliqua, cneci scrupula duo. datur quatuor scrupulis cum hydromelite. Scammoniam, quòd stomacho sit inutilis, damnamus. Si autẽ liberaliore uacuatione opus sit, scammoniæ siliquas treis mensuræ admiscebis: loto exhibet.

CATAPOTIA QVAE CONSTANT LAPIDE ARMEnico, arthriticis potissimum exhibenda.

Aloës unciæ quatuor, scammoniæ unciæ sex, agarici uncia, epithymi tantundem, lapidis armenici scrupula duodecim: cassiæ uncia, spicę nardi uncia, scillæ tostę sextans, croci scrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus scrupulis exhibentur.

COMPOSITIO DIA. CORONOPODIV, AD eadem efficax, ad quæ ex hermodactylo cõfecta, stomacho utilis.

Zingiberis scrupula duo, piperis scrupulum, agarici scrupula decem, cnici partis interioris scrupula quatuor, coronopodii rudicis scrupula sex. dãtur scrupula * tria: quibus aluus est difficilis, siliquæ uigintitres, quæ faciunt omnino ⌞ obolos ⌐ septem aut ferè octo. ubi uenter inanitus est, ad lauacrum duces: inde ouis & pane enutries.

*impressũ habet octo. restitutũ ex Alexandro ratiõe id exigente.
⌞ impressũ nõ habet.

MEDICAMENTVM EX CYRENAICO LIquore ad febrem quartanam.

Lactis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutæ foliorum, singulæ drachmæ. datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

PVLS AD PVRGANDVM, TVMIDIS ET ELEPHANticis singulariter efficax, & in quibus humorem crassum glutinosumq; emoliri uoles.

Cucurbitis duabus syluestribus circũcisis semen eximetur, interiore ipsarum carne relicta; dulci oleo ipsas replebis, & propriis operculis obtectas pernoctare sines, insequẽti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabescant, deinde ipsis proiectis oleo aquæ tempera nigri ueratri triobolum adiunges, scammoniæ denarium: ubi iam cum his pulticulam è simila, aut panem siccum lęuigatum incoxeris, inde ęgroto dabis tenui pridie uso uictu, pilulas ad nucis auellanæ magnitudinem, octo, aut decem, aut plurimũ quatuordecim, & potioni aquam calidam exhibebis.

QVOMODO EOS QVI PVRGANTVR, TVERI CONueniat, quidq; faciundum ubi medicamentum purgans nihil profecerit. Cap. VI.

Vmmatim in omni purgatione efficaci, medicamẽtum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & concoctione obita trades, ac à somno quoad in totum purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri si fieri potest adhibito, cibo omni & potu abstinere usq; ad consummatam purgationem compelles.

EX COMMENTARIIS PHILAGRII.

At si inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem cõtrahendam expeditũ ex longa penuria præcedẽte habeat, aut alia eiusmodi de causa, dabitur ipsi panis ex uino aquoso, aut ptisanæ cremor aut chõdri, idq; nõdum incepta uacuatione, (sic enim cibus corrumperetur) sed protinus ubi medicamentum fuerit epotũ, sic enim nonnunquã ad celerem medicaminis motionẽ pondere suo opitulatur. Si uerò quocunq; medicamẽto ad aluum emolliendam assumpto quis non purgetur, neq; uacuetur, nullo accedente periculo nihil moliẽdũ est. At si magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyster statim necessariò iniicit. Si ne sic quidẽ uenter respondeat, corpore rosionẽ & ueluti euersionẽ sustinente, lauare liberaliter inungẽdo oportet: ubi repletũ est grauaturq;, sanguinis dimissio cõgruet, præsertim ubi multi cõpos sanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat & emissitios, non ex natura, sed acquisitò ex medicaminis potione. Vbi horum nihil infestat, sed morsus & uellicatus affligit, à balneo cibum protinus offeres, uinum liberalius potui dabis, atq; interea clysterem inseres, nisi subsistat cruciatus, rursusq; lauabis. Esto autẽ oleum quod in aluum dabis rutaceum, aut ex alio quopiam flatus experte præparatum.

SI PVRGATIO MODVM EXCEDAT. Cap. VII.

I purgatio maior fit impendio, cutis infricari debet, & lauari calida: ante balneũ uinũ tenue, rubẽs & flauũ dari, tale siquidẽ celerrimè in totũ corpus distribuitur: itẽ panis ex eo madens, & malum punicum. Quod si euacuatio perseueret, artus uinculis excipientur, quæ è summo deorsum distributa, constringant, & non nihil sanguinis & spiritus excipiãt: dabimusq; potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum. deducit enim in cutem, subitoq; reuellit humorum in uentriculum confluxum, obtunditq; medicinæ purgantis quod ceu uirosum est & medicatũ. huius penuria pastillos theriacos, præterea compositionem dia spermaton, & Philonium appellatam: imò etiam cucurbitulis supra stomachum, & cataplasmatis ex polẽta & mulso uti, prodest, deinde epithematis astringentibus: præsertim ubi ex totius corporis frictione, & medicaminum potu, subsidium fuerit sequutum. Aer ipsis uitandus qui frigidus nimium aut calidus existat: ille siquidem materiam à foris intro compellit, fluoremq; auget: hic discutit, & uires resoluit. At si ex intestinorum quæ medicamento irritãtur, erosione, uacuatio oriatur,

delinere commemorata oportet, & in aluum dare quæ acrimoniam retundunt, adipem anſerinum ſcilicet, uinum dulce, nardum & conſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS. Cap. VIII.

HIERA ANTIOCHI.

Hamędryos, agarici, colocynthidis medullæ, ſtœchados, ſingulorum denarii decem, opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ ſarmentaceæ, piperis albi, ſingulorum denarii quinque, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, croci foliorum, ſingulorum denarii quatuor, mellis quod ſatis eſt. ALITER. Colocynthidis carnis denarii uiginti, ſcillę toſtę, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis, ſcammoniæ, hyperici, ſingulorum denarii * tres, epithymi, polypodii aridi, bdelli, aloës, chamędryos, marrubii, caſſiæ, ſingulorum denarii octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis, ſagapeni, piperis cõmunis & longi & albi, petroſelini, cinnamomi, croci, caſtorii, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum denarii quatuor, mellis quod ſufficit.

* Oribaſius decem.

HIERA IVSTI.

Epithymi drachmę duodecim, marrubii, ſtœchados, chamędryos, ueratri nigri, ſcãmoniæ, agarici, piperis longi, ſcillæ toſtæ, ſingulorũ denarii ſedecim, euphorbii, colocynthidis carnis, aloës, croci, gẽtianæ, petroſelini, guttæ ammoniaci, ſagapeni, ſingulorũ drachmæ octo, opopanacis, polii, cinnamomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, iunci odorati floris, pulegii, ſingulorũ denarii quatuor, ariſtolochiæ lõgæ & rotũdæ, utriuſq; denarii duo, mellis quod ſatis eſt. datur ſcrupulis duobus, aut tribus, aut quatuor cum mulſa & ſale.

HIERA GALENI.

Chamędryos, piperis longi, piperis albi, ſtœchados, ueratri nigri, ſcãmoniæ, ſpicæ nardi, ſcillæ toſtæ, (nonnulli etiam epithymi) ſingulorum drachmæ ſedecim, myrrhæ, croci, ammoniaci ſuffiminis, euphorbii, ſingulorum denarii octo: excipiuntur melle.

HIERA RVFI.

Cucurbitæ ſylueſtris, quæ ſicyonia uel colocynthis dicitur, carnis denarii octo, chamędryos denarii decem, ſagapeni denarii octo, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum denarii quinq;, cinnamomi denarii quatuor, uel caſſiæ octo, ſpicæ, croci, polii, myrrhæ, ſingulorũ denarii quatuor, mellis quod ſatis eſt.

HIERA ARCHIGENIS.

Marrubii, agarici, chamędryos, colocynthidis carnis, ſtœchados, ſingulorum drachmæ decem, opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorũ drachmæ quinq;, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ſingulorũ denarii quatuor: arida tunduntur ſimul & incernunt, opopanax aũt, ſagapenũ, & myrrha cõtuſa, mulſa per noctem unam in pila macerantur, deinde lęuigantur, & ſiccis admiſcentur: melle

optimo excepta reponuntur in uitreo uase aut plumbeo. hæc ratio omnium hierarum communis est, Summus ipsarum modus est denarii duo: assumatur & salis denarius, mellis heminæ duæ, aquæ quantum satis est. Quod si uehementiores ad purgandum uoles efficere, quibus scammonia non inest, iniicietur, & his singulis obolus.

QVAE SEDI ET VMBILICO illita purgent. Cap. IX.

ILLITIO SEDIS AD FLATVS EXCVTIENDOS.

Ruta cum melle in tenuissimum pollinem redigitur, ut unus succus fiat, & penitissime intra sedem delinitur. Efficacissimũ uero est, si cumini momentum & nitri assumat, uel cyclamini succum: stuppa exceptum imponitur, aut glãdis forma melle apposito, flatus siquidem multi erumpunt, uentrem leuantes.

PERVNCTIO SEDIS VENTREM MOVENS, CHEZANANCE.

Alumen cum melle leuigatum coquitur quo ad rubescat, atq; hoc sedes perungitur, facilè enim copiosa citra laborem subducit.

MEDICAMENTVM QVOD VMBILICO ILLINITVR, epomphalium dictum, ad aluum subducendam.

Cyclamini denarii quatuor, nitri denarii tres, ueratri nigri & albi, singulorum denarii duo, colochynthidis denarii tres, scammoniæ denarii duo, elaterii succi denarii quatuor, cocci gnidii totidem, caricarum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia.

ALIVD LAVDATISSIMVM.

Elaterii, lathyridis, galbani, cyclamini, ueratri nigri, singulorum denarii quatuor, colocynthidis carnis denarii octo, cucumeris syluatici recentis, scammonię, cocci gnidii, tithymali, singulorum denarii duo, terebinthinę denarii tres: excipito hæc felle taurino, & unguinis modo utitor. Quidam uero adiungentes faui uncias septem, & sicyonii quod satis est, emplastri modo imposuerunt.

QVAE MEDICAMENTA VOMITVM CITENT, & quomodo helleborum exhibeatur. Cap. X.

Vomitu utuntur & sani, qui ciborum humorum'ue copia grauantur: & acuto morbo laborãtes, quum à pituita aut eiusmodi quodam infestantur. At medicamentis uomitum facientibus neq; sani neq; acuta ægritudine occupati, uti permittũtur: sed in longis prosunt affectibus & præsertim induratis, quæ ualidam commotionem desiderent, qualis est podagra, morbus comitialis à stomacho originem trahens, elephantia, aqua subter cutem, melancholia & persimiles. Aduersatur uomitus sanguinem excreantibus, malo præditis stomacho & iis qui suffocationibus opportuni sunt. Promptissimum igitur ad uomitum ciendum est Cyprinum, digitis aut pinnis in id intinctis, demis-

fisq; in guttur. item nardi gallicæ radicum denarii septem ex mulsa poti, sursum ualenter purgant: similiter etiam radicum betonicæ, quæ cestron dicitur, quinq; aut sex denarii cum mulsa sumpti: & daphnoidis tria folia uiridia in lęuorem coacta comestaq;. Item elaterii obolus in aqua assumptus, sursum piruitam & bilem expurgat: & herbę pediculariæ grana quindecim cum mulsa crassiore. ex bulbis autem qui manducari solent, si crudi assumantur. Narcissi radix elixa, sursum per uomitum purgat. idem facit a pii radicis pars superior, aëri propior, uocant eam nonnulli chamæra phanon ⌊ inferior autē pars per infema purgat, ⌉ rota uero sumpta, utrinque: radiculæ prædictis minus quidem purgant, sed utilius: cæterum conuenit ipsas acreis & recenteis adhuc minutim concisas, ante duas tres'ue horas in oxymelite maceratas, quàm fieri potest multas, assumere, ter quater'ue à cœna uomitu excitato, semel autē ieiuni uoment, & sæpe oxymel absorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bibētes aquam, digitis aut pinnis in os demissis uoment.

⌈ Reposita ex Dioscoride.

QVIBVS MODIS VERATRVM EXHIBEATVR.

Veratrum dari debet, ubi longi ualentesq; morbi sunt, & spes ex aliis præsidiis adempta est, quòd ægritudo omnibus ipsis fortior extiterit. Conueniet autem siue continue infesta uerit morbus, ut aqua inter cutem, elephantia, malus corporis habitus, resolutio, & id genus alia: siue statis temporibus repetat, ut morbus comitialis, podagra. Porrò quum plures hellebori exhibendi modi existant, simplicior quidem, & præparatio potius ad id assumendum, talis est. Raphano arundine compuncto dissectoq;, ueratri albi optimi radicū præsegmina inseruntur: ac ubi una nocte in eo permanserint, proiiciuntur: raphanus minutim concisus, cum oxymelite in dictum modum ęgro exhibetur, nimirum uomitionibus assueto, atque his horis quot diximus interpositis, ad uomitum cogēdus est. At prorius ueratri exhibendi modus hic fuerit. Veratri optimi sextans in aquæ hemina diebus quinque maceratus, ad aquę tertias incoquitur: ubi expressum ueratrum est, aquæ miscetur tantundem mellis. excoctum usque ad spissitudinem prædicto modo, laborāti exhibetur, præterq̄ uomere prius assueto, etiam ieiuno, probeq; defuncto concoctione, & cui aluus responderit, uel sua sponte, uel clystere semel bis'ue iuxta uirium rationem solicitata. Omnium uero efficacissimus modus talis est. Dissectis ueratri radicibus in sesami magnitudinem, (nam in tenuissimū redactæ pollinē uirium efficacia strangulationes pariunt) ueratri plurimum denarios duos, modice unū, imbecillioribus prisanæ, cremori aut alicæ, aut id genus alicuius incoctū, potui dabis: ualērioribus ex aqua calida aut mulsa. Incipit aūt purgatio post tres quatuor'ue horas: quibus tardior est, iis melius purgātur. Quòd si uomitus lente oboriat̃ mulsa potui data, uomere æger cogendus est, pinnis oleo madidis in os demissis. si ne sic quidē proficiatur,

* Impressū habet κατὰ λόγον, id est, secundum rationem. manuscriptum autem κατ' ὀλίγον.

in balneum deduci debet. Vbi iam uomere inceperit, si uacuatio* modice respondeat, nullum ægro negotium facessere oportet: sin autem uellicatū aut conuulsionem experiatur, hydrelæum potui dabitur, simul & in aluū ab inferiore parte indetur: quod alioquin in his qui helleborum assumūt, nonnūquam accidit, unde medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Si anima deficiat, naribus quæ odorē mouent admotis & consimilibus uireis recolligere, aliisq; ut uerisimile est superuenientibus casibus, eadē accommodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari somnusq; permitti debet, & alia sicuti in his qui nimium purgantur diximus, factitāda sunt. Si perseueret uacuatio, cucurbitulas stomacho defigere, & artus uinculis excipere conuenit: sin autem rationabiliter facta sit, mulsæ iusta portio propinabitur, qua superfluitates è medicamēto reliquæ eluantur: mox cibus boni succi offeretur. Iam uero in iis qui medicamenta per os abominantur, omnino autem hellebori potionem requirunt, Antyllus huiusmodi quodam usus est clystere: hellebori albi drachmæ duę in aquæ sextario per diem & noctem unam macerantur, sequenti die ueratrū in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur, ut uomitum cōcitet, superius purgat paulo imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abunde purgatum est, glande acri imposita, aluus irritatur, ut quod iniectū est reddatur, & æger non amplius uomat. Facta excretione, mulsa semel bis'ue intestinis abluēdis iniicitur. ipse uero Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuso cribratoq;, deinde cocto melle excepto, ac clysteris modo ex helleboro præparati, superiorem uentriculum purgare. Verum hic est modus probatior, in quo uidelicet purgationem dispēsare nobis licet: pondus igitur sit ueratri drachmæ duæ, cæterum glans circumaptetur aut uinciatur stuppa solidiore, cuius initium extrinsecus per sedem recipiatur, quò glandem ubi satis purgando profecerit, auferre possimus. hic modus purgat quidem absolutissime, non autem suffocationem aut aliud quoddam periculum inducit.

DE DIFFERENTIA ANTIDOTORVM. Cap. XI.

Ræfatio Galeni de antidotis in hunc modum habet. Medicinas quæ non extrinsecus impositę, sed intra corpus assumptę affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipsorum est differentia, quædam enim lethalium medicamentorum gratia offeruntur, quędā ob bestias uirus iaculenteis, quas Græci ἰωβόλους appellant, quædam uero morbis ex prauo uictu contractis auxiliantur: nonnulla treis hos usus promittunt, quemadmodum etiam quæ theriaca dicitur.

HEDYCHROI QVOD THERIACEN ingreditur, confectio.

Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu,

amaraci, mastiches, singulorum denarii sex, carpobalsami denarii duo, mari denarii sedecim, iunci odorati floris denarii duo, cinnamomi denarii uigintiquatuor, amomi, cassiæ, rhu, singulorum denarii octo, nardi Indicę, phylli, singulorum denarii duodecim, myrrhę denarii uigintiquatuor, croci denarii duodecim: uino primi meriti excepta, in pastillos coguntur, manu in opobalsamum intincta.

QVOMODO PASTILLI SCILLINI PRAEPARENTVR.

Scilla luto aut * crusta ex panificio & opere pistorio oblita, modice torret, inde carnis ipsius partes duæ, cum erui farinæ una capiuntur, simulq; læuigantur & finguntur pastilli.

*Græce erat στέατι, id est adipe. male nimirum pro σταιτί. Galenus nobiscū sentit.

QVOMODO PASTILLI THERIACI FIANT.

Sumuntur uiperæ quatuor aut quinæ, fului coloris & recens captę, & quaternis digitis à capite & cauda amputatis, rotaq; cute detracta & interaneis exemptis, reliquū corpus in fictili nouo cum anetho & sale modico discoquitur, dum spinæ à carnibus segregētur: deinde his exceptis ablatisq; accurate à spinis carnibus, & panis puri æquali modo addito, læuigantur omnia pariter, formanturq; orbiculi, manu in opobalsamū intincta: in umbra refrigerantur.

QVOMODO PARETVR THERIACE ANTIDOTVM.

Pastillorum scillinorum denarii quadraginta octo, pastillorum theriacorum hedychroi magmatis, cinnamomi, piperis communis, lachrymæ papaueris, costi, singulorum denarii uigintiquatuor, rosarum siccarum denarii quindecim, palustris trixaginis, napi buniados seminis, iridis illyricæ, agarici, dulcis radiculæ, opobalsami, singulorum denarii duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheupontici, quinquefolii radicis, nepitæ, iunci odorati floris, marrubii, petroselini, stœchados costi, piperis albi & longi, dictamni floris, thuris masculi, terebinthinæ, masticnes, cassiæ nigræ, spicæ nardi, polii floris, styracis, apii seminis, seselis thlaspis, ameos, chamædryos, chamæpityos, hypocistidis succi, malabathri, nardi gallicæ, nardi, meu, gētianæ, anisi, fœniculi seminis, lemniæ terræ, chalcitidis rostæ, amomi, acori, balsami, phu, opii, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singulorū denarii quatuor, dauci seminis, galbani, sagapeni, bituminis, opopanacis, castorii, centaurii ⌊ tenuis ⌋, aristolochię sarmentatię, singulorū denarii duo, mellis attici pondo decem, uini falerni sextarii duo: coniectis in pilā opio, hypocistide, myrrha, sagapeno, ⌈ dulci radicula ⌉ styrace, acacia, & opopanace, mellis momentū instillatur, cōtusaq; dissoluunt, deinde uino superfuso ut illa superet per triduum madescunt: inde reliqua contusa in unitatem coguntur. mel despumari debet: cæterum in argenteo aut uitreo uase non adeo pleno medicamentū reponitur, frequenter operculū aufertur. Vsus eius est quum urget necessitas in iis qui à feris cōmorsi sunt, & uenena assumpsere, post annum ætatis septimū, sic ut instar

⌊ Additum ex Galeno.

⌊ Repositū ex Galeno.

nucis auellanæ, cum tribus uini cyathis, quotidie bis bibatur. Similiter facit ad eos qui ex quadam latente causa periclitati sunt, corruptela quæ corpus conficit, lethalis medicamenti qualitatem imitata, quemadmodũ in pestilentia correptis potissimum fit, semel quotidie, in aliis uero affe-ctibus à decẽ annis usq; ad uiginti usus eius celebrat, in tussi, thoracis doloribus aut laterum: si febris abest, cũ mulso: si illa urat, cũ hydromelite, sub noctem ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem exhibetur. Sanguinẽ autẽ excreantibus omnibus, si morbus recens est, ex posca: si uetustior, ex symphyti decocto, quantum faba Aegyptia explet, idq; mane & uesperi. At quos inflationes & tormina iuxta umbilicum, aut morbus cœliacus male habet, ex aqua calida ad fabæ Aegyptię magnitudinem mane assument. cæterum appetentiam uehementem excitat, rigores, perfrictionem, & bilis uomitum, præsumptum ante accessiones discutit, mẽstrua ducit, & fœtus mortuos eiicit, fabæ Aegyptiæ instar potũ ex mulsa, aut passo in quo ruta aut dictamnum decoctum sit. Item ad uocem abscissam ualet & per se & cum duplicato tragacantho ex mulso aut passo potũ, atque sub lingua retẽtum eliquatumq; lienosis, iocinorosisq; ex posca, si scirrus adest, ex oxymelite, aut aceti scillini sesquicyatho: in nephriticis, cũ oxymelite circa fabę Aegyptiæ magnitudinẽ: dysentericis tantundem cum decocto rhu, mane & uesperi. Ad lippitudines autem summe etiam in hunc modũ temperatum facit: antidoti & opobalsimi unciæ duæ, mellis cyathus: mixta paulatim unguntur. Idem denteis abstergit. pleriq; uero ut sanitatem ab iniuriis uindicent, noua luna ad græcanicæ fabę magnitudinem ex eo sumũt, cōcoctione bene obita, cum uno mellis cochleari, & duobus aquæ cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiusdam aëris aut aquarum in itinere suspicionem habent.

SALES THERIACI.

L Haec uidẽtur à scriba quodam addita, qui salium theriacorum descriptionem incuria omisit, eosq; in calcem libri reiecerit. * Galenus libra una.

L Sales theriaci ante Mithridatium antidotum huc transferendi sunt, habes autẽ eorum descriptionem ad calcem libri septimi post caput de mensuris & ponderibus. ⌐ Sumũtur uiperæ recẽs captę numero quatuor, mox salis ammoniaci aut communis modius Italicus, deinde cum ipso in pilã coniecto tunditur minutatim gentianæ sesquilibra, aristolochiæ rotũdę sesquilibra, centaurii tenuis comæ libræ duæ, cardamomi, marrubii, singulorum unciæ sex, trixaginis palustris, apii, chamædryos creticæ, singulorum libra, rutæ satiuæ seminis * sextarii duo: melle attico in unitatem coguntur, & dimidia ipsorum pars in nouum fictile coniicitur, deinde quatuor uiperæ uiuæ, quibus addũtur etiam scillæ teneræ recentes quinq; minutim concisæ, hinc reliqua misturæ portio dimidia superinũcitur: ac ubi olla cooperta diligẽter fuerit, tribus quatuor' ue foraminibus corpus ipsius pertundes, ut per ea uapor coctionis modũ significet. Primum enim uidebitur fumus exire copiosus, obscurus admodumq; turbidus, qui ignẽ

bestias iam inuasisse nuntiet, quando te animum diligēter aduertere conuenit, ne tandem fumi huius aërem è uiperarum exhalatu uitiarum inspires. Postea, ubi uapor cessauerit, & tenuem quandam flammā per foramina eiaculatam conspexeris, tunc ipsa tosta esse quamoptimè censero, atque ita fictili ab igne sublato tota die noctúq; refrigerant. Deinde apertos exemptosq; carbones diligenter tundito, & cum hisce misturis cribrato: Rutæ syluestris seminis, hyssopi cretici, singulorum unciis nouem, fœniculi seminis, nardi gallicæ, stachyos Scythici, singulorum unciis * sex, petroselini macedonici, malabathri foliorum, singulorū ⊙ uncia, amom, iuuæ, ormini seminis torrefacti, singulorum unciis tribus, origani summitarū, thymi summitarum, singulorum unciis * duabus, baccarum iuniperi, piperis albi, fœniculi, singulorum libris ⊙ octo, laserpitii radicis unciis decē, coriandri seminis, zingiberis non perforati, ⌊ satyrii ⌋ seminis uel radicis, pulegii, seselis massaliotici, menthæ, singulorum unciis sex, cassiæ fistulæ unciis duabus, cinnamomi uncia. Porrò ego sales ipsos pręparaui, non cōbustis bestiis, sed ipsarū pastillis, quēadmodū in theriaca, sic ut hos iis quę cum bestiis cremantur admiscerem, quò si quam in se amarulentiam haberent, eam per adustionem deponerent: tantumq; pastillorum modum inieci, quantum uiperarum quaternionem habere coniiciebam, atq; hac ratione longè præstantissimi euaserunt.

* Græce redundat γ ante ν.
⊙ Galenus unciæ quatuor.
* Galenus nouem.
⊙ Galenus duabus.
⌊ Repositū ex Galeno.

ANTIDOTVM MITHRIDATIS, DIA SCINCV.

Myrrhæ troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, singulorum denarii decē, spicæ nardi, thuris, thlaspis, opobalsami, iunci odorati floris, costi, stœchados, seselis, galbani, resinæ terebinthinæ, piperis longi, castorii, hypocistidis succi, styracis, malabathri foliorum, singulorum denarii quatuor, cassiæ nigræ, polii, piperis albi, trixaginis palustris, dauci seminis, carpobalsami, cyphios, bdellii, nardi gallicæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorum rosæ, singulorū denarii octo, dictamni, anisi, acori, phu, singulorum denarii tres, mēu athamātici, acaciæ, alui scinci, hyperici seminis, singulorum drachma & semissis, uini & mellis quod satis est. Præparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere, ad quæ illa, præterq; ad uiperæ morsus, in eos enim theriace efficacior est.

ANTIDOTVM DIA HAEMATON, HOC EST ex sanguinibus, ad omnia uenenata, & lethalia medicamenta.

Piperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni cretici, singulorū denarii duo, amomi, opobalsami, rutę syluestris seminis, fœniculi seminis, cumini æthiopici, anethi, anatis masculi sanguinis sicci, hœdi sanguinis, anserini sanguinis, anatis fœminæ sanguinis, napi syluestris seminis, singulorum denarii tres, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, lachrymæ thuris, rosarum siccarum, singulorum denarii quatuor, cinnamomi dena-

*Galenus sex.

rii * duo, trixaginis paluſtris denarii octo, petroſelini, polii, myrrhę, nardi, ſingulorum denarii ſex, caſſiæ denarii tres, lactis cyrenaici totidem, ſtœchados denarii quinq; , aſari denarii duo, guttæ ammoniaci denarii tres, mēu, athamantini denarii duo, agarici tantundem, carpobalſami grana uiginti, mellis cocti quod ſatis eſt.

OXYMEL SIMPLEX.

Aceti quàm macerrimi albi ſextarius, aquæ ſextarii duo, mellis ſextarius, ad liquidioris mellis ſpiſſitudinem incoquuntur, ſic ut mel interea deſpumetur.

ACETVM SCILLITES.

*Dioſcorides ſeptē, ut cinæ ſunt literæ ſ & l.

⊙ Dioſcorides quinq;

Scillæ albi coloris in taleolas conciſæ librę ſex quadraginta diebus in umbra ſiccantur, deinde ubi rurſus purgatæ fuerint, in aceti generoſi ſextariis duodecim, diebus * ſexaginta in ſole madeſcere ſinuntur, uaſe bene operculato. poſt eum numerum dierum ſcilla ex aceto expreſſa proiicitur; ipſum uero acetum defæcatum transfunditur. Nonnulli uero ſcillæ libram in aceti ſextarios ⊙ ſex coniiciunt. alii uiridem ſcillam in acetum pari utriuſque modo demittunt, ſinunt'que uſque ad menſeis ſex, atquè hoc modo maiorem incidendi uim acquirit. Valet autem acetum ſcillatum collutum ad fluida oris uitia & pleriſque interaneorum affectibus potum medetur, quibus exulceratio coniuncta non eſt. item aliis compluribus efficax eſt.

OXYMEL SCILLINVM.

Scillæ partis internę tenerioris pondo dua, aceti acris albi ſextarii quindecim, piperis, petroſelini macedonici, ſingulotum unciæ duę, dauci cretici, ameos, aniſi, nardi gallicæ, liguſtici, aſari, cardamomi, ſpicę nardi, amomi, rheu pōtici, ſingulorū uncia ſemiſſis, fœniculi ſeminis, cumini, laſeris, zingiberis, pirethri, hyſſopi cretici, coſti pulegii, ſingulorū uncia, menthę uiridis faſciculus, rutę uiridis turiones quinque, mellis attici ſextarius, ſapæ ſextarii duo, apii uiridis faſciculus: interior ſcillæ pars alba contuſa in acetū mittitur, ſiniturq; diebus ſeptem ſub caniculæ ęſtu madeſcere, deinde ſcilla ſublata, arida quidem iam cōtuſa: uiridia, nō contuſa in acetum cōiiciuntur. Rurſus poſt dies ſeptē omnibus exemptis, mel & ſapa aceto adiiciuntur, excoctaq; uſque ad ſpiſſitudinem in uitreum uas defunduntur. Cæterum pręſidio hoc & ieiunus inſtar potionis utere, & poſt cibū liquaminis modo, eſt enim longe utiliſſimum.

MEDICAMENTVM GALENI E' SCILLA, COMITIALIBUS POTISSIMUM EFFICAX.

Scilla minutim manibus contuſa in uas melleum demittitur, eo'que diligenter operculato in loco ad meridiem ſpectante ſub æſtu caniculæ reponitur, quadraginta diebus poſt caniculæ ſidus in ſuperficie uaſe ſoluto ſcillæ corpus effluxiſſe deprehendes, exceptus igitur ipſius ſuccus melle opti

mo edulcoratur, daturq́; comitialibus quotidie cochleare, pueris exiguũ, prouectis magnum. Ipsumq́; scillæ corpus tritũ cum melle datur cochleari, atq; hoc uirtute secundum est.

PHILONIS ANTIDOTVM.

Piperis albi drachmę * uiginti, alterci denarii ☉ octo, lachrymę papaueris denarii decem, croci denarii quinq;, pirethri, euphorbii, spicę nardi, singuli denarii, mellis Attici uel alterius generosi nõ cocti quantũ sufficit. datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem: minoribus fabę instar: pueris, ciceris. Medicamentũ est quod dolorẽ sopit & somnum accersit.

** Oribasius uigintiquinque.*
☉ Oribasius uiginti.

ATHANASIA DOLOREM LENIENS, PLEVRITICIS accommodata, authore Oribasio.

Cassiæ drachmæ octo, spicæ nardi, amomi, croci, opii, styracis, myrrhæ, costi, singulorum drachmæ quatuor, mellis despumati quod satis est. datur quemadmodum Philonium.

MEDICAMENTVM EX DVPLICI PIPERE, eiusdem effectus.

Cardamomi, castorii, opii, singulorum denarii tres, myrrhæ, costi, piperis albi & longi, galbani, singulorum denarii tres, croci totidem: excipiuntur discocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

MEDICAMENTVM DIA CODION, ID EST, ex papaueris capitibus & sapa.

Capita papaueris uiridia minime aquosa octo decem'ue, die postq̃ decerpta sunt, incoquuntur cum dulcis radiculæ uncia, madefacta in sapæ sextario rursus incoquuntur dum tabescant, ubi mediocris spissitudo facta est, ab igne sublata defenduntur: usus medicamenti est in febribus ubi sopire opus est, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

MEDICAMENTVM EX CAPITIBVS papaueris & melle.

Capita papauerum, ut dictum est, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ sextario donec intabescant excoquuntur. ubi expressa fuerint, semisextarius mellis decocto iniicitur: excocta usq; ad spissitudinem, dantur: in quibus præter quod dolorem lenire & somnum cõciliare oportet, etiam purgatione opus est, & abstersione eorũ quæ in pectore aut pulmonibus renibusq́; inhærescunt.

DIA CODION, COMPOSITVM.

Aquæ, in qua papauerum capita decocta sunt ad prædictam commoderationem, sextarius, uini dulcis heminę duæ, mellis põdo, croci, hypocistidis succi, singulorum drachmæ quatuor: concoquuntur usq; ad spissitudinẽ, uerum stomacho utilius est medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis pręparatum: efficacius si præter capita, sertula campana & dulcis radicula aquæ incocta fuerint.

ECLEGMA EX MARRVBIO, SIMPLEX, TABIDIS maxime accommodatum.

Marrubii comæ pōdo in aquæ heminis ſex decoquitur ad tertias,inde herba proiicitur,adiicitur autem aquæ mel,incóquunturq́; uſq; ad mellis ſpiſſitudinem.inſtar cochlearis exhibetur.

EX MARRVBIO, COMPOSITVM.

Marrubii comæ,iridis illyricæ,hyſſopi,pulegii,dulcis radiculę,apii,ſingulorum ſextans,caricarum pinguium quadrans,nuclei pini reſinati tantundem:minutim contuſa arida cum caricis in aquæ ſextarios tres demerguntur,coquunturq́; uſq; ad tertias,illis exemptis,aquæ mellis libræ duæ indũtur,& ad craſſitudinem melleam incoquuntur.

MEDICAMENTVM EX ERVIS.

Amygdalarum amararum ſextans, farinæ erui triens, hyſſopi tantundẽ, iridis ſemuncia,nucleorum pini torrefactorũ unciæ duę,mellis ſextarius, uel quod ſatis eſt.

MEDICAMENTVM DODECATHEON.

Iridis illyricæ triens,erui triens,hyſſopi,urticæ ſeminis,dulcis radiculę,fœnugræci,ſingulorum ſextans,bulborum,ſeminis lini torrefacti,ſingulorũ triens,melanthii ſcrupula octodecim,pulegii ſcrupula ſex,nucleorum pini torridorum ſextans,piperis ſcrupula ſex,mellis quantum ſufficit.

ANTIDOTVM, SOTERA.

Spicæ nardi ſcrupula triginta nouem,myrrhæ ſcrupula uigintiſeptẽ,croci ſcrupula triginta ſeptem,caſtorii ſcrupula triginta nouem,opii ſcrupula trigintaſex,petroſelini ſcrupula quadragintaquinq;,aniſi ſcrupula nouem,apii ſcrupula ſeptem,iunci odorati floris ſcrupula trigintaſex,caſſiæ ſcrupula duodecim,piperis longi totidẽ,ſinonis ſeminis ſcrupula ſex,ſtyracis ſcrupula octodecim,amomi ſcrupula duodecim,ſeſelis totidem,hedychroi,coſti,aſari, ſingulorũ ſcrupula octodecim, mellis quod ſatis eſt.

EX STYRACE BECHICON, HOC EST, TVSSI EFFICAX.

Amomi,caſſiæ,ſingulorũ ſextans,ſtyracis,ſpicæ nardi,ſingulorum ſeſcũcia,croci,piperis albi,ſingulorũ uncia,mellis ſextarius:exhibet cochleariũ.

MEDICAMENTVM PHILOXENI, PVRVLENTIS ET longa defluxione infeſtatis idoneum.

Reſinæ terebinthinæ denarii uigintiocto, nardi denarii ſedecim, mirrhæ ſtillatitiæ denarii ſex,cardamomi,bulborum,tantundẽ,croci denarii duodecim,galbani,denarii ſedecim,amygdala amara octoginta,mellis hemina:ex aqua potatur,quantum faba Aegyptia explet.

ESDRA, MVLTIPLICIS VSVS, VEHEMENTER enim deſiccat.

Amomi ſcrupula ſex, croci ſcrupula octodecim, dauci ſeminis ſcrupulũ unũ & dimidiũ,fœniculi ſeminis ſcrupula tria,caſſiæ ſeſquiſcrupulũ,iunci

odorati floris ſcrupula quatuor & dimidiū,cinnamomi ſcrupula tria, hypocyſtidis ſucci ſcrupula quatuor & dimidiū,ſulfuris unciæ quinq;,papaueris ſeminis ſcrupula quinq;,pyrethri ſcrupula tria,petroſelini ſeſquiſcrupulum,iridis illyricæ ſcrupula ſeptem & dimidium,alterci ſeminis ſcrupula tredecim & dimidium,ſpicæ nardi ſcrupula ſeptem & dimidiū, rutæ ſeminis ſeſquiſcrupulum,anethi ſcrupula tria,cardamomi unciæ tres,roſarum ſiccarum ſcrupula quatuor & dimidium,nerii floris ſeſquiſcruplum, eſt autē ueluti fibra ex qua oritur roſa,rhododaphnes & roſæ ipſius ſingulorum ſcrupula tria, rheu ſcrupula ſex, gentianæ ſcrupula ſex, hedychroi ſeſquiſcrupulum,tragacanthæ ſcrupula quindecim,licii ſcrupula ſex,citri arboris foliorum ſcrupula ſex,ocimi ſeminis ſeſquiſcrupulum,aniſi ſcrupula tria,coſti,myrrhæ, ſingulorū ſcrupula ſex , bdellii ſcrupula ſedecim, artemiſiæ ſucci ſcrupula tredecim,rhu ſyriaci ſcrupula uigintiquinq; & dimidium,aſari,uteri mergi,lapidis iaſpidis, ſingulorū ſcrupula tria, piperis ſcrupula quindecim,caſtorii ſeſquiſcruplum,cimoliæ ſcrupula ſex,ſiſonis ſcrupula nouem,ſtyracis totidem,opobalſami ſcrupula duodecim , ſeſelis herbæ ſeſquiſcrupulum,mellis unciæ uigintiocto,uini quantū ſatis eſt.

MEDICAMENTVM EX MALORVM COTOneorum carnibus.

Malorum cotoneorū purorum libræ tres,coquuntur in uini perueruſti ſextariis tribus,deinde conterunrur:quibus piperis,aniſi,liguſtici, ſingulorum contritorum uncia admiſcetur. Nonnulli etiam zingiberis ſemunciam indunt.quidam in uicem uini,aceto uſi ſunt.

MEDICAMENTVM EX SVCCIS MALORVM, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

Malorum cotoneorū maturorū ſucci ſextarii duo,mellis laudati tantundem,aceti ſextarius,zingiberis unciæ tres,piperis albi unciæ duæ:incoquūtur ad ſpiſſitudinem.hoc Galenus ad eos q perfrixerunt præparat:in quibus autem bilis redundat,ſine pipere & zingibere conficitur.

QVOMODO PARETVR MELAPLACONTIVM.

Malorum cotoneorum purorum libræ ſex in uino coquuntur quouſque intabeſcant,inde exemptæ conteruntur. nonnulli mellis libras octo adiiciunt,coquuntq; igne lento,ferula agitantes.ubi tam ſpiſſum totum euaſerit,ut manus non inquinet,etiā tunc addunt contuſi piperis uncias tres, aniſi tantundem,petroſelini unciam. Sunt qui zingiberis unciam & maſtiches tantundē miſceant: * deinde mixta inſtar ſęmunciæ formant,& cum lauri foliis componunt. *Exemplaria uidentur hic deprauata.

CYDONATVM CONTVSVM FRAGMENTIS SALVIS.

Malorum cotoneorum purorum fruſtulatim conciſorū pondo octo,in uini ſextariis totidem incoquuntur tēperate, ut non diſſoluantur, deinde

mellis despumati pondo octo, piperis unciæ octo, petroselini, anisi, singuli quadrantes, zingiberis quincunx, spicæ nardi sescuncia, caryophylli uncia, ipsis admiscētur: omnia contusa ac modice incocta usq; ad iusculi spissitudinem auferuntur, quibus refrigeratis fragmenta simul cum iure componuntur.

MEDICAMENTVM DIA TRION PIPEREON, ex triplici pipere.

Piperis communis, albi, & longi, singulorū denarii septem, zingiberis, anisi, thymi summitatum, singulorum denarii duo, mellis quod satis est.

ALIVD ORIBASII.

Piperis albi unciæ duæ, piperis nigri, & lōgi, spicę nardi, cinnamomi, ameos, caryi, hyssopi, seselis, dauci, petroselini, singulæ unciæ, zingiberis denarii quatuor, mellis libræ tres.

ALIVD.

Piperis communis quadrans, albi uncia, longi tantundem, petroselini, cinnamomi aut cassiæ duplicatæ, zingiberis, singulorum uncia, mellis uncię una & uiginti, uel quod satis est. ego etiam thymi comæ unciam miscui.

DIOSPOLITES.

Cumini aceto madefacti torrefactiq; uncia, piperis, zingiberis, singulorū unciæ duæ, rutæ uiridis sescūcia, nitri drachmæ duę & semis: melle excipit.

MEDICAMENTVM DIA CITRIV, HOC EST EX malo medico, tarde concoquentibus efficax.

Aceti heminæ tres, mali medici carnis pōdo libra, hyssopi, rutæ, singulorū fasciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquūtur, expressaq; proiiciuntur: aceto miscetur mellis sextarius, rursusq; incoquuntur ad mellis spissitudinem: ubi incrassata fuerint, insperguntur asari, mēu, piperis albi, singuli sextantes: exhibetur cochleare manc, & dormituro.

PICRA, HOC EST AMARA, COMPOSITIO GALENI.

Aloēs drachmæ centum, xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorū drachmæ sex. Quidā addunt etiam iunci quadrati floris & cassiæ, utriusque denarios sex. exhibetur drachma ex oxymelite.

PICRA EX OXYMELITE, AD STOMACHICOS, uterum, & aquam inter cutem.

Aloēs unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, costi, cassiæ, amomi, iridis, singulorū denarius, fœniculi radicis corticis libra, mastiches, nardi gallicæ, zingiberis, singulorum denarius, piperis denarius, mēu denarius, aceti, mellis, utriusq; sesquisextarius: fœniculū in aceto prius excoctum proiicitur, deinde mel additur. Vbi usq; ad melleam spissitudinē incoxeris, reliqua detrita insperges.

MEDICAMENTVM EX LVPINO IECORE PRAEstantissimum.

Gentianæ,chamæpityos,petroselini,marrubii * ſucci,arcii,ſinapis, ſcolopendrii,panacis radicis, rubricæ erythrodanæ, braſſicæ ſeminis, ariſtolochiæ longæ,piperis albi,ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis,eringii radicis,polii,echii,eupatorii,baccarũ iuniperi,lupini iecoris,helenii,pares modi:melle non coƈto excipiuntur,mulſoq; coƈtionem non experto, ad nucis auel lanæ magnitudinem dantur.

*Græce eſt χ' ἀρκίυ, id eſt ſucci, arcij, forte legendum χολῆ ἄρκτου, id eſt felles urſini. ſic enim Galenus habet in ſimili compoſitione.

THEODORETVS DIA ANACARDION.

Anacardiorũ ſeſcuncia,croci,caſſiæ, phylli,ſpicæ nardi,caryophylli,mēu, agarici,iunci quadrati floris,rheu,epithymi,ſingulorum denarii quatuor, acori,piperis,ſingulorum ſeſcũcia,aloēs unciæ tres,ſaxifragæ,maſtiches, iridis illyricæ,ſingulorum ſeſcuncia,myrobalanorum uncia, mellis libræ ſex, uel quantum ſufficit.

THEODORETVS ALTERA DIA ANACARDION.

Aloēs drachmæ ſexaginta, agarici drahmæ uigintiquatuor, croci, caſſiæ, rheu pontici,acori,cinnamomi,maſtiches,ſingulorum drachmæ decem, coſti,rutæ ſeminis, piperis albi, ſingulorũ drachmæ oƈto, ſpicæ nardi drachmæ tres,xylobalſami,aſari,chamædryos, mēu,ſingulorũ drachmæ quatuor,mellis quod ſatis eſt. Nonnulli hic quoq; addunt anacardia duo,datur drachmis binis cum mulſa.

MEDICAMENTVM CYPHOIDES, AD IECOroſos,& peƈtoris uitia.

Vuæ paſſæ carnis drachmæ uigintiquinq;, croci drachma,calami odorati drachmæ * duæ,bdellii drachmæ duæ & ſemis,Lcaſſiæ ſeſquidrachma,Lcinnamomi tres oboli, nardi totidem, iũci quadrati drachmę * duę,myrrhę, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum denarii quatuor, aſpalathi ramēti oboli duodecim,mellis drachmæ ſedecim,uini quantum ſufficit.

*Gal. dua & ſemis. L Repoſitũ ex Gal. *Gal. dua & ſemis.

ALIVD CYPHOIDES, ALEXANDRI.

Croci,cinnamomi,bdellii,ſingulorũ denarii quatuor,myrrhę,calami aromatici,ſingulorũ drachmę duæ, aſpalathi, iunci odorati floris, ſingulorũ drachmę tres,caſſię,nardi,ſingulę drachmę, terebinthinę reſinę drachmę ſedecim,uuę paſſę carnis drachmę centum ſexaginta, mellis ſeſquihemina,uini Chii quod ſufficit.

DIA BACANV MEDICAMENTVM, HEPATI accommodatum.

Bacani uncia, coſti tantundē, phylli ſcrupula oƈto, piperis albi ſcrupula ſex,ſpicę nardi totidē,mellis quod ſatis eſt,datur cochleariũ cum temperatura conditi.

MEDICAMENTVM ZOPYROS.

Myrrhę drachmę quĩq;,croci, caſſię ſingulorũ drachmæ quatuor,cinnamomi drachmę tres, ſpicę nardi drachmę duę, iũci odorati floris tantũdem,piperis albi ſeſquidrachma, thuris drachma, coſti drachma, mellis quod ſatis eſt.

COMPOSITIO PAEONIA.

Styracis calamitis drachmę sex,thuris,amomi,croci,singulorũ sescuncia, spicæ nardi drachmæ sex, phylli drachmæ duæ,piperis albi drachmæ sex, & communis octo, myrrhæ uncia,costi rantũdem,mellis quod satis est.

CATAPOTIA DOSITHEI AD IECVR INSCRIPTA.

Aloës uncia,spicæ nardi,phylli,costi,singulorũ scrupula duo, agarici scrupula octo,mastiches scrupula tredecim,epithymi scrupula quatuor,rheu scrupulum.

OXYMEL SPLENICVM, HOC EST, LIENI DICATVM.

Capparis radicum corticis,scolopēdrii,spicæ nardi,asari,iridis,iunci quadrati floris,iunci rorũdi floris,anisi,cumini,fœniculi,acori, ericæ fructus, singulorũ uncia, myricæ foliorũ, salicis foliorũ, apii radicis, thuris arboris,scillæ,singulorũ unciæ duæ,aceti sextarii tres,mellis rantundem, guttæ ammoniaci*. præparatũ modo scillini, duobus cochlcariis exhibetur.

* Pondus desideratur.

OXYMEL, CALCVLOSIS EFFICAX.

Saxifragæ,betonicæ, graminis, adianti, spicæ nardi, carpesii, asari, eryngii, singulorum uncia, perrofelini Macedonici,rutæ seminis,singulorũ semuncia,fœniculi uiridis,iridis,scillæ rostæ,chamædaphnes, singulorum unciæ duæ, capparis radicum corticis unciæ tres, sii unciæ duæ, aquæ, aceti, mellis,singulorum sextarii duo.

PHVSCA, AD CONTERENDVM CALCVLOS.

Pulegii,mastiches,apii seminis,menthæ siccæ,singulorum uncia,salis cõmunis torrefacti pōdo,coriandri seminis,spicæ nardi,anisi,ameos,singulorum scrupula sex,phylli scrupula quatuor,piperis albi semuncia, uel cõmunis uncia,lithospermi unciæ sex,betonicæ totidem, aceti generosi sextarii quinq;:omnia contusa,cribrata & in tenuissimum pollinē detrita,per triduum aceto madescunt, deinde diebus quadraginta insolātur: ubi usus inciderit,nigrum cicer,asparagi radicem,apium & adiantum decoquis,in huius decocti misturam heminas duas aceti superinfundis, & ægro in calido balnei solio propinas. Nonnulli uero medicamēti ex prædictis speciebus sicci, scrupula duodecim cum posca dictarum herbarũ iuri temperata exhibent,& nihilo minus medicamentum proficit.

CONDITVM CALCVLOS CONFRINGENS.

Piperis albi,saxifragæ,spicæ nardi,lithospermi,betonicæ,singulorum uncia,petroselini,phylli,singulorum sescuncia,rutæ sylvestris seminis semũcia,mellis sextarius, uini ascalonitis sextarii sedecim.

MEDICAMENTVM EX SANGVINE HIRCINO.

Quum uua inceperit maturescere, hirci ætare florentis sanguinis in sole siccati cochlearia duo calculosis exhibeto cum passo cretico. Quidam uero amomi & phylli,utriusque treis uncias miscēt. Alii etiam myrrhæ quatuor scrupula.

EX CICADIS MEDICAMENTVM NEPHRITICVM.

Lithoſpermi, raphidis piſcis combuſti, ſeſelis, ſingulorum uncia, ameos, cucumeris ſatiui ſeminis, ſaxifragæ, uuę paſſæ acinis exemptis, althææ ſeminis, phaſeoli albi, lyncurii, ſingulorum ſemuncia, ſpicę nardi, phu, mēu lapidum ex ſpongiis, ſinguli denarii, adianthi, paliuri ſeminis interioris, ſii ſicci, rubi radicis, graminis, polypodii, ſingulorum denarii tres, hircini ſanguinis deſiccati ut dictum eſt, ſcrupula ſex, cicadarum ſiccarum ſine capite, pennis & pedibus, triens, piperis albi denarii ſex, mellis diſcocti quod ſatis eſt. datur inſtar nucis auellanę in condito tribus obolis, aut de cocto ſaxifragę, aut ſii, aut radicis aſparagi, aut roſmatini, aut quinquefolii, aut lanariæ herbæ radicis.

MEDICAMENTVM EX LITHOSPERMO.

Lithoſpermi, betonicę, ſaxifragæ, petroſelini, piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

MEDICAMENTVM EX MARRVBII SEMINE.

Piperis albi & nigri, dauci cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, fœniculi ſeminis, marrubii ſeminis, petroſelini macedonici, pyrethri, zingiberis, phylli, ſingulæ uncię, mellis quod ſatis eſt.

MEDICAMENTVM EX LAPIDE IVDAICO, qui tecolithos dicitur.

Spicæ nardi, hyſſopi, lapidis iudaici, ſingulorū ſcrupula octo, piperis ſcrupula duodecim, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragę, ſingulorū ſcrupula ſex, caſſię, apii ſeminis, ſingulorū ſcrupula tria, cyperi ſcrupula ſex, ramēti eboris ſcrupula quatuor, cardamomi ligni ſcrupula ſex, ſeminis lini ſcrupula quatuor, mellis quantum ſufficit.

MEDICAMENTVM EX SYLVESTRIS MALVAE ſemine.

Cucumeris domeſtici ſeminis denarii duodecim, alterci ſeminis denarii ſex, cicutę ſeminis denarii tres, (alii ſex) opii, fœniculi, maluę ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorū denarii tres, apii ſeminis denarii ſex, caſſię denarii quatuor, amygdala baſilica decē, nuces auellanę totidē, aſari denarii quatuor: paſſo cretico excepta dantur tribus obolis, ſi febris abeſt, cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

MEDICAMENTVM EX BELLARIIS NEPHRITICUM, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

Vuæ paſſæ albæ cui acini ſint exempti, nucleorū pini recentiū, ſingulorum unciæ duæ, cucumeris ſeminis cortice exuti, baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum, palmularū pinguiū, apii ſeminis, papaueris ſeminis, croci ſingulorū denarius, myrrhæ unciæ duæ: inſtar denarii ex paſſo ieiuno propinatur.

SATYRIACVM ANTIDOTVM.

Zingiberis,satyrii superioris,singulorũ drachmæ octo,scinci caudæ,mẽu, asari,petroselini, cardamomi,seselis, singulorum drachmæ quatuor,erucæ seminis,cinnamomi,singulorũ drachmæ tres,ormini,piperis albi,cnici seminis,singulorum drachmæ duæ, iunci odorati floris, spicæ nardi,singulæ drachmæ, sanguinis hircini mystrum. datur denarius imbecillioribus cum lacte.

CATAPOTIA EX XYLOMACERE, DYSENtericis utilia.

Xylomaceris,opii,theu, singulorum scrupula sex,gallæ, myrrhæ,singulæ unciæ. excipiuntur uino spathite.

MEDICAMENTVM EX CORALLIO, QVOD diacoralliu uocatur,podagricis idoneum.

Rheu barbarici,pęoniæ,myrrhæ troglodytidis,spicæ nardi, singuli sextãtes,phylli uncia, caryophylli grana quindecim,anagallidis phœnicei coloris quam uocant corallion,semuncia,aristolochiæ longæ unciæ quatuor,& rotundæ totidem.datur instar scrupuli quotidie,concoctione probe defuncto. Incipiendum uero est ab æquinoctio autumnali,quod circa uigesimumquartum mensis septembris diem accidit, capiẽdumq; deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierum interuallo, atq; sic facere oportet quousq; dies quibus assumitur absoluantur trecenti sexagintaquinq;.Sub caniculę ortu omnino abstinendum est,hoc est à uigesimo quarto die Iunii usq; ad Augusti finem. Vitari debet uenus,carnes præsertim suillæ, salsamentum,garum,beta, daucum, mentha, & lactuca discocta,peponesq;,pisciũ capita,cammari,tum qui molli,tum qui testacea cute præditi sunt,legumina omnia,& summatim quę crassi succi sunt, uinum nigrum & liberalius. Balneum couenit & quotidianum exercitiũ, uel pedibus,uel equo,uel gestatione adhibitum. Qui uero habitu sicciore sunt,etiam si plenius nutriantur,non offenduntur.

AGAPETI COMPOSITIO AD PODAGRAM.

Phylli,theu barbatici,croci,spicæ nardi,myrrhæ troglodytidis,costi,chamædryos,singuli sextantes,aloës hepaticę quincunx,hyperici,pæonię,singuli quadrantes,aristolochiæ longæ,phu,mẽu,damasonii,anagallidis,singuli trientes:utendi modus idem est qui in compositione dia coralliu.

COMPOSITIO ATACTOS AD PODAGRAM.

Phylli,mẽu,damasonii,anagallidis cui flos est cæruleus,erythrodani,mastiches,croci,cassię,aloës hepaticę,gentianę,chamædryos,singulorum uncia,caryophylli,asari, ⌊ piperis ⌋ albi & nigri, singulorum semuncia, spicæ nardi,myrrhæ, rheu barbarici,pæoniæ radicis,aristolochiæ lõgæ & rotundæ,singulorum unciæ duæ. Similis usus est.

L. In græco deesse uidet.

PROCLI COMPOSITIO, PODAGRAE ET COXENdicum doloribus accommodata.

Chamædryos unciæ nouem,centaurii unciæ octo,aristolochiæ unciæ septem, gentianæ unciæ sex,hyperici unciæ quinq;,petroselini macedonici unciæ quatuor, mëu unciæ tres,agarici unciæ duæ, phu uncia una,mellis attici heminæ duæ.

MEDICAMENTVM EX REBVS SEPTEM CONSTANS, ad eadem.

Hyperici,aristolochię longę,singulorum uncia,centaurii,chamępityos, agarici,singulorũ tres unciæ,chamædryos unciæ sex,gentianę uncię quinque. Nonnulli etiam petroselini unciam addunt,mellis drachmas quinq;. datur instar denarii.

DE PASTILLIS. Cap. XII.

Astilli Græce trochisci à figura nominãtur. Tres sunt eorum species,alii nanq; sunt potabiles,alii in aluum dantur,alii delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alii comprimunt aluũ, aut sanguinem aut aliam quampiam fluxionem,refrigerando,aut astringendo,aut opplendo,aut desiccando eam cohibentes:queadmodum qui constat spina ægyptia,& qui seminibus,cõsimilesq;: alii dolorem sopiunt, uel quòd sensum obstupefaciant, uti crocodes dictus, uel quod humores diffundant,ueluti ex aromatis cõfecti: alii lienem,aut renes,aut iecur obstructione liberãt,ut qui ex amaris amygdalis confit. Eorum uerò qui in aluum induntur,nonnulli acrimoniam obtundũt, ut in torminibus intestinorũ, queadmodum ex pompholyge,amylo, terra samia,ex cremore ptisanæ aut eiusmodi aliquo præparati, nonnulli alui aut sanguinis profluuium astringunt, sicuti qui alumine,acacia,& omphacio constant,qualis est qui plantaginis iniecti:nonnulli adurẽtes, dysenteriæ quàm ulcera depascentia exercent, idonei:ex sandaracha, auripigmento, calce,charta combusta, confecti. Inserentur autem cum succo lenticulæ, aut oryzæ,sic ut intestinum prius muria elotum sit, ęgerq; cibum & potũ antea assumpserit,ne aliquid medicamẽti uirtutis reliquũ,ad stomachum rapiatur. Cæterum utiles sunt pastilli qui ab inferioribus partibus iniiciuntur, ad affectus potissimum qui infra umbilicum infestant. Nam superius uis ipsorũ peruenire nõ potest. At qui delinũtur simileis illis uireis obtinent:uerũ astringentes,in herpete,papulis,quæ dicuntur exanthemata,intertriginibus, sanguinis eruptiõibus,& fluidis ulceribus proficiũt: cuiusmodi est Andronius & Polyidę. qui uero obtundunt, carbunculis & maleficis ulceribus expediunt: utpote leucus dictus, & dialotarion. urentes, sicut iam comprehensi, cuius generis habentur & Faustiani, serpentibus naturalium & fedis ulceribus,pterygiis,& carnosis narium uitiis accommodantur.

PASTILLVS ASTER DICTVS.

Croci,opiũ,castorii,spicę nardi,cassię,myrrhę,lẽnię cretę,mãdragorę cor

ricis, ſingulorũ triens, dauci, apii, aniſi, ſeſelis, alterci ſeminis, ſtyracis, ſingulorum denarii octo: uino læuigantur.

PASTILLVS TRIGONVS.

Apii ſeminis, alterci ſeminis, ſingulorum denarii duo, aniſi denarii quatuor, opii denarii tres: aqua teruntur.

PASTILLVS A SEMINIBVS DIA SPERMATON DICTVS.

Aniſi, ameos, fœniculi ſeminis, ſingulorum denarii quatuor, apii ſeminis, opii, alterci ſeminis, ſingulorum denarii duo: aqua læuigantur.

PASTILLVS CROCODES, HOC EST CROCEVS.

Aniſi, dauci cretici ſeminis, ſingulorum drachmę quatuor, myrrhę, caſtorii, ſingulorũ drachmæ duæ, croci, opii, ſingulorũ drachmæ tres, apii ſeminis, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor, alterci ſeminis drachmę ſex: ex aqua deteruntur.

PASTILLVS DIA RHODON.

Acaciæ, gummi, roſarum floris, balauſtiorum, hypociſtidis ſucci, gallarũ, ſingulorum drachmę tres, roſarum uiridium ſucci, plãtaginis ſeminis, ſingulorum drachma, lycii Indici tantundem.

PASTILLVS DIA CORALLIV.

Alterci ſeminis, thuris, ſingulorũ drachmę octo, terrę ſamię, corallii, minii Sinopici, opii, ſingulorum drachmę quatuor, amyli, balauſtiorum, ſingulorum drachmę duæ: ſucco polygoni excipiuntur.

PASTILLVS EX ELECTRO.

Herbæ pulicaris unciæ quinq;, maſtiches uncię quatuor, electri ſcobis, iridis, croci, ſingulorum * unciæ quatuor, opii ⊙ unciæ duę.

*Galenus et Oribaſius drachmas triginta.
⊙ Oribaſius drachmas quindecim.

PASTILLVS EX SPINA AEGYPTIA.

Spinæ Aegyptię, rhu, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſi, hypociſtidis ſucci, gallę, lemnię cretæ, corallii, ſymphyti, terræ ſamiæ, aloẽs, ladani, pares portiones: uino ſubiguntur.

ALIVS PASTILLVS, QVEM GALENVS APHRODISIASTICON CLIDION INSCRIBIT.

Satiuæ punicę floris, ſpinę Aegyptiæ, balauſtiorũ, hypociſtidis ſucci, * acacię, ſingulorum drachmę ſex, lycii, rhẽu pontici, opii ſingulorũ drachmę quatuor, myrrhę drachmę duæ: excipiuntur uino myrteo, uel roſarũ, baccarum'ue myrti decocto.

*Galenus unde ſumptũ eſt, acaciæ ſucci.

CLIDION ORIBASII, AD DYSENTERICOS et cœliacos.

Gallæ omphacitidis denarii octo, opii denarii quatuor: ex aqua fingũtur catapotia. dantur terna aut quaterna.

PASTILLVS EX CORNV CERVINO DYSENTERICIS & ſanguinem excreantibus ſalutaris.

Cochlearũ drachmæ duodecim, cornus ceruini cõbuſti, gallę torrefactę,

acacię inareſactę, ſingulorum drachmę quinq; oboli duodecim, baccarū myrti nigrę drachmę quindecim, opii ſiccati, hypociſtidis ſucci, ſingulorū drachmæ quinq;, labruſcæ floris drachmæ ſex, mādragorę radicis ſucci, terrę ſamię quę aſter dicitur, ſingulorū drachmę duodecim, rhu obſoniorū drachmę quatuordecim, malicorii torridi drachmę ſeptē, thuris drachmę octo, piceæ corticis exareſacti drachmæ quatuordecim, alterci ſeminis ſiccati drachmæ decē, rhus coriarii ſextarii duo, uini nigri quātum rhu incoquendo ut uinum fiat craſſiſſimum, ſatis eſt, atq; hoc percolato: reliqua excepta in paſtillos coguntur.

PASTILLVS AMAZONVM.

Apii ſeminis, aniſi, ſingulorū drachmæ ſex, abſinthii comæ drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis, opii, caſtorii, ſingulorū drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ ſex: aqua ſubiguntur.

PASTILLVS EX AMYGDALIS AMARIS.

Aniſi, apii ſeminis, aſari, amygdalarū amararū, abſinthii comæ, paria pondera: ex aqua finguntur paſtilli, qui drachmam pendeant. dantur febri carentibus ex mulſo: febricitantibus cum hydyomelite.

PASTILLVS EX ERICA, LIENI DICATVS.

Ericæ fructus denarii quatuor, piperis albi, nardi ſyriacæ, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorū denarii duo: ammoniacū aceto ſoluitur, aridisq; admiſcetur: finguntur paſtilli qui ſinguli denarium ęxpleant. exhibentur ſingulatim cum oxymelitis cyatho.

PASTILLVS EX VESICARIIS, DIA PHYſalidon uocant.

Cucumeris ſatiui excorticati ſeminis unciæ quatuor, alterci ſeminis, cicutæ, ſingulorum unciæ duæ, fœniculi, lapathi ſeminis, croci, nucleorum pini, amygdalorum amarorum, opii, ſingulæ unciæ, ueſicariæ ſextarii tres, uini quod ſufficit.

PASTILLVS PHILIPPI, AD INTEſtinorum tormina.

Balauſtiorū, acaciæ, hypociſtidis ſucci, opii, rhu, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloēs, rhēu pontici, malicorii, baccarū myrti, ſingulorū drachmæ quatuor: excipiūtur uino auſtero, formāturq; paſtilli triobolares. dantur ſi febris abeſt, cum uino: febricitantibus, cum hydromelite.

PASTILLVS MVSAE.

Aluminis, aloēs, myrrhæ, atramēti ſutorii, ſingulorū ſeſcuncia, malicorii, crocomagmatis, ⌊ croci ⌋ ſingulorum drachmę ſex: excipiuntur uino. L Additur ab Oribaſio.

QVOMODO CROCOMAGMA PARETVR.

Croci unciæ duæ, roſarū, amyli, myrrhæ, aloēs, thuris, gūmi, ſingulorum uncia, coſti, ſpicæ nardi, ſingulorū drachma: uino ſubigūtur. At in capite de oleo crocino alia quoq; crocomagmatis confectura dicetur.

PASTILLVS NERAE EX HERAE COMMENTARIIS.

Myrrhę, aloës, croci, singulorum drachmę octo, aluminis scissi, drachmę centum: aqua excipiuntur.

POLYIDE SPHRAGIS.

Aluminis scissi denarii * quatuor, myrrhæ denarii octo, atramenti sutorii denarii duo, floris satiuę punicæ denarii duodecim, fellis taurini denarii sex, aliàs denarii sedecim, aloës uncia: uino austero excipiuntur.

* Galenus tres, additq; thuris quatuor.

PASIONIS PASTILLVS.

Squamæ æris denarii duodecim, æris combusti, * salis ammoniaci, aluminis rotũdi, æruginis rasæ, thuris, singulorũ denarii octo, uini quod sufficit.

* Grecè erat ἁλῶν pro ἁλὸς, sic enim habet Oribasius, et sensus exigit.

PASTILLVS ANDRONIVS.

Satiuæ Punicæ floris drachmæ decem, gallæ drachmæ octo, myrrhæ drachmæ quatuor, aristolochiæ longæ drachmæ quatuor, atramenti sutorii, croci, aluminis scissi, crocomagmatis, misyos, thuris, singulorũ drachmæ duæ: læuigantur in uino astringenti, uel aceto.

PASTILLVS FAVSTINI.

Auripigmenti drachmæ duodecim, sandarachæ drachmæ sex, calcis uiuæ drachmę octo, chartæ combustæ drachma, myrti baccarum succo uel decocto excepta, in pastillos redigito, & cum myrti baccarum, lẽticulæ, & rubi radicum decocto immittito.

*PASTILLVS EX CHARTA, DIA CHARtiu appellatus.

Chartæ combustæ * dupondo, calcis, auripigmenti, sandarachæ, singulæ unciæ: succo plantaginis excipiuntur.

* Oribasius, drachmæ triginta duæ, quod magis conuenit lapsus facillimus in literis græcis.

PASTILLVS CVI NOMEN EST THRONUS Marcellius.

Chartæ combustę drachmæ decem, sandarachę, auripigmenti, squamę æris, aluminis scissi, singulorum drachmę quatuor, balaustiũ drachmę tres, opii drachmę duę, calcis non restinctę drachmę uiginti, omphacii drachma, hypocistidis succi drachmę tres: uino myrteo excepta coguntur in pastillos qui drachmas quatuor pendeant: * coquunturq; in uino malicorium, myrti baccę, & rosę usq; ad tertias: datur pastillus unus aut in totum quatuor, ex sex uini cyathis.

* Exemplar græcum uidetur hic esse mutilum.

PASTILLVS A' SVBERE, DIA PHELLON DICTVS.

Gallę, chartę, fęculę uini, panis, singulorũ concrematorũ denarii decẽ, in alio habetur etiam cornu ceruini cõbusti denarii quindecim, auripigmẽti denarii duo, sandarachę, calcis, utriusq; denarii quindecim, acaciæ cerusę, singulorum denarii quinque, argenti spumę denarii tres: uino lęuigantur.

BITHYNVS.

Malicorii drachmæ decẽ, cadmiæ unciæ tres, aristolochiæ, gallæ, panacis, radicis iridis, atramenti sutorii, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamę

æris, mannæ, (nonnulli etiam costi,) singulorum sescuncia: aceto subiguntur.

PASTILLVS DIA CASTORIV, AD VLCERA, nomas & defluxiones.

Croci, aloës, thuris, singulorum uncia, cytinorum, aluminis scissi, castorii, mannæ, æruginis rasæ, singulorum uncia, minii sinopici libra: excipiunt uino ueteri.

PASTILLVS EX CASTORIO, COLICIS EFFICAX.

Myrrhæ, castorii, singulorum scrupula sex, croci, opii, singulorum scrupula nouem, anisi, apii seminis, dauci seminis, singulorum semuncia, alterci seminis scrupula octodecim.

PASTILLVS EX OENELAEO, SEDIS & naturalium uitiis utilis.

Cerusæ unciæ decem, argenti spumæ unciæ quinque, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ: uino marinæ experte læuigantur. in usu uino rosaceo aut myrteo soluuntur.

PASTILLVS EX LAPIDE PHRYGIO, NATVralium uitiis accommodatus.

Lapidis Phrygii combusti restinctique ter, primum butyro uel rosaceo, deinde uino, postea melle, unciæ duæ, rosarum floris unciæ quatuor, malicorii uncia.

PASTILLVS DIA LOTARION, QVOD EST EX LOTO syluestri, ad sedis & naturalium uitia.

Cerusæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur succo loti syluestris, aut uino.

PASTILLVS LEVCVS.

Terræ samiæ triens, pompholygis, cerusæ, amyli, singuli sextantes, opii scrupula quatuor: aqua subiguntur.

PASTILLVS DIA ALICACABV.

Spumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, cerusæ drachmæ duodecim, aut una & uiginti, alicacabi drachmæ octo, atramenti sutorii drachmæ quatuor, aluminis scissi tantundem, minii quod ad colorem satis est: aqua excipiuntur.

PASTILLVS EX DVPLICI VERATRO, IDEM uero ex * acacia duplici.

Acaciæ nigræ & rubentis, glutini fabrilis, (in alio piscium glutinis) singulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucii, aloës, singulorum unciæ duæ, thuris masculi, ueratri nigri & albi, singulorum uncia: aceto scillino excipiuntur. quum usus incidit eodem uel communi soluta, ante balneum, & rursus post id inunguntur.

*Græce erat ἀκακίας, Cornario seu ψευδακακίας. [illegible]

PASTILLVS CRIOGENES.

Myrrhæ, æris combusti, aristolochiæ rotundæ, æruginis rasæ, squamæ stomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, singulorum uncia, aceti quantum

satis est, decerpi autem debet uerbenaca, quũ sol est in ariete. Fit etiam em plastrũ in hunc modũ: pastilli, * cerę, colophonię, olei, par mensura, aceti quod ad lęuigandum pastillum sufficit.

* Mendose erat κηρῶ, id est, galui pro κηροῦ.

PASTILLVS A' NIGRO VIRIDI'
que colore dictus melanchlorus.

Myrrhę, aloës, squamæ ęris combusti, auripigmenti, aluminis scissilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, misyos, salis fossitii, atramenti sutorii, cerusæ, nitri, argenti spumæ, panacis radicis, cadmiæ, malicorii, gallæ, aristolochiæ rotundæ, squamæ stomomatis, æruginis rasæ, singulorum uncia, aceti quod satis est. Fit etiam hoc modo emplastrum: pastilli unciæ duæ, colophoniæ, ceræ, olei, singulorum unciæ sex, aceti quod pastillo subigendo satis est.

PANTOLMIVS AD CHIRONIA MALIGNA'QVE
ulcera & defluxiones.

Cassiæ, æris cremati, cerusæ, argenti spumæ, æruginis rasæ, aluminis scissi, rotũdi, liquidi, & lateritii quod plinthitis dicit, panacis radicis, aristolochię longæ, & rotundæ, malicorii, atramenti sutorii, portulacæ, iridis astragalitidis, chalcitidis, misyos, guttæ ammoniaci, salis ammoniaci, æruginis ferri, squamæ ęris, aloës, diphrygis, thuris, gallę, sarcocollę, plumbi cremati, foliorum oleę, soreos, myrrhę, cretę sutorię liquidę, balaustiorum, spinę Aegyptię, sulfuris ignem non experti, nitri, rhu rubri, rhu syriaci, chrysocollę, * rhus coriarii, acacię, salis spumę, omphacii, auripigmenti, singulorũ pares modi: cũ aceto diebus triginta, sub caniculæ sidere læuigant.

* Graece erat βυρσοδέψικῆς, id est ad boneus.

PASTILLVS NYMPHODOTI.

Aphronitri uncia, nitri Alexandrini, saponis gallici, singulæ unciæ, salis cappadocii, mastiches, gallę, singulorum denarii quatuor, foliorum rosę, amomi, amyli, singulorum uncia, phylli denarius, alumnnis scissilis, costi, singulorum denarii duo, uini myrtei quod satis est.

PASTILLVS EX THAPSIA, HEMI-
cranico dolori efficax.

Succi thapsiæ drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ octo, opopanacis, euphorbii, singulorum drachmæ sex, nitri, liquoris parthenici, singulorum drachmæ quatuor, piperis, sagapeni, singulorum drachmę duę, aceti quantum sufficit. Vbi utendum est, aceto inunctum post horas sex abluito: at si uoles remissiore uti, cerato pari exceptum illinito, nec demq; finito.

PASTILLVS QVIA ANO SVBIICITVR, HYPOTHEton dictus, ad intestinorum tormina, & ani dolores.

Terrę samię, amyli, singulorum quadrans, croci sextans, acacię, tragacanthę, singulę uncię, castorii, thuris, lycii, singulę semunciæ: in calidioribus etiam opii semuncia adiicitur: herbæ pulicaris succo excipiuntur, * finguntur q; pastilli.

* Exemplar grecũ uidet hic deprauatum.

DE MEDICAMENTIS QVIBVS ARIDIS VTIMVR, xeria dicuntur,& ſmegmatis. Cap. XIII.

Ridorum medicamentorum quæ ſanè & cataplaſmata ab inſpergendo uocant, alia ulceribus congruũt, alia cuti applicãtur: ex iis quæ ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt, quædam excreſcentia reprimunt, quædam cicatricẽ generant, quædam urunt exeduntq́;, nonnulla ſanguinẽ coërcent. Quæ igit carni generandæ ſunt, uel repurgando ſordida, carnem creant, ut quæ cõſtant ex eruo, ariſtolochia, iride, panace, myrrha, thure, aloë: uel humiditatem circunfluã deſiccãdo, ueluti quę fiunt ex ære, diphryge, ſquama, charta combuſta, piceę cortice, & ſpina, quę & ipſa cicatricem obducũt: uel acrimoniam roſionemq́; obtundendo, qualia ſunt ex ponpholyge, amylo, ceruſa, fęce cõbuſta, ſpeculario; oſtreis crematis, terra ſamia, & conſimilibus, & quæ compoſitorũ ex his uires habent. Ex reprimentibus lenia quidem ſunt, quæ conſtant ſquama æris, quæ miſy, chalcitide cõbuſtis, & galla: ualentiora ſunt, quæ atramento ſutorio, ærugine, miſy, chalcitide, ignem nõ expertis. Vrentia uero exedentiaq́; fiunt ex calce, auripigmento, ſandaracha, & fæce uini combuſta, quam uocant ſphecelen, hoc eſt fæculam: atq; hæc omnia componuntur, cæterum in tenuiſſimum redacta pollinem, ſi ulceribus inſpergantur minus rodunt: ſi ſpiſſiora magis, idq́; urendo faciẽdoq́; cruſtam. Sanguinem reprimentia aut aſtringendo, aut refrigerando, aut ſiccando, aut opplendo illum coërcent, quorum materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorũ quæ cuti admouẽtur, alia abſtergunt exteruntq́;, ut ex cimolia, pumice, lomento, fermento hordei, peponũ carne, & ſalis flore confecta: alia extenuant & diſcutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio, ſulfure, herba pediculari, ſinapi, pyrethro, cachry, terra lemnia, ſepiæ teſta: atq; hęc, aſſumpta calce & auripigmento cum liquore aliquo, pilis abolendis idonea, & ſmegmata fiunt. Quędam capiti admouẽtur, ut fluxum ex eo ruentem deſiccent, cuiuſmodi ſunt ex nitro, ſale, galla, malicorio, & id genus aliis præparata. omnia uero ſmegmata cuti non inunctæ accommodari debent.

CEPHALICVM ARIDVM, CAPITI CONVENIENS.

Eruorũ quincunx, iridis ſeſcuncia, mannæ ſeſcuncia, ariſtolochię, ſquamę æris, ſingulorum ſeſcuncia.

ALIVD.

Piceæ corticis drachmæ ſex, thuris drachmæ quatuor, pumicis tantundẽ, iridis drachmæ duæ, reſinæ ſiccę drachmæ ſex, ariſtolochiæ drachmę duę.

MEDICAMENTVM EX ALOE, DIA ALOES DICITVR.

Aloës drachmæ ſex, erui drachmæ octo, mannæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, aluminis ſciſſi drachmæ duæ.

DIA SPHECLES, HOC EST EX FAECE VINI COMBUSTA, MANETHONIS.

Cadmiæ combuſtæ & illotæ pondo uncia, terræ ſamiæ pondo uncia, fæcis uini combuſtæ pondo unciæ quatuor, lapidis ſpecularis pondo unciæ quatuor, thuris pondo unciæ quatuor. quidã & amyli uncias quatuor addũt.

MELITERA ORIBASII.

Chalcitidis, ſquamæ æris, gallæ, balauſtiorum, ceræ, ſingulorũ pōdo quadrans, ariſtolochiæ longæ pondo uncia, malicorii, aluminis ſciſſi, ſingulorum ſemuncia.

MEDICAMENTVM EX OSTREIS, DIA OSTREon dicitur.

Cadmiæ, thuris, ſingulæ unciæ, oſtreorum combuſtorum unciæ tres.

MEDICAMENTVM EX THVRE, DIA LIBANV.

Argēti ſpumę, thuris, ſquamę æris, mali Punici, amyli, ceruſę, pares modi.

APHRODITARIVM.

Thuris, ſquamæ æris, mali Punici, amyli, ceruſæ, paria pondera.

RHODIA, AD SVPPRIMENDVM SANGVINEM, VLcera depaſcentia & excreſcentias.

Gallæ crudæ denarii ſex, gallæ combuſtæ reſtinctæq; uino aridæ denarii duodecim, ſquamę æris nigri, ſi non ſit, rubri denarii octo, atramenti ſutorii denari uigintiquatuor, aluminis ſciſſi denarii uiginti ſeptem: teruntur diebus ſat multis.

MEDICAMENTVM XANTHON, HOC EST, FLAVVM.

Chalcitidis combuſtæ drachmæ quadraginta, atramenti ſutorii uſti drachmæ uiginti, miſyos cremati drachmæ decē, æris uſti drachmæ quinq;.

MEDICAMENTVM A' MVRINO COLORE PSARON dictum.

Miſyos quincunx, gallarum triens, chalcitidis ſextans, ſquamæ æris tantundem, atramenti ſutorii uncia, æruginis raſæ ſextans.

MEDICAMENTVM HELIOCAES, ADVRENS.

Auripigmenti pondo, calcis uiuæ dupondo: aqua læuigantur per dies caniculæ, deinde ſiccatis utitor.

ANTHERON.

Cyperi denarii octo, myrrhæ denarii duodecim, ſandarachæ denarii tres, roſarum floris denarii duo, croci denarius, crocomagmatis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, ſingulorum denarii duo.

MEDICAMENTVM EX CHARTA, QVOD GRAECI DIcunt dia chartu, ad nomas oris potiſſimũ & naturalium ulcera.

Aeris ſquamæ, chartæ combuſtæ, ſingulorum denarii octo, auripigmenti, ſulfuris uiui, ſingulorũ denarii duodecim, plumbi cremati denarii ſex. Ad humidiores quidē ſepedonas, ſicco utitor: ad ſiccas, roſaceo macerabis, nonnunquam & melle cum roſaceo.

MEDICAMENTVM EX MYRTO SYLVESTRI, DIA oxymirſines appellatum, ad eadem.

Rhus coriarii unciæ duodecim,myrti sylvestris foliorũ, sandaraches,singulorum drachmæ octo, salicis foliorum siccorum, malicorii, singulorũ drachmæ sex,aluminis scissi,chrysocollæ,aloës,chalciridis crudę,squamę, auripigmenti,salis communis,singulorum drachmæ quatuor.

MEDICAMENTVM MASSALIOTI.

Nitri,opii,chrysocollę,lapidis asii,sandarachæ,misyos,chalcitidis,aluminis scissi,diphrygis,æqualia pondera:sicco utitor.

SMEGMA ARIDVM, QVOD ASCLEPIOS DICITVR.

Baccarum lauri, nitri alexandrini, salis torrefacti, salis cappadocici,stillæ ammoniacę,aphronitri,pumicis, singulorũ libra, ueratri nigri,herbæ lanariæ, pyrethri, fęculę quæ est uini fæx cõbusta, herbæ pediculariæ,sinapis,iunci angulosi,aluminis scissi, iunci odorati floris, iridis,gallæ,singulorum unciæ sex,sampsuchi libra, uiticis seminis,pulegii,farinæ fabarũ & lupini,singulorum unciæ sex,chamęleontis nigri,sulfuris,gummi,thuris, piperis,cucumeris sylvestris radicis,marrubii,cimolię,pęonię,sepię testę, fœnugræci,phylli,costi, cumini, euphorbii, spicæ nardi, singulorũ unciæ tres. Alexãder autẽ pręter hęc adiicit salis ex nitri fõtibus, salis Tragasęi, singulorũ libram,adarces unciã,aluminis liquidi * gallici,cnici,cocci gnidii,graminis aridi, brionię siccę,singulotum treis uncias.

* Videl in Græco desse nardi.

SMEGMA PEPONATVM.

Thuris,mastiches,stillę ammoniacę,singulæ uncię, tragacãthi sescuncia, succi uuę immaturæ dodrãs,peponis seminis recẽtis quadrans,similę sextarii quinq;,ouorum unius & uiginti albumina,iridis triens.quidam & ueratri nigri sextantem miscent.

ALITER CRITONIS.

Lomenti modius,similę sextarii quatuor, trifolii,glandis unguentarię,iridis illyricę, singulorũ pondo quatuor, guttę ammoniaci, costi,singulotũ pondo,ouorũ tenuia aquata,peponum carnis sextarii duo,uuę immatutę succi tantundẽ:macerantur,redactaq; in pastillos siccantur, deinde contusa incretaq; in usum adhibentur. ALITER. Tragacãthæ,thuris,mastichę, guttę ammoniaci, singulorũ dtachmæ decẽ, omphacii dtachmę quinq;, similaginis sextarii quinq;,cãdidi ouorũ liquoris uncia,peponũ carnis uncia decem: præparatur ut supra dictum est.

SMEGMA QVOD CAPITIS DEFLVXIONES EXICCET.

Nitri alexãdtini tusi uncię quinq;, salis communis torrefacti sescuncia,salis cappadocii uncia:hæc aceto q̃ acerrimo macerata in patinã fictilẽ cõiiciuntur,atq; in furno uruntur,dum redigantur in carbones:inde refrigeratis læuigatisq; ad abstergendũ utitor,uinum in balneo instillans.

SAPO CONSTANTINI.

Rosarum siccatũ,aloës, gallæ,malicorii,malabathri,sarcocollæ, singulorũ tres unciæ,balaustiorum, myrrhę,sandarachæ, spicæ nardi, singulorũ un

ciæ duæ,costi uncia, ſaponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

XERION QVOD EST ARIDVM PSILOTRVM ad podagram.

Maſtiches,thuris maſculi,herbæ pediculariæ,ueratri albi,ſpumæ argenti, ſingulorũ unciæ tres,phylli,amyli,ueratri nigri,lapidis aſii floris,ſingulorũ uncia,alcyonii,pumicis toſti,cimoliæ,ſampſuchi,ſingulorũ unciæ tres, ſpicæ nardi uncia. Nõnulli etiam aloës unciã addunt. cõtuſum in uaſe xerion reſeruatur:ubi neceſſitas inciderit, oryzæ cremor & ptiſanæ in ollam coniicitur:poſtquam inferbuerit,xerii,ſaponis,gallici,auripigmenti,aluminis ſciſſi,ſandarachæ,ſingulorum ſeſcuncia additur,calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento menſe ter. nono uidelicet lunæ die,decimonono,& uigeſimonono, id que uſq; ad annum : poſt hunc,ſemel menſe,quũ uigeſimumnonum luna diem agit.

DE MEDICAMENTIS LIQVIDIS QVAE ILLINVNtur,ad oris uitia unde ſtomatica dicuntur,ac guttur accommodatis. Cap. XIIII.

Vanto rarior molliorq; eſt ſumma oris tunica, cute quę corpus totum obtegit, tãto etiam magis ſtomaticorum medicaminum uſus euariat. Quũ igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta quæ humoris influxum repellant, cuiuſmodi ſunt,arida quidem,omphacium,galla omphacitis,ſuccus rhu, hipocyſtidis,aluminis, cortex piceę,& thuris balauſtia, & generatim omnia quę aſtringunt, ita ut inſuauẽ ingratamq; & lethalẽ uim non reprę-ſentent:liquida uero,ſuccus mororum tum quæ batina,tum quæ ſycamina dicũtur, item nucum uiridium corticis,& mali Punici,pręſertim acidi, & malorum cotoneorũ, muſtum, amineumq;. mel autem per initia ſolũ ut medicamenta adhęreant temperatur. at quum humor ſubſtiterit,miſceri debent quę concoquãt & mediocriter diſſipent, cuius generis eſt crocus,myrrha,& dulcis radiculę ſuccus,at per totum id temporis quod inter ſtatum & declinationem intercedit, recte miſcetur alterutrum aut repellens,aut diſcutiens : & primum quidem ſuperabunt repellentia, deinde digerentia : in morbi declinatione ſolis uti degerentibus abſque aſtrictione oportet, qualia ſunt nitrum, aphronitrum,origanũ, hyſſopum,thymus, nepita,iris,beſaſa, cõſimiliaq;. liquor tunc ſapa eſto tum quę ex mulſo decocto,tum quę ex caricis & palmulis cõficitur ipſumq; dulce muſtum cũ melle:ubi uero ueluti reliquiæ quædam inflammationis remanſerint,etiam ſulfur ignem non expertum miſcebimus : ſuccum autem primum cũ melle incoquemus,dum liquidioris mellis ſpiſſitudo fiat, inde ſic arida in tenuiſſimum pollinem pertrita inſpergemus,poſtea modice coquemus, quoad omnia exacte in unitatem cogantur, quo facto uitreum uas medicamentum transfundemus.

DIA MORON SIMPLEX.

Mororum ſucci ſextarii tres, prius excoquũtur dũ tertia portio fuerit abſumpta, adiectoq; mellis ſextario, rurſus incoquuntur ad melleam ſpiſſitudinem.

DIA MORON COMPOSITVM.

Mororum ſucci heminæ ſex uſq; ad ſtrigmenti craſſitudinẽ coquũtur, deinde admixto læuis croci denario, myrrhæ duobus, uuæ immaturę uno, aluminis ſciſſi ternis obolis, mellis hemina, quouſq; ſpiſſeſcant incoquunt.

DE MORIS BATINIS, QVAE RVBI FRVCTVS SVNT.

Item quod ex moris batinis conſtat, eodem modo præparatur, maiore ui aſtrictoria præditum.

DIA CARYON, QVOD EST EX NVCIBVS, SIMPLEX.

Viridium nucum corticis contuſi ſucci heminæ quinque, mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

DIA CARYON, COMPOSITVM.

Per initia quidem & in uigore oris inflammationum, miſceri debent croci, & aluminis, ſinguli denarii, myrrhæ duo, in declinatione uero ad digerendum nitri denarius, ſulfuris tantundem, cum prędicta nucum corticis ſucci, & mellis menſura.

MEDICAMENTVM EX SVCCO MALI PVNICI.

Mali Punici cui nuclei ſunt adẽpti dulcis ſucci ſextarii quatuor, mali Punici acidi ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, myrrhæ mineæ drachmæ octo, crocomagmatis, gallæ, ſingulorũ drachmæ octo, aluminis ſciſſilis drachmæ quatuor, iridis illyricæ drachmæ octo, omphacii drachmæ octo: cõficitur quemadmodum quod moris conſtat.

ALITER IDEM.

Mali Punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarii ſex, mellis generoſi ſextarius, aluminis ſciſſi uncia, myrrhæ ſemuncia.

MEDICAMENTVM E MVSTO, DIA GLEVCOVS DICVNT.

Muſti ſextarii ſex, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum denarii duo, croci, myrrhę, ſinguli denarii. Si lenire uoles, dulce eſto muſtum: ſi repellere, auſterum. quod autem neutrum eſt, mediam inter hæc uim obtinet.

AEGYPTIA STOMATICA.

Mellis pondo, olei bes, reſinæ terebinthinæ ſextãs, croci denarii quatuor: in cacabo liqueſiunt.

MEDICAMENTVM DIA BESASA, EX RVTA SYLVESTRI.

Aniſi ſeminis, apii ſeminis, iunci odorati floris, ameos ſeminis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, beſaſa, quod nonnulli harmala uocant, (eſt autem ruta ſylueſtris) cinnamomi, myrrhæ troglodytidos, croci, gallæ, ſingulorũ uncia, ariſtolochiæ longæ, caſſiæ, crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingulorum uncia, coſti, hirundinum cineris recentis, ſingulorũ unciæ tres, nardi Indicæ, amomi, ſingulorum ſemuncia, mellis quod ſatis eſt.

DVLCES VTILES'QVE POTIONES. * Cap. XV.

Vlcium simul & utilium potionum, aliæ ex uino conficiuntur, coniectis in id quibusdam speciebus, exempli gratia, pipere, absinthio, casamo, aliisq; cõpluribus, unde etiã appellationem nonnunquàm sortiuntur, aliquãdo melle admixto, interim non: aliæ ex aqua in qua decoquantur mala, uel rosæ quædam, nempe uua immatura, mala Punica, myrti baccæ, eoq; mel optimũ miscetur, tum quòd firmum sit, tum quòd dulce, interdum etiam utile: si illud excipias quod à cibyra in paruis uasculis asportatur, austerũ: item hydromel uinosum, quod etiam sine melle fieri nouimus, quemadmodum apomel ex melle solo & aqua, citra alterius cuiusdam substantiæ misturam. Imò etiam ex uino confectę potiones, quas & propomata Gręci nominãt, mel lis despumati sextatium unum, ad uini quaternos recipiunt, componunturq; citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, si quidem coquantur, unum mellis ad treis liquoris, cuius duæ ferè partes inter coquendum sint absumptæ, sextarios assumũt: sin minus, unum mellis ad binos liquoris. cæterum quæ non coquuntur, diu satis insolare prorsus oportet, & præsertim omphacomeli. Ex aqua uero temperatas potiones coquere conuenit, quòd propter imbecillitatem facillimè mutentur. omnes autem in fictilia uasa exigua oblita transfundendæ sunt, iisq; tuto operculatis in apricis locis usq; dum excoquantur reponendæ. attenuantibus autem & probe aqua temperatis uti conuenit. Omphacomel postquàm musti modo inferbuerit crassumq; euaserit, tunc operiri uas debet. his igitur quæ uino constant, quum febris abest, potissimum utimur, uel solius uoluptatis gratia, præter eas quę scammonia aut grano gnidio aut eiusmodi purgãtibus medicamentis componuntur, uel propter eiusmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua autem aut succo aliquorum confecturæ febricitantibus conueniũt, interdum ceu affectui commodę, quemadmodum apomel ad saliuam educendam, aut urinas ciendas, aut aluum emolliendam, aut extenuãdum humorem, hydromel autem & hydrorosatum siticulosis, æstu flagrantibus, resolutis & stomachouitiosis. Omphacomel, myrtites, rhodostacton, hoc est, mel rosaceum, & rhœtes, cœliaco affectui, intestinorum torminibus, uomitionibus, aliisq; fluidis uitiis congruunt. Iam uero his collutionibus subinde in stomaticis affectibus utimur.

Apomel.

HYDROMEL EX MALORVM COTONEORVM SVCCO.

Malorum cotoneorum nucleis exemptis contusorum succi sextarii duo, mellis sextarii tres, aquæ sextarii sex, incoquuntur despumando ad tertias. ALIVD. Malorum cotoneorum frustulatim concisorum nucleis ablatis pondo quinq;, in aquæ fontanæ sextariis decem incoquuntur, dum intabescant, ablata ab igne, refrigerataq; eximuntur, expressoq; succo proiici-

untur,aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur,iterumq́; incoquitur deſpumãdo,quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nõnulli uero ex dulcibus etiam malis ſimiliter hydromel componunt.

AQVAE ROSATAE QVAM HYDROROSAtum dicunt,compoſitio.

Roſarum unguibus exemptis libræ quatuor, aquæ ſextarii quinq;, mellis ſextarii duo.

MELLIS ROSACEI, QVOD RHODOMEli uocatur confectura

Succi malorum cotoneorum ſextarius,roſarum trepondo,mellis ſextarii tres,aquæ ſextarii quinq;. Verum quoniam roſæ nõ eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere,ac ubi mala prouenerint,totam compoſitionem moliri.

OMPHACOMELITIS PRAEPARATIO.

Vuæ immaturæ ſucci ſextarii tres, mellis ſextarius: mixta diebus quadraginta inſolantur,uel diſcoquuntur.

QVOMODO MYRTITES FIAT.

Myrti baccarum ſucci ſextarii tres,mellis ſextarius,ad tertias decoquunt.

APOMEL, EX COMMENTARIIS PHILAGRII.

Fauorum melle ſcatentium alborum pondo,aquæ fontanæ trepondo & dimidiũ: confractis fauis unitisq́; aqua cum melle incoquitur,dum & ſpuma ipſius & id quod ueluti ceroſum ſupernatat,particulatim relinquatur, atq; tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

RHODOSTACTI COMPOSITIO.

Roſarum quibus ungues ſunt exempti ſucci ſextarios duos, mellis ſextarium incoquito deſpumans quoad quarta pars fuerit abſumpta.

RHOETIS CONFECTIO.

Mali Punici ſucci ſextarii tres, mellis unus,ad tertias decoquuntur.

DE COLLYRIIS ET AGGLVTINAMENTIS. Cap. XVI.

VAria ocularium mendicamẽtorum materies exiſtit, etenim liquores,ſucci,ſemina,fructus,particulę ſtirpiũ,& metallica his inſerunt: ex qbus alia acrimoniã leniũt & ueluti opplẽt obſtruuntq́;,utpote pompholyx,ſpodiũ,amylum, plumbũ,terra ſamia,cadmia, eaq́; oĩa lota,& cãdidus oui liquor. Quibus ita utendũ eſt,ut caput prius uacuationẽ experiat: nam ſi repletũ fuerit, metus eſt ne oculorum tunicæ humoribus diſtẽtæ perrumpantur. Alia contrariã his naturã obtinent, nempe acrem, recludendis uacuãdisq́; iis quæ diu impacta fuerunt accommodata, quemadmodũ liquores Cyrenaicus, Medicus,ſagapenus,euphorbiũ & conſimilia. Nonnulla ſordidis ulceribus abſtergẽdis cõueniunt,qualis eſt ſquama æris,ipſumq́; ęs,chalcitis,miſy,ſori,flos ęris, ſtimmi,cõcremata omnia. Quædam his uicina ſunt,ſmectica ab exteren-

dis sordibus appellata, cuiusmodi est auripigmentum, sandaracha, & lapidis asii flos. Sunt & astringentia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehementer lippitudini, ulceribus, & defluxionibus conducunt, nempe rosarum folia, flores, fructus, spicæ nardi, phyllum, crocus, glaucium & hypocistis. Quæ uehementiorem astringendi uim repræsentant, oculorum claritati conducentibus potissimũ medicinis miscentur, cuius generis est omphacium, acacia, balaustium, satiuæ Punicæ flos, & galla. Alia concoquũt discutiuntq;, ut myrrha, crocus, castoriũ, lachryma thuris, fœnugræci succus. Porrò ex cõpositis oculorũ remediis, alia delinunt, simpliceq; appellationẽ habẽt, alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocant. Quæ igit delinũtur omnem comprehensam materiam recipiunt, omnibusq; conferũt affectibus: cæterum uere præsertim præparari debent, æstate siquidem uirtus ipsorum perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigidę temperari nequeunt. Conterere autem ea oportet liquore non copiose affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerum modice, ut sordium modo conterantur. Aqua uerò pluuialis erit, tum quòd tenuis sit, tum quòd modice astringat. Si quidem uino aut succo aliquo læuigentur, teranturq; eadem, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo læuigabuntur. demum ubi satis læuia euaserint, gummi adiicietur: in formã redacta, uasis maximè æreis aut uitreis reponentur. Cæterũ iis quæ è succo conficiuntur, protinus uti licet: metallica uetustate redduntur meliora. Porrò inter collyria arida quædam consumunt exteruntq; callos, ficos, ungueis, scabiosaq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita: quędam lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accõmodata, quę tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiunt. Sunt quę pręseruent tueanturq; oculos ab humorũ influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloë, cadmia, stimmi, croco: omnia in tenuissimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle attico, opobalsamo, oleo ob uetustatem tenui, fœniculi succo, diuersorum animalium felle, liquore cyrenaico, aliisq; compluribus. Conferunt hebetudini, suffusioniq; incipienti, medicamenta quę extenuent, calefaciant, purgentq;. Vtendum his est, & omnibus acribus, ubi caput repletiõe caret, sub dio, aëre puro austrino, non nimis frigido, neq; item calido nimium. At agglutinamenta quę anacolemata gręce dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obstruunt, opplentq;, glutinant, stringunt, aut refrigerãt, aut astringunt, siccant'ue, qualis est farinæ pollen, manna, terra samia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oui liquore. glutinantur autem fronti in quibus humor non intra caluariam delitescit, sed extrinsecus affligit.

COLLYRIVM QVOD PROTINVS DOLOREM SEDET monohemeron appellatum, ad incipientem uetustamq; lippitudinem.

Acaciæ drachmæ triginta ſex, gummi drachmæ triginta duæ, cadmiæ drachmæ uiginti quatuor, æris cremati & eloti drachmæ octo, opii, drachma: uino auſtero læuigantur. Medicamentum diſcutit & ſiccat.

CHIACVM COLLYRIVM.

Minii ſinopici, gallæ omphacitidis, croci, roſarũ recentium unguibus exemptis, floris quem thylaca uocamus, gummi, ſingulorum unciç tres, opii uncia: uino aminæo, aut falerno, aut chio auſtero terũtur. Sit autem uinũ marinæ expers.

CYGNARIVM.

Cadmiæ uſtæ elotæq́; unciæ ſex, ceruſæ lotæ unciæ quatuor, pompholygis tantundem, amyli unciæ duæ, tragacanthç, opii torrefacti, gummi, ſingulorum unciæ duæ, aqua pluuiali læuigantur.

RVBENS CYGNVS.

Cadmiæ crematæ elotæ ſextãs, terræ ſamiæ tantundẽ, ceruſæ triens, pompholygis bes, amyli ſextans, opii ſextans, acaciæ, tragacanthæ, ſingulæ unciæ, gummi triens: aqua cæleſti ſubiguntur.

ALBVS CYGNVS.

Cadmiæ unciæ quindecim, ceruſæ unciæ ſeptemdecim, opii drachmæ octo, thuris drachmæ ſeptem, amyli unciæ ſeptem, gummi drachmæ tredecim: aqua cæleſti teruntur.

PELARION AD VLCERA.

Cadmiæ, ceruſæ, ſingulorum denarii uigintiquatuor, acaciæ, opii, ſingulorum denarii octodecim, gummi, tragacãthæ, amyli, ſingulorũ denarii nouem, myrrhæ denarii tres, æris, croci, ſingulorum ſeſquidenarius: aqua cõteruntur.

PHAEON, AD OCVLOS SANGVINE SVFFVſos, & magnos affectus.

Cadmiæ tenerç drachmç uiginti quatuor, ceruſæ drachmæ ſedecim, æruginis raſç drachmæ duodecim, ſtimmi drachmæ octo, aluminis ſciſſi drachmç tres, chalcitidis uſtæ drachmæ tres, nardi Indicæ drachmç quatuor, omphacii drachmæ duç, æris drachma, ſquamç æris drachmç octo, ericæ fruct⁹ drachmç tredecim, lachrymç papaueris drachmç uigintiquatuor, croci drachmç quatuor, caſtorii drachmç tres, myrrhç drachmç ſex, lycii Indici, acaciç, gummi, ſingulorum drachmæ quatuor, roſarum recẽtium drachmç duç & ſemiſſis: uino falerno aut ſurrẽtino, aut aminæo, aut chio auſtero perteruntur, inungitur per triduum, aqueum ex fœnugręci ſucco inſtillatum, deinde ex ouo aut lacte, poſtremo aqueo craſſius.

COLLYRIVM EX DECOCTIS, DIA ZEMATON DICITVR.

Cadmiæ unciæ ſedecim, ceruſç unciç octo, amyli, opii, tragacãthç, acaciç, ſingulorum unciæ duç, gummi unciç ſex: lçuigantur decocto roſarũ ſiccarum, meliloti, capitum papaueris, dulcis radiculç, pari ſingulorum modo.

COLLYRIVM DIA HYDRIAS, REPELLENS.

Liquoris qui in uasis cerealibus tophi modo cõcretus reperitur, libræ tres, cadmiæ ustæ & elotæ libra, cerusæ, pompholygis, terræ samiæ, qui aster dicitur, singulorum elotorum unciæ sex, thuris uncia, myrrhæ tantundem, succi lini seminis, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnugræci, singulorum libra, tragacanthæ unciæ sex, gummi libra.

COLLYRIVM ILAMBONIS.

Cadmiæ uncia, pompholygis unciæ quatuor, cerusæ libra, tragacanthæ, gummi, opii, singulorum unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

CINEREVM, QVOD SPODIACON DICITVR, AD INflammationes, defluxus, & chemosin.

Thuris, stimmi, singulorum denarii centum, cadmiæ, cerusæ, utriusq; denarii uiginti quatuor, terræ samiæ, papaueris lachrymæ, singulorũ denarii tres, gummi denarii quindecim: læuigantur oleæ coliculi succo. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquæ superfuso, per linteolum exprimuntur.

COLLYRIVM EX OLEAE TVRIONVM SVCCO TEnerum, dia thalias uocatur.

Thuris drachmæ quatuor, stimmi drachmæ quindecim, cadmiæ drachmæ uigintiocto, cerusæ drachmæ quadragintanouẽ, terræ samiæ drachmæ octodecim, opii drachmæ sex, gũmi drachma, plũbi usti elotiq; drachmæ octo: excipiuntur oleæ turionum succo.

DIA THALIAS.

Aeris cremati drachmæ duodecim, sandycis unciæ uigintiquatuor, foliorum oleæ unciæ duæ, opii tantundem, gummi unciæ decem, uino spathite uel aminæo excipiuntur.

DIA SMYRNON CLAVDIACVM.

Glaucii, sarcocollæ, singulorũ drachmæ quadragintaocto, croci drachmæ uigintiquatuor, opii, myrrhæ lapidis hæmatitis, singulorum drachmæ sex, tragancanthæ drachmæ quadragintaocto, gummi drachmæ sedecim: uino Italico subiguntur. usus est ex ouo.

ALIVD DIA SMYRNON AD RHYADAS ET AEGYLOPAS.

Cadmiæ lotæ, lapidis hæmatitis eloti, singulorũ denarii uigintiocto, myrrhæ, spodii Cypriæ, singulorum denarii uigintiquatuor, opii denarii octo, croci denarii quatuor, (alii octo) piperis albi grana triginta, gummi denarii sedecim: uino Italico teruntur. ex ouo adhibetur collyrium: si uitium sit recens, aquatum.

STACTICVM PROSECHII.

Cadmiæ, gummi, singulorũ drachmæ uiginti, stimmi, atramenti sutorii, singulorum drachmæ octo, opii drachmæ quatuordecim, æruginis rasæ drachmæ decem, piperis albi drachmæ sex, croci drachmæ octo, misyos crudi

tantundem, opobalsami drachmæ quatuor: aqua conteruntur.

HYGIDION AMMONII.

Cadmiæ, æris, singulorum drachmæ sedecim, cerusæ, castorii, aloës, croci, singulorum drachmæ quatuor, squamæ drachmæ quinq;, rosarum floris, plumbi usti, singulorum drachmæ octo, lycii drachmæ tres, lapidis schisti drachmæ quatuor, opii drachmæ decem, acaciæ drachmæ quadraginta, gummi drachmæ quadragintaocto: aqua excipiuntur.

OLYMPOS SEU OLYMPIACUM.

Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singulorũ drachmæ octo, æris cremati elotiq;, stimmeos usti & loti, cerusæ concrematæ lotæq;, cadmiæ, singulorũ drachmæ duodecim, myrrhæ, opii arefacti, singulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ quinq;, æruginis rasæ drachmę tres, lapidis schisti, squamę rubræ, lycii Indici, omphacii, singulorum drachma, castorii, rosarum floris, singulorum drachmæ duæ, phœnicobalanorum drachmæ quatuor, similiter ossea palmularum ustarum ligna numero quinq;, gummi unciæ quinq;, aqua pluuiali superfunduntur, in qua commadescent tres dies totidemq; noctes, calami odorati, alterci seminis, rosarum siccarum, singulorum drachmæ quatuor, phylli drachma.

NARDINUM.

Cadmiæ, croci, gummi, singulorum drachmæ trigintasex, æris usti drachmæ octodecim, stimmi, acaciæ, singulorum drachmæ triginta, nardi syriacæ drachmæ duodecim, opii, myrrhæ, singulorum drachmæ sedecim: aqua subiguntur.

THEODOTION MINUS.

Stimmi, acaciæ, singulorum drachmæ uiginti, æris usti drachmæ octo, cerusæ drachmæ quatuor, myrrhæ totidem, æruginis drachmæ duæ, aloës, meconii, lycii, singulorum drachma: pluuiatili aqua læuigantur.

RHINARIUM.

Lapidis hæmatitis, lapidis schisti, singulorum drachmæ sedecim, æris cõbusti, cadmię, æruginis, singulorum drachmæ octo, opii drachmę quinq;, chalcitidis drachmæ duæ, gummi drachmæ octo: uino excipiuntur.

XYSTER.

Pumicis, misyos, ostreorum, singulorum crematorum unciæ sex, cadmię, opii, chalcitidis ustæ, croci, aloës hepaticæ, castorii, phylli, singulorũ drachmæ duæ, stimmios, acaciæ, singulę unciæ, æris cõbusti unciæ quatuor, myrrhæ troglodytidis drachmę quatuor, spicę nardi drachma, cerusę drachmę octo, gummi drachmæ quatuor: aqua cœlesti superfundũtur. Nonnulli etiam uinum miscent.

HECATOMBE, AD CICATRICES CRASSAS.

Cadmiæ ustę lotęq;, æris cremati & eloti, uniuscuiusque drachmæ octo, stimmios combusti, acacię rubentis, gummi, singulorum drachmæ quin-

decim,aloës,gallæ,æruginis uermicularis,castorii,lycii,spicæ nardi,croci, opii,myrrhæ,cerusæ,hebeni ramenti,chalcitidis,singulorum drachma,rosarum drachmæ sexaginta:aqua pluuiali teruntur.

COLLYRIVM EX CORNV, DIA ceratos dicitur,Galeni.

Plumbi combusti,cornus ceruini cremati, singulorum unciæ duæ,cerusæ,squamæ æris,amyli,thuris,sepiæ testę combustæ,æruginis,myrrhæ,gũmi,singulorum uncia:aqua pluuiali excipiuntur.

COLLYRIVM E' THVRE, DIA LIBANV NVNCVPATVR.

Thuris unciæ sex,cadmiæ,pompholygis,terræ samiæ,amyli,gummi,singulorum unciæ tres,cerusæ unciæ sex,squamæ æris unciæ quatuor,tragacanthæ uncię tres,opii unciæ sex:aqua cœlestis adiicitur.

LIBANIVM.

Cadmiæ elotæ,amyli, singulorum denarii duodecim, cerusæ tantũdem, spodii,pompholygis, terræ samiæ,plumbi usti & loti,tragacanthæ,singulorum denarii octo,opii denarii duodecim,gummi denarii quatuor:aqua pluuialis additur,& ouorum uiginti albumina.Sunt qui etiam myrrhę denarios quatuor addant.

ASTER MAGNI.

Pompholygis,cadmię,cerusæ,singulorum drachmę sedecim,plumbi drachmæ octo, amyli drachmæ octodecim, thuris drachmæ decem,terræ samiæ drachmæ duodecim, myrrhæ drachmæ duæ, tragacanthæ,gummi, singulorum drachmæ octo:aqua additur.

VRANIVM.

Terræ samiæ,piperis,singulorũ unciæ tres,spodii eloti uncia,gummi uncię quatuor,stimmios cremati elotiq; unciæ duæ,squamæ lotę uncia, opii uncię duæ, cadmię combustæ & elotæ drachmæ duæ:aqua pluuiatilis admiscetur.Carnem inducit,repellitq;.

COLLYRIVM EX SVCCO FOENVGRAECI.

Cadmiæ,tragacãthæ,singulorum unciæ octo,cerusæ unciæ triginta,amyli tantundem,opii uncia:lęuigantur succo fœnugræci.

COLLYRIVM CLEONIS.

Pompholygis,plumbi,singulorum unciæ quinq;,croci sescuncia,squamę æris,quod stomoma dicitur uncia, gummi uncię duæ:aqua pluuialis additur,aquatum illinitur.

DIA RHODON, HOC EST, EX ROSIS, QVAE septuagintaduas uncias pendunt.

Rosarum uiridiũ unciæ septuagintaduæ,cadmiæ ustæ & elotæ denarii uigintiquatuor,æruginis rasæ denarii duo,spicæ nardi denarius,squamæ æris elotæ denarii duo,stimmios combusti elotiq;,opii,myrrhæ, singulorũ denarii tres,croci denarii octo,amyli denarii duo, gummi denarii uiginti quatuor:aqua pluuialis admiscetur.

ALBVM DIA RHODON.

Cadmiæ crematæ & lotæ, cerusæ elotæ, ſingulorum libra, amyli, opii, tragacanthæ, ſingulorum unciæ tres, aloës ſeſcuncia, gummi unciæ rres, croci ſeſcuncia, roſarum unguibus detractis unciæ ſex: aqua miſcetur.

COLLYRIVM EX ALOE, DIA ALOES NVNCVPATVR.

Cadmiæ, ceruſæ, aloës, ſingulorum unciæ decem, roſarum uiridium unciæ ſex, amyli unciæ tres, opii uncia, tragacanthæ unciæ duæ, gummi unciæ tres: aqua pluuiatilis adiicitur.

CROCINVM DIA RHODON.

Spicæ nardi, roſarum ſiccarum, aloës, ſingulorum drachmæ duæ, alterci albi ſeſquidrachma, croci drachmæ quatuor & ſemiſſis, glaucii unciæ ſex, ſarcocollæ tantundem, opii drachmæ duæ, tragacanthæ uncia: aqua pluuialis additur.

NILI DIA RHODON.

Roſarum tenerarum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, papaueris obolus, gummi drachmæ quatuor: aqua cœleſti excipiuntur.

LYNCEVS AD CLARITATEM OCVLORVM.

Cadmiæ, æris combuſti, guttæ ammoniacæ, ſingulorum drachmæ duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitis, opii Thebani, ſingulorũ drachmæ ſex, aloës hepaticæ, fellis taurini, galbani, ſagapeni, ſingulorum drachmæ quatuor, æruginis raſæ, opopanacis, ſalis ammoniaci, ſingulorũ drachma, gũmi drachmæ ſex: aqua pluuiali teruntur.

PROTEVS AD IDEM, CICATRICES'QVE EXTENVAT.

Cadmiæ, ceruſæ, chalcitidis crudæ, ſingulorum denarii quadraginta, piperis ſeſquidenarius, liquoris cyrenaici drachmæ octo, croci denarii duodecim, opii Thebani denarii decem, ſagapeni denarii duodecim, oliuę Aethiopicæ denarii duodecim, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, ſingulorum denarii octo, myrrhæ denarii duodecim, ſuffiminis ammoniaci denarii uiginti, opopanacis denarii ſedecim, opobalſami denarii decem, gummi denarii uiginti: aqua pluuiali excipiuntur.

COLLYRIVM EX SVCCO FOENICVLI.

Cadmię pondo drachmę ſeptemdecim, atramenti Indici pōdo drachmæ ſedecim, piperis longi pondo drachmæ tredecim, & albi duodecim, liquoris cyrenaici pondo drachmę octo, opobalſami pondo drachmę ſex, ſpicæ nardi pondo drachmę ſex, ſagapeni, opopanacis, ſingulorũ pondo drachmę quinq;, opii pondo drachmę quatuor, euphorbii pondo drachma, gummi pondo drachma: ſucco fœniculi lęuigantur.

COLLYRIVM EX OPOBALSAMO.

Cadmiæ, ceruſę, ſingulorum drachmę octo, omphacii drachmę quatuor, piperis albi uncię ſedecim, opii drachmę quatuor, opobalſami, gummi, ſingulorum drachmę ſedecim: aqua pluuialis additur.

THALASSEROS.

Cadmiæ unciæ octo, æruginis unciæ duæ, atramenti Indici unciæ octo, piperis albi unciæ quatuor, liquoris medici uncia, opobalsami unciæ duę, gummi unciæ sex: aqua adiicitur.

HARMATION.

Guttæ ammoniaci, æris cōbusti, corticis thuris, singulorū drachmę quatuor, æruginis drachma, gūmi drachmæ quatuor: aqua cœlesti excipiuntur.

COLLYRIVM MALABATHRINVM, QVOD & Isotheon dicitur.

Cadmiæ denarii sedecim, æris usti & eloti denarii quartuodecim, opii, lycii Indici, malabathri, nardi Indicę, croci, aloës, singulorū denarii duo, L ceruſę denarii octo ⁊ castorii denarii ⊙ octo, myrrhę denarii q̄tuor, acacię, * stimmi, singulorū denarii quadraginta: aqua teruntur. usus ex ouo.

L Reposuiū ex Galeno.
⊙ Galenus duo.
* Galenus, stimmi octo, gummi quadraginta.

COLLYRIVM VINO EXCEPTVM, DIA OENV DICITVR.

Cadmiæ, lapidis hæmatitis, & schisti, singulorum drachmæ quadraginta, æris usti drachmę triginta, chalcitidis drachmę triginta duę, papaueris seminis drachmę tredecim: papaueris semen aqua decoquitur, succus expressus aliis adiicitur, quę lęuigantur uino spathite uel aminęo.

ALIVD EX VINO.

Aeris combusti, cadmiæ placitidis, singulorum unciæ nouem, lapidis hęmatitis eloti uncię sex, croci, myrrhę, aloës, suffiminis ammoniaci, singulorum uncię tres, lycii Indici, spicę nardi, singulorum sescuncia, piperis albi grana centum quinquaginta, acacię rubentis uncię nouem, gummi uncię tres: uino falerno aut aminęo teruntur.

COLLYRIVM EX DVOBVS LAPIDIBVS ad aspritudinem.

Lapidis hęmatitis, schistiq́;, cassię, singulorū denarii octodecim, ęris, cadmię, opii, ęruginis rasę, singulorum denarii nouem, gummi tantundem, chalcitidis ustę denarii sex: aqua teruntur.

ARIDVM COLLYRIVM GALENI, QVOD oculos tuetur.

Lapidis phrygii minutim cōtusi ustiq́; in ollula quousq; incādescat, & restincti butyro nō ueteri, deinde iterū similiter cremati, extinctiq́; uino falerno, ac tertiū usti & extincti melle siccatiq́; pōdo libra, ęris cremati, piperis albi, phylli, singulę uncię, stimmi sescuncia: omnib⁹ in lęuorē detritis quū medicamētū ab igne auferet, liquoris balsami nō crassi, (id enim arescere medicamētū prohibet) sed lucidissimi unciā iniicies. Vti autē eo cōuenit in palpebris dūtaxat, sic ut specillo illato tunicę nō attingant, sed ut solū medicamētū palpebris apertis illinat. Inūgi autē debet nō semel, uerū sępius, tū ante cibū, tū secundū ipsum, magisq́; ubi iā lippitudo sentit. Miraculū enim est, q̄ omni alio medicamēto securi⁹ ab iniuria uindicet.

ARIDVM DIA CROCV.

Sarcocollę drachmę octo,croci drachmę quatuor,glaucii tantundem:inungitur frequenter die.Nonnulli uero aloēn quoque miſcent.

ALIVD ARIDVM AD SICCAM LIPPITVDInem quę xerophthalmia dicitur,ſycoſin,ſepedonas,carnis excreſcentias.

Cadmię denarii decem,chalcitidis denarii uiginti,piperis grana quindecim,nardi gallicę denarius:teritur cadmia & chalcitis cum uino:ubi inaruerint,reliqua adiiciuntur,coguntur'q; in pollinem.

HYGRA, HOC EST, LIQVIDVM COLLYrium,ex caucalide.

Caucalidis ſucci,chamædryos,coronopodis,interdū & othonnę ſucci par menſura.Eſt autem othonna magnum chelidonium.

ALIVD AD SYCOSIN, QVAE EST VETERrima palpebrarum aſperitudo,encanthidas & excreſcentiam carnis.

Miſyos toſti drachmæ ſex,atramenti ſutorii drachmę quatuor,mellis attici ſextarius.

ERASISTRATI PANCHRESTOS HYGRA, MIrifica eſt in ocularibus uitiis, tonſillis,pudendis & auribus ſuppurantibus.

Aeris denarii ſex,miſyos toſti,myrrhę,ſingulorum denarii tres, croci ſeſquidenarius,piperis denarius,uini chii & paſſi cretici, utriuſque ſeſquihemina:omnibus in uino læuigatis,dum inaruerint, paſſum ſuperfunditur, & uſq; ad melleam ſpiſſitudinem incoquuntur.

AGGLVTINAMENTA OCVLORVM QVI DEfluxionibus infeſtantur.

Terræ ſamiæ,mānæ,thuris,myrrhæ,pares modi,oui aquato excepti,in linteumq́; illiti fronti imponuntur. ALIVD. Alterci ſeminis drachma, opii tantundem, myrrhæ drachmæ duæ, croci drachma, farinæ pollinis drachmæ quatuor,ouorum toſtorum lutea duo,albumine oui excipiuntur.

DE EMPLASTRIS, ET MEDICAMENTORVM QVAE in illa mittuntur coctione,tum qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat,ex commentariis Antylli. Cap. XVII.

Edicamentorum quæ emplaſtra ingrediuntur,alia ſunt terreſtria,utpote metallica,lapidumq́; & terræ ſpecies,floces,cinis, & conchylia, alia ſunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari poſſunt:quædam liquores,quædā ſucci ſunt:ſemina uero,herbas, & radices modicas recipiunt. Cæterum ex ipſis emplaſtris nonnulla ſunt uulneraria,quæ enæma, quod cruentis iniiciātur: collectica,quod glutinent:& catagmatica,quod fracturis accōmodentur,appellamus.Conſtare autē ex ſiccantibus non ſummè,uerum ſecundi ordinis abſoluti,& tertii

incipientis,oportet,cuiuſmodi ſunt ſalix,quercus,cupreſſus, piceæ & tedæ cortices,myrrha,thuris lachryma,bitumen,aloē,ariſtolochia,cinis ſarmētaceus,ceruſa,ſpuma argenti,& pleraq; ex metallicis. Coqui debent quouſq; manus amplius non inquinent. Porrò quę cicatricem ducunt emplaſtra & ipſa ex ſiccantibus componuntur,uerum efficacioribus quàm glutinatoria, quod genus eſt, æs combuſtū, ſquama tum eius tum ferri, ærugo,chalcitis,æris flos combuſtus,alumē,galla,plumbago,cadmia,pumex, & oſtracea. Digerentia uerò & calefacientibus & ſiccantibus modice fiūt, nempe ariſtolochia,thapſia,oleo ueteri,& raphanino,melle,opobalſamo, pice,reſina terebinthina,galbano,ſale combuſto,ſalis flore. Quæ emolliunt,ex argēti ſpuma,adipib',medullis,oleo ueteri,propoli, ammoniaco, ſtyrace,galbano,bdellio, maſtiche, reſina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris ſylueſtris,præparant. Siccantia, ex ſulfure,nitro,ſale, cinere, & bitumine. Ad extrahendum accommodata,fiunt ex ſale,nitro,propoli, ærugine, fermento,ſtercore,ſulfure terebinthina. Quę concoquunt,ex cera,ladano, uua paſſa, amomo,croco,thure,pice,maſtiche Aegyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,hyſſopo,adipe, ærugine. Pus mouentia,ex hydrelæo,polline,pane triticeo,chōdro,butyro,adipe ſuillo & uitulino,thure,pice,reſina. Quæ uero leniūt,argenti ſpuma cōſtant, ceruſa,oleo, anetho,chamæmelo,amylo,cera tracta. Iam uerò enæma dicta,recētibus adhuc uulneribus & fracturis inijci debēt,adiutariq; è ſumma ſpleniorum parte ſpongiis poſca madentibus, ſimul illigatis, ſolui tertio quoq; die, & rurſus eadem ſplenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt,extrahunt,digerunt,concoquunt,& pus præterea mouent, poſt cataplaſmatū ceratorumq; uſum adhibentur. Quæ leniūt etiam per initia ſtatim, ſummis potiſſimum partibus applicantur. Cæterum quomodo coquantur, deinceps exequemur.

BASILICVM TETRAPHARMACVM.

Ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,ſeui taurini,pares portiones.

EMPLASTRVM EX SVCCO LINI SEMINIS, digerens detergensq;.

Olei ueteris dupondo,ceræ unciæ uiginti,reſinæ colophonię,adipis ſuilli, ſingulorum pondo & dimidium, argēti ſpumæ pondo, ceruſæ unciæ ſex, ſucci lini ſeminis tantundem,farinæ pollinis uncia,thuris uncię quatuor.

EMPLASTRVM EX MELLE, DIA MELITOS DICITVR.

Argenti ſpumæ,ceræ,olei,ſingulorum libræ quatuor,terebinthinæ reſinæ libræ duæ,mellis,adipis ſuilli,ſingulorum libra. ALIVD. Argenteæ ſpumæ libræ ſex,olei libræ quinq; & ſemiſſis, reſinæ colophoniæ libræ ſeptem & ſemiſſis,ceræ libræ tres & ſemiſſis, mellis libræ tres.

EMPLASTRVM A' SVCCO DIA CHYLON DICTVM.

*Oribaſius duo

Argenteæ ſpumæ pondo * ſex,olei,æſtate quidem pondo ſeptem, hyeme

uero pondo nouem fœnugræci ⊙ femifextarius: lini feminis tantundem, ∗ althææ trepondo: althæa, feminaq; in uiginti aquæ fextariis difcoquuntur, quoufque paululum ex ea relictum fuerit, inde fucci pondo quatuor, exprimuntur mifcenturq; oleo ac incoquuntur dum ebullire defierint, pofthæc argenti fpuma in tenuiffimum pollinem detrita infpergitur, poftremo omnia igne non acri excoquuntur ufquedum digitos intinctos non inquinent.

⊙ Oribafium fextarius
∗ Oribafius altheæ radicis.

EMPLASTRVM EX POLLINE FARINACEO, dia gyreos appellatum.

Farinacei pollinis, guttæ ammoniaci, fingulæ libræ, refinæ è picea derafæ, ceræ, adipis fuilli, fingulorum libræ duæ, fucci lini feminis quod fatis eft.

EMPLASTRVM AB HERBIS BOTANICVM dictum.

Lapathi rhepelæi, anchufæ chœro fpelethi, hoc eft, onocleæ, heptaneuri, plantaginis, fingulorum unciæ tres, olei libræ fex, adipis fuilli tantundem: herbæ oleo excoctæ proiiciuntur, reliqua cum oleo eliquantur.

EMPLASTRVM EX HASTVLA REGIA, DIA afphodelu dicitur.

Haftulæ regiæ radicis fucci libra, rofacei, chamęmelini, adipis anferini, fingulorum unciæ duæ, adipis fuilli unciæ tres, ceræ unciæ quatuor.

EMPLASTRVM E FERMENTO, ABSCESfus rumpens.

Fermenti axungiæ, fingulorum unciæ fex, falis unciæ quatuor, piceæ refinæ unciæ tres, ceræ unciæ quatuor, aphronitri uncia, guttę ammoniaci unciæ duæ, mellis unciæ fex, faponis unciæ duæ.

EMPLASTRVM DOTHIENE.

Suffiminis ammoniaci pondo, nitri Alexādrini unciæ fex, aphronitri tantundem, adipis fuilli pondo duo, ceræ totidē, refinæ terebinthinæ pondo, olei ueteris uncia, aceti quod fatis eft.

EMPLASTRVM EX RADICE LANARIA, DIA ftruthiu dicitur, ftrumas difcutiens.

Argenti fpumę, radicis lanarię, ariftolochię, fingulorum triens, galbani, fquamę ęris, aloës, fingulę uncię, mannę fextans, ftillę ammoniacę felibra, refinę è picea uncię fedecim, aceti fcillini fextarii quatuor, ad aridorum lęuigationem.

SMILION AD ABSCESSVS.

Olei ueteris fefquilibra, argēti fpumę, nitri rubri, falis ammoniaci, cineris lixiui è ficu qui primus deftillauerit, protoftactos dicitur, refinę, fingulorum libra, galbani, guttę ammoniaci, fingulorum uncię tres, atramenti futorii uncię quatuor, cerę uncię fex, ęruginis, opopanacis, fingulorum uncia, aceti quod fatis eft: argenti fpuma & ęrugo in oleo coquuntur dum

manus non inquinent, deinde reliqua admiſcentur.

EMPLASTRVM DIA SCORODON, HOC EST, ex alliis, ad rumpendum.

Ceræ unciæ ſex, reſinæ colophoniæ unciæ quatuor, reſinę pityinæ, hoc eſt ex picea arbore unciæ tres, ſeui taurini unciæ quatuor, nitri rufi ſeſcuncia, allia pura uiginti, olei dimidium ſextarii: allia in oleo excocta proiiciuntur, reliqua miſcentur.

EMPLASTRVM DIA APYRANV AD DISCVTIENDVM.

Adipis anſerini, & faſianorum, ſingulorum unciæ tres, olei ueteris uncię uiginti ſex, herbæ pulicaris uncię tres, urticæ ſeminis, radicis apyrani uiridis, ſingulorum libra, ceræ tractæ uncię decem, emplaſtri quod dia chylon inſcribitur unciæ duæ, reſinæ terebinthinæ uncia. Radix apyrani minutim conciſa cum herba pulicari in oleo madeſcit, ſemenq; urticæ per noctem & diem: ac ubi excocta fuerint, ipſa quidem proiiciuntur: quæ liquari poſſunt, oleo mixta ſoluuntur.

EMPLASTRVM PYRINE, AD DVRITIAS ET SCIRROS.

empl. ad scirhos. Althææ, palmularum, aut dactylorum qui nicolai dicuntur, ſingulorum libræ duæ, fœnugræci, lini ſeminis, ſingulorum ſextarii dimidium, chamæmeli, meliloti, palmularum corticis ſingulorũ unciæ ſex, uini aminæi ſextarii dimidium, ſpumę argenti libra, ceruſę, reſinę colophonię, ſingulorum librę duę, cerę, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum libra, olei ueteris libræ quinque, aquæ libræ duæ, panis aridi cõtuſi cribratiq; libræ quinq;: herbæ in uino decoctæ exprimuntur, ſucco panis immadeſcit, ſequenti die læuigatur, argenti ſpuma, ceruſaq; in aqua, deinde oleo iniecto incoquũtur, dum medicamentum digitos non coinquinet, inde reliqua adduntur, ſublatis ab igne panis inditur, ualideq; rudicula agitatur. adiguntur etiã æruginis raſæ & ſalis floris, ſingulorum unciæ ſex, iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum unciæ ſex, ⌊ terebinthinæ reſinæ libra ⌋.

⌊ Aut redundat, aut duo ſunt emplaſtra.

PELARION EX SCORIA ARGENTI, DIA HELCYſmatos dicitur, ad ſimilia abraſis.

Ceræ, ſeui taurini, ſingulorum unciæ quinq;, ſcoriæ argenti uncię ſex, reſinæ colophoniæ unciæ quatuor, picis olei, ſingulorum unciæ duę: ſcoria argenti arida lęuigatur uino uel ſucco fœnugręci: quod ſi ſcoria deſideretur, plumbagine utimur.

EMPLASTRVM EX ALTHAEA, PODAGRICIS ALIiſq; duritiis accommodatum.

Succi fœnugręci, & lini ſeminis, & althęę, ſingulorum trepondo, olei dupõdo: incoctis uſq; dum ſuccus abſumatur, colophonię reſinę pondo, adiicitur, item terebinthinę reſinę pondo, hederę lachrymę quadrans: ubi ſoluta fuerint, & ab igne ſublata, cerę pondo iniicitur, galbani triens: utraq; ſimul contuſa ſolutaq; rudicula agitantur.

CISSINVM AD NERVORVM VVLNERA, punctus,& maximè diuturna.

Squamæ rubræ unciæ quatuor & semissis, thuris uncia, misyos sescuncia, chalcitidis drachmæ quatuor, aceti sex: læuigantur æstiuo sole usq; dum acetum fuerit consumptũ, deinde solutis ceræ uncias octo, olei octodecim misceto. Si autem diuisus fuerit neruus & nudus sit, in uicem galbani, resinæ terebinthinæ unciæ duæ induntur.

MELANCHLORON AD EADEM, ET CRVENTIS APTVM.

Malicorii, æris cõbusti, gallæ, aristolochiæ rotũdæ, salis ammoniaci, squamæ æris, aluminis scissi & liquidi, (alii uice liquidi rotundũ ponunt) iridis, misyos, atramẽti sutorii, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmiæ, aloës, myrrhę, thuris, panacis radicis, argenti spumę, cerusæ, pares omnium portiones, teruntur in sole æstiuo cum aceto diebus pluribus, finguntur'q; pastilli. Emplastrũ uerò fit hunc in modum: medicamenti unciæ duę, ceræ unciæ sex, olei unciæ octo, in neruorũ uulneribus ueteris, in aliis cõmunis, tẽperant.

EMPLASTRVM EX SENETIONE, QVOD DIA erigerontos dicitur.

Senetionis succi libræ duæ, olei ueteris sesquilibra, cyprini olei unciæ quatuor, axungię ueteris libra, resinę terebinthinę uncia, galbani semuncia, resinę piceæ unciæ sex, æruginis, thuris, hyssopi medicamẽti, singulorũ uncia, squamæ æris scrupula octo, ceræ unciæ decẽ, apochymatis unciæ quatuordecim: oleum & succus ad sordium spissitudinem incoquitur cum adipe suillo: arida cyprino læuigantur, galbanum cum cera contunditur & cacabo demittitur, apochyma si quidem siccum fuerit, læue incretum põderato inspergito'q;: quòd si in læuorem deteri nequeat, portione olei solutum excipiatur, atq; tunc omnia misceantur.

EMPLASTRVM MNASAEI DISCVTIENS.

Ceræ, axũgiæ porcinæ, singulorum libra, resinæ colophoniæ unciæ sex, argenti spumæ libræ duæ: uini generosi libræ quatuor adiiciuntur.

ARIOBARZANION, AD EOSDEM AFFECTVS.

Argenti spumæ sescuncia, cerusæ libra quincunx, aquæ marinæ unciæ uigintiquinq;, olei ueteris sesquilibra, buccinorum concrematorum unciæ septem & semis, ceræ rufæ unciæ nouẽ, resinæ terebinthinæ unciæ sex, thuris uncię tres scrupula tria & dimidium.

EMPLASTRVM EX DRACVNCVLO.

Ceræ, resinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, resinæ, singulorum libræ quatuor, guttæ ammoniacæ libræ duæ, dracunculi radicis libræ quinq;: radix arida læuis aliis solutis inspergitur.

PSITACIVM.

Ceræ, resinæ colophoniæ, adipis suilli, alterci foliorum tenerorũ, uel succi eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ libræ duæ semis, alterci libræ duæ, axungiæ libræ duæ semis, colophoniæ resinæ libræ decem

miſcentur,magiſq; diſcutit medicamentum.

MYRSINATVM.

Argenti ſpumæ,ceruſæ,ſandycis,plumbi combuſti & eloti,ſingulæ unciæ, ceræ unciæ ſex,olei myrtei libra,uini quod ſatis eſt.

EMPLASTRVM EX CERVSA, VEL OVIS.

Ceræ tractæ unciæ ſex,roſacei ſeſquilibra,argenti ſpumæ unciæ duæ,ceruſæ tantundem,amyli unciæ tres,ouorum quinq; aquara.

EMPLASTRVM, QVOD LIQVIDVM fit parygrum uocatum,Oribaſii.

Argenteæ ſpumę ſeſcuncia, ceruſæ tantundem,ceræ triens, pinguis ſuilli ſeptunx,reſinę colophonię dodrans,lini ſeminis ſucci,olei,ſinguli dextantes:mirifice facit ad calcanei rimas. in ulceribus autem (inquit) uitant, nam ea tetri odoris reddit.

EMPLASTRVM DIA CADMIAS, CIcatricem inducens.

Chalcitidis uſtæ unciæ duę,cadmię, mannæ,ſingulorum uncia,cerę,reſinę colophonię,olei myrtei,ſingulorum libra,uini quod ſatis eſt.

PALMVLATVM, PHOENICINE DICITVR.

Axungię ueteris librę duę,olei libræ tres,argenti ſpumę tantundem,chalcitidis crudę uncię ſex:primum chalcitis cum oleo in pila commodiore lęuigatur,uel in ſole:ubi ſordium ſpiſſitudo facta fuerit,etiam ſpuma argenti prius detrita ſuperiniicitur,poſtea adeps: poſtquam probe in pollinem redacta fuerint,leni igne incoques, quoad digitos non inquinent,palmarum rudicula agitans.

EMPLASTRVM EX ANCHVSA, AMBVSTIS EFFICAX.

Ceræ tractę uncię nouem,roſacei uncię octodecim: his liquatis porphyridos anchuſę radicis ſiccę læuiſſimæ uncias quatuor inſpergito. ALIVD. Anchuſę radicis uiridis,marrubii,gummi, ſingulorum uncię tres, decoctæ in olei unciis nouem proiiciuntur,oleo ceræ tractæ unciæ quindecim ſuperiniiciuntur,omniaq; ſoluuntur.

EMPLASTRVM EX POMPHOLYGE, POMpholygeron appellatum.

Pompholygis unciæ duæ, argenti ſpumæ unciæ tres læuigantur cum lini ſeminis ſucco, adiiciuntur ipſis liquatæ refrigerata[e]q; ceræ unciæ ſex,adipis anſerini uel gallinacei uncię duę,chamęmelini unciæ ſex.

PHILOCOTYCHE, DOLOREM LENIENS, ad ſedem utilis.

Thuris uncię ſeptemdecim,myrrhę uncię ſeptem,opii drachmę quatuor, aluminis ſciſſilis drachmę duæ,butyri drachmę quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor,cadmię crematę & elotę drachmæ quatuor,pompholygis drachmæ ſex,ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo,adipis anſerini drachmæ

ſedecim,medullæ ceruinæ drachmæ undecim,plumbi cremati elotiq́; drachmæ nouem,lapidis hæmatitis drachma,hyſſopi liquidi drachmę quatuor: arida læuigantur cum uino Italico : quæ liquari poſſunt,admiſcentur.

EMPLASTRVM AMITHAONIS, AD ARTICVLOS recenti cicatrice contractos, conuulſosq́;:eſt etiam ad extrahendum efficax.

Ammoniaci,ceræ,bdellii,ſingulorũ drachmæ octo , reſinæ terebinthinæ, iridis illyricæ,galbani,ſingulorum drachmæ uiginti.

EMPLASTRVM ARISTOPHANIVM EMOLLIENS.

Picis libræ quatuor,apochymatis libræ duæ,ceræ libra,opopanacis uncia, aceti hemina.

EMPLASTRVM EX PLVMBAGINE AD CAlidos affectus.

Plumbaginis unciæ quatuor,ſpumæ argenti unciæ duæ,ceruſæ tantundẽ, ceræ unciæ octo,myrtei libræ duæ:uino læuigantur arida.

CORACON EX OXYMELITE, AD NATVralium uitia & nomas accommodatum.

Gallæ uncię duæ,ſquamæ ſeſcuncia,chalcitidis,thuris ſingulorum uncia: teruntur aceto diebus compluſculis,deinde mellis unciæ quinq; miſcentur:ubi uerò ſeorſim ceratũ feceris,ex myrtei uel roſacei unciis duabus,ſeui taurini unciis octo,ceræ unciis quatuor,reſinæ terebinthinæ uncia,mixta ſimul læuigato & utitor, quemadmodum medicamento quod charta conſtat,tum ex penicillo,tum ex linamento.

EMPLASTRVM EX OXELAEO.

Argenti ſpumæ pars una,olei,aceti,ſingulorum partes duæ,nonnulli treis ponunt.

EMPLASTRVM EX ACHATE, DISCVTIENS emolliensq́;.

Lapidis achatis ſemiuſti ſeſcuncia, ceræ unciæ quinq;,reſinæ frictæ unciæ tres,olei uncia.

ISIS CRVENTIS ACCOMMODATA, AD GLVTINANdum,carnem inducendum,& purgandum.

Squamæ æris,æris combuſti,ariſtolochiæ rotũdæ, ſingulorum denarii octo,aluminis ſciſſi denarii ſex,ſalis ammoniaci,thuris,guttæ ammoniacę, ſingulorum denarii octo,myrrhæ,aloës,galbani,ſingulorum denarii duodecim,dracunculi radicis ſucci denarii octo,ceræ libra,reſinæ colophonię libræ duæ,olei ueteris unciæ tres,aceti quod ſatis eſt.

ATHENA, AD VLCERA SORDIDA, IMPActa,neruorum uulnera.

Malicorii,æris cremati,gallæ,ariſtolochiæ rotundæ & lõgæ,* aloës,guttæ ammoniacę,ſquamę æris,aluminis ſciſſilis & rotũdi,iridis, miſyos,atramẽ

* Aloës hic ponitur, forte hic pro ſa

lis ammoniaci, ut Galenus habet in eiusdē nominis compositione.

ti sutorii, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmię, aloēs, myrrhę, thuris, propolis, galbani, singulorum uncia, cerę drachmæ ducētæ, picis tantundem, resinę colophoniæ drachmæ centum, olei unciæ sex, aceti quod satis est.

EMPLASTRVM DIA DICTAMNV, GLVTINANS, ad canum morsus, & omnigena ulcera.

Argenti spumæ pondo duo, squamæ æris sescūcia, olei ueteris sextarii duo, diphrygis unciæ tres, gentianæ sescuncia, aristolochiæ, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ & semis, dictamni tantundem, colophoniæ pondo, mannæ unciæ tres, guttæ ammoniaci unciæ sex, propolis unciæ duæ, cerę uncię sex & semis, primum oleum cum argenti spuma incoqui debet dum incrassescat, nec digitos inquinet, deinde lebete deposito æruginem & squamam iniicies, rursusq; incoques, dum manum non inficiant, iterumq; cacabum ab igne tollens, resinam & ammoniacum incretū adiicies, mouens donec feruere desinant, mox in ignē repones, ac ubi modicè inferbuerint, æs & diphryges admiscebis, ac rursus coques usq; dum firma spissitudo facta fuerit, deinde cerā iniicies, eaq; discocta ut digitos non coinquinet, propolin immittes, his abundè refrigeratis, mox aloēn, mannam, dictamnū, aristolochiam, gentianam, singula læuissima insperges.

BARBARA, EMPLASTRVM QVOD CRVENTIS PROTInus uulneribus iniicitur, & fracturarum callos firmat.

Bituminis Iudaici, picis aridæ, cerę, resinę, singulorū libra, terebinthinę unciæ duæ, argenti spumæ uncia, cerusæ sescūcia, mannæ unciæ duæ, opopanacis unciæ duæ, zingiberis unciæ duæ, olei unciæ tres, aceti quātū sufficit.

EMPLASTRVM EX SALICIBVS, DIA ITEON APpellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax, thoraci impositum.

Misyos, chalcitidis, æruginis, cerusæ, gallæ, aluminis scissilis & rotūdi, cretæ sutoriæ, singulorum unciæ sex, cerę libræ duæ, resinę piceæ libræ duę, picis tantundem, malicorii unciæ sex, bituminis libræ duæ, salicis foliorū totidem, olei rosacei unciæ quatuor, atramēti sutorii unciæ sex, aceti quod satis est. sunt qui terebinthinæ uncias nouem addant.

EMPLASTRVM NICOLAI AD RECENTIA VVLNEra, & sinus glutinandos aptum.

Squamæ æris unciæ quatuor, æruginis rasæ sescuncia, argenti spumę tantūdem, aristolochiæ lōgæ & rotundę, singulorū uncia, aluminis scissilis & rotundi, singulorū uncia, atramēti sutorii uncia, sulfuris uiui uncia, gallę omphacitidis uncię quatuor, salis ammoniaci uncia, misyos uncia, origani uncia, chamæleōtis uncia, cadmię botryitidis uncia, ueratri albi uncia, peucedani unciæ tres, apii seminis unciæ duæ, symphyti radicis sescūcia, cerusæ sescūcia, mādragoræ succi semūcia, chalcitidis sescūcia, terræ samiæ uncia, thuris masculi uncia, aloēs uncia, bdellii uncię duę, opii thebani tantundē,

zingiberis troglodytici semuncia, stillæ ammoniacæ uncia, fœnugræci unciæ sex, perdicii herbę succi unciæ sex, ceræ flauæ unciæ tres, resinæ colophoniæ librę duę, resinę pityinæ, hoc est è picea libra, polentæ tantundem, mastiches unciæ sex, picis nigrę librę duæ, olei ueteris libra, styracis uncia, opopanacis sescuncia, aceti quod satis est.

ICESIOS AD STRVMAS, ABSCESSVS, LIENEM, articulos & coxendicum dolores.

Argenti spumę denarii centumuiginti, olei ueteris sextarii duo, aceti sextarius, æruginis sesquidenarius, piceæ corticis denarii octo, chamęleontis radicis, euphorbii, hypocistidis succi, propolis, zingiberis, helenii, pyrethri, singulorum denarii sedecim, ceræ libræ tres.

EMPLASTRVM NERONIS, AD ICTVS, omnemq; particularum carnosarum dolorem.

Olei ueteris sesquilibra, argenteæ spumæ libra, ceræ, resinæ piceæ, singulorum unciæ septem & semissis, guttæ ammoniaci unciæ quatuor, cerusæ tãtundem, galbani, mannę, zingiberis, thuris, singulorum uncia.

OXERA, MVLTIPLICIS VSVS.

Picis aridę librę duę, cerę libra, guttæ ammoniacę uncia, resinę terebinthinæ selibra, galbani unciæ duę, mannę uncię duę, aceti sesquisextarius.

ACERATOS, HOC EST CERAE EXPERS, emplastrum Galeni, glutinat, concoquit, ulcera ad suppurationem perducit, ex ricinino ueteri oleo, medicaminis in linteolos illiti modo, solutum.

Argenti spumę trepondo, *olei ricinini, aut ueteris pondo ⊙ quatuor, aceti quàm acerrimi dupondo, æris squamæ nigræ, chalcitidis, æruginis, singuli sextantes: argenti spuma cum oleo incoquitur, dùm strigmenti fiat spissitudo, deinde metallica compluribus diebus ex aceto læuigatà adiiciuntur.

*Galenus, olei ricinini ueteris.
⊙ Gale- quatuor mis.

EMPLASTRVM EX METALLICIS.

Chalcitidis uncia, misyos uncię duę, squamę æris uncię tres, thuris tantũdem, colophonię uncię duę, galbani sescuncia, ceræ libra olei quincũx, aceti quod satis est.

ARMENIA, FRACTVRIS ACCOMMODATA.

Chalcitidis uncię quatuor, squamæ æris unciæ duę semis, æris cremati uncia, thuris unciæ duæ, olei libra, aceti tantũdem: coquuntur metallica in oxelæo, dum manum non inquinent, inde thus adiicitur.

MELAENE SERAPIONIS.

Spumæ argẽti libra, ceræ unciæ septem, guttæ ammoniaci unciæ tres & semis, galbani, æruginis, singulorũ denarii nouẽ, resinæ colophoniæ unciæ septem, myrrhæ drachma, olei sesquihemina: argenti spuma cũ oleo inco-

quitur quousq; digiti intincti non inquinentur, deinde adiiciũtur reliqua.

ANICETOS, AB INSVPERABILI VI APPELlatum emplastrum, glutinat, discutit, squamas separat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

Baccarũ lauri, iridis aridæ, thuris, singulorum drachmæ sexaginta, æris cõbusti drachmæ uiginti, nitri, salis, guttæ ammoniaci, singulorũ drachmæ uiginti, pyrethri, herbæ pedicularıæ, cachryos, grani gnidii, sinapis, columbarum stercoris, aristolochiæ, cumini, æruginis, iunci quadrati, erucę seminis, singulorũ drachmæ octo, aceti heminæ duodecim: læuigãtur sub æstu caniculæ, quousq; acetum consumatur, deinde decocti caricarum crassissimi unciæ nouem adduntur, quibus mixtis pastilli fiunt, siccanturq;, ubi utendum est, pastillorum ipsorum unciæ duæ læuigatę aceto miscentur, resinæ unciæ tres, ceræ tyrrhenicæ unciæ duæ, olei tantundem.

EMPLASTRVM EX LOLIO, DIA AERON DICITVR.

Picis libræ duæ, resinæ piceę unciæ nouem, ceræ tyrrhenicę unciæ quinq;, olei unciæ tres, bituminis increti unciæ duæ, lolii farinę sextarius, aceti quãtum sufficit.

EMPLASTRVM EX LIQVORE SYCAMINO.

Argenti spumæ, picis aridæ, seui taurini, singulorum unciæ octo, terebinthinæ unciæ tres, ceræ unciæ quinque, æruginis rasæ, opopanacis, galbani, singulorum uncia, olei ricinini, aut susini, aut admodum ueteris hemina, picis liquidæ tantundem, liquoris sycamini cuius fructus sycomora dicuntur, hemina.

EMPLASTRVM A' DVPLICI COLORE DICHROmon appellatum.

Aeris combusti, aluminis scissilis, guttæ ammoniaci, singulorum uncia, ceræ libra, resinæ colophoniæ libra, seui suilli libra, aceti quod satis est.

INDICE AD VLCERA QVAE SERPENDO DEPAscunt, & sanguinis sputum.

Ceræ, resinæ frixæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthi, singulorum libra, cerusæ, chalcitidis, misyos, cretę sutorię, aluminis scissilis & rotũdi, gallæ omphacitidis, malicorii, singulorum unciæ sex, aceti quod satis est.

EMPLASTRVM EX CINERE ASPIDVM, DIScutit strumas & podagras.

Resinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitis, bituminis Iudaici, singulorum denarii trecenti sexaginta, ceræ, baccarũ lauri, stillæ ammoniaci, aphronitri, seui uitulini, singulorũ denarii trecenti quadraginta, lapidis pyritis, calcis uiuæ, singulorũ denarii centum quadraginta, cineris aspidum totidẽ, olei ueteris heminæ duę: refrigerato medicamẽto cinis inspergitur. fit etiã sine cinere, quòd nõnulli eũ auersentur, & nihilominus etiã lapis asius efficiat.

LEAENA, SICCAT, DIGERITQVE.

Suffiminis ammoniaci,plumbaginis,ſingulorum denarii cẽtum, ſinapis denarii octo,chamæleontis radicis denarii ſedecim,reſinæ colophonię denarii centum,ſquamæ æris,lanariæ radicis,ſingulorum denarii quinq;, euphorbii,æruginis,ſingulorum denarii octo, ariſtolochiæ denarii ſedecim, pyrethri denarii octo,olei ueteris hemina,raphanini quantum ſufficit.

ALITER LEAENA, CORPVS RECOLLIGIT, humoresq; euacuat.

Atramenti ſutorii unciæ duæ,auripigmẽti uncia,ueratri nigri, thoracum cantharidum,ſingulorũ ſeſquidrachma, ſandarachæ unciæ tres, ceræ ſeſquilibra,reſinæ frictæ libra,olei heminæ duæ.

MACEDONICVM.

Ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,ſeui taurini,lachrymæ thuris pares portiones:eliquatis,ac ſublatis ab igne lachryma thuris inſpergitur.

SPHAERION AD ARDORES.

Ceruſæ,argenti ſpumæ,calcis uiuæ,ſingulorum unciæ tres,ceræ ſeſcuncia, berenicarii,roſacei,ſingulorum uncia:liquefacta aridis ſuperfundũtur,ac orbiculi formãtur,quum uſus incidit, olei uncias ſex liquato cum duabus ceræ,adiicitoq; medicamenti unciam & agitato:refrigeratum ex aquæ unciis nouem contundito,ego etiam ternas roſacei uncias addo.

EMPLASTRVM EX OCHRA, INFLAMMATIOnem arcet,tum ſponte,tum in iudicio, tortis idoneum.

Ochræ atticæ libræ duæ,cretæ libra,argẽti ſpumæ unciæ octo, uino læuigatæ,ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,reſinæ piceæ,ſingulorum libra,reſinæ terebinthinæ unciæ octo,olei libræ duæ hunc in modum ſoluũtur:cerę libra,olei ueteris librę tres ,medicamenti libra, uino conteruntur.

EMPLASTRVM EX CEDRIA, GLVTINAT, DIgerit,abſtergitq;.

Cerę, picis, ſingulorum libra, reſinę colophonię uncię octo, cedrini liquoris uncię ſex: liquata ſimul incoquuntur, dum digitos non coinquinent.

ALIVD EMOLLIENS.

Cerę,picis,ſingulorum uncię octo, reſinę colophonię drachmę uiginti quinq;,propoleos drachmę ſeptẽdecim,cedrini liquoris drachmę uiginti.

EMPLASTRVM EX PVMICE, AD CICATRIcem ducendam.

Myrtei librę duę, cerę libra, pumicis cremati uinoq; reſtincti drachmę ſex, ſquamę ferri quod ſtomoma dicitur drachmę ſex, ęris uſti, cimolię ſingulorum drachmę quinque: ſuper linamentum ſpongiamq; ex aqua accommodato.

EMPLASTRVM PAVLA, STRVMIS ET BVBONIBVS efficax. Ceræ,reſinæ colophoniæ,nitri,ſingulorum libra.

EMPLASTRVM DIA NITRV, AD CARBVNCVLOS.

Nitri toſti unciæ tres, cerę,olei, reſinę colophonię, ſingulorum ſeſquidrachma ,liquoris cyrenaici aut medici drachmæ decem: imponitur in linteolis ſolutum.

EMPLASTRVM EX ANEMONE.

Anemonæ unguibus detractis unciæ duæ, ceræ unciæ quinq;, olei unciæ quatuor, reſinę uncię quinq; & ſemis, colophonię reſinę librę duę & ſemis.

EMPLASTRVM MACHERIONIS VIRIDE, AD coxendicum cruciatus,articulos infarctos,& abſceſſus.

Opopanacis,galbani,æruginis,myrrhæ,iridis,guttæ ammoniaci,ariſtolochiæ,ſingulorum uncia,reſinæ terebinthinæ,ceræ,olei omphacini,ſingulorum unciæ ſeptem.

VIRIDE ALIVD SIMPLEX.

Reſinæ libræ tres,ceræ libra,æruginis raſæ ſelibra, thuris drachmæ uiginti quinq;,aceti quod ſatis eſt.

ALIVD VIRIDE, AD HVMIDA VITIA ET carnis excreſcentias.

Reſinæ colophoniæ unciæ ſex, æruginis raſæ ſeſcuncia, ceræ unciæ duæ, ſalis Cappadocii uncia,roſacei unciæ duæ,aceti quantum ſufficit.

PEGANERA AD PLEVRITICOS.

Rutę uiridis pondo,butyri ſeſquipondo, reſinę terebinthinę pondo & quadrans, hyſſopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem,anethi pondo.

EMPLASTRVM DIA STACTES, HOC EST EX cinere lixiuo ſtillatitio, coxendicum doloribus,articulariis,& tumoribus œdema referentibus,utile.

Cerę,olei ueteris,cineris lixiui qui primus deſtillauerit,ſingulorum libra, reſinę frictę,nitri Alexandrini,nitri albi,reſinę terebinthinę,ſingulorum unciæ ſex:utrunq; nitrum lixiuio teritur.

EMPLASTRVM E' NITRO AD ABSCESSVS, ſcirros,& tumores.

Olei ueteris,ceræ,aphronitri,ſaponis,lixiuii,ſingulorum libra,reſinę terebinthinæ unciæ ſex,galbani,propolis,guttæ ammoniaci,ſingulorum uncia:præparatur quemadmodum ſuperius.

EMPLASTRVM EX SALE, DIA HALON DICITVR.

Cerę pōdo uncię quatuor,olei pōdo libra,ſalis cōmunis pondo uncię quatuor,aphronitri tātundē,ceruſę pōdo unciæ octo,aceti pondo uncię duę,

ad arida conterenda. ALITER. Salis cōmunis, nitri singulorū unciæ quatuor, ceræ, olei ueteris, singulorum unciæ sex, aquæ marinæ quod satis est.

EMPLASTRVM DIA PTERNES, EX PERNA, rophos soluit.

Pernæ suillę ueteris pinguis, guttę ammoniaci, casei ueteris uaccini aut caprilli, seui taurini, apochymatis quæ est nauis rasura, singulorum libra, medullę ceruinę unciæ octo, hyssopi cerati unciæ tres, cyprini olei unciæ sex, uini Aegyptii quod satis est.

EMPLASTRVM DIA CINNABAREOS, HOC EST EX cinnabari ad tophos aliosq; omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes.

Argēti spumæ libra, olei ueteris sextarius, squamæ æris uncia, æris usti tantundem, cinnabaris scrupula octodecim, lapidis magnetis uiui uncia, lapidis phrygii drachmæ sex, lapidis pyritis, cadmiæ, æruginis rasæ, thuris, singulorum uncia, diphrygis unciæ duę, aloēs sescuncia, galbani tantundē, lapidis onitis scythici scrupula octodecim, lapidis hęmatitis uncia, propolis libra scrupula uigintiocto, cerę unciæ septemdecim, lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicę uncia scrupula octo, gētianę uncia, aristolochię longæ & rotundę drachmę quatuor, * chamęleontis nigri uncia, dictamni scrupula quadragintaduo, resinæ aridę libra, seui struthiocameli libra: lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus, donec totum absumatur.

*Græcè habebat adiectū semūcia nimirum superfluè, nisi aliquid desit

EMPLASTRVM EX AVELLANIS, DIA LEPTOCAryon dicitur, ad articulorum tophos probatum.

Cineris lixiui qui primus destillauerit uncię sex, auellanarū partis interioris unciæ duæ, aphronitri unciæ sex, olei ueteris libra, saponis gallici unciæ quatuor, mellis unciæ octo, ouorum sex aquata, ceræ uncię decem, resinæ terebinthinæ unciæ duæ: læuigantur ex lixiuo.

DIA TVRPAENES CERATVM AD PODAGRAM, dolorem leniens mirabiliter.

Quinto Martii mensis die, olei communis sextarios duos lebeti in domo subterranea infundito, coquitoq; lignis è uite: ubi inferbuerit, turpęnæ marini piscis libram adiicito, asphalacis animantis quod nonnulli madamudam uocant, sanguinis uncias quatuor, incoquito'que dum carnes piscis dissoluantur aut torrefiant, deinde exemptis illis, olei & ceræ momentum adiicito in spissitudinem, ut mollissimum fiat ceratum, quod linteolo illitum impones.

MEDICAMENTVM EX VRINA MVLI, PODAGRICIS VTILE.

Vrinæ muli sextarii quatuor, argenti spumæ libræ duæ, olei ueteris myrum, trita diu omnia ut strigmenti spissitudo fiat, incoquito donec digitos non inquinent.

MEDICAMENTVM EX LAPIDIS ASII FLORE, Philagrii, ad ſcirros.

Peucedani radicis, aſii lapidis floris, ſi non adſit, ſalis, guttæ ammoniacæ, lanarum ſuccidarum crematarum, ſingulorum uncia, ariſtolochiæ rotundæ, pumicis, canini ſtercoris, æruginis raſæ, ſquamæ æris, myſios ſingulorum ſcrupula octodecim, caſtorii tantundē, myrrhæ uncię tres, aceti quā acerrimi tātūdē, ceræ unciæ duodecim & ſemis, reſinæ è picea, picis brutię, ſingulorū unciæ octodecim, ſemis, ſcrupula ſex, olei ueteris quod ſufficit.

EX EODEM, GALENI.

Cerę, reſinę terebinthinę, ſingulorum libra, lapidis aſii, mannę, ſingulorū tres uncię, cyprini uncię duę, aquę lixiuę quantum ſatis eſt.

MEDICAMENTVM EX SALIS FLORE, ARTICVLAriis in declinatione accommodatum.

Reſinę terebinthinę, reſinę frictę, reſinę è picea, cerę, ſingulorum libra, picis aridę, aluminis ſciſſilis, ſalis floris, ſingulorum ſelibra: coquuntur in lebete.

MEDICAMENTVM QVOD NVTRIENDAE VLcerum carni eſt.

Roſacei, reſinę terebinthinę, mellis, ſingulorum uncię duę, ceruſę, butyri, ſingulorum uncia, alii etiam thuris unciam addunt.

MEDICAMENTVM ITALICVM AD PVRGANDVM ſordida, inducendumq; carnem.

Erinei (dico autem ſylueſtris ficus) tenerum corticem oleo excoctum proiicito, cerę rufę quantum ſatis eſt in oleo liquefacito, in linamenta illito utitor.

ENTATICON, QVASI DICAS INTENSORIVM.

Satyrii, pudendi ceruini, ſcinci caudæ, ſingulorum drachmæ duæ, erucæ ſeminis, pyrethri, cachryos, ceræ, ſingulorum drachmæ quatuor, reſinæ terebinthinæ drachma, oūa paſſerum troglytarum tria, ſtelliones tranſmarini tres, olei laurini uel irini quod ſatis eſt: macerantur uiui in aceto ſtelliones ad dies triginta, uaſe cui inſunt in fimo defoſſo.

CHRYSE, CRVENTIS VVLNERIBVS ACCOMMODATA,

Thuris, aluminis ſciſſilis ſinguli ſextantes, colophoniæ reſinæ libra, olei quadrans, auripigmenti ſextans, oxelæi quod ſatis eſt.

CATAGMATICE QVOD EST FRACTVRIS IDONEum medicamentum, Oribaſii.

Picis brutiæ libra, uncię quatuor, argenti ſpumæ tantundem, thuris uncię octo, reſinæ terebinthinæ uncię quinq;, ſeui taurini libra, unciæ quatuor, galbani, opopanacis, ſingulorum uncia, ceræ unciæ quatuor, olei ueteris libra, aceti unciæ quinq;.

CATAGMATICE AD FRACTVRAS CVM VVLNERE

citra'que id factas,ex commentariis Heracleti.

Picis aridæ mina,argenti spumæ tantundem,mannæ minæ dimidium,seui uirulini mina,cerę tyrrhenicę uncię uigintisex,opopanacis uncię octo, æruginis rasæ,æris cyprii,singulorum minæ quinq; & decima eius portio, resinæ rerebinthinæ sesquimina & quinta portio,æris uncia,ricinini,aut olei ueteris hemina,aceti hemina semissis.

LIQVIDI HYSSOPI MEDICAMENTI PRAEPARATIO.

Sertulæ campanæ unciæ quatuor,cardamomi unciæ duæ, lanarum bene sordidarum unciæ sex:macerata in uini duobus sextariis ad triduum incoquito,dum paululum fuerit reliquũ.his ablatis miscenrur uino olei uncię tres, eoquunturq; dum exiguum supersit, atq; uino etiam tunc adiiciuntur resinæ colophoniæ unciæ decem,terebinthinæ tãtundem:nõnulli uero & ceræ dextantem miscent,hyssopi herbæ unciam,aliisq; incoquunt:alii lanas uino eluũt: ubi desiccarint,uinum cum sordibus lanarum addũt, quas pinon etiam appellanr. quum usus incidit,treis ex eo uncias mittũt, tum reliqua ut comprehensum est.

QVOMODO MEDICAMENTA QVAE EMPLASTRA ingrediuntur eoqui debeant.

ARGENTI SPVMA.

In medicaminum coctionibus argẽti spuma cum oleo decoquetur. Conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conrerere,ut sordiũ fiat spissitudo, inde leni igne continenrer exeoquere,mouẽdo. initio igitur intumescit & in bullas attollitur: ubi uero iam fere satis incocta fuerit,colorem fæci similiorem recipit. Modus coctionis est, quum à tumore subsidet,& manus non inquinat.

PLVMBAGO.

Plumbago similiter argenti spumæ excoquitur, sed eousq; dum non modo digitos non inquinent,uerum etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elanguescat.

AES CREMATVM.

Aes crematum non protinus ab initio ad coquendũ iniicitur, sed ubi emplastrum semicoctũ fuerit.finis coquẽdi est quum color ipsius,nisi admodum exiguum indatur,superet,& emplastrum rufum efficiat.

SORI ET DIPHRYGES.

Sori & diphryges demittũtur & ipsa inter coquẽdum lebeti: diphryges autem sicut & squama,eousq; coquitur dum colore reliqua uincat.sori peculiarem coctionis finem non habet, sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur,digitosq; non inquinet.

CHALCITIS.

Chalcitis incoquitur æris modo,coctionemq; ipsius metimur inde si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ possunt iniici spissescet.

RESINA.

Resina arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodum paululum eius assumatur.

PIX.

Pix ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidę, dum inspissatur: aridæ, maxime dum non amplius inter coquendum ebullit, neq; in turgescit.

APOCHYMA, PIX NAVIBVS DERASA.

Apochyma lęuigatum cribroq; ab excrementis suis secretum, emplastro posteaquam coctum fuerit, inspergitur. Si autem molle fuerit, cum oleo soluitur, sed prima ratio coquendi exactior est, quod scilicet in secunda pondus non conseruetur.

BITVMEN.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem detere re oportet, quoniã asperitudines fici oliuarumq; granis interioribus similes, obtinet. Quapropter in crassiores particulas confringendum est, coquendumq; in aceto, sic ut non agitetur usq; dũ ebullire desinat. Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euasi.

PROPOLIS.

Propolin emollire & discoquere oportet. siquidem à coctione neutiquam diffunditur. At si & ceram emplastrum recipiat, propolin cum illa quem admodum & galbanum, contusam iniiciemus.

AMMONIACVM.

Ammoniacum circiter mediam coctionem iniicitur: detritum uero si potest fieri & in tenuẽ redactum puluerẽ inspergere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatũ iniicere: si emplastrũ cruentis uulneribus adaptabitur, cũ aceto aut uino: si fistulis aut strumis, omnino cum aceto: at si molle futurũ est, qualia sunt quæ ano accõmodantur, cum aqua: inde in sordiũ spissitudinẽ coactũ aliis refrigeratis infundere ne efferuescat.

OPOPANAX.

Opopanax multo post ammoniacũ inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino aceto'ue prius læuigandus est.

GALBANVM.

Galbanum neutiquam coctionẽ tolerat, uerũ emplastro ab igne sublato, quo spissescat, sic ut digitos non inquinent, emollitum inditur.

SAGAPENVM.

Sagapenum tunditur in pila, & teneriusculum redditum cum emplastro ubi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

ALOE.

Aloë secundum coctionem inspergitur.

LACHRYMA PAPAVERIS.

Stomacho igitur iniici debēt, ſi non cōcoquit, aut infirmatur, aut inflatiōe laborat, malagmata ex ſeminibus, meliloto, aloë, abſinthio, ſampſucho, nardo & maſtiche. Iecori autē ex myrobalano confecta, ammoniaco, pinguibus, & chamæmelino. At lieni applicantur, quę conſtant calce uiua, auripigmento, cappari, ſalicibus, cardamomo, æ rugine, ammoniaco & aceto: iis aūt qui alui fluore laborāt, ex œnāthe, alumine, melino & aliis aſtringē tibus præparata. atq; hæc etiā per abuſiōem communiter malagmata nominant, & ſi diuerſam à molliendo uim repræſentent. Si uero ardor uiſcera urgeat, ut in febribus ardentibus, ex croco competūt malagmata, roſaceo, ſucco lini ſeminis, aut intybi, aut herbæ ſeminalis, adipe ſuillo, & ſpuma argenti: ſi perfrixerunt, ea quę opobalſamum, phyllum, caſamum, & piper recipiunt. Pectori, quum ſanguis eiicitur, proſunt aſtringentia ſiccantiaq;, ex alumine, ſalice, & bitumine. In tabe quæ phthiſis dicitur, conducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

MALAGMA EX SERTVLA CAMPANA, DIA meliloton dicitur.

Croci, nardi gallici, iunci anguloſi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ſingulorū unciæ duæ, ſertulæ campanæ libra, ſtillæ ammoniacæ tantundem, ceræ libræ tres, reſinæ terebinthinæ libra, olei cyprini libræ tres, gleucini libræ duæ, bdellii unciæ ſex, nonnulli etiam cyphi uncias duas addūt, uini quod ſatis eſt.

POLYARCHION EX COMMENTARIO GALENI DE compoſitione medicamentorum cata topos.

Ceræ, reſinę terebinthinæ, bdellii, ſuffiminis ammoniaci, cardamomi, iunci quadrati, ſingulorum mina, ⌊ ſertulæ campanæ, ⌋ amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinnamomi, ſingulorū denarii uigintiquinq;, olei cyprini hemina, uini Italici quod ſatis eſt: præparato ac utitor, interim meraco, interim cerato quod cyprino fit, ſoluto. ⌊ Inſtauratum ex Galeno.

ALITER POLYARCHION.

Xylobalſami, coſti, iridis, iunci quadrati, myrrhæ, iunci rotundi floris, cardamomi, thuris, ſpicę nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, phylli, croci, caſſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum uncia, guttę ammoniacæ ſeſcuncia, reſinæ frictæ tres unciæ, reſinæ terebinthinæ libra, medullæ ceruinę unciæ duę, ceræ librę duæ, opobalſami unciæ ſex, uini unciæ octo.

PHILAGRIANVM.

Croci ſeſcūcia, aloës, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis, ſingulę unciæ, adipis anſerini ſextās, hyſſopi medicamenti triens, palmularū ſextans, ceræ libra, nardi ſelibra, melini uncię ſex, uini quod ſufficit ad ſicca lęuigāda: per triduum macerantur mouenturq; rudicula ter die, deinde incoquūtur oleo, ſecūdo die cardamomum aqua pridie maceratum, tertio aūt crocus, uino. Nonnulli cum croco etiā alias quinq; myrrhæ uncias adiiciūt:

illis autem exemptis, oleum purum reponunt, omni uerò ſpecierum fæce in paſtillos coacta ſiccataq́; id habent quod crocomagma dicitur.

MENDESIVM.

Dictum eſt Mendeſium quòd in Aegypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt caper colitur. Recipit autem olei balanini libram, aliàs ſextarios decē, myrrhæ, caſſiæ fiſtulæ, ſingulorum uncias treis, reſinę terebinthinæ librā, in alio, ſextarios decem, cinnamomi uncias treis: hoc non decoquitur, ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur, inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur, poſtea rurſus diebus aliis ſeptem mouetur, atque ſic reconditur.

MARCIATVM.

Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unciæ tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, ſingulorum unciæ tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

EMBOLE PRIMA, DIA OMPHACOS.

Aſpalathi, rudiculę palmarum, ſertulę cāpanę, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum uncię tres, olei omphacini libræ decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

EMBOLE SECVNDA, EX CARYOPHYLLO.

Ammoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caſſię, caſami, ſingulorū unciæ tres, in alio etiam habetur arnabo unciæ tres, uini quod ſufficit.

EMBOLE TERTIA.

Thuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellii, myrrhæ, maſtiches, ſingulorū unciæ tres, uini quod ſatis eſt, cerę tractæ uncię quinq;, opobalſami uncię ſex, nōnulli uncias octo. Primę emboles medicamēta, pridie in uuę immaturæ ſucco oleo'que macerantur, ſecundæ ſeorſim in uino aminæo aut alio ueteri ac odorato, mouenturq́; quotidie rudicula palmea: tertiæ ad triduum, poſt quod in cacabo nitente primū emboles primæ medicamenta incoquuntur, quouſq; pauxillū a coris uuæ relictum fuerit: mox ſecundæ emboles ſpecies cum uino immittūtur, rectius aūt fiet ſi prius aliis exemptis, puro deinde oleo ipſæ adiiciantur, coquāturq́; donec paululū uini ſuperſit, ne aduratur oleū: ſublata ab igne eximito, ſuperq́; adiicito rurſus oleo puro tertiæ emboles medicamenta, prius ex uino in pila ſoluta præter ſtyracem quemadmodum prædixi, hic enim cum aliis inditus promptè ſoluitur. Coques autem carbonibus quouſque bene habere tibi uideantur: ſublata ab igne refrigerari ſinito, inſequenti die exceptis diligenter ex oleo calfactis'que abundè ſuper ignem ceram adiicito, inde ſublata rudicula agitato, ubi refrixerint, opobalſamū admiſceto, & uitreis uaſis reponito.

GLEVCINVM, EMBOLE PRIMA.

Olei ſextarii decē, muſti aminęi ſextarii ſex, aſpalathi uncię quatuor, palmę fructus operimēti quod ſpathe dicitur unciæ ſex, iunci rotundi floris tantundē, ſertulæ campanæ unciæ quatuor, roſarū uncia, myrrhæ uncię tres,

foliorum lauri unciæ duæ, arboris thuris unciæ ſex, xylobalſami totidem, inulæ campanæ unciæ ſex, ariſtolochiæ longæ unciæ tres, iridis tantundē: hæc macerantur in muſto.

ALTERA EMBOLE.

Nardi gallicæ unciæ quatuor, caſami, qui eſt balſami fructus unciæ duæ, cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorum unciæ tres, calami aromatici, caryophylli, folii herbæ, ſingulorū uncia, cardamomi unciæ quatuor, balſamum uino odorato madeſcit.

EMBOLE TERTIA.

Maſtiches triēs, myrrhæ troglodyticæ, bdellii, ſinguli ſextātes, ladani quadrans, ſtyracis liquidi, thuris maſculi, ſinguli trientes, opobalſami ſelibra, nonnulli & croci ſextantem addunt: pręparatur quemadmodum medicamentum ex uua immatura, niſi quòd ceram non recipiat, hic autem ſeptē diebus oportet ſpecies duarum embolarum macerari.

NARDUS CIZICINE, EMBOLE PRIMA.

Olei primi meriti ſextarii decem, a ſpalathi, cypiarum, inulæ campanæ, iridis, xylobalſami, ariſtolochiæ, cardamomi, iunci rotundi floris, ſingulorū unciæ ſex, ſampſuchi unciæ quatuor, herbæ ſabinæ unciæ duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittūt: hæc in uini odorati ſextariis quaternis commadeſcunt.

ALTERA EMBOLE.

Caſſiæ, caſami, arnabo, ſingulorum unciæ duę, ſpicæ nardi unciæ tres, caryophylli uncia, coſti, amomi, ſingulorū uncię, nonnulli etiam nardi gallicæ uncias duas addunt, atq; hæc in uino macerantur.

TERTIA EMBOLE.

Myrrhæ troglodyticæ, aloës, thuris, ſingulorū unciæ duæ, ſtyracis unciæ tres, maſtiches unciæ quatuor, opobalſami uncię ſex, quidam & croci uino læuigati unciam miſcent. præparato & hoc ſicut comprehenſum eſt.

DECAMYRON.

Spicæ nardi, phylli, euphorbii, piperis, coſti, adarces, ſingulorū uncia, maſtiches ſeſcuncia, opobalſami unciæ ſex, * nardini libra, ceræ libræ tres.

*Græce erat νάρδου pro μυρδίνου sic enim habet Oribaſius.

PENTAMYRON.

Styracis uncia, maſtiches unciæ duæ, ceræ albæ unciæ tres, opopanacis unciæ quatuor, nardini unciæ quinq; ⌊ foliati, phylli, ſingulorum unciæ tres, ammoniaci uncia, caſſiæ unciæ ſex, ladani. ⌋

⌊ Hæc ſuperflua ſunt ut medicamenti nomen & Oribaſius, indicat.

EVODES, A' GRATO ODORE DICTUM.

Croci, aloës, maſtiches, abſinthii, ſtyracis, œnanthæ, caſami, caryophylli, ſingulorum unciæ tres, nardi libra, ceræ tantundem, melini unciæ ſex, palmulæ duodecim, uini quod ſatis eſt.

BAION.

Cardamomi, caſſiæ, œnanthæ, nardi gallicę, balauſtiorum, propolis, ſingu

lorum ſcrupula octo,herbæ ſabinæ,caſami,amomi,ſingulorum ſcrupula ſex,iunci rotũdi floris ſcrupula octodecim,iridis ſcrupula quatuor,caryophylli ſeſquiſcrupulum,ſuffiminis Crinati unciæ duæ,thuris,myrrhę,ſingulorum uncia,ladani unciæ ſex:bdellij,maſtiches ,aloës,nardi, olei lentiſcini,ſingulorum ſemuncia,reſinæ acernæ quæ zygia dicitur,reſinæ piceę, reſinæ terebinthinæ,ſingulorum unciæ tres,opobalſami uncia,guttæ ammoniaci ſcrupula ſex,ceræ unciæ ſex:œnanthino liquida lęuigantur,arida q; contuſa. in alio exemplari piperis quoq; ſcrupula octodecim inuenio: nonnulli & moſchi ſcrupulum unum addunt.

GALENIVM.

Croci ſemuncia,aloës uncia,maſtiches tres unciæ, abſinthii ſeminis ſcrupula octo,œnanthes tantundem, palmulæ maiores tres, ceræ unciæ tres, olei melini unciæ ſex.

ERYTHRIVM.

Styracis unciæ quinq;,malorum cotoneorum unciæ uiginti,maſuchę uel maſuaphii,croci,ſingulorum denarii decem,pſichæ,cyphios,ſingulorum denarii quinq;,œnanthæ unciæ duæ ſemis, caſami, abſinthii, ſingulorum denarii decem,caryophylli ſcrupula quindecim,guttę ammoniaci ſcrupula decem,opobalſami ſcrupula ſex & ſemis,nardi unciæ quinq;, reſinæ colophoniæ,gleucini,melini,ſingulorum unciæ decem,roſacei denarii decẽ, propolis unciæ quinq;,reſinæ terebinthinæ unciæ decem ,mellis cochlearia decem,phylli denarii decem,ſpicæ nardi tantundem,ceræ unciæ ſeptẽ & ſemis:uino falerno aut aminæo conteruntur.

MALAGMA NILI AD LIENEM, OMNEMq; duritiem.

Ceræ pondo,guttæ ammoniaci pondo,olei cyprini põdo,croci ſemũcia, ſecundum alios uncia, aceti quantum ſatis eſt.

CITRINVM.

Ceræ,reſinæ colophoniæ ſingulorum pondo libra,ſuffiminis ammoniaci,auripigmenti,calcis,aluminis,aceti,ſingulorum cyathi octo, læuigantur arida in aceto.

MALAGMA QVOD AD CVREVM AVTHOrem refertur.

Picis aridæ libra,ceræ,reſinæ piceæ,guttæ ammoniaci, nitri, baccarũ lauri aridarum,ſeui taurini,ſingulorũ librę duæ,farinę fœnugręci ſextarius,pollinis frumentacei tantundem,chamæleontis nigri radicis ſiccæ libra.

MALAGMA EX STERCORE CAPRILLO ORIBASII, ad lienoſos,hydropicos,& iecur induratum.

Cyprini,aut uetuſtiſſimi olei librę tres,cerę libræ duę ſemis,fimi caprarũ, baccarũ lauri cortice detracto,iridis illyricæ,ſingulorũ ſextarii decem,reſinæ terebinthinæ libra,ſinapis,nitri,cyperi,raphani ſeminis,capparis radi

cis corticis,ſingulorum unciæ tres,cucurbitæ ſylueſtris carnis unciæ duæ, fœnugræci uncia:interim arida excipiuntur liquidis,interim aceto macerata:quòd ſi aluus profluat,cucurbita iniici non debet.

EX FIMO CAPRILLO, SPHONGION, HYdropicis efficax.

Picis brutiæ libræ duæ ſemis,nitri libra una,cucurbitæ ſylueſtris carnis,pyrethri,opopanacis,cocci gnidii,ſingulorũ unciæ tres,capparis radicis corticis,thuris,iridis,adipis taurini,elaterii,ſquamę ęris,apii ſeminis,lathyridũ, ſingulorum unciæ ſex,baccarum lauri ſextarii dimidium,fœnugræci farinæ ſemuncia,fellis taurini unciæ duæ,olei cyprini ſextarii dimidium,cerę libra,reſinæ frictæ libræ tres,caprilli ſtercoris montani,cachryos,cyperi, cardamomi,ſingulorum unciæ ſex.

EX BACCIS LAVRI.

Ceræ,reſinæ,picis,baccarum lauri,ſeui taurini,ſingulorum libra,nitri,guttæ ammoniacæ ſingulorum unciæ ſex,aceti quantum ſufficit.

MEDICAMENTVM DIA SPERMATON.

Cardamomi,cyperi,herbæ ſabinæ,nitri,baccarũ lauri,caſſiæ,ſertulæ campanæ,fœnugræci,nardi gallicæ,apii ſeminis,ſampſuchi,aniſi,panacis radicis,thuris,guttæ ammoniaci,terebinthinę,ſingulorũ unciæ tres,mellis,ceræ,nardi,ſingulorum libra,ſeui taurini, ⌊ tantundem. ⌋

⌊ Inſtauratũ ex Alexandro.

MALAGMA A' FOEDO ODORE DYSODES dictum,ad pleuriticos.

Reſinæ piceæ libra,ceræ,rutæ uiridis,cyprini,ſingulorum unciæ ſex,ſulfuris uiui,opopanacis,ſagapeni,ſingulorum drachmæ quatuor, nonnulli & galbani tantundem addunt.

MALAGMA DIA SAMPSYCHV.

Ceræ pondo,reſinę terebinthinę pondo duo,ſampſuchi,baccarũ lauri,fœnugræci,ſingulorum ſextarius,nardini quod ſatis eſt.

MALAGMA APOLLOPHANIS AD IECOROSOS.

Ceræ denarii octoginta,reſinæ terebinthinæ,mannæ,ſingulorum denarii quadraginta,mortario irini ſedimento uncto contunduntur.

COPTON AD DVRITIEM STOMACHI ET IOCINORIS.

Propolis unciæ ſex,ſtyracis unciæ duæ,maſtiches uncia,reſinæ terebinthinæ ſemuncia,fæcis nardini quantum ſatis eſt.

MALAGMA EX OENANTHE.

Oenanthæ,aloës,croci,acaciæ,aluminis ſciſſilis,roſarum ſiccarum,abſinthii ſucci,gallæ,omphacii,rhus ſyriaci,mannæ,ſingulorum drachma,olei myrtei,ceræ,utriuſq; libra,palmulæ magnæ * duæ,uini quod ſufficit.

* Deprauatum hic eſt exemplar græcum.

ANTYLIVM.

Aluminis ſciſſilis ſemũcia,aloës uncia, maſtiches ſcrupulũ,œnãthes ſcrupula ſex,omphacii ſcrupula octo,roſarum ſiccarum tantundẽ,rhu ſyriaci

ſcrupula decē,ſpinæ Aegyptiæ totidem,balauſtiorū ſcrupula uiginti,gallarum ſcrupula quindecim,cerę uncię quinq;,olei melini quod ſufficit.

MALAGMA EX VINACEIS, DIA GIGARTON DICITVR.

Croci,ſandycis,labruſcæ,ſingulorū uncia, aluminis ſicci unciæ quatuor, balauſtiorū,omphacii,roſarum floris,myrtorū ſiccorum,ſingulorum unciæ duæ,ceræ tractæ libra,olei melini libræ duæ,malorū cotoneorū uncię quatuor,dactyli qui nicolai dicūtur decē, uini aminæi quod ſatis eſt,uinaceorū aridorū uncię octo.in uſu,medicamēti unciis trib⁹,cerę unā miſces.

ANETHINE.

Anethi uiridis uncię ſex,ſertulę campanę uncię duę,chamęmeli tātundē, capitum papaueris uiridium decē excoctorū iuris libræ tres, & olei quod ſufficit:ubi uero conſumptū fuerit ius,adipis ſuilli recētis librę duę addun tur,tritisq; priuatim ſcillæ toſtæ interioris unciis duabus & medullæ ceruinæ totidem,omnia miſcentur.

AMBROSIA AD FEBREIS ARCENDAS APTA.

Argenti ſpumæ libra,adipis ſuilli recentis unciæ ſex,lini ſeminis ſucci tantundē,ceræ tractę unciæ nouē,roſacei libra,mellis unciæ tres,croci uncia: nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

DE ACOPIS, INVNCTIONIBVS, DROPACIBVS, & ſinapiſmis. Cap. XIX.

Copa inde nomen ſortiuntur, quod pręcipue ad laſſitudinis quę copos gręce dicitur,puta tenſiuę,ulceroſę & eius quę oſſa defatigat,ſenſum cōueniant,quanquā aliis quoq; morbis cōpluribus ſint ex uſu. Alia ſiquidem ipſorum calefaciendi uim habent,alia emolliendi. Quæ calefaciunt,pipere,pyrethro,cachry,& con ſimilibus conſtant:neruorū uitiis, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore poſſunt euinci,accōmodata. Quæ emolliunt,durities,ſcirros,& infarctos articulorum ſinus diſcutiunt,quorū materies capite de emplaſtris comprehenſa eſt. At emollientibus quę adarce,cachry,euphorbio,cocco gnidio,& id genus aliis componuntur, in diuturnis affectibus,& qui ægre poſſunt elidi,quibus etiam ſinapiſmus congruit,utimur. Porro ſpiſſitudinem uniuerſa acopa inter cerata & emplaſtra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis ſimilia,liquidiorem propemodum ſubſtantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplaſtro,illam malagmati conſimilem,nōnulli & calidum ipſum illinunt:materiam uero acopis & emplaſtris confinem. Cæterum uſum cataplaſmatis exhibet,diuturnis affectibus iiſdem quibus & ſinapiſmus, utilis,ideoq; ante illū aſſumitur, quo corpus ſinapi reddatur idoneū, à ſinapiſmo adhibetur, ut affectus reliquias diſcutiat. Sinapiſmus materiā quidē uariā non habet, uerum diuturnis potiſſimum affectibus poſt commemoratā aliorū præſidiorum uim, efficaciſſimus eſt: utiliſſime autē applicatur capiti in eius

dolore quem cephalæã dicunt,& quum alrera duntaxat ipsius pars affligitur, Græci heterocraniam uocãt, in morbo comitiali, uertiginibus, & insania: pectori aũt in suspirio, orrhopnœa, hoc est quum nõ nisi recta ceruice spiritus rrahitur, & tussi longa. At in diururna humorũ è capite in fauceis destillatione, & capur & thorax sinapi oblini debet. Irem stomachus & uenter in longis ipsorum morbis eodẽ obducunrur. Iam conueniens est præsidiũ sinapi coxendicũ & podagricis doloribus, omniq; parti resolutæ, aut alio quodã modo perfrictionem expertæ, ur difficulter excalfieri possit. Ac tunc profecisse satis id purato, ubi dolor subsequutus fuerit, ualidus, & caro liuidior altiorq; euaserit, & postq̃ ablorũ fuerit mitius pustulæ eruperint. Quod si etiam sensus perierir, animũ adhibere negotio cõuenit, parte quã obliueris sæpius detecta: nã si uel immodice adurantur ira affecti non persentiscunt. Pręterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnũ delatiõe, (cataphora dicitur) & carocho, sinapi inducitur, per initia quidẽ, cruribus: ubi uero materia radices egerit, capiti. Porro qui ira frigori paruerunt ut uix ullo modo queant incalescere, iis crura & inguina sinapi oblinuntur. In his autem qui continua febre laboranr, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus, uitari debet sinapismus: nam partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, urunrur, interim etiam nigrescunt.

BROMION ACOPON.

Cerę, resinæ colophonię, singulorũ libra, adipis suilli uncię quatuor, butyri unciæ sex, althæę, fœnugręci, seminis lini, singulorũ librę duę, olei libra, galbani uncię duæ & semissis: excocto succo cum oleo quousq; magna illius pars fuerit absumpta, reliqua cum cera & galbano adiiciuntur.

ACOPON A VARIETATE POECILON DICTVM.

Succi althææ, fœnugræci, seminis lini, rutæ, cumini, singulorum librę duę, medullę ceruinæ, olei ueteris, adipis anserini, opobalsami: nardi, singulorũ libra ceræ, colophoniæ & resinæ, singulorũ sesquilibra, euphorbiĩ, resinæ terebinthinæ, opopanacis, singulorũ unciæ sex, castorii unciæ tres, herbarũ unde succus exprimitur, singularũ libra iniicietur, coques ut superius.

ACOPON AZANITAE.

Adipis suilli libræ duæ, seui taurini, resinę colophonię, hyssopi medicamẽti, ceræ, singulorum libra, galbani unciæ tres.

ACOPON BASILII.

Althææ, chamæmeli, sertulæ campanæ, lini seminis, fœnugræci singulorũ sescũcia, amomi unciæ tres: hęc macerãtur in uini Ascalonii aut Cilicii sextariis octo, per triduum, coquũturq; ad melleam spissitudinẽ, deinde succi libræ quinq; cũ olei ueteris libris quatuor & semisse decoquunrur, quousq; modicum succi fuerit relictum, adiiciũtur butyri unciæ sex, resinæ terebinthinæ unciæ quatuor, adipis anserini unciæ quindecim, medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quinq;, ceræ tractæ libræ tres.

rebinthinæ libræ tres, ceræ libra.

ACOPON EX NIGRA POPVLO, DIA AEGYROS dicitur, ad eadem.

Loco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio additur, & reliqua similiter illi præparantur.

VNGVENTVM ZOSIMI AD TREMVLOS celebratum.

Resinæ piceæ unciæ sedecim, ceræ unciæ quatuor, olei ueteris libra, opopanacis unciæ duæ, adarcæ uncia, euphorbii tantundē: nitri unciæ quatuor, aphronitri teneri totidem: nitrum, euphorbiū, adarce cū uino lęuigantur, deinde adiicitur opopanax, simulq; in lęuorem teritur, seorsim autem quę liquari possunt, cum anchusa ad colorem accipiēdum eliquantur, refrigerata excipiuntur.

DROPAX GALLVS, ORIBASII.

Resinę colophonię quę thus redolet, piceæ & lignosę dictę quæ sola in Italia nascitur, apochymaris, picis aridæ, ceræ, singulorum libræ quatuor, resinæ frictę unciæ * quindecim, picis brutię librę duę, nitri libra, biruminis, galbani, adarcæ, pyrethri, singulorū unciæ sex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis, singulorū unciæ quatuor, sulfuris uiui unciæ tres, castorii, ammoniaci, uuę passæ syluestris staphis agria dicitur, singulorū unciæ duæ, olei sicyonii libra, opobalsami unciæ sex. ☉

* Oribasius libre d.e.

☉ Oribasius addit, zingiberis unciæ duæ,

ALITER SIMPLEX.

Ceræ pondo, picis siccæ * pondo, picis brutiæ pondo, resinę piceæ sesquipondo, frictæ pondo & quadrans, loco prius nitro extersо imponitur.

* Oribasius sesquipondo.

QVOMODO SINAPISMVS FIAT.

Ficus siccatę pridie in aqua tepida macerari debent, die insequēti probe expressę ualēter lęuigari, deinde acre sinapi, cuiusmodi est syriacū ęgyptiūq; priuatim conteri, diluto illarum affuso, factaq; massa admisceri, & si quidē uehementē sinapismū uoluerimus inducere, parteis duas sinapis cū una ficuum tēperabimus: sin imbecillē, ecōtrario: si mediocrem, æqualeis. Cæterum sinapi ante quàm deteratur, aceto cōmadescens, ut nōnulli factitāt, languidius euadit. At sinapi ablato, etiam balneum utile est. Si dolor uehemēs rubor'ue accesserit, & pustulę, linteolū succo maluę aut fœnugręci cū rosaceo madefactū imponemus, deinde rosaceo cerato cū çerusa utemur. Verū in resolutis in quibus sensus labefactatus est, cura adhibebitur, ut sæpius partem retegamus, inspiciamusq;. Quum enim admota non percipiant, sępe immodice exusti sunt. Item caprarū fimus cum aceto illitus sinapi est efficacior, & præsertim in coxendicum doloribus.

ACOPON EX ATRAMENTO LIBRARIO, CVTIS RVBORĒ peculiariter inducens, idq; potissimū in iis quibus altera capitis pars dolet, ex cōmentariis Alexandri.

Euphorbii, atramenti librarii, ſingulorũ drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingulorũ unciç tres, croci drachmæ duæ, aceti quod ſatis eſt: ad hæc probe læuiganda, utq; ſpiſſitudo ſordibus ſimilis ipſi fiat: quo facto illines, à media ſuperciliorũ parte incipiẽs, aduſq; tẽpora tota, pręſertim ſi ęger pilis careat: ubi refrigerata fuerint, rurſus illines: & quũ præſidiũ bene profecerit, in balneũ hominem deduces.

QVOMODO DIVERSA OLEI ET VNGVENTORVM genera conficiantur. Cap. XX.

Nunctionum unguẽtorumq; uel olei generũ quæ unguenta repræſentẽt alia ſunt ſimplicia, una olei ſpecie iniecta, alia cõpoſita ex pluribus cõflata. Ac ſimpliciũ alia ex floribus oleo incoctis efficiũtur, uerbi cauſa, roſaceũ, chamęmelinũ, ſuſinũ. Quędã ex fructibus & ſeminibus cõficiuntur: quędã ex ſurculis quibuſdã nempe rutæ, qui etiã ſimul cũ oleo coquuntur. At cũ nullus florũ coctionẽ recipiat, inſolantur potius. uerũ ſi ualidã odoris gratiã repræſentent & pluribus diebus conſtantẽ, ex inſolatu tenuius ipſorũ oleũ magisq; utile redditur, quẽadmodũ roſaceũ & chamęmelinũ. Qui inualidiores ſunt faciliusq; difflari poſſunt, minus inſolatũ tolerãt, ut quorũ uirtus prõpter euaneſcat, utpote liliũ & uiola. Ex iis quę fructibus & ſeminibus cõſtant nõnulla illis integris oleo iniectis conficiũtur, ueluti melinũ, nõnulla contuſis uel lęuigatis, oleamine ipſorũ ſequeſtrato, uel expreſſis ipſis in cõchulas: uel ex aqua calida, ſic ut ipſa diſcernerẽtur, exẽpli cauſa, caryinũ, ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinũ, laurinũ, ricininum, raphaninum, atque eius notæ alia. Porro quæ ex ſtirpibus odoratis cõponũtur, præparari potiſſimum ſolent, illis oleo incoctis cũ uino uel muſto uel aqua, atq; eiſdẽ deinde exemptis. Liquoribus autem quibuſdam oleo contemperatis interim & adipibus uel medullis, ex huiuſmodi aliquo exactam olei ſpiſſitudinem ſortita, ſimplici ſermone unguẽta uel inũctiones nominãtur, ut gleucinum, nardinum, ſicyonium & cyprinũ. Sunt quæ acopa craſſitudine repræſentent, cerã aut reſinã aut eiuſmodi quippiã recipientia, uocanturq; myracopa, ueluti decamiron, amaracinũ, atq; his ſimilia. Iam uero aliqua una uice coquuntur, quę nõ diuerſam recipiunt materiã, ſicuti metopion, maſtychinũ, ſicyoniũ: aliqua duabus tribus'ue, & quatuor iniectionibus. Primũ contumacioribus incoctis, ut diaſpalatho, palmea rudicula, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, ſpica nardi, amomo, herba ſabina: poſtremo liquoribus, adipibus & medullis. Si autem eueniat, cera quoq; & reſinis inditis. At balſami liquor neutiquã coquitur, ſed poſt abſolutam coctionem unguẽto mediocriter refrigerato inſtillatur. imo ex ipſis unguẽtis ſunt quę nullam coctionẽ recipiant, ſed tantũ miſceantur, quale eſt mẽdeſium. Nonnulli uero uiride unguentum reddere cogitãtes, ubi ab igne ſuſtulerint, in olei ſextarium intingũt, æruginis raſæ in exactum detritę læ

uorem sescunciã, immiscentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterũ simplicia quidẽ unguenta specierũ quæ in ipsa miscuntur, naturã uel eorũ ex quibus contusis facta sunt, obtinẽt, ut oleũ ueluti materiæ rationẽ obtineat. At quæ uariã magis compositionẽ sortita sunt, tota eorũ natura ad calidũ inclinata est, sed quędã ualide calefaciunt emolliuntq́; ut etiã articulis recenti cicatrice obductis & finibus eorũ infarctis conueniant, ueluti metopiũ, mendesiũ, marciatũ: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodũ decamyron ualentius ut etiã summa rodat: mediocriter autem calida tenuiaq́; dico. At uero modice calida extenuant, leniunt & concoquunt, quale est susinum, amaracinum, irinum, crocinũ, foliatinũ. Alia præter quàm quod calefaciunt, abunde siccant incidūtq́;, ueluti cyprinum & sycioniũ. Alia calefaciunt quidẽ insigniter, sed uires magis confirmãt, unde stomacho potissimũ & uisceribus resolutis cõpetunt, qualia habẽtur masticihinũ, nardinũ & gleucinũ. Valentius adhuc corroborat, quod ex aeore cõficitur. Iam nõnullis unguẽtis ob gratũ dũtaxat odorẽ utuntur, ut foliato, spicato, commageno & quæ moschelæa, quasi dicas, ex musco & oleo confecta nuncupantur.

ROSACEI CONFECTIO.

Rosarum rubrarum detractis unguibus refrigeratarũ die nocteq́; una, unciæ tres, olei omphacini sextarius, urna diligẽter cõstricta ne perspirẽt, insolabis sub dio diebus quadraginta, atque sic repones non in pauimento, sed assere. Aliqui uero, uice insolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia conseruetur. Alii uero ipsam sub terra defodiunt.

CHAMAEMELINON.

Chamęmeli floris citra alba folia refrigerati, per diem noctemq́; unã olei sextarius Italicus, uase linteo simplici contecto ut perspiret, insolatur, idq́; diebus quadraginta, inde secure hoc percolatum repones.

ANETHINVM.

Anethi uiridis comæ refrigeratæ uncia, olei dulcis sextarius Italicus. Simili modo insolantur, fiet autẽ & pro temporis ratione anethinum cum insolarus desideratur, sicci enim anethi comam decoquẽtes cum oleo in cacabo utũtur, & chamęmelino similiter: uerũ hęc imbecilliora sunt iis quę ex uiridibus fiunt & præsertim insolaris.

LILIACEVM, ALII SVSINVM DICVNT, QVOD IN Susis forsan reperiatur.

Foliorum alborum liliorũ similiter refrigeratorũ unciæ duę in olei sextarium Italicũ cõiectę exacte circumstringũtur, ne euaporent, & per triduũ insolãtur, inde primis exẽptis proiectisq́;, aliæ duę unciæ iniiciũtur per triduum subsequens, atq; sic reponuntur.

SVSINVM COMPOSITVM.

Olei ſextarii tres,calami odorati libræ quinque,myrrhæ unciæ quinq;,cardamomi libræ tres, lilii foliorũ unguibus ablatis refrigeratorum libra,cinnamomi unciæ tres,croci cilicii unciæ quinq;:tota cõfectio tribus iniectionibus diſtinguenda eſt.Primũ myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur,inde oleo modice incoquuntur,deinde cardamomum aqua maceratũ triduo mouetur, ſimiliterq; rurſus cũ oleo ad horam unam incoquitur, inde exemptis tertiam liliorum partẽ oleo puro inſeremus,tribus diebus poſt his quoq; exemptis tehqua liliorũ tertia portio immittetur, iterumq; poſt triduum exemptis proiectisq; primis,poſtremo tertia pars cũ croco læuigata iniicietur. Secundũ alios tres dies ablato oleo cinnamomũ cõtuſum indetur. Huius in uicem, Arnabo, aut carpeſium,aut caſſiæ duplicatum,atque reponetur.

VIOLACEVM.

Violaceum præparant,modo purpurearũ, modo crocearum,modo cãdidarum uiolarum foliis ungue deſecto, triũ unciarũ pondere coniectis in olei omphacini ſextarios quinq; Italicos:circũſtricta exacte,ne perſpirẽt, ad dies decem inſolantur, tertioq; eadem mutantur ad triduum,quemadmodum lilia:ad repoſitionem autem pauca iniiciunt exacte arida.

MELINVM.

Hoc efficitur ex malis cotoneis extrinſecus panniculo inuolutis,& in fruſta cum ſuis corticibus diſſectis,deinde unciis ternis illorũ,in decẽ olei omphacini ſextarios Italicos coniectis,atq; quadraginta dies inſolatis.

SESAMINVM.

Seſaminũ oleum fit,contuſis uel læuigatis ſeſamis,expreſſisq; per fiſcellas in cochleis,oleo ipſo ceu in aqua calida ſegregato,uaſisq; uitreis repoſito.

RAPHANINVM.

Eodem modo fit raphaninum in Aegypto, ex ſemine raphani qui tenuẽ radicem habeat contuſo ſegregatoq;.

RICININVM, SIVE CICINVM.

Hoc quoq; ſimiliter in Aegypto fit,ex ſemine ricini qui croton dicitur,pari modo contuſo aut læuigato.

AEGIRINVM.

Verno tempore oleum fit ægirinũ, hoc eſt ex nigra populo, quum reſina circa ſemẽ copioſa exiſtit: etenim grana populi cõtuſa unciis quatuor in dulcis olei ſextarium immittunt,diebusq; quadraginta inſolant,uel horis tribus in lebete decoquunt,atq; ſic exempta reponunt.

AMYGDALINVM.

Conficitur hoc quoq; ſicut prædictum,amygdalis amaris iisq; puris,contuſis,aqua modica irroratis,ſeparatisq; ut cõprehenſum eſt: Nõnulli tuſa amygdala unciis duabus, dulcis olei ſextario Italico immiſſa,in cacabo decoquunt.

AMYGDALINVM, QVOD ET METOPION DICITVR.

Aegyptii huius olei inuentores metopion ipſum nuncupant, quòd galbanum recipiat: germẽ autem unde galbanum naſcitur, metopion appellatur. Hæc recipit olei omphacini ſextarios uiginti, amygdalarum amararum libras duas, cardamomi librã, iunci rotundi floris, calami odorati, carpobalſami, ſingulorum libram, myrrhæ, galbani, ſingulorum uncias ſex, reſinæ terebinthinæ, libras duas, uini odorati ad arida imbuenda ſextarios quatuor, mellis attici libras treis: reſinã & galbanum in læuorẽ redacta ex olei parte ſoluta, reliquis incoctis adiiciemus, nec non ipſum mel: Mixta uerò accuratè omnia ab igne tollentes, quum tepidum eſt medicamentũ eximimus, nam refrigeratum concreſcit.

BALANINON.

Balaninum oleum perinde ut ſimplex amygdalinum pręparatur, ex quercneis glandibus.

CARYINVM.

Hoc quoq; ut ſupradictum ex uetuſtis nucibus conficitur.

LAVRINVM.

Purum quidem laurinum ſimili ratione & lauri fructu cõfit, mixtum uerò hæc recipiet: maturarum oliuarum ſextarium, cum duobus baccarum lauri miſcemus: teruntur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualem amborum portionem miſcent.

LENTISCINVM.

Lentiſcinum oleum laurini modo ex lentiſci ſemine conficitur, idq; bifariam & per ſe, & cum oliuis immaturis.

MASTICHINVM.

Maſtichinum ſimpliciſſimum quidem fit, chiæ maſtiches uncia, omphacini olei ſextario Italico immiſſa, excoctaq; in cacabo. Nonnulli uerò abſinthii & ſtyracis, ſingulorum unciam adiungunt.

MASTICHINVM MAGIS VARIVM.

Olei ſextarii quinquaginta, inulæ campanæ libræ quinq;, xylobalſami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinq;, cardamomi libræ ſeptem, maſtiches libræ quinq;, xylomaſtiches libræ octo, reſinæ terebinthinæ libræ tres, abſinthii comę libra, uini odorati ſextarii quinq;, aquę ſextarii decem, arida uino ante tertium diem macerata oleo miſcentur, & aqua horis ſex coquuntur, ac maſtiche & terebinthina iniicitur: accuratè mixta excipiantur: refrigerata transfunduntur.

SICYONIVM SIMPLEX.

Radix cucumeris ſylueſtris refrigerata duarum unciarum pondere in olei ſextarium Italicum mittitur, atq; in lebete coquitur, fitq; ſicyonium.

SICYONIVM COMPOSITVM.

Olei ſextarii decẽ, cucumis ſylueſtris radicis deraſæ põdo, ſerpilli, ſertulæ

campanæ singulorum unciæ sex, tedarum piceæ pinguium, althææ, singulorum unciæ quinq;, scolopendriæ unciæ sex, fœnugræci sextarii duo. Fœnugręcum aqua primum die uno prius commadescet, deinde exemptū inditur cōmemoratis unà cum oleo, & uini sextariis duobus, omnibusq; incoctis adiiciuntur medullæ ceruinæ cū momento olei lęuigatę uncię quatuor, adipis gallinarum totidem, rursus exceptū oleum in aliud uas transfunditur. Nonnulli ipsum post coctionem diebus quadraginta insolant.

ALIVD SICYONIVM EFFICACIVS.

Elaterii succi sextarii tres, aristolochię rotūdę & longę, styracis, inulę cāpanæ, hyssopi, iridis, cucurbitę syluestris, pulegii, origani, cyperi, thuris arboris, centaurii, foliorum lauri, singulorum uncię duę, olei sextarii quinq;. Mista incoquito dum parum succi relictum fuerit.

CYPRINVM EX COMMENTARIIS POSIDONII.

Olei sextarius, iūci quadrati, inulæ campanæ, iridis, singulorum libra, sampsuchi, hyssopi, uiticis seminis, elelisphaci, singulorū unciæ tres, iunci quadrati floris libra. Reliqua omnia pridie in uino macerata coquuntur cum oleo horis sex. Excepto oleo puro, iūcus quadratus iniicitur. Si quidem adsit, uiridis cum teneris uirgultis nō concisis: sin minus, certe aridus cōtusus cū aquæ momēto coquetur sesquihora. At si uoles ipsum tingere postquā ab igne fuerit ablatum, indito æruginis puræ sesquilibrā. Posidonius autē acrimoniā ęruginis uitans, à coctione (inquit) triduum dimittes oleū in cacabo bene humido, & tingetur, ita ut uirtus ipsius non offendatur.

ALIA SCRIPTVRA CYPRINI.

Cyperi foliorum, lauri foliorum, iridis, cyperi, elelisphaci, singulorū quadrans, thuris arboris, aristolochiæ longę, uiticis seminis, singulorū triens, inulæ cāpanæ, aspalathi, singulorū unciæ sex, rutæ unciæ duæ, cupressi uncię duę, olei sextarii decē. Hæc prius uino madefacta, incoques oleo. ubi exemeris iniice rursus xylobalsami, xylocassiæ singulorū uncias quatuor, sampsuchi, cumini, myrti, styracis, mastiches, singulorū uncias tres, opopanacis uncias duas, iunci quadrati floris uncias sex, æruginis unciam.

AMARACINVM.

Inulę cāpanę pondo, xylobalsami librę uiginti, cyperi librę octo, iūci rotūdi floris, aspalathi, herbę sabinę, singulorū librę octo, opopanacis, amaraci seminis, singulorū librę duę, olei primi meriti sextarii duo, uini odorati sextarii quinq;. Alia omnia superius dicta primā iniectionē habent uino prius macerata, secūdā herba sabina, atq; illa quidē horis sex incoquūtur. hoc autē tribus. nonnulli etiam hoc tingentes, æruginis uncias tres iniiciunt.

IRINVM.

Iridis, aspalathi, cyperi, singulorū libræ quinq;, opopanacis unciæ tres, anchusæ unciæ duę, olei sextarii triginta, aquę sextarii quindecim. Sūt qui adiiciant iūci rotūdi floris uncias sex, cassiæ uncias tres, xylobalsami uncias

sex, nardi gallicæ, tantundem, omnia contusa aqua pridie macerantur, inde oleo diebus quinque incoquuntur in lebete ad sex horas: reponiturq; unguentum.

CROCINVM, IN QVO ET ALTERIVS CROCO magmatis confectura explicatur.

Olei omphacini odorati libra, calami odorati, myrrhę troglodyticę singulorũ unciæ quinq;, cardamomi unciæ septẽ, croci cilicii unciæ sex. primũ iniiciatur calamus & myrrha uino læuigata, & ante unciæ modo reposita, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachma, tunsa, cribrataq; teruntur rursus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autẽ medicamentũ reddatur nigrius, nucũ cortices cõbustos detritosq; in mortario adiicito: inde opobalsami cochlearia tria, ceræ sesquilibrã admisceto.

DE OENANTHARIIS. Cap. XXI.

Non quod œnanthen, hoc est labruscę florẽ habeant hęc, (nõnulla enim ne œnanthen quidẽ recipiunt) sed ex uino & flore liliorum nomen hoc sortita sunt, usus œnanthariorum apud quosdam odoris gratia duntaxat & deliciarum adhibetur, sic ut qui eis utũtur, à lauacro perfundantur: & mensę ipsis per spongiam oblinantur. At apud eos qui recte utuntur, etiam fiunt præsidia tum in resolutis, tum in iis quos syncope premit, si roborantibus stomachi cataplamatis admisceantur. Item in iis, qui se à morbo præsertim febrili recolligunt, ubi lauacro egrediantur per totum corpus diffundentur: naribusq; admouebuntur, adhuc spirantibus. Trahuntur enim in altũ, & spiritũ animalem uitalemq; cõfirmant. Ad hæc utilia sunt ad morbum pestiferum uitandũ, cũ eiusmodi mutationẽ aẽr sustinet. Refertur autem huiusmodi unguentum ad Posidoniũ authorem, à quo uocatur mesopotamenon.

OENANTHINI CONFECTIO.

Cassiæ, myrrhæ, thuris, phylli, amomi, masticheς, costi, carpobalsami, opobalsami, singulorum unciæ tres, styracis pinguis unciæ quatuor, uini odorati aminæi, Italici sextarii decem, contusa omnia cribrataq;, styracẽ uero minutim concisum cõponito in urnã oris ampli, cũ foliis liliorũ pridie refrigeratorũ, è domo una in alteram & unguibus detractis: sint autẽ lilia numero *. deinde uinũ adiicitur, & opobalsamũ: mista, cõmotaq; ante iniectionẽ, & constricto urnę ostio quadraginta diebus insolãtur. Balnei usus est in uiriũ ex morbo recreatione. Domus irrorabitur unguẽto, uasaq;, & spongiæ intinctæ faciei admouentur.

ALIA CONFECTIO, NOSTRA.

Costi uncię tres, spicę nardi, arnabo, caryophylli, singulorũ uncia, amomi unciæ tres, cassię, œnanthes, calami, singulorũ uncię nouẽ, styracis, opobalsami, singulorum uncię quatuor, lilia trecenta, uini falerni sextarii decem. Simili modo pręparatur.

DE SVFFIMENTIS ET CYPHI. Cap. XXII.

Yphis materia inter medicamēta quę potui dātur & antidota existit. usus est eius incēsi ad odorē gratū conciliandū, quēadmodū & suffiminū. Interim naribus admouetur, ut destillationes ex capite in subiectas partes cōcoquat, grauedinesq́; & obstructione liberet, purgetq́; cerebri uētriculos, itē pestilentialibus morbis euitādis. Iā per os quoq; assumitur, tū ad hæc, tū ad ea quæ pectori inhærescūt, concoquēda: necnō ad frigidiores iecoris affectus, unde & Cyphoide appellata antidota ueteres inuenerunt. Miscetur autē cōpositis medicinis, præcipue epithematis & antidotis.

ROSATVM SVFFIMEN.

Costi, amomi, myrrhę, cassiæ, singulorū uncia, styracis, chiæ, bdellii, conchulæ Indicę, musci, ladani, singulorū drachmę duæ, rosarū purarū unciæ uigintinouem, opobalsami *, uini quod sufficit.

SVFFIMEN LILINVM: QVOD CRINATON DICVNT.

Liliorū ungue desecto libra, styracis primę notæ, uncię nouē, spicæ nardi, uncię tres, costi, caryophylli, amomi, mastiches, cōchulæ Indicę cōbustę, mellis, singulorum sescuncia, opobalsami unciæ quinq;, uini quantum satis est. læuigata conguntur in pastillos.

CYPHI MAGNVM QVOD VOCANT SOLARE, EX rebus trigintasex confectum.

Styracis, myrrhæ, ladani, aspalathi, inulæ campanæ, singulorū unciæ sex, nardi gallicę, phylli, cupressi seminis, guttæ ammoniaci, strobili, splanchni aut loco ipsius conchularū Indicarum maiorū, carpobalsami, singulorū uncię tres, cassię, iridis, seselis, sphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, singulorum uncię quinq;, rosarū siccarum, croci, spicę nardi, herbę sabinę, hastulæ regiæ radicis, (alii succi) singulorū uncię quatuor, lacaphthi, hoc est piceæ corticis uel alterius cuiusdam arboris unciæ nouem, costi, iunci rotundi floris, singulorū unciæ duæ, iuniperi maiores quadraginta, minores quinquaginta, amomi, resinæ terebinthinæ, palmularum purarum, singulorum libra, ficuū siccatarum granis excēptis, uuarū passarum acinis ablatis singulorū libræ duæ, mellis despumati libræ quinq;. Posidonius etiā uini odorati sextarios treis adiicit.

ALIVD CYPHI, QVOD REBVS VIGINTIOCTO constat, lunare appellatum.

Bdellii, inulę cāpanę, singulorū uncię septē, iūci rotūdi uncię duę, sphagni uncię quinq;, iuniperi minores quinquaginta, cardamomi uncię quinq;, aspalathi uncię septē, cassię fistulę uncię quīq;, spicę nardi uncię duę, cyperi uncię quīq;, hastulę regię radicis, herbę sabinę, singulorū uncię quatuor, cupressi seminis, nardi gallicę, malabathri cū foliis, rosarū siccarū, singulorū uncię tres, costi, croci, singulorū uncię duę, ladani, myrrhę, singulorū uncię septē,

caricarum pinguiũ,uuarũ paſſarũ,acinis exẽptis,ſingulorũ libræ duæ,ſtrobilorũ unciæ octo,reſinæ terebinthinæ libra,ſtyracis unciæ ſeptẽ,palmularum pinguium libra,mellis libræ quinq;, uini odorati quantum ſatis eſt.

CONFECTIO MASVCHAE, QVOD NONNVLLIS maſuaphion uocatur. Cap. XXIII.

Eliloti ſextans,xylobalſami,aſpalathi,herbæ ſabinæ,myrrhæ, amomi,iũci rotũdi floris,foliorũ lauri, myrrhæ ſtillatitiæ,ſtyracis,calami odorati,ſampſuchi, ſingulorũ unciæ duæ,iridis unciæ quinq;,phylli,croci,ſingulorũ uncia,opobalſami ſemũcia,gũmi libra,roſarum ſiccarum unciæ ſex,uini quantum ſufficit.

EX COMMENTARIIS ANTYLLI, DE PESSIS. Cap. XXIIII.

Eſſi mulierũ locis admouentur,cæterũ generales ipſorũ differẽtiæ tres exiſtũt,alii ſiquidẽ emolliũt,alii aſtringũt,alii aperiunt. Emolliẽtes inflãmationibus uteri, exulcerationi, perfrictioni, ſtrãgulatui, auerſioni & inflationibus accõmodãtur. Fiũt autẽ ex cera tyrrhenica, cyprino,ſuſino,pinguedine anſeris aut gallinæ,butyro inſulſo,reſina deuſta, medulla ceruina, fœnugræco,& quæ ſũt eius generis. Aperiẽtibus utimur,quũ purgationẽ ſuppreſſam irritare ſtatuimus,aut uuluã cõniuentẽ cõpreſſam'ue emẽdare. Præparãtur hi ex melle,artemiſia,dictãno,braſſica,ſucco dulcis radiculæ, porro, ſucco rutæ,ſcãmonia,& ſimilib⁹. Aſtringẽtes in cõtrariũ aperiẽtibus uſum exhibẽtur,nã fluxũ muliebrẽ cohibẽt,& ſuſpenſũ contrahũt uterũ, prolapſumq; reprimũt. Materia uero aſtringentiũ prius in capite de collyriorũ etiã modo cõprehẽſa eſt. Cæterũ cõuenit peſſi craſſitudinẽ inſtar ſtrigmẽti & paulo ſpiſſiore facere,deinde lanã linamẽto tortili ſimilẽ,duplicatã in medicamentum tinctã ori uuluæ condere, ſic ut ſtuppã prælongã habeat alligatã quo peſſus facile poſſit extrahi,quando uiſum fuerit.

PESSVS CROCODES, AD INFLAMMATIONES, AVERſiones,duritias,& inflationes.

Ceræ tractæ,medullæ uitulinæ,ſingulorũ denarii ſedecim,medullæ ceruinæ drachmæ undecim, adipis anſerini drachmæ octo, adipis gallinæ drachmæ octo,maſtiches drachmæ quatuor, hyſſopi medicamẽti drachmæ tres,mellis drachmæ duæ,croci drachmæ octo,roſacei quod ſatis eſt: crocus lacte muliebri læuigatur.

PESSVS AB AVREO COLORE DICTVS CHRYSOS emolliens, laudatiſſimus.

Croci denarius,œſypi tantundẽ, medullæ ceruinæ denarii duo,reſinæ terebinthinæ,ceræ,adipis anſerini,ſingulorũ denarii tres,ouorũ toſtorum lutea ſedecim,irini & roſacei quod ſatis eſt ex æquo.

PESSVS LIBANIVS, MENSEIS EVOCANS ET VVLVAE uitiis ſingulariter accommodus.

Nardini ungueti unciæ ſex, ceræ tyrrhenicæ unciæ quinq;, ſuſini ungueti unciæ quatuor, adipis ſuilli recetis unciæ tres, anſeris & gallinæ adipis, medullæ ceruinę, amaracini ungueti, ſingulorũ uncię duæ, ſeui taurini, reſinę terebinthinæ, œſypi, ſingulorũ uncia: lebete eliquãtur, oẽsq; reliqui peſſi.

ENNEAPHARMACVS.

Roſacei ungueti, ricinini, reſinę terebinthinę, cerę, mellis, adipis anſerini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

TITIANVS EMOLLIENS.

Cerę uncię ſex, reſinę colophonię uncię quatuor & ſemis, ſeui taurini unciæ quatuor, guttæ ammoniaci tantundẽ: ammoniacũ aqua ſoluitur.

PESSVS AEGYPTIA.

Mellis, reſinę terebinthinæ, butyri, roſacei uel ſuſini, croci, ſingulę partes: in quibus autẽ inflãmatio abeſt, & ſordidis, æruginis dimidiã addunt.

CONE AD CONCIPIENDVM.

Butyri unciæ ſex, hyſſopi medicamẽti, medullæ ceruinæ, adipis anſeris & gallinæ, reſinæ terebinthinæ, aloës ſingulorũ unciæ tres, ceræ tyrrhenicæ unciæ ſex, roſacei librę duæ, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorum unciæ duæ, ſpicæ nardi uncia, mellis quod ſatis eſt.

DE MEDICAMENTIS INVICEM ALTERNANTIbus ex commentariis Galeni. Cap. XXV.

IN Alexãdria (inquit) muliere quadam morbo periclitãte, cũ quęſiſſẽ lychnidẽ, nec eius fuiſſet data copia, niſi protinus uice lychnidis uſus fuiſſem acãthii ſemine, periiſſet mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc alternãtiũ inuicẽ medicaminũ expoſitionẽ ueni, iuxta literarum ſeriem exorſus.

Vice acanthii ſeminis, lychnis.
* Aromatum, calamus odoratus. (* Aliud uice huius ponendum uidetur)
Aloës Indicæ, aloës uiridis folia uel glauciæ, uel fimus ciconiæ, aut lycion, aut centaurium.
Halicacabi, ſolani ſemen.
Bituminis, pix liquida brutia.
Aconiti, iridis ſylueſtris radix.
Abſinthii, abrotanum.
Opobalſami, liquor myrti.
Abrotani, origanum.
Calcis uiuæ, adarce.
Anchuſæ, hyacinthos.
Salis ammoniaci, ſal cappadocicus.
Auripigmenti, ſandaracha.
Acanthæ, ceraſiorum acantha.
Amyli, ſiceus pollen.
Guttę ammoniacæ, propolis.
Aſpalathi, ericæ fructus.
Aracis, ſeſamum.
Amygdalorũ amarorũ, abſinthium.
Armenii, atramentum Indicum.
Actes, acantha.
Agarici, euphorbium.
Argemones, ſeriphon.
Haſtulæ regiæ radicis, betę ſuccus.
Semperuiui ſucci, lactucæ ſuccus aut folia.
Amianti, aphroſelinon.
Aſpalathi, uiticis ſemen.
Aethiopicæ oleæ, lachrymæ acaciæ partes duæ.

Asii lapidis, galactites lapis, uel sal ammoniacus combustus.
Salis ammoniaci, cappadocicus.
Adipis uulpinæ, adeps ursinus.
Populi nigræ surculorum, sampsychus.
Buprestis, blattæ pendētes.
Butyri, lactis bouilli concretum.
Balsami liquoris, stillatitia myrrha.
Bdellii, sphagnus odoratus.
Gentianę radicis, apium odoratū.
Terræ samiæ, leucographis ęgyptia.
Terrę erethriados, calx thebaica.
Gongylidos, heliotropium.
Dulcis radiculæ succi, succ⁹ sycamini.
Gruis fimi, colūbæ fimus.
Terræ teneræ, plumbago.
Dorycnii, alterci semen.
Dictamni, elelisphacus.
Baccarum lauri, serpylis sicca.
Dauci, semen sii.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dracunculi, androsæmon.
Elelisphaci, nepita.
Oleę lachrymę, hipocistydis succus.
Serpylli, potamogiton.
Erucæ seminis, erysimi semen.
Elaterii succi, eiusdem herbæ succus.
Erysimi seminis, radix lanariæ.
Ericæ fructus, galla omphacitis.
Ebeni, lotinon aridum.
Erini foliorum, fimus ciconiæ.
Ebisci radicis, folia mori.
Veratri nigri, radix papyri.
Enneaphylli, potamogiton.
Olei ueteris, duplicatum oleum coquitur cum adipe suillo ueteri.
Zingiberis, pyrethrum.
Thapsiæ succi, chamæleontis nigri succus.
Thapsiæ, elydrion.
Thermuntiadis, lycopsolos.
Sulfuris uiui, sandaracha.
Aeruginis ferri, scoria ferri.
Visci quernei, chamæleon niger.
Iridis illyricæ, elenium odoratum.
Cinnamomi, cassiæ duplicatum.
Cassiæ, brathæ aut mannæ, cinnamomum.
Cyperi, iuniperus maior.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Costi, cedri baccæ.
Baccarum cedri, ladanon.
Calami odorati, sphagnos.
Croci, crocomagma.
Crocomagmatis, aloē Indica.
Castorei, blattarum fœtentium intestina.
Cadmiæ, leucographis ægyptia.
Crocodili adipis, canis marini adeps.
Cicutæ seminis, coriandrum.
Cantharidum, phalangia.
Cnidii seminis, uiticis semen.
Hederæ, liquor persicus.
Gallæ, sordes gymnasiorum.
Capparis radicis, ericæ fructus uel myricæ.
Fimi palumbi, fimus columbæ.
Ceraunini, leucographis.
Corallii, moly.
Fimi æluri, fimus ichneumonis.
Cinnaberis, rhodoides.
Cumini, brassicæ semen.
Clinopodii, heliotropium.
Nepitæ, syluestris menta.
Cucurbitæ syluestris, semen ricini quod est crotonis.
Cotyledonis, anacardium.
Colophonię, apochyma.
Rubi canini, halicacabi semen.
Crinanthemi, aphrodisium.
Comari, gutta ammoniaci.
Pumicis, terra Cretica.

Cypheos, carica usta.
Buccinorum, ostrea.
Cardamomi, cyperus uel myrtus.
Ceræ, lomentũ cum propoli coquitur teriturq́;.
Thuris, terra ampelitis.
Lathyridum, coccum gnidium.
Lepidii, erythrodanum.
Lapidis asii, lapis gagates.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis phrygii, lapis argentyritis.
Libystici, semen staphilini.
Lapidis pyritis, lapis pyrobolus.
Leucini floris, radix lanaria.
Loti seminis, semen betæ.
Lepidii radicis, folia capparis.
Leporis marini, cancer fluuiatilis.
Lini seminis, fabæ succus.
Lappathi radicis, radix pyrethri.
Malabathri, cassia, uel nard⁹ Indica.
Mandragoræ succi, dorycnion.
Myrsinati, liquor mori.
Mandragoræ, oleæ lachryma.
Masticheṡ, iunci rotundi cor.
Myrobalani, peucinon.
Maluæ, fœnugræcum.
Mellis, sapa.
Mannæ, thuris cortex.
Muscerdæ, mustelę ęquale pondus.
Magnesinæ uitreę, ptyelum Italicũ, uel stimum parthicum.
Medullæ ceruinæ, adeps ceruina uel medulla uitulina.
Malorũ cotoneorũ, sertula cãpana.
Misyos cyprii, ochra cypria.
Mei, myrobalanus.
Mororum succi, ruborum folia.
Misyos tosti, diphryges.
Malabathri, tractylus.
Nardi syriaci, iuncus odoratus.
Napi, gongilidis semen.

Xylobalsami, radix uiolæ candidæ.
Lachrymæ papaueris, succus mandragoræ.
Opopanacis, lac sycamini.
Liquoris cyrenaici, liquor syriacus.
Opocarpasi, liquor myrti.
Liquoris fici, liquor mori.
Liquoris itææ, liquor hederæ nigræ.
Liquoris rhododaphnæ, uiscus querneus.
Oenãthę succi, ampelini arboris succus.
Hormini, lini semen.
Orizæ, hordeacea farina.
Vini rosati, uinum austerum.
Ornithogallorum, anthalli.
Acoris, gallæ omphacitis.
Anacardii, psyche herba.
Liquoris peucedani, dulcis radiculæ succus.
Propolis, ladanum.
Pityocampes, uespæ in cedria.
Piperis, zingiber.
Pterei, cneori semen.
Polypodii, radix chamæleæ, aut chamæleontis.
Verbasci, chamæleuca.
Polytrichi, absinthium.
Resinæ piceæ, resina terebinthina.
Rosarum siccarum, persi folia arida.
Raphanini olei, recininum.
Rhodocidis, sinopis.
Resinæ colophoniæ, apochyma.
Radicis lapathi, cynara.
Iunci odorati, cardamomum.
Cineris cyprii, cinis foliorum oleæ.
Myrrhæ troglodyticę, calamus odoratus.
Seui ceruini, adeps anserinus.
Adipis suilli, adeps uulpinus.
Adipis uulpini, adeps ursinus.
Lanariæ radicis, ueratri nigri radix.

Satyrii,ſemen erucæ.
Salamandræ,lacerta uiridis.
Sphagni aromatis, iunci rotundi ela borati.
Syrici,argenti ſpuma.
Recrementi plumbi, recrementum argenti.
Sampſuchi, rhus magericum aridũ.
Sinapis,cardamomum.
Sagapeni,piceç reſina arida.
Scammoniç, crotones ricini.
Strobilorum,cucumetis ſemen.
Aluminis,ſal foſſitius.
Scynci,ſatyrion.
Stymmeos contuſi,ſquama æris.
Iunci rotundi,polygoni radix.
Recrementi cyprii, melanteria Aegyptia.
Siſymbrii,ocimum.
Vuæ paſſæ ſatiuæ, palmulæ ſyriacæ cato.
Sandonici,abrotanum.
Sepiæ teſtç,pumex.
Serapiadis,pæoniæ radix.
Scyllæ,bulbus.
Seſamoidis,expreſſum amaricinũ.
Ziſami,ſemen lini.
Alterci ſeminis, rubi canini ſemen.
Hypociſtidis ſucci, acaciæ acanthidis ſuccus.
Liquidæ picis,opopanax.
Oeſypi,medulla uitulina.
Hyacinthi,flos iſatidis.
Hyperici,anethi ſemen.
Flocium uini,ſandaracha.
Fuci,anchuſa.
Phu,ſphagnos.
Fellis ſuilli, fel perdicis.
Fellis uiperæ,fel ichneumonis.
Fellis muſtelæ,fel cameli.
Fellis cameli,fel alabetæ.
Galbani,ſagapenum.
Chamædryos, lapathi ſylueſtris radix.
Chamæmeli,anthemis.
Ceruſæ, recrementum plumbi.
Pſyllii,lenticula paluſtris.
Ocimi,ſiſymbrium.
Ocimoidis, menta ſylueſtris.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS. Cap. XXVI.

Pondus grauitate menſor diiudicat, menſuram autem uaſculi concauitate,uaſculũ uero ſiccæ quantitatis menſura eſt,aut humidæ,ut tres quantitatis quæ menſuratur,ſint differentiæ, una quidẽ ponderis, altera uero aridæ ſubſtãtię qualis ea quę in cumulũ cogi poteſt,porro tertia humidæ eſt ſubſtantiæ. Cũ autẽ multa propeq; infinita ſint pondera & mẽſuræ, pro regionũ diuerſitate,& utẽtium cõſuetudine,de iis quę omnibus in uſu communi ſunt, nobis ſermo erit præcipuus.

DE NOTIS PONDERVM ET MENSVRARVM.

Quoniam uero nonnulli literis non integris ſed notis ſigniſq; eas demonſtrant,ſatius fuerit,ueteres in hac re imitari, & primum characteras ipſos exponere. Primum igitur χ litera, cum ſupraſcriptum habet alpha,chalcum,hoc eſt æreolũ ſignat, exempli gratia, χ̄. Si o habeat, choa, quod eſt cõ

gium, X .Si υ,chœnicem, X .Si κ,cheman X .At κ si ι habet suprapositum, & lineam rectam,quæ per obliquum inferius cornu ipsius secet,ceratium, hoc est siliquam notat,ut ϗ. Si υ superiectum est, cyathum, ϗ .Si ο, cotylam, hoc est heminam. Si uero linea utrinque circuli figuram repræsentet,obolũ notat ∽ .Si duæ huiusmodi notæ sint,duos signãt obolos ∽. Qui gramma hoc est scripulum faciunt, prima eius elementa scribunt addita linea, γ. Duę autem cõiunctę atq; altera parte in angulũ coactę duobus κ literæ cornibus similem ad rectam lineam spectantibus , notant drachmam quæ alio nomine uocatur olca < .proprie uero olca per λ scribitur,cui in medio litera ο sit addita, λ. Verum si λ adiectum ι habet,libram signat,λι.Nõnulli uero eadem litera acuto secta accentu,idem ostendunt, λ .At cum γ litera, in ipso sui angulo ο habeat, unciam denotat, γο.Quod si μ in summo uertice habeat oppositum υ,minam refert,μυ .Si υ,notat mystrum. μυ .Si ε,medimnũ,id est modium, με .Si ο,modium,μο .Porro τ post se habens ε,& υ, signat tryglion, τευ .At ξ cui iuxta sit positum ι ,xesten,qui est sextarius,ostendit,ξι.Si ο apponatur, oxybaphũ id est acetabulũ ξο. Ali qui uero sextarium linea recta ξ secantes conficiunt, ξ ,Sed κ adiectum literæ μ,heminam κμ. κ addito ε,ceramium ualet,κε.

DE PONDERIBVS.

Mina attica,& Aegyptia habet uncias sedecim.Romana uiginti.Libra uncias duodecim. Vncia drachmas octo. Drachma,habet scrupula tria.Scrupulum, obolos duos. Obolus,siliquas duas. Siliqua, æreolos duos,& duas tertii partes.

DE MENSVRIS LIQVIDIS.

Italicum ceramium habet congios octo, Congius sextarios sex,Sextarius cochlearia duo,quæ nõnulli triblia nũcupant. Hemina idem tribliũ con

* Aliastria. tinet,mystra magna tria,acetabula * quatuor. Nã magnum mystrum habet acetabulũ. Acetabulum sesquicyathum habet. Cyathus,chymas paruas seu mystra parua duo. At si uoles & ponderum liquidorum mensurã scire, permultæ liquidarum rerũ in examine suo differentiæ habẽtur,ut in olei,uini,& mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderosius quarta parte,itemq; decima est:quo fit ut ferè tertia põderis pars melli accedat:capit enim integram huius mesuram,& insuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius est:cõtinet enim totũ olei modum ,& ultrà semissem. Vinum,oleo nona parte supereminet,totũ enim ipsius pondus cõtinet & nonam eius partem. Quò autem res fiat dilucidior,ceu exemplo,particularium mensurarnm pondus subiũgemus. Ex quo per ordinem quid communiter hæc differant,cõstituetur, his liquoribus publico consensu perspicuis in usum prolatis,oleo,uino,melle.

	Olei.	Vini.	Mellis.
Italica amphora	lib. 72	lib. 80	lib. 108
Congius	lib. 9	lib. 10	lib. 13 $\frac{1}{2}$
Sextarius	lib.1.uncias 6	lib.1.uncias 8	uncias 13 $\frac{1}{2}$
Hemina	uncias 9	uncias 10	uncias 13 $\frac{1}{2}$
Myſtrũ magnũ	uncias 5	uncias.5.ſcrup.8	uncias 4 $\frac{1}{2}$.
Acetabulum	drach. 18	uncias 2.ſcrup.12.	drach. 27
Cyathus	drach. 12	drach.12.ſcrup.4	uncias 2. drach. 2
Myſtrũ paruũ	drach. 16	ſcrup. 20	drach. 9

Oribaſius ſecũdum Adamantinum author eſt,ſextarium quidem Italicũ uini menſura unciarum uigintiquatuor eſſe,pondere uero unciarũ uiginti.cum ſextarius menſuræ mellis duas libras,ſemiſſem,pendeat.

DE ARIDIS.

Aegyptia artaba habet modios quinq;. Modius ægyptius & Italicus chœnices octo. Chœnix ſextarios duos. Sextarius,ſemiſextarios duos quos & heminas uocant. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimnus habet ſemiſextaria,quę hemiecta uocãt,duodecim. Hemiectũ chœnices quatuor. Ita ſemimedimnus habebit minas quadraginta nouẽ,ſextarios nonagintaſex. Huiuſmodi autem menſurarum põdus exponere haud facile,quod aridarum rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ exiſtant.

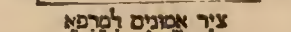
LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI FINIS, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

ለእን:ዘሀዋበብ:ፈውስ::

Οὐκ ἔστ' ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

צִיר אֱמוּנִים לְמַרְפֵּא